

Mikkelin perusopetuksen opetussuunnitelma 2016

Opetushallituksen perusteet ja kuntakohtaiset täydennykset

Ehdotus opetussuunnitelmaksi 16.5.2016

Kasvatus- ja opetuslautakunta 26.5.2016
Mikkelin kaupunki

Sisällys

LUKU 1 PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA	9
1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma	9
1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet	10
1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen.....	11
1.4 Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut	12
1.5 Tuntijako	19
1.6 Mikkelin kieliohjelma	20
LUKU 2 PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA	21
2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet	21
2.2 Perusopetuksen arvoperusta	22
2.3 Oppimiskäsitys	24
2.4 Paikallisesti päätettävät asiat.....	25
LUKU 3 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET	27
3.1 Perusopetuksen tehtävä	27
3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet	28
3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen	29
3.4 Paikallisesti päätettävät asiat.....	35
LUKU 4 YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI	37
4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen	37
4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet	38
4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat	41
4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet	44
4.5 Paikallisesti päätettävät asiat.....	47
LUKU 5 OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN	50
5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä	50
5.2 Yhteistyö	51
5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö.....	53
5.4 Opetuksen järjestämistapoja	55
5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta	66
5.6 Paikallisesti päätettävät asiat.....	70
LUKU 6 OPPIMISEN ARVIOINTI	74
6.1 Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri	74
6.2 Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet	76

6.3 Arvioinnin kohteet	78
6.4 Opintojen aikainen arviointi.....	81
6.4.1 Arviointi lukuvuoden aikana	81
6.4.2 Arviointi lukuvuoden päättyessä	82
6.4.3 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana.....	82
6.4.4 Arviointi nivelkohdissa	83
6.5 Perusopetuksen päättöarviointi	85
6.5.1 Päättöarvosanan muodostaminen.....	85
6.5.2 Johonkin oppiaineeseen tai erityiseen tehtävään painottuva opetus ja päättöarviointi	87
6.6 Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät.....	88
6.7 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset	93
6.8 Paikallisesti päätettävät asiat.....	94
Arviointikäytännöt Mikkelin perusopetuksessa	98
LUKU 7 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI	100
7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet.....	100
7.1.1 Ohjaus tuen aikana	103
7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana.....	104
7.2 Yleinen tuki.....	104
7.3 Tehostettu tuki.....	106
7.3.1 Pedagoginen arvio.....	107
7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana	108
7.4 Erityinen tuki	110
7.4.1 Pedagoginen selvitys.....	112
7.4.2 Erityisen tuen päätös	113
7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma	114
7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen	117
7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus	118
7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus	120
7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot.....	123
7.5.1 Tukiopetus.....	123
7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus.....	124
7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet.....	127
7.6 Paikallisesti päätettävät asiat.....	128
LUKU 8 OPPILASHUOLTO	131

8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö.....	131
8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto.....	134
8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto	135
8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat	138
8.5 Paikallisesti päätettävät asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta.....	139
LUKU 9 KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ	144
9.1. Saamelaiset ja saamenkieliset	144
9.2. Romanit.....	145
9.3. Viittomakieliset	145
9.4. Muut monikieliset oppilaat.....	145
9.5 Paikallisesti päätettävät asiat.....	147
LUKU 10 KAKSIKIELINEN OPETUS.....	149
10.1 Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia	149
10.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus.....	151
10.1.2 Suppeampi kaksikielinen opetus.....	153
10.2 Paikallisesti päätettävät asiat.....	153
LUKU 11 ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA PERUSOPETUS	154
11.1 Opetuksen järjestämisen periaatteet	154
11.2 Paikallisesti päätettävät asiat.....	154
LUKU 12 VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA.....	156
12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit	156
12.2 Valinnaiset aineet.....	157
12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät	158
12.4 Paikallisesti päätettävät asiat.....	159
LUKU 13 VUOSILUOKAT 1-2	161
13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä	161
13.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2	162
13.3. Paikallisesti päätettävät asiat.....	166
13.4 Oppiaineet vuosiluokilla 1-2	168
13.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS	170
13.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI	210
13.4.3 VIERAAT KIELET	213
13.4.4 MATEMATIIKKA.....	220

13.4.5 YMPÄRISTÖOPPI	225
13.4.6 USKONTO	235
13.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO	253
13.4.8 MUSIIKKI.....	260
13.4.9 KUVATAIDE.....	264
13.4.10 KÄSITYÖ.....	269
13.4.11 LIIKUNTA	273
13.4.12 OPPILAANOHJAUS.....	277
LUKU 14 VUOSILUOKAT 3-6	280
14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä.....	280
14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6	281
14.3. Paikallisesti päätettävät asiat.....	284
14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6	285
14.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS	287
14.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI	346
14.4.3 VIERAAT KIELET	376
14.4.4 MATEMATIIKKA.....	443
14.4.5 YMPÄRISTÖOPPI	451
14.4.6 USKONTO	472
14.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO	497
14.4.8 HISTORIA	506
14.4.9 YHTEISKUNTAOPPI	513
14.4.10 MUSIIKKI.....	522
14.4.11 KUVATAIDE.....	528
14.4.12 KÄSITYÖ.....	538
14.4.13 LIIKUNTA	544
14.4.14 OPPILAANOHJAUS.....	551
LUKU 15 VUOSILUOKAT 7-9	555
15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7-9 tehtävä	555
15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9	556
15.3. Paikallisesti päätettävät asiat.....	561
15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 7-9	561
15.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS	564
15.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI.....	637

15.4.3 VIERAAT KIELET	678
15.4.4 MATEMATIIKKA.....	787
15.4.5 BIOLOGIA.....	795
15.4.6 MAANTIETO	809
15.4.7 FYSIIKKA	822
15.4.8 KEMIA.....	837
15.4.9 TERVEYSTIETO	852
15.4.10 USKONTO	865
15.4.11 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO	895
15.4.12 HISTORIA	903
15.4.13 YHTEISKUNTAOPPI	910
15.4.14 MUSIIKKI.....	918
15.4.15 KUVATAIDE.....	924
15.4.16 KÄSITYÖ.....	932
15.4.17 LIIKUNTA	939
15.4.18 KOTITALOUS.....	946
15.4.19 OPPILAANOHJAUS.....	957
LIITE 1 PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄN SAAMEN KIELEN OPETUKSEN TAVOITTEET, SISÄLLÖT JA OPPILAAN OPPIMISEN ARVIOINTI.....	965
LIITE 2 PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄN ROMANIKIELEN OPETUKSEN TAVOITTEET, SISÄLLÖT JA OPPILAAN OPPIMISEN ARVIOINTI.....	977
LIITE 3 PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄN OPPILAAN OMAN ÄIDINKIELEN OPETUKSEN TAVOITTEET, SISÄLLÖT JA OPPILAAN OPPIMISEN ARVIOINTI	985

Lukijalle

Ympäröivä yhteiskunta muuttuu ja myös tulevaisuuden työelämässä tarvittava osaaminen ja yleisivistyksen sisältö muuttuu. Uudessa opetussuunnitelmassa tulevaisuuden haasteisiin vastataan vahvistamalla laaja-alaista osaamista, koulun kasvatustyötä ja kaikkien oppilaiden mielekästä oppimista. Tämä tarkoittaa koulun kehittämistä sekä kasvuyhteisönä että oppimisympäristönä. Uusi opetussuunnitelma antaa siihen nyt perusteet. Jokaisella koululla laaditaan vuosittain koulukohtainen luku- vuosisuunnitelma, jossa opetussuunnitelman tavoitteet vuosittain konkretisoidaan koulun kasvatus- ja opetustyössä.

Uusi opetussuunnitelma korostaa oppimisen iloa ja oppilaiden aktiivista roolia. Tärkeitä teemoja ovat vuorovaikutustaidot, osallisuus, oppimaan oppimisen taidot, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, työelämätaidot ja yrittäjäyys, monilukutaito, tieto- ja viestintätekniinen osaaminen ja yhdessä tekeminen sekä kasvaminen kestäväan elämäntapaan. Nämä laaja-alaisen osaamisen tavoitteet on nyt sisällytetty oppiaineisiin. Jokaisen oppilaan opintoihin sisältyy lukuvuoden aikana vähintään yksi teemaltaan ilmiöpohjainen ja ajankohtainen monialainen oppimiskokonaisuus, jossa eri luokkasteiden oppilaat suunnittelevat, tutkivat ja opiskelevat yhdessä ennalta sovittua kokonaisuutta. Tämä edellyttää myös opettajien välistä tiivistä yhteistyötä.

Perusopetuksen vuosiluokat 1-6 siirtyvät uuden tuntijaon ja uusien opetussuunnitelmien mukaiseen opetukseen lukuvuonna 2016-2017. Kuitenkin 1.8.2016 alkavana lukuvuonna kuudennella vuosiluokalla opetetaan vielä ympäristöopin asemasta biologiaa ja maantietoa sekä fysiikkaa ja kemiaa vuonna 2001 annetun valtioneuvoston asetuksen (1435/2001) ja sen mukaisesti laaditun opetussuunnitelman mukaisesti. Vuosiluokat 7-9 jatkavat edellisen tuntijaon (1435/2001) ja vuoden 2004 Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden pohjalta laadittujen paikallisten opetussuunnitelmien mukaisesti. Vuosiluokat 7-9 siirtyvät vuosiluokka kerrallaan uuden tuntijaon ja uusien opetussuunnitelmien mukaiseen opetukseen vuoteen 2019 mennessä. Opetussuunnitelman perusteiden lukujen 1-12 mukaisesti laadittu opetussuunnitelma voidaan kuitenkin ottaa käyttöön kaikilla vuosiluokilla 1.8.2016 alkaen lukuun ottamatta perusteiden lukuun 6 sisältyviä päättöarviointia ja todistuksia koskevia määräyksiä sekä lukuun 12 sisältyviä perusopetuksen valinnaisuutta koskevia määräyksiä. Näiltä osin käyttöönotto tapahtuu vuosiluokittain porrastettuna siten kuin edellä todetaan.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa korostetaan oppilaiden osallisuuden kokemuksien merkitystä. Tästä syystä opetussuunnitelmaprosessia koordinoi Tulevaisuuden koulu - ohjausryhmä päätti, että myös opetussuunnitelmatyötä tehdään osallistavin menetelmin. Mikkelin perusopetuksen opetussuunnitelmaprosessiin on osallistunut laaja joukko aktiivisia kasvatus- ja opetusalan ammattilaisia. Lisäksi prosessin aikana kuultiin koulujen oppilaita, huoltajia ja henkilöstöä mm. sähköisellä kyselyllä siitä, millainen tulevaisuuden koulun tulisi olla, jotta siellä olisi hyvä oppia ja kasvaa. Saadut vastaukset ovat näyttäneet suuntaa paikalliselle opetussuunnitelmatyölle. Jokaisessa koulussa on pohdittu oman koulun toimintakulttuuria ja valmistauduttu uuteen opetussuunnitelmaan. Pohjaa työlle ovat antaneet mm. esi- ja perusopetuksen henkilöstön yhteiset veso-päivät sekä muut asiaa avanneet koulutukset, joita on saatu ja saadaan mm. Osaava-hankkeen kautta.

Lämmin kiitos Mikkelin perusopetuksen kasvatus- ja opetushenkilöstölle innostuksesta ja sinnikkyydestä Tulevaisuuden koulun rakentamisessa. Kyky toimia muuttuvassa maailmassa edellyttää yhdessä tekemistä niin lapsilta kuin aikuisilta – meiltä kaikilta. Nyt meillä on kartta, jonka avulla voimme suunnistaa kohti tulevaisuutta.

Käytännön lukuohjeita

Tässä PDF-versiossa olevat Mikkelin kaupungin perusopetuksen täydennykset ja täsmennykset on merkitty tekstiin joko vaaleansinisellä taustalla tai **punaisella lihavoidulla tekstillä**. Toisinaan on käytetty lisäksi tekstiä Mikkeli, Mikkelin täydennys tai Mikkelin täsmennys. Matematiikan oppiaineessa on käytetty taulukossa useita värejä Mikkelin osuudessa.

Mikkelin kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelmaa käytetään ensisijaisesti verkkoversiona Peda.netissä <https://peda.net/mikkeli/perusopetus/ol> Peda.net -verkkosivuilla on opetussuunnitelmien perusteiden ja Mikkelin kuntakohtaisten täydennysten lisäksi myös runsaasti muuta opetusta tukevaa materiaalia koulun henkilöstöä varten. Sieltä löytyvät myös erilaiset perusopetukseen liittyvät suunnitelmat, lomakkeet, linkit ja muut liitteet, jotka perustuvat tai liittyvät perusopetuksen opetussuunnitelmaan.

Mikkelissä 16.5.2016

Seija Manninen
Kasvatus- ja opetusjohtaja

Mikkelin kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma 2016

LUKU 1 PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA

1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Perusopetuksen ohjausjärjestelmän tarkoituksena on varmistaa koulutuksen tasa-arvo ja laatu sekä luoda hyvät edellytykset oppilaiden kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Ohjausjärjestelmän normiosan muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetukset, opetussuunnitelman perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma ja siihen perustuvat lukuvuosisuunnitelmat. Järjestelmän eri osat uudistuvat, jotta opetuksen järjestämisessä pystytään ottamaan huomioon muutokset koulua ympäröivässä maailmassa ja vahvistamaan koulun tehtävää kestävä tulevaisuuden rakentamisessa.

Opetussuunnitelman perusteet laaditaan perusopetuslain ja -asetuksen sekä tavoitteet ja tunti- jaon määrittävän valtioneuvoston asetuksen pohjalta¹. Perusteasiakirja on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaisesti paikallinen opetussuunnitelma valmistellaan². Opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata opetuksen järjestämistä ja koulutyötä sekä edistää yhtenäisen perusopetuksen yhdenvertaista toteutumista.

Perusopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita ja sisältöjä koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Perusteasiakirja sisältää tarpeellisilta osin myös viittauksia lainsäädäntöön, johon perusteissa määrättävät asiat perustuvat.

Paikallinen opetussuunnitelma on tärkeä osa ohjausjärjestelmää. Sillä on keskeinen merkitys sekä valtakunnallisten tavoitteiden että paikallisesti tärkeänä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien ilmentämisessä ja toteuttamisessa. Paikallinen opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa sekä koulujen työtä. Opetussuunnitelma liittää koulujen toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

1 Perusopetuslaki (628/1998), perusopetusasetus (852/1998), valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/2012) ja (378/2014) valtioneuvoston asetus perusopetusasetuksen muuttamisesta (423/2012)

2 Perusopetuslaki 14 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus (422/2012) 13 §

1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä³. Opetussuunnitelmassa päätetään perusopetuksen kasvatustyön, opetuksen, oppimisen arvioinnin ja tuen, ohjauksen ja oppilashuollon, kodin ja koulun yhteistyön sekä muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta. Siinä täydennetään ja painotetaan opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, keskeisiä sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Opetuksen järjestäjä ottaa opetussuunnitelmaa laatiessaan huomioon oppilaiden tarpeet, paikalliset erityispiirteet sekä itsearvioinnin ja kehittämistyön tulokset.

Opetussuunnitelman tehtävänä on edistää opetuksen laadun jatkuvaa kehittämistä ja vahvistaa koulutuksellista jatkumoa. Se luo perustan esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtymiselle. Laadinnassa otetaan huomioon muut paikalliset suunnitelmat kuten

- mahdollinen varhaiskasvatuksen suunnitelma
- esiopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- mahdollinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma⁴
- yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma⁵
- mahdollinen kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät, erityisesti koulutusta, lapsia, nuoria ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten⁶. Paikallinen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille saman opetuksen järjestäjän kouluille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä useamman koulun yhteisiä ja/tai koulukohtaisia osioita. Päätökset laatimistavasta tekee opetuksen järjestäjä. Opetuksen järjestäjät voivat sopia myös järjestäjärajat ylittävästä yhteistyöstä ja yhteisistä seudullisista opetussuunnitelmalinjauksista.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon, että opetus voi olla pääosin ainejakoista tai se voidaan toteuttaa eheyttynä. Eheytettyä opetusta käytettäessä myös opetussuunnitelma voidaan laatia vuosiluokkakokonaisuuksien osalta eheyttynä.

Kaikki oppilaiden yksilölliset suunnitelmat rakennetaan yhteisen opetussuunnitelman varaan⁷. Lukuvuosisuunnitelmalla täsmennetään, miten opetussuunnitelmaa toteutetaan kussakin kou-

³ Perusopetuslaki 15 § 1 mom.

⁴ Lastensuojelulaki (417/2007) 12 § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 12 §

⁵ Yhdenvertaisuuslaki (21/2004) 4 §

⁶ Perusopetuslaki 15 § 1 mom.

⁷ Perusopetuslaki 16 a §, 17 § ja 17 a § (642/2010)

lussa lukuvuoden aikana. Perusopetusasetus velvoittaa tiedottamaan oppilaille ja näiden huoltajille keskeisistä lukuvuosisuunnitelmassa päätetyistä asioista.⁸

Yhteistyö opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman laadinnassa edistää sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja lisää opetuksen ja kasvatustyön yhtenäisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii opetustoimen henkilöstön mahdollisuuksista osallistua yhteistyöhön ja edistää sekä oppiaineiden yhteistyötä että eri toimijaryhmien välistä monialaista yhteistyötä. Osallistumismahdollisuuksista huolehditaan riippumatta siitä, mikä suunnitelmien laatimistapa on. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien valmisteluun⁹. On tärkeää, että myös huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelmatyöhön, lukuvuosisuunnitelman valmisteluun sekä koulun toiminnan suunnitteluun, erityisesti kasvatus tavoitteiden, toimintakulttuurin sekä kodin ja koulun yhteistyön osalta. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ja huoltajien kannalta mielekkäisiin ja monipuolisiin sekä oppilaiden kehitysvaiheen huomioon ottaviin osallistumistapoihin.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa koulutyötä ja liittää sen ympäröivän yhteisön elämään. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan opetussuunnitelman oppilashuoltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevilta osin yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa¹⁰. Yhteistyötä tarvitaan myös muiden hallintokuntien kanssa, jotta kaikkien oppilaiden koulunkäynnistä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista voidaan huolehtia. Muidenkin organisaatioiden ja eri asiantuntijoiden kanssa tehtävä yhteistyö parantaa suunnitelmien ja koulutyön laatua.

Oppilaalla on perusopetuslain turvaama oikeus saada kaikkina koulupäivinä opetussuunnitelman mukaista perusopetusta¹¹. Opetuksen järjestäjä huolehtii tämän oikeuden toteutumisesta, ja jokainen oppilaiden kanssa työskentelevä toteuttaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja noudattaa muita työtä ohjaavia normeja.

1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen.¹² Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Opetuksen järjestäjän ja koulujen itsearvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia sekä perusopetuksen valtakunnallisia laatukriteereitä¹³. Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

⁸ Perusopetusasetus 9 §

⁹ Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)

¹⁰ Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)

¹¹ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

¹² Perusopetuslaki 21 § 1 ja 2 mom. (1296/2013)

¹³ Perusopetuksen laatukriteerit, opetus- ja kulttuuriministeriö 2012: 29

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

Mikkelin täydennys

Kasvatus- ja opetuslautakunnan suorittama lukuvuosittainen seuranta

Koulut laativat *lukuvuosiarvioinnin*. Lukuvuosiarvioinnissa seurataan ja arvioidaan opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumista menneen lukuvuoden osalta. Vuosittain määritelty painopisteet ja niiden arviointiyhteenveto saatetaan tiedoksi lautakunnalle.

1.4 Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut

Paikallinen opetussuunnitelma, sitä tarkentavat lukuvuosisuunnitelmat sekä muut suunnitelmat laaditaan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla edellä kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen. Opetuksen järjestäjä voi päättää opetussuunnitelmaan sisältyvien ratkaisujen delegoinnista kouluille ja koulukohtaisen opetussuunnitelman laadinnasta.

Tässä alaluvussa määrätään ne paikallisesti päätettävät opetussuunnitelmaratkaisut sekä opetussuunnitelmassa kuvattavat asiat, joita ei käsitellä muissa luvuissa. Opetussuunnitelman perusteiden kussakin pääluvussa määrätään tarkemmin, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee kyseisessä luvussa käsitellyn kokonaisuuden osalta päättää ja kuvata.

Opetuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelman laatimiseen liittyvistä ratkaisuista ja toimintatavoista:

- laaditaanko paikallinen opetussuunnitelma koulujen yhteisenä, kokonaan tai osin koulukohtaisena, seudullisena tai käytetäänkö muuta ratkaisua
- millä kielillä annettavaa opetusta varten opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään (suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten)
- mikä on opetussuunnitelman rakenne ja asioiden käsittelyjärjestys, missä muodossa opetussuunnitelma julkaistaan
- miten henkilöstö sekä oppilaat ja huoltajat osallistuvat opetussuunnitelman laatimiseen, arviointiin ja kehittämiseen ja miten otetaan huomioon eri tilanteissa olevien huoltajien osallistumismahdollisuudet
- miten opetussuunnitelman laatimiseen liittyvä yhteistyö esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen sekä perusopetusta seuraavaa koulutusvaihetta edustavien oppilaitosten kanssa järjestetään

- mitkä muut tahot ovat mukana opetussuunnitelman laadinnassa ja toteutuksessa ja miten yhteistyö järjestetään
- miten paikalliset erityispiirteet ja -tarpeet, arviointien ja kehittämistyön tuottama tieto ja kehittämisen tavoitteet sekä muut paikalliset suunnitelmat otetaan opetussuunnitelman valmistelussa huomioon.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman laadintaan ja kehittämiseen liittyvät asiat:

- miten huolehditaan oppilashuoltoa ja kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevien osuuksien laadimisesta yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa
- miten opetussuunnitelman toteutumista seurataan ja miten opetussuunnitelmaa arvioidaan ja kehitetään
- mitkä ovat ne paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat, jotka täydentävät ja toteuttavat opetussuunnitelmaa (esimerkiksi aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma, kestävä kehityksen ohjelma, tasa-arvosuunnitelma, kulttuurikasvatussuunnitelma, tietostrategia).

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetuksen järjestämiseen liittyvät ratkaisut:

- miten edistetään perusopetuksen yhtenäisyyttä sekä siirtymävaiheisiin liittyvää yhteistyötä (perusopetuksen sisällä sekä esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen ja perusopetusta seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa)
- järjestetäänkö opetus tai osa siitä yhdysluokkaopetuksena (katso myös alaluvut 5.4 ja 5.6)
- järjestetäänkö opetus tai osa siitä vuosiluokittain etenevänä vai vuosiluokkiin sitomattomasti etenevänä, oppilaiden omiin opinto-ohjelmiin perustuvana opiskeluna (katso myös alaluvut 5.4 ja 5.6)
- järjestetäänkö opetus pääosin ainejakoisena vai kokonaan tai osin eheytyttynä; mitkä ovat mahdollisen eheytytyn opetuksen järjestämisen pääpiirteet
- miten opetustunnit jaetaan vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden, taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä oppilaalle valinnaisten aineiden kesken valtioneuvoston asetuksen edellyttämällä tavalla (paikallinen tuntijako)¹⁴
- mikä on opetuksen järjestäjän kieliohjelma, miltä vuosiluokilta eri kielten opetus aloitetaan (katso myös toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten osuudet sekä luku 12)
- mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet ja mille vuosiluokille niiden opetus sijoituu (katso myös luku 12)
- mitkä ovat opetuksen mahdolliset painotukset ja miten ne toteutetaan; miten painotus näkyy tuntijaossa sekä opetuksen tavoitteissa ja sisällöissä (katso myös luku 12)
- miten oppilaanohjaus järjestetään
 - o ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuunjako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt (katso myös vuosiluokkakokonaisuuksiin sisältyvä oppilaanohjauksen tehtäväkuvaus).

¹⁴ Valtioneuvoston asetus (422/2012)

Mikkelin täydennys

Opetussuunnitelman laatimiseen liittyvät ratkaisut ja toimintatavat

Mikkelin perusopetukselle laaditaan kuntakohtainen opetussuunnitelma. Sitä täydennetään koulu-kohtaisilla lisäyksillä, jotka kuvataan vuosittain koulun lukuvuosisuunnitelmassa. Mikkelin perusopetuksen opetussuunnitelma on suomenkielinen ja opetusta annetaan suomen kielellä.

Mikkelin perusopetuksen Tulevaisuuden koulu -ohjausryhmä koordinoi opetussuunnitelmatyötä, johon keskeisenä kuuluu koulujen, aineryhmien, kotien, oppilaiden ja sidosryhmien osallistaminen. Ohjausryhmässä on mukana esiopetuksen edustaja.

Lukuvuonna 2013-2014 järjestettiin laaja arvokeskustelu, johon kutsuttiin koko perusopetuksen oppilaat, henkilöstö ja huoltajat. Perusopetuksen opettajille ja esiopettajille sekä esimiehille on järjestetty kaksi vesokoulutusta liittyen opetussuunnitelmauudistukseen. Lisäksi koulujen ops-työtä tekeville opettajille, rehtoreille ja aineryhmien jäsenille on järjestetty useita koulutus- ja keskustelutilaisuuksia. Koulujen oppilaskuntien ja neuvottelukuntien järjestettiin OPS-hautomot tammikuussa 2016. Kuntakohtaisen OPS-työn rinnalla on jokaisessa koulussa perehdytty uuteen opetussuunnitelmaan, osallistuttu kuntakohtaiseen OPS-prosessiin ja valmisteltu koulukohtaisia täydennyksiä. OPS-prosessi jatkuu täydennyskoulutussuunnitelman mukaisesti myös tulevinä vuosina.

Opetussuunnitelmatyö Mikkelissä on julkista ja avointa. Työn edistymistä voi seurata peda.net -alustalta, OPS-sivustolta (www.Mikkeliops.net) ja facebook-sivuilta. Opetussuunnitelma julkaistaan peda.net-alustalla.

Opetussuunnitelmatyötä on tehty yhteistyössä Mikkelin kaupungin kirjaston, liikunta- ja nuorisotoimen, kulttuuripalvelujen sekä muiden sidosryhmien kanssa. On laadittu koulujen ja kirjaston yhteistyösuunnitelma sekä kulttuuripolku ja kulttuuriperintöohjelma osaksi paikallista opetussuunnitelmaa. Nuorisovaltuusto ja lasten parlamentti ovat osallistuneet opetussuunnitelmatyöhön tuomalla esille heille tärkeitä asioita.

Kasvatus- ja opetuslautakunnalle on esitelty opetussuunnitelmatyötä ja mm. paikallinen tuntijako on tehty tiiviissä yhteistyössä lautakunnan kanssa.

Opetussuunnitelman laadintaan ja kehittämiseen liittyvät asiat

Oppilashuollon ja kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevien osuuksien laatiminen ja yhteistyö kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa on toteutettu oppilashuolenpidon ohjausryhmän kautta.

Opetussuunnitelman toteuttamisen seurata, opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Opetussuunnitelman toteutumista arvioidaan kouluissa lukuvuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä. Kasvatus- ja opetusjohtaja valitsee vuosittain painopisteet, joiden osalta lukuvuosisuunnitelman arvioinnit viedään tiedoksi lautakunnalle.

Ohjausryhmä jatkaa työskentelyä ohjaamalla, seuraamalla ja arvioimalla opetussuunnitelman toteuttamista. Ohjausryhmä päivittää tarvittaessa lukuvuosisuunnitelmaa ja opetussuunnitelmaa. Ohjausryhmän ja mahdollisten muiden ryhmien tai työparien kokoonpanon ja tehtävät päättää kasvatus- ja opetusjohtaja lukuvuosittain.

Opetussuunnitelman käyttöönottoa ja kehittämistä tuetaan henkilöstön täydennyskoulutuksella.

Paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat, jotka täydentävät ja toteuttavat opetussuunnitelmaa:

- koulukohtainen lukuvuosisuunnitelma, jolla on yhteinen kuntakohtainen runko
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma, jolla on yhteinen kuntakohtainen runko
- oppilashuollon ohjeet
- Mikkelin ohjaussuunnitelma
- kestävän kehityksen ohjelma
- tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
- iltapäivätoiminnan suunnitelma
- tvt-strategia
- kulttuuriperintöohjelma
- kirjastopolku
- kulttuuripolku
- sivistystoimen toimintasääntö

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma

Mikkelin kaupungissa yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen. Tasa-arvosuunnitelman taustana on laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta, mutta suunnitelmassa on syytä tarkastella tasa-arvoa laajempänä kokonaisuutena huomioiden myös syrjinnän ja rasismien ehkäiseminen. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilasvalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintasuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

[Yhdenvertaisuuslaki](#) kattaa iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteet, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen sekä muun henkilöön liittyvän syyn. [Tasa-arvolaki](#) kattaa sukupuoleen perustuvan tasa-arvon, mukaan lukien sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun. Koulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma tehdään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja liitetään osaksi koulun lukuvuosisuunnitelmaa. Tasa-arvosuunnitelma tehdään ja päivitetään yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

- 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta
 - oppilaiden oppimiserot ja kouluviihtyvyys
 - seksuaalinen ja sukupuolinen häirintä
 - syrjintä ja rasismi
- 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi
 - toimenpiteiden kirjaaminen

- hyväksyminen ja sitoutuminen
- tiedottaminen oppilaille ja huoltajille
- toimeenpano

3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista

- arviointi
- seuranta

Tasa-arvosuunnitelma on työkalu, jolla varmistetaan, että koulussa tehdään suunnitelmallista tasa-arvotyötä. Tasa-arvosuunnittelun avulla luodaan yhteinen käsitys siitä, millainen on tasa-arvoinen koulu, mitkä asiat estävät tasa-arvon toteutumisen, miten edistetään tasa-arvon toteutumista ja miten puututaan seksuaaliseen häirintään.

Ennen kartoitusta oppilaiden kanssa keskustellaan tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvistä käsitteistä, jotta oppilaat voivat vastata kartoituskyselyyn tai -keskusteluun.

Lisää yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta [luvussa 4.2.](#)

Perusopetuksen yhtenäisyyttä lisäävä sekä siirtymävaiheisiin liittyvä yhteistyö

Perusopetus on opetussuunnitelmallisesti yhtenäinen kokonaisuus. Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt määritellään oppiaineittain. Opetuksen järjestäjän hyväksymässä opetussuunnitelmassa on määritelty [tuntijako](#) sekä opetuksen tavoitteet ja sisällöt.

Vuosiluokkien 1–2 opetuksessa tulee ottaa huomioon varhaiskasvatuksen, erityisesti esiopetuksen, antamat valmiudet. Esi- ja perusopetuksesta on rakennettu ehyt ja johdonmukainen kokonaisuus.

Opetuksen järjestämistapoja

Vuosiluokkiin sitomattomasta opiskelusta säädetään luvussa 5.4.

Yhdysluokissa noudatettavan vuorokurssiperiaatteen yhtenäistämiseksi noudatetaan seuraavaa pääsääntöä:

- parillisina vuosina 4. ja 6. luokan oppisisällöt
- parittomina vuosina 3. ja 5. luokan oppisisällöt
- Lukuvuosi 2016-2017 on pariton vuosi

Perustelluista syistä tästä voidaan poiketa.

Opetus järjestetään ainejakoisena ja eheytyttynä (monialaiset opintokokonaisuudet ja laaja-alainen osaaminen).

Mikkelin perusopetuksen tuntijako

Mikkelin perusopetuksen tuntijako on 226 vuosiviikkotuntia. Mikkelin painottaa tuntijaossa ympäristöoppia (+2vvh) ja taito- ja taideaineita (+1vvh) sekä valinnaisaineita (+1vvh). Tuntijakotaulukko on luvussa 1.5.

Mikkelin perusopetuksen kieliohjelma

A - kieli: englannin kieli (EN) on kaikille yhteinen kieli, joka alkaa perusopetuksen 2. vuosiluokalla.

Vapaaehtoinen A- kieli: ranska (RA), saksa (SA) tai venäjä (VE) ovat oppilaalle vapaaehtoisia kieliä, jotka alkavat perusopetuksen 4. vuosiluokalla.

B1 - kieli: ruotsin kieli (RU) on kaikille yhteinen kieli, joka alkaa perusopetuksen 6. vuosiluokalla.

Valinnainen B2- kieli: saksa (SA), ranska (RA) tai venäjä (VE) on oppilaalle valinnainen kieli, joka alkaa perusopetuksen 8. vuosiluokalla.

Valinnaiset aineet

Oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet on sijoitettu vuosiluokille 5-9. Valinnaisaineet kirjataan koulukohtaisiin suunnitelmiin ja hyväksytetään opetuksen järjestäjällä. Taito- ja taideaineiden valinnaiset tunnit sijoitetaan ja/tai annetaan oppilaan valittavaksi koulukohtaisesti.

Katso luku 12 Valinnaisuus perusopetuksessa.

Oppilaanohjaus

Mikkelin ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuunjako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt.

Koulukohtainen opetussuunnitelma

[katso luku 4.5](#)

Kuntakohtaiset ohjeet

Kasvatus- ja opetuslautakunta hyväksyy kuntakohtaisen perusopetuksen opetussuunnitelman ja siihen liittyvät koulukohtaiset tarkennukset seuraavaksi lukuvuodeksi.

Lukuvuosisuunnitelma

Lukuvuosisuunnitelma koostuu seuraavista lautakunnan tekemistä päätöksistä:

- opetustuntien määrä
- opetuksen ja koulunkäynnin tuki
- työ- ja loma-ajat
- yleiset ohjeet

Koulukohtaiset tarkennukset

Kasvatus- ja opetusjohtaja hyväksyy koulukohtaiset lukuvuosisuunnitelman täsmennykset.

Opetussuunnitelmaa täydentävät muut paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat

Kaupunkistrategia

Ylätason suunnitelma, joka määrittelee palvelutoiminnan arvot, tavoitteet ja toimenpiteet. Kasvatus- ja opetuskeskuksella on siinä oma osuutensa, jossa toimenpiteitä tarkennetaan ja kuvataan tunnusluvut.

Hyvinvointikertomus

Terveydenhuoltolakiin perustuva valtuustotason seuranta-asiakirja, joka kattaa kunnan koko palvelutoiminnan. Se sisältää tilastotietoa sekä keskeisiä toimenpide-ehdotuksia kuntalaisten hyvinvoin-

nin parantamiseksi. Tuottaa myös tietoa kaupunkistrategiaan.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Lastensuojelulakiin perustuva eri palvelut kokoava suunnitelma, jossa myös kasvatus- ja opetuskeskus on aktiivisesti mukana. Tuottaa myös tietoa kunnan hyvinvointikertomukseen.

Opiskeluhuollon suunnitelma

Oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin perustuva kuntatason suunnitelma, joka kattaa sekä esi- ja perusopetuksen oppilashuollon että toisen asteen opiskelijahuollon. Suunnitelmasta vastaa opiskeluhuollon ohjausryhmä. Tuottaa myös tietoa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Esiopetuksen opetussuunnitelma

Esi- ja perusopetuksen tulee muodostaa jatkumo. Esiopetuksen opetussuunnitelma on monin osin samankaltainen perusopetuksen opetussuunnitelman kanssa.

Kulttuuripolku

Yhteistyötahojen kanssa laadittu kulttuurikasvatuksen suunnitelma, jossa erilaiset kulttuuritapahtumat on sijoitettu perusopetuksen eri vuosiluokille.

1.5 Tuntijako

Mikkelin kaupunki: Perusopetuksen tuntijako 1.8.2016 alkaen

Aine	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yht.
Äidinkieli ja kirjallisuus	7	7	5	5	4	4	3	3	4	42
A-kieli		1	2	2	2	2	2	2	3	16
B-kieli						2	1,5	1,5	1	6
Matematiikka	3	3	3	4	4	4	3	4	4	32

Ympäristöoppi	2	2	3	3	3	3				16
Biologia- ja maantieto							2	2	3	7
Fysiikka ja kemia							2	3	2	7
Terveystieto							1	1	1	3

Uskonto/Elämäkatsomustieto	1	1	1	2	1	1	1	1	1	10
Historia					2	1	2	2	0	7
Yhteiskuntaoppi					1	1	0	0	3	5

Musiikki	1	1	1	1	1	1	1	1	0	8
Kuvataide	1	1	2	1	1	1	1	1	0	9
Käsityö	2	2	1	1	2	1	3	0	0	12
Liikunta	2	2	2	3	2	2	2	3	2	20
Kotitalous							3	0	0	3
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset	1	0	2	2	1	1	0	2	2	11
Valinnaiset aineet					1	1	2	3	3	10
Oppilaanohjaus							0,5	0,5	1	2

Oppilaan tuntimäärä vuosiluokittain	20	20	22	24	25	25	30	30	30	226
Vapaaehtoinen A2-kieli				2	2	2	2	2	2	12
Vapaaehtoinen B2-kieli								2	2	4
Tunnit yhteensä (jos valinnainen kieli)	20	20	22	26	27	27	30	30	30	232

valtakunnallinen minimituntimäärä

19 19 22 24 25 25 29 29 30 222

Taito- ja taideaineiden valinnaiset

Koulu sijoittaa ensimmäisen luokan valinnaisen tunnin johonkin taito- ja taideaineeseen
 Koulu sijoittaa 3-6 luokkien valinnaisen johonkin taito- ja taideaineeseen tai/ja oppilas valitsee koulun tarjoamista taito- ja taideaineiden valinnaisista aineen/aineita

Koulu sijoittaa tai antaa oppilaan valita taito- ja taideaineet 8-9 luokilla

Opetussuunnitelmaan tehdään tarvittavat lisäykset koulukohtaisista taito- ja taideaineista (ai-
neen nimi, tavoitteet ja sisällöt sekä arvioinnin kuvaus)

Valinnaisaineet

Oppilas/huoltaja valitsee koulun tarjoamista valinnaisaineista aineen/aineita 5-9 luokilla

Opetussuunnitelmassa kuvataan valinnaisaineet, niiden sisällöt ja tavoitteet sekä arviointi

Opetussuunnitelman perusteissa luvussa 12 kuvataan tarkemmin, miten valinnaistunnit jaetaan
ja mitä kustakin aineesta kirjataan opetussuunnitelmaan

1.6 Mikkelin kieliohjelma

Kieliohjelma

A - kieli: englannin kieli (EN) on kaikille yhteinen kieli, joka alkaa perusopetuksen 2. vuosiluokalla.

Vapaaehtoinen A- kieli: ranska (RA), saksa (SA) tai venäjä (VE) ovat oppilaalle vapaaehtoisia kieliiä, jotka alkavat perusopetuksen 4. vuosiluokalla.

B1 - kieli: ruotsin kieli (RU) on kaikille yhteinen kieli, joka alkaa perusopetuksen 6. vuosiluokalla.

Valinnainen B2- kieli: saksa (SA), ranska (RA) tai venäjä (VE) on oppilaalle valinnainen kieli, joka alkaa perusopetuksen 8. vuosiluokalla.

LUKU 2 PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA

Perusopetus luo perustan oppilaiden yleissivistykselle. Kunta on velvollinen järjestämään perusopetusta alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille¹⁵. Perusopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet nousevat perustuslaista, perusopetuslaista ja -asetuksesta, valtioneuvoston asetuksista sekä opetussuunnitelman perusteista. Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Perusopetus rakentuu yhteiselle arvoperustalle ja käsitykselle oppimisesta.

2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.¹⁶

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä¹⁷. Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet¹⁸. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut.¹⁹ Oppilashuollon järjestämistä ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki²⁰. Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön²¹. Oppilaalle on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria. Ruokailutilanteen on oltava ohjattu.²²

Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansallisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella²³. Tasa-arvolaki velvoittaa kaikkia oppilaitoksia huolehtimaan siitä, että ihmisillä on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen. Opetuksen ja opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvolain toteutumista.²⁴

¹⁵ Perusopetuslaki 4 § 1 mom.

¹⁶ Perusopetuslaki 3 § 2 ja 3 mom.

¹⁷ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

¹⁸ Perusopetuslaki 30 § 2 mom.

¹⁹ Perusopetuslaki 31 § 1 mom. (477/2003)

²⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)

²¹ Perusopetuslaki 29 § 1 mom.

²² Perusopetuslaki 31 § 2 mom.

²³ Suomen perustuslaki (731/1999) 6 § 2 mom. ja yhdenvertaisuuslaki 6 § 1 mom.

²⁴ Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) 5 §

Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon opetushenkilöstön määrään ja kelpoisuuteen liittyvät säännökset sekä muun muassa turvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietojen käyttöä, julkisuutta ja yksityisyyden suojaa koskevat säännökset, tekijänoikeussäännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset.

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus muodostaa historiallisen ja eettisen perustulokinnan ihmisoikeuksien merkittävyydestä²⁵. Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka edellyttävät jokaisen lapsen oppimisesta ja hyvinvoinnista huolehtimista. Näistä keskeisiä ovat Lapsen oikeuksien sopimus, Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus eli ns. TSS-sopimus, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus sekä Vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus²⁶. Saamelais-ten oikeuksien turvaamiseksi otetaan lisäksi huomioon YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista²⁷.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus antaa perusopetukselle oikeudellisen perustan. Sopimuksen mukaan lasten kanssa ja lasten hyväksi työskenteleviä velvoittavat sopimuksen yleisperiaatteet, jotka ovat yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys, lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus suojeluun, huolenpitoon ja kehittymiseen sekä lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi ja lapsen näkemysten kunnioittaminen. Sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus hyvään elämään sekä yksilölliseen, ruumiilliseen, henkiseen, hengelliseen, moraaliseen ja sosiaaliseen kehittymiseen.

2.2 Perusopetuksen arvoperusta

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu tässä esitetyn arvoperustan mukaisesti.

Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen

Perusopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tässä oppilas tarvitsee kannustusta ja yksilöllistä tukea sekä kokemusta siitä, että kouluyhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan ja että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. Yhtä tärkeä on kokemus osallisuudesta ja siitä, että voi yhdessä toisten kanssa rakentaa yhteisönsä toimintaa ja hyvinvointia.

Jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään opetukseen ja onnistumiseen koulutyössä. Oppiessaan oppilas rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla hän luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan, luontoon ja eri-kulttuureihin. Oppimisesta syrjäytyminen merkitsee sivistyksellisten oikeuk-

²⁵ YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus 1948

²⁶ YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista SopS 59-60/1991, TSS-sopimus SopS 6/1976, Euroopan ihmisoikeussopimus SopS 85-86/1998 ja YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 2007

²⁷ YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista 2007

sien toteutumatta jäämistä ja on uhka terveelle kasvulle ja kehitykselle. Perusopetus luodellityksiä elinikäiselle oppimiselle, joka on erottamaton osa hyvän elämän rakentamista.

Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti. Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen arvopohdinta ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatusnäkemysiin on rakentavan vuorovaikutuksen perusta.

Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia

Perusopetus tukee oppilaan kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Ihmisyyteen kasvussa jännitteet pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välillä ovat väistämättömiä. Sivistykseen kuuluu taito käsitellä näitä ristiriitoja eettisesti ja myötätuntoisesti sekä rohkeus puolustaa hyvää. Sivistys merkitsee yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan perusteella. Eettisyyden ja esteettisyyden näkökulmat ohjaavat pohtimaan, mikä elämässä on arvokasta. Sivistys ilmenee tavassa suhtautua itseän, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia. Sivistynyt ihminen pyrkii toimimaan oikein, itseään, toisia ihmisiä ja ympäristöä arvostaen. Hän osaa käyttää tietoa kriittisesti. Sivistykseen kuuluu myös pyrkimys itsesääntelyyn ja vastuunottoon omasta kehitymisestä ja hyvinvoinnista.

Perusopetus rakentuu elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Se ohjaa niiden puolustamiseen ja ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Perusopetus edistää hyvinvointia, demokratiaa ja aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa. Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on oppilaita uskonnollisesti, katsoimuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta. Koulua ja opetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Perusopetus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Se on muodostunut ja muotoutuu eri kulttuureiden vuorovaikutuksessa. Opetus tukee oppilaiden oman kulttuuri-identiteetin rakentumista ja kasvua aktiivisiksi toimijoiksi omassa kulttuurissaan ja yhteisössään sekä kiinnostusta muita kulttuureita kohtaan. Samalla opetus vahvistaa luovuutta ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta, edistää vuorovaikutusta kulttuurien sisällä ja niiden välillä ja luo siten pohjaa kulttuurisesti kestäväälle kehitykselle.

Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat ihmiset kohtaavat toisensa perusopetuksessa ja tutustuvat monenlaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja katsomuksiin. Asioita opitaan nä-

kemään toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin. Oppiminen yhdessä yli kieli-, kulttuuri-, uskonto- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä aidolle vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyydelle. Perusopetus antaa perustan ihmisoikeuksia kunnioittavaan maailmankansalaisuuteen ja rohkaisee toimimaan myönteisten muutosten puolesta.

Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Ihminen on osa luontoa ja täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Tämän ymmärtäminen on keskeistä ihmisenä kasvussa. Perusopetuksessa tunnistetaan kestävän kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävän elämäntavan omaksumiseen. Kestävän kehityksen ja elämäntavan ulottuvuudet ovat ekologinen ja taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen. Ekososiaalisen sivistyksen johtajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamispohjaa luonnonvarojen kestäväälle käytölle perustuvalla kiertotaloudella. Ekososiaalinen sivistys merkitsee ymmärrystä erityisesti ilmastonmuutoksen vakavuudesta sekä pyrkimystä toimia kestävästi.

Ihminen kehittää ja käyttää teknologiaa sekä tekee teknologiaa koskevia päätöksiä arvojensa pohjalta. Hänellä on vastuu teknologian ohjaamisesta suuntaan, joka varmistaa ihmisen ja luonnon tulevaisuuden. Perusopetuksessa pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja suhteessa kestävään tulevaisuuteen sekä etsitään ja toteutetaan yhteistoimin ja pitkäjänteisesti elämäntapaamme korjaavia ratkaisuja. Oppilaita ohjataan tuntemaan myös kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja ja vaikuttamaan niihin. Perusopetus avaa näköalaa sukupolvien yli ulottuvaan globaaliin vastuuseen.

Mikkelin täydennys

Perusopetusta ohjaa Mikkelin kaupunginvaltuuston hyväksymä strategia ja arvot. Lukuvuosisuunnitelman suunnittelun ja arvioinnin yhteydessä käydään keskustelua koulun arvoperustasta.

2.3 Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla oppilas oppii reflektoidaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee oppilaiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Siksi oppilasta ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. Oppimisprosessin aikana hän oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä ennakoimaan ja suunnittelemaan oppimisen eri vaiheita. Jotta oppilas voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, häntä ohjataan liittämään opittavat asiat ja uudet käsitteet aikaisemmin oppimaansa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja se vaatii usein pitkäaikaista ja sinnikästä harjoittelua.

Oppilaan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Oppilaan minäkuva sekä pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus vahvistaa oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

Mikkelin täydennys

Koulun toimintakulttuuri pohjautuu opetussuunnitelmassa esitettyyn oppimiskäsitykseen ja sen toteutumista arvioidaan lukuvuosisuunnitelmassa.

2.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Arvokeskustelut luovat perustan sekä opetussuunnitelman laadinnalle että yhteiselle opetus- ja kasvatustyölle. Paikallisesti päätetään, miten arvokeskustelut toteutetaan opetussuunnitelmaa laadittaessa ja muutoin säännöllisesti koulutyön aikana. Tällöin päätetään myös, miten luodaan edellytykset henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä mahdollisten muiden yhteistyökumppanien osallistumiselle keskusteluun.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat perusopetuksen arvoperustaa ja oppimiskäsitystä mahdollisesti täydentävät paikalliset näkökulmat tai painotukset ja miten ne ilmenevät (muilta osin arvoperustan ja oppimiskäsityksen kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
- miten arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan.

Mahdolliset koulukohtaiset täydennykset kirjataan koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan ja/tai lukuvuosisuunnitelmaan opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

LUKU 3 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

3.1 Perusopetuksen tehtävä

Perusopetus on koulutusjärjestelmän kivijalka ja samalla osa esiopetuksesta alkavaa koulutusjatkumoa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Se antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Se ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella sen opetus- ja kasvatustehtävän, yhteiskunnallisen tehtävän, kulttuuritehtävän sekä tulevaisuustehtävän näkökulmasta. Perusopetusta kehitetään inkluusioperiaatteen mukaisesti. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli. Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä. Tämä tarkoittaa oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävä elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Koulua ympäröivän maailman muutos vaikuttaa väistämättä oppilaiden kehitykseen ja hyvinvointiin sekä koulun toimintaan. Perusopetuksessa opitaan kohtaamaan muutostarpeita avoimesti, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta tulevaisuutta rakentavista valinnoista. Perusopetuksen globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestäväälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti. Työtä tehdään mahdollisuuksien mukaan yhdessä muissa maissa toimivien koulujen ja opetuksen kehittäjien kanssa. Perusopetus vaikuttaa myönteisenä ja yhteiskuntaa rakentavana muutosvoimana kansallisesti ja kansainvälisesti.

3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet

Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa²⁸. Tavoitteet ohjaavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkien osa-alueiden laadintaa. Ne ohjaavat myös paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ja koulutyötä.

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä korostetaan koulun kasvatusta ja opetustehtävää. Keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee myös tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Asetuksen mukaan opetus edistää kulttuurien sekä aatteellisten, maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten, kuten kristillisten, perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen nähdään kuuluvaksi myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävän kehityksen edistäminen.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Asetuksen 3§:n mukaan opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan laajan yleissivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja että tiedonaloja läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Asetuksessa todetaan, että opetettavan tiedon tulee perustua tieteelliseen tietoon. Siinä säädetään myös muulla kuin äidinkielellä annettavan opetuksen sekä erityiseen maailmankatsomukseen ja kasvatustieteeseen perustuvan opetuksen järjestämisestä ja tavoitteista.

Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Asetuksen 4 § sisältää tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti opetus ja kasvatusta sekä oppilashuolto tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen. Asetuksessa korostuu vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen opetustyön resurssina. Samoin korostuu kasvua ja oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan oppilashuollon merkitys.

Valtioneuvoston asetuksessa säädetyt tavoitteet ohjaavat tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena, joka rakentaa tässä ajassa tarvittavaa yleissivistystä ja luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle. Tiedonalakohtaisen osaamisen lisäksi tulee tavoitella oppiaineraajat ylittävää

²⁸ Perusopetuslaki 2 § ja valtioneuvoston asetus (422/2012) 2 - 4 §

osaamista. Tähän pohjautuen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt sekä yhteisille oppiaineille että tavoitteet oppiaineita yhdistäville laaja-alaisille osaamisalueille ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia.

3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojaan ja taitojaan, vaikuttavat oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen lisääntyneen tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteke sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.

Arvot, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan osaamisen kehittymiselle. Kukin oppiaine rakentaa osaamista oman tiedon- ja taidonalansa sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään, että erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Oppilaille annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia.

Seuraavassa kuvataan seitsemän laaja-alaista osaamiskokonaisuutta ja perustellaan niiden merkitys. Kokonaisuuksilla on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on perusopetuksen tehtävän mukaisesti ja oppilaiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista. Erityisen tärkeitä on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet täsmennetään luvuissa 13, 14 ja 15 vuosiluokkakokonaisuuksittain. Tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä. Oppiainekuvauksissa osoitetaan oppiaineiden tavoitteiden yhteyttä laaja-alaiseen osaamiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heidä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäsenenä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen. Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systemiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimistrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Oppilaita tuetaan rakentamaan perusopetuksen aikana hyvä tiedollinen ja taidollinen perusta sekä kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heidä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskon-

not ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden muokaista toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Oppilaita ohjataan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Oppilaita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestäväan elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon

tärkeyden. He oppivat myös ajanhallintaa, joka on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesääätelyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista. Perusopetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen, mainonnan kriittiseen tarkasteluun sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Monilukutaito (L4)

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimedialaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuo-

toisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologinen (tv) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tv-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tv:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeätä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tärkeätä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Oppilaita opastetaan tuntemaan tv:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tv:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakoitiin on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteita sekä tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sään-

töjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelamista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

Mikkelin lisäys

Mikkelissä laaja-alainen osaaminen on kokonaisuudessaan opetuksen lähtökohtana eikä mitään laaja-alaisen osaamisen aluetta nosteta erikseen painopisteeksi. Tämän tulee näkyä sekä sisällöissä että työtavoissa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisesta opetustyössä huolehditaan ja toteutumista seurataan koulukohtaisesti lukuvuosisuunnitelman avulla. Jokainen opettaja toteuttaa omassa työssään laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

3.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa keskustellaan, mitä perusopetuksen tehtävä sekä valtioneuvoston asetuksessa määritellyt opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet merkitsevät paikallisesti. Pohditaan myös, mitä opetukselle ja kasvatukselle asetettujen valtakunnallisten tavoitteiden sekä niistä johdettujen laaja-alaisen osaamisen ja oppiainekohtaisten tavoitteiden toteuttaminen edellyttää opetuksen järjestämiseltä, johtamiselta ja koulutyöltä.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat paikalliset, perusopetuksen tehtävää mahdollisesti täydentävät ja käytännön toteuttamista ilmentävät näkökohdat (muilta osin tehtäväkuvauksessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan; tehtävää voidaan konkretisoida ja toteuttaa myös opetussuunnitelmaa täydentävien suunnitelmien kuten esimerkiksi kestävän kehityksen ohjelman tai kulttuurikasvatussuunnitelman avulla, joista tulee tällöin maininta opetussuunnitelmaan)

- mitkä ovat opetussuunnitelman perusteissa määritellyn laaja-alaisen osaamisen mahdolliset paikalliset painotukset ja miten painottuminen ilmenee (muilta osin laaja-alaisen osaamisen kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
- mitkä ovat ne järjestelyt ja toimenpiteet, joiden avulla laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisesta opetustyössä huolehditaan ja toteutumista seurataan (laaja-alaisen osaamisen tarkemmat tavoitteet määritellään vuosiluokkakokonaisuuksittain, katso luvut 13 - 15).

LUKU 4 YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Perusopetus jäsentyy valtioneuvoston asetuksen mukaisesti vuosiluokkien 1–2, 3–6 sekä 7–9 muodostamiin jaksoihin. Vuosiluokat muodostavat opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Yhteistyö esiopetuksen kanssa vahvistaa työn pitkäjänteisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii yhteistyöstä ja opetuksen yhtenäisyydestä riippumatta siitä, toimivatko esiopetus ja perusopetus tai perusopetuksen eri luokka-asteet hallinnollisesti eri yksiköissä tai eri rakennuksissa. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa.

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Se vaikuttaa aina oppilaan kohtaaman koulutyön laatuun²⁹. Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia. Toimintakulttuuria voidaan kehittää ja muuttaa. Se on kokonaisuus, joka rakentuu

- työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta
- vuorovaikutuksesta, ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä.

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat kouluyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä sukupuoliroolit siirtyvät oppilaille. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.

Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Perusopetuksessa kaikki käytännöt rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita. Toimintakulttuurin tulee tukea tavoitteisiin sitoutumista ja edistää yhteisen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista koulutyössä. Toimintakulttuuriin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu.

Mikkelin täydennys

Toimintakulttuurin jatkuvuutta esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksen eri vaiheissa kuvataan muun muassa luvussa 1.

²⁹ Perusopetuksen laatuksiteerit, opetus- ja kulttuuriministeriö 2012: 29

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Perusopetuksen toimintakulttuurin periaatteiden tehtävänä on tukea opetuksen järjestäjiä ja kouluja toimintansa suuntaamisessa. Periaatteet on kuvattu ajatellen erityisesti koulun toimintaa. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on luoda edellytykset periaatteiden toteutumiselle kouluissa ja kehittää omaa toimintakulttuuriaan samassa suunnassa. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestäväää elämäntapaa. Periaatteiden toteuttamiseksi tarvitaan paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien huomioon ottamista, yhteistyötä huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aitoa mukanaoloa yhteisön kehittämisessä.

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö kehittyy dialogin avulla. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen edellytyksistä huolehtimiseen.

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäsenenä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnot ovat luonteva osa jokaista koulupäivää. Yhteisöllinen oppilashuolto on tärkeä osa toimintakulttuuria.

Oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä ja oppimiseensa sekä yksilöinä että ryhmän jäsenenä. Yhteisössä arvostetaan hyväntahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamus-

ta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentumisen moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikumiselle, leikille ja elämyksille.

Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokkahuoneesta. Luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun sisällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintätekniologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansainvälisyys on tärkeä voimavara. Yhteisö arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Se tuo esiin saamelaiskulttuurin ja eri vähemmistöjen merkityksen Suomessa. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Yhteisössä tunnustetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi.

Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäseninä. Yhteisö kannustaa demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävän kehityksen toiminnat täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä³⁰. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuoli-tietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestävän elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestävän elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea.

Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyvän tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuteen yhteisön jäseninä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maail-

³⁰ Yhdenvertaisuuslaki (21/2004)

man moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

Mikkelin täydennys

Koulu on osallisuutta lisäävä kasvuyhteisö, jossa oppilaat ja opettajat yhdessä tutkivat erilaisia ilmiöitä. Jokainen mikkeliläinen opettaja on kielellinen malli ja opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

Mikkelin kaupunki painottaa sosioemotionaalisten taitojen: vuorovaikutustaitojen ja tunteiden kehittämistä. Oppilaita kannustetaan omien ideoiden esille tuomiseen ja toteuttamiseen (sisäinen yrittäjyys, toimijuus, yrittäjyys). Kuudennella luokalla toteutetaan yrittäjyyskasvatuskokonaisuus, johon liittyy esimerkiksi MiniMikkeli-oppimisympäristö.

Ryhmäyttäminen on jatkuva prosessi, joka huomioidaan erityisesti nivelvaiheissa, opettajan vaihtuessa ja ryhmän muuttuessa. Seitsemännen luokan alussa käytetään jopa viikon mittainen jakso oppilaiden ryhmäyttämiseen luokanvalvojan, koulukuraattorin ym. koulun sidosryhmien kanssa koulun päättämällä tavalla, esimerkiksi "Matka minuun" -teemalla, jossa oppilaat tutustuvat itseensä ja luokan muihin oppilaisiin. Tämä voidaan toteuttaa monialaisena oppimiskokonaisuutena, joka tukee laaja-alaista osaamista.

Jokainen koulu tekee yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman, joka päivitetään joka kolmas vuosi. Ohjeistus tasa-arvosuunnitelman laatimisesta [luvussa 1.4.](#)

Toimintakulttuurin toteutumista kuvataan ja arvioidaan koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Ohjeistus lukuvuosisuunnitelmaan sisällytettävistä asioista [luvussa 4.5.](#)

4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta³¹. Kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toiminnallaan oppimisympäristöihin. Hyvin toimivat oppimisympäristöt edistävät vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista. Ne myös mahdollistavat aktiivisen yhteistyön koulun ulkopuolisten yhteisöjen tai asiantuntijoiden kanssa.

³¹ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Kehittämisessä otetaan huomioon eri oppiaineiden erityistarpeet. Oppimisympäristöjen tulee tarjota mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista. Lisäksi oppimisympäristöjen kehittämisessä ja valinnassa otetaan huomioon, että oppilaat oppivat uusia tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella.

Perusopetuksen tilaratkaisujen kehittämisessä, suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä otetaan huomioon ergonomia, ekologisuus, esteettisyys, esteettömyys ja akustiset olosuhteet sekä tilojen valaistus, sisäilman laatu, viihtyisyys, järjestys ja siisteys. Koulun tilaratkaisulla kalusteineen, varusteineen ja välineineen on mahdollista tukea opetuksen pedagogista kehittämistä ja oppilaiden aktiivista osallistumista. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan oppilaan käyttöön niin, että ne antavat mahdollisuuden myös itsenäiseen opiskeluun. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.

Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä tuetaan oppilaiden henkilökohtaisia oppimispolkuja. Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon monimuotoinen mediakulttuuri. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla. Samalla varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

Onnistumisen kokemukset ja elämykset erilaisissa ympäristöissä ja oppimistilanteissa innostavat oppilaita oman osaamisensa kehittämiseen. Oppilaat osallistuvat oppimisympäristöjen kehittämiseen. Oppimisympäristöjen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet³². Näin voidaan ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta. Tuen tarpeen mukaan räätälöidyt oppimisympäristöt voivat olla osa oppilaan suunnitelmallista tukea.

Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon kouluyhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Ympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä ja edistää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaista tervettä kasvua ja kehitystä³³. Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan kaikissa oppimisympäristöissä. Hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri tukevat oppimista.

Työtavat

³² Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

³³ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen oppilaan oppimista. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiiin sekä erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Monipuoliset työtavat tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä tukevat eri ikäkausille ominaista luovaa toimintaa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Draamatoiminta sekä muut taiteelliset ilmaisukeinot edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnoltaan terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. Tällöin oppilaat pystyvät ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa. Työtapojen valinnalla voidaan tukea myös yhteisöllistä oppimista, jossa osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa rooleissa, jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Oppiaineille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsentyneiden tietorakenteiden muodostumista että taitojen omaksumista. Oppimisen kannalta tärkeitä ovat tiedon hankkimisen, käsittelyn, analysoimisen, esittämisen, soveltamisen, yhdistelemisen, arvioinnin ja luomisen taidot. Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista.

Opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen ja on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta. Se koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn rytmiä ja etenemistä sekä oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille suunnitella itse opiskeluaan, valita erilaisia työtapoja ja edetä yksilöllisesti. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon myös oppilaiden väliset yksilölliset ja kehitykselliset erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämisellä myös ehkäistään tuen tarpeen syntymistä.

Myös opetuksen eheyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Opetuksen eheyttämistä käsitellään seuraavassa alaluvussa 4.4.

Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Siten valmiudet tiedon omatoimiseen, vuorovaikutteiseen ja kriittiseen hankintaan, käsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttuvat. Työtapojen valinnassa hyödynnetään pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisesta ja työskentelystä kouluyhteisössä. Yhteinen tavoitteiden ja arviointiperusteiden pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

Mikkelin täydennys

Oppimisympäristöt

Käytetään avointa oppimaisemaa, jossa oppilaat voivat työskennellä aktiivisesti sekä koulussa ja koulun ulkopuolella omien oppimisprojektien parissa. Oppimaisema on oppimisen virtuaalisten, fyysisten, sosiaalisten ja psyykkisten tilojen kokonaisuus.

Työtavat

Opettajat ohjaavat oppilaita käyttämään monipuolisia työtapoja. Monipuolisia työtapoja hyödynnetään myös yhteistyössä erilaisten koulun ulkopuolisten tahojen kanssa (yritykset, seurakunta, erilaiset kansalaisjärjestöt). Koulun ulkopuolisten tahojen kanssa tehtävä yhteistyö arvioidaan lukuvuosisuunnitelman yhteydessä.

Oppilaita ohjataan luovaan sisällöntuottamiseen ja vastuulliseen jakamisen kulttuuriin, esimerkiksi tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Koulukohtaisesti voidaan päättää painotuksista sidosryhmäyhteistyöhön ja oppimaiseman jatkuvaan kehittämiseen liittyen. Koulukohtaiset mahdolliset painotukset kuvataan lukuvuosisuunnitelmassa.

4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetuksen yhtenäisyyttä tukevaa toimintakulttuuria. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietoaan ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen. Eheyttämistä voidaan toteuttaa mm:

- rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti
- jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi
- toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja
- suunnittelemalla monialaisia, pitempikestoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja
- muodostamalla oppiaineista integroitua kokonaisuuksia
- kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheyttynä kuten esiopetuksessa.

Jotta voidaan turvata kaikkien oppilaiden mahdollisuus kokonaisuuksien tarkasteluun ja oppilaita kiinnostavaan tutkivaan työskentelyyn, opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaiden opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Monialaisten oppimis-kokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa ja ne täsmennetään koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoisiksi siten, että oppilailla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa ja lukuvuosisuunnitelmassa voidaan päättää myös muista opetuksen eheyttämistavoista.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään luvussa 4.2 kuvattuja toimintakulttuurin periaatteita.

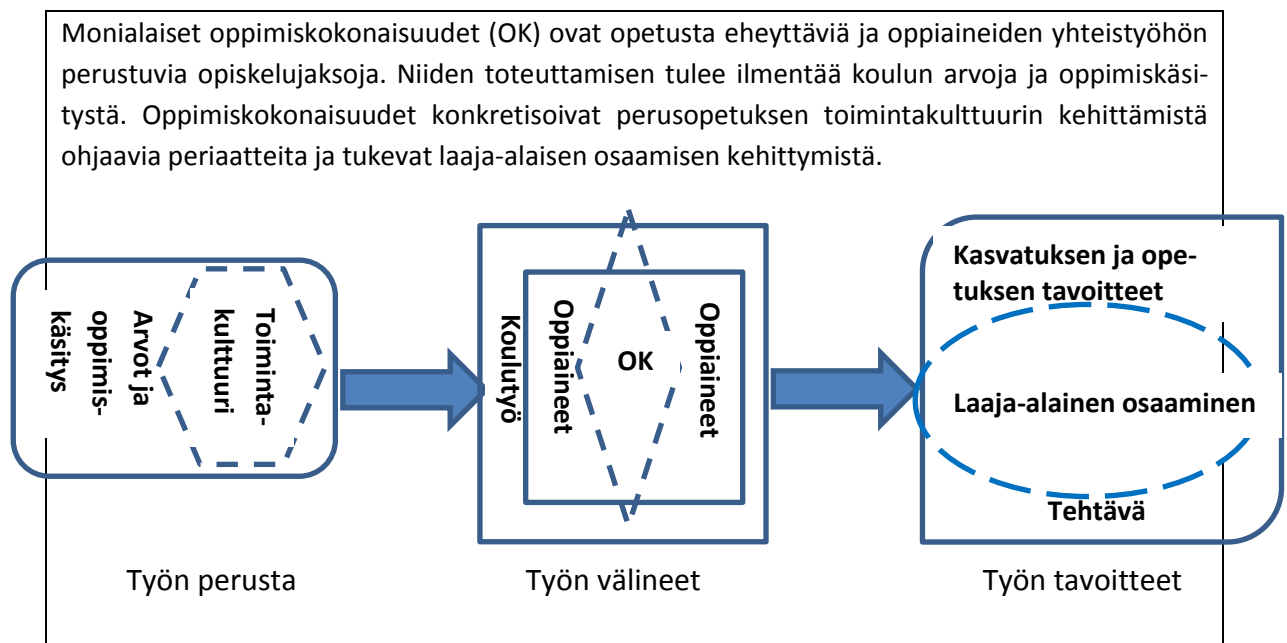
Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppilaiden osallistuminen suunnitteluun on välttämätöntä. Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja siitä avartavia asioita, jolloin tavoitteena on

- vahvistaa oppilaiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa
- nostaa esiin oppilaiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia niiden käsittelyyn ja edistämiseen
- lisätä mahdollisuuksia opiskella erilaisissa ja eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä ja työskennellä useiden eri aikuisten kanssa

- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolinen oppiminen koulutyöhön
- antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudelle sekä haastaa monenlaisiin vuorovaikutus- ja kielenkäyttötilanteisiin
- vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön sekä harjaannuttaa kestävän elämäntavan mukaista toimijuutta
- innostaa oppilaita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät yhteistyötä eri lähestymistapoja edustavien oppiaineiden kesken sekä koulun muun toiminnan hyödyntämistä. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arviota tai arvosanaa muodostettaessa.

Mikkelin täydennys

Mikkelissä opetuksen eheyttämisen tukena ovat esimerkiksi koko peruskoulun kattava [kulttuuripolku](#), kirjastopolku, kulttuuriperintöohjelma ja yrittäjyyskasvatuskokonaisuus MiniMikkeli.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelun lähtökohdaksi otetaan laaja-alainen osaaminen, ja ne sidotaan osaksi toimintakulttuuria. Oppilaat osallistetaan mukaan suunnitteluun. Oppimiskokonaisuuden laajuudeksi oppilaalle Opetushallitus (Irmeli Halinen) suosittelee vähintään luokkatason yhden viikon tuntimäärää vastaavaa tuntimäärää. Lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan oppimiskokonaisuudessa mukana olevat oppiaineet

ja oppilasarviointi toteutetaan osana kyseisiä oppiaineita.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet suunnitellaan lukuvuosittain koulukohtaisesti ja kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan. Koulun rehtori vastaa siitä, että jokainen oppilas ja opettaja osallistuvat vähintään yhteen monialaiseen oppimiskokonaisuuteen vuosittain. Monialaiset oppimiskokonaisuudet arvioidaan lukuvuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä.

4.5 Paikallisesti päätettävät asiat

Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavien periaatteiden pohdinta on keskeinen osa opetussuunnitelmatyötä ja samalla toiminnan jatkuvaa kehittämistä edistävä tekijä. Paikallisesti päätetään, miten oppilaat ja huoltajat osallistuvat toimintakulttuurin kehittämiseen sekä mitä muuta yhteistyötä ja keiden toimijoiden kanssa tehdään toimintakulttuurin kehittämiseksi. Suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös toimintakulttuurin jatkuvuuteen esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksen eri vaiheissa.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten opetuksen järjestäjä ja koulut edistävät ja arvioivat toimintakulttuurin kehittämisen periaatteiden toteutumista; mitkä ovat mahdolliset paikalliset painopisteet ja miten ne ilmenevät käytännössä (toimintakulttuurin periaatteiden kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
- mitkä ovat oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaa, käyttöä ja kehittämistä ohjaavat paikalliset tavoitteet ja erityiskysymykset (muilta osin oppimisympäristöjen ja työtapojen kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
- miten opetuksen eheyttämistä käytännössä toteutetaan
- miten monialaiset oppimiskokonaisuudet toteutetaan
 - o toteuttamista ohjaavat paikalliset tavoitteet (yleiskuvauksen osalta opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
 - o toteuttamista ohjaavat periaatteet ja toteuttamistavat (päätetäänkö esimerkiksi oppimiskokonaisuuksien teemoista yhteisessä paikallisessa opetussuunnitelmassa ja tarkemmista tavoitteista ja sisällöistä koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa tai lukuvuosisuunnitelmassa vai miten menetellään; miten turvataan, että jokaisen oppilaan opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa; miten ohjeistetaan oppimiskokonaisuuksien laajuus, miten sovitaan kulloinkin mukana olevista oppiaineista; miten oppilaiden osallistuminen suunnitteluun järjestetään jne.)
 - o tavoitteet ja sisällöt (määrittely joko opetussuunnitelmassa tai lukuvuosisuunnitelmassa opetuksen järjestäjän päätöksen mukaan)
 - o arviointikäytännöt (miten huolehditaan siitä, että ko. kokonaisuuksissa osoitetut työskentelytaidot ja muu osaaminen otetaan huomioon kokonaisuuden toteuttamisessa mukana olevien oppiaineiden arvioinnissa)
 - o toteutumisen seuranta, arviointi ja kehittäminen.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokainen koulu täsmentää oman toimintakulttuurinsa sekä oppimisympäristöjen ja työtapojen kehittämisen tavoitteet, yhteiset toimintaperiaatteet sekä yhteistyön ja muun käytännön toteutuksen. Lisäksi opetuksen järjestäjä huolehtii, että monialaisten oppimiskokonaisuuksien sekä mahdollisen muun eheyttämisen suunnittelu, tavoitteiden ja sisältöjen määrittely, toteuttaminen, seuranta ja arviointiyhteistyö täsmennetään koulukohtaisesti. Koulukohtaisesti on tärkeä määritellä eri oppiaineiden ja koulun muun toiminnan yhteistyötä ja työnjakoa koskevat toimintatavat oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa sekä tarkentaa oppimiskokonaisuuksiin liittyvän oppilaan arvioinnin käytänteet. Täsmennykset kirjataan joko koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan ja/tai lukuvuosisuunnitelmaan opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

Opetussuunnitelmaan voidaan myös liittää monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista tukevia yhteistyösuunnitelmia koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Mikkelin täydennys

Opetussuunnitelmaan sisältyvistä seikoista koulun lukuvuosisuunnitelmassa esitetään (suluissa viittaus opetussuunnitelman lukuun, jossa asiaa on tarkemmin kuvattu):

Luku 2: Perusopetus yleissivistyksen perustana

- arvot ja toiminta-ajatus (luku 2.2)
- oppimiskäsitys koulun arjessa (luku 2.3)

Luku 3: Perusopetuksen tehtävä ja tavoitteet

- laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisen seuranta (luku 3.3.)

Luku 4: Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri

- koulun toimintakulttuurin, oppimisympäristön ja työtapojen kuvaus (luku 4.2)
- yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma (luvut 4.2 ja 1.4)
- monialaiset oppimiskokonaisuudet ja opetuksen eheyttäminen (luku 4.4)

Luku 5: Oppimisen ja hyvinvoinnin edistäminen koulutyön järjestämisessä

- kodin ja koulun yhteistyö
- kasvatustilanteet ja kurinpidollisten keinojen käyttö (luku 5.3)
- yhdysluokkaopetus (luku 5.4)
- etäyhteyksiä hyödyntävä opetus (luku 5.4)
- joustava perusopetus (luku 5.4)
- opetus erityisissä tilanteissa (luku 5.4)
- koulun kerhotoiminta (luku 5.5)
- koulun kirjastotoiminta (luku 5.5)
- kouluruokailu (luku 5.5)
- välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat (luku 5.5)
- koulumatkat ja koulukuljetukset (luku 5.5)
- aamu- ja iltapäivätoiminta (luku 5.5)

Luku 6: Oppimisen arviointi

- väliarvioinnin muoto ja ajankohta (luku 6.8)

Luku 7: Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

- kodin ja koulun yhteistyö
- tukiopetuksen järjestäminen

Luku 8: Oppilashuolto

- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma (luku 8.4), sisältää mm.
 - kodin ja koulun yhteistyö
 - suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinäältä
 - toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Luku 9: Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

- tukiopetuksen järjestäminen

Luku 12: Valinnaisuus opetuksessa

- opetuksen painotukset
 - taito- ja taideaineiden valinnaiset tunnit
 - valinnaisaineet
 - muut painotukset

Luvut 13-15: Vuosiluokat 1-2, vuosiluokat 3-6, vuosiluokat 7-9/oppilaanohjaus

- työelämään tutustumisen järjestelyt ja tavoitteet

LUKU 5 OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan kouluyhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestäväää elämäntapaa.

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, oppilashuolto ja tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus³⁴. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjauksen, oppilashuollon ja tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuksista kouluyhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja oppilashuollolliseen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti oppilashuollon henkilöstön kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti³⁵. Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syystä³⁶. Koti ja koulu yhdessä

³⁴ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. ja perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)

³⁵ Perusopetuslaki 35 § 2 mom.

³⁶ Perusopetuslaki 35 § 1 mom.

ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluissa. Koulun tehtävänä on puuttua poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

Mikkelin täydennys

Keskeiset tavoitteet ja toimintatavat hyvän ja turvallisen koulupäivän luomiseksi kuvataan lukuvuosisuunnitelmassa.

5.2 Yhteistyö

Opetustoimi ja koulu tekevät monipuolista yhteistyötä perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä oppilaiden oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Yhteistyötä tarvitaan myös oppimisympäristöjen monipuolisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaiden osallisuus

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa oppilaiden osuus on tärkeä. Lisäksi oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan myös koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun³⁷. Oppilaat ovat myös mukana arvioimassa ja kehittämässä yhteistyötä.

Perusopetuslain mukaan koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan ja sen toimielinten tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista.³⁸ Se innostaa oppilaita esittämään näkemyksiään, toimimaan ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. Oppilaskunta sekä koulun ja kunnan muut osallisuutta tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat tilaisuuksia harjoitella demokratia-taitoja käytännössä.

Kodin ja koulun yhteistyö

³⁷ Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)

³⁸ Perusopetuslaki 47 a § 2 mom. (1267/2013)

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa³⁹. Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyö edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämisessä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Perusopetuslain mukaan oppivelvollisuuden voi suorittaa joko siten, että oppilas osallistuu opetukseen tai saa muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot.⁴⁰ Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista⁴¹. Lisäksi huoltajan kanssa keskustellaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista, kuten opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista, oppimisen tuesta ja oppilashuollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Henkilökohtaisten ja ryhmätapaamisten lisäksi yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Yhteinen arvopohdinta luo perustaa yhteiselle kasvatustyölle. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempien verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.

Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Koulutyö järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä ja-

³⁹ Perusopetuslaki 3 § 3 mom.

⁴⁰ Perusopetuslaki 26 § 1 mom. (477/2003)

⁴¹ Perusopetuslaki 26 § 2 mom. (477/2003)

kaen. Aikuisten yhteistyö, kuten samanaikaisopettajuus, mallintaa koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä oppilashuollon toteuttamisessa.

Koulut tekevät myös keskinäistä yhteistyötä. Tavoitteena on edistää opetuksen kehittämistä ja yhtenäisyyttä sekä vahvistaa henkilöstön osaamista. Yhteistyötä tarvitaan perusopetuksen nivelvaiheissa ja oppilaiden siirtyessä koulusta toiseen. Usein myös eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilashuollon sujuva järjestäminen edellyttää hyvää koulujen välistä yhteistyötä. Toiminta paikallisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa edistää pedagogiikan kehittämistä.

Eheän oppimispolun varmistamiseksi koulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä lukioden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Hyvä yhteistyö kerho- sekä aamu- ja ilta- ja päivätoiminnan kanssa edistää oppilaiden hyvinvointia. Yhteistyö nuorisoi-, kirjasto-, liikunta- ja kulttuuritoimen, poliisin sekä seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden lähiympäristön toimijoiden kuten luontokoulujen, museoiden ja nuorisokeskusten kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää.

Mikkelin täydennys

Oppilaiden osallisuus, kodin ja koulun yhteistyö, koulun sisäinen yhteistyö sekä yhteistyö muiden tahojen kanssa kuvataan koulun lukuvuosisuunnitelmassa ja siihen sisältyvässä oppilashuoltosuunnitelmassa sekä opetussuunnitelman luvuissa [4](#), [7](#) ja [8](#).

5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa.⁴²

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään.

⁴² Perusopetuslaki 35 a § (1267/2013) sekä 36 § (477/2003) ja 36 a § (1267/2013)

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.⁴³

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista⁴⁴. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatuskeskustelujen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asialliisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahtoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun⁴⁵. Yhteistyö huoltajien ja muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

Mikkelin täydennys

Kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja koskevan suunnitelman runko ja ohjeistus on kaikille yhteinen ja sitä täydennetään koulukohtaisesti. Suunnitelma sisältyy koulun lukuvuosisuunnitelmaan.

⁴³ Perusopetuslaki 36 § (477/2003) ja 36 a - 36 i § (1267/2013)

⁴⁴ Perusopetuslaki 29 § (1267/2013)

⁴⁵ Perusopetuslaki 47 a § (1267/2013)

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon oppilaiden tarpeet ja olosuhteet sekä paikalliset mahdollisuudet. Näin pyritään löytämään oppimista ja hyvinvointia parhaiten edistäviä ratkaisuja.

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu on yksilöllisen opinnoissa etenemisen mahdollistava joustava järjestely. Vuosiluokkiin sitomatonta järjestelyä voidaan käyttää koko koulun, vain tiettyjen vuosiluokkien tai yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi lahjakkuutta tukevana tai opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä toimintatapana.

Vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun toteuttaminen edellyttää tätä koskevaa päätöstä opetussuunnitelmassa. Opetussuunnitelmassa päätetään tällöin, että eri oppiaineiden opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta kunkin oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti.⁴⁶ Oppilaan oma opinto-ohjelma rakentuu opetussuunnitelmassa määrätyistä opintokokonaisuuksista. Opintokokonaisuudet suunnitellaan eri oppiaineille määriteltyjen tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta. Näiden opintokokonaisuuksien suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiselle ao. oppiaineessa ja opinnoissa kokonaisuutena. Opetussuunnitelmassa on määrättävä, mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaalle pakollisia ja mitkä valinnaisia. Oppilaan opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista tulee seurata säännöllisesti. Oppimisen arviointi oman opinto-ohjelman mukaan edettäessä käsitellään luvussa 6.

Vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytettäessä tuntijako sekä oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opintokokonaisuuksittain. Opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin aineessa valtioneuvoston asetuksen määrittelemien tuntijaon nivelkohtien väliin muodostuvien vuosiluokkakokonaisuuksien pohjalta⁴⁷. Vuosiluokkakokonaisuudet voidaan jakaa kahdeksi tai useammaksi opintokokonaisuudeksi. Opintokokonaisuuksien sisältö voidaan myös muodostaa yhdistämällä eri oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä vuosiluokkakokonaisuuksien sisällä tai tarvittaessa yli tuntijaon nivelkohtien.

Tarvittaessa oman opinto-ohjelman mukaan etenemistä koskeva ratkaisu voidaan tehdä hallintopäätöksenä yksittäiselle oppilaalle myös perusopetuslain 18 §:n nojalla⁴⁸. Tällainen hallintopäätös on mahdollinen silloinkin, kun paikallista opetussuunnitelmaa ei ole laadittu vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua varten. Oppilaalle tulee laatia oppimissuunnitelma. Siinä on mainittava opintokokonaisuudet, jotka sisältyvät oppilaan opinto-ohjelmaan sekä määriteltävä niiden suorittamisjärjestys, aikataulu ja mahdolliset erityistavoitteet.

⁴⁶ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

⁴⁷ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 §

⁴⁸ Perusopetuslaki 18 §

Mikkelin täydennys

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu on mahdollista yksittäisten oppilaiden osalta. Asia valmistellaan oppilaan, huoltajan ja henkilöstön yhteistyönä, tarvittaessa moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Asiaan liittyvän hallintopäätöksen tekee rehtori huoltajia kuultuaan.

Yhdysluokkaopetus

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia tai vuosiluokkiin sitomattomasti edettäessä eri-ikäisiä oppilaita. Yhdysluokka voidaan perustaa joko oppilasmäärän pienuuden vuoksi tai pedagogisista syistä. Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Vuorokurssittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltavien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Erityisesti on huolehdittava oppilaiden opiskelutaitojen kehittymisestä. Mikäli yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Oppiaineiden opetustunteja tasattaessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määriteltyyn kokonaistuntimäärään. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

Opiskelu yhdysluokassa voidaan toteuttaa myös vuosiluokkiin sitomattomana perusopetusasetuksen mukaisesti⁴⁹. Tällöin oppimäärä määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksina jakamatta sitä vuosiluokkiin. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu voi koskea kaikkia koulun oppilaita, tiettyä yhdysluokkaa tai yksittäisiä oppilaita.

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen.

Mikkelin täydennys

Yhdysluokissa noudatettavan vuorokurssiperiaatteen yhtenäistämiseksi noudatetaan seuraavaa pääsääntöä:

- parillisina vuosina 4. ja 6. luokan oppisisällöt
- parittomina vuosina 3. ja 5. luokan oppisisällöt
- lukuvuosi 2016-2017 on pariton vuosi.

Perustelluista syistä tästä voidaan poiketa.

⁴⁹ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin täydentää opetusta sekä tarjota monipuolisia opiskelumahdollisuuksia eri oppiaineisiin. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta vastaa aina perusopetuksen järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä. Opetustavan soveltuvuutta pohditaan erityisesti oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta.

Etäyhteyksillä voidaan tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden opetusta. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella edistetään oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen perusopetukseen koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Etäyhteyksien käyttö lisää osaltaan koulun toiminnan ekologista kestävyyttä.

Etäyhteyksiä hyödyntämällä opetusta voidaan sekä eriyttää että eheyttää. Opetuksella voidaan vastata oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin - tarjota erityislahjakkuuden kehittymistä tukevaa opetusta, syventää koulun tarjoamaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea tai huolehtia opetuksesta joissakin poikkeustilanteissa, esimerkiksi oppilaan pitkän sairausjakson aikana. Etäyhteyksien ja erilaisten opetusteknologioiden käyttö monipuolistavat oppimisympäristöjä. Tällöin voidaan käyttää eri opettajien osaamista sekä koulun yhteistyökumppaneiden ja mahdollisten kansainvälisten verkostojen asiantuntemusta oppilaiden tarpeiden ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti.

Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa. Opetusryhmällä tulee olla turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaava opettaja ja oppilaiden mahdollisuudet oppimista edistävään vuorovaikutukseen tulee turvata. Oppilaiden tarpeet huomioonottavalla ja opetusteknologian mahdollisuuksia hyödyntävällä pedagogisella suunnittelulla varmistetaan opetuksen laadukas toteuttaminen. Tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön toteutumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Mikkelin täydennys

Etäopetusta voidaan hyödyntää eri oppiaineiden opetuksessa joko ryhmämuotoisena tai yksittäiselle oppilaalle silloin, kun se on tarkoituksenmukaista ja perusteltua. Opetuksessa noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Etäyhteyksien opetuskäyttöä ohjaavat tavoitteet, opetuksen järjestämisen käytännöt ja yhteiset toimintatavat sekä eri toimijoiden vastuut määritellään opetusryhmän osalta lukuvuosisuunnitelmassa ja yksittäisen oppilaan osalta oppimissuunnitelmassa.

Joustava perusopetus

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa⁵⁰. Tässä käytetään joustavan perusopetuksen toiminnasta nimitystä joustava perusopetus. Opetus toteutetaan perusopetusta koskevien säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Joustavalla perusopetuksella pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä⁵¹. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi oppilaita tuetaan, kun he siirtyvät seuraavaan koulutusvaiheeseen ja edistetään heidän valmiuksiaan menestyä opiskelussa.

Joustava perusopetus on tarkoitettu niille 7–9-luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja heikko opiskelumotivaatio sekä oppilaille, joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Opetuksessa korostuu moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö. Yhteistyöhön voivat osallistua myös ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat. Joustavaa perusopetusta suunnittelemaan ja organisoimaan voidaan muodostaa ohjausryhmä.

Koulun toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään niin, että ne vastaavat joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta kouluyhteisössä sekä vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Joustava perusopetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen⁵². Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä ammattilainen. Opetusta voidaan tarvittaessa antaa osittain myös muun opetusryhmän yhteydessä.

Opetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Opiskelu koulun ulkopuolella on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Näiden jaksojen aikana oppilailla on oikeus opettajan antamaan ohjaukseen ja opetukseen. Oppilaille annetaan opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen oppimistehtävistä otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa. Työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä oppilaiden kanssa työskentelevä henkilöstö tulee perehdyttää työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin sekä muihin tarvittaviin säädöksiin.

Oppilas valitaan joustavaan perusopetukseen oppilaan tai huoltajan hakemuksesta. Oppilaita valittaessa heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Opetuksen järjestäjä

⁵⁰ Perusopetuslaki 5 § (1707/2009)

⁵¹ Perusopetusasetus 9 a § 1 mom. (1768/2009)

⁵² Perusopetusasetus 9 a § 2 mom. (1768/2009)

päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä.⁵³ Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös joka valmistellaan moniammatillisesti. Jos yksittäinen oppilas siirtyy pois joustavasta perusopetuksesta ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään joustavan perusopetuksen päättymisestä hallintopäätös.

Joustavan perusopetuksen oppilaalla on oikeus säädösten mukaiseen oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, ohjaukseen ja oppilashuoltoon. Oppilas voi tarvitessaan saada yleistä tai tehostettua tukea. Poikkeuksellisesti joustavaan perusopetukseen voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan opetuksessa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan pitää oppilaan edun mukaisena.⁵⁴

Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Se sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikana laadittava oppimissuunnitelma. Lisäksi oppimissuunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetukseen liittyvät erityispiirteet, kuten opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolissa oppimisympäristöissä. Mikäli oppilas saa erityistä tukea, joustava perusopetus kuvataan vastaavalla tavalla henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa eli HOJKSissa.

Mikkelin täydennys

Toiminnan tavoitteet, järjestäminen ja toimintatavat

Mikkelin kaupungissa joustavaa perusopetusta annetaan peruskoulun yläkouluikaisille oppilaille. Oppilasalueena on koko kaupunki.

Joustavan perusopetuksen tavoitteena on ehkäistä peruskouluikäisten nuorten syrjäytymistä kehittämällä vaihtoehtoisia mahdollisuuksia suorittaa peruskoulu loppuun. Tavoitteena on tunnistaa ja ehkäistä ongelmia mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja luoda valmiuksia toisen asteen opintoihin, varmistaa jatko-opiskelupaikan saaminen sekä ehkäistä jatko-opintojen keskeyttämistä. Lisäksi tarkoituksena on vahvistaa nuorten itsetuntoa, perehdyttää nuoria työelämään sekä kehittää elämänhallintataitoja.

Joustavaa perusopetusta annetaan pienryhmässä. Oppilas opiskelee yleisen tai yksilöllisen oppimäärän mukaan. Oppilaasta vastaavalla erityisluokanopettajalla on keskeinen merkitys oppimistulosten kannalta. Toiminnassa on merkittävää positiivinen oppilas- ja opettajasuhde. Opetuksen järjestämisessä tehdään tiivistä yhteistyötä ryhmien välillä. Oma erityisluokanopettaja vastaa pääosasta oppilaiden tunteista. Sosiaalisten ja elämänhallinnallisten taitojen oppiminen ovat ensisijaisia esimerkiksi tiedollisiin tavoitteisiin nähden. Opetuksen ja kasvatuksen keskeisenä päämääränä on oppilaan reflektointi- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen.

⁵³ Perusopetusasetus 9 b § 2 mom. (1768/2009)

⁵⁴ Perusopetusasetus 9 b § 1 mom. (1768/2009)

Ryhmien toiminnassa korostuvat toiminnalliset työtavat ja vaihtelevat oppimisympäristöt. Keskeistä on moniammatillinen yhteistyö, joka järjestetään oppilaan tarpeiden mukaan. Yhteistyötä tehdään työpaikkojen ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Jokaiselle oppilaalle laaditaan henkilökohtainen oppimissuunnitelma tai henkilökohtainen opetuksen järjestämisestä koskeva suunnitelma. Suunnitelma rakentuu luokkaopetuksesta, minkä lisäksi oppilaalla on mahdollisuus työpaikoilla ja toisen asteen oppilaitoksissa tapahtuvaan oppimiseen. Opetuksen ja toiminnan tukena on moniammatillinen asiantuntijaryhmä, jonka peruskoonpano tarkistetaan lukuvuosittain. Opiskelun tapahtuessa muissa oppilaitoksissa, työpaikoilla tai muualla koulun ulkopuolella, opiskelun järjestämisestä, seurannasta ja arvioinnista sovitaan yksilöllisesti oppimissuunnitelmassa tai HOJKS:ssa.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken

Yhteistyö oppilaiden huoltajien kanssa on säännöllistä. Lisäksi palvelutehtävän toteuttamiseen liittyy yhteistyö eri asiantuntijoiden ja tukipalvelujen järjestäjien kanssa. Oppilaiden ammatinvalinnan ohjauksessa jokaisen yksilöllinen ohjaus on tärkeää. Yhteistyötä tehdään ammatillisten oppilaitosten kanssa mm. opiskelujaksojen ja koulutuskokeilujen muodossa. Lisäksi opetuksen tukena työskentelee terveydenhuollon ja muiden hallintokuntien työntekijöitä.

Eri toimijoiden välinen yhteistyö, vastuu ja työnjako kuvataan tarkemmin oppilaiden henkilökohtaisissa oppimissuunnitelmissa tai HOJKS:ssa.

Oppilasvalinnan perusteet ja valintamenettelyjen kuvaus

Uutta lukuvuotta koskien oppilaan tarve joustavaan perusopetukseen kartoitetaan lähettävässä koulussa opettajien ja psykososiaalisen oppilashuollon ammattilaisten yhteistyönä syyslukukauden aikana. JOPO-ryhmään voidaan valita uusia oppilaita myös lukuvuoden aikana, mikäli se on pedagogisesti ja oppilasmäärien perusteella

la mahdollista. Joustavaan perusopetukseen haetaan huoltajan tekemällä kirjallisella hakemuksella ja se osoitetaan koulun rehtorille.

Hakemukset käsitellään moniammatillisessa työryhmässä, johon kuuluvat JOPO-opetusta järjestävän koulun rehtorin, kuraattorin, psykologin ja JOPO-ryhmää opettavien erityisluokanopettajien lisäksi luokkamuotoisen erityisopetuksen koordinaattori ja konsultoiva erityisluokanopettaja. Oppilasvalinnasta vastaava moniammatillinen työryhmä päättää haastattelujen ja oppilasvalintaan liittyvien henkilökohtaisten keskustelujen toteuttamisesta ennen oppilasvalintaa ja hankkii riittävät tiedot hakijoista päätöksentekoa varten. Oppilaat valitaan joustavaan perusopetukseen hakemusten, haastattelujen ja kokonaisarvioinnin perusteella kevätlukukauden aikana. Päätöksen JOPO-opetusryhmään valittavista oppilaista tekee koulun rehtori moniammatillisen työryhmän esityksen perusteella.

Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttää erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa sairaalaopetuksena, koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa annettavana opetuksena.

Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista. Myös kunta, jossa on erikoissairaanhoidon muu toimintayksikkö, voi järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle. Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetuksessa yhdistyvät oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite. Oppilaan opetuksen järjestäjä ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle.⁵⁵ Sairaalaopetuksessa voidaan hyödyntää myös etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta. Oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan kotikuntakorvauksen sairaalakoulussa olevista oppilaista.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on opetuksen järjestämislupa. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus.⁵⁶ Oppivelvollisuusikäisten vankilaopetuksesta vastaa se kunta, jossa vankila sijaitsee.

Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun.

Mikkelin täydennys

Perusopetus sairaalaopetuksessa

Mikkelin kaupungin perusopetuksen sairaalaopetusyksiköissä (1-6lk. ja 7-9lk.) annetaan oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävää sekä oppilaan hoitotavoitteita tukevaa kokonaiskuntoutuksellista opetusta. Sairaalaopetuksen järjestäjä on Mikkelin kaupunki.

⁵⁵ Perusopetuslaki 4 a § (1267/2013)

⁵⁶ Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 41 § (1271/2013)

Perusopetusikäinen oppilas on oikeutettu saamaan sairaalaopetusta, kun hänet on otettu potilaaksi osastolle erikoissairaanhoidon piiriin (osastopaikka). Osastohoitoa tarvitsevat lapset ja nuoret saavat sairaalaopetusta osana erikoissairaanhoidon määrittämää hoitosuhdetta. Myös erikoissairaanhoidon avohoidossa olevalla oppilaalla on mahdollisuus hakeutua sairaalaopetukseen. Avo-opetus on erityistukimuoto, jota tarjotaan harkinnan mukaan lasten ja nuorisopsykiatrisella poliklinikalla hoitosuhteessa oleville lapsille ja nuorille. Mikkelin lasten ja nuorten sairaalaopetusyksiköihin tullaan avo-oppilaaksi lasten ja nuorisopsykiatrian poliklinikoiden ohjauksesta ja edellytyksenä on toimiva asiakassuhde psykiatrian poliklinikoille.

Avohoidossa olevan oppilaan opetuksen järjestämisestä sairaalaopetuksessa sovitaan yhdessä sairaalaopetuksen sijaintikunnan, oppilaan opetuksen järjestäjän sekä oppilaan kotikuntalain mukaisen kotikunnan kanssa. Järjestelyssä kuullaan oppilasta, tämän huoltajaa, oppilaan opetuksen järjestäjää sekä oppilashuollosta vastaavia henkilöitä. Mikkelin sairaalaopetukseen ei tehdä erillistä oppilaaksiottopäätöstä. Opiskeluoikeus edellyttää psykiatrian erikoissairaanhoidon hoitavan lääkärin puoltavaa lausuntoa, josta ilmenee oppilaan hoitosuunnitelma.

Sairaalaopetuksessa opiskellessa oppilas pysyy oman koulunsa oppilaana. Oppilaat noudattavat ensisijaisesti oman koulunsa opetussuunnitelmaa tai henkilökohtaista opetussuunnitelmaa huomioiden oppilaan psyykkiset ja fyysiset voimavarat. Opiskeluaika sairaalaopetuksessa vaihtelee yksilöllisesti muutamasta päivästä useamman kuukauden pituisiin jaksoihin. Oppimisen arviointi tehdään yhteistyössä oppilaan oman koulun kanssa. Sairaalaopetusjakson aikana tehdään tiivistä yhteistyötä sairaalaopetuksen, huoltajien, oman koulun, hoidon sekä tarvittaessa sosiaalitoimen toimijoiden kanssa. Moniammatillisen yhteistyön päämääränä on mahdollistaa koulunkäynti poikkeavassa elämäntilanteessa sekä tukea oppilaan psyykkistä kuntoutumista ja toimintakyvyn vahvistumista.

Avo-oppilaiden kohdalla tehdään koulusopimus, jossa sairaalaopetus- yksiköiden vastuurehitorit myöntävät oikeuden opiskella sairaalaopetuksessa määräaikaaisesti.

Sairaalaopetuksen keskeiset toimintaperiaatteet

Sairaalaopetuksessa oppilaat noudattavat oman kotikuntansa opetussuunnitelmaa, oppiaineiden tuntijako- ja oppiainesisältöjä sekä monialaisia oppimiskokonaisuuksia.

Jos oppilaalle on tehty kotikoulussa henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), oppilas opiskelee siinä määriteltujen tavoitteiden mukaisesti.

Oppilaalle tehdään tarvittaessa henkilökohtainen oppimissuunnitelma, johon määritellään keskeiset tavoitteet sairaalaopetusjaksolle. Oppilaan tarpeet oppimisen ja koulunkäynnin tuessa otetaan huomioon sairaalaopetuksessa. Jokaisella oppilaalla on niin sanottu oma-opettaja, joka vastaa oppilaan opetuksen käytännön järjestelystä. Tämän opettajan vastuulla on myös osallistua oppilaan pedagogisten asiakirjojen laadintaan ja päivittämiseen yhteistyössä oppilaan oman koulun henkilöstön kanssa.

Sairaalaopetuksessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaiden huoltajien, lähettävien ja vastaanottavien koulujen, hoitohenkilöstön, kuntien kasvatusta- ja perheneuvolojen sekä kuntien sosiaali- ja terveystoimien kanssa. Yhteistyötä tehdään niin tulovaiheessa, opintojen aikana kuin paluuvaiheessakin.

Kodin ja koulun yhteistyö käynnistyy siinä vaiheessa, kun huoltajat käyvät tutustumassa sairaalaopetukseen yhdessä lapsen tai nuoren sekä oman hoitajan kanssa. Huoltajat täyttävät koululomakkeen, jossa he sitoutuvat sairaalaopetuksen toimintatapoihin. Huoltajien kanssa pidetään yhteyttä säännöllisin väliajoin, sekä tavaten kouluneuvotteluissa ja hoitoneuvotteluissa osastoilla ja poliklinikoilla. Sairaalaopetuksen opettajat ovat oppilaan hoitotiimin pedagogisia asiantuntijajäseniä. He osallistuvat oppilasta koskeviin kokouksiin ja hoitoneuvotteluihin tuoden näihin näkemyksensä ja tietämyksensä lapsesta tai nuoresta oppilaana. Sairaalaopetuksen opettajat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa lapsen tai nuoren kokonaiskuntoutusta koulun osalta.

Oppilaan opiskelu sairaalaopetuksessa

Sairaalaopetuksen henkilökunnan tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineiden opiskelussa sekä auttaa oppilasta kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja oppimisen valmiuksiaan. Ohjauksen tehtävänä on ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä ja myös korjata puutteita opiskelutaidoissa. Koulun henkilökunnan tehtävänä on oppilaan persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen.

Yläkoulussa aloitetaan tutustuminen eri ammatteihin ja työelämään. Tutustumiskäyntejä voidaan järjestää toisen asteen oppilaitoksiin sekä työpaikoille. Yläkoululaiset voivat mahdollisuuksiensa mukaan suorittaa työelämäntutustumis-jaksoja. Jaksojen pituus vaihtelee yksilöllisten voimavarojen mukaan muutamasta päivästä muutama viikkoon.

Valinnaisaineiden osalta pyritään mahdollisuuksien mukaan siihen, että oppilas voi jatkaa aiemmin valitsemiaan valinnaisaineita. Oppilas voi joissakin tapauksissa osallistua myös muille valinnaisainetunneille kuin mitä hän on aiemmin valinnut.

Oppimisympäristönä on koulutilojen lisäksi koko ympäröivä yhteiskunta ja luonto. Sairaalaopetusyksiköissä järjestetään juhlia, teemapäiviä, tapahtumia, retkiä sekä vierailuja lukuvuoden aikana.

Sairaalaopetuksen toimintakulttuuri

Sairaalaopetus antaa korjaavaa opetusta ja tukee oppilaan hoitoa. Sairaalaopetus on erityistukimuoto, johon liittyy olennaisena osana hoidollinen kuntoutus. Lähtökohta sairaalaopetuksen toimintakulttuurille on turvallinen fyysinen ja psyykkinen oppimisympäristö.

Sairaalaopetuksen pyrkimys on huomioida oppilaan yksilöllisiä, kasvatuksellisia ja opetuksellisia tarpeita sekä edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista. Tavoite on vahvistaa oppilaan elämänhallintataitoja. Oppilas harjoitte-

lee tunnistamaan ja tiedostamaan omat haasteensa, jotta saisi keinoja selvitä niiden kanssa. Pohjana on oman itsensä ja läheisten hyväksyminen.

Sairaalaopetus on osa lapsen ja nuoren kokonaiskuntoutusta, jota tehdään yhteistyössä hoitohenkilöstön kanssa. Opetuksen tavoitteet ja päivittäinen opetus määritellään aina yksilöllisesti ja niitä tarkennetaan tarvittaessa, oppilaiden kunnon ja hoitoajan vaihdellessa.

Mikäli oppilaan terveydentila vaatii, koulupäivä voi poiketa valtioneuvoston määrittelemistä tuntijakoasetuksista terveydentilaan perustuen (PoL 18 §, 3. mom). Koulukuntoisuuden määrittely tapahtuu yhteistyössä hoitohenkilöstön kanssa.

Olosuhteet huomioiden sairaalaopetuksen oppilailla on väliaikaisesti mahdollisuus opiskella myös sairaalaopetuksen ulkopuolella. Tällaiset järjestelyt sovitaan erikseen oppilaan hoitavan tahon ja huoltajien kanssa.

Jos lapsen tai nuoren psyykkinen vointi estää opiskelun etenemisen peruskoulun lukuvuositalvoitteiden mukaan, on mahdollista tehdä päätös vuosiluokkiin sitomattomasta opiskelusta.

Koulupäivien pituutta on mahdollista muuttaa poikkeamaan oppilaan yleisesti määritetystä viikkotuntimäärästä, jos oppilaan terveydentila on merkittävästi heikentynyt. Nämä muutokset määritellään yhdessä oppilaan huoltajien ja hoitohenkilöstön kanssa. Oppilaan yleisestä poikkeava viikkotuntimäärä kirjataan joko oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:iin.

Koulupolku ja yhteistyö nivelvaiheineen (tulo-, opiskelu- ja paluuvaihe)

Sairaalaopetuksen eritysluokanopettaja toimii oppilaan kouluun ja oppimiseen liittyvänä asiantuntijana hoitotiimissä ja on yhteydessä oppilaan omaan kouluun.

Mikkelin lasten ja nuorten sairaalaopetusyksiköihin tullaan avo-oppilaaksi lasten ja nuorten psykiatrian poliklinikoiden ohjauksesta ja edellytyksenä on toimiva asiakassuhde. Osasto-oppilaat ohjautuvat sairaalaopetuksen oppilaiksi erikoissairaanhoidon asiantuntijoiden kautta.

Uuden oppilaan tullessa sairaalaopetukseen sairaalaopetus ottaa yhteyttä oppilaan kouluun, huoltajaan ja hoitohenkilöstöön oppilaan kokonaistilanteen kartoittamiseksi ja opetuksen järjestämiseksi. Yhteistyökumppaneita oppilaan koulussa ovat luokan-, aineenopettajat, luokanvalvoja, erityisopettaja, oppilaanohjaaja, kouluterveydenhoitaja, kuraattori, koulupsykologi ja rehtorit. Lisäksi yhteistyötä tehdään sosiaali- ja terveystoimen ammattilaisten kanssa. Usein avo-oppilaiden huoltajat käyvät yhdessä oppilaan kanssa etukäteen tutustumassa sairaalaopetukseen. Hoitohenkilöstön kanssa ollaan tiiviissä yhteistyössä heti tulovaiheesta alkaen.

Opiskeluvaiheessa oppilas on sairaalaopetuksessa avo-oppilaana tai osastolla tutkimus- tai hoitojaksolla. Sairaalaopetuksen opettajat tekevät koko oppilaan sairaalaopetusajan tiivistä yhteistyötä lähettävän koulun kanssa oppilaan etenemisestä. Pääasiassa yhteyttä pidetään

yhteyshenkilön kautta, joka voi olla esim. luokanopettaja, luokanvalvoja, erityisopettaja tai oppilaanohjaaja.

Sairaalaopetusjakson päättyessä oppilaiden paluun turvaaminen ”saattaen vaihdettava” -periaatteella on tärkeä osa nivelvaiheen työtä. Tiedonsiirto oppilaan koulunkäyntiin liittyvissä asioissa on keskeistä. Ennen varsinaista omaan kouluun siirtymistä oppilaalla on mahdollista käydä tutustumassa muutaman päivän ajan tulevaan oppimisympäristöönsä. Koulu voi olla oppilaan aikaisempi koulu tai jokin muu oppilaitos tai luokka. Paikka mietitään yhdessä huoltajan, koordinoivan erityisluokanopettajan, vastaanottavan koulun sekä hoitohenkilöstön kanssa.

Paluuvaihe on tärkeä tiedonsiirron kannalta. Oppilaalle mahdollisesti tehty oppimissuunnitelman sisältö siirretään palautuspalaverissa vastaanottavalle koululle. Palautuspalaverissa ovat läsnä tarpeen mukaan oppilas, huoltaja, vastaanottavan koulun edustus, sairaalaopetuksen erityisluokanopettaja ja mahdollisesti lapsen tai nuoren omahoitaja. Tarvittaessa sairaalaopetuksen edustaja on oppilaan mukana tukemassa oppilasta kouluympäristöön sopeutumisessa sekä konsultoimassa koulun henkilöstöä.

Oppilashuollon rakenteet

Sairaalaopetuksessa toteutetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaista yhteisöllistä ja yksilökohtaista opiskeluhoitoa opetussuunnitelman luvun 8 mukaan. Sairaalaopetuksen oppilashuollollisista asioista vastaavat sairaalaopetuksen erityisluokanopettajat ja oppilaan huoltajat sekä moniammatillinen hoitohenkilöstö yhdessä oppilaan koulun edustajien ja tarvittaessa oppilashuoltopalveluiden ammattihenkilöiden kanssa.

Oppilaalla on oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukainen oikeus oppilashuoltopalveluihin eli kuraattori-, psykologi- ja kouluterveydenhuollon palveluihin. Tarvittaessa voidaan koota koulun mukainen monialainen asiantuntijaryhmä, mikäli oppilas ja/tai huoltaja niin toivoo. Muutoin yksilökohtaiset oppilashuollolliset asiat käsitellään moniammatillisesti psykiatrian poliklinikoiden tai osastojen toimintaan sisältyen.

Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Sairaalaopetuksessa olevan oppilaan huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Huoltajalla on merkittävä rooli rakennettaessa oppilaalle turvallista ja toimivaa tapaa käydä koulua. Yhteistyötä huoltajien kanssa tehdään myös hoito- ja verkostoneuvotteluissa sekä oppilaan sairaalaopetusjakson päättyessä. Tarvittaessa yhteistyöhön otetaan mukaan myös muita toimijoita.

Arviointi sairaalaopetuksessa

Opintojen aikainen arviointi on totuudenmukaista ja perustuu monipuoliseen näyttöön. Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen ja edistymiseen oppimisen eri osa-alueilla. Sairaalaopetuksen erityisluokanopettajat arvioivat oppilaan edistymistä ja oppimista yhteistyössä

oppilaan oman koulun opettajien kanssa. Arviointi toteutetaan kunkin kunnan arviointikäytäntöjen mukaan ja todistuslomaketta käytettäessä arvioinnin allekirjoittaa oppilaan kotikoulun edustaja.

Päättötodistus annetaan oppilaalle aina oppilaan oman koulun lomakkeella ja todistuksen allekirjoittaa oman koulun rehtori. Päättöarvioinnin suorittavat oman koulun ja sairaalaope- tuksessa oppilasta opettaneet opettajat yhdessä.

Oppilas tekee itsearviointia keskusteluissaan opettajan kanssa sekä arvioi työskentelyään myös hoito- ja kouluneuvotteluissa. Itsearviointitaitojen kehittämisen tarkoituksena on tukea oppilaan itsetuntemuksen kasvua ja opiskelutaitojen kehittymistä. Tavoitteena on, että oppilaan itsetunto ja myönteinen minäkuva oppijana sekä osallisuuden tunne vahvistuvat.

Lastensuojeluun liittyvä perusopetus

Oppilaan kotikunnasta tulee pyytää oppilasta koskevat päätökset ja selvittää tuen tarve sekä olemassa oleva tuki- ja yhteistyöverkosto.

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa⁵⁷. Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Myös kouluruokailu, välituntitoiminta sekä koulun päivänavaukset, juhlat, retket, opintokäynnit ja leirikoulut sekä mahdollisuuksien mukaan koulumatkat järjestetään siten, että ne tukevat oppilaiden oppimiselle, monipuoliselle kehitymiselle ja hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita. Ne myös osaltaan vahvistavat kokemusta hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä ja tekevät mahdolliseksi oppilaiden näkökulmasta eheän, vireyttä vahvistavan ja vaihtelevan päivän. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään toimintaa ohjaavat tavoitteet ja järjestämisen periaatteet. Koulukohtaisesta järjestämisestä päätetään lukuvuosisuunnitelmassa.

Koulun kerhotoiminta

Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet. Se on osa maksutonta perusopetusta ja rakentaa omalta osaltaan toiminnan yhteisöllisyyttä ja rikastuttaa koulun toimintakulttuuria. Kerhotoiminnan tehtävä on tukea oppilaiden monipuolista kasvua ja kehitystä. Kerhot tarjoavat oppilaille mahdollisuuksia tutustua erilaisiin harrastuksiin. Tavoitteena on lisä-

⁵⁷ Perusopetuslaki 47 §

tä harrastuneisuutta sekä tuottaa yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia. Kerhotoiminnassa oppilaat saavat tilaisuuksia koulussa opitun soveltamiseen, luovaan toimintaan ja monimuotoiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa. Kerhot voivat lisätä oppilaiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä arjen hallintaa ja turvallisuutta.

Joustavilla kerhotoiminnan ratkaisuilla tuetaan oppilaan päivän kokonaisuutta. Kerhotoiminnan järjestämis- ja toteuttamistapoja kehitetään ja oppimisympäristöä muokataan harrastuneisuutta tukevaksi. Oppilaiden osuutta kerhotoiminnan suunnittelussa lisätään. Kerhotoiminnan järjestäminen tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa myös kodin ja koulun kasvatusyhteistyötä sekä yhteistyötä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Koulut voivat hyödyntää kerhotoiminnan järjestämisessä eri hallintokuntien, yhteisöjen, yritysten ja järjestöjen sekä koulun muiden sidosryhmien osaamista.

Mikkelin lisäys

Mikäli kerhotoimintaa järjestetään, sen tavoitteet ja järjestämiskäytännöt ohjeistetaan kouluille lukuvuosittain. Koulu tarkentaa oman kerhotoimintansa tavoitteet, toimintasuunnitelman ja yhteydet aamu- ja iltapäivätoimintaan koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

Koulun kirjastotoiminta

Koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää koulukirjastotoimintaa ja toteuttaa sitä yhteistyössä lähikirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Kirjastotoiminnalla vahvistetaan oppilaiden yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Monimuotoinen koulukirjastotoiminta tukee oppimiskäsityksen toteutumista aidoissa oppimistilanteissa ja luo oppilaille mahdollisuuksia monenlaisten vastuutehtävien hoitamiseen. Koulun kirjasto ja muut kirjastot tarjoavat aktivoivia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä sekä monipuolisia työtapoja. Kirjastotoiminnan tehtävänä on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tyydyttää heidän tiedonhaluaan, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteitä. Toiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen, oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn sekä yhteistyöhön kotien kanssa. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Mikkelin täydennys

Mikkelissä kirjastonkäyttöä ja monilukutaitoa ohjataan yhteistyössä Mikkelin kaupunginkirjaston kanssa. Yhteistyömuotoja on kuvattu [koulun ja kirjaston yhteistyösuunnitelmassa](#). Jokaisella koululla on oma yhteistyökirjasto. Taitojen oppiminen toteutetaan [Kirjastopolkuna](#), joka kattaa koko oppivelvollisuuden.

Kirjastopolun tavoitteina on tutustuttaa oppilaat kirjastoon ja kirjastonkäyttöön, innostaa oppilaita lukemaan erilaista kauno- ja tietokirjallisuutta, tukea monipuolista lukemisen opetusta (perus-, informaatio-, medialukutaitoja) sekä opettaa tiedonhankintaa opettajien ja kirjastohenkilökunnan yhteistyössä suunnittelemien ilmiöprojektien avulla. Pyrkimyksenä on luonteva yhteys kirjaston ja koulutyön välillä siten, että kirjasto on mukana aidoissa oppimistilanteissa.

Kirjasto-opetus liittyy erityisesti laaja-alaisen osaamisen alueisiin Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4) sekä Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5).

Lukudiplomit, joita voidaan käyttää äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tukena, laaditaan yhteistyössä kirjastohenkilökunnan kanssa.

Koulujen omia kirjastoja hoidetaan opetuksen tarpeitten mukaisesti. Kirjastohenkilökunta auttaa siinä mahdollisuuksiensa mukaan.

Pääkirjastossa on lainattavia, opetuksen käyttöön tarkoitettuja kaunokirjallisuus- ja tietokirjakokoelmia.

Kouluruokailu

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyn sekä ruokaosaamisen tukeminen. Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä täysipainoinen maksuton ateria. Ateria nautitaan tarkoituksenmukaisesti järjestettynä ja ohjattuna ruokailuna.⁵⁸ Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Ruokailuhetkillä on tärkeä virkistystehtävä ja niillä edistetään kestävää elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Oikea-aikainen ja kiireetön ruokailu ja mahdolliset välipalat varmistavat jakamisen koulupäivän aikana. Viihtyisä ruokailuhetki lisää hyvinvointia koko kouluyhteisössä.

Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä. Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Mikäli oppilaalla on yksilöllisiä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyviä tarpeita, tulee oppilaan, huoltajan, ruokailusta

⁵⁸ Perusopetuslaki 31 § 2 mom.

vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon sopia yhdessä ruokailuun liittyvistä tukitoimista ja seurannasta.⁵⁹

Mikkelin täydennys

Kouluruokailua ohjaavat periaatteet sekä ruoka-, terveys- ja tapakasvatukselliset ja kestävään elämäntapaan liittyvät tavoitteet ja niihin liittyvät käytännön järjestelyt näkyvät koulun lukuvuosisuunnitelmissa.

Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Perusopetusasetuksen mukaan opetukseen tulee käyttää tuntia kohti vähintään 45 minuuttia ja opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. Osa työstä voidaan käyttää työelämään tutustuttamiseen sekä lukuvuoden päättäjäisiin ja muihin yhteisiin tapahtumiin.⁶⁰ Säännös luo edellytykset koulupäivän monenlaiseen rytmittämiseen sekä välituntien järjestämiseen oppilaiden hyvinvointia edistävällä tavalla. Yhteisiä tapahtumia voivat olla muun muassa koulun juhlat, teemapäivät ja retket. Opintokäynnit ja leirikoulut voivat koskea koko kouluyhteisöä tai vain joitakin tai jotakin opetusryhmää. Myös niissä hyödynnetään perusopetusasetuksen mukaista koulutyön joustavan järjestämisen mahdollisuutta. Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella⁶¹.

Koulun yhteisöllisyyden ja oppilaiden terveen kehityksen, sosiaalisten suhteiden sekä opiskelussa jaksamisen kannalta välitunnit, päivänavaukset ja monenlaiset yhteiset tapahtumat ovat tärkeitä. Niitä hyödynnetään myös osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Ne vahvistavat oppilaiden laaja-alaista osaamista ja tekevät näkyväksi koulun kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta. Opintokäynnit ja leirikoulut puolestaan tarjoavat mahdollisuuksia oppimisympäristön laajentamiseen ja oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa.

Opetuksen järjestäjällä on paljon harkintavaltaa sen suhteen, miten koulupäivä jaetaan opetusjaksoihin ja välitunteihin, mitä muuta toimintaa koulupäiviin sisältyy ja millaisia toimintamuotoja käytetään. Ratkaisut muokkaavat koulun toimintakulttuuria. Niitä tehtäessä otetaan huomioon perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet.

Koulumatkat ja koulukuljetukset

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Heitä opastetaan sekä itsenäisesti että koulukuljetuksin liikuttaessa huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttäytymään matkaa tehdessään hyvin.

⁵⁹ Perusopetuslaki 3 § 2 mom., 31 a § 1 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 13 §

⁶⁰ Perusopetusasetus 3 § 4 ja 5 mom.

⁶¹ Perusopetusasetus 6 §

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla menettelytavoista ja vastuuhenkilöistä⁶². Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Koulun tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta, koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta, väkivallasta tai häirinnästä tekoihin syyllistyneiden sekä niiden kohteina olleiden oppilaiden huoltajille ja tarvittaessa tukea huoltajia asian selvittämisessä⁶³.

Mikkelin täydennys

Koulumatkat ja koulukuljetukset

Koulumatkoista ja kuljetuksista sekä niihin liittyvistä toimintatavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille koulukohtaisesti.

5.6 Paikallisesti päätettävät asiat

Koulutyön käytännön järjestämisestä päätettäessä kiinnitetään huomiota siihen, että ratkaisut tukevat kasvatuksen ja opetuksen tavoitteiden saavuttamista ja edistävät perusopetuksen yhtenäisyyttä rakentavaa toimintakulttuuria. Kaikkien tässä käsiteltävien asioiden osalta koulukohtaiset ratkaisut, työn- ja vastuunjako sekä muu käytännön toteutus täsmennetään koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa ja/tai lukuvuosisuunnitelmassa opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

Yhteinen vastuu koulupäivästä sekä yhteistyö

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat keskeiset tavoitteet ja toimintatavat hyvän ja turvallisen koulupäivän luomiseksi ja yhteistyön järjestämiseksi
- miten yhteistyö kunnan/koulun sisällä sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa organisoidaan ja miten sitä seurataan ja kehitetään, erityisesti
 - o miten huolehditaan oppilaiden osallisuuden toteutumisesta
 - o mitkä ovat kodin ja koulun yhteistyön keskeiset tavoitteet ja järjestämiskäytännöt.

Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetuksen järjestäjä vastaa kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja koskevan suunnitelman laatimisesta. Suunnitelma voi olla osa paikallista opetussuunnitelmaa tai erillinen suunnitelma, jolloin siitä tulee mainita opetussuunnitelmassa. Suunnitelmassa päätetään ja kuvataan

⁶² Perusopetuslaki 32 §

⁶³ Perusopetuslaki 29 § 7 mom. (1267/2013)

- millaisissa tapauksissa kasvatustarkastusta käytetään ja mitkä ovat keskustelujen toteuttamisen käytänteet
- mitkä ovat lainsäädäntöä tarkentavat ja täydentävät menettelytavat riite-, vilppi- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt
- miten hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattaminen varmistetaan kurinpidollisia keinoja käytettäessä
- miten huolehditaan henkilökunnan perehdyttämisestä ja osaamisen varmistamisesta kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- miten suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpidollisista keinoista tiedotetaan eri tahoille
- mitkä ovat menettelytavat suunnitelman seuraamista sekä toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Mikäli etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta käytetään, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- minkä asioiden opetuksessa ja opiskelussa etäyhteyksiä hyödynnetään
- mitkä ovat etäyhteyksien opetuskäyttöä ohjaavat tavoitteet, opetuksen järjestämisen käytännöt ja yhteiset toimintatavat sekä eri toimijoiden vastuut.

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Mikäli opetuksen järjestäjä tarjoaa mahdollisuudet edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaisesti, tulee tästä päättää opetussuunnitelmassa. Tämän lisäksi opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten vuosiluokkiin sitomattomasti eli oman opinto-ohjelman mukaan etenevää opiskelua käytetään (koskeeko ratkaisua kaikkia vai joitakin kouluja, joitakin luokka-asteita, yksittäisiä oppilaita jne.)
- mitkä ovat oppimäärään sisältyvät opintokokonaisuudet, joista opinnot rakentuvat
- mitkä ovat tuntijako sekä opetuksen tavoitteet ja sisällöt näille opintokokonaisuuksille
- mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaalle pakollisia ja mitkä valinnaisia
- miten opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista seurataan ja arvioidaan.

Vuosiluokkiin sitomattomasti edettäessä otetaan huomioon oppimisen arviointia sekä seuraavalle vuosiluokalle siirtymistä koskevat erityismääräykset oppimisen arviointia käsittelevässä luvussa 6.

Yhdysluokkaopetus

Opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon, että se soveltuu myös yhdysluokkaopetukseen ja pienille kouluille. Toinen vaihtoehto on sisällyttää opetussuunnitelmaan pienten koulujen opetuksen ja yhdysluokkaopetuksen järjestelyjä koskeva osio. Mikäli opetus järjestetään yhdysluokissa, tulee opetuksen järjestäjän päättää ja kuvata opetussuunnitelmassa

- miten yhdysluokkaopetus järjestetään ja mitkä ovat siinä noudatettavat keskeiset toimintatavat
- miten eri oppiaineiden vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille valtioneuvoston asetuksen määrittelemien nivelvaiheiden mukaisesti tai miten oppimäärä jaetaan opintokokonaisuuksiin, jos käytetään vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua.

Joustava perusopetus

Mikäli opetuksen järjestäjä tarjoaa joustavan perusopetuksen toimintaa, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten joustava perusopetus järjestetään ja mitkä ovat siinä noudatettavat keskeiset toimintatavat
- mitkä ovat oppilasvalinnan perusteet ja miten valinta käytännössä toteutetaan
- miten muissa oppilaitoksissa, työpaikalla tai muualla koulun ulkopuolella tapahtuva opiskelu järjestetään ja miten oppilaiden opiskelua tällöin ohjataan, seurataan ja arvioidaan
- miten eri toimijoiden yhteistyö, vastuut ja työnjako järjestetään.

Oppilaan oppimissuunnitelman tai henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laadintaa koskevat määräykset sisältyvät lukuun 6.

Opetus erityisissä tilanteissa

Erityisissä tilanteissa annettavan opetuksen mahdollisuus on syytä kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan. Erityisesti sairaalassa annettavan opetuksen osalta opetussuunnitelmassa kuvataan, miten yhteistyö ja oppilaan tukeminen hoidetaan oppilaan siirtyessä omasta koulusta sairaalaopetukseen ja palatessa jälleen omaan kouluun. Yhteistyön ja tuen kysymykset ovat tärkeitä myös muissa tilanteissa.

Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Opetuksen järjestäjä päättää opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukevan muun toiminnan linjauksista ja tähän liittyvästä yhteistyöstä kotien sekä muiden sidosryhmien kanssa sekä oppilaiden osallistumisesta suunnitteluun.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat mahdollisesti tarjottavan kerhotoiminnan, koulukirjastotoiminnan sekä muun opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukevan toiminnan tavoitteet ja järjestämiskäytännöt sekä yhteydet mahdollisesti tarjottavaan aamu- ja iltapäivätoimintaan
- mitkä ovat kouluruokailun toteuttamista ohjaavat periaatteet sekä ruoka-, terveys- ja tapakasvatukselliset ja kestävään elämäntapaan liittyvät tavoitteet
- miten oppilaiden ruokailuun liittyvät erityistarpeet otetaan huomioon
- miten koulumatkoista ja kuljetuksista sekä niihin liittyvistä toimintatavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille.

Aamu- ja iltapäivätoimintaa tarjoavalla opetuksen järjestäjällä on velvollisuus laatia valtakunnallisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden mukainen paikallinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma⁶⁴.

Mikkelin täydennys

Luvun 5 osalta tehtävät koulukohtaiset ratkaisut, työn- ja vastuunjako sekä muu käytännön toteutus täsmennetään lukuvuosisuunnitelmassa. Mikkelissä ei ole käytössä koulukohtaisia opetussuunnitelmia.

Aamu- ja iltapäivätoiminta

Aamu- ja iltapäivätoiminnan toteuttajat noudattavat Mikkelin kaupungin iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelmaa.

⁶⁴ Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet, Opetushallituksen määräys 1/011/2011

LUKU 6 OPPIMISEN ARVIOINTI

6.1 Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri

Perusopetuslain mukaan oppilaan arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti.⁶⁵ Nämä tehtävät ovat perusopetuksen arviointikulttuurin kehittämisen lähtökohta. Painopiste on oppimista edistävässä arvioinnissa.

Koulu vaikuttaa merkittävästi siihen, minkälaisen käsityksen oppilaat muodostavat itsestään oppijana ja ihmisenä. Erityisen suuri merkitys on opettajien antamalla palautteella. Monipuolinen arviointi ja siihen perustuvan ohjaavan palautteen antaminen ovat opettajien keskeisiä pedagogisia keinoja oppilaiden koko kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Kouluissa kehitetään arviointikulttuuria, jonka keskeisiä piirteitä ovat

- rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
- oppilaiden osallisuutta edistävä, keskustelevalle ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- oppilaan tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä sekä oppilaan edistymisen näkyväksi tekeminen koko oppimisprosessin ajan
- arvioinnin oikeudenmukaisuus ja eettisyys
- arvioinnin monipuolisuus
- arvioinnin avulla saadun tiedon hyödyntäminen opetuksen ja muun koulutyön suunnittelussa.

Suuri osa arvioinnista on opettajien ja oppilaiden välistä vuorovaikutusta. Opettajat huolehtivat siitä, että oppilaat saavat alusta lähtien oppimista ohjaavaa ja kannustavaa palautetta sekä tietoa edistymisestään ja osaamisestaan. Onnistumisen kokemukset kannustavat oppimaan lisää, mutta myös epäonnistumiset tai virheelliset ratkaisut ovat osa oppimisprosessia. Niitä hyödynnetään opetuksessa oppimista edistävällä ja oppilaita kunnioittavalla tavalla. Oppilaita ohjataan havainnoimaan omaa ja yhteistä työskentelyä ja antamaan rakentavaa palautetta toisilleen ja opettajille. Tämä luo edellytyksiä oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin taitojen kehittymiselle perusopetuksen aikana.

Yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria. Huoltajien kanssa keskustellaan koulutyön tavoitteista ja koulun arviointikäytännöistä. Oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä annetaan riittävän usein tietoa oppilaalle itselleen ja huoltajalle. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin.⁶⁶ Opettajan, oppilaan ja huoltajan yhteiset keskustelut edistävät keskinäistä luottamusta ja välittävät tietoa oppilaan tilanteesta. Tukea tarvitsevien oppilaiden huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on erityisen tärkeää.

Arviointi on myös opettajien itsearvioinnin ja oman työn reflektoinnin väline. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Se luo perustaa opetuksen eriyttämiselle ja auttaa oppilaiden mahdollisten tuen tarpeiden tun-

⁶⁵ Perusopetuslaki 22 §

⁶⁶ Perusopetusasetus 10 § ja 13 §

nistamisessa. Opetuksen järjestäjä seuraa oppimisen arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee arvioinnin kehittämistä.

Mikkelin täydennys

Arviointikulttuurin paikalliset painotukset

Arvioinnin tulee olla ohjaavaa, tukevaa, kannustavaa, monipuolista ja kehittävää.

Monipuolinen arviointi on

- opettajan tekemää havainnointia ja tarkkailevaa arviointia,
- opiskelijan tekemää itsearviointia, jossa hän peilaa toimintaansa annettuihin tai yhdessä sovittuihin kriteereihin
- rakentavaa vertaisarviointia, ryhmäarviointia ja palautetta
- ulkopuolisen asiantuntijan tekemää arviointia (esimerkiksi Pisa-tutkimus tai valtakunnalliset kokeet)

Oppimisen arviointia kehitetään alusta saakka tarkoituksellisesti:

- arvioinnin tuloksia käytetään oppimisen hyväksi
- tietoa osaamisesta saadaan ajoissa oppimisen ohjaamisen kannalta
- vahvuuslähtöistä
- tehtäväkeskeistä
- arvioinnissa ajatellaan painotetusti tulevaisuutta

Arviointi ja siihen perustuva palautteen antaminen on vuorovaikutustilanne, joka toteutetaan osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Tavoitteiden ja arviointikäytänteiden tulee olla oppilaiden ja huoltajien tiedossa.

Arvioitaessa tulee käyttää menetelmiä, joiden avulla oppilas kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa.

Tuentarve tulee ottaa huomioon arvioinnissa, esimerkiksi arviointimenetelmien valinnassa ja koejärjestelyissä.

Itsearviointi, vertaisarviointi ja ryhmäarviointi laajentavat oppijoiden oppimismahdollisuuksia ja tukevat oppijoiden elämässä tarvitsemien yleisten taitojen oppimista. Ne helpottavat myös opettajien työtaakkaa palautteenannossa opiskelijoille ja oppimisen arvioimisessa. Itse-, vertais- ja ryhmäarvioinnin sekä opettajan ja/tai ulkopuolisen asiantuntijan tekemän arvioinnin yhdistäminen antaa totuudenmukaisimman kuvan yksittäisen opiskelijan tai ryhmän toiminnasta ja osaamisesta.

Käyttäytyminen arvioinnin kohteena (linkki)

6.2 Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet

Perusopetuksessa oppimisen arviointi jaetaan arviointiin opintojen aikana sekä päättöarviointiin. Sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa noudatetaan arvioinnin yleisiä periaatteita.

Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, työskentelyn ja käyttäytymisen arvioinnin sekä palautteen antamisen oppilaille tulee aina perustua opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin tavoitteisiin. Oppilaita ja heidän suorituksiaan ei verrata toisiinsa eikä arviointi kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Opettajat huolehtivat, että tavoitteet ja arviointiperusteet ovat oppilaiden tiedossa. Tavoitteiden pohtiminen ja oman oppimisen edistymisen tarkastelu suhteessa tavoitteisiin on tärkeä osa myös oppilaan itsearviointitaitojen kehittämistä.

Todistusten antamiseen liittyvässä oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu 6. ja 7. luokan nivelvaiheeseen sekä päättöarviointiin tukemaan opettajien työtä ja yhtenäistämään arviointia. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät hyvää osaamista kuvaavaan sanalliseen arvioon tai arvosanaan 8 vaadittavan tason.

Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen. Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä.

Oppilaiden ikäkauden ja edellytysten huomioon ottaminen sekä monipuoliset arviointikäytännöt

Arviointikäytännöt ja palautteen antaminen tulee suunnitella ja toteuttaa oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Palautetta annettaessa kiinnitetään huomiota oppilaiden onnistumisiin ja oppimisen edistymiseen suhteessa aiempaan osaamiseen.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä. Opettaja kokoaa tietoa oppilaiden edistymisestä oppimisen eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa. Tällöin on tärkeää ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä sekä huolehtia siitä, ettei edistymisen ja osaamisen osoittamiselle ole esteitä. Erilaisissa arviointi- ja näyttötilanteissa varmistetaan, että kukin oppilas ymmärtää tehtäväksiannon ja saa riittävästi aikaa tehtävän suorittamiseen. Lisäksi huolehditaan mahdollisuuksista hyödyntää tarvittaessa tieto- ja viestintäteknologiaa ja antaa suullisia näyttöjä. Myös oppilaiden mahdollisesti tarvitsemien apuvälineiden saatavuudesta sekä tarvittavista avustajapalveluista huolehditaan. Lievätkin

oppimisvaikeudet ja oppilaiden mahdollisesti puutteellinen opetuskielen/ suomen kielen/ruotsin kielen taito tulee ottaa huomioon arviointi- ja näyttötilanteita suunniteltaessa ja toteutettaessa. Samoin otetaan huomioon oppilaiden opiskelua varten mahdollisesti määritellyt opetuksen erityiset painoalueet.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa otetaan huomioon kunkin oppilaan kielitausta sekä kehittyvä suomen tai ruotsin kielen taito. Jotta oppilas voi osoittaa edistymistään ja osaamistaan mahdollisista suomen tai ruotsin kielen puutteista huolimatta, arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan tilanteeseen sovitettuihin, monipuolisiin ja joustaviin arviointitapoihin.

Itsearviointin edellytysten kehittäminen

Opetuksessa kehitetään oppilaiden edellytyksiä itsearviointiin antamalla tilaa oppimisen ja opintojen edistymisen pohdintaan ja kehittämällä itsearviointitaitoja. Oppilaita ohjataan niin yksilöinä kuin ryhmänä havainnoimaan oppimistaan ja sen edistymistä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Tarkoitus on, että opettajat auttavat oppilaita ymmärtämään tavoitteet ja etsimään niiden saavuttamiseksi parhaita toimintatapoja.

Alemmilla vuosiluokilla itsearviointitaitoja kehitetään auttamalla oppilaita tunnistamaan onnistumisiaan ja vahvuuksiaan koulutyössä sekä tulemaan tietoiseksi työlle sovittavista tavoitteista. Opetusryhmän yhteistä arviointikeskustelua käytetään paljon, annetaan myönteistä palautetta ja osoitetaan, miten monenlaisin tavoin jokainen voi onnistua työssään. Ylemmillä luokilla huomion kiinnittäminen onnistumisiin ja vahvuuksiin on edelleen tärkeää, mutta oman oppimisen ja opintojen edistymisen tarkastelu voi olla analyttisempää. Se ohjaa oppilaita toimimaan yhä itseohjautuvammin. Myös tällöin opettajien on tärkeä kehittää oppilaiden keskinäistä arviointikeskustelua eli vertaisarviointia osana ryhmän työskentelyä. Näin oppilailla on mahdollisuus oppia antamaan ja saamaan rakentavaa palautetta. Itsearviointin ja vertaisarviointin avulla jokainen oppilas voi tulla tietoiseksi edistymisestään ja ymmärtää, miten itse voi vaikuttaa oppimiseensa ja koulutyössä onnistumiseen.

Mikkelin täydennys

Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin

Mikkelissä käytetään seuraavia oppiaineiden yleisiä arvostelukriteerejä. Yksittäisten oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt esitellään oppiaineiden yhteydessä (luvut 13-15). Oppiaineiden arviointi perustuu kullekin vuosiluokalle asetettujen oppimisen ja työskentelyn tavoitteiden saavuttamiseen ja sisältöjen hallintaan.

10: Erinomainen. Mikäli oppilas ylittää lähes kaikkien oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien edellyttämän osaamisen tason ja tämän lisäksi hän osoittaa erityistä harrastuneisuutta oppiaineen aihepiiriä kohtaan.

9: Kiitettävä. Mikäli oppilas ylittää useimpien oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien edellyttämän osaamisen tason.

8: Hyvä. Mikäli oppilas saavuttaa oppiaineen tavoitteet ja osoittaa keskimäärin kriteereiden edellyttämää osaamista; joidenkin kriteerien saavuttamatta jäämisen voi kompensoida muiden kriteerien tason ylittäminen.

7: Tyydyttävä. Mikäli oppilas saavuttaa useimpia tavoitteita sekä osoittaa osaamista, jota useimmat oppiaineen kriteerit edellyttävät.

6: Kohtalainen. Mikäli oppilas pyrkii saavuttamaan ja saavuttaa joitakin tavoitteita ja osoittaa joidenkin oppiaineen kriteerien edellyttämää osaamista.

5: Välttävä. Mikäli oppilas pyrkii oppiaineen tavoitteiden saavuttamiseen, vaikka pystyy osoittamaan vain jossakin määrin kriteerien edellyttämää osaamista.

4: Hylätty. Oppilas ei ole saavuttanut tavoitteita tukitoimista huolimatta.

6.3 Arvioinnin kohteet

Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Luotettava arviointi edellyttää näiden osa-alueiden monipuolista havainnointia ja dokumentointia.

Oppiminen arvioinnin kohteena

Oppimisen arviointi sisältää opinnoissa edistymisen ja osaamisen tason arviointia sekä palautteen antamista niistä. Edistymistä tarkastellaan suhteessa aiempaan osaamiseen ja asetettuihin tavoitteisiin. Oppimisen edistymisen huolellinen seuranta on tarpeen koko perusopetuksen ajan, jotta opetuksen, ohjauksen ja tuen keinoin voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

Osaamisen tasolla tarkoitetaan oppilaan eri tavoin osoittamaa osaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arvioituna oppilaan suoritusten perusteella. Osaamisen tason arvioimiseksi oppilaan työn tuloksia tai suorituksia tarkastellaan mahdollisimman monipuolisesti. Tiedollisen ja taidollisen osaamisen tason arvioinnissa hyödynnetään valtakunnallisesti määriteltäviä arviointikriteerejä. Osaamisen kehittyminen nähdään koko perusopetuksen ajan vahvistuvana, kumuloituvana prosessina.

Oppilaita ohjataan sekä itsenäisesti että ryhmänä tarkastelemaan edistymistään ja työnsä tuloksia suhteessa tavoitteisiin ja niihin onnistumisen kriteereihin, joista on yhdessä keskustellen sovittu työtä aloitettaessa.

Työskentely arvioinnin kohteena

Oppilaiden työskentelytaitojen kehittäminen on yksi perusopetuksen keskeisistä tavoitteista. Opetuksessa tuetaan oppilaiden itsenäisen ja yhdessä työskentelyn taitoja. Työskentelytaitoihin sisältyvät myös taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Työskentelytaitoja harjoitellaan eri oppiaineissa, monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja koulun muussa toiminnassa. Opettajat ohjaavat oppilaita sekä yksilöinä että ryhmänä suunnittelemaan työtään ja käyttämään oppimista edistäviä työskentelytapoja. Oppilaita ohjataan myös tarkastelemaan suunnitelmien toteutumista sekä arvioimaan työskentelyn onnistumista ja siihen vaikuttaneita tekijöitä.

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineissa tehtävää arviointia ja arvosanan muodostamista. Arviointi perustuu oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteiden sisältämiin työskentelyn tavoitteisiin. Työskentelyä koskeva monipuolinen palaute kaikissa opiskelutilanteissa edistää oppilaiden mahdollisuuksia tarkastella omaa työskentelyään ja kehittyä työskentelytaidoissa.

Käyttäytyminen arvioinnin kohteena

Käyttäytymisen ohjaus sekä käyttäytymiseen liittyvien tietojen ja taitojen opettaminen ovat osa koulun kasvatustehtävää. Oppilaita ohjataan ottamaan huomioon muut ihmiset ja ympäristö sekä noudattamaan yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä. Heille opetetaan koulun erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiallista, tilannetietoista käyttäytymistä ja hyviä tapoja.

Käyttäytymistä arvioidaan ja oppilaille annetaan käyttäytymisestä ohjaavaa palautetta suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin. Käyttäytymisen tavoitteet perustuvat koulun kasvatustavoitteisiin, yhteisön toimintakulttuuria määrittäviin linjauksiin ja järjestyssääntöihin. Oppilailla ja huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua koulun kasvatustavoitteita ja käyttäytymiselle asetettavia tavoitteita koskevaan keskusteluun ja tavoitteiden määrittelyyn.

Käyttäytymisen arvioinnissa erityisen tärkeä on huolehtia, että arviointi ei kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin eikä muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Käyttäytymisen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä se vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon. Päätö- ja erotodistukseen käyttäytymisen arviota ei merkitä.

Mikkelin täydennys

Käyttäytyminen arvioinnin kohteena

Käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet ja arviointiperusteet
Käyttäytymisen arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan ikäkausi. Oppilaalle annetaan käyttäytymisestä ohjaavaa palautetta.

Käyttäytymisen arviointi kohdistuu siihen, miten

- oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön
- oppilas noudattaa yhteisesti sovittuja toimintatapoja, sääntöjä sekä hyviä tapoja
- oppilas käyttäytyy koulun erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisissa ympäristöissä.

Käyttäytymisen arvosanaa annettaessa sovelletaan seuraavia kriteereitä:

erinomainen 10

- ottaa huomioon muut ihmiset, tilanteen ja ympäristön sekä vaikuttaa positiivisella esimerkillä muihin oppilaisiin ja oppimistilanteisiin
- toimii rakentavasti oman ryhmänsä ja kouluyhteisön parhaaksi erilaisissa tilanteissa
- osoittaa oma-aloitteisuutta yhteisten asioiden hoitamisessa

kiitettävä 9

- ottaa huomioon muut ihmiset, tilanteen ja ympäristön koulutyössä
- toimii vastuullisesti kouluyhteisössä sovittujen sääntöjen ja ohjeiden mukaisesti
- käyttäytyy ystävällisesti ja avuliaasti, pyrkii omalta osaltaan vaikuttamaan hyvän työskentelyilmapiirin muodostumiseen
- pystyy ratkaisemaan ristiriitatilanteita oma-aloitteisesti

hyvä 8

- käyttäytyy asiallisesti tilanteeseen sopivalla tavalla
- tuntee ja hyväksyy koulun säännöt sekä yleensä noudattaa niitä
- käyttäytyy yleensä hyvien käytöstapojen mukaisesti
- pystyy yleensä ratkaisemaan ristiriitatilanteita
- osaa toimia ryhmässä

tydyttävä 7

- käyttäytyy useimmiten tilanteeseen sopivalla tavalla
- tuntee ja hyväksyy koulun säännöt, mutta ei aina noudata niitä
- aiheuttaa joskus asenteillaan ja teoillaan kielteistä ilmapiiriä
- kykenee ohjatusti ratkaisemaan ristiriitatilanteita
- osaa tuetusti toimia ryhmässä

kohtalainen 6

- suhtautuu usein välinpitämättömästi kanssaihmiisi, koulutyöhön ja kouluympäristön viihtyvyyteen
- rikkoo toistuvasti koulun sääntöjä
- aiheuttaa asenteillaan ja teoillaan kielteistä ilmapiiriä

- tarvitsee jatkuvaa ohjausta ja neuvontaa käyttäytymisessä

välttävä 5

- erittäin välinpitämätön käytös suhteessa kanssaihmiisiin, koulutyöhön ja kouluympäristöön
- tarvitsee erityisiä toimenpiteitä oman ja muiden koulunkäynnin turvaamiseksi

hylätty 4

- käyttäytyminen normaaliin koulu yhteisöön täysin sopimatonta

6.4 Opintojen aikainen arviointi

Opintojen aikaisella arvioinnilla tarkoitetaan ennen päättöarviointia toteutettavaa arvioinnin ja palautteen antamisen kokonaisuutta. Opintojen aikainen arviointi on kaikilla vuosiluokilla pääosin oppimisen ohjaamista palautteen avulla. Sen keskeisenä tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua ja tukea oppimista sekä edistää itse- ja vertaisarvioinnin taitoja. Siihen sisältyy myös oppilaiden edistymisen ja osaamisen tason kuvaamista keskusteluin, arviointitiedottein ja todistuksin tiettyinä ajankohtina. Oppilaalle ja huoltajalle tulee antaa tietoa opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä riittävän usein.⁶⁷

6.4.1 Arviointi lukuvuoden aikana

Pääosa opintojen aikaisesta arvioinnista on luonteeltaan formatiivista. Tällöin arviointi ja siihen perustuva palautteen antaminen toteutetaan lukuvuoden aikana osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Se edellyttää opettajilta oppimisprosessiin liittyvää havainnointia ja vuorovaikutusta oppilaiden kanssa. Opintojen aikaisessa arvioinnissa tärkeitä on myös oppilaiden toimijuutta kehittävä vertaisarviointi ja itsearviointi. Opettajan tehtävänä on luoda tilanteita, joissa yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta.

Oppimista edistävä palaute on luonteeltaan laadullista ja kuvailevaa, oppimisen solmukohtia analysoivaa ja ratkovaa vuorovaikutusta. Se ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä. Oppilaita ohjataan palautteen avulla tiedostamaan edistymisensä ja jäsentämään oman oppimisensa eri vaiheita sekä löytämään erilaisia keinoja tavoitteisiin pääsemiseksi. Palaute auttaa oppilaita vähitellen ohjaamaan omaa oppimistaan, asettamaan itselleen tavoitteita ja käyttämään onnistumista parantavia oppimisstrategioita.

Opettajan antaman, oppimisprosessia näkyväksi tekevän ja oppimista edistävän palautteen tulee auttaa oppilaita hahmottamaan ja ymmärtämään

- mitä heidän on tarkoitus oppia
- mitä he ovat jo oppineet
- miten he voivat edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoriutumistaan.

⁶⁷ Perusopetusasetus 10 § 1 mom.

Tällainen formatiivinen arviointi ja ohjaava palaute edistävät opiskeltavien asioiden jäsentymistä tieto- ja taitokokonaisuuksiksi sekä kehittävät oppilaiden metakognitiivisia taitoja ja työskentelytaitoja.

6.4.2 Arviointi lukuvuoden päättyessä

Opintojen aikainen arviointi sisältää myös oppimisprosessin jälkeen tehtävää, oppilaiden osaamisen summatiivista arviointia, jonka tulokset välitetään oppilaille todistuksissa tai arviointitiedotteissa. Perusopetusasetus velvoittaa antamaan kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle lukuvuositolustuksen, joka sisältää sanallisesti tai numeroin ilmaistut arviot siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa tai opintokokonaisuuksissa. Lukuvuositolustukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.⁶⁸ Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on kokonaisarvio oppilaan koko lukuvuoden edistymisestä ja suoriutumisesta. Lukuvuositolustus on myös päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Vuosiluokilla 1-7 arviointi on sanallista tai numeroarviointia tai niiden yhdistelmää opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Vuosiluokkien 8-9 todistuksissa käytetään numeroarviointia. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviointia. Yksilöllistettyjen oppimäärien arvioinnissa sanallista tai numeroarviointia käytetään opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Sanallista arviointia voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.

Numeroarvosana kuvaa keskimääräisenä summatiivisena arviona oppilaan osaamisen tasoa suhteessa tavoitteisiin kussakin oppiaineessa tai opintokokonaisuudessa. Sanallista arviointia käyttämällä voidaan antaa monipuolista palautetta oppilaan oppimisesta ja suoriutumisesta. Sanallisen arvioinnin avulla voidaan kuvata paitsi oppilaan osaamisen tasoa myös hänen edistymistään, vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan. Sanallisella arvioinnilla voidaan myös antaa numeroarvosanaa yksityiskohtaisempaa palautetta osaamisesta ja oppimisen edistymisestä oppiaineen eri osa-alueilla.

6.4.3 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

Opetus ja arviointikäytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että oppilaalla on riittävästi monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Oppilaan kokonaistilannetta tulee tarkastella riittävän ajoissa. Oppilaalla on oikeus saada tarvitsemaansa tukiopetusta, osaaikaista erityisopetusta, ohjausta ja muuta tukea tilanteessa, jossa hän sairauden, oppimisvaikeuksien, vaikeasta elämäntilanteesta johtuvien poissaolojen tai muun syyn vuoksi on jäänyt tai on vaarassa jäädä jälkeen opinnoissaan. Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee asiasta keskustella hyvissä ajoin lukuvuoden aikana huoltajan ja oppilaan kanssa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi.

Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

⁶⁸ Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

Oppilas, joka on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttämättä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion, siirtyy seuraavalle vuosiluokalle.

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on hylätty. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta erillisessä kokeessa osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita näyttömahdollisuuksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Jos suoritushallinnointi annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, luokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuosittodistuksessa ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytty suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaan huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.⁶⁹

Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan vuosiluokkiin sitomattomasti

Perusopetuksen opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaisesti vuosiluokkiin sitomattomasti⁷⁰. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuosittodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamista opinnoista ja siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle. Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä luokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hän eroaa koulusta.

6.4.4 Arviointi nivelkohdissa

Valtioneuvoston asetuksessa säädetty tuntijako määrittää nivelkohdat, joiden mukaisesti perusopetus jakautuu vuosiluokkien 1-2, 3-6 sekä 7-9 muodostamiin kokonaisuuksiin.

Toisen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

⁶⁹ Perusopetusasetus 11 §

⁷⁰ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

Toisen vuosiluokan lopulla oppimisen arvioinnin pääpaino on oppimisen edistymisen arvioinnissa. Oppilaalle annetaan lukuvuositolustuksen lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteena on tuoda esille oppilaan vahvuuksia oppijana ja vahvistaa itsetuntoa ja oppimismotivaatiota. Usein on tarpeen arvioida ja suunnitella yhdessä myös oppilaan tarvitsemaa ohjausta ja tukea. Nivelvaihetta lähestyttäessä korostuu opettajan, oppilaan ja huoltajan välinen vuorovaikutus. On tärkeää, että oppilaan omat arviot ja toiveet sekä huoltajan näkemykset tulevat kuulluiksi.

Oppilaan oppimisprosessin kannalta keskeisiä, laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin perustuvia näkökulmia, joihin opettaja kiinnittää huomiota arvioidessaan oppilaan edistymistä ja antaessaan siitä palautetta oppilaalle ja huoltajalle ovat:

- edistyminen kielellisissä valmiuksissa, erityisesti
 - o kysymisen ja kuuntelemisen taidot
 - o vuorovaikutustaidot ja taito ilmaista itseään eri keinoin
- edistyminen työskentelytaidoissa, erityisesti
 - o taito työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä
- edistyminen taidossa huolehtia omista ja yhteisesti sovituista tehtävistä

Lisäksi annetaan palautetta oppilaan opiskelun etenemisestä eri oppiaineissa. Lukuvuositolustuksessa ilmaistaan, onko oppilas saavuttanut kunkin oppiaineen tavoitteet hyväksyttävästi.

Kuudennen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

Kuudennen vuosiluokan lopulla oppilaalle annetaan lukuvuositolustuksen lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Palautteessa kiinnitetään huomiota erityisesti työskentelytaitojen ja oppimisen taitojen kehittymiseen. Oppilas tarvitsee tietoa myös edistymisestään oppiaineissa ja laaja-alaisessa osaamisessa. Arviointikäytännöt ja palautteen antaminen suunnitellaan niin, että oppilas ja huoltaja saavat monipuoliseen tietoon perustuvan käsityksen oppilaan oppimisen edistymisestä. Erityistä huomiota kiinnitetään opiskelumotivaation tukemiseen.

Kuudennen vuosiluokan lukuvuositolustuksessa annettavaa arviointia varten kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin on määritelty tavoitteista johdetut arviointikriteerit hyvää osaamista kuvaavalle sanalliselle arviolle tai numeroarvosanalle kahdeksan (8). Kriteerien avulla on kuvattu, millaista osaamista edellytetään kyseisen arvion tai arvosanan saavuttamiseksi. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan opettajan arvioinnin apuvälineitä. Sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja pohtii oppilaan edistymistä suhteessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin ja osaamisen tasoa suhteessa valtakunnallisesti määriteltyihin arviointikriteereihin. Opettajan tulee käyttää näitä kriteerejä antaessaan oppilaalle sanallisen arvion tai numeroarvosanan kuudennen vuosiluokan lukuvuositolustukseen. Oppilas saa hyvää osaamista kuvaavan sanallisen arvion tai arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

6.5 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarviointi ajoittuu oppiaineesta ja paikallisesta opetussuunnitelmaratkaisusta riippuen vuosiluokille 7, 8 tai 9. Päättöarviointiin johtavien arviointikäytäntöjen tulee olla oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisia.

Päättöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppiaineen oppimäärän tavoitteet. Arvioinnin tuloksena annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan suoriutumisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin.

Päättöarvioinnin lähestyessä opettajien tehtävänä on lukuvuoden vielä ollessa käynnissä antaa oppilaille paitsi tietoa suoriutumisen nykytilasta ja -tasosta myös oppimista eteenpäin ohjaavaa arviointipalautetta. Samoin tulee huolehtia siitä, että oppilaat ja huoltajat ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Palautteen ja ohjauksen tulee olla riittävän yksityiskohtaista ja yksilöllistä. Mikäli ennakoidaan, että 9. luokan oppilas ei tukitoimista huolimatta suoriudu opinnoistaan ja on vaarassa jäädä luokalle, voidaan oman opinto-ohjelman mukaiseen etenemiseen siirtymisellä ehkäistä oppilaan kaikkien suoritusten raukeaminen. Oman opinto-ohjelman mukaan etenevää, vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käsitellään tarkemmin luvussa 5.

Mikkelin täydennys

Sen lukuvuoden alussa, jolloin päättöarviointi suoritetaan, oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa opetuksen tavoitteista, arvioinnin periaatteista ja päättöarvioinnin kriteereistä.

Päättöarviointi ajoittuu Mikkelin opetussuunnitelman mukaisesti 7. vuosiluokalle kotitaloudessa ja käsityössä, 8. vuosiluokalle musiikissa, kuvataiteessa ja historiassa, muissa yhteisissä aineissa 9. vuosiluokalle.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden opetusta, ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta.

Vähintään kahden vuosiviikkotunnin yhtenäisen kokonaisuuden muodostavat valinnaiset aineet arvioidaan numerolla. Alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Mikäli tällöin on kyse jonkin yhteisen aineen syventävistä tai soveltavista opinnoista, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

6.5.1 Päättöarvosanan muodostaminen

Perusopetuksen päättöarvosanojen tulee olla annettu yhdenvertaisin perustein. Päättöar-

vosanan muodostamista varten on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin sekä vapaaehtoisen kielen A-oppimäärään valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit sekä päättöarvosanan muodostamisen periaatteet.

Perusopetuksessa oppilaan päättöarvosanaa ei muodosteta suoraan oppilaan aiempien kurssi-, jakso- tai lukuvuovuositodistusten arvosanoista lasketun keskiarvon perusteella. Koska osaamisen kehittyminen on aina kumuloituvaa, päättöarvosanan muodostamisen tulee perustua oppilaan opintojen päättyessä osoittamaan osaamisen tasoon suhteessa oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin.

Mikkelin täydennys

Arvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettu. Arvosanaa ei siis muodosteta aiempien arvosanojen keskiarvosta. Mikäli oppilas on vapautettu jonkin oppiaineen opetuksesta, tätä oppiainetta ei arvioida. Yksilöllisten oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää sanallista arviota.

Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanaan kahdeksan (8) vaadittavan tietojen ja taitotason kussakin oppiaineessa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Oppilas on saavuttanut perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet oppiaineessa välttävästi (5) mikäli hän osoittaa jossakin määrin oppiaineelle asetettujen tavoitteiden mukaista osaamista. Tällöin oppilas on suorittanut yleisen oppimäärän ko. oppiaineessa hyväksytysti. Arvosanan muodostaminen perustuu myös tässä tapauksessa oppilaan osoittamaan keskimääräiseen osaamiseen, eli välttävän tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida hylätyn (4) suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntutkimustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen näissä opetussuunnitelman perusteissa määriteltyä oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus- oppiaineen oppimäärät.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitettulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida⁷¹.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut.

⁷¹ Perusopetuslaki 18 § 2 ja 3 mom.

Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäväksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suoriutumista arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja arvioinnissa käytetään päättöarvioinnin kriteerejä. Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) hänelle määriteltuihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin perustuen. Silloin arviointia ei tehdä suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltuihin päättöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta sanallista arviota myös päättöarvioinnissa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin ja arviointi annetaan sanallisena.

6.5.2 Johonkin oppiaineeseen tai erityiseen tehtävään painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa valtakunnallisiin tavoitteisiin ja käyttää osaamisen tason määrittämisessä päättöarvioinnin kriteerejä.

Päättöarvioinnin kriteerejä tulee käyttää yhteisten oppiaineiden arvioinnissa myös silloin, kun oppilas on suorittanut opintonsa erityisen koulutustehtävän mukaisesti järjestetyssä opetuksessa.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

6.6 Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat:

1. Lukuvuositodistus
2. Välitodistus
3. Erotodistus
4. Päätötodistus

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Lukuvuositodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä. Todistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Sanallista arviota voidaan käyttää todistuksissa vuosiluokilla 1-7. Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa. Merkittäessä arvio todistukseen numerona, todistukseen merkitään myös perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko. Muissa todistuksissa kuin päätötodistuksessa voidaan numeroarvosanaa aina täydentää sanallisilla arvioilla ja näin antaa palautetta sekä osaamisen tasosta että edistymisestä.

Lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, arvio annetaan aina todistuksen liitteellä.

Uskonnon ja elämäntiedon arvio tai arvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämäntieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään 25 % on opetettu muulla kuin koulun opetuskielillä, tulee todistuksessa mainita opetuksessa käytetty kieli.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan todistuksessa käyttää numeroarvioinnin sijasta sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla. Toiminta-alueittain opiskeltaessa käytetään sanallista arviointia kaikilla vuosiluokilla. Sanallisesta arviosta on käytävä ilmi, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty. Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana sekä sanallinen arvio

tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Mikkelin täydennys

Lukuvuositodistus

Mikkelissä annetaan kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle lukuvuositodistus, joka sisältää sanallisesti tai numeroin ilmaistut arviot siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa tai opintokokonaisuuksissa.

Viidennestä vuosiluokasta alkaen lukuvuositodistuksessa oppilaan oppimista ja käyttäytymistä arvioidaan numeroin. Numeroarviointia voidaan täydentää sanallisesti.

Toiminta-alueittain opiskeleva oppilas saa sanallisen lukuvuositodistuksen.

Taito- ja taideaineiden valinnaiset tunnit (11vvh 1-9 vuosiluokilla) ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden opetusta, ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta. Jos kotitaloutta opiskellaan 1-6 vuosiluokilla valinnaisaineena, sen arviointiperusteet kuvataan lukuvuosisuunnitelmassa.

Valinnaisaineet (9vvh 5-9 vuosiluokilla) arvioidaan niille laadittujen tavoitteiden mukaisesti kunkin vuosiluokan mukaisen arviointikäytännön mukaan; alle kahden vuosiviikkotunnin laajuiset aineet arvioidaan sanallisesti (hyväksytty/hylätty) ja kahden tai kolmen vuosiviikkotunnin laajuiset aineet numeroin. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnaisaine on yhteistä ainetta syventävää tai soveltavaa opiskelua, sen suoritus voi korottaa oppiaineen arvosanaa.

Lukuvuoden aikana voidaan antaa välitodistuksia paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Välitodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositolodistus koskien sanallisen tai numeroarvosanan käyttöä, käyttäytymisen arviointimerkintää, uskonnon ja elämäntarksumustiedon arviointimerkintää, opetuskieltä sekä yksilöllisten oppimäärien mukaisista opiskelua.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin pyrkimistä varten. Yhdeksännen luokan oppilaalle annettavaa välitodistusta varten oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päätötarviointissa. Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä 9. vuosiluokalla annettavaan välitodistukseen.

Välitodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla annettavaa välitodistusta)
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Mikkelin täydennys

Väliarviointi ja välitodistus

Vuosiluokilla 1-6 ei anneta välitodistusta vaan käytetään sanallista väliarviointia, joka on vuosiluokilla 1-2 ja 6 arviointikeskustelu. Samoin voidaan tehdä koulun niin päättaessä myös vuosiluokilla 3-5. Oppimissuunnitelma- tai HOJKS-keskustelu voi korvata väliarvioinnin, mikäli keskustelu järjestetään lukuvuoden puolivälissä.

Vuosiluokilla 7-9 annetaan välitodistus, jossa käytetään numeroarviointia. Tätä täydennetään tarvittaessa sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskusteluilla.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan väliarviointi toteutetaan arviointikeskusteluna, joka voidaan järjestää osana HOJKS-keskustelua.

Välitodistus annetaan tai arviointikeskustelu käydään oppilaan ja huoltajan kanssa helmikuun loppuun mennessä.

Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus koskien sanallisen tai numeroarvosanan käyttöä, uskonnon ja elämäkatsomustiedon arviointimerkintää, opetuskieltä sekä yksilöllisten oppimäärien mukaista opiskelua. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Mikkelin täydennys

Oppilaalle annetaan erotodistus, jos hän vaihtaa koulua kesken lukuvuoden.

Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin muihin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin täsmennyksin:

- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5-10) ja sanoin (välttävä – erinomainen)
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään suoritettu oppimäärä tai oppimäärät

- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään 25% on opetettu muulla kuin koulun opetuskielillä, tulee todistuksessa mainita käytetty kieli.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, merkitään todistukseen numeroarvosana. Numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään todistukseen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle.

Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistuksiin sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien yhteen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” riippuen siitä, minkä laajuiseksi kyseinen valinnainen aine on koulun opetussuunnitelmassa määritelty sekä merkintä opetussuunnitelman mukaisesta tuntimäärästä.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja se arvioidaan numeroin.

Uskonnon ja elämäntutustumustiedon arvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämäntutustumistieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdiskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työkentelystä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

6.7 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa⁷². Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat:

1. Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. Todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana. Yhteisten oppiaineiden laajuutta vuosiviikkotunteina ei merkitä.

Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

⁷² Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

6.8 Paikallisesti päätettävät asiat

Oppimisen arviointia koskevaa opetussuunnitelmaosuutta valmisteltaessa pohditaan erityisesti, miten arviointia ja palautteen antamista kehitetään oppimista edistävänä pedagogisena kokonaisuutena. Paikallisesti varmistetaan monipuolisten arviointimenetelmien käyttö, arviointiperusteiden yhteinen käsittely ja käyttäminen sekä päättöarvosanojen muodostaminen yhtenäisin perustein.

Valtakunnalliset arviointikriteerit 6. vuosiluokan loppuun sekä päättöarvioinnin kriteerit ja päättöarvosanan muodostamisen periaatteet siirretään opetussuunnitelman perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa:

- mitkä ovat arviointikulttuurin kehittämisen mahdolliset paikalliset painopisteet (muilta osin arviointikulttuurin ja sen keskeisten periaatteiden kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
- miten opintojen aikainen arviointi toteutetaan
 - o opintojen aikaisen formatiivisen arvioinnin ja palautteen antamisen periaatteet, kokonaisuus ja pedagoginen tehtävä oppimisen edistämisessä
 - o lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi
 - o itsearvioinnin edellytysten tukeminen; itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin periaatteet
 - o opinnoissa etenemisen, luokalta siirtymisen ja luokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt
 - o toisen ja kolmannen vuosiluokan sekä kuudennen ja seitsemännen vuosiluokan nivelvaiheisiin liittyvät arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt
 - o valinnaisten aineiden arviointi
 - o käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet ja arviointiperusteet
 - o todistukset ja niiden antamiseen liittyvät käytännöt sekä sanallisen ja numeroarvioinnin käyttö todistuksissa eri oppiaineissa sekä käyttäytymisen arvioinnissa
 - o muut tiedottamisen ja arviointipalautteen antamisen muodot ja ajankohdat sekä yhteistyö huoltajien kanssa
- miten päättöarviointi toteutetaan
 - o päättöarvioinnin kokonaisuus
 - o valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa
 - o päättötodistukset.

Mikkelin täydennys

Väliarviointi ja välitodistus

Vuosiluokilla 1-6 ei anneta välitodistusta vaan käytetään sanallista väliarviointia, joka on vuosiluokilla 1-2 ja 6 arviointikeskustelu. Samoin voidaan tehdä koulun niin päättäessä myös vuosiluokilla 3-5. Oppimissuunnitelma- tai HOJKS-keskustelu voi korvata väliarvioinnin, mikäli keskustelu järjestetään lukuvuoden puolivälissä.

Vuosiluokilla 7-9 annetaan välitodistus, jossa käytetään numeroarviointia. Tätä täydennetään tarvittaessa sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskusteluilla.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan väliarviointi toteutetaan arviointikeskusteluna, joka voidaan järjestää osana HOJKS-keskustelua.

Välitodistus annetaan tai arviointikeskustelu käydään oppilaan ja huoltajan kanssa tammi-kuun loppuun mennessä.

Lukuvuositodistus

Mikkelissä annetaan kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle lukuvuositodistus, joka sisältää sanallisesti tai numeroin ilmaistut arviot siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa tai opintokokonaisuuksissa.

Viidennestä vuosiluokasta alkaen lukuvuositodistuksessa oppilaan oppimista ja käyttäytymistä arvioidaan numeroin. Numeroarviointia voidaan täydentää sanallisesti.

Toiminta-alueittain opiskeleva oppilas saa sanallisen lukuvuositodistuksen.

Taito- ja taideaineiden valinnaiset tunnit (11vvh 1-9 vuosiluokilla) ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden opetusta, ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta. Jos kotitaloutta opiskellaan 1-6 vuosiluokilla valinnaisaineena, sen arviointiperusteet kuvataan lukuvuosisuunnitelmassa.

Valinnaisaineet (9vvh 5-9 vuosiluokilla) arvioidaan niille laadittujen tavoitteiden mukaisesti kunkin vuosiluokan mukaisen arviointikäytänteen mukaan; alle kahden vuosiviikkotunnin laajuiset aineet arvioidaan sanallisesti (hyväksytty/hylätty) ja kahden tai kolmen vuosiviikkotunnin laajuiset aineet numeroin. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnaisaine on yhteistä ainetta syventävää tai soveltavaa opiskelua, sen suoritus voi korottaa oppiaineen arvosanaa.

Erotodistus

Oppilaalle annetaan erotodistus, jos hän vaihtaa koulua kesken lukuvuoden.

Opinnoissa etenemisen, luokalta siirtymisen ja luokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt

Oppilaalle on annettava riittävästi monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan lukuvuoden aikana. Jos oppilaalle on tulossa hylätty arvosana jossain aineessa, hänelle järjestetään yksi tai useampia koemahdollisuuksia (suullinen, kirjallinen tai muu näyttö) lukuvuoden aikana tai päättyttyä.

Lukuvuositodistus on myös päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jät-

tämisestään luokalle.

Nivelvaiheet

Toisen luokan aikana oppilaalle ja huoltajalle järjestetään arviointikeskustelu, jossa oppilaan itsearviointin pohjalta keskustellaan edistymisestä kielellisissä valmiuksissa, työskentelytaidoissa ja edistymisessä huolehtia omista ja yhteisesti sovituista tehtävistä sekä opiskelun etenemisessä eri oppiaineissa.

Kuudennen luokan aikana oppilas ja huoltaja osallistuvat arviointikeskusteluun, jossa oppilaan itsearviointin pohjalta keskustellaan oppilaan työskentelytaitojen ja oppimisen taitojen kehittymisestä ja edistymisestä laaja-alaisessa osaamisessa ja eri oppiaineissa. Opiskelumotivaatiota tuetaan kannustavalla ja tulevaisuuteen suuntaavalla palautteella.

Muut tiedottamisen ja arviointipalautteen antamisen muodot ja ajankohdat sekä yhteistyö huoltajien kanssa

Huoltajia tiedotetaan oppilaan opiskelusta ja käyttäytymisestä (tavoitteet ja sisällöt, palaute opinnoissa edistymisessä, arviointi) koulun päättämällä tavoilla ja aktivoidaan huoltajia osallistumaan opiskelun seuraamiseen ja arviointiin.

Huoltajia kutsutaan arviointikeskusteluihin säännöllisesti ja tarvittaessa kootaan monialainen ryhmä, jossa oppilaan opiskelua ja tuen tarvetta arvioidaan.

Päättöarviointi

Sen lukuvuoden alussa, jolloin päättöarviointi suoritetaan, oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa opetuksen tavoitteista, arvioinnin periaatteista ja päättöarvioinnin kriteereistä.

Päättöarvioinnin lähestyessä lukuvuoden vielä ollessa käynnissä opettaja antaa oppilaille tietoa suoriutumisen tasosta sekä eteenpäin ohjaavaa palautetta.

Päättöarviointi määrittelee, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppiaineen oppimäärän tavoitteet. Annettava numeroarvosana kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin.

Arvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettu. Arvosanaa ei siis muodosteta aiempien arvosanojen keskiarvosta. Mikäli oppilas on vapautettu jonkin oppiaineen opetuksesta, tätä oppiainetta ei arvioida. Yksilöllisten oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää sanallista arviota.

Päättöarviointi ajoittuu Mikkelin opetussuunnitelman mukaisesti 7. vuosiluokalle kotitaloudessa ja käsityössä, 8. vuosiluokalle musiikissa, kuvataiteessa ja historiassa, muissa yhteisissä aineissa 9. vuosiluokalle. Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetus-

ta.

Vähintään kahden vuosiviikkotunnin yhtenäisen kokonaisuuden muodostavat valinnaiset aineet arvioidaan numerolla. Alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Mikäli tällöin on kyse jonkin yhteisen aineen syventävistä opinnoista, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

Arviointiasiakirjat:

Päättötodistus

9 -luokalla numeerinen

Lukuvuositolodistukset:

1-4 -luokilla sanallinen

5-9 -luokilla numeerinen

Välitodistukset:

7-9 -luokilla numeerinen

Erotodistus

Pohjana lukuvuositolodistus

Väliarviointi:

Väliarviointilomakkeet 1-6 -luokille

Itsearviointi

Itsearviointilomakkeet 1-9 -luokille

Arviointikäytännöt Mikkelin perusopetuksessa

Mikkelin täydennys

ARVIOINTIKÄYTÄNTEET MIKKELIN PERUSOPETUKSESSA 1.8.2016 ALKAEN

Kaikkia oppilaita arvioidaan jatkuvasti ja monipuolisesti, kuten opetussuunnitelmassa kuvataan: Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamisensa usealla eri tavalla. Oppilaita ohjataan havainnoimaan omaa työskentelyään ja arvioimaan itse omaa toimintaansa. Oppilaiden tekemää arviointia käytetään osana opettajan tekemää arviointia.

LK	Väliarviointi yleisopetuksessa	Lukuvuosiarviointi yleisopetuksessa
1LK	Arviointikeskustelu helmikuun loppuun mennessä	Sanallinen lukuvuositodistus
2LK	Arviointikeskustelu helmikuun loppuun mennessä	Sanallinen lukuvuositodistus
3LK	Sanallinen arviointi tai arviointikeskustelu helmikuun loppuun mennessä	Sanallinen lukuvuositodistus
4LK	Sanallinen arviointi tai arviointikeskustelu helmikuun loppuun mennessä	Sanallinen lukuvuositodistus
5LK	Sanallinen arviointi tai arviointikeskustelu helmikuun loppuun mennessä	Numeerinen lukuvuositodistus, edistymisen sanallinen täydennys mahdollista
6LK	Arviointikeskustelu helmikuun loppuun mennessä	Numeerinen lukuvuositodistus, edistymisen sanallinen täydennys mahdollista
7LK	Numeerinen välitodistus tammikuun loppuun mennessä, edistymisen sanallinen täydennys mahdollista	Numeerinen lukuvuositodistus, edistymisen sanallinen täydennys mahdollista
8LK	Numeerinen välitodistus tammikuun loppuun mennessä, edistymisen sanallinen täydennys mahdollista	Numeerinen lukuvuositodistus, edistymisen sanallinen täydennys mahdollista
9LK	Numeerinen välitodistus tammikuun loppuun mennessä, edistymisen sanallinen täydennys mahdollista	Päätötodistus

Mikkelissä oppilaalle annetaan erotodistus, jos hän vaihtaa koulua kesken lukuvuoden.

Opetuksen järjestämistapa	Arvioinnin toteutus
Tehostettu tuki	• Oppimisen arvioinnin tulee perustua opetussuunnitelman perusteiden yleisiin tavoitteisiin, huomioiden oppimissuunnitelmaan määritellyt tavoitteet. • Vuosiluokkien mukaiset väli-, lukuvuosi- ja päättöarvioinnit
Erityinen tuki	• Arvioidaan suhteessa yleisiin tai yksilöllistettyihin tavoitteisiin (määritelty HOJKS:ssa). • Vuosiluokkien mukaiset väli- ja lukuvuosi-arvioinnit; yksilöllisten oppimäärien osalta oppiaineen numeroarvosana tai sanallinen arvio merkitään tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen ”lisätietoja” -kohtaan tulee maininta siihen, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. • Lukuvuositolodistukset ja päättötolodistukset voivat olla sanallisia.
Toiminta-alueittain opiskelu	• Arvioidaan toiminta-alueittain. • Arviointi perustuu HOJKS:ssa määriteltyihin yksilökohtaisiin tavoitteisiin. • Väliarviointi arviointikeskusteluna, lukuvuositolodistukset ja päättötolodistukset ovat sanallisia.
Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu	• Arvioidaan suoritettujen opintokokonaisuuksien mukaan väliarvioinnissa ja lukuvuositolodistuksessa. • Päättötolodistus annetaan, kun koko perusopetuksen oppimäärä on suoritettu.
Joustava perusopetus	• Arvioidaan yleisopetuksen tai erityisen tuen tavoin tukitoimista riippuen.
Sairaalaopetus	• Sairaalaopetuksen erityisluokanopettajat arvioivat oppilaan edistymistä ja oppimista yhteistyössä oppilaan oman koulun opettajien kanssa. • Arviointi toteutetaan kunnan arviointikäytäntöjen mukaan. • Todistuslomaketta käytettäessä arvioinnin allekirjoittaa oppilaan kotikoulun edustaja. • Päättötolodistus annetaan oppilaalle aina oppilaan oman koulun lomakkeella ja todistuksen allekirjoittaa oman koulun rehtori. Päättöarvioinnin suorittavat oman koulun ja sairaalaopetuksessa oppilasta opettaneet opettajat yhdessä
Monikieliset oppilaat	• Oppimisen arvioinnin tulee perustua opetussuunnitelman perusteiden yleisiin tavoitteisiin, huomioiden oppimissuunnitelmaan määritellyt tavoitteet. • Arvioidaan aineenhallintaa, ei suomen kielen osaamista. • Vuosiluokkien mukaiset väli-, lukuvuosi- ja päättöarvioinnit

LUKU 7 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKEA

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja oppilashuolto muodostavat kokonaisuuden. Tässä luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta. Oppilashuolto sisältyy lukuun 8⁷³.

7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Näistä oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Näitä tukimuotoja voi käyttää kaikilla kolmella tuen tasolla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista.

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteettömyyteen sekä oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Opetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia. On huolehdittava oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa sekä tuettava oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien sekä muiden tuen ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Yhteistyöhön kulloinkin osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti.

Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä⁷⁴. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta tulee arvioida jatkuvasti. Ensimmäiseksi tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa oppilaalle aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. Arvioinnissa ja tuen suunnittelussa hyödynnetään mahdollisten muiden arviointien tuloksia ja otetaan huomioon oppilaalle aiemmin annettu tuki.

Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omassa opetusryhmässä ja koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä

⁷³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 6 § (1287/2013)

⁷⁴ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

toiseen opetusryhmään tai kouluun. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, perusopetuksen sisällä sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle.

Mikkelin täydennys

Oppimisen ja koulunkäynnin sekä oppilashuollon tuen portaat on kuvattu [Tuen tasot - taulukossa](#).

Oppilaan hyvinvointi koulussa kuuluu kaikille koulussa työskenteleville. Ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen on oppilaan kasvun, oppimisen, koulunkäynnin ja hyvinvoinnin päivittäistä tukemista koulun arjessa ja niiden esteiden ennaltaehkäisyä. Yleisen, tehostetun ja erityisen tuen muodot ja järjestäminen on kuvattu luvuissa 7.2, 7.3, 7.4 ja 7.5.

Yhteisöllisen hyvinvointiryhmän (YHR) tehtävänä on varmistaa, että koulussa toimitaan oppilaan ja oppilasryhmien mahdollisia kasvun, oppimisen, koulunkäynnin ja hyvinvoinnin esteitä ennaltaehkäisten ja poistaen. YHR:n tehtävät ja tavoitteet kuvataan tarkemmin luvussa 8.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen arviointi on jatkuvaa ja jokaisen koulun aikuisen tehtävä. Tuen tarvetta selvitettyä arviointi ja suunnittelu tapahtuu aina oppilaskohtaisesti.

Jos oppilaan oppimisesta tai hyvinvoinnista herää huoli, keskustellaan asiasta oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Sen lisäksi on mahdollisuus konsultointiin koulun sisällä.

Oppimisen tuen tarpeen selvittely tehdään moniammatillisessa yhteistyössä konsultaatioina ja/tai oppilaskohtaisessa monialaisessa ryhmässä. Tuen järjestämisessä ja käytännön toteuttamisessa asiantuntijoiden rooli päätetään tapauskohtaisesti. Tilanteissa, joissa laki edellyttää monialaista asian käsittelyä, asiantuntija/t (esim. koulupsykologi, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja, sosiaali- ja terveystoimi) valitaan oppilaan tarvitseman tuen mukaan.

Oppimisen tuen arvioinnin yhteydessä on pohdittava, tarvitaanko oppimisen tuen lisäksi oppilashuollon tukea. Tällöin asiassa sovelletaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisia käytänteitä (luku 8).

Tuen järjestämisessä tärkein yhteistyökumppani on oppilaan huoltajat. Oppimisen tuki suunnitellaan yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa huomioiden huoltajan kasvatusvastuu.

Perusopetuksessa toimii laaja-alaisen erityisopetuksen koordinaattori. Hänen tehtävänä on laaja-alaisen erityisopetukseen liittyvät asiat, mm. laaja-alaisen erityisopetuksen resurssitarpeiden kartoitus ja kohdentaminen yhdessä muiden laaja-alaisen erityisopettajien ja kasvatus- ja opetusjohtajan kanssa.

Luokkamuotoisen erityisopetuksen koordinoivan laaja-alaisen erityisopettajan tehtävänä on mm. valmistella luokkasiirrot yleisopetuksesta erityisluokille ja takaisin yhteistyössä asianosaisten kanssa. Myös siirtyminen muihin, esimerkiksi valtion ylläpitämiin kouluihin, käynnistyy yhteydenotolla koordinoivaan laaja-alaiseen erityisopettajaan. Yhteistyössä asianosaisten kanssa hän selvittelee eri vaihtoehtoja oppilaan opiskelun järjestämiseksi parhaalla mahdollisella tavalla.

Konsultoiva erityisluokanopettaja toimii osana lastenpsykiatrasta sairaalaopetusta vastuullaan yhteistyö lastenpsykiatrisen poliklinikan kanssa sekä osallistuu Perheneuvon toimintaan asiantuntijajäsenenä. Konsultoivan erityisluokanopettajan tehtävänä on olla osaltaan vahvistamassa työntekijöitä, perheitä sekä lasta lapsen koulunkäyntiin liittyvissä asioissa. Hän toimii aktiivisena jäsenenä poikkihallinnollisessa toiminnassa rakentamassa käytänteitä, järjestämässä koulutuksia ja tuomassa esille näkökulmia, joilla voidaan tukea lapsen oppivelvollisuuden suorittamista.

Rehtori vahvistaa tehostetun tuen oppimissuunnitelman ja henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) sekä tekee esityksen erityisestä tuesta kasvatus- ja opetusjohtajalle.

Oppilashuollon palvelut, muut tutkivat ja hoitavat tahot, lastensuojelu, oppilaiden kotikunnat, muut oppilaitokset ja/tai Valteri-kouluverkosto ovat mukana tuen tarpeen määrittelyssä ja tuen antamisessa tilanteen mukaan.

Koulupsykologityön painotus on oppilaiden oppimiseen, koulutyöskentelyyn ja tarkkaavaisuuteen liittyvien vaikeuksien varhaisessa toteamisessa ja tukemisessa. Koulupsykologi on arvioimassa oppilaan tarvitsemaa tehostettua ja erityistä tukea sekä seuraamassa tukitoimien toimivuutta ja riittävyttä.

Koulupsykologien toiminta kouluilla tapahtuu ennalta sovitusti. Koulupsykologiin voivat ottaa yhteyttä huoltajat, opettajat, muut koulussa työskentelevät ja koulun ulkopuoliset tahot. Oppilaan tilanteen selvittäminen ja arviointi tapahtuvat joko konsultoimalla koulupsykologia tai koulupsykologin osallistumisella moniammatillisen ryhmän tapaamiseen, jossa keskustellaan mahdollisista tukitoimista ja koulupsykologisesta tutkimuksesta. Tutkimustarpeen arvioi koulupsykologi.

Koulupsykologin tutkimuksessa oppilaan koulunkäynnissä esiin noussutta ongelmaa selvitetään erilaisin menetelmin, joita ovat esimerkiksi haastattelu, havainnointi eri tilanteissa, kyselylomakkeet, aikaisempiin asiakirjoihin perehtyminen, tunteiden seuranta, erilaiset testitehtävät sekä keskustelu opettajien ja vanhempien kanssa. Tutkimusongelman kannalta katsoen oleelliset asiat ja johtopäätökset käydään läpi palautekeskustelussa vanhempien ja oppilaan sekä kouluneuvottelussa opettajien kanssa. Nämä tutkimustulokset ja johtopäätökset löytyvät myös kirjallisesta tutkimusyhteenvedosta.

Toimivaltuudet hallintopäätöksissä määritellään sivistystoimen toimintasäännössä.

Nivelvaiheet ja niihin liittyvät vastuut ja yhteistyö kuvataan Mikkelin ohjaussuunnitelmassa. Lisäksi [luvussa 7.5.2](#) on kuvattu laaja-alaisen erityisopettajan rooli nivelvaiheissa.

7.1.1 Ohjaus tuen aikana

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata tukea tarvitsevaa oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Ohjauksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Huomiota kiinnitetään oppilaan arjenhallinnassa, opintojen suunnittelu- ja opiskelutaidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin. Näitä taitoja vahvistetaan tarkoituksenmukaisilla ohjauksellisilla toimintatavoilla. Ohjauksella pyritään siihen, että oppilas oppii asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja ottamaan vastuuta opiskelustaan.

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta sekä tehostettuun että erityiseen tukeen. Osana pedagogista arviota tai pedagogista selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet ohjaukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin kirjataan myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös oppilashuollon ja oppilasta mahdollisesti avustavan henkilöstön asiantuntemusta.

Päättövaiheen ohjauksessa etsitään yhdessä oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvitetään oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen toisella asteella. Perusopetuksen päättövaiheessa tukea tarvitsevalle oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä erityisistä kysymyksistä.

Mikkelin täydennys

Ohjaus on jokaisen opettajan tehtävä ja se tapahtuu käyttämällä työskentelytapoja, jotka edistävät laaja-alaista osaamista (ks. opetussuunnitelman luku 3.3). Nivelvaiheen ohjauskäytännöt kuvataan tarkemmin Mikkelin ohjaussuunnitelmassa. Päättövaiheen ohjaus tapahtuu yhteistyössä oppilaanohjaajan kanssa.

Tehostettua tai erityistä tukea saavan oppilaan oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin tulee kirjata ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet.

7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Opetus ja kasvatustulee järjestää yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea⁷⁵. Kun oppilaalla on tuen tarvetta, kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu. Yhteistyötapoja ja toimintamalleja kehitetään koko perusopetuksen ajalle ja koulunkäynnin nivelvaiheisiin. Koulun henkilöstön tulee tuntee säädökset ja määräykset, jotka liittyvät huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön oppilaan tukeen liittyvissä asioissa. Huoltajalle annetaan tietoa niiden soveltamisesta koulun arjessa, esimerkiksi oppilasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojensaannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Koulun henkilöstön on tärkeää olla yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista, tuen kolmiportaisuudesta sekä käytettävissä olevista tukimuodoista. Huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu on osa kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta. Oppilas voi tarvita myös yksilökohtaisen oppilashuollon tukea. Yksilökohtaisen oppilashuollon tuki perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta (katso luku 8 Oppilashuolto).

Mikkelin täydennys

Kodin ja koulun välinen yhteistyö on tasavertaista ja jatkuvaa vuorovaikutusta. Lähtökohtana on oppilaan aktiivinen osallistuminen häntä koskevien asioiden käsittelyyn. Yhteistyöstä kodin kanssa vastaa ensisijaisesti ryhmän oma opettaja eli luokanopettaja, luokanohjaaja tai erityisluokanopettaja.

Tuen muodoista tiedotetaan koteihin kaupungin, koulun ja luokan tasolla sekä tarvittaessa yksilökohtaisesti.

7.2 Yleinen tuki

Laadukas perusopetus on perusta oppilaan oppimiselle ja hyvinvoinnille. Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien keskinäisellä sekä muun henkilöstön yhteistyöllä, ohjauksella sekä opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet.

⁷⁵ Valtioneuvoston asetus (422/2012)

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osana koulun arkea. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatus- ja opetustilanteisiin. Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Yleisen tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Oppilaan tuen tarpeisiin vastataan esimerkiksi tukiopetuksella, osa-aikaisella erityisopetuksella tai ohjauksen keinoin.

Oppimissuunnitelmaa voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea. Tällöin oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Pidemmälle edistyneen oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla.

Mikkelin täydennys

Yleisen tuen muotoja ovat mm.

- [tukiopetus](#)
- eriyttäminen, esimerkiksi oppimateriaalien ja tehtävien osalta
- monipuoliset opetus- ja arviointimenetelmät, esimerkiksi oppimateriaalien ja opiskelumuotojen joustava käyttö, opetusryhmien muuntelu
- oppimistekniikoiden opettaminen huomioiden oppilaiden oppimistyyliä
- opettajien yhteistyö oppilaan tuen suunnittelussa ja laaja-alaisen erityisopettajan konsultaatio
- [osa-aikainen erityisopetus](#)
- samanaikaisopetus
- koulunkäyntiavustaja tarvittaessa
- [oppimissuunnitelma](#) tarvittaessa

Oppimissuunnitelmaa käytetään mm. seuraavissa tilanteissa:

- eriyttäminen ylemmän vuosiluokan oppisisältöihin
- valmistavan opetuksen oppilaan siirtyminen yleisopetukseen
- joustavassa perusopetuksessa

Oppimissuunnitelmaa voidaan käyttää myös seuraavissa tilanteissa:

- erityistilanteet, mm. runsaat poissaolot, sairastuminen
- tai muissa tilanteissa harkinnan mukaan

Yleisen tuen oppimissuunnitelman laatii luokanopettaja, luokanohjaaja tai ko. aineen opettaja. Oppimissuunnitelma tehdään sähköisellä lomakkeella.

Kodin ja koulun yhteistyössä olennaista on oppilaan ja huoltajien kuunteleminen ja vastavuoroinen keskustelu. Asioiden selvittämiseksi ei tarvita erillistä lupaa.

Yleisen tuen tarpeen arviointi tapahtuu opettajan, oppilaan ja huoltajan kesken. Toteuttamisesta vastaa luokanopettaja, luokanohjaaja tai ko. ainetta opettava opettaja. Tuen muotoja voidaan suunnitella ja toteuttaa yhdessä useamman opettajan kanssa.

Mikäli yleisen tuen järjestämisen yhteydessä tulee esiin oppilashuoltopalvelujen mahdollista tarvetta, otetaan yhteyttä terveydenhoitajaan, kuraattoriin tai psykologiin tilanteesta riippuen. Oppilashuoltopalvelujen osalta edetään ko. lainsäädännön periaatteiden mukaan.

7.3 Tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti⁷⁶. Tehostettu tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, ja niin kauan kun oppilas sitä tarvitsee. Oppilaan tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Oppilas tarvitsee yleensä myös useampia tukimuotoja. Tehostettu tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusjärjestelyin.

Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Esimerkiksi osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu tehostetun tuen aikana. Myös oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan.

Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Tehostetun tuen aikana annettava tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli arvioinnin perusteella todetaan tuen tarpeen muuttuneen tai annettu tuki ei hyödytä oppilasta, päivitetään oppimissuunnitelma vastaamaan uutta tilannetta.

Mikkelin täydennys

Oppilaalle tehdään pedagoginen arvio ennen tehostettuun tukeen siirtymistä. (Ks. 7.3.1) Tehostetussa tuessa oleva oppilas on oikeutettu kaikkiin yleisen tuen tukimuotoihin ja niitä käytetään suunnitelmallisesti. Oppilas tarvitsee oppimisessaan ja koulunkäynnissään säännöllistä tukea ja/ tai samanaikaisesti useita tukimuotoja. Oppilaan koulunkäynnin tukemiseksi laaditaan aina oppimissuunnitelma.

⁷⁶ Perusopetuslaki 16 a § 1 mom. (642/2010)

Tuen muotoja ovat mm.

- tukiopetus
- eriyttäminen, esimerkiksi oppimateriaalien ja tehtävien osalta
- monipuoliset opetus- ja arviointimenetelmät, esimerkiksi oppimateriaalien ja opiskelumuotojen joustava käyttö, opetusryhmien muuntelu
- oppimistekniikoiden opettaminen huomioiden oppilaiden oppimistyyliä
- opettajien yhteistyö oppilaan tuen suunnittelussa ja laaja-alaisen erityisopettajan konsultaatio
- osa-aikainen erityisopetus
- samanaikaisopetus
- koulunkäyntiavustaja tarvittaessa

Tehostetun tuen järjestäminen kuvataan tarkemmin luvuissa Pedagoginen arvio (luku 7.3.1) ja Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana (luku 7.3.2).

Mikäli tehostetun tuen järjestämisen yhteydessä tulee esiin oppilashuoltopalvelujen mahdollista tarvetta, otetaan yhteyttä terveydenhoitajaan, kuraattoriin tai psykologiin tilanteesta riippuen. Oppilashuoltopalvelujen osalta edetään ko. lainsäädännön periaatteiden mukaan.

7.3.1 Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Kirjallisessa pedagogisessa arvioissa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio tehostetun tuen tarpeesta.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat kirjallisen pedagogisen arvon. Tarvittaessa arvon laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Pedagogisen arvon laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon

ammattihenkilöiden kanssa⁷⁷. Käsittelyä koskevat tiedot kirjataan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla, esimerkiksi kirjallisesti laadittuun pedagogiseen arvioon.

Mikkelin täydennys

- Opettaja/ opettajat huomaavat, että oppilaan saaman tuen riittävyyttä tulee arvioida. Asia otetaan esille oppilaan, huoltajien ja oppilaan muiden opettajien kanssa.
- Pedagogisen arvion valmistelu: Luokanopettaja tai -ohjaaja hankkii tiedot oppilaan opettajilta ja erityisopettaja muilta tarvittavilta asiantuntijoilta. Oppilaan ja huoltajan tulee olla tietoisia käsiteltävistä asioista ja heidän näkökulmansa tulee näkyä pedagogista arviota laadittaessa.
- Pedagogisen arvion laadinnasta vastaa luokanopettaja tai -ohjaaja yhteistyössä laaja-alaisen erityisopettajan kanssa. Pedagoginen arvio tehdään sähköisellä lomakkeella.
- Muita asiantuntijoita voi konsultoida tai he voivat olla mukana laadittaessa pedagogista arviota.
- Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja palaaminen yleiseen tukeen käsitellään moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa joko konsultoiden tai yhteisessä tapaamisessa.

7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan⁷⁸. Oppimissuunnitelma on opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Tavoitteena on turvata oppilaalle edellytykset edetä opinnoissaan ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppimissuunnitelma tukee kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille.

Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa⁷⁹. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seuran-

⁷⁷ Laki perusopetuslain muuttamisesta 16 a § (1288/2013)

⁷⁸ Perusopetuslaki 16 a § 3 mom. (642/2010)

⁷⁹ Perusopetuslaki 16 a § 1 mom. (642/2010)

nasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Lisäksi oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina oppilaan tilanteen muuttuessa.

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- opetukseen osallistumisen edellyttämien perusopetuslain mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki

Tuen seuranta ja arviointi

- oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Oppimissuunnitelma muissa tilanteissa

Oppimissuunnitelmaa käytetään vaikka oppilas ei saisi tehostettua tukea, mikäli

- oppilas etenee eri oppiaineiden opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelman mukaisesti

- opetus järjestetään erityisin opetusjärjestelyin
 - perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien oppilas on otettu joustavan perusopetuksen toimintaan.
- Näissä tilanteissa laadittava oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien lisäksi osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma.

Mikkelin täydennys

- Oppimissuunnitelma laaditaan tehostettuun tukeen siirtymisen jälkeen.
- Oppimissuunnitelmaan tarvittavat tiedot voidaan hankkia (osittain) ennakoon ja/ tai laatia oppimissuunnitelma yhteisessä tapaamisessa. Tapaamiseen osallistuvat oppilas, huoltaja sekä muut tarvittavat henkilöt.
- Laatisesta vastaa luokanopettaja tai luokanohjaaja yhteistyössä laaja-alaisen erityisopettajan ja aineenopettajien kanssa oppilaan ja huoltajan näkökulmat huomioiden. Oppimissuunnitelma tehdään sähköisellä lomakkeella.
- Oppimissuunnitelma arvioidaan/ tarkistetaan vähintään kerran lukuvuodessa tai suunnitelmassa sovitun ajanjakson kuluessa.

Muissa tilanteissa käytettävä oppimissuunnitelma on kuvattu [luvussa 7.2](#).

7.4 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Samoin tuetaan oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa opiskelusta.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta⁸⁰. Erityisopetus ja oppilaan saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityistä tukea saava oppilas opiskelee joko oppiaineittain tai toiminta-alueittain. Mikäli oppilas opiskelee oppiaineittain, hän opiskelee eri oppiaineissa joko yleisen tai yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti.

Sellaiselle oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan oppilaan oppimisen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetukseen ja työtapoihin tai valittaviin ma-

⁸⁰ Perusopetuslaki 17 § 1 mom. (642/2010)

teraaaleihin ja välineisiin. Nämä vaihtelevat oppimisen tavoitteiden ja sisältöjen sekä oppilaan henkilökohtaisten tarpeiden mukaisesti. Oppilaalla on perusopetuslain mukaan oikeus saada oppimisensa tueksi tukiopetusta ja osa-aikaista erityisopetusta myös osana erityisopetusta.

Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla oppilaalla on oikeus myös muuhun tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi ohjaus, yksilökohtainen oppilashuolto, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.

Mikkelin täydennys

Erityisen tuen päätöksen (ks. 7.4.2) tekee Mikkelissä kasvatus- ja opetusjohtaja. Ennen erityisen tuen aloittamista tehdään pedagoginen selvitys (ks. luku 7.4.1). Erityisen tuen päätös tarkastetaan kolmannella ja kuudennella luokalla sekä aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa. Tällöin tehdään pedagoginen selvitys, jonka perusteella tehdään päätös erityisen tuen jatkamisesta tai lopettamisesta. Oppilas siirtyy saamaan tehostettua tukea, mikäli erityistä tukea ei enää tarvita. Erityisen tuen oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (ks. 7.4.3).

Pedagoginen selvitys ja henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma laaditaan sähköistä lomaketta käyttäen.

Mikkelissä erityisen tuen oppilas voi opiskella

- integroituneena yleisopetuksen ryhmässä omassa lähikoulussaan tai muussa oppilaan edun mukaisesti määrätyssä paikassa
- luokkamuotoisessa erityisopetuksessa

Kun oppilas tarvitsee luokkamuotoista erityisopetusta, otetaan yhteys luokkamuotoista erityisopetusta koordinoivaan erityisopettajaan. Tällöin sovitaan tarvittavista tiedonsiirroista, tutustumisista ja kokeilujaksoista yhteistyötahojen kanssa. Kokeilujakson vähimmäispituus on kuusi viikkoa. Ennen erityisluokkapaikan hakua arvioidaan moniammatillisesti, tarvitaanko erityisluokkasiirtoa varten koulupsykologin tai muun tahon tutkimukset. Luokkamuotoisessa erityisopetuksessa opiskelevien oppilaiden lähikouluksi määräytyy se koulu, jossa sijaitsee tarvittava erityisluokka.

Luokkamuotoisen erityisopetuksen tarpeellisuus arvioidaan ainakin 3. ja 6. vuosiluokan syyslukaudella (erityisen tuen tarkistamisen yhteydessä) yleisopetuksen luokassa järjestettävällä kokeilujaksolla. Jos kokeilujaksoa ei järjestetä, tulee perustelut kirjata oppilaan HOJKS:aan.

Jokaiselle erityisen tuen piirissä olevalle oppilaalle tulee nimetä yleisopetuksen yhteistyöluokka ja kirjata tämä HOJKS:aan. Samassa tulee kuvata oppilaan toiminta yhteistyöluokan kanssa. Mikäli erityisen tuen järjestämisen yhteydessä tulee esiin oppilashuoltopalvelujen mahdollista tarvetta, otetaan yhteyttä terveydenhoitajaan, kuraattoriin tai psykologiin tilanteesta riippuen. Oppilashuoltopalvelujen osalta edetään ko. lainsäädännön periaatteiden mukaan.

7.4.1 Pedagoginen selvitys

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys⁸¹. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tuen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Opetuksen järjestäjän päättämä toimielin, viranhaltija tai työntekijä hankkii

- oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta kirjallisen selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä
- oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehdyn kirjallisen selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta.

Näiden kahden selvityksen perusteella opetuksen järjestäjä tekee kirjallisen arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.⁸²

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- oppilaan oppimisen eteneminen
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama tehostettu tai erityinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio erityisen tuen tarpeesta
- arvio ja perustelut sille, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, myös niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Mikkelin täydennys

Erityisopettaja tai -luokanopettaja, luokanopettaja tai -ohjaaja hankkii tarvittavat selvitykset muilta oppilasta opettavilta opettajilta sekä oppilashuollon ammattihenkilöiltä sekä kuulee huoltajaa ja oppilasta. Pedagogisessa selvityksessä hyödynnetään aiempia pedagogisia asiakirjoja sekä huoltajan luvalla oppilaan kuntoutus- ym. suunnitelmia ja lausuntoja. Tarvittaessa tehdään

⁸¹ Perusopetuslaki 17 § 3 mom. (642/2010) ja hallintolaki (434/2003) 34 - 36 §

⁸² Perusopetuslaki 17 § 3 mom. (642/2010)

oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät tutkimukset.

Opettaja, joka tietää oppilaan asiasta eniten, kirjaa selvityksen yhteistyössä laadintaan osallistuvien henkilöiden kanssa. Pedagoginen selvitys tehdään sähköiselle lomakkeelle. Pedagogisen selvityksen allekirjoittavat ne henkilöt, jotka ovat olleet sitä laatimassa.

Pedagoginen selvitys toimitetaan kasvatus- ja opetusjohtajalle erityisen tuen esityksen liitteenä.

Pedagoginen selvitys on tehtävä myös silloin, kun kuntaan muuttaa erityisen tuen piirissä oleva oppilas. Selvitys tulee tehdä kahden kuukauden kuluessa muuttamisesta ja aloitteen selvityksen tekemiseen tekee oppilaan opettamisesta vastaava henkilö (luokanopettaja, -ohjaaja tai erityisluokanopettaja). Mikäli erityistä tukea tarvitaan edelleen, tehdään esitys erityisestä tuesta, jonka pohjalta kasvatus- ja opetusjohtaja tekee päätöksen.

7.4.2 Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös. Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa. Päätös erityisestä tuesta tehdään hallintolain mukaisesti⁸³. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen⁸⁴. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, sillä huoltajat voivat hakea siihen muutosta valittamalla⁸⁵. Päätös on aina perusteltava⁸⁶. Päätöksen perustelut sisältyvät pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin.

Yleensä erityisen tuen päätös tehdään, jos todetaan, ettei oppilaan saama tehostettu tuki ole riittänyt. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä myös ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten⁸⁷. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä⁸⁸. Päätös tulee tarkistaa myös aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisestä tuesta

⁸³ Hallintolaki (434/2003)

⁸⁴ Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

⁸⁵ Hallintolainkäyttölaki (586/1996) 14 § ja perusopetuslaki 42 § 2 mom. (642/2010)

⁸⁶ Hallintolaki 45 § 1 mom.

⁸⁷ Perusopetuslaki 17 § 4 mom. (642/2010)

⁸⁸ Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

tehdään uusi päätös. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin oppilaalle ryhdytään antamaan tehostettua tukea.

Mikkelin täydennys

Erityisen tuen päätöksen valmistelussa tulee harkita asiantuntija-arvioinnin tarve. Mahdolliset arvioinnit tai lausunnot hankkii erityisopettaja tai -luokanopettaja, luokanopettaja tai -ohjaaja ja ne liitetään pedagogiseen selvitykseen. Erityisen tuen esityksessä tulee olla kaikkien huoltajien allekirjoitukset mahdollisuuksien mukaan.

Esitys toimitetaan kasvatus- ja opetusjohtajalle, joka tekee päätöksen erityisestä tuesta.

Erityisen tuen päätös tarkastetaan kolmannella ja kuudennella luokalla sekä aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa.

Niille oppilaille, jotka opiskelevat luokkamuotoisessa erityisopetuksessa, järjestetään erityisen tuen tarkistamisen yhteydessä kokeilujakso yleisopetuksen luokassa. Tämä jakso järjestetään ainakin 3. ja 6. vuosiluokan syyslukukaudella niille oppilaille, joille se on perusteltua. Jos kokeilujaksoa ei järjestetä, tulee perustelut kirjata oppilaan henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS).

Erityisen tuen päätös tarkistetaan myös silloin, kun kuntaan muuttaa erityisen tuen piirissä oleva oppilas. Oppilaan osalta on tehtävä pedagoginen selvitys ja tarvittaessa esitys erityisestä tuesta. Pedagoginen selvitys tulee tehdä kahden kuukauden kuluessa muuttamisesta ja aloitteen selvityksen tekemiseen tekee oppilaan opettamisesta vastaava henkilö (luokanopettaja, -ohjaaja tai erityisluokanopettaja). Mahdollisen erityisen tuen päätöksen tekee kasvatus- ja opetusjohtaja.

7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta tulee ilmetä oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen.⁸⁹ Kaikki erityistä tukea saavan oppilaan tuki kirjataan HOJKSiin. Se on kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä opetusjärjestelyistä, pedagogisista menetelmistä ja oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Erityistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön. HOJKSin laatimisessa voidaan hyödyntää oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Mikäli oppilaalla on kuntoutus-

⁸⁹ Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

suunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä esitettyä⁹⁰. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

Erityistä tukea varten laadittavan HOJKSin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- oppilaan kehitykseen, kuten sosioemotionaalsiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopeus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Opetuksen järjestäminen

- oppilaan opetuksen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisluokalla
- muun opetuksen yhteydessä opiskelevalle oppilaalle samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena annettava erityisopetus
- erityisluokalla opiskelevalle oppilaalle nimetty yleisopetuksen yhteistyöluokka ja suunnitelma oppilaan opiskelusta tässä luokassa
- oppilaan koulukuljetusten järjestelyt ja vastuut sekä suunnitelma kuljetusta odottavan oppilaan ohjatusta toiminnasta ja valvonnasta

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

⁹⁰ Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

Tuen seuranta ja arviointi

- HOJKSin tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- oppimisen arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- HOJKSin tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä
- yksilöllistettyjen oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltavien oppiaineiden arviointi suhteessa HOJKSissa määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin

Mikäli oppilas opiskelee toiminta-alueittain, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt toiminta-alueittain
- oppilaan edistymisen arviointi suhteessa HOJKSissa hänelle määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin toiminta-alueittain

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKSiin voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

HOJKS tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi⁹¹. Sitä muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Jos erityisen tuen antaminen päätetään lopettaa, oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tehostetun tuen antamiseksi.

Mikkelin täydennys

- HOJKS laaditaan erityiseen tukeen siirtymisen jälkeen.
- HOJKS:aan tarvittavat tiedot voidaan hankkia osittain ennakkoon ja/tai laatia HOJKS yhteisessä tapaamisessa. Tapaamiseen osallistuvat oppilas, huoltaja sekä muut tarvittavat henkilöt.
- Laatimisesta vastaa erityisopettaja tai -luokanopettaja yhteistyössä muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä oppilashuollon ammattihenkilös-

⁹¹ Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

tön kanssa. Oppilaan ja huoltajan näkemykset huomioidaan. HOJKS tehdään sähköisellä lomakkeella.

- HOJKS arvioidaan/ tarkistetaan vähintään kerran lukuvuodessa tai suunnitelmassa sovitun ajanjakson kuluessa.
- Jokaiselle erityisen tuen piirissä olevalle oppilaalle tulee nimetä yleisopetuksen yhteistyöluokka ja kirjata tämä HOJKS:aan. Samassa tulee kuvata oppilaan toiminta yhteistyöluokan kanssa.

7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin⁹². Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa.

Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja perusopetuslaissa säädetyillä tukimuodoilla. Jos oppilaalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin. Tällöin oppilas opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään. Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Esimerkiksi kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskeluteknikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetaso määrittelemistä hänen edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistämisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Pedagoginen selvitys sisältää erilliset perustelut yksilöllistämiseksi kussakin oppiaineessa. Jokaisen oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettyjen oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa. Ne kuvataan riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKSissa. Tämä on tärkeää, koska oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan HOJKSiin kirjatun perusteella kyseisessä oppiaineessa. Oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa HOJKSissa määriteltyihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan opiskelua tuetaan lisäksi erilaisilla pedagogisilla järjestelyillä ja tarvittaessa eri tukimuodoilla. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä, laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt.

⁹² Perusopetuslaki 3 § 2 mom. (477/2003) ja 11 § 1 mom. (453/2001)

Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Sanallista arviointia voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta kaikilla vuosiluokilla ja myös päättötodistuksessa.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan. Vapauttamisesta oppiaineen opiskelusta tehdään hallintopäätös perusopetuslain 18 §:n perusteella. Jos oppilaalla on erityisen tuen päätös, vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttamisesta on säädetty erityissäännöksissä⁹³. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa⁹⁴.

Oppiaineen oppimäärien yksilöllistäminen ja oppiaineesta vapauttaminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille tulee selvittää näiden toimenpiteiden vaikutukset jatko-opintoihin.

Mikkelin täydennys

Mikäli oppilaan aiemmin saamat tukitoimet eivät riitä yleisen oppimäärän tavoitteiden saavuttamiseksi ja harkitaan oppiaineen oppimäärän yksilöllistämistä, tehdään tarvittavat oppimiseen liittyvät tutkimukset, mikäli niitä ei ole aiemmin tehty. Oppilaan oppimisen kokonaistilanne arvioidaan yhdessä oppilaan, huoltajan, opettajien ja tutkivan tahon kanssa. Kun päädytään yksilöllistämiseen, laaditaan pedagoginen selvitys sähköisellä lomakkeella ja tehdään erityisen tuen esitys. Päätöksen oppiaineen oppimäärän yksilöllistämisestä tekee koulutus- ja opetusjohtaja.

Jos todetaan, että oppilaan taidot tai elämäntilanne ei mahdollista jonkin oppiaineen tavoitteiden saavuttamista tai opiskelu on kohtuuttoman haasteellista, voi huoltaja anoa oppiaineesta vapauttamista. Päätöksen tekee aina koulun rehtori asianomaisia (oppilas, huoltajat ja ko. aineen opettaja sekä tarvittaessa erityisopettaja) kuultuaan.

7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin⁹⁵. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden al-

⁹³ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 9 § 2 mom.

⁹⁴ Perusopetusasetus 5 § 1 mom.

⁹⁵ Perusopetuslaki 25 § 2 mom.

kamisesta on kulunut 11 vuotta⁹⁶. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta⁹⁷. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen.⁹⁸ Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta⁹⁹. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.¹⁰⁰

Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tehdään päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jonka jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tarvittaessa oppilaalle voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

Mikkelin täydennys

⁹⁶ Perusopetuslaki 25 § 1 mom.

⁹⁷ Perusopetuslaki 9 § 2 mom.

⁹⁸ Hallituksen esitys Eduskunnalle koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 86/1997)

⁹⁹ Perusopetuslaki 26 a § 1 mom. (1288/1999)

¹⁰⁰ Perusopetuslaki 27 §

Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta perustuu psykologiseen ja /tai lääketieteelliseen arvioon.

Jos lapsi saa 5-vuotiaana lausunnon varhennetusta esiopetuksesta ja pidennetystä oppivelvollisuudesta, ja aloittaa varhennetun esiopetuksen 5-vuotiaana, päätös erityisen tuen aloittamisesta tehdään tässä tapauksessa jo 5-vuotiaana.

Kasvatus- ja opetusjohtaja tekee päätöksen pidennetystä oppivelvollisuudesta erityisen tuen päätöksen yhteydessä. Erityisen tuen päätöksen valmistelusta ja huoltajien kuulemisesta vastaa erityislastentarhanopettaja. Lisäksi päiväkodin johtaja tekee esiopetuspäätöksen.

Erityisen tuen päätös päivitetään seuraavan kerran perusopetuksen alkaessa, ennen kouluun siirtymistä.

Mikkelissä pidennetyssä oppivelvollisuudessa olevan lapsen kasvun ja oppimisen tuki järjestetään pääsääntöisesti päiväkodin esiopetusryhmässä tai pienryhmässä.

Lapselle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (hojks) yhteistyössä huoltajien kanssa. Laatimiseen voivat lisäksi osallistua lapsen mahdollinen avustaja sekä lapsen kanssa työskentelevät asiantuntijat. Suunnitelmassa kuvataan lapsen esiopetuksen ja oppimisen tavoitteet, sisällöt, pedagogiset menetelmät ja lapsen tarvitsema tuki. Lisäksi suunnitelmassa määritellään se lapsiryhmä, jossa opetus tullaan järjestämään varhennetun ja varsinaisen esiopetusvuoden aikana.

Hojks:n laadinnasta vastaa esiopetuksen opettaja. Erityislastentarhanopettaja on mukana suunnitelman valmistelussa ja laadinnassa.

Sinä vuonna, kun lapsi siirtyy kouluun, keväällä järjestetään neuvottelu, johon osallistuvat lapsen huoltajat, esiopetuksen opettaja, erityislastentarhanopettaja, tuleva luokanopettaja sekä koulun erityisopettaja/koordinoiva erityisopettaja. Lapsen henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (hojks) toimii tärkeänä asiakirjana tiedonsiirrossa. Neuvottelussa käydään läpi lapsen kasvun ja oppimisen kokonaistilanne, lapsen vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä kehitykseen ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet.

7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain¹⁰¹. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain¹⁰². Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä¹⁰³. Opetus järjestetään toiminta-alueittain vain kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

¹⁰¹ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 9 § 3 mom.

¹⁰² Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

¹⁰³ Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

Toiminta-alueittain järjestävän opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämässään. Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet. Koulupäivän eri tilanteita hyödynnetään oppimisessa, ja oppimisympäristöä kehitetään toimivaksi ja oppilasta motivoivaksi. Oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä oppilaan edistymisen arviointi kuvataan HOJKSissa kullekin toiminta-alueelle. Tavoitteet asetetaan siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä.

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia tässä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä voidaan yhdistää. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä sekä edistetään ja ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä sekä muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyys- ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen taroituksenmukaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita. Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää erilaisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen oppimisen tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppimisen tavoitteena on kehittää lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arjen taitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan vietoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, tieto- ja viestintäteknologisten taitojen, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

Mikkelin täydennys

Toiminta-alueittain opiskelevaa oppilaan väliarviointi toteutetaan arviointikeskusteluna, joka voidaan järjestää osana HOJKS-keskustelua. Väliarviointi on annettava tammikuun loppuun mennessä. Lukuvuositodistus on sanallinen.

Toiminta-alueittain annettavan opetuksen yhtenä tehtävänä on luoda oppilaalle varmuus selvittää arjen tilanteista. Motoristen taitojen osalta tarjotaan oppilaalle mahdollisuus harjoitella perusliikuntamuotoja ja saada kokemuksia eri liikuntalajeista. Lisäksi tuetaan oppilaan itsenäistä liikkumista niin, että oppilas kykenee tähän myös koulun ulkopuolella.

Kielen ja kommunikaatiotaitojen osalta huomioidaan oppilaan yksilöllisyys. Oppilaan kommunikaatio- ja ajattelutaidot kehittyvät monipuolisissa vuorovaikutus- ja oppimistilanteissa. Oppimistilanteet sisältävät monipuolista toimintaa, joissa oppilas on tekemisissä eri muodoissa olevan kielen kanssa.

Sosiaalisten taitojen harjoittamisen tavoitteena on, että oppilas oppii tiedostamaan, tunnistamaan, nimeämään ja ymmärtämään sekä omansa että toisten tunteet. Näiden lisäksi oppilas oppii säätelemään omia tunteitaan ja käyttäytymistään suhteessa toisiin ihmisiin. Hän ymmärtää vastuullisen toiminnan ihmissuhteissa sekä oppii arvostamaan erilaisia ihmisiä ja kunnioittamaan jokaisen ihmisen fyysistä ja psyykkistä koskemattomuutta. Erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa hän oppii sosiaalisten ympäristöjen sääntöjä ja toimimista yleisesti hyväksytyjen tapojen mukaan. Niin ikään oppilas saa kokemuksia omasta osallisuudestaan ja vaikuttamisestaan omiin asioihinsa sekä koulussa että koulun ulkopuolella.

Kognitiivisten taitojen osalta huomioidaan tekeminen ja kokeminen. Oppimista harjoitetaan arkipäivän konkreettisissa tilanteissa.

Päivittäisten toimintojen taitoja harjoitellaan arjen tilanteissa tavoitteena kasvattaa oppilaan vastuuta itsestä ja muista ihmisistä sekä toimimaan ja käyttäytymään asianmukaisesti eri tilanteissa.

7.5 Perusopetuslaissa säädetty tukimuodot

7.5.1 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta¹⁰⁴. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetuksella voidaan ehkäistä vaikeuksia ennakolta. Tukiopetusta tulee järjestää suunnitelmallisesti sekä niin usein kuin on tarpeen.

Tukiopetukselle on ominaista yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa. Ennakoivassa tukiopetuksessa uusiin opitaviin asioihin perehdytään jo etukäteen. Tukiopetuksella voidaan vastata myös poissaoloista johtuviin tuen tarpeisiin.

Koulutyö tulee suunnitella siten, että jokaisella oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus osallistua tukiopetukseen. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten opituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy, tai opituntien ulkopuolella. Erilaisia joustavia ryhmitelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa.

Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja, sen voi tehdä myös oppilas tai huoltaja. Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvua sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä. Tukiopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua hänelle järjestettyyn tukiopetukseen.

Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet tukiopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös tukiopetuksen tavoitteet ja antaminen.

Mikkelin täydennys

Tukiopetuksen saaminen on oppilaan oikeus. Oppilaan opettaja vastaa siitä, että oppilaalle tarjotaan mahdollisuus saada tukiopetusta. Aloitteen tukiopetuksen järjestämisestä voi tehdä opettajan lisäksi myös oppilas tai huoltaja. Tukiopetuksen järjestäminen edellyttää opettajilta yhteistyötä ja joustavuutta.

Opettajien välisen yhteistyön muotoja voivat olla:

- tukiopetuksen suunnittelu: sisältö, materiaalit, muodot, aikataulut, huoltajille tiedottaminen
- ryhmän kokoaminen

¹⁰⁴ Perusopetuslaki 16 § 1 mom. (642/2010)

- tavoitteiden sopiminen
- yhteisen ajan järjestäminen
- tukiopetuksen antajan sopiminen: oma opettaja, saman aineen tai luokkatason toinen opettaja,
- samanaikaisopettajuus

Tukiopetuksen tavoitteet voivat olla:

- yhteiset oppiainekohtaiset tavoitteet
- oppilaskohtaiset eriytetyt tai yksilölliset tavoitteet
- opiskelu- ja/tai sosiaalisten taitojen kehittäminen
- koulumotivaation vahvistaminen
- heikon tai hylätyn arvosanan välttäminen

Tukiopetuksen eri toteuttamistapoja voi olla:

- yksilö-, pienryhmä-, samanaikaisopetus
- ohjattu läksyjen tekeminen ja kokeeseen valmistautuminen
- ennakoiva tukiopetus tulevasta aiheesta
- opetustuokion joustava kesto ja tukiopetuksen laajuus ja/tai säännöllisyys
- kasvatuksellinen ohjaus

Tukiopetuksen käytännöistä tiedotetaan huoltajille koulun omilla tiedotteilla. Opettaja tiedottaa mahdollisuuksien mukaan oppilaan huoltajalle oppilaan kanssa sovitusta tukiopetuksesta esim. sähköisillä viestimillä, reissuvihkolla, puhelimella tai sähköpostilla. Tukiopetusta antava opettaja kirjaa tukiopetuksen sähköiseen lomakkeeseen.

7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa¹⁰⁵. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan oppilaille, joilla on esimerkiksi kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, vuorovaikutustaidoissa tai koulunkäynnissä. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamista suunnitellaan, sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikaista erityisopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kans-

¹⁰⁵ Perusopetuslaki 16 § 2 mom. (642/2010)

sa. Heille annetaan tietoa sen merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua siihen.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla. Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta myös erityisen tuen aikana ja opiskellessaan erityisluokassa. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja antaminen.

Mikkelin täydennys

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan pienryhmä-, yksilö- tai samanaikaisopetuksena. Osa-aikaista erityisopetusta voivat antaa laaja-alaiset erityisopettajat ja erityisluokanopettajat.

Osa-aikaisesta erityisopetuksesta ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajille koulun omilla tiedotteilla, lukuvuosisuunnitelmassa, vanhempainilloissa sekä tarvittaessa oppilaskohtaisesti. Tehostetun ja erityisen tuen vaiheissa osa-aikaisesta erityisopetuksesta sovitaan yhdessä oppilaan, opettajien ja huoltajien kanssa. Suunniteltu tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan ja/tai HOJKS:aan.

Laaja-alainen erityisopettaja tekee yhteistyötä huoltajien kanssa ja toimii moniammatillisesti oppilaan oppimiseen, koulunkäyntiin ja sosiaalisiin vaikeuksiin liittyvissä asioissa. Erityistä huomiota kiinnitetään oppimisen esteiden ja oppimisvaikeuksien varhaiseen tunnistamiseen. Laaja-alainen erityisopettaja osallistuu koulun oppilashuollon toimintaan ja sen kehittämiseen.

Laaja-alainen erityisopettaja:

- seuraa oppilaan oppimista, koulunkäyntiä ja sosiaalisten taitojen kehittymistä yhdessä opettajien kanssa
- seuraa tehostetun ja erityisen tuen piirissä olevan oppilaan opiskelutilannetta, antaa tarvittaessa henkilökohtaista ohjausta ja opetusta
- osallistuu osa-aikaista erityisopetusta saaneiden oppilaiden arviointiin

Laaja-alainen erityisopettaja on tarvittaessa mukana oppilaan pedagogisen arvion, oppimissuunnitelman, pedagogisen selvityksen ja HOJKS:n laatimisessa ja tarkistamisessa. Laaja-alainen erityisopettaja arvioi osa-aikaisen erityisopetuksen tarvetta ja riittävyttä tuen eri tasoilla sekä ohjaa oppilaita tutkimuksiin yhteistyössä huoltajien, luokanopettajien ja -ohjaajien, aineenopettajien sekä oppilashuoltohenkilöstön kanssa.

Laaja-alaisen erityisopettajan toimintatavat ja vastuut vuosiluokittain

Esiopetus

- tekee tarvittaessa yhteistyötä kiertävän erityislastentarhanopettajan kanssa
- osallistuu palavereihin, joissa mietitään oppilaan koulupolun aloittamista ja järjestämistä
- antaa puheopetusta koulussa oleville esioppilaille

1. vuosiluokka

- tutustuu tuleviin ensimmäisen vuosiluokan oppilaisiin ja tekee yhteistyötä tarvittaessa kiertävän erityislastentarhanopettajan kanssa sekä osallistuu tiedonsiirtopalaveriin
- tekee yksilöllisen alkuseulonnan oppilaille
- antaa puheopetusta (suositellaan huoltajien sitouttamista harjoitteluun ja käyntejä puheopetustuokioissa), painotus 1.-2.-luokilla
- kehittää oppilaiden kielellistä tietoisuutta ja harjaannuttaa matemaattista ajattelua
- testaa oppilaiden lukemista ja kirjoittamista (lukitestit: joului-/tammikuu ja huhti-/toukokuu)

2. vuosiluokka

- harjaannuttaa luku- ja kirjoitustaitoja sekä luetunymmärtämistaitoja
- tekee lukitestaukset (joului-/tammikuu ja huhti-/toukokuu)
- tukee matematiikan osaamista ja testaa tarvittaessa

3.-5. vuosiluokat

- osallistuu erityisen tuen päätösten tarkistamiseen 3. luokalla
- ohjaa oppilasta opiskelutekniikoissa
- tukee ja testaa oppilaan luetunymmärtämisen taitoja
- tukee ja opettaa oppilaita, joilla on oppimisvaikeuksia yhteistyössä oppilaan opettajien ja huoltajien kanssa
- tekee yksilö- ja ryhmätestauksia tarvittaessa (ma/ai, luki)

6. vuosiluokka

- tukee ja opettaa oppilaita, joilla on oppimisvaikeuksia, yhteistyössä oppilaan opettajien ja huoltajien kanssa
- osallistuu erityisen tuen päätösten tarkistamiseen
- testaa luetunymmärtämisen keväällä
- osallistuu 6. luokkalaisten tiedonsiirtopalaveriin

7.-9. vuosiluokat

- osallistuu tulevien 7. luokkalaisten tiedonsiirtopalaveriin
- opettaa tai kertaan tarvittaessa opiskelutekniikoita oppilaan tai oppilaiden kanssa
- tekee yksilö- ja ryhmätestauksia tarvittaessa (ma/ai, luki)
- tukee oppilasta kielten, matematiikan, äidinkielen ja muiden oppiaineiden opinnoissa
- antaa tarvittaessa puhe- ja lukiopetusta
- huolehtii tiedonsiirrosta toiselle asteelle tehostetun ja erityisen tuen päätöksen oppilaista omalta osaltaan (siirtotietolomakkeet 9.luokalla)

7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla¹⁰⁶. Tarkoituksena on turvata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikkina koulupäivinä.

Oppilaalle järjestetään tarvittaessa tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien oppilaiden kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkia tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten oppilaiden kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkaus. Oppilaan kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevammaisten tulkkia tai puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja ohjaa ja tukee oppilasta päivittäisissä tilanteissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Opettajat ja avustajat suunnittelevat ja arvioivat työtään yhdessä sekä tarvittaessa muun henkilöstön kanssa. On tärkeää, että työn- ja vastuunjako on selkeä.

Avustajan antama tuki edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle.

Erityisten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen. Se voi liittyä myös oppimisen erityistarpeisiin. Tällöin käytetään esimerkiksi erilaisia tietoteknisiä sovelluksia, äänikirjoja, matematiikan havainnollistamisen välineitä tai keskittymistä tukevia apuvälineitä. Oppilaan kanssa työskentelevät perehtyvät riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat oppilasta ja huoltajaa näiden käytössä yhteistyössä tuen muiden ammattihenkilöiden kanssa. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti ja niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita. Oppilaan tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota oman koulun henkilöstöllä ei ole riittävästi. Tällöin hyödynnetään esimerkiksi oppimis- ja ohjauskeskusten oppilaille tarjoamia palveluja ja henkilöstölle suunnattua koulutusta ja konsultaatiota.

¹⁰⁶ Perusopetuslaki 31 § 1 mom. (477/2003)

Opetuksen järjestäjä päättää tulkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä. Palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan moniammatillisena yhteistyönä hyödyntäen oppilaan ja huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan oppilaan palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arviossa. Erityistä tukea saavan oppilaan palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle oppilaalle mahdollisista palveluista ja erityisistä apuvälineistä tehdään hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

Mikkelin täydennys

Tulkitsemispalveluja järjestetään tarvittaessa.

Avustajapalveluiden tarve arvioidaan vuosittain sekä koulu- että kuntakohtaisesti moniammatillisessa työryhmässä. Kokonaisarvioinnissa otetaan huomioon myös oppilaan saama muu tuki. Kasvatus- ja opetusjohtaja päättää tulkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä, ellei palvelu tai apuvälineet tule muun tahon (esim. KELA) tai koulun järjestämänä.

7.6 Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestäminen käytännössä mahdollisimman konkreettisesti alla olevissa asioissa.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset paikalliset linjaukset

- ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamallit (loppu omaksi kohdakseen)
- toiminta ja yhteistyö nivelvaiheissa
- oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden suunnitelmallinen seulonta tuen järjestämiseksi
- yhteistyö, vastuut ja työnjako opetustoimessa sekä muiden hallintokuntien kanssa
- yhteistyö oppilashuollon palveluista vastaavien ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa tuen tarpeen arvioinnissa, tuen suunnittelussa, järjestämisessä sekä käytännön toteuttamisessa
- kotien kanssa tehtävän yhteistyön keskeiset toimintaperiaatteet oppimisen ja koulunkäynnin tuen kysymyksissä
- oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvät toimivaltuudet eri hallintopäätöksissä

Yleinen tuki

- yleisen tuen käytännön järjestäminen
- yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken
- yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa

Tehostettu tuki

- tehostetun tuen käytännön järjestäminen
- pedagogisen arvion laadintaan liittyvät käytänteet
- toimintatavat oppilaan tehostetun tuen aloittamisessa, toteuttamisessa ja päättämisessä
- oppimissuunnitelman laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet
- yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken pedagogisen arvion ja oppimissuunnitelman laadinnassa, tehostetun tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- menettelytavat ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa pedagogisen arvion ja oppimissuunnitelman laadinnassa, tehostetun tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa

Erityinen tuki

- erityisen tuen käytännön järjestäminen
- pedagogisen selvityksen laadintaan liittyvät käytänteet
- oppilaan ja huoltajan kuulemiseen liittyvä menettely
- erityisen tuen päätöksen tekeminen
- erityisen tuen päätöksen tarkistaminen
- toimintatavat, kun erityinen tuki päätetään lopettaa ja tuki jatkuu tehostettuna tukena
- HOJKSin laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet
- yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken pedagogisen selvityksen ja HOJKSin laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- menettelytavat mahdollisten asiantuntijalausuntojen käytössä
- menettelytavat ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa pedagogisen selvityksen ja HOJKSin laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- oppimäärän yksilöllistämiseen liittyvät toimintatavat osana pedagogisen selvityksen laatimista, erityisen tuen päätöstä ja HOJKSin laatimista.
- pidennetyn oppivelvollisuuden järjestäminen
 - lapsen ohjautuminen pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, monialainen yhteistyö prosessissa
 - opetuksen käytännön järjestäminen
 - yhteistyö esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen kanssa sekä muu yhteistyö, eri toimijoiden vastuut ja työnjako
 - yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa
 - eri oppiaineiden mahdollinen yhdistäminen oppiainekokonaisuuksiksi tai jakaminen osa-alueisiin sekä niiden tarkempi kuvaus
 - tavoitteiden, sisältöjen ja menetelmien tarkempi kuvaus toiminta-alueittain

Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

- käytännön järjestäminen
- yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken
- oppilaalle ja huoltajille tiedottamiseen ja oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyvät toimintatavat

Opetussuunnitelmassa määritellään tulkitsemis- ja avustajapalveluihin sekä muihin opetuspalveluihin ja erityisiin apuvälineisiin liittyvät hallinnolliset käytänteet ja päätöksenteko opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla¹⁰⁷.

¹⁰⁷ Perusopetuslaki 31 § 1 mom. (477/2003)

LUKU 8 OPPILASHUOLTO

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta perusopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta käsitettä oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä¹⁰⁸.

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatus- ja opetustehtävään. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus¹⁰⁹.

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää¹¹⁰. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilailla on laakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.¹¹¹ Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Perusopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Tässä luvussa määrätään oppilashuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista sekä paikallisen opetussuunnitelman ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatimisesta. Opetuksen toteuttamiseen kuuluvasta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta määrätään perusteiden luvussa 7¹¹².

8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus¹¹³. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa.¹¹⁴ Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla.¹¹⁵ Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluter-

¹⁰⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 1 § 3 mom.

¹⁰⁹ YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

¹¹⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 4 mom.

¹¹¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 1 ja 2 mom.

¹¹² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 6 §

¹¹³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 1 mom.

¹¹⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 4 mom. ja 18 § 1 mom.

¹¹⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 ja 2 mom.

veydenhuollon palvelut¹¹⁶. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla¹¹⁷. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräajassa¹¹⁸.

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja¹¹⁹. Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään kouluyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia¹²⁰.

*Oppilashuoltoryhmät*¹²¹

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kun käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla kahden tai useamman opetuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla myös useamman koulutusmuodon yhteinen, jolloin ryhmästä on perusteltua käyttää nimitystä opiskeluhuollon ohjausryhmä.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa opetuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Opetuksen järjestäjä ja oppilashuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

¹¹⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 3 mom.

¹¹⁷ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

¹¹⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 §

¹¹⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 § 1 ja 2 mom.

¹²⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 25 §

¹²¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 § 1 – 4 mom.

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu¹²². Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää oppilaan tai huoltajan suostumusta.

Mikkelin täydennys

Oppilashuollon järjestäminen ja oppilashuoltopalvelut

Oppilashuollon tavoitteet määritellään lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa ja koulun lukuvuosisuunnitelmaan sisältyvässä oppilashuoltosuunnitelmassa.

Oppilashuoltopalvelut

Oppilashuoltolain mukaiset kouluterveydenhuoltopalvelut järjestää Mikkelin seudun sosiaali- ja terveystoimi terveydenhoitolain (1326 /2010) ja neuvontatoimintaa, koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa sekä lasten ja nuorten ehkäisevän suun terveydenhuoltoa koskevan asetuksen (338/2011) mukaisesti. Kouluterveydenhuolto on tarkoitettu peruskoululaisille ja heidän perheilleen. Kouluterveyteen kuuluu oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä oppilaan erityisen tuen tai tutkimuksen tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen yhteistyössä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa. Koko ikäluokan kattavat terveystarkastukset muodostavat toiminnan rungon ja mahdollistavat jokaisen oppilaan ja hänen perheensä tapaamisen. Kouluterveydenhuoltoa toteuttavat kouluterveydenhoitajat ja – lääkärit. Palveluja järjestettäessä on toimittava yhteistyössä alaikäisen opiskelijan vanhempien ja huoltajien sekä muun oppilashuollon ja opetushenkilöstön sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.

Oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut edistävät välittämisen, huolenpidon ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuuria kouluyhteisössä. Palvelut tukevat oppilaiden koulunkäyntiä ja kokonaiskehitystä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Toiminta on luottamuksellista ja tapahtuu yhteistyössä huoltajien, opettajien ja tarvittaessa oppilaan asioissa mukana olevien muiden tahojen kanssa. Jokaiselle koululle on nimetty kuraattori ja psykologi. Jokaisen koulun käytössä on myös vastaavan kuraattorin palvelut.

Oppilashuoltoryhmät

Oppilashuollon toimintatavat ja toimintaa ohjaavat ryhmät

Mikkelin kaupungin perusopetuksen *oppilashuollon ohjausryhmänä* toimii Mikkelin kaupungin oppilashuolenpidon ohjausryhmä, jossa edustettuna ovat esiopetus, perusopetus, lukiokoulutus, toisen asteen ammatillinen koulutus, koulupsykologi- ja kuraattoripalvelut, terveysneuvonta, lastensuojelu, lasten kehityksen tukiyksikkö, nuorisotyö, Olkkari/nuorten ohjaus- ja tukipalvelut sekä tarpeen mukaan muita asiantuntijoita. Oppilashuolenpidon ohjausryhmä ohjaa pe-

¹²² Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013

rusopetuksen oppilashuollon toimintaa lainsäädännön ja opetussuunnitelman perusteiden mukaan.

Oppilashuolenpidon ohjausryhmä

- laatii kuntakohtaisen opiskeluhuollon suunnitelman osana lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa
- suunnittelee, kehittää ja arvioi kunnan opiskeluhuoltoa ja ohjaa oppilaitoskohtaisten opiskeluhuoltoryhmien toimintaa kouluissa ja oppilaitoksissa
- linjaa yhteiset tavoitteet opiskeluhuollon toiminnalle ja tukee yhteisten tavoitteiden saavuttamista ja yhtenäisten toimintatapojen omaksumista.

Mikkelin kaupungin jokaisessa perusopetuksen koulussa toimii *monialainen koulukohtainen oppilashuoltoryhmä*, joka vastaa koulun oppilashuollosta lainsäädännön, opetussuunnitelman perusteiden ja Mikkelin kaupungin tekemien linjausten mukaan. Työ painottuu *yhteisölliseen* oppilashuoltoon. Monialaisen koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän kokoonpano, tehtävät, toimintatavat ja kokoontumistiheys kuvataan koulukohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassa. Ryhmää johtaa rehtori, joka voi tarvittaessa delegoida tehtävän.

8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulu yhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä.¹²³ Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä¹²⁴. Oppilashuolto luo koulu yhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön¹²⁵. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät koulu yhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä¹²⁶. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Opettaja tai rehtori ilmoittaa kou-

¹²³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 mom.

¹²⁴ Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)

¹²⁵ Perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)

¹²⁶ Perusopetuslaki 29 § 4 ja 5 mom. (1267/2013)

lussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.¹²⁷

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Kouluyhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksen järjestäjä varmistaa, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Kouluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä kouluyhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa¹²⁸. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

Mikkelin täydennys

Ennalta ehkäisevän ja yhteisöllisen oppilashuollon ensisijaisuus tarkoittaa arjen huolenpitoa, kohtaamista ja välittämistä sekä varhaista tukea, joita oppilaat saavat hyvinvointinsa tueksi osana koulun opetus- ja kasvatustyötä niin yhteisöllisesti kuin tarvittaessa yksilökohtaisesti.

Yhteisöllinen oppilashuolto koostuu mm. seuraavista asioista:

- Oppilaiden osallisuuden edistäminen
- Tunne- ja vuorovaikutustaitojen ja mielenterveyden edistäminen
- Kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa ehkäisevät toimet
- Poissaolojen ehkäisy
- Hyvinvointia tukeva koulutyön järjestäminen
- Terveellisten elintapojen edistäminen
- Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja tarkastaminen
- Huoltajien osallisuuden edistäminen
- Yhteistyö lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi

Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen ohjaaminen, jatkuva ryhmäyttäminen, kiusaamisen ehkäisy ja kiusaamiseen puuttuminen ovat osa päivittäistä kasvatus- ja opetustyötä.

8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa¹²⁹. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset

¹²⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 ja 7 mom. (1267/2013)

¹²⁸ Terveystarkastuslaki (1326/2010) 16 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 12 §

¹²⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 1 mom.

sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeätä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että koulun arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen¹³⁰. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuisa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti¹³¹. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely myös yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä.¹³² Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta¹³³.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:¹³⁴

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- asian aihe ja vireille panija
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

¹³⁰ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

¹³¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 § 1 mom.

¹³² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 1 ja 2 mom.

¹³³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 3 mom. ja laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) 26 § 3 mom.

¹³⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 2 mom. ja 20 § 1, 3 ja 4 mom.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu¹³⁵.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.¹³⁶

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetyksi potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.¹³⁷

Oppilaan yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi¹³⁸. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot¹³⁹. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan oppilaan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta¹⁴⁰. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.¹⁴¹

Mikkelin täydennys

¹³⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 5 mom.

¹³⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 21 § 1 mom. ja 22 § 1 mom.

¹³⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 2 mom., laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) 12 § ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

¹³⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § 2 mom.

¹³⁹ Perusopetuslaki 40 § 2 mom. (1288/2013)

¹⁴⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § 3 mom.

¹⁴¹ Perusopetuslaki 40 § 4 mom. (1288/2013)

Oppilaan ja hänen hyvinvointinsa tueksi kootaan tarvittaessa *yksilökohtaisen oppilashuollon monialainen asiantuntijaryhmä* yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Opettaja, terveydenhoitaja, psykologi, kuraattori tai muu oppilashuollon toimija, joka on havainnut huolen, saa huolen tietoonsa tai jolta oppilas tai huoltaja on pyytänyt apua, tekee aloitteen kyseisen ryhmän koostamiseksi.

Yksilökohtaista oppilashuoltoa toteutetaan lain ja opetuksen järjestäjän antamien ohjeiden mukaan.

8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat

Opetussuunnitelma tulee oppilashuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa¹⁴². Oppilaille järjestetään mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Koulun oppilaskuntaa kuullaan ennen näiden suunnitelmien ja määräysten vahvistamista.¹⁴³ Valmistelutyössä tehdään yhteistyötä huoltajien ja tarvittaessa myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus¹⁴⁴
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta¹⁴⁵
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma¹⁴⁶.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.

Mikkelin täydennys

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kaupungin strateginen asiakirja ja yhteydessä kaupungin strategiaan. Hyvinvointisuunnitelma laaditaan monialaisessa yhteistyössä eri toimialojen sekä lasten, nuorten ja huoltajien kanssa. Siinä määritetään myös kouluja koskevia tavoitteita ja toimenpiteitä, joiden koulukohtainen toteuttamissuunnitelma kirjataan oppilashuoltosuunnitelmiin.

¹⁴² Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)

¹⁴³ Perusopetuslaki 47 a § 1 ja 3 mom. (1267/2013)

¹⁴⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 12 § ja lastensuojelulaki (417/2007) 12 § 1 mom.

¹⁴⁵ Perusopetuslaki 14 § 2 mom. (477/2003)

¹⁴⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma sisältyy koulun lukuvuosisuunnitelmaan ja päivitetään lukuvuosittain. Sen sisältö on määritelty opetussuunnitelmassa. Mikkelissä koulukohtaisella oppilashuoltosuunnitelmalla on kaikille kouluille yhteinen rakenne, jonka kautta kouluille asetetaan yhteisiä tavoitteita ja arviointiohjeita. Suunnitelmaan kirjataan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmasta, kaupungin strategioista ja muulta taholta oppilashuollolle asetetut tavoitteet ja niiden lukuvuosittainen koulukohtainen toteuttamissuunnitelma. Oppilashuoltosuunnitelman toteutuminen arvioidaan lukuvuosittain osana lukuvuosisuunnitelman arviointia.

Koulun yhteisöllinen hyvinvointiryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma on laadittava yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Oppilashuoltosuunnitelmaa laadittaessa sovitaan menettelytavoista, joilla koulun henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan. Samalla sovitaan suunnitelmasta tiedottamisesta edellä mainituille.

8.5 Paikallisesti päätettävät asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta

Opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta

Opetussuunnitelmassa kuvataan perusopetuksen oppilashuollon paikallisen toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat. Siinä määritellään opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä koulukohtaisten oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaavat linjaukset. Oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaaviin linjauksiin on tarkoituksenmukaista sisällyttää suunnitelmien perusrakenne ja osa suunnitelmiin sisältyvistä asioista, jolloin turvataan suunnitelmien riittävä yhdenmukaisuus kaikissa kouluissa. Yhteisiä osuuksia täsmennetään ja täydennetään koulukohtaisesti.

Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma¹⁴⁷

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilashuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Oppilashuoltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman koulun yhteinen. Suunnitelma tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa¹⁴⁸.

¹⁴⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

¹⁴⁸ Lastensuojelulaki 12 § 1 mom.

Oppilashuoltosuunnitelmaa laadittaessa sovitaan menettelytavoista, joilla koulun henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan. Samalla sovitaan suunnitelmasta tiedottamisesta edellä mainituille.

Koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan sisällytetään seuraavat asiat:

1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut¹⁴⁹

Oppilashuoltosuunnitelmassa esitetään arvio koulun oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien oppilashuoltopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta tukee koulun käytettävissä olevien resurssien kohdentamista yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen oppilashuoltotyöhön sekä oppilashuollon yhteistyöhön. Arviossa otetaan huomioon oppilashuollon seurannassa, kehittämisessä ja toteuttamisessa vaadittava opetushenkilöstön ja oppilashuollon palveluiden asiantuntijoiden työpanos. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia sekä elinoloja koskevaa seurantatietoa. Lisäksi huomioidaan kouluyhteisön ja -ympäristön tarpeet, asuinalueen erityispiirteet sekä tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrä koulussa. Arvion valmistelussa otetaan huomioon myös oppilailta ja huoltajilta sekä opetus- ja oppilashuoltohenkilöstöltä saatava tieto.

Oppilashuoltosuunnitelmaan sisällytetään arvio koulun käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista, joita ovat kouluterveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

- oppilashuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako sekä palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö
- oppilashuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin oppilaisiin, kouluyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan.

2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat¹⁵⁰

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen oppilashuollon kokonaisuus, josta ilmenee

- yhteisöllisen oppilashuollon järjestäminen ja sen toimintatavat kouluyhteisön ja -ympäristön terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tämän lisäksi oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan

- koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän toimintatavat ja käytännöt
- yhteistyö koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä

¹⁴⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 1-kohta

¹⁵⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

- yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa
- yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyys- ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa
- yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä
- järjestyssäännöt
- poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen
- tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet
- suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa.

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

a. Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä¹⁵¹

Oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma. Siinä otetaan huomioon sekä oppilaiden keskinäiset että oppilaiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet koulussa. Suunnitelmassa kuvataan:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
- yhteistyö huoltajien kanssa,
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

b. Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Oppilashuoltosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunnitelma¹⁵². Suunnitelmassa kuvataan:

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa
- sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet

¹⁵¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2. mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 mom. (1267/2013)

¹⁵² Pelastuslaki (379/2011) 15 § ja valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011) 1 ja 2 §

- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- toimintavalmiuksien harjoittelu
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen¹⁵³

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen oppilashuollon kokonaisuus, josta ilmenee

- yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen ja nuoren kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisen tuen toteuttamiseksi.

Tämän lisäksi oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan

- yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa
- oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa
- yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä
- oppilashuollon tuki kurinpitorangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä
- asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä
- oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys
- yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi.

4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa¹⁵⁴

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan oppilashuollon toimintatavat oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi sekä yhteistyön järjestämiseksi. Suunnitelmassa kuvataan

- oppilaan ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille.

5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen¹⁵⁵

Opetuksen järjestäjä seuraa koulun oppilashuoltosuunnitelman toteutumista¹⁵⁶.

¹⁵³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

¹⁵⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 3-kohta

¹⁵⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 5-kohta

¹⁵⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 4 mom.

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi¹⁵⁷. Näitä ovat seurannasta vastuussa oleva taho koulussa, seurattavat asiat ja käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi sekä seurannan aikataulu. Lisäksi kuvataan seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen koulun oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen oppilashuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta¹⁵⁸.

¹⁵⁷ Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013

¹⁵⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 26 § 1 mom.

LUKU 9 KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ

Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan perusopetuksessa huomioon. Jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan tuntemaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen kansalaisen perustuslain mukaista oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin¹⁵⁹.

Tavoitteena on ohjata oppilaita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa oppilaiden kielellistä tietoisuutta ja metalingvistisiä taitoja. Koulutyöhön voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita, joissa opettajat ja oppilaat käyttävät kaikkia osaamiaan kieliä. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden ja heidän huoltajiensa ja yhteisönsä tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuureista. Kulttuurista monilukutaitoa voidaan vahvistaa mediakasvatuksella ja ottamalla huomioon oppilaiden ja heidän perheidensä mediakulttuuri.

Oppilaiden opintoja varten voidaan tarvittaessa laatia oppimissuunnitelma. Suunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma, joka kuvataan alaluvussa 7.3.2.

Perusopetuslain mukaan perusopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.¹⁶⁰

9.1. Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvamista kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisönsä sekä antaa heille mahdollisuus omaksua saamelainen kulttuuriperintö. Tavoitteena on lisätä oppilaiden valmiuksia toimia saamenkielisessä ympäristössä, oppia saamen kieltä ja saamen kielellä.

Saamelaisten kotiseutualueella asuvien saamen kieltä osaavien oppilaiden opetus tulee antaa pääosin saamen kielellä¹⁶¹. Silloin kun perusopetus on saamenkielistä, sen erityisenä tavoitteena on vahvistaa saamen kielen osaamista ja kielen käyttöä. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus lujittuvat, kun oppilaat oppivat käyttämään kieltä yhteisölle ominaisella tavalla.

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksessa otetaan huomioon eri saamen kielet ja niiden murteet sekä kielen sisältämä kulttuurinen tietous. Oppilaita ohjataan ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia ympäristöönsä sekä myönteisen viestintäilmapiirin rakentamisen tärkeyttä osana oman elämänsä hallintaa ja kielellistä tapakasvatusta. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merki-

¹⁵⁹ Suomen perustuslaki (731/1999) 17 §

¹⁶⁰ Perusopetuslaki 10 § 1 mom. (1288/1999)

¹⁶¹ Perusopetuslaki 10 § 2 mom.

tyksestä sekä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

9.2. Romanit

Romanien opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden identiteetin kehitystä ja tietoisuutta omasta historiasta ja kulttuurista. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Opetus vahvistaa romanien kieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaille pyritään tarjoamaan romanikielen opetusta. Mahdollisuuksien mukaan heille tarjotaan myös romanikielistä opetusta. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden ikä ja romanikielen taito ja hyödynnetään romanikielistä yhteisöä ja mediaa.

9.3. Viittomakieliset

Viittomakielisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä. Opetuksessa hyödynnetään viittomakielistä yhteisöä ja mediaa. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Perusopetuslain mukaan kuulovammaisille tulee tarvittaessa antaa opetusta myös viittomakielellä¹⁶². Lain perusteluiden mukaan ainakin viittomakieltä ensimmäisenä kielenä oppineille kuuroille opetus tulee antaa viittomakielellä¹⁶³. Viittomakielinen perusopetus voidaan toteuttaa joko viittomakielisessä ryhmässä tai ryhmässä, joka koostuu viittomakielisistä ja puhuttua kieltä käyttävistä oppilaista. Viittomakielisen perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielen taitoa ja lisätä valmiuksia toimia erilaisissa ympäristöissä.

Viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksessa oppilaat vahvistavat valmiuksiaan vuorovaikutukseen viittomakielellä osana oman elämänsä hallintaa. Vuorovaikutustaitojen kehittyessä he saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Viittomakielisille kuuleville annetaan viittomakielen opetusta mahdollisuuksien mukaan. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä viittomakielisen kommunikaation merkityksestä itselle ja viittomakieliselle yhteisölle.

9.4. Muut monikieliset oppilaat

Muiden monikielisten oppilaiden opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden monikielisyyttä sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Siten oppilaat saavat valmiudet tasapainoiseen ja aktiiviseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika.

Monikielisiä oppilaita rohkaistaan käyttämään osaamistaan kieliä monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri

¹⁶² Perusopetuslaki 10 § 2 mom.

¹⁶³ Hallituksen esitys eduskunnalle koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi 86/1997

oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilas oppii viestimään koulun oppiainesisällöistä myös omalla äidinkielellään. Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Oppilaille pyritään tarjoamaan oppilaan oman äidinkielen opetusta.

Valtioneuvoston asetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti¹⁶⁴. Oppilas opiskelee suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei ole riittävää yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai oppilaan suomen kielen taito on muutoin riittämätön suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun (katso myös Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus).

Oppilaan oman äidinkielen ja suomen tai ruotsin kielen opetuksen ohella oppilaille annetaan tarvittaessa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi. Maahanmuuttajaoppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma, joka voi olla osa oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

Mikkelin täydennys

Mikkelissä monikielisille oppilaille annetaan tarvittaessa suomi toisena kielenä -opetusta Opetushallituksen ohjeiden mukaisesti. S2-opetuksen opetusjärjestelyjä avataan oph:n sivulla seuraavasti:

Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –oppimäärää (myöhemmin S2), jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Monikielinen tausta voi tarkoittaa esimerkiksi paluumuuttajia tai Suomeen adoptoituja lapsia. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- *oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna vielä edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai*
- *oppilaan suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus*
- *oppimäärän opiskeluun.*

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta. Oppimäärä voidaan vaihtaa suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärään, kun oppilas on saavuttanut edellytykset sen oppimäärän mukaiseen opiskeluun.

¹⁶⁴ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 8 § 2 mom.

Opetusjärjestelyiden lähtökohtana on aina oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe, joiden mukaan opetus suunnitellaan. Kun oppilaan peruskielitaidossa on isoja puutteita, hän yleensä hyötyy eniten erillisestä S2-opetuksesta. Kun oppilaan kielitaito vahvistuu, häntä voidaan integroida yhä enemmän suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen ryhmään. S2-oppimäärän opetus voidaan järjestää esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

- *Oppilas opiskelee koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärän S2-ryhmässä. S2-opettaja vastaa koko oppimäärän tavoitteiden ja sisältöjen toteutumisesta sekä oppilaan oppimisen arvioinnista.*
- *Oppilas opiskelee osan äidinkielen ja kirjallisuuden tunneista S2-ryhmässä ja osan suomen kielen ja kirjallisuuden ryhmässä. Tällöin luokanopettaja tai äidinkielen opettaja ja S2-opettaja suunnittelevat opetuksen yhdessä. He myös vastaavat oppilaan oppimisen arvioinnista yhdessä. (Ylemmillä vuosiluokilla voidaan hyödyntää myös jaksojärjestelmää: oppilas voi opiskella joissakin jaksoissa kokonaan suomen kielen ja kirjallisuuden ryhmässä ja joissakin jaksoissa taas kokonaan S2-ryhmässä.)*
- *S2-opetusta voidaan antaa myös luokanopettajan tai äidinkielen opettajan ja S2-opettajan samanaikaisopetuksena. Opetuksen suunnittelu ja oppilaan oppimisen arviointi tehdään opettajien yhteistyönä.*

Suomi toisena kielenä -tunnit voidaan sijoittaa lukujärjestykseen siten kuin se on tarkoituksenmukaisinta, pääsääntöisesti rinnakkain suomen kielen ja kirjallisuuden tuntien kanssa.

http://edu.fi/perusopetus/aidinkieli/suomi_toisena_kielena/opetusjarjestelyista

Oppilaan oma kieli, kielelliset valmiudet ja kulttuuri otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon opetuksen järjestämisessä ja koulutyössä. Perusopetuksen ryhmässä kaksi- tai monikielinen oppilas voi esim. lukea kirjallisuutta tai tehdä tiedonhakua suomen lisäksi myös omalla kielellään.

http://edu.fi/perusopetus/aidinkieli/ops2016_tukimateriaalit_suomen_kieli/monikielisyydesta

Kehittyvä kielitaito otetaan huomioon myös muissa oppiaineissa. Opettajan on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että opetus on kielitietoista ja että oppiaineen keskeiset käsitteet avataan niin, että myös suomea vieraana kielenä opiskeleva pystyy niitä ymmärtämään.

Oppimissuunnitelmaa käytetään oppilaan opiskelun tukena.

9.5 Paikallisesti päätettävät asiat

Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon paikalliset, kieleen ja kulttuuriin liittyvät erityiskysymykset ja ratkaistaan, miten opetus järjestetään. Opetussuunnitelman laadinnassa tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä kyseisten kieli- ja kulttuuriyhteisöjen kanssa.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten oppilaiden kieli, kielelliset valmiudet ja kulttuuri otetaan huomioon opetuksen järjestämisessä ja koulutyössä ja miten opetus käytännössä järjestetään
- minkälaisin toimenpitein oppilaiden kieli- ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä tuetaan
- käytetäänkö oppimissuunnitelmaa oppilaan opiskelun tukena sekä mikä on oppimissuunnitelman rakenne ja keskeinen sisältö.

LUKU 10 KAKSIKIELINEN OPETUS

Koulun opetuskieli on suomi tai ruotsi ja joissakin tapauksissa saame, romani tai viittomakieli. Opetuksessa voidaan perusopetuslain mukaan käyttää koulun varsinaisen opetuskielen lisäksi myös muuta kieltä, jos arvioidaan, että se ei vaaranna oppilaiden mahdollisuutta seurata opetusta. Erillisessä opetusryhmässä tai koulussa opetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan muulla kielellä.¹⁶⁵

Perusopetuslain mukainen opetuskieli määrittelee, millä kielellä äidinkielen ja kirjallisuuden opetus annetaan¹⁶⁶. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän ja A1-kielen oppimäärän tunnit voidaan kuitenkin tarvittaessa yhdistää valtioneuvoston asetuksen mukaisesti¹⁶⁷. Yhdistetystä tuntimäärästä on tällöin vähintään puolet opetettava koulun varsinaisella opetuskielellä.

Kodin ja koulun yhteistyön turvaamiseksi huoltajille tarkoitettu tiedotus ja keskeiset asiakirjat tulee olla saatavana koulun perusopetuslain mukaisella opetuskielellä sekä tarpeen mukaan myös koulun muulla tai muilla opetuskielillä.

Opetus voidaan toteuttaa laajamittaisena kaksikielisenä opetuksena, joka voidaan jakaa kotimaisten kielten varhaiseen täydelliseen kielikylpyyn ja muuhun laajamittaiseen kaksikieliseen opetukseen. Sitä voidaan antaa myös suppeampana kaksikielisenä opetuksena, josta käytetään tässä nimitystä kielirikasteinen opetus. Joskus kaksikielistä opetusta toteutetaan muilla kuin kotimaisilla kielillä kielikylvyn tapaan. Tällainen opetus, samoin kuin mahdolliset kestoiltaan lyhyemmät kielikylpyohjelmat katsotaan tässä kuuluvaksi muun kaksikielisen opetuksen piiriin.

10.1 Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia

Kaksikielisellä opetuksella pyritään saavuttamaan hyvä ja monipuolinen kielitaito sekä koulun opetuskielessä että kohdekielessä. Kaksikielisen opetuksen pitkántähtäimen tavoitteena on perustan luominen elinikäiselle kielten oppimiselle sekä kielten ja kulttuurien moninaisuuden arvostamiselle. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaille tarjotaan autenttinen kielenkäyttöympäristö. Tavoitteeseen pyritään järjestämällä äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen/kohdekielen tuntien lisäksi eri oppiaineiden opetusta kummallakin kielellä ja hyödyntämällä molempia kieliä koulun arjessa myös opetuksen ulkopuolella. Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielen/kohdekielen sisällöt ja tuntimäärän. Kielikylpykieli/kohdekieli on yleensä samalla oppilaan A1-kieli.

Kaikissa oppiaineissa tulee saavuttaa valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteet.

Kaksikielisessä opetuksessa painottuu luonnollinen viestintä ja vuorovaikutus, toiminnallisuus ja oppilaiden aktiivinen kielenkäyttö. Oppilaan mahdollisuuksia käyttää kieltä oppiainekohtaisesti sekä koulun opetuskielessä että kielikylpykielessä/kohdekielessä tuetaan tietoisesti. Koulun opetuskieli ja kielikylpykieli/kohdekieli muodostavat kokonaisuuden, ja molempien kielten oppimista tuetaan yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa. Kaksikielinen opetus heijastuu koko

¹⁶⁵ Perusopetuslaki 10 §

¹⁶⁶ Perusopetuslaki 12 §

¹⁶⁷ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 8 §

koulun toimintakulttuuriin. Opetuksen suunnittelu ja toteutus edellyttää systemaattista yhteistyötä ja vuoropuhelua sekä eri oppiaineita opettavien opettajien että myös koulun muun henkilöstön kesken.

Siirryttäessä opetuksessa luokanopetuksesta aineenopetukseen, on siirtymävaihe hyvä suunnitella opettajien välisenä yhteistyönä. Tällöin kaksikielisen opetuksen asettamat erityisvaatimukset voidaan ottaa suunnitelmallisesti huomioon.

Opetuksen jatkumon ja siirtymävaiheiden suunnittelu edellyttää yhteistyötä myös sidosryhmien kesken.

Kielikylpykielen/kohdekielen opetus

Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielille/kohdekielille asetettavat tavoitteet ja sisällöt. Tavoitteiden asettamisessa voidaan hyödyntää esimerkiksi Kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa. Kielikylpykielen/kohdekielen opetuksessa kehitetään oppilaiden kielitaitoa monipuolisesti ja samalla ottaen huomioon eri oppiaineiden asettamat vaatimukset kielitaidolle.

Oppiaineiden opetuksen muuttuessa käsitteellisemmäksi tarvitaan myös vaativamman asiateks-
tin tuottamis- ja ymmärtämistaitoja sekä taitoa keskustella vaativista aiheista. Myös oikeakieli-
syyteen kiinnitetään huomiota lisääntyvässä määrin. Kielikylpykielen/kohdekielen kehittymistä
tuetaan ja seurataan.

Muiden oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä

Eri oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä edellyttää opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta sekä riittävää kielenhallintaa¹⁶⁸. Tarvitaan yhteistä pohdintaa siitä, millaiset kielenkäytön konventiot ja millaiset tekstit ovat millekin oppiaineelle tyypillisiä. Näin määritellään kielellisiä tavoitteita eri oppiaineissa. Opetuksessa korostuu havainnollisuus ja konkreettisuus, oppilaskeskeiset työtavat ja vuorovaikutteisuus. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kielikylpykieltä/kohdekieltä eri oppiainesisältöjä opiskeltaessa. Tavoitteena on, että oppilaat ovat samanaikaisesti sekä kielen oppijoita että kielen käyttäjiä. Oppilaiden kielikylpykielen/kohdekielen tuottamista tuetaan opettajan ja muiden oppilaiden vertaistuellla.

Muiden oppiaineiden opetus koulun opetuskielellä

Opetuksessa varmennetaan, että oppilaiden äidinkielenä käsitteiden hallinta sekä tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät ikäkauden mukaiselle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa. Myös koulun opetuskielellä annettavassa opetuksessa edellytetään opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta.

Seurannan ja arvioinnin erityispiirteet kaksikielisessä opetuksessa

Arvioinnin tulee antaa opettajalle, oppilaalle ja huoltajille monipuolisesti palautetta oppilaiden aineenhallinnan ja kielitaidon kehittymisestä suhteessa opetukselle määriteltyihin tavoitteisiin. Oppilaan kielitaidon kehittymistä molemmissa kielissä seurataan eri oppiaineissa sekä kaikkien opettajien yhteistyönä että oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla. Tässä voidaan hyödyntää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

¹⁶⁸ Opetushallituksen määräys 25/011/2005

Eri oppiaineiden arvioinnissa noudatetaan perusopetuksen yleisiä arviointiperusteita riippumatta siitä, millä kielellä niitä on opetettu. Arvioinnissa huomioidaan myös oppiainekohtaisen kielen kehittyminen niiden kielellisten tavoitteiden osalta, jotka on paikalliseen opetussuunnitelmaan kirjattu.

Perusopetuksen päättöarvioinnissa kielikylpykielen tai kohdekielen tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan A1-kielen päättöarvioinnin kriteereiden mukaisesti. Näin menetellään oppilaiden yhdenvertaisuuden turvaamiseksi toisen asteen opintoihin hakeuduttaessa. Mahdollisuuksien mukaan arviointi tehdään yhteistyössä eri oppiaineita opettavien opettajien kesken. Päättötodistuksen yhteydessä oppilaalle voidaan antaa liite kielikylpyyn tai muuhun kaksikieliseen opetukseen osallistumisesta.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki kaksikielisessä opetuksessa

Pedagogisissa arvioissa ja tukitoimissa huomioidaan kaksikielinen kielenkehitys ja pohditaan millä kielellä ja millaista tukea voidaan antaa. Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada ohjausta ja riittävää tukea oppimiseensa ja koulunkäyntiin heti, kun tarvetta ilmenee. Oppilaan tuen tarvetta seurataan säännöllisesti, ja tukea annetaan tarpeen mukaan. Tarkoitus on, että oppilas saa suunnitelmallista, jatkuvaa tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki suunnitellaan yhteistyössä opettajien, oppilaan ja oppilaan huoltajien sekä oppilashuollon kesken.

10.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus

Kotimaisten kielten varhainen täydellinen kielikylpy

Kotimaisten kielten varhaisella täydellä kielikylvyllä tarkoitetaan tässä varhaisintaan kolmevuotiaana ja viimeistään esiopetuksesta alkavaa ja perusopetuksen loppuun kestävää ohjelmaa, jossa osa opetuksesta järjestetään koulun varsinaisella opetuskielellä ja osa toisella kotimaisella kielellä tai saamen kielellä. Kyseisestä kielestä käytetään tässä nimitystä kielikylpykieli. Kielikylpyopetus on tarkoitettu pääsääntöisesti lapsille, jotka eivät puhu kyseistä kieltä äidinkielenään.

Kielikylpykielellä annettavan opetuksen osuus varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä on koko ohjelman ajan vähintään 50 % niin, että varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kielikylpykielen osuus on lähes 100 %, vuosiluokilla 1–2 noin 90%, vuosiluokilla 3–4 noin 70% ja vuosiluokilla 5–9 keskimäärin 50%. Osuus lasketaan vuosiluokan koko tuntimäärästä.

Kaikkia oppiaineita pyritään opettamaan perusopetuksen kestäessä sekä kielikylpykielellä että koulun opetuskielellä, mutta ei molemmilla kielillä samanaikaisesti. Opettajat toimivat joko koulun opetuskielen tai kielikylpykielen mukaisina kielellisinä malleina. Opettajalla on yksikielinen rooli kielikylpyryhmässä. Opetuskielen vaihtuessa vaihtuu siis myös opettaja. Opetusmateriaali on samankielistä kuin opetus. Tärkeää on, että oppilas saavuttaa riittävän kielitaidon eri oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Kielikylvyssä tuetaan kummankin opetuskäytössä olevan kotimaisen kielen avulla oppilaan kulttuuri-identiteetin syvenemistä. Kotimaisten kielten lisäksi tuetaan muiden kielten ja kulttuureiden kohtaamista ja vahvistetaan tällä tavoin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja kielikylpykielessä on osittain yhteisiä tavoitteita ja sisältöjä. Äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen opetussuunnitelmat laaditaan opettajien yhteistyönä niin, että kaikki äidinkielen ja kirjallisuuden sisällöt tulevat katetuiksi ja tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen sekä kielikylpykielen opetuksen välillä on siirtovaikutusta varsinkin kun kielikylpykielen opetuksen tuntimäärä on suuri ja opetus aloitetaan varhain. Lukemaan ja kirjoittamaan opettaminen tapahtuu vuosiluokilla 1-2 ainoastaan kielikylpykielellä. Oppilaan kielikylpykielen kehityksen tukemiseksi opetus järjestetään niin, että oppilaat saavat sekä lukuaineissa että taito- ja taideaineissa riittävästi opetusta kielikylpykielellä. Siirtovaikutuksen suuruus vaihtelee sisältöaiheittain. Sisältöjen suunnittelussa voidaan hyödyntää äidinkielenomaisia tai maahanmuuttajille tarkoitettuja suomen/ruotsin kielen oppimääriä.

Muu laajamittainen kaksikielinen opetus

Muussa laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa käytetään koulun opetuskielen lisäksi yhtä tai useampaa muuta kieltä. Muusta opetuksessa käytetystä kielestä käytetään tässä nimitystä *kohdekieli*.

Laajamittaisella kaksikielisellä opetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa vähintään 25 % perusopetuksen koko oppimäärän opetuksesta järjestetään kohdekielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla laajamittaista kaksikielistä opetusta toteutetaan. Laajamittainen kaksikielinen opetus voi alkaa jo esiopetuksessa ja kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa olevien oppilaiden kielitausta voi myös vaihdella suuresti. Joidenkin oppilaiden äidinkieli ei ole mikään opetuskielistä. Osa oppilaista tulee kouluun ulkomailta niin myöhäisessä perusopetuksen vaiheessa, että oppisisältöjen opiskelu suomeksi/ ruotsiksi tuottaa heille vaikeuksia. Ellei näitä oppilaita jostakin syystä voida ohjata valmistavaan opetukseen, heille tarjotaan muita tukitoimia (katso luku 7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki).

Oppilaat, joiden äidinkieli on jokin muu kuin koulun opetuskieli, opiskelevat useimmiten suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimäärää. Näiden oppilaiden kielitaidon kehittymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jos kohdekielisen opetuksen osuus koko opetuksesta on suuri.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeää miettiä sitä, millaisia oppiaineita tai sisältöjä on mielekästä opettaa kohdekielellä. Lisäksi tulee pohtia, onko osa oppiaineiden sisällöistä sellaisia, että niiden opiskelu suomeksi tai ruotsiksi olisi erityisen tärkeää, jotta oppilas saavuttaisi hyvät toimintavalmiudet suomalaisessa yhteiskunnassa.

Mikäli kohdekielisen opetuksen määrä on suuri, on huolehdittava siitä, että oppilaiden suomenkielinen/ruotsinkielinen käsitteiden hallinta sekä vaativan asiatekstin ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät hyvälle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa.

Kaksikielinen opetus tulee järjestää niin, että kaikki oppilaat voivat saavuttaa perusopetuksen aikana jatko-opintokelpoisuuden toisen asteen opetukseen.

Kouluissa, joissa opetusta järjestetään kahdella tai useammalla kielellä, on usein runsas kielten ja kulttuurien kirjo niin oppilaiden kuin koulun henkilökunnankin keskuudessa. Tämä antaa paljon mahdollisuuksia tuoda kieliä ja kulttuureita esiin koulun arjessa, kehittää kulttuurien koh-

taamistaitoja ja ruokkia monikielisyyttä. Samalla se asettaa koululle haasteen tukea kunkin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

10.1.2 Suppeampi kaksikielinen opetus

Kielirikasteinen opetus

Kielirikasteisella opetuksella tarkoitetaan tässä opetusta, jossa alle 25 % oppiaineiden sisällöstä opetetaan muulla kuin koulun opetuskielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla kielirikasteista opetusta toteutetaan. Kielirikasteista opetusta voi olla jo esiopetuksessa, ja se voi kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Kielirikasteisen opetuksen tavoitteet eri oppiaineiden opetuksen ja oppimistulosten osalta ovat perusopetuksen päättyessä samat kuin sellaisessa perusopetuksessa, joka ei ole kielirikasteista. Kielirikasteinen opetus kannustaa ja aktivoi oppilaita kohdekielen käyttöön varsinaisten kielen tuntien lisäksi. Kielelliset tavoitteet suhteutetaan kielirikasteisen opetuksen määrään.

10.2 Paikallisesti päätettävät asiat

Mikäli opetuksen järjestäjä tarjoaa kaksikielistä opetusta jossakin muodossa, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- kenelle kaksikielinen opetus on tarkoitettu ja mitkä ovat oppilaaksi oton periaatteet
- mikä on kielikylpykielen/kohdekielen sekä koulun opetuskielen tuntijako
- mitkä oppiaineet tai oppiaineiden sisältöalueet opetetaan koulun opetuskielellä ja mitkä kielikylpykielellä/kohdekielellä; mikäli tilanne on tarpeen tarkistaa kunkin lukuvuoden osalta erikseen, opetussuunnitelmassa määritellään, miten tarkistus tehdään ja miten asia kuvataan lukuvuosisuunnitelmassa
- mitkä ovat kielikylpykielellä/kohdekielellä opetettavien oppiaineiden keskeiset kielelliset tavoitteet
- mitkä ovat kielikylpykielen/kohdekielen ja tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain.

Lisäksi varhaisen täydellisen kielikylvyn osalta päätetään ja kuvataan

- mitkä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen sisältöalueet opetetaan koulun opetuskielellä ja mitkä kielikylpykielellä.

Lisäksi laajamittaisen kaksikielisen opetuksen osalta päätetään ja kuvataan

- miten järjestetään sellaisten lyhytaikaisesti Suomessa asuvien oppilaiden opetus, jotka eivät pysty opiskelemaan opetuskielellä eivätkä kohdekielellä
- käytetäänkö oppilaaksi otossa soveltuvuuskokeita ja mikä niiden vaikutus on oppilaaksi ottoon.

Mikkelin täydennys

Mikkelissä ei toteuteta kaksikielistä opetusta.

LUKU 11 ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA PERUSOPETUS

11.1 Opetuksen järjestämisen periaatteet

Valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle luvan perusopetuksen järjestämiseen. Järjestämisluvassa opetuksen järjestäjälle voidaan määrätä erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva erityinen koulutustehtävä.

Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvassa perusopetuksessa toiminnan, kasvatuksen ja opetuksen tulee noudattaa perusopetukselle asetettuja yleisiä kasvatustavoitteita ja opetukselle asetettuja tavoitteita. Opetuksessa noudatetaan näitä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita sitouttamatta oppilaita tiettyyn opetuksen taustalla olevaan maailmankatsomukseen tai kasvatusjärjestelmän taustalla olevaan arvo- tai kasvatusfilosofiseen näkemykseen. Poikkeamista ja painotuksista määrätään järjestämisluvassa ja valtioneuvoston asetuksessa.¹⁶⁹

11.2 Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen paikallinen opetussuunnitelma voi olla järjestäjäkohtainen tai yksikkökohtainen tai näiden yhdistelmä opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva paikallinen opetussuunnitelma voi olla omaleimainen opetuksen järjestämisluvassa ja valtioneuvoston asetuksen määrittämässä rajoissa. Opetussuunnitelma ei voi olla ristiriidassa perusopetuslain ja -asetusten, tavoitteita ja tuntijakoa koskevan valtioneuvoston asetuksen tai perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden kanssa.

Opetuksen järjestäjän tulee päättää ja kuvata opetussuunnitelmassa sen lisäksi mitä tämän perusteasiakirjan muissa luvuissa määrätään

- Erityiseen maailmankatsomukseen perustuva opetuksen osalta
 - o mitkä ovat erityiseen maailmankatsomukseen perustuvat, perusopetuksen arvopeustaa sekä tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä täydentävät näkökulmat
 - o miten nämä näkökulmat näkyvät toimintakulttuurissa ja työskentelytavoissa
 - o miten ko. maailmankatsomukseen perustuvia arvoja, tietoja, taitoja ja valmiuksia painottavaa opetusta toteutetaan läpäisyperiaatteella eri oppiaineiden ja oppimiskokonaisuuksien opetuksessa.
- Erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen osalta
 - o mitkä ovat erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvat näissä opetussuunnitelman perusteissa määritellyt perusopetuksen pedagogisia linjauksia täydentävät pedagogiset periaatteet ja ratkaisut
 - o miten nämä näkyvät toimintakulttuurissa ja työskentelytavoissa sekä eri oppiaineiden ja oppimiskokonaisuuksien opetuksessa.

¹⁶⁹ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 § ja 10 §

Mikkelin täydennys

Mikkelissä ei toteuteta erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuvaa perusopetusta.

LUKU 12 VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA

Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksessa vuosiluokille 1-6 ja vuosiluokille 7-9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1-6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7-9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta. Valinnaisten tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit voidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi taide- ja taitoaineiden opinnoiksi, jotka syventävät oppilaan osaamista. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen, mikäli paikallisessa opetussuunnitelmassa painotetaan joitakin taide- ja taitoaineita tai niistä muodostettua oppiainekokonaisuutta.

Mikkelin täydennys

Mikkelin perusopetuksessa valinnaisaineiden opetus toteuttaa perusopetukselle asetettuja tavoitteita ja vastaa oppilaiden tarpeisiin.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Mikkelissä taito- ja taideaineiden valinnaiset aineet sijoitetaan koulukohtaisesti lukuun ottamatta yhtä taito- ja taideaineen valinnaista tuntia. Opetuksen järjestäjä on sijoittanut 7. vuosiluokalle käsitöihin yhden tunnin valinnaisista taito- ja taideaineista.

Koulu voi sijoittaa loput taito- ja taideaineiden valinnaiset tunnit eri vuosiluokille tuntijaon sallimissa rajoissa tai antaa osan tai kaikki valinnaiset taito- ja taideaineet oppilaille valittaviksi.

- Mikäli koulu päättää, että kaikkien tai joidenkin valinnaisten tuntien käyttö perustuu oppilaan valintaan, laaditaan valinnaisten tuntien muodostamille syventäville opinnoille oma suunnitelmansa, jossa määritellään opintojen nimi, laajuus, tavoitteet, sisällöt, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät mahdolliset erityispiirteet sekä vuosiluokat, joilla valinnaista ainetta tarjotaan.

- Taito- ja taideaineiden koulukohtaisesti sijoitetut tunnit ja mahdolliset oppilaille valittaviksi annetut syventävät taito- ja taideaineet hyväksyy kasvatus- ja opetusjohtaja edellisen lukuvuoden aikana.
- Valinnaiset taito - ja taideaineiden tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taito- ja taideaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta.

Tuntijako: luku [1.5](#)

12.2 Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1-9. Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetuksen yhteisten aineiden syventäviä ja soveltavia opintoja tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.¹⁷⁰ Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laajalaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa.

Opetuksen järjestäjä päättää, mitä valinnaisia aineita tarjotaan. Opetuksen järjestäjän tulee ottaa valinnaisten aineiden tarjonnasta sekä arvioinnista päättäessään huomioon opiskelijaksi ottamisen perusteet toiselle asteelle¹⁷¹.

Valtioneuvoston asetuksessa määritellyssä tuntijaossa on vuosiluokilla 1-9 varattu yhdeksän vuosiviikkotuntia opetusaikaa valinnaisille aineille. Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntijaossa ylitetään perusopetusasetuksen määrittelemä vähimmäisvuosiviikkotuntimäärä (222 vvt), voivat tunnit ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita. Valinnaisiin aineisiin osoitettuja vuosiviikkotunteja voidaan tarvittaessa käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen.

Mikkelin täydennys

Mikkelin perusopetuksessa valinnaisaineiden opetus toteuttaa perusopetukselle asetettuja tavoitteita ja vastaa oppilaiden tarpeisiin.

Valinnaiset aineet

Koulut päättävät, mitä valinnaisaineita oppilaille tarjotaan.

¹⁷⁰ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 §

¹⁷¹ Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisesta ammatillisessa peruskoulutuksessa (4/2013); Opetusministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa (856/2006)

Koulu kuvaa lukuvuosisuunnitelmassa

- mikä on kunkin valinnaisen aineen nimi ja laajuus sekä vuosiluokat, joilla kutakin valinnasta ainetta tarjotaan
- miten vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain
- mitkä ovat kunkin valinnaisen aineen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet
- mitkä ovat valinnaisen aineen arviointikriteerit?

Valinnaisaine arvioidaan sanallisesti (hyväksytty/hylätty), jos valinnaisaineen laajuus on alle 2vvh.

Valinnaisaine arvioidaan numerolla, jos valinnaisaine muodostaa yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän (opinnot voi sijoittua useammalle lukuvuodelle).

Valinnaisaineet hyväksyy kasvatus- ja opetusjohtaja edellisen lukuvuoden aikana.

Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Oppilaille tarjottavat vapaaehtoiset A-kielet ja valinnaiset B-kielet on kuvattu Mikkelin kieliohjelmassa ja tuntijaossa luvussa 1 ja 15.4.3

Tuntijako: luku [1.5](#)

12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vieraiden kielten osalta näissä perusteissa on määritelty A2- ja B2-kielinä opetettavien vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Mahdollisista muista valinnaisista kielistä sekä niiden tavoitteista ja sisällöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Vapaaehtoisen A-kielen (A2-kieli) laajuus on vähintään 12 vuosiviikkotuntia. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetuksen järjestämiseen B1-kielelle varatut vuosiviikkotunnit. Vapaaehtoisen A-kielen vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit ovat samat kuin kaikille yhteisessä A-kielessä.

Valinnaisen B-kielen (B-kieli) laajuus on vähintään neljä vuosiviikkotuntia.

Mikkelin täydennys

Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vapaaehtoinen A- kieli: ranska (RA), saksa (SA) ja venäjä (VE) ovat oppilaalle vapaaehtoisia kieliä, jotka alkavat perusopetuksen 4. vuosiluokalla.

Valinnainen B2- kieli: saksa (SA), ranska (RA) tai venäjä (VE) on oppilaalle valinnainen kieli, joka alkaa perusopetuksen 8. vuosiluokalla.

Tuntijako: luku [1.5](#)

12.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää valinnaisuudesta opetuksessa siten, että tarjonta toteuttaa perusopetukselle asetettuja tavoitteita ja vastaa oppilaiden tarpeisiin. Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

- miten taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit käytetään
 - o mikäli opetuksen järjestäjä päättää tuntien jakamisesta eri taide- ja taitoaineiden kesken, laaditaan opetussuunnitelma kunkin taide- ja taitoaineen osalta ottaen huomioon ko. oppiaineen paikallinen kokonaistuntimäärä ja opetussuunnitelman perusteissa määritelty oppiaineen rakenne
 - o mikäli opetuksen järjestäjä päättää, että kaikkien tai joidenkin valinnaisten tuntien käyttö perustuu oppilaan valintaan, laaditaan valinnaisten tuntien muodostamille syventäville opinnoille oma suunnitelmansa, jossa määritellään opintojen nimi, laajuus, tavoitteet, sisällöt, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät mahdolliset erityispiirteet sekä vuosiluokat, joilla valinnaista ainetta tarjotaan.

Valinnaiset aineet

- mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet
 - o mikä on kunkin valinnaisen aineen nimi ja laajuus sekä vuosiluokat, joilla kutakin valinnaista ainetta tarjotaan
 - o miten vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain
 - o mitkä ovat kunkin valinnaisen aineen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.

Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

- mitkä ovat oppilaille mahdollisesti tarjottavat vapaaehtoiset ja valinnaiset kielet
 - o miten niiden vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain
 - o mitkä ovat opetussuunnitelman perusteiden pohjalta määritellyt tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.

Opetus vuosiluokilla 1-2

LUKU 13 VUOSILUOKAT 1-2

13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista ja turvallisista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken. Tarvitaan oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen molemminpuolista tuntemista. Yhteistyö huoltajien kanssa ja keskinäisen luottamuksen rakentaminen on tärkeää. Jokaisen lapsen tilanne, oppimisvalmiudet ja tarpeet otetaan huomioon. Lasten mahdollisesti tarvitsema oppimisen ja koulunkäynnin tuki turvataan koulun aloitusvaiheessa ja tarkistetaan aamu- ja iltapäivätoimintaan tai kerhotoimintaan osallistumisen tarpeet ja mahdollisuudet. Lapsia kannustetaan olemaan ylpeitä esiopetuksen aikana opituista taidoista. Heitä rohkaistaan liittymään uuteen ryhmään ja toimimaan uudessa ympäristössä kohtaamiensa aikuisten kanssa.

Vuosiluokat 1-2: Koululaiseksi kasvaminen

Vuosiluokkien 1-2 opetuksessa otetaan huomioon esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1-2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Perusopetuksen alussa jokaisen oppilaan edistymisen huolellinen seuranta on erityisen tärkeää, jotta voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etene- miseen.

On tärkeää, että jokainen oppilas saa rohkaisevaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia. Opetus suunnitellaan riittävän haasteelliseksi kunkin oppilaan tarpeita ajatellen. Koulussa ei sallita minkäänlaista kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisuus sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1-2 oppiaineiksi, mutta opetus voi olla edelleen pääosin eheytettyä. Oppilaiden omatoimisuutta, yhdessä tekemisen taitoja sekä asioiden välisten yhteyksien ymmärtämistä edistetään toteuttamalla luvun 4 mukaisia monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Tällöin tarjoutuu myös enemmän tilaisuuksia yhteistyöhön niin esiopetuksen kuin ylempien vuosiluokkien kanssa.

Mikkelin täydennys

Koululaiseksi kasvamista tuetaan monipuolisen ja kehittävän arvioinnin avulla. Esi- ja alkuopetuksen nivelvaiheessa hyödynnetään koulukummi- ja ystävyysluokkatoimintaa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja tukea kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Mikkelin täydennys

Mikäli opettaja vaihtuu 2. luokalta siirryttäessä 3. luokalle, edellytetään opettajien kesken tehtävää siirtopalaveria.

13.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 1-2.

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan esiopetuksessa ja sitä edeltävässä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksen ensimmäisten vuosien aikana. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen, oman identiteetin muotoutumiseen sekä kestävään elämäntapaan. Alusta lähtien on tärkeitä, että koulu tarjoaa jokaiselle oppilaalle vuorovaikutteisen ja kannustavan yhteisön, jossa oppilas voi tuntea tulevaisuutensa kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi. Kestävään elämäntapaan koulu kasvattaa eniten omalla esimerkillään. Kestävän elämäntavan edistämiseksi korostuvat erityisesti yhdessä toimimisen taidot, lähiyhteisön kulttuurisen monimuotoisuuden havainnoiminen sekä luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittämään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän

maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä. Oppilaita rohkaistaan myös kyseenalaistamaan havaitsemiaan asioita ja huomaamaan, että tieto voi olla joskus ristiriitaista ja epäselvää.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan. Heidän kanssaan keskustellaan opintoihin liittyvistä mahdollisista valinnoista ja autetaan ymmärtämään erilaisten vaihtoehtojen merkitys.

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan satujen ja tarinoiden, pelien, lorujen, laulujen ja leikkien, taiteen eri muotojen sekä monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Mikkelin täydennys

Koulun toimintakulttuuria suunniteltaessa huomioidaan mahdollisuus eri-ikäisten yhteistyölle esim. paja- ja kummitoiminnassa.

Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppilaille avataan mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan ja saada kokemuksia myös kansainvälisyydestä. Tärkeätä on pohtia yhdessä, miten omaan ympäristöön ja sen kulttuuriin voi vaikuttaa. Oppilaat oppivat tuntemaan Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteet ja pohtivat, mitä ne tarkoittavat heidän elämässään ja toiminnassaan.

Mikkelin täydennys

Oppilasta ohjataan oman kulttuuriperinnön ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Oppilas osallistuu kulttuuripolun tarjoamiin tapahtumiin.

Hyödynnetään Mikkelin kaupungin kulttuuriperintöohjelman oppimateriaaleja.

Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehit-

tyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

Mikkelin täydennys

Hyödynnetään Mikkelin taidemuseon tarjoamia palveluja. Oppilaiden tuotoksia esitellään koulun valitsemalla tavalla.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavaelineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan arjen teknologiaa ja sen merkitystä päivittäisessä elämässä sekä opitaan, mitä teknisten laitteiden turvallinen käyttö edellyttää. Oppilaiden muotoutuvista kulutustottumuksista keskustellaan, opitaan tarkastelemaan mainontaa ja median vaikutuksia sekä pohditaan mahdollisuuksia oman rahankäytön suunnitteluun. Oppilaita ohjataan kriittiseen kuluttajuuteen ja mietitään, mitä taloudellisuus, kohtuullisuus ja ympäristön huomioon ottaminen tarkoittavat kuluttajan valinnoissa ja mitä ne merkitsevät omassa toiminnassa.

Mikkelin täydennys

Hyödynnetään yhteistyötä paikallisten kierrätysyritysten kanssa tukemaan kestävän kehityksen oppimista.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaista tai ilmenevää tietoa. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuukselle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa kokeilemalla kuvallisia ilmaisutapoja sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä.

Mikkelin täydennys

Oppimista voidaan rikastuttaa yhteistyöllä esiopetuksen kanssa esim. järjestämällä yhteisiä lukuhetkiä.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Näin opetuksessa tuetaan kriittisen ajattelun kehittymistä. Monilukutaitoiseksi kehittyäkseen oppilaat tarvitsevat sekä rikasta tekstiympäristöä että suojaavaa tukea median käytössä. Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Tuottamisen taitoja kehitetään tulkitsemisen ja arvottamisen taitojen rinnalla. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Opetuksessa hyödynnetään esiopetuksen aikana ja koulun ulkopuolella oppilaille karttuneita tieto- ja viestintäteknologian (tv) tietoja ja taitoja. Leikkiin perustuva työskentely on edelleen keskeistä. Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Samalla opitaan keskeistä käsitteistöä. Oppilaat pohtivat myös, mihin tarkoituksiin tieto- ja viestintätekniologiaa käytetään lähiympäristössä ja mikä sen merkitys on arjessa.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Koulutyössä harjoitellaan laitteiden, ohjelmistojen ja palveluiden käyttöä ja opetellaan niiden keskeisiä käyttö- ja toimintaperiaatteita. Samoin harjoitellaan näppäintaitoja sekä muita tekstin tuottamisen ja käsittelyn perustaitoja. Oppilaat saavat ja jakavat keskenään kokemuksia digitaalisen median parissa työskentelystä sekä ikäkaudelle sopivasta ohjelmoinnista. Pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaiden kanssa keskustellaan ja luodaan yhdessä tv:n turvallisia käyttötapoja ja hyviä käytöstapoja. Huomiota kiinnitetään terveellisiin työasentoihin sekä sopivan pituisten työjaksojen merkitykseen hyvinvoinnille. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaita opastetaan käyttämään keskeisiä hakupalveluita, kokeilemaan eri työvälineitä ja tekemään pienimuotoisia tiedonhankintatehtäviä eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista. Heitä kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen:* Oppilaat saavat kokemuksia oppimista tukevien yhteisöllisten palveluiden käytöstä ja harjoittelevat käyttämään tieto- ja viestintätekniologiaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Mikkelin täydennys

Ohjelmointiin tutustutaan leikkien ja pelien avulla.

TVT:n hyödyntäminen esi- ja alkuopetuksen yhteistyössä vähintään kerran lukuvuodessa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden soveltamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Oppilaita kannustetaan

tutkimaan uusia asioita ja miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisten hyväksi koulussa ja kotona. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen. Oppilaita opastetaan tutustumaan eri ammatteihin koulussa ja koulun ulkopuolella ja ymmärtämään niiden ja yleensä työn merkitys yhteiskunnassa, erityisesti perheiden arjen ja toimeentulon kannalta. Yhteistyö huoltajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa työskentelyä.

Mikkelin täydennys

Tutustutaan ammatteihin, jotka luontaisesti liittyvät oppilaan elinympäristöön. Kutsutaan eri ammattikunnan edustajia koululle.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, työskentelytilojen järjestämistä ja viihtyisyyttä sekä ruokailuun, välitunteihin, juhliin ja retkiin sekä koulun muihin tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä. Oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan ja voivat osallistua itseään koskevista asioista päättämiseen ikätasonsa ja edellytystensä mukaisesti. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

Mikkelin täydennys

Oppilas osallistuu oppilaskunnan toimintaan ja on mukana valitsemassa oppilaskunnan hallituksen edustajia. Hänellä on mahdollisuus asettua ehdolle oppilaskunnan hallituksen jäseneksi. Oppilas harjoittelee demokratian pelisääntöjä (oppii tekemään ehdotuksia edustajan välityksellä) ja saa kokemuksia omista vaikutusmahdollisuuksistaan.

13.3. Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten tuetaan oppilaiden siirtymistä esiopetuksesta perusopetukseen sekä toiselta kolmannelle vuosiluokalle
 - o toimintatavat siirtymävaiheessa
 - o tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut
- mitkä ovat vuosiluokkakokonaisuuden 1-2 erityispiirteet ja tehtävät (perusteiden kuvauksia voidaan hyödyntää sellaisenaan) sekä niihin liittyvät paikalliset painotukset ja miten tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään
- mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 1-2 (perusteiden tavoitekuvauksia voidaan hyödyntää sellaisenaan) sekä niiden mahdolliset paikalliset painotukset ja miten oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan vuosiluokilla 1-2
- mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt vuosiluokalla 1 ja vuosiluokalla 2

- mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyvät mahdolliset erityispiirteet vuosiluokkakokonaisuudessa 1-2.

Mikkelin täydennys:

Toimintatavat siirtymävaiheessa:

Alueellisesti (Mikkelissä ilmansuuntien mukaan neljä moduulia) laaditaan lukuvuosittain yhteistyösuunnitelma. Se liitetään koulujen vuosisuunnitelmaan ja päiväkotien esiopetussuunnitelmaan. Neljän alueellisen moduulin sisällä voidaan muodostaa pienempiä yhteistyöryhmiä. Ne laativat yhteistyösuunnitelman, jonka tulee sisältää vähintään seuraavat asiat.

SYYSLUKUKAUSI

Elo-syyskuussa

Esi- ja alkuopettajien yhteinen tapaaminen alueittain, jossa sovitaan alkavan lukuvuoden yhteistyö. Ensimmäisen kerran koollekutsujana toimii aluemuodulin lapsimäärältään suurimman päiväkodin johtaja. Tapaamiseen osallistuvat esi- ja alkuopettajat, rehtorit ja päiväkotien johtajat.

KEVÄTLUKUKAUSI

Erilliset tiedonsiirtopalaverit järjestetään, jos esioppilas saa tehostettua tai erityistä tukea. Vastaava palaveri voidaan järjestää tarvittaessa myös yleisessä tuessa olevalle oppilaalle.

Esiopettaja vastaa yhteydenotosta koulun erityisopettajaan. Siirtopalaverissa ovat mukana oppilaan huoltajat, esiopettaja, kiertävä erityislastentarhanopettaja (KELTO), koulun laaja-alainen erityisopettaja (ELA) ja luokanopettaja/erityisluokanopettaja (mikäli tiedossa).

Kummioppilaiden/ystävyyssluokan valinta tuleville koululaisille tapahtuu kevään aikana. Koulu vastaa kummioppilaiden/ ystävyyssluokan valinnasta ja ilmoituksesta esiopetukseen.

Tiedonsiirto koulutulokkaista. Esiopettaja toimittaa tiedonsiirtolomakkeet koululle ennen kouluun tutustumispäivää. Lisäksi voidaan järjestää palaveri opetuksen kannalta välttämättömien tietojen siirtämiseksi. Koulu vastaa kutsusta. Mukana ovat esiopettaja, luokanopettaja/erityisluokanopettaja ja/tai ELA-opettaja.

Esioppilaiden ja vanhempien kouluun tutustumispäivä koulun käytänteiden mukaisesti. Kummioppilaat/ystävyyssluokka ovat mukana päivän toteutuksessa. Koulu vastaa tiedottamisesta esiopetukseen. Kyselytunti koulutulokkaiden huoltajille järjestetään tutustumispäivänä tai erillisenä tapahtumana.

Keväällä järjestetään yhteistyön arviointikokous yhteistyökumppanien kesken, jossa sovitaan myös syksyn yhteistyökokouksen koollekutsuja. Yhteistyön arviointi liitetään koulun lukuvuosisuunnitelman arviointiin.

13.4 Oppiaineet vuosiluokilla 1-2

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen.

ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN ERI OPPIMÄÄRIEN JA TOISEN KOTIMAISEN KIELEN OPISKELU

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan oman äidinkielen opetusta. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä	Toinen kotimainen kieli	
		yhteinen	valinnainen
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

13.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielen-

käyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkittävyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 1–2 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen erityisenä tehtävänä on edistää oppilaiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on kiinnostuksen ja innostuksen vahvistaminen kielelliseen ilmaisuun, draamaan, kaunokirjallisuuteen ja monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen ja tuottamiseen. Opetuksessa huolehditaan oppimisprosessin jatkumosta esiopetuksesta kouluun niin äidinkielen perustaitojen kuin laaja-alaisen osaamisen osalta.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulun tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoittelu yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

Mikkelin täydennys

Äidinkieli ja kirjallisuus sopii hyvin monialaiseen yhteistyöhön muiden oppiaineiden kanssa. Opetusta suunnitellessaan luokanopettaja voi etsiä yhteyksiä muiden oppiaineiden sisältöihin ja tehdä op-
piainerajoja ylittäviä kokonaisuuksia erilaisia opiskelumenetelmiä hyödyntäen.

Tutustu myös Äidinkieli ja kirjallisuus vuosiluokilla 3-6 ja vuosiluokilla 7-9

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemaisensa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

Mikkelin täydennys

Ensimmäisen luokan arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan lähtötaso ja edistyminen suhteessa alkuopetuksen tavoitteisiin.

Hyvä osaaminen toisen luokan loppuun mennessä	
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas osaa kuunnella, kysyä, vastata ja kertoa ryhmätilanteissa ja osallistuu draamaharjoituksiin.
Tekstien tulkitseminen	Oppilas osaa lukea <u>sujuvasti</u> . Oppilas ymmärtää lyhyitä ikätasolleen sopivia tekstejä.
Tekstien tuottaminen	Oppilas osaa kirjoittaa lyhyitä tekstejä ja hallitsee oikeinkirjoituksen perusasiat (sanaväli, tavutus, virke, lopetusmerkit, iso alkukirjain).
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	Oppilas lukee taitotasolleen sopivia kirjoja.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki ja oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomen-kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen painopiste on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältö-alueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L3
T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin	S1	L1, L2, L7
T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla	S1	L1, L2, L7
T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin	S1	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja	S2	L1, L2, L4

käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä		
T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin	S2	L1, L4, L5
T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen	S2	L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla	S3	L1, L4, L5, L7
T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L2, L4, L5
T11 opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsikirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T12 kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen	S4	L2, L4, L7
T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön	S4	L2, L3, L4
T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa	S4	L2, L4, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkir-

jallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua. Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omilla teksteissä. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omilla teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta luku-harrastukseen. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

Mikkelin täydennys

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen erityinen tehtävä

Vuosiluokilla 1–2 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen erityisenä tehtävänä on edistää oppilaiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on kiinnostuksen ja innostuksen vahvistaminen kielelliseen ilmaisuun, draamaan, kaunokirjallisuuteen ja monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen ja tuottamiseen. Opetuksessa huolehditaan oppimisprosessin jatkumosta esiopetuksesta kouluun niin äidinkielen perustaitojen kuin laajalaisen osaamisen osalta.

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen painopiste on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Mikkelin täydennys

Vuosiluokkien 1 - 2 tavoitteet ja sisällöt on merkitty taulukkoon siten, että ensimmäisessä sarakkeessa ovat valtakunnallisen perustekstin tavoitteet. Seuraavassa sarakkeessa ovat perustekstin sisältöalueet, jotka on jaettu kuhunkin tavoitteeseen sopivaksi. Niiden alapuolelle on lisätty Mikkelin paikalliset täsmennykset eri vuosiluokille. Tarkoitus on, että opetussuunnitelmaa lukiessaan opettaja tutustuu niin perustekstiin kuin paikallisiin täsmennyksiin.

Alkuopetuksessa tavoitteita ei ole jaettu eri vuosiluokille. Ajatuksena on, että 1. - ja 2. luokkien keskeiset sisältöalueet ja tavoitteet pyritään toteuttamaan toisen luokan loppuun mennessä. Tarkoitus ei ole, että kaikkea tarvitsisi vielä hallita ensimmäisellä luokalla, vaan että taidot karttuvat jatkumona. Tämä mahdollistaa myös eriyttämisen ja oppilaan etenemisen oman taitotason mukaisesti.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
TOIMIMINEN		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1 Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. 1. -2. luokan täsmennys: Harjoitellaan ja vahvistetaan oppilaan vuorovaikutustaitoja (kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista) arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa.	L1, L2, L3
T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin	S1 Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. 1. -2. luokan täsmennys: Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä. Tehdään erilaisia vuorovaikutus- ja tunnetaitoharjoituksia.	L1, L2, L7
T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla	S1 Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä. 1. - 2. luokan täsmennys: Rohkaistaan ja kannustetaan itseilmaisuun erilaisten ilmaisuharjoitusten, leikkien ja draaman avulla.	L1, L2, L7

T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin	S1 Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. 1. luokan täsmennys: Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja, -tilanteita ja tekstilajeja (sadut, lorut, tieto- ja mediatekstit). 2. luokan täsmennys: Ohjataan oppilasta tunnistamaan omat kykynsä ja taitonsa viestijänä. Toimitaan erilaisissa viestintätilanteissa erilaisia tekstilajeja ja viestintätapoja käyttäen.	L1, L2, L7
TEKSTIEN TULKITSEMINEN		
T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan	S2 Opetellaan lukemaan. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. 1. - 2. luokan täsmennys: Opetellaan lukemaan ja vahvistetaan lukutaitoa. Harjoitellaan tekstinymmärtämisen taitoja.	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarastoaan tekstien tarkastelun yhteydessä	S2 Harjoitellaan lukemisessa tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. 1. luokan täsmennys: Opitaan käsitteet äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä. 2. luokan täsmennys: Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä ja laajennetaan käsitevarastoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa (kertovat, kuvaavat ja ohjaavat tekstit) sekä opitaan kerronnan peruskäsitteet: päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika sekä juoni.	L1, L2, L4
T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin	S2 Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja	L1, L4, L5

	kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. 1. luokan täsmennys: Harjoitellaan tiedon etsimistä tekemällä havaintoja ympäristöstä, tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä (tietokirjat ja internet). Harjoitellaan tiedon kertomista toisille. 2. luokan täsmennys: Vahvistetaan ja monipuolistetaan tiedon hakemisen ja jakamisen taitoja.	
T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemuksen jakamiseen	S2 Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. 1. - 2. luokan täsmennys: Ks. kirjastopolku. Harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja opetellaan lukukokemuksien jakamista. Liitetään luettua omiin kokemuksiin. Luodaan myönteisiä ja yhteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä (esim. ääneen lukeminen, draama, elokuva, lukupiiri).	L2, L4, L5
TEKSTIEN TUOTTAMINEN		
T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla	S3 Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. 1. - 2. luokan täsmennys: Harjoitellaan monipuolisesti tekstien tuottamista yksin ja yhdessä puhuen, kirjoittaen ja kuvien avulla (esim. sadutus, omista kokemuksista kertominen, tarinat).	L1, L4, L5, L7
T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3 Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua.	L2, L4, L5

	1. luokan täsmennys: Harjoitellaan tekstin tuottamista (tavu, sana, virke). 2. luokan täsmennys: Harjoitellaan tekstin suunnittelua ja tuotetaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä myös monimediaisissa ympäristöissä.	
T11 opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsikirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia	S3 Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä. Ks. tv-t-suunnitelma. 1. luokan täsmennys: Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä ja niillä kirjoittamista sekä näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä lukemisen avulla ja tekemällä fonologisen tietoisuuden harjoituksia (puheen jakaminen äänneiksi, tavuiksi ja riimittyviksi sanoiksi). Tarakastellaan puhutun kielen muutamista kirjoiteiksi kieleksi. Harjoitellaan käyttämään oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia (sanaväli, tavutus, virke, lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä). 2. luokan täsmennys: Vahvistetaan kirjoitustaitoa. Harjoitellaan tekstin suunnittelua ja rakentamista. Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omassa tekstissä. Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioiden ja kirjoitettua kieltä koskevien sopimusten käyttöä omissa teksteissä.	L1, L4, L5
KIELEN, KIRJALLISUUDENJA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN		
T12 kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen	S4 Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla	L2, L4, L7

peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen	kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. 1. - 2. luokan täsmennys: Tehdään erilaisia vuorovaikutusharjoituksia, joiden avulla opetellaan kiinnittämään huomiota siihen, mikä vaikutus omalla kielenkäytöllä on toisten käyttäytymiseen.	
T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön	S4 Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. 1. - 2. luokan täsmennys: Ks. kirjastopolku. Ohjataan oppilasta aktiiviseen kirjaston käyttöön. Innostetaan oppilasta etsimään itse kiinnostavaa ja lukutaitoaan vastaavaa luettavaa. Kannustetaan lukudiplomin suorittamiseen. Oppilas lukee 2. luokalla vähintään viisi taitotasolleen sopivaa kirjaa.	L2, L3, L4
T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä toisten kanssa	S4 Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen. 1. - 2. luokan täsmennys: Ks. kirjastopolku ja kulttuuripolku. Teatterikäynnit ja -vierailut sekä paikallisten kirjailijoiden vierailut mahdollisuuksien mukaan. Valmistellaan esityksiä oman koulun juhliin. Omaan kieleen ja kulttuuriin tutustumisen lisäksi huomioidaan monikulttuurisuus omassa luokassa ja lähiympäristössä.	L2, L4, L7

Katso myös [Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 1 - 2](#)

RUOTSIN KIELI JA KIRJALLISUUS (SVENSKA OCH LITTERATUR)

Läroämnets uppdrag samt målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet, som är inskrivna under rubriken Modersmål och litteratur, gäller för alla lärokursen inom läroämnet modersmål och litteratur, alltså även för lärokursen svenska och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Svenska språket är det ena av Finlands två nationalspråk och lärokursen i svenska och litteratur undervisas i samma omfattning och med samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, dock med vissa mindre avvikelser som beror på språkliga och kulturella särdrag. Läroämnets centrala kulturbärande uppdrag i de svenska skolorna i Finland är även viktigt att betona. Elevernas skolspråk och språkmedvetenhet ska kontinuerligt stödjas, parallellt med att flerspråkighet ska användas som en resurs. Elevernas varierande språkbakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen i modersmål och litteratur och även i alla övriga läroämnen.

I **årskurserna 1-2** är det speciellt viktigt att eleverna lär sig grundläggande läs- och skrivfärdighet, och att de kommunicerar genom många olika uttryckssätt och lär sig att lära. Undervisningens syfte är att väcka intresse för språk och kommunikation och för att producera och tolka olika slag av texter.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska och litteratur i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 stödja eleven i att stärka sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikationssituationer	I1	K1, K2, K3
M2 stödja eleven i att utveckla sitt språk och sin fantasi, kommunikations- och samarbetsförmåga genom att erbjuda möjlighet för eleven att delta i olika kommunikationssituationer och bli bekant med normerna för dessa	I1	K1, K2, K7
M3 stödja elevens lust och vilja att uttrycka sig både verbalt och icke-verbalt och genom drama	I1	K1, K2, K7
M4 stödja eleven i att utveckla kommunikativa färdigheter och förståelse för att människor kommunicerar på olika sätt	I1	K1, K2, K7
Att tolka texter		
M5 sporra och handleda eleven vid läsinläringen och ge eleven möjlighet till övning i att använda strategier för läsförståelse samt uppmuntra eleven att iaktta sin egen läsförståelse	I2	K1, K4, K5
M6 handleda eleven att analysera texter av många olika slag	I2	K1, K2, K4

och att vidga sitt ordförråd i samband med textanalys		
M7 handleda eleven i att söka information på många olika sätt	I2	K1, K4, K5
M8 sporra eleven att bli intresserad av (barn)litteratur, medietexter och andra texter genom att skapa positiva läsupplevelser och samtidigt väcka intresse och lust att läsa och lära sig samt dela med sig av sina läsupplevelser	I2	K2, K4, K5
Att producera texter		
M9 inspirera eleven att berätta och uttrycka sina åsikter och beskriva sina upplevelser i tal, bild och skrift	I3	K1, K4, K5, K7
M10 erbjuda eleven möjlighet att producera enkla berättelser, beskrivningar och andra texter, även i multimediala miljöer	I3	K2, K4, K5
M11 lära eleven att skriva för hand och utveckla skrivförmågan och att använda tangentbord, handleda eleven i att småningom börja planera och strukturera texter samt lära känna de grundläggande färdigheterna i rättstavning och övriga skriftspråkskonventioner	I3	K1, K4, K5
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M12 sporra eleven att utveckla sin språkliga medvetenhet gällande talat och skrivet språk och sin kunskap om grundläggande språkbegrepp samt handleda eleven i att göra iakttagelser om språk och språkbruk och bli medveten om hur det egna språkbruket påverkar andra	I4	K2, K4, K7
M13 uppmuntra eleven att lyssna till och själv läsa litteratur för barn, att hitta intressant läsning och utveckla sitt läsintrasse och använda sig av bibliotek	I4	K2, K3, K4
M14 handleda eleven att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald, ge eleven möjlighet att bekanta sig med olika former av barnkultur och sporra eleven att producera kultur tillsammans med andra	I4	K2, K4, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska och litteratur i årskurs 1–2

Under årskurs 1 fokuserar man på att eleverna lär sig lyssna och uttrycka sig och på grundläggande läs- och skrivfärdighet samt laborering med talat språk och dramatiseringar. Eleverna bearbetar och reflekterar kring många slag av barnlitteratur i olika medier.

I1 Att kommunicera: Eleverna får öva sig i att verbalt gestalta och benämna sin omvärld, att lyssna, fråga, svara och berätta ansikte mot ansikte i olika slag av kommunikationssituationer och för olika syften. De övar sig att kommunicera i grupp i olika textmiljöer. Med hjälp av kommunikationsövningar och drama, roll- och teaterlekar får eleverna möjlighet att gemensamt behandla barnlitteratur, sagor, berättelser, ramsor, faktatexter, medietexter och spel.

I2 Att tolka texter: Eleverna lär sig läsa och övar sig samtidigt i läsförståelse och i att använda grundläggande lässtrategier. Eleverna bekantar sig med sambandet mellan ljud och bokstav och med begreppen språkljud, stavelse, ord, sats, mening, punkt, rubrik, text och bild. Eleverna får möjlighet att iaktta och tolka många olika slag av texter i omgivningen och fundera över deras betydelser och strukturer. De arbetar med bland annat bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter. Eleverna bekantar sig även med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och plats, speciellt i berättande, beskrivande och instruerande texter, och de lär sig förstå berättelsens grundbegrepp såsom huvudperson, plats, tid och händelseförlopp. Läsupplevelserna diskuteras med de övriga i gruppen och eleverna övar sig att återge en text med egna ord och reflektera kring texters innehåll, ordval och ords betydelser och vidgar på så sätt sitt ordförråd. Eleverna övar sig i informationssökning genom att göra iakttagelser om sin omgivning, analysera bilder och skrivna texter och berätta för andra om sina iakttagelser.

I3 Att producera texter: Eleverna övar sig att producera texter utgående från sina egna tankar, upplevelser och iakttagelser och ur sin fantasi och sina inre bilder, både individuellt och tillsammans. Dessutom bekantar sig eleverna med textuella och språkliga drag som är typiska för berättelser såsom uttryck för tid och plats och berättelsestruktur. De använder sig av dessa strukturer i sina egna texter. Eleverna lär sig att forma och skriva textade gemener och versaler för hand och att använda tangentbord och skriva digitalt, lär sig grundläggande skrivregler såsom mellanrum mellan ord, mening och skiljetecken, användningen av versal i början av en mening och i namn och de övar rättstavning med hjälp av läsning och övningar som utvecklar den fonologiska medvetenheten.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Elevernas språkliga medvetenhet stärks genom att de laborerar med talat språk och grundläggande språkliga begrepp samt läser och lyssnar till skrivna texter, såsom litteratur och kultur för barn. Eleverna får iaktta det talade språket i dess olika varianter och reflekterar kring hur språkanvändningen påverkar omgivningen. De läser, lyssnar till, diskuterar och bearbetar många olika slag av texter såsom sagor, berättelser, dikter, serier och annan litteratur i flera olika medier. Tillsammans bekantar sig eleverna med biblioteket och hur det används. Eleverna får även bekanta sig med kulturutbudet för barn i närområdet och med olika kultur- och högtidstraditioner och de arbetar kreativt tillsammans inom olika kulturella uttrycksformer.

SAAMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Saamen kielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhuttujen saamen kielten säilymistä elävänä ja vahvistaa niiden asemaa muiden kielten rinnalla. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, saamenkielisen yhteisön ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyytään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritautan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Saamen kieltä ja kirjallisuutta voidaan opettaa jollakin Suomessa puhutuista saamen kielistä: inarin-, koltan- tai pohjoissaamen kielellä. Kieli on sekä opetuksen kohde että väline. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus syntyvät, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Eri saamen kielet huomioidaan erityisesti saamelaiskulttuurien alueelliseen variaatioon tutustumisen yhteydessä. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Saamen kieli ja kirjallisuus

-oppimäärässä kulttuurisisällöistä keskeisiä ovat sanataiteen, teatteritaiteen ja draaman sekä median lisäksi kertomusperinne, saamelainen lyriikka (livde, leu'dd, luohiti), kieliyhteisön tavat, perinteet, taide, saamelainen elämäntapa ja historia.

Vuosiluokilla 1–2 saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksessa painopiste on oppilaiden rohkaisemissa ja innostamisessa käyttämään saamen kieltä sekä kehittämään itseilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja yksilöllisten edellytysten pohjalta. Keskeistä on huolehtia kielellisen tietoisuuden, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitojen sekä monilukutaidon kehittämisestä. Opetuksessa otetaan huomioon erityisesti kuuntelutaitojen ja kuullun ymmärtämisen merkitys puheen, kielen sekä luku- ja kirjoitustaidon perustana. Opetuksen tehtävänä on kiinnostuksen ja innostuksen vahvistaminen kielelliseen ilmaisuun ja draamaan sekä monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen ja tuottamiseen. Opetuksessa huolehditaan oppimisprosessin jatkumosta esiopetuksesta alkuopetukseen niin saamen kielen perustaitojen kuin laaja-alaisen osaamisen osalta.

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl-	Laaja-alainen osaaminen

	töäalueet	
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 innostaa oppilasta kehittämään taitoaan esittää ajatuksia, kokemuksia ja mielipiteitä sekä kysyä ja kuunnella	S1	L1, L2
T2 ohjata oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja vahvistamalla kielellistä ja kehollista ilmaisua ja mielikuvitusta sekä ohjata osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti myös draaman keinoin	S1	L2
T3 tukea oppilaan viestijäkuvan rakentamista siten, että oppilas oppii toimimaan saamen kielellä erilaisissa viestintätilanteissa ja ymmärtää ihmisten viestivän eri tavoin	S1	L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4
T5 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin	S2	L1, L4, L5
T6 herättää oppilaan kiinnostus omaehtoista lukemista kohtaan tarjoamalla saamelaiseen kulttuuriin liittyviä virikkeitä, luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonjonon tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen	S2	L1, L5
Tekstien tuottaminen		
T7 ohjata oppilasta tuottamaan monimuotoisia tekstejä eri tarkoituksiin ja luoda edellytyksiä myönteisille tekstien tuottamisen, yhdessä tekemisen ja tekstien jakamisen kokemuksille	S3	L2, L5, L1, L4
T8 tarjota oppilaalle tilaisuuksia kertoa ja kuvata asioita puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L1, L4, L5
T9 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja rakentamaan omia tekstejä, harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta löytämään käyttämästään sähköisestä välineestä saamen kielen fontit	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta tekemään havaintoja sanojen ja ilmaisujen merkityksistä, kielenkäytöstä, kielestä ja saamen kielen varianteista	S4	L2, L1, L4
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja ymmärtämään monimuotoiseen saamelaiseen kulttuuriin ja saamen kieleen liittyviä piirteitä	S4	L1, L2
T12 ohjata oppilasta tutustumaan saamenkieliseen lastenkirjallisuuteen, erilaisiin saamelaisiin perinteisiin ja oman alueen kulttuurimuotoihin ja -tarjontaan sekä ohjata häntä arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuria sekä kielten ja kulttuurien monimuotoisuutta	S4	L1, L2, L7
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 innostaa oppilasta kehittämään eri oppiaineissa tarvittavaa kieltä ja hyödyntämään äidinkielen taitoa kaikessa oppimisessa	S5	L1, L4
T14 tukea oppilasta omaksumaan tiedonhaluinen tapa opiskella	S5	L1, L2, L7

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat

tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan runsaasti tilaisuuksia ihmetellä, kertoa ja keskustella ryhmässä muun muassa perinteenmukaisen muistelun ja draaman avulla monipuolisesti erilaisissa rooleissa. Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa tarjoamalla kokemuksia erilaisista viestintätilanteista. Mahdollisuuksien mukaan tarjotaan myös tilaisuuksia vierailuihin ja kanssakäymiseen eri-ikäisten saamen kieltä puhuvien kanssa. Opetellaan käyttämään kieltä kohteliaasti ja tilanteen mukaisesti. Osallistutaan draaman sekä muiden vuorovaikutusharjoitusten ja keskustelujen avulla lastenkirjallisuuden, saamelaisen tarinoiden ja lyriikan, satujen, kertomusten, lorujen, tietotekstien, mediatekstien ja pelien käsittelyyn.

S2 Tekstien tulkitseminen: Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia kertovia ja kuvaavia tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan ymmärtämisen strategioita kuten ennen kuuntelua/lukemista, kuuntelun/lukemisen aikana ja sen jälkeen. Keskustellaan teksteistä, pohditaan sanavalintoja, sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Tarjotaan saamelaiseen kulttuuriin liittyviä virikkeitä oppilaita tarinoiden ja tekstien tuottamisen pohjaksi.

S3 Tekstien tuottaminen: Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi, harjoitellaan tekstin suunnittelua ja tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Opetellaan isot ja pienet tekstauskirjaimet ja niillä kirjoittamista sekä näppäintaitoja. Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Opetellaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiä tekstuaalisia ja kielellisiä perusrakenteita, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoja, sekä opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä sekä tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tällöin otetaan huomioon oppilaan rinnakkais- ja monikielisyys. Havainnoidaan ja pohditaan saamen kielen piirteitä, sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja sekä niiden merkityksiä. Tehdään havaintoja eri puhetaivoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Harjoitellaan erityisesti sukulaisnimityksiä oppilaan läheisen sukuyhteisön sisältä. Leikitellään kielillä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla tutustuen myös muihin saamen kielisiin. Tarjotaan runsaasti tilaisuuksia kuulla tarinointia (*mainâstem*, *mainstem*, *máinnasteapmi*) sekä osallistua saamenkieliseen

keskusteluun ja saamelaiseen kontekstiin liittyviin tapoihin ja toimintoihin vanhojen ja nykyisten perinteiden, tapakulttuurin ja juhlaperinteiden kautta. Harjoitellaan kertomaan ja kuvaamaan asioita puhuen ja monimuotoisin tekstein. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Kartutetaan ja harjoitellaan eri oppiaineiden sanastoa. Huomioidaan tulevien luokka-asteiden ja oppiaineiden kielelliset haasteet ja tutustutaan käsitteiden muodostamiseen.

ROMANIKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Romanikielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhutun romanikielen säilymistä elävänä ja vahvistaa sen asemaa muiden kielten rinnalla. Oppimäärää voivat opiskella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on romanikieli. Opetus vastaa yhteistyössä kotien ja romanikielisen yhteisön kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyyttään hyödyntäen. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille vähemmistöille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Oppilaiden romanikielen osaamisen lähtötaso otetaan huomioon kielellisesti virikkeisen oppimisympäristön rakentamisessa ja opetusmenetelmien valinnassa. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus muodostuvat, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Kodin ja koulun yhteistyö sekä monimediaiset oppimisympäristöt antavat mahdollisuuden kielen käyttöalueen laajentumiseen koulun ulkopuolelle.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Romanikielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Romanikulttuuriin kuuluu vahva kerronta-, musiikki- ja käsityöperinne, jota hyödynnetään opetuksessa.

Vuosiluokilla 1–2 romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista ja innostaa oppilaita käyttämään romanikieltä sekä edistää heidän ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojaan yksilöllisten edellytysten pohjalta. Keskeistä on huolehtia lukemisen ja kirjoittamisen perustaitojen sekä monilukutaidon ja kielellisen tietoisuuden kehittymisestä. Opetuksessa huomioidaan erityisesti kuuntelemisen ja kuullun ymmärtämisen merkitys puheen sekä luku- ja kirjoitustaidon perustana.

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältoalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään romanikielellä yksin ja yhdessä	S1	L1, L2

T2 ohjata oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin	S1	L2, L7
T3 tukea oppilaan viestijäkuvan rakentamista siten, että oppilas oppii toimimaan romanikielellä erilaisissa viestintätilanteissa hyödyntäen kieliyhteisön osaamista	S1	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata ja innostaa oppilasta romanikielen lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4
T5 kannustaa oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	L1, L4
T6 rohkaista oppilasta omaehtoiseen lukemiseen ja tiedonhaluiseen tapaan opiskella sekä ohjata häntä hankkimaan tietoa eri tavoin	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T7 rohkaista ja innostaa oppilasta kuvaamaan asioita puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla	S3	L2, L4
T8 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä yhdessä ja yksin, myös monimediaisissa oppimisympäristöissä	S3	L1, L4, L5
T9 ohjata oppilasta tutustumaan romanikielen kirjoitustapaan ja erikoismerkkeihin sekä innostaa häntä harjoittelemaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 rohkaista oppilasta arvostamaan romanikieltä ja vahvistaa hänen tietämystään romanien kerronta- ja kulttuuriperinteestä	S4	L2, L7
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja ymmärtämään monimuotoiseen romanikulttuuriin ja romanikieleen liittyviä piirteitä rinnakkais- ja monikielisyyttä hyödyntäen	S4	L1, L2
T12 kannustaa oppilasta arvostamaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuutta, tutustumaan lastenkulttuuriin ja tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa	S4	L2, L4, L7

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat

tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kuuntelemista, ääntämistä ja suullista ilmaisua nimeämällä ympäristöä, esineitä ja asioita romanikielellä. Harjoitellaan vuorovaikutus- ja draamataitoja pareittain ja ryhmissä. Tarjotaan kokemuksia monikielisistä viestintätilanteista sekä mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia vierailuihin ja kanssakäymiseen eri-ikäisten romanikieltä puhuvien kanssa. Opetellaan käyttämään kieltä kohteliaasti ja tilanteen mukaisesti. Hyödynnetään satuja, kertomuksia, loruja, tieto- ja mediatekstejä ja pelejä, myös draaman keinoin.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan lukemista tutustumalla erilaisiin teksteihin ja keskustellaan niistä. Laajennetaan sana- ja ilmaisuvarantoa. Pohditaan sanavalintoja, sanojen ja sanontojen merkityksiä ja opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika sekä juoni. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä. Hyödynnetään puhuttujen tekstien tulkitsemisessä mahdollisuuksien mukaan romaniyhteisön osaamista.

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan romanikielen kirjoitusjärjestelmän ominaispiirteisiin ja opitaan tuottamaan isot ja pienet kirjaimet. Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja opitaan käyttämään niitä omista teksteistä. Harjoitellaan tekstin tuottamista yksin ja yhdessä sekä keskustellaan teksteistä harjoitellen palautteen antamista ja saamista. Opetellaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Kuvataan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla. Tarjotaan romanikulttuuriin liittyviä virikkeitä tarinoiden ja tekstien tuottamisen innostamiseksi.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan romanikielen merkitystä itselle, perheelle, lähipiirille ja koululle. Tutustutaan romanien kerronta- ja kulttuuriperinteeseen hyödyntäen mahdollisuuksien mukaan paikallista romaniyhteisöä. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla käytetyistä kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Tarjotaan tilaisuuksia kuulla romanikielistä kerrontaa ja musiikkia.

VIITTOMAKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Erityisenä tehtävänä on tukea suomalaisten viittomakielten säilymistä elävänä. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, viittomakielisen yhteisön ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyyttään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjaa heitä ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Opetuksessa keskeisiä ovat kieli, kirjallisuus ja kertomusperinne, perinteet, tavat, taide ja historia. Opetuksessa otetaan huomioon myös osallisuus kansallisen ja kansainvälisen yhteisön asioihin. Oppimisen iloa tuottaa, kun oppilaat ovat aktiivisia toimijoita ja opetus ottaa huomioon myös heidän kielimaailmansa ja kokemuksensa. Pyrkimyksenä on, että oppilaat tulevat entistä tietoisimmaksi itsestään viittomakielen käyttäjinä ja ymmärtävät kielen sosiaalisen merkityksen yhteisölle.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen laajuus. Opetussuunnitelman perusteet on laadittu viittomakielen ja kirjallisuuden opetukseen, jota annetaan äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä. Muun viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen määrittelyssä sekä oppimisen arvioinnissa huomioidaan opetuksen laajuus.

Vuosiluokilla 1–2 viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksessa ohjataan oppilasta käyttämään viittomakieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa siten, että aikaisemmin opittu kielitaito otetaan huomioon. Oppilaat oppivat katsomaan viittomista, kysymään, vastaamaan ja kertomaan. Opetuksen avulla kehitetään oppilaiden ajattelu- ja itseilmaisutaitoja. Oppilaat omaksuvat viittomakielisen keskustelun perustaidot sekä tutustuvat ikätasoaan vastaavaan lastenkirjallisuuteen sekä kertomus- ja kulttuuriperinteeseen. Tavoitteena on oppia selviytymään arjen tilanteista viittomakielellä, oppia vertailemaan ja hyödyntämään eri kielten taitoa sekä käyttämään äidinkieltä erilaisissa oppimisympäristöissä ja eri oppiaineissa.

Viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältoalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään viittomakielellä ja edistää oppilaan ajatusten, kokemusten ja mielipiteiden esittämisen ja kysymisen taitoja sekä kannustaa häntä kertomaan tarinoita	S1	L1, L2

T2 rohkaista oppilasta kehittämään viittomakielisen keskustelun taitoja ja arvioimaan omia vuorovaikutustaitojaan	S1	L1, L2
T3 kannustaa oppilasta toimimaan yksin ja ryhmässä vahvistaen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, myös draaman avulla	S1	L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 herättää oppilaan kiinnostus viittomakielisiä ja kuvallisia tekstejä kohtaan ja aktivoida oppilasta jakamaan niistä kokemuksia ja ajatuksia	S2	L2, L4
T5 virittää oppilaan mielikuvitusta ja ajattelutaitoa	S2	L1
Tekstien tuottaminen		
T6 ohjata oppilasta saamaan myönteisiä tuottamisen, yhdessä tekemisen ja jakamisen kokemuksia sekä harjoittelemaan erilaisten esitysten suunnittelua ja toteuttamista	S3	L2, L6, L7
T7 tarjota oppilaalle tilaisuuksia kertoa ja kuvata asioita ja tiedonhankinnan tuloksia sekä innostaa häntä tuottamaan monimuotoisia esityksiä	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 herätellä oppilaan kielitietoisuutta ja ohjata tekemään havaintoja kielestä ja kielenkäytöstä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen	S4	L1, L3
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tutustua viittomakielisen ja muun kulttuurin eri muotoihin ja perinteisiin sekä ohjata häntä arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuria sekä kielten ja kulttuurien moninaisuutta	S4	L1, L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T10 ohjata oppilasta kehittämään viittomakielen taitoaan eri oppiaineissa ja ohjata hyödyntämään äidinkielen taitoa kaikessa oppimisessa	S5	L1, L2, L3
T11 rohkaista oppilasta omaksumaan tiedonhaluinen tapa opiskella sekä kehittämään monilukutaitoaan	S5	L1, L4, L7

Viittomakielen ja kirjallisuuden tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Kartutetaan viittomistoa, leikitellään kielellä, kerrotaan omista kokemuksista, havainnoista ja tiedoista. Keksitään omia mielikuvitustarinoita huomioiden kertomuksen peruselementit: tapahtumapaikka ja -aika, juoni ja henkilöt. Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

S2 Tekstien tulkitseminen: Visuaalista lukutaitoa harjoitellaan tulkitsemalla viittomakielisiä tekstejä ja muita kuvallisia lähteitä. Niiden pohjalta harjoitellaan kysymysten tekemistä ja niihin vastaamista. Kartutetaan viittomistoa keskustelemalla teksteistä ja jakamalla lukukokemuksia niistä. Työstetään rooli-, draama- ja teatterileikin sekä monimediaisten oppimisympäristöjen avulla erilaisia viittomakielisiä tekstejä.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan tekstien tuottamista yksin ja yhdessä sekä leikitellään kielellä. Keskustellaan tuotetuista teksteistä yhdessä ja harjoitellaan palautteen antamista ja saamista. Harjoitellaan sormiaakkoset ja tutustutaan niiden käyttöön. Harjoitellaan viittomakielisiä vuorovaikutustaitoja muun muassa huomion herättämisen tekniikoita, katsekontaktia, viittojen optimaalista sijaintia, puheenvuoron ottamista, vuorottelua keskustelutilanteessa, ajatusten ja mielipiteiden perustelua, aktiivista seuraamista ja kommentointia.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutustutaan erilaisiin kulttuurimuotoihin ja perinteisiin ja havainnoidaan viittomakielisen yhteisön käyttäytymisnormeja ja tapoja. Tutustutaan viittomakielisen yhteisön kulttuuriperinteeseen ja kulttuuritoimintaan.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opetuksessa tutkitaan ja käytetään materiaalina erilaisia tekstejä, kuvia ja taulukoita rikastuttaen viittomistoa ja antaen mahdollisuuksia hyödyntää viittomakieltä eri oppiaineissa. Järjestetään tilaisuuksia tutkivaan oppimiseen ja vuorovaikutukseen ja tarjotaan monipuolisia oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä monilukutaidon edistämiseksi.

MUU OPPILAAN ÄIDINKIELI

Perusopetuslain 12 §:n nojalla äidinkielenä voidaan huoltajan valinnan mukaan opettaa suomen, ruotsin, saamen, romanikielen ja viittomakielen lisäksi myös muuta opetuksen järjestäjän tarjoamaa ja huoltajan valitsemaa oppilaan äidinkieltä. Tällöin mainittua äidinkieltä opetetaan valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n määrittelemällä tuntimäärällä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineena. Opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetuksen järjestäjä tai koulu laatii perusteiden pohjalta kielikohtaisen opetussuunnitelman. Kielikohtaiset opetussuunnitelmat voidaan laatia myös opetuksen järjestäjien yhteistyönä. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan äidinkielen kehittymiselle.

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti¹⁷². Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kieli-taidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyiden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista¹⁷³. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta¹⁷⁴. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkielensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna vielä edellytyksiä yhdenvertaiseen kou-

¹⁷² Valtioneuvoston asetus 422/2012

¹⁷³ Perusopetuslaki 628/1998, 30 §

¹⁷⁴ Perusopetuslaki 628/1998, 3 §

luuyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai

- oppilaan suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen painopiste on suomen kielen ja sen luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen ja ilmaisuun sekä erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan	S1	L2, L4
T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksiaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua	S1	L1, L2, L7
T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin	S1	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen	S2	L1, L2, L4
T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan	S2	L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä	S3	L2, L4

tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden tuottamista		
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja	S3	L4, L5
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen	S4	L4, L6, L7
T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen	S4	L2, L4
T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin	S4	L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana	S5	L1, L2, L4
T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin	S5	L1, L2, L4
T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan	S5	L1, L2, L4

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa. Opetellaan huomaamaan, miten kieli toimii eri tilanteissa: kohteliaat ilmaukset, mielipide- ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa. Harjoitellaan ääntämistä, kuullun ymmärtämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista. Hyödynnetään rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Edistetään lukemaan oppimista ja tekstin merkitysten ymmärtämistä hyödyntäen käsitteitä teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain ja äänne

Harjoitellaan yhteisten ja oman kiinnostuksen mukaisten kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, tutkitaan niiden merkityksiä ja rakenteita, luetun liittämistä omaan kokemukseen sekä lukukokemusten jakamista. Työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, laajennetaan sana- ja käsitevarantoa sekä opitaan tunnistamaan kerronnan peruskäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni).

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kieliopillisiin rakenteisiin. Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä ja havainnoidaan eri kieliä ja puhetapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. Opiskellaan keskustelussa tarvittavia kielitiedon käsitteitä. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.

Mikkelin täydennys

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet, sisällöt ja Mikkelin painotukset vuosiluokilla 1–2

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan Tavoite keskeinen vuosiluokilla 1-2	S1 Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa. Harjoitellaan ääntämistä, kuullunymmärtämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista.	L2, L4
T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua Tavoite keskeinen vuosiluokilla 1-2	S1 Opetellaan huomaamaan, miten kieli toimii eri tilanteissa: kohteliaat ilmaukset, mielipide- ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa. Täydennys 1. ja 2. vuosiluokalle: Harjoitellaan nimeämistä, omista mielipiteistä ja tunteista kertomista, erilaisten kysymysten esittämistä sekä nykyhetken ja menneen ajan ilmaisua kerronnassa. Ks. OPS-tukimateriaalit: Kirjallisuuden opetuksesta	L1, L2, L7
T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin Tavoite keskeinen vuosiluokilla 1-2	S1 Hyödynnetään rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä. Täydennys 1. ja 2. vuosiluokalle: Rohkaistaan itseilmaisua ja hyödynnetään ilmaisuharjoituksissa myös oppilaan omaa äidinkieltä.	L1, L2, L7

Tekstien tulkitseminen

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen Tavoite keskeinen vuosiluokilla 1-2	1. ja 2. vuosiluokka: Edistetään lukemaan oppimista ja tekstin merkitysten ymmärtämistä hyödyntäen käsitteitä teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain ja äänne. 1. vuosiluokka: Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, laajennetaan sana- ja käsitevarantoa sekä opitaan tunnistamaan kerronnan peruskäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni). Täydennys 1. vuosiluokalle: Harjoitellaan koulussa ja omassa arjessa tarvittavaa sanastoa ja käsitteitä. Täydennys 2. vuosiluokalle: Laajennetaan sanaston ja käsitteiden harjoittelua.	L1, L2, L4
T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan Tavoite keskeinen vuosiluokilla 1-2	S2 Harjoitellaan yhteisten ja oman kiinnostuksen mukaisten kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, tutkitaan niiden merkityksiä ja rakenteita, luetun liittäminen omaan kokemukseen sekä lukukokemusten jakamista. Työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja media tekstien parissa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä. Täydennys 1. ja 2. vuosiluokalle: Innostetaan lukemaan omaa kieli- ja lukutaitoa vastaavia tekstejä ja jakamaan lukukokemus muille. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan myös oppilaan omalla äidinkielellä kirjoitettuihin teksteihin.	L2, L4

Tekstien tuottaminen

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden tuottamista Tavoite keskeinen vuosiluokilla 1-2	S3 Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kieliopillisiin rakenteisiin. Täydennys 1. vuosiluokalle: Tarkastellaan yksinkertaisten tekstien sanastoa ja rakenteita ja harjoitellaan niiden tuottamista. Täydennys 2. vuosiluokalle: Vahvistetaan eri tekstilajien sanaston ja tarvittavien kieliopillisten rakenteiden hallintaa. Ks. OPS-tukimateriaalit: Tekstilajin rooli kielenopetuksessa ja Ymmärtämistaidot	L2, L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja	S3 Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja. Täydennys 1. vuosiluokalle: Harjoitellaan tuottamaan tavuja, sanoja, lauseita ja lyhyitä tekstejä suullisesti ja kirjallisesti. Harjoitellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Täydennys 2. vuosiluokalle: Vahvistetaan käsin kirjoittamisen taitoa sekä näppäintaitoja. Harjoitellaan suunnittelemaan ja tuottamaan lyhyitä tekstejä ja tarinoita suullisesti ja kirjallisesti.	L4, L5
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita	S3 Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kieliopillisiin rakenteisiin. Täydennys 1. ja 2. vuosiluokalle: Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden ja lukemisen harjoituksilla.	L1, L4, L5

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen Tavoite keskeinen vuosiluokilla 1-2	S4 Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä. Havainnoidaan eri kieliä ja puhetapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. Opiskellaan keskustelussa tarvittavia kielitiedon käsitteitä. Täydennys 1. ja 2. vuosiluokalle: Opetellaan ymmärtämään oman kielenkäytön merkitystä suhteessa toisten kielelliseen käyttäytymiseen erilaisten vuorovaikutusharjoitusten avulla. Ks. OPS-tukimateriaalit: Koulun monikielisyydestä	L4, L6, L7
T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen Tavoite keskeinen vuosiluokilla 1-2	S4 Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin. Täydennys 1. ja 2. vuosiluokalle: Tutustutaan kirjastoon. Tutustutaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaan kirjallisuuteen kuuntelemalla ja lukemalla. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan myös oppilaan omalla äidinkielellä kirjoitettuun lastenkirjallisuuteen. Harjoitellaan lukukokemuksen jakamista. Ks. OPS-tukimateriaalit: Kirjallisuuden opetuksesta	
T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin	S4 Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä. Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin. Ks. OPS-tukimateriaalit: Koulun monikielisyydestä	L2

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
T12 auttaa oppilasta raken-	S5	L1, L2, L4

tamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana	Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena. Täydennys 1. ja 2. vuosiluokalle: Opetellaan tarkkailemaan omaa kielenoppimista osa-alueittain.	
T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin	S5 Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Täydennys 1. ja 2. vuosiluokalle: Tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin ja vahvistetaan eri oppiaineissa tarvittavan sanaston hallintaa.	L1, L2, L4
T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan	S5 Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena. Täydennys 1. ja 2. vuosiluokalle: Opetellaan tarkkailemaan ja arvioimaan omaa kielenoppimista ja kielenkäyttöä osa-alueittain.	L1, L2, L4

RUOTSI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS (SVENSKA SOM ANDRA SPRÅK OCH LITTERATUR)

I lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är uppdraget, målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet de samma som i läroämnet modersmål och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Enligt förordningen om timfördelning kan invandrare i stället för att följa lärokursen i modersmål och litteratur, som bestäms av skolans undervisningsspråk, helt eller delvis undervisas i svenska eller finska enligt en lärokurs som är speciellt inriktad för invandrare¹⁷⁵. Syftet med denna lärokurs är att stödja barnens och de ungas utveckling till fullvärdiga medlemmar i språkgemenskapen och ge dem språkliga förutsättningar för fortsatta studier. Undervisningen eftersträvar att utveckla elevernas multilitteracitet för att de ska kunna söka information och förstå, producera, bedöma och analysera olika slags talade och skrivna texter på svenska i daglig kommunikation, i skolarbetet och i samhället. Undervisningen ska stödja utvecklingen av de olika delområdena av språkkunskaperna samt språk som används inom olika kunskapsområden.

Det särskilda uppdraget i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att stödja utvecklingen av flerspråkighet hos eleverna samt väcka intresse och erbjuda redskap för att utveckla språkkunskaperna under hela livet. Undervisningen i svenska som andraspråk ska i samarbete med hemmen, undervisningen i det egna modersmålet och de övriga läroämnena hjälpa eleverna att bygga upp en språklig och kulturell identitet i ett mångkulturellt och -medialt samhälle.

Kunskaper i svenska stödjer integreringen i det finländska samhället. Utgångspunkten för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att utnyttja sådana textgenrer och språksituationer som är relevanta och viktiga för att eleven ska kunna undersöka och analysera språkets former, betydelser och användning. Språkkunskapen ska utvecklas inom alla delområden: hörförståelse, tal, läsförståelse och skrivande. Förmågan att förstå och förmågan att producera ska utvecklas samtidigt. Elevernas språkkunskaper ska utvidgas från konkret vardagsspråk till ett språk som lämpar sig för abstrakt tänkande. Eleverna ska få färdigheter att ge språkligt uttryck åt iakttagelser och företeelser och sina personliga tankar, känslor och åsikter på ett för situationen lämpligt sätt. I undervisningen ska de språk som eleverna behärskar värdesättas och utnyttjas.

En elevs behov av lärokursen svenska som andraspråk och litteratur fastställs gemensamt av de lärare som undervisar eleven. Elevens vårdnadshavare fattar beslut om valet av lärokurs¹⁷⁶. Eftersom undervisningen ska ordnas enligt elevernas ålder och förutsättningar är det viktigt att valet av lärokurs gör det möjligt för eleven att få undervisning enligt den mest lämpliga lärokursen¹⁷⁷. En elev kan studera enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur om elevens modersmål inte är

¹⁷⁵ Statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen 422/2012

¹⁷⁶ Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 30 §

¹⁷⁷ Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 3 §

svenska, finska eller samiska eller eleven i övrigt har en flerspråkig bakgrund. Då behovet av lärokursen kartläggs ska också följande eventualiteter tas i betraktande

- elevens kunskaper i svenska är bristfälliga inom ett eller flera delområden av språkkunskaperna och räcker inte ännu till för att eleven ska kunna delta i den dagliga interaktionen och det dagliga skolarbetet som en jämlik medlem i skolgemenskapen, eller
- elevens kunskaper i svenska räcker inte ännu till för studier enligt lärokursen svenska och litteratur.

En elev som studerar enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur får undervisning i svenska som andraspråk antingen helt eller delvis i stället för undervisning i svenska och litteratur. Undervisningen läggs upp utgående från elevens behov att lära sig och det skede av språkutvecklingen eleven befinner sig i. Om lärokursen svenska som andraspråk och litteratur valts för en elev ska elevens utveckling och prestationer bedömas enligt målen och kriterierna för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur oberoende av i vilken undervisningsgrupp undervisningen ordnas. Det är viktigt att eleven tar del av samma texter och textgenrer som de övriga eleverna i samma årskurs. Om en elev flyttat till Finland mitt i den grundläggande utbildningen är det viktigt att ta hänsyn till elevens språkkunskaper och tidigare kunskaper och färdigheter då målsättningarna och innehållet i undervisningen fastställs. Vid behov görs en plan för elevens lärande. Olika lärmiljöer som stödjer mångsidig utveckling av språkkunskaperna ska målinriktat användas i undervisningen, både i skolan och utanför skolan. Det är möjligt att övergå till att läsa svenska enligt lärokursen svenska och litteratur, om eleven har tillräckliga förutsättningar för att lära sig svenska enligt målsättningarna för den lärokursen.

I **årskurserna 1–2** ligger undervisningens tyngdpunkt i att skapa en grund för elevernas svenska språk och läs- och skrivfärdigheter samt i att utveckla elevernas studie- och kommunikationsfärdigheter. Undervisningens uppdrag är att väcka elevernas intresse för språk, uttryckssätt och för att tolka och producera olika slags texter.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 uppmuntra eleven att använda sina kommunikations- och samarbetsfärdigheter i olika kommunikationssituationer i skolan och i vardagen samt stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs	I1	K2, K4
M2 träna och uppmuntra eleven att berätta om sina tankar och känslor och att diskutera olika ämnen samt stärka ordförrådet och de uttryckssätt som behövs för det	I1	K1, K2, K7
M3 uppmuntra eleven att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt och kroppsligt samt stärka elevens fantasiförmåga genom att uppmuntra eleven att delta och uttrycka sig	I1	K1, K2, K7

mångsidigt, även med hjälp av drama		
Att tolka texter		
M4 motivera och handleda eleven att lära sig läsa och utveckla sitt ord- och begreppsförråd	I2	K1, K2, K4
M5 uppmuntra eleven att läsa och diskutera texter och litteratur som lämpar sig för åldern och språkkunskaperna	I2	K2, K4
Att producera texter		
M6 handleda eleven att träna produktion av olika textgenrer och att behärska de ord och språkstrukturer som behövs i dem	I3	K2, K4
M7 handleda eleven att träna att skriva för hand och att använda tangentbord samt att planera och producera texter	I3	K4, K5
M8 uppmuntra eleven att träna grunderna i rättstavning	I3	K1, K4, K5
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M9 motivera eleven att utveckla sin språkmedvetenhet genom att iaktta olika varianter av talspråk i den närmaste omgivningen och hjälpa eleven att märka att det egna språkbruket kan påverka andras språkliga beteende	I4	K4, K6, K7
M10 motivera eleven att lyssna på och läsa litteratur som lämpar sig för åldern och språkkunskaperna och handleda eleven att välja litteratur som intresserar samt lära eleven använda biblioteket och bli bekant med barnkultur	I4	K2, K4
M11 handleda eleven att känna igen och uppskatta olika språk och kulturer i sin miljö och att kunna sätta sig in i olika människors situationer och livsskeden	I4	K2
Att använda språket som stöd för allt lärande		
M12 hjälpa eleven att utveckla en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, skriva och lära sig språk	I5	K1, K2, K4
M13 handleda eleven att utveckla sina språkfärdigheter i olika läroämnen och att studera i skolan viktiga textgenrer och genretypiska drag	I5	K1, K2, K4
M14 handleda eleven att observera sitt eget språkbruk och att utvärdera sitt eget språklärande	I5	K1, K2, K4

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 1–2

Eleverna lär sig språk- och kommunikationsfärdigheter och utvecklar sin förmåga att arbeta med texter genom att använda språk i olika situationer och arbeta mångsidigt med språk. Innehållet i undervisningen väljs så att eleverna får möjlighet att vidga de färdigheter som har en anknytning till språk, litteratur och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Undervisningens innehåll ska stödja målsättningarna och utnyttja elevernas erfarenheter och lokala möjligheter. Innehållet formas till helheter för de olika årskurserna.

I1 Att kommunicera: Eleverna tränar artigt språkbruk, att fråga, svara, begära, berätta, uttrycka åsikter och berätta om sina känslor i olika situationer i vardagen och i skolan. Eleverna övar sig på att lägga märke till hur språket fungerar i olika situationer: artighetsfraser, åsikts- och känslouttryck, frågeformulering samt att ange nutid och förfluten tid i berättelser. Eleverna tränar uttal, hörförståelse och att lyssna och lära sig av andra. Roll- och teaterlekar samt andra interaktiva övningar utnyttjas i samband med att sagor, berättelser, ramsor och faktatexter behandlas i undervisningen.

I2 Att tolka texter: Elevernas läsfärdigheter och läsförståelse främjas genom användning av begreppen text, bild, rubrik, stycke, mening, punkt, ord, stavelse, bokstav och fonem. Eleverna tränar att läsa gemensamt och individuellt valda skönlitterära texter och faktatexter, undersöker vad de betyder och hur de är uppbyggda samt kopplar det lästa till de egna erfarenheterna och delar med sig av sina läsupplevelser. Eleverna arbetar bland annat med bilder, barnlitteratur och enkla fakta- och medietexter. Eleverna bekantar sig med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och miljö i synnerhet i berättande och beskrivande texter. Eleverna tränar lässtrategier, vidgar ordförrådet och uttrycksförmågan och lär sig att känna igen berättelsens grundelement (huvudperson, plats, tid och händelseförlopp).

I3 Att producera texter: Eleverna bekantar sig med olika textgenrer och deras typiska drag, såsom ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer. Eleverna övar sig på att producera olika slags skrivna och talade texter både individuellt och tillsammans med andra. Skrivfärdigheterna tränas både för hand och på tangentbord.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna reflekterar över språkets och kulturens betydelser i olika kommunikationssituationer i skolan samt i olika texter som eleverna hör eller läser. Eleverna tränas att ge akt på olika språk och talspråkliga varianter i skolan, i medier och på fritiden. Eleverna övar sig att använda språkliga begrepp för att förstå hur en diskussion fungerar. Eleverna söker litteratur som intresserar och bekantar sig med berättelser, lekar och festtraditioner inom olika kulturer.

I5 Att använda språket som stöd för allt lärande: Eleverna ges modeller för olika språksituationer som har med skolan och lärandet att göra och de får bekanta sig med texter i olika läroämnena. Eleverna genomför enkla uppgifter i informationssökning med koppling till olika läroämnena, både självständigt och tillsammans med andra. Eleverna observerar sin omgivning, tolkar bilder och skriver texter samt tränar att förmedla information genom att berätta. Eleverna övar sig att använda digitala verktyg för att skaffa information, för att lära sig och för att utvärdera sitt lärande. Elevers kunskaper i det egna modersmålet används som stöd för lärandet.

SUOMI SAAMENKIELISILLE

Suomi saamenkielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat saamen kieltä ja kirjallisuutta. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja saamenkielisessä yhteisössä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

RUOTSI SAAMENKIELISILLE (SVENSKA FÖR SAMISK TALANDE)

Lärokursen svenska för samisk talande är avsedd för elever som studerar samiska och litteratur. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den samiska gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträfvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur. Läroplanen utarbetas med hänsyn till elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

SUOMI VIITTOMAKIELISILLE

Suomi viittomakielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat viittomakieltä ja kirjallisuutta suomenkielisissä kouluissa. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja viittomakielisessä yhteisössä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään suomen kieli ja kirjallisuus ja/tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Tällöin myös oppilaan arviointi määräytyy sen mukaan, kumman oppimäärän pohjalta suomi viittomakielisille -oppimäärä on laadittu. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

RUOTSI VIITTOMAKIELISILLE (SVENSKA FÖR TECKENSPRÅKIGA)

Lärokursen svenska för teckenspråkiga är avsedd för elever som studerar teckenspråk och litteratur i svenska skolor. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den teckenspråkiga gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträfvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur och/eller svenska som andraspråk och litteratur. Eleven bedöms också enligt den lärokurs som utgör grund för lärokursen svenska för teckenspråkiga. Läroplanen utarbetas med beaktande av elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

13.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja kannustaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä äidinkielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Paikalliseen opetussuunnitelmaan laaditaan tällöin kielikohtainen sovellus näiden opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Englantiin on opetussuunnitelman perusteissa laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2- oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2- oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman noudattaen näitä opetussuunnitelman perusteita soveltuvin osin.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI (RUOTSI, FINSKA)

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaistamalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Ruotsin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Koulussa ensimmäinen vieras kieli tai toinen kotimainen kieli alkaa useimmiten 3. vuosiluokalla. A-oppimäärän opetus voidaan kuitenkin aloittaa jo ennen 3. vuosiluokkaa. Tällöin noudatetaan A-oppimäärän opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon oppilaiden ikä.

Jo ennen A-oppimäärän opetuksen alkamista voidaan oppilaita tutustuttaa alustavasti joihinkin kieleen, esimerkiksi ruotsiin. Tällaista toimintaa kutsutaan kielisuihkuksi. Kielen tai kielten alkeita opitaan siinä laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan oppilaita kiinnostavista asioista yhdessä oppilaiden kanssa. Opetus voidaan toteuttaa muiden oppituntien yhteydessä, osana monialaisia

oppimiskokonaisuuksia tai sille voidaan varata omia oppitunteja tai opetustuokioita. Kielisuihkua voidaan järjestää myös ylemmillä vuosiluokilla.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Koulussa ensimmäinen vieras kieli tai toinen kotimainen kieli alkaa useimmiten 3. vuosiluokalla. Äidinkielenomaisen oppimäärän opetus voidaan kuitenkin aloittaa jo ennen 3. vuosiluokkaa. Tällöin noudatetaan äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon oppilaiden ikä.

Jo ennen äidinkielenomaisen oppimäärän opetuksen alkamista voidaan oppilaita tutustuttaa alustavasti ruotsinkielisiin teksteihin. Oppilaat kehittävät tällöin ruotsin kielen taitoaan laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan oppilaita kiinnostavista asioista yhdessä oppilaiden kanssa. Opetus voidaan toteuttaa muiden oppituntien yhteydessä, osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai sille voidaan varata omia oppitunteja tai opetustuokioita. Äidinkielenomaisessa ruotsin kielen opetuksessa kaksikieliset oppilaat saavat mahdollisuuden pohtia ja syventää ruotsin kielen taitoaan ja ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteiden tuntemustaan.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i finska i årskurs 1–2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i A-lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för A-lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i A-lärokursen inleds kan eleverna preliminärt stifta bekantskap med finska, i första hand genom hörförståelse. Sådan verksamhet kallas ofta för språkdusch. Eleverna lär sig grunderna i språket samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån elevernas intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. Språkdusch kan också ordnas i högre årskurser.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 1–2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i den modersmålsinriktade lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för den modersmålsinriktade lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i den modersmålsinriktade lärokursen inleds i år 3 kan eleverna stifta bekantskap med finska texter av olika slag. Eleverna utvecklar sitt språk och sitt kunnande i finska samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån deras intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. I den modersmålsinriktade lärokursen ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språkets och den finska kulturens särdrag.

13.4.3 VIERAAT KIELET

KIELIKASVATUS

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

VIERAS KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ

ENGLANTI, MUU VIERAS KIELI, SAAMEN KIELI

Mikkelin täydennys

ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKALLA 2

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja

myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Englannin/muun vieraan kielen/saamen kielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Koulussa ensimmäinen vieras kieli tai toinen kotimainen kieli alkaa useimmiten 3. vuosiluokalla. A-oppimäärän opetus voidaan kuitenkin aloittaa jo ennen 3. vuosiluokkaa. Tällöin noudatetaan A-oppimäärän opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon oppilaiden ikä.

Mikkelin täydennys

Mikkelissä ensimmäinen vieras kieli A1 alkaa 2. vuosiluokalla. Tällöin noudatetaan A-oppimäärän opetussuunnitelman perusteita.

Jo ennen A-oppimäärän opetuksen alkamista voidaan oppilaita tutustuttaa alustavasti joihinkin kielisiin, kuten Englantiin, saameen tai muuhun kieleen. Tällaista toimintaa kutsutaan kielisuihkuksi. Kielten tai kielten alkeita opitaan siinä laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan oppilaita kiinnostavista asioista yhdessä oppilaiden kanssa. Opetus voidaan toteuttaa muiden oppituntien yhteydessä, osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai sille voidaan varata omia oppitunteja tai opetustuokioita. Kielisuihkua voidaan järjestää myös ylemmillä vuosiluokilla.

Englanti A1-oppimäärä vuosiluokalla 2

Mikkelin täydennys

Musta teksti: OPS perusteiden 3-6 luokan tavoitteet ja sisällöt sellaisenaan

Punainen teksti: Mikkelissä 2. vuosiluokalla painotettavat opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalle 2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä Täsmennys 2. vuosiluokalle: T1 ohjata oppilas havaitsemaan eri kieliä lähiympäristössä sekä englannin asema maailmanlaajuisesti.	S1	L2

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuri-taustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia Täsmennys 2. vuosiluokalle: T2 kannustaa oppilasta arvostamaan omaa äidinkieltään ja kulttuuriaan sekä suhtautumaan avoimesti lähiympäristössä kohtaamiinsa muihin kielisiin ja kulttuureihin.	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä Täsmennys 2. vuosiluokalle: T3 ohjata oppilasta havainnoimaan englannin ja suomen kielten (ja oppilaan muun äidinkielen) yhteisiä piirteitä.	S1	L1, L2
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa Täsmennys 2. vuosiluokalle: T4 tämä tavoite ei ole keskeinen 2. vuosiluokalla.	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen Täsmennys 2. vuosiluokalle: T5 käydä oppilaan kanssa yhdessä läpi englannin opetuksen tavoitteet.	S2	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten Täsmennys 2. vuosiluokalle: T6 luoda oppilaalle rohkaiseva ja kannustava oppimisympäristö, jossa kommunikointi on tärkeämpää kuin virheettömyys.	S2	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiril-	S3	L2, L4, L5, L7

tään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta Täsmennys 2. vuosiluokalle: T7 rohkaista oppilasta käyttämään englantia erilaisissa suullisissa viestintätilanteissa (esim. tervehtiminen, esittäytyminen, pyytäminen, kiittäminen, hyvästely).		
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja Täsmennys 2. vuosiluokalle: T8 Tämä tavoite ei ole keskeinen 2. vuosiluokalla.	S3	L4
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita Täsmennys 2. vuosiluokalle: T9 Tämä tavoite ei ole keskeinen 2. vuosiluokalla.	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita Täsmennys 2. vuosiluokalle: T10 ohjata oppilasta tunnistamaan ja ymmärtämään erilaisia lyhyitä tekstejä (esim. tervehdyksiä, kysymyksiä, ohjeita, kylttejä, videoita, laulujen sanoja).	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin Täsmennys 2. vuosiluokalle: T11 rohkaista oppilasta kommunikoimaan lyhyitä suullisia viestejä sujuvasti englannin piirteitä noudattaen.	S3	L3, L4, L5, L7

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet (S1-S3) vuosiluokalla 2

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan ar-

vostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

Mikkelin täydennys

Täsmennys 2. vuosiluokalle:

Tutustutaan oppilaan lähiympäristössään kohtaamiin vieraisiin kieliin ja kulttuureihin.

Havainnoidaan englannin levinneisyyttä kaikissa medioissa, pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritautta.

Vertaillaan englannin ja suomen kielen ja oppilaan muun äidinkielen yhteisiä piirteitä, kuten esimerkiksi lainasanoja ja -ilmauksia sekä *false friends*.

Harjoitellaan toimimaan viestintätilanteissa vasta-alkajan kielitaidolla.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Mikkelin täydennys

Täsmennys 2. vuosiluokalle:

Harjoitellaan suullista kielitaitoa sekä ääntämisen sujuvuutta matkien ja toistaen.

Harjoitellaan kuuntelemista ja tuttujen sanojen ja ilmaisujen tunnistamista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puheryymiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Mikkelin täydennys

Täsmennys 2. vuosiluokalle:

Opetellaan kuuntelemaan ja puhumaan eriaiheisia englanninkielisiä tekstejä.

Aihealueina minä itse, perhe ja ystävät. Aiheita valitaan yhdessä oppilaiden elämänpiiristä ja englanninkielisten maiden perinteistä.

Harjoitellaan ja omaksutaan sanastoa ja fraaseja (ilmaisuja ja lauseita: tervehdykset, kohteliaisuus-sanat, itsestä kertominen, lyhyet dialogit) leikkien, laulujen, lorujen ja pelien avulla.

Havainnoidaan ja harjoitellaan erityisesti ääntämistä ja intonaatiota sekä puhutun kielen kuuntelemista ja puheen tuottamista.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 2

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Mikkelin täydennys

Täsmennys 2. vuosiluokalle:

Monipuoliset ja vaihtelevat oppimistavat. Pääsääntöisesti käytetään keskusteluja, lauluja, loruja, pelejä (esimerkiksi muistipelit: kuva-kuva; lautapelit: vihjesanat ja –lauseet kuvina ja symboleina), leikkejä, TPR (Total Physical Response) -menetelmää ja draamaa.

Havaintovälineinä esimerkiksi kuvakortit ja esineet sekä sähköinen materiaali.

Pääpaino on ääntämisen ja intonaation harjoittamisessa. Ylläpidetään hyväksyvää ja kannustavaa ilmapiiriä. Kirjoitetun tekstin osuus jätetään vain tunnistamisen tasolle.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja ilmiöoppiminen

Englannin kielen luonne välineaineena mahdollistaa osallistumisen kaikkiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin vuosiluokasta riippumatta, esimerkiksi sanastojen, haastattelujen, raportointien, videoiden, miellekarttojen ja postereiden muodossa. Englannin kielen sisältöihin kuuluu jo valmiiksi runsaasti monialaisuuteen soveltuvia teemoja. Luontevia, yhteistyöhön soveltuvia oppiaineita ovat esimerkiksi musiikki, kuvataide, äidinkieli ja kirjallisuus ja ympäristöoppi.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokalla 2

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Mikkelin täydennys

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokalla 2

Ks. OPS 2016 perusteet luku 6 ja Mikkelin täsmennykset siihen.

Oppilas saa jatkuvaa palautetta koko lukuvuoden ajan. Palaute on kannustavaa ja ohjaa oppilasta tiedostamaan omaa oppimistaan.

Väliarviointi toteutetaan arviointikeskusteluna. Lukuvuositoloksesissa sanallinen arviointi.

Englannin A1-oppimäärän arviointikriteerit 2. vuosiluokan hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota varten

Tavoitteet	Hyvän osaamisen kuvaus
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (T1 ja T3) (T2 ei käytetä arvioinnin perusteena)	Oppilas osaa mainita joitain lähiympäristössä kohtaamiaan kieliä nimeltä ja osaa näyttää maailman kartalta muutaman alueen missä englantia puhutaan. Oppilas osaa mainita joitakin englannin kielistä tulleita lainasanoja.
Kielenopiskelutaidot (T5 ja T6)	Oppilas osallistuu myönteisesti yhteiseen toimintaan englannin oppitunnilla ja rohkenee viestiä englanniksi ääneen.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa (T7 ja T9)	Oppilas käyttää englannin kieltä joissakin suullisissa viestintätilanteissa (esimerkiksi tervehtiminen, kiittäminen, pyytäminen).
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä (T10)	Oppilas ymmärtää joitakin lyhyitä englanninkielisiä puhuttuja tekstejä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä (T11)	Oppilas osaa suullisesti viestiä joitakin englannin ilmaisuja.

13.4.4 MATEMATIIKKA

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 1–2 matematiikan opetuksessa oppilaille tarjotaan monipuolisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostumisen perustaksi. Opetuksessa hyödynnetään eri aisteja. Opetus kehittää oppilaiden kykyä ilmaista matemaattista ajatteluaan konkreettisin välinein, suullisesti, kirjallisesti ja piirtäen sekä tulkiten kuvia. Matematiikan opetus luo vahvan pohjan lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämiseksi sekä laskutaidolle.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä	S1-S4	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa	S1-S4	L4
T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S4	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan	S1-S4	L1, L4, L6
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja	S1-S4	L1, L4
T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä	S2	L1, L4

T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin	S2	L1, L4
T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässä-laskustrategioita	S2	L1, L4
T9 tutustuttaa oppilas geometriisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia	S3	L1, L4, L5
T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate	S3	L1, L4
T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin	S4	L4, L5
T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan	S1	L1, L2, L4, L5

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0 – 20 ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.

Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.

S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

Mikkelin täydennys

Ensimmäinen painotus on "Aina konkretia edellä". Jos konkreettisen maailman matematiikka on hallussa, matematiikan kirjoitetusta kielestä tulee helpommin ymmärrettävää. Alkuopetuksen painotus on lähes kokonaan matemaattisten asioiden opiskelussa konkreettisilla tehtävillä. Kynää tarvitaan lähinnä vain numeroiden (ja laskumerkkien) kirjoittamisen harjoitteluun.

1.-2. luokka

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet (liitetty sisältöihin käsitekartassa)	Sisällöt (Mikkeli) vihreä = käytännön taso / esimerkkejä lapsen omasta elämästä, ei vaadi ns. perinteistä laskemista paperilla, vaan luodaan konkreettisen tason pohja matemaattiselle käsitteelle ruskean keltainen= voidaan siirtyä pikkuhiljaa käytännön esimerkeistä teoreettisempaan laskemiseen, jos oppilaan tason perusteella se on jo mielekästä punainen= tavoitteena on, että kaikki osaavat laskutoimitukset myös paperilla	Laaja-alainen osaaminen (liitetty sisältöihin käsitekartassa)
<u>Merkitys, arvot ja asenteet</u>		1. luokka Ajattelun taidot ja ohjelmointi - päässälasku - loogiset päättelytehtävät - ongelmanratkaisutehtävät - yksinkertainen lista - "aamutoimialgoritmi" eli tapahtumaketjun rakentaminen Luvut ja laskutoimitukset - luonnolliset luvut 0-20 - +/- kokonaisluvut	
T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittämistä	S1-S4		L1, L3, L5
<u>Työskentelyn taidot</u>			
T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa	S1-S4	tuntematon: mikä luku sopii kuvan tilalle - tuplaaminen ja puolittaminen - yhteen- ja vähennyslasku - määrän vertailua Mittaaminen ja geometria - määrät - pituudet (pituusyksiköt m, cm) (sentti = sadasosa)	L4
T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään	S1-S4	- mielekkään vastauksen suuruuden ja tarkkuuden arviointi sekä oikeat yksiköt	L2, L4, L5

konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen		- avaruus/tila - taso - viiva - piste Kuvaajat ja tilastot	
T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan	S1-S4	- määrän esittäminen pylväsdiagrammilla - määrän vertaaminen yksinkertaisesta diagrammista	L1, L4, L6
Käsitteelliset ja tiedon- alakohtaiset tavoitteet		2. luokka (1. luokan asioiden lisäksi) Ajattelun taidot ja ohjelmointi	
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja	S1-S4	- päässälaskut - loogiset päättelytehtävät - ongelmanratkaisutehtävät - järjestetty lista (suuruus-/aakkojärjestys) - ”luokkatoverin ohjelmointi” eli järjestetyt käskyt	L1, L4
T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehityksessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä	S2	Luvut ja laskutoimitukset - luonnolliset luvut 0-100 - kymmenesosat, sadasosat/rahayksiköt yksiköt (esim. kymppisauvasta tai satalevystä käydään ”mitä on yksi kymmenestä tai yksi sadasta” samalla, kun opetellaan kympejä ja satoja, sadasosa: cm, sentti)	L1, L4
T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin	S2	- yhteen- ja vähennyslasku - kerto- ja jakolasku luvuilla 0-5	L1, L4
T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita	S2	- kirjainten käyttö yksiköissä, vain samantyyppisiä lasketaan yhteen - kokonaislukujen, pinta-alojen ym. vertailua Mittaaminen ja geometria	L1, L4
T9 tutustuttaa oppilasta geometriisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia	S3	- kokonaisluvut - raha (sentti = sadasosa), aika ja massa (kilogramma = 1000 g, 1 kg = 1000 g) - mielekkään vastauksen suuruuden ja tarkkuuden arviointi sekä oikeat yksiköt - avaruuskappaleiden nimeämistä	L1, L4, L5
T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittauksen periaate	S3	- tasokuviot - sivu - kärkipiste	L1, L4
T11 tutustuttaa oppilasta lukuihin ja diagrammeihin	S4	Kuvaajat ja tilastot - tiedon kerääminen ja esittäminen yksinkertaisella diagrammilla	L4, L5
T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaihteellaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeiden mukaan	S1		L1, L2, L4, L5

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Tavoitteena on luoda oppimisympäristö, jossa matematiikkaa opiskellaan toiminnallisesti ja välineiden avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilaat tottuvat työskentelemään sekä itsenäisesti että yhdessä. Pedagogisesti ohjatut leikit ja pelit ovat yksi tärkeä työtapo. Opetuksessa ja opiskelussa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Koulun alkaessa selvitetään, mitä oppilaat jo osaavat ja millaisia eroja osaamisessa on. Kumulatiivisena oppiaineena matematiikan perusasioiden hallinta on välttämätön edellytys uusien sisältöjen oppimiselle. Oppilaille tarjotaan tukea puutteellisten, aiemmin opittujen tietojen ja taitojen täydentämiseen sekä uusien sisältöjen oppimiseen. Matematiikan oppimisen valmiuksien kehittämiseksi ja matematiikan oppimiselle varataan riittävästi aikaa ja tuetaan oppimista systemaattisesti. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että oppimisen ja osaamisen ilo säilyvät. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja luodaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Oppilaille turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitaville oppilaille tarjotaan mahdollisuus syventää vuosiluokkien 1-2 sisältöjen ymmärtämistä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi luonnollisten lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja vaativammat peruslaskutoimitusten sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Matematiikan oppimisen arviointi ja palaute on kannustavaa. Oppilaita rohkaistaan vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan oman oppimisensa eteneminen.

Oppilaiden matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. On tärkeää arvioida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat

- edistyminen lukukäsitteen ymmärtämisessä ja lukujonotaidoissa
- edistyminen kymmenjärjestelmän ymmärtämisessä
- edistyminen laskutaidon sujuvuudessa
- edistyminen kappaleiden ja kuvioden luokittelun taidoissa
- edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa.

13.4.5 YMPÄRISTÖOPPI

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana¹⁷⁸ ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 1-2 ympäristöopin opetus jäsennetään kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilaiden omaa ympäristöä sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Leikkiin perustuvien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Lisäksi harjoitellaan ympäristön jäsentämistä ja nimeämistä sekä omaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

¹⁷⁸ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 §

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen	S1-S6	
T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä	S1-S6	L1, L6
T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään	S2-S4, S6	L3
T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7
T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin	S1-S6	L1, L4
T7 ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä	S1-S6	L1, L4
T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita	S1-S6	L3
T9 ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2, S4, S6	L3, L1
T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista	S1-S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämässä	S1-S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla	S1-S6	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina	S1-S6	L4, L1
T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1-S6	L2, L4
T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä	S1, S5	L3

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Kasvu ja kehitys: Sisältöjä valitaan siten, että oppilaalle muodostuu ymmärrys ihmisen kehon osista ja elintoiminnoista sekä elämänculusta ja oman ikäkauden kasvusta ja kehityksestä pääpiirteissään. Harjoitellaan tunnetaitoja ja mielen hyvinvoinnin edistämistä kuten itsensä ja muiden arvostamista ikäkauden mukaisesti.

S2 Kotona ja koulussa toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät kotona ja koulussa toimimiseen. Havainnoidaan oppimisympäristöjä turvallisuuden kannalta. Harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä. Perehdytään turvataitoihin sekä turvallisuusohjeisiin ja niiden perusteluihin. Käytetään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa kuten säänmukaista pukeutumista. Harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista. Lisäksi harjoitellaan arjen käyttäytymistapoja erilaisissa tilanteissa, fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista, kiusaamisen ehkäisyä, arjen pieniä itsehoitotaitoja ja avun hakemista.

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi: Havainnointia ja luonnossa tutkimisen ja toimimisen taitoja harjoitellaan koulun lähellä erilaisissa luonnonympäristöissä ja rakennetuissa ympäristöissä. Tunnistetaan maastossa yleisimpiä eliölajeja ja niiden elinympäristöjä sekä rakennetun ympäristön kohteita. Havainnoidaan luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina. Ympäristöä ja sen ilmiöitä kuten säätä kuvataan ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla. Harjoitellaan pihakartan laatimista tutusta ympäristöstä sekä opitaan ymmärtämään kartan idea.

S4 Tutkiminen ja kokeileminen: Sisällöksi valitaan luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin. Pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia tehdään myös lähiympäristössä sekä kasveja kasvatamalla.

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen: Perehdytään elämän perusedellytyksiin ravinnon, veden, ilman, lämmön ja huolenpidon osalta. Tutustutaan ravinnontuotantoon ja juomaveden alkuperään. Perehdytään arjen terveystottumuksiin ja harjoitellaan niihin liittyviä taitoja. Pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa. Koulupäivän toimintatapoja kehitetään yhdessä terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta.

S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu: Sisältöjä valitaan monipuolisesti kestävän kehityksen eri osa-alueilta. Omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista harjoitellaan. Omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä. Tutustutaan omaan kotiseutuun ja sen merkitykseen. Osallistutaan oman lähiympäristön tilan sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen. Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle.

Mikkelin täydennys

Opetuksen tavoitteet

1. luokan ympäristöopin opetus etenee valtakunnallisten tavoitteiden mukaisesti.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 1 ovat:

T1: Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen.

T4: Ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään.

T5: Kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana.

T8: Opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita.

Mikkelin täydennys

Opetuksen sisällöt

S1 Kasvu ja kehitys

- Tutustutaan ihmisen kehon osiin.
- Harjoitellaan ohjatusti arjen terveystottumuksia ja tutustutaan omasta terveydestä huolehtimiseen.
- Opetellaan tunnistamaan erilaisia tunteita
- Harjoitellaan erilaisten tunteiden ilmaisua ja säätelyä.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L2: [Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu](#)
- L3: [Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot](#)
- L5: [Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen](#)

S2 Kotona ja koulussa toimiminen

- Tutustutaan kodin ja koulun turvallisuusohjeisiin.
- Opetellaan hakemaan ja hälyttämään apua.
- Opetellaan kulkemaan koulumatka turvallisesti.
- Harjoitellaan käyttäytymistapoja arjen tilanteissa koulussa ja kotona.
- Opetellaan kunnioittamaan toisen fyysistä koskemattomuutta.
- Harjoitellaan koululaisen työskentelytaitoja.
- Tutustutaan koululla oleviin arjenteknologian laitteisiin ja harjoitellaan niiden käyttöä ohjautusti.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L2: [Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu](#)
- L3: [Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot](#)
- L5: [Tieto- ja viestintätekologinen osaaminen](#)
- L6: [Työelämätaidot ja yrittäjyys](#)

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi

- Opetellaan erottamaan elollinen ja eloton luonto.
- Havainnoidaan kodin ja koulun lähiympäristöä eri vuodenaikoina.
- Opetellaan tekemään säähavaintoja.
- Tutustutaan koulun lähipiirin luonnonympäristöön ja ihmisen rakentamaan ympäristöön.
- Harjoitellaan pohjapiirroksen ja pihakartan käyttöä.
- Tutustutaan Suomen karttaan ja perustietoihin kotiseudusta.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L5: [Tieto- ja viestintätekologinen osaaminen](#)

S4 Tutkiminen ja kokeileminen

- Lukuvuoden sisällöistä valitaan ongelmanratkaisu-, keksimis- ja tutkimustehtäviä. Niiden avulla tutustutaan tutkimuksen vaiheisiin.
- Innostetaan ihmettelemään luontoa, lähiympäristöä, arjen ilmiöitä ja teknologiaa sekä havainnoimaan, kokeilemaan ja tutkimaan asioita.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L6: [Työelämätaidot ja yrittäjyys](#)

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen

- Saadaan tietoa terveellisestä ja monipuolisesta ravinnosta.
- Tutustutaan puutarhan ja metsän luonnonantimiin.
- Perehdytään juomaveden alkuperään ja veden aistinvaraisiin ominaisuuksiin.
- Opitaan tiedostamaan ilman, veden, ravinnon ja lämmön merkitys elämän perusedellytyksinä.
- Opitaan huomaamaan, että omilla valinnoilla on vaikutusta terveeseen, hyvinvoivaan koulupäivään.
- Pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle iloa ja hyvää mieltä.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L3: [Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot](#)
- L5: [Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen](#)
- L7: [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen](#)

S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu jätteiden lajittelu

- Opetellaan lajittelemaan jätteitä ja kierrättämään tavaroita.
- Harjoitellaan huolehtimaan omista ja yhteisistä tavaroista.
- Opetellaan säästämistä ja säästeliäisyyttä.
- Pohditaan omien valintojen merkitystä itselle ja lähiympäristölle.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L5: [Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen](#)
- L6: [Työelämä taidot ja yrittäjyys](#)
- L7: [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen](#)

Monialaisia oppimiskokonaisuuksia voi toteuttaa esimerkiksi seuraavista sisällöistä:

vuodenaikojen havainnointi ja seuranta, jätteiden lajittelu, ihminen, ravinto ja terveystottumukset sekä pihapiirin kasvien ja luonnon tutkiminen.

Mikkelin täydennys

Opetuksen tavoitteet

2. luokan ympäristöopin opetus etenee valtakunnallisten tavoitteiden mukaisesti.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 2 ovat:

T1: Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen.

T5: Kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana.

T6: Ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin.

T8: Opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluja.

T10: Ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista.

Mikkelin täydennys

Opetuksen sisältö:

S1 Kasvu ja kehitys

- Tunnistetaan ihmiskehon keskeisiä elimiä ja niiden elintoimintoja.
- Opetellaan terveellisen ravinnon, levon, puhtauden ja liikunnan merkitykseen ihmisen terveydelle.
- Tutustutaan elämänkaaren vaiheisiin.
- Opetetaan asioita oman ikä kautensa kasvusta ja kehityksestä.
- Harjoitellaan tunteiden tunnistamisen, ilmaisun ja säätelyn harjoittelua.
- Opetellaan itsensä ja muiden arvostamista.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L2: [Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu](#)
- L3: [Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L5: [Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen](#)

S2 Kotona ja koulussa toimiminen

- Harjoitellaan hätätilanteissa toimimista.
- Opetellaan arjen pieniä itsehoitotaitoja.
- Harjoitellaan liikkumaan lähiliikenteessä turvallisesti jalan ja/tai pyörällä liikennesääntöjen mukaan.
- Harjoitellaan arjentaitoja koulussa ja kotona esim. vastuullista toimintaa netissä.
- Kerrotaan sään mukaan pukeutumista.
- Kunnioitetaan omaa ja toisen fyysistä koskemattomuutta.
- Opetellaan toimimaan itseään ja toista arvostaen.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L2: [Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu](#)
- L3: [Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot](#)
- L5: [Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen](#)
- L6: [Työelämätaidot ja yrittäjyys](#)

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi

- Tunnistetaan lähiympäristön (pihat, niityt) yleisimpiä kasvilajeja.
- Nimetään kasvin pääosat.
- Harjoitellaan pihakartan käyttämistä.

- Tutustutaan kotiseudun ja Suomen karttaan.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L5: [Tieto- ja viestintätekologinen osaaminen](#)
- L7: [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen](#)

S4 Tutkiminen ja kokeileminen

- Innostutaan ihmettelemään luontoa, lähiympäristöä, arjen ilmiöitä ja teknologiaa sekä havainnoimaan, kysymään, kokeilemaan ja tutkimaan asioita.
- Kasvatetaan kasveja ja seurataan kasvua.
- Lukuvuoden sisällöistä valitaan ongelmanratkaisu-, keksimis- ja tutkimustehtäviä yhdessä oppilaiden kanssa. Niiden avulla oppilas harjoittelee tutkimuksen vaiheita myös Mikkelin paikalliset mahdollisuudet sekä koulun ympäristö huomioiden.
- Tutustutaan sähköön ja sähkölaitteiden turvalliseen käyttöön.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L5: [Tieto- ja viestintätekologinen osaaminen](#)
- L6: [Työelämätaidot ja yrittäjyys](#)

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen

- Tutustutaan kotimaisen ravinnon tuotantoon ja ravintokasveihin.
- Tutustutaan yksinkertaiseen ravintoketjuun.
- Opetetaan puhtaan veden merkityksen sekä arvon luonnolle ja ihmiselle.
- Kerrotaan valonlähteet ja opetellaan käyttämään lämpömittaria.
- Opetellaan käsitteet vuosi, kuukausi ja vuorokausi ja maapallon sekä kuun liikkeiden yhteys näihin ilmiöihin.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L5: [Tieto- ja viestintätekologinen osaaminen](#)
- L7: [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen](#)

S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu

- Opetellaan lajittelemaan jätteitä ja kierrättämään tavaroita.
- Harjoitellaan omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista.
- Kiinnitetään huomiota energian säästämiseen.
- Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa arjen tilanteissa omilla valinnoilla.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L5: [Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen](#)
- L6: [Työelämätaidot ja yrittäjäyys](#)
- L7: [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen](#)

Monialaisia oppimiskokonaisuuksia voi toteuttaa esimerkiksi seuraavista sisällöistä:

avaruus, aikakäsitteet, puutarha ja syksyn satoa, sähkö, kotikunta/kaupunginosa/kylä, liikenne, niitty, puisto ja maatila.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Opittavien asioiden jakaminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämis ehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaat voivat ilmaista osaamistaan kirjoitetun tekstin sijaan myös toimintana ja muuna ilmaisuna, joten oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan sovittujen tavoitteiden

saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat tunnistamaan omaa oppimistaan ja toimintaansa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita ympäristöopissa ovat

- edistyminen lähiympäristössä tutkimisessa sekä toimimisessa ja liikkumisessa
- edistyminen havaintojen tekemisessä
- edistyminen turvallisen toimimisen taidoissa
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa.

13.4.6 USKONTO

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleisivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämänskatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	S1, S2, S3	L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	S1	L1
T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin	S1	L2, L7
T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	S2	L2, L3, L7

T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	S1, S3	L2, L6, L7
T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta	S3	L3, L7
T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetus aloitetaan tutustumalla oppilaan perheeseen: suku, historia, uskonto tai katsomus sekä erilaiset perheet. Tärkeitä opetuksen sisältöjä ovat oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat. Opetuksen sisällöksi valitaan myös oman uskonnon kertomuksia, perinteitä ja tapoja. Tarkastellaan oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita sekä uskonnon monimuotoisuutta.

S2 Uskontojen maailma: Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaan kouluyhteisön sekä lähiympäristön uskonnot ja niiden keskeiset tavat ja juhlat. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon myös uskonnottomuus.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänkysymyksiä sekä elämän kunnioittamista. Keskeisiä sisältöjä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja merkitykseen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Sisällöt tukevat oppilaan tunnetaitojen kehittymistä.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen ja avoimen, luottamuksellisen keskusteluympäristön luomiseen. Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen, keskusteluun ja omien mielipiteiden perusteluun sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen etenkin eettisiä kysymyksiä tarkasteltaessa. Luovat, toiminnalliset ja elämykselliset menetelmät, projektit ja keskustelut tukevat oppilasta koko-

naisvaltaisena, kaikkia aistejaan oppimisessa hyödyntävänä vuorovaikutustaitoisena ja aktiivisena oppijana. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin käytetään tukemaan monipuolista työskentelyä ja oppimisen iloa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Uskonnon eri oppimäärien opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja taustat kuten kielitaito ja kulttuuritausta. Keskeisiä käsitteitä pohditaan ja avataan niin, että niiden ymmärtäminen on mahdollista kaikille oppilaille. Käytettävät työtavat sovitetaan ikäkauteen. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaistamaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemissa.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun historiasta, uskonnoista ja katsomuksista. Opetuksessa huomioidaan erilaiset perhemuodot. Tutustutaan kirkkovuoden keskeisiin juhliin joulun ja pääsiäiseen sekä niihin liittyviin Raamatun kertomuksiin ja perinteisiin. Opetuksessa käsitellään myös kristilliseen elämäntapaan liittyviä juhlia, niiden sisältöä ja merkitystä. Tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenvuorokierrosta ja elämäntapaan liittyviä juhlia. Opiskellaan kirkkovuodesta ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia. Tutustutaan kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin. Tutustutaan kristilliseen jumalankäsitykseen ja kirkkorakennukseen.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin. Otetaan huomioon myös kristinuskon monimuotoisuus sekä uskonottomuus.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa käsitellään elämän kunnioittamisen, ihmisarvon ja lasten oikeuksien merkitystä. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämäntapaan pohdinta ja avataan kristillistä näkökulmaa niihin. Keskeisiä sisältöjä ovat eettinen pohdinta, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja Kultainen sääntö. Pohditaan oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistetään niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta. Pohditaan omia tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta.

Mikkelin täydennys

Paikallisen opetussuunnitelman sisällöt

Valtakunnalliset opetussuunnitelman sisällöt	1 lk	2 lk
S1 Suhde omaan uskontoon: Opetus aloitetaan tutustumalla oppilaan perheeseen: suku, historia, uskonto tai katsomus sekä erilaiset perheet. Tärkeitä opetuksen sisältöjä ovat oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat. Opetuksen sisällöksi valitaan myös oman uskonnon kertomuksia, perinteitä ja tapoja. Tarkastellaan oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita sekä uskonnon monimuotoisuutta.	- minun juureni, koti, oma perhe ja sen perinteet, erilaiset perheet - kirkko- ja kalenterivuoden juhlia ja niiden sisältöjä, niihin liittyvät Raamatun ja muut kertomukset : joulun, pääsiäinen - kristinuskon keskeisiä käsitteitä ja symboleita leikkien ja tarinoiden avulla - virret ja muut lasten hengelliset laulut	- kirkko- ja kalenterivuoden juhlia ja niiden sisältöjä, niihin liittyvät Raamatun ja muut kertomukset : joulun, pääsiäinen - kristinuskon keskeisiä käsitteitä ja symboleita leikkien ja tarinoiden avulla - virret ja muut lasten hengelliset laulut

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin. Otetaan huomioon myös kristinuskon monimuotoisuus sekä uskonottomuus.	- rukoukset, seurakunnan toimintaan tutustumista (seurakunnasta vierailija), tapahtumat, leirit, kerhot, jumalanpalvelukset - erilaisen ajatteluun tutustuminen lähipiirissä (luokan sisällä, koulussa) ja toisen pyhän kunnioittaminen - hengelliset lasten laulut, virret - tutustuminen omaan kirkkoon pyhänä paikkana - harjoitellaan taitoa tulla toimeen toisella tavalla ajattelevien kanssa	- rukoukset, seurakunnan toimintaan tutustumista (seurakunnasta vierailija), tapahtumat, leirit, kerhot, jumalanpalvelukset - erilaisen ajatteluun tutustuminen lähipiirissä (luokan sisällä, koulussa) ja toisen pyhän kunnioittaminen, kiusaaminen - hengelliset lasten laulut, virret - tutustuminen omaan kirkkoon pyhänä paikkana - harjoitellaan taitoa tulla toimeen toisella tavalla ajattelevien kanssa
S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänkysymyksiä sekä elämän kunnioittamista. Keskeisiä sisältöjä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja merkitykseen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Sisällöt tukevat oppilaan tunteiden kehittymistä.	- omien ajatuksien tunnistamista ja ilmaisemista, elämäntaidot, hyvä itsetunto, turvallinen kiireetön ilmapiiri keskustelulle - kertomuksien avulla tunteiden tunnistamista ja toiseen samaistumista - erilaiset säännöt ja niiden tarkoitus, oikea ja väärä - anteeksi antaminen ja pyytäminen - kultainen sääntö - suhtautuminen elämän kiertokulkuun luonnossa, maailman luominen, Taivaan Isä	- omien ajatuksien tunnistamista ja ilmaisemista, hyvä itsetunto, turvallisen kiireetön ilmapiirin luominen katsomusdialogille sekä eettiselle keskustelulle - kertomuksien avulla tunteiden tunnistamista ja toiseen samaistumista - erilaiset säännöt ja niiden tarkoitus, oikea ja väärä - anteeksi antaminen ja pyytäminen - kultainen sääntö - kestävä kehitys

Linkit

-<http://www.seurakuntaopisto.fi/ajankohtaista-uskop/294-tukea-uskonnonopetukseen-uskonnonopetus-fi-sivuilta>

-<http://www.uskonnonopetus.fi/upeat>

-UO 1-2 Mikkeli sisällöt:

<https://peda.net/mikkeli/perusopetus/ol/13-luonnos/1ov1/14-4-6-uskonto/ueov1l/ou>

-ET 1-2 Mikkeli sisällöt:

<https://peda.net/mikkeli/perusopetus/ol/13-luonnos/1ov1/1e>

-Katso myös 3-6 ja 7-9 luokkien sisällöt:

3-6 <https://peda.net/mikkeli/perusopetus/ol/1vmosotjksl/tjgvnl/14-4-6-uskonto/ueov3/eul>

7-9 https://peda.net/mikkeli/perusopetus/ol/luku15/15-4_oppiaineet/15-4-10_uskonto/evlut

ORTODOKSINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetus-suunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yhteys ortodoksisuuteen ja muihin kirkkoihin tai katsomuksiin. Opetuksessa aloitetaan mysteerioiden tarkastelu osana perheen ja lapsen omaa elämää. Tutustutaan alustavasti oman uskonnon piirteisiin ja kirkon keskeisiin käsitteisiin, sanastoon ja symboleihin sekä erilaisiin jumalanpalveluksiin. Tutkitaan kirkkoa rakennuksena. Tutustutaan omaan seurakuntaan sekä ortodoksisen kirkkovuoden keskeisiin juhliin vuoden kristillisen juhlakierron mukaisesti. Tarkastelussa otetaan huomioon kirkkovuoden juhlien perinteet ja tavat sekä joitakin niihin liittyviä pyhiä ihmisiä. Tutustutaan oppilaan omaan nimikkopyhään.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan oman luokan oppilaiden, koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin ja uskonottomuuteen koulun arjen tapahtumien ja juhlien yhteydessä. Opetuksessa huomioidaan juhlien sisällöissä tai kirkollisissa tapahtumissa mahdollinen ortodoksinen näkökulma. Tutustutaan oppilaan ortodoksiseen perinnetaustaan osana monikulttuurista ortodoksisuutta.

S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksiseen ihmiskäsitykseen liittyvä opetus vapaudesta ja vastuusta sekä ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Perehdytään vastuuseen ympäristöstä ja luonnosta sekä tunnistetaan elämän ainutkertaisuus. Pyritään eläytymään toisen asemaan ja pohditaan ihmiselämään liittyviä kysymyksiä kuten toisesta välittäminen, anteeksiantaminen, rehellisyys, huolenpito, rakkaus niin perheessä kuin kouluyhteisössäkin. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Tarkastellaan elämää ja kuolemaa sekä eettisiä kysymyksiä Vanhan ja Uuden Testamentin kertomusten ja arjen esimerkkien avulla.

Mikkelin täydennys

Paikallisen opetussuunnitelman sisällöt

Valtakunnalliset opetussuunnitelman sisällöt	1 lk	2 lk
S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yhteys ortodoksisuuteen ja muihin kirkkoihin tai katsomuksiin. Opetuksessa aloitetaan mysteerioiden tarkastelu osana perheen ja lapsen omaa elämää. Tutustutaan alustavasti oman uskonnon piirteisiin ja kirkon keskeisiin käsitteisiin, sanastoon ja symboleihin sekä erilaisiin jumalanpalveluksiin. Tutkitaan kirkkoa rakennuksena. Tutustutaan omaan seurakuntaan sekä ortodoksisen kirkkovuoden keskeisiin juhliin vuoden kristillisen juhla-	- olen ortodoksi- Pyhä Kolminaisuus, Jumala, Jeesus, Jumalan Poika - Raamattu - kirkolliset tavat: ristinmerkki, ikoni, tuohus, lampukka - risti - rukoileminen on puhetta	- Raamattu kirkon kirjana: Vanha ja Uusi Testamentti, evankeliumit - koululaisjumalanpalvelukset - on erilaisia jumalanpalveluksia: liturgia, hautajaiset

kierron mukaisesti. Tarkastelussa otetaan huomioon kirkkovuoden juhlien perinteet ja tavat sekä joitakin niihin liittyviä pyhiä ihmisiä. Tutustutaan oppilaan omaan nimikkopyhään.	Jumalalle, kääntymistä Jumalan puoleen - muodollinen rukoileminen esimerkiksi: Taivaallinen Kuningas, Herra armahda, Pyhä Jumala, pääsiäistopari, Monia vuosia - enkelit, suojelusenkeli - Kristuksen ja Jumalansyntyttäjän ikoneja - ehtoollinen - koululaisjumalanpalvelukset - käyttäytyminen kirkossa - pappi, kanttori, ponomari - oma perhe, erilaiset perheet - kirkkovuosi: Kristuksen syntymä ja Kristuksen ylösnouseminen - pääsiäinen - virpominen - pyhiä ihmisiä esimerkiksi pyhä Nikolaos	- pyhä ja arki - pyhittävä asia: mysteerio, sakramentti - kaste, mirhavoitelu, kummi - tapahtumaikoneja ja pyhien ihmisten ikoneja - evankelistat, apostolit - Jumalansyntyttäjä, Jumalan äiti - nimikkopyhä, taivaallinen esirukoilija, oma nimipäivä - Herran rukous, Jeesuksen rukous, - kirkkovuosi: teofania, Kristuksen Jerusalemiin ratsastaminen - joulupaasto ja suuri paasto - kirkkorakennus: kirkon osat ja sisältö - minä ortodoksina ja kirkon jäsenenä, oma identiteetti
S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan oman luokan oppilaiden, koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin ja uskonnottomuuteen koulun arjen tapahtumien ja juhlien yhteydessä. Opetuksessa huomioidaan juhlien sisällöissä tai kirkollisissa tapahtumissa mahdollinen ortodoksinen näkökulma. Tutustutaan oppilaan ortodoksiseen perinnetaustaan osana monikulttuurista ortodoksisuutta.	- ekumeeniset perheet, kristillisuus perheissä - erilaiset perheet - oman koulun uskontoja, uskonnottomuus - omassa koulussa vietettäviä juhlia, niin uskonnollisia kuin perinteisiäkin	- koulun lähialueen uskontoja, uskonnottomuus - omassa koulussa vietettäviä juhlia, niin uskonnollisia kuin perinteisiäkin - erilaisia ortodoksia perinteitä

S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisen ihmiskäsitykseen liittyvä opetus vapaudesta ja vastuusta sekä ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Perehdytään vastuuseen ympäristöstä ja luonnosta sekä tunnustetaan elämän ainutkertaisuus. Pyritään eläytymään toisen asemaan ja pohditaan ihmiselämään liittyviä kysymyksiä kuten toisesta välittäminen, anteeksiantaminen, rehellisyys, huolenpito, rakkaus niin perheessä kuin kouluyhteisössäkin. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Tarkastellaan elämää ja kuolemaa sekä eettisiä kysymyksiä Vanhan ja Uuden Testamentin kertomusten ja arjen esimerkkien avulla.	- kirkkovuoden alku: Luomakunnan päivä: - maailman luominen - Luomiskertomus - elämä ja kuolema - ihmisen vapaus ja vastuu - omatunto - ihmisoikeudet lapsen näkökulmasta - huolenpito, toisesta välittäminen, anteeksiantaminen, rakkaus esim. kertomukset hyvästä paimenesta - epäitsekkyys: Pyhä Nikolaos - rehellisyys: Aadam ja Eeva, ryövärit ristillä	- vastuu ympäristöstä - hyvinvointi, vastuu omasta terveydestä - paasto, hyvän tekeminen - eriarvoisuus, samanarvoisuus, avuliaisuus: laupias samarialainen - hyvä elämä: "Kun minulla oli nälkä... te annoitte minulle ruokaa" - huolenpito, toisesta välittäminen, anteeksiantaminen, rakkaus esim. tuhlaaja-poika - Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä

Opetuksen tavoite: T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	
Tavoite 1 lk T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	Tavoite 2 lk T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa
-olen ortodoksi -oma perhe, erilaiset perheet -ekumeeniset perheet, kristillisyyden	-minä ortodoksina ja kirkon jäsenenä, oma identiteetti -seurakunta

perheissä -enkelit, suojelusenkeli -oman koulun uskontoja, uskonnottomuus -kaste, mirhallavoitelu, kummi -nimikkopyhä, taivaallinen esirukoilija, oma nimipäivä	-erilaisia ortodoksisia perinteitä -omatunto -epäitsekkyys esim. Pyhä Nikolaos -elämä ja kuolema -huolenpito, toisesta välittäminen -anteeksiantaminen
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	S1, S2, S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L4
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	https://peda.net/mikkeli/perusopetus/ol/13-luonnos/1ov1/14-4-6-uskonto/ooauv1

Opetuksen tavoite: T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin	
1 lk T3 ohjata oppilasta tutustumaan ortodoksiseen vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin	2 lk T3 ohjata oppilasta tutustumaan ortodoksiseen vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin
- Pyhä Nikolaos -rukoileminen on puhetta Jumalalle; kääntymistä Jumalan puoleen, Herran rukous -Raamattu, kirkon kirja -enkelit, suojelusenkeli -Kristuksen ja Jumalansynnyttäjän ikoneja -ehtoollinen -koululaisjumalanpalvelukset	-pyhä ja arki osana kirkkovuoden kulkua -pyhittävä asia: mysteerio, sakramentti -kaste, mirhallavoitelu, kummi -nimikkopyhä, taivaallinen esirukoilija, oma nimipäivä - Raamattu kirkon kirjana: Vanha ja Uusi Testamentti, evankeliumit -evankelistat, apostolit -tapahtumaikoneja ja pyhien ihmisten ikoneja -Jumalansynnyttäjä, Jumalanäiti

-käyttäytyminen kirkossa, kirkolliset tavat -pappi, kanttori, ponomari -kirkkovuosi: etenkin, Kristuksen syntymä ja Kristuksen ylösnouseminen -virpominen -omassa koulussa vietettäviä juhlia, niin uskonnollisia kuin perinteisiä juhlia -kirkkovuoden alku: Luomakunnan päivä: maailman luominen	-kirkkovuosi: teofania, Kristuksen kaste, Kristuksen Jerusalemiin ratsastaminen -joulupaasto ja suuri paasto -muodollinen rukoileminen, esimerkiksi Taivaallinen Kuningas, Herra armahda, Pyhä Jumala, pääsiäistropari, Monia vuosia
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	https://peda.net/mikkeli/perusopetus/ol/13-luonnos/1ov1/14-4-6-uskonto/ooauv1l

Opetuksen tavoite: T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	
1 lk T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin ortodoksisesta näkökulmasta	2 lk T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin ortodoksisesta näkökulmasta
-pyhä Nikolaos -oman koulun uskontoja, uskonnottomuus -omassa koulussa vietettäviä juhlia, niin uskonnollisia kuin perinteisiä	-seurakunta -pyhä ja arki -juutalaisuuden, islamin ja kristinuskon piirteitä, ortodoksisuuteen peilaten

juhlia -huolenpito, toisesta välittäminen,	-koulun lähialueen uskontoja, uskonottomuus -erilaisia ortodoksisia perinteitä
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L3, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	https://peda.net/mikkeli/perusopetus/ol/13-luonnos/1ov1/14-4-6-uskonto/ooauv1l

Opetuksen tavoite: T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	
1 lk T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	2 lk T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan
-ehtoollinen -koululaisjumalanpalvelus -elämä ja kuolema -omatunto -epäitsekkyys -rehellisyys	-hyvinvointi, vastuu omasta terveydestä -minä ortodoksisen kirkon jäsenenä
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L6, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	https://peda.net/mikkeli/perusopetus/ol/13-luonnos/1ov1/14-4-6-uskonto/ooauv1l

Opetuksen tavoite: T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	

1 lk T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	2 lk T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia
- koululaisjumalanpalvelukset - käyttäytyminen kirkossa - pyhät ihmiset, esim. Nikolaos, epäitsekkyys - oman koulun uskontoja, uskonnottoisuus - omassa koulussa vietettäviä juhlia, niin uskonnollisia kuin perinteisiä juhlia - elämä ja kuolema - vapaus ja vastuu - omatunto - ihmisoikeuksia lapsen näkökulmasta - epäitsekkyys - rehellisyys	- Herran rukous - joulupaasto ja suuri paasto - juutalaisuuden, islamin ja kristinuskon piirteitä, ortodoksisuuteen peilaten - koulun lähialueen uskontoja, uskonottomuus - omassa koulussa vietettäviä juhlia, niin uskonnollisia kuin perinteisiä juhlia - erilaisia ortodoksia perinteitä - vastuu ympäristöstä - hyvinvointi, vastuu omasta terveydestä - paasto, hyvän tekeminen - eriarvoisuus, samanarvoisuus, avuliaisuus esim. laupias samarialainen, esirukous - hyvä elämä esim. ”Kun minulla oli nälkä... te annoitte minulle ruokaa...” - huolenpito, toisesta välittäminen, anteeksiantaminen, rakkaus esim. tuhlaajapoika, - Joosef-kertomuksia - Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä, ihmisoikeudet
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S2, S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L6, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	https://peda.net/mikkeli/perusopetus/ol/13-

	luonnos/1ov1/14-4-6-uskonto/ooauv1

Opetuksen tavoite: T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta	
1 lk T7 ohjata oppilaita ortodoksiseen eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta	2 lk T7 ohjata oppilaita ortodoksiseen eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta
- luomiskertomus - kirkkovuoden alku: luomakunnan päivä - vastuu ympäristöstä - ihmisen vapaus ja vastuu - omatunto - epäitsekkyys - rakkaus esim. tuhlajapoika, Joo-sef-kertomuksia - rehellisyys, esim. Aadam ja Eeva - elämä ja kuolema	- Herran rukous - rehellisyys, esim. ryövärit ristillä - hyvinvointi, vastuu omasta terveydestä - paasto, hyvän tekeminen • joulupaasto • suuri paasto - eriarvoisuus, samanarvoisuus, avuliaisuus, esim. laupias samarialainen - huolenpito, toisesta välittäminen, anteeksiantaminen - hyvä elämä, esim. ”Kun minulla oli nälkä... te annoitte minulle ruokaa...” - Lapsen oikeuksien sopimus
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	https://peda.net/mikkeli/perusopetus/ol/13-luonnos/1ov1/14-4-6-uskonto/ooauv1

Opetuksen tavoite: T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipi-	

teiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	
1 lk T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	2 lk T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä
-minä ortodoksina ja kirkon jäsenenä, oma identiteetti -huolenpito, toisesta välittäminen, anteeksiantaminen -Joosef-kertomuksia	-joulupaasto ja suuri paasto -epäitsekkyys -rehellisyys -erilaiset perheet
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L5, L6, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	https://peda.net/mikkeli/perusopetus/ol/13-luonnos/1ov1/14-4-6-uskonto/ooauv1l

Linkit

Symbolikortit

-<https://www.ort.fi/kasvatus/uskonnonopetus>

-<http://www.ortoboxi.fi/>

-<http://www.ortodoksi.net/index.php/Etusivu>

-UE Mikkeli sisällöt 1-2

<https://peda.net/mikkeli/perusopetus/ol/13-luonnos/1ov1/14-4-6-uskonto/ueov1l/eul>

-ET Mikkeli sisällöt 1-2

<https://peda.net/mikkeli/perusopetus/ol/13-luonnos/1ov1/1e>

-Katso myös sisällöt vuosiluokille 3-6 ja 7-9

3-6 <https://peda.net/mikkeli/perusopetus/ol/1vmosotjksl/tjknvl/14-4-6-uskonto/ueov3/oul>

7-9 [https://peda.net/mikkeli/perusopetus/ol/luku15/15-4_oppiaineet/15-4-](https://peda.net/mikkeli/perusopetus/ol/luku15/15-4_oppiaineet/15-4-10_uskonto/ortodoksinen)

[10_uskonto/ortodoksinen](https://peda.net/mikkeli/perusopetus/ol/luku15/15-4_oppiaineet/15-4-10_uskonto/ortodoksinen)

KATOLINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan katoliseen uskontoon oppilaan perheen kautta. Keskeisiä sisältöjä ovat kirkon jäsenyys, kaste ja pyhä messu, ristinmerkki, Pyhä Kolminaisuus, Jeesus Kristus ja Jeesuksen elämän päätapaukset. Tutustutaan keskeisiin katolisen uskonnon päivittäisiin rukouksiin. Tutkitaan Raamatun kuvausta elämän synnystä. Opetuksessa tutustutaan Raamatun asemaan pyhänä kirjana sekä kirkkovuoden suuriin juhliin. Tutustutaan omaan seurakuntaan ja kirkkorakennukseen sekä tarkastellaan Neitsyt Mariaa ja joitakin pyhiä ihmisiä.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma tausta ja sen mahdollinen monikulttuurisuus ja moniuskontoisuus. Tutustutaan oman luokan, oman koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin sekä uskonottomuuteen osana arkea ja juhlaa. Tutkitaan katolisen perinteen yhtäläisyyksiä muiden uskontojen ja katsomusten kanssa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa pohditaan Vanhan testamentin ja Uuden testamentin kertomusten avulla hyvän ja pahan tunnistamista ja erottamista. Pohditaan toisista välittämisen ja rehellisyyden merkitystä. Perehdytään vastuuseen luonnosta ja maailmasta sekä tarkastellaan vastuuta luomiskertomuksen antamana tehtävänä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Opiskellaan alustavasti uskonnon keskeiset käsitteet kuten syntiinlankeemus, anteeksisaaminen ja -antaminen, oma ja yhteinen hyvä sekä näihin liittyvät keskeiset käskyt.

ISLAM

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetus-suunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan islamiin oman perheen kautta. Opiskellaan alustavasti islamilaisen kalenterin juhlat sekä ihmisen elämänkaareen liittyvät perinteet. Sisältöjen valinnassa keskeisiä ovat islamin opin perusteet: Jumalan ykseys, profeetat, pyhät kirjat, usko näkymättömään. Tutustutaan alustavasti Koraaniin ja perimätietoon sekä Islamilaiseen yhteisöön. Tarkastellaan islamin monimuotoisuutta ilmiönä sekä moskeijan merkitystä muslimille. Pohditaan muslimin uskonnollisia velvollisuuksia.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden pyhiin rakennuksiin, juhlaperinteisiin sekä uskonnotomaan tapakulttuuriin.

S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa keskeistä on oppilaiden elämänkaari ja siihen liittyvät elämänskysymykset. Keskeisiä sisältöjä ovat elämän kunnioittaminen, ihmisarvo ja lasten oikeudet. Pohditaan toisen asemaan eläytymistä. Tutustutaan islamin oikeuksiin ja velvollisuuksiin perhe-elämässä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Keskeisinä opittavina sisältöinä ovat hyvän elämän perusteet islamissa. Lisäksi tarkastellaan oman perheen tapakulttuuria ja pohditaan erilaisuuden hyväksymistä.

Mikkelin täydennys

Mikkelissä islamin opetus järjestetään keskitetysti ja yhdysluokkaopetuksena. Tavoitteiden ja sisältöjen jakaminen vuosiluokille valmistuu myöhemmin.

JUUTALAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetus-suunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan juutalaisuuteen oman perheen kautta. Sisältöjen valinnassa keskeisiä ovat juhlat, niiden suhde juutalaiseen kalenteriin, elämänkaareen liittyvät perinteet sekä juutalaisuuden opin perusteet: Jumalan ykseys, Toora, Tanach ja muut merkittävät uskonnolliset kirjat ja usko näkymättömään. Tutustutaan juutalaiseen seurakuntaan ja tarkastellaan juutalaisuuden monimuotoisuutta ilmiönä. Perehdytään synagogaan juutalaisten elämän keskuksena.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin ja juhlaperinteisiin, oman alueen pyhiin rakennuksiin sekä uskonnottomuuteen perinteiden keskellä.

S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa keskeistä on oppilaiden elämänkaareen liittyvät asiat. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämänkysymysten pohdinta ja avataan juutalaista näkökulmaa niihin. Tärkeitä pohdittavia kysymyksiä ovat elämän kunnioittaminen, ihmisarvo ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä toisen asemaan eläytyminen. Opetuksessa tutustutaan juutalaisuuteen perhe-elämässä sekä oman perheen tapakulttuuriin ja hyvän elämän perusteisiin juutalaisuudessa. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta.

13.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Oppiaineen tehtävä

Elämäncatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämäncatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäncatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on tärkeää sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäncatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäncatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäncatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäncatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 1-2 elämäncatsomustiedon opetuksen painopiste on oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen, ilmaisun sekä ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä. Oppilaan omaa ajattelua ja kokemuksia kuuntelemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen.

Elämäncatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältoalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua	S1-S4	L1, L2, L4
T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin	S2	L1, L2, L7
T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua	S1	L1, L2, L7
T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä	S1-S4	L1, L2, L7
T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia	S1-S4	L1, L3, L4
T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä	S1-S4	L1, L3, L7
T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuuria	S2	L2, L4

reja		
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita	S1-S4	L2, L3, L7
T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa	S4	L3, L5, L7

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua. Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyttä. Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla pohtien samalla elämän rajallisuutta. Perehdytään kertomuksiin maailman synnystä. Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen. Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Vuosiluokilla 1-2 elämäkatsomustiedon opetuksen painopiste on oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen, ilmaisun sekä ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä. Oppilaan omaa ajattelua ja kokemuksia kuuntelemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen.

Mikkelin täydennys

Elämäkatsomustiedon opetuksessa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa. Mikkelissä opetus tapahtuu yhdysluokissa, joissa voi olla oppilaita useilta eri vuosiluokilta. Opetusryhmien koostumus ja paikalliset olosuhteet esim. vierailujen mahdollisuuksissa otetaan huomioon.

1. LUOKKA			
Opetuksen tavoitteet	Opetuksen sisällöt	Mikkelin painotukset	Arvioinnin kohteet

		Painopistealue: osallistuminen ja ryhmässä toimiminen	
T1 Ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua. (L1, L2, L3)	S1 Kasvaminen hyvään elämään. Harjoitellaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemaan selkeää itseilmaisua. Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erotamista sekä ihmisen hyvyttä. Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.		Et-ryhmän jäsenenä toimiminen, keskustelutaidot, kuunteleminen ja osallistuminen.
		Painopistealueet: oman ajattelun ja tunteiden ilmaisu, arvot ja arvostaminen, elämäntavat, rehellisyys, lapsen oikeudet ja velvollisuudet	
T2 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin. (L1, L2, L3)	S2 Erilaisia elämäntapoja. Pohditaan kysymystä "Kuka minä olen?" sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.	Oman koti- ja kulttuuritaustan tutkiminen	Et-ryhmän jäsenenä toimiminen, keskustelutaidot, kuunteleminen ja osallistuminen sekä ilmaisemisen rohkeus.
T3 Ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua. (L1, L2, L7)	S1 Kasvaminen hyvään elämään. Harjoitellaan ja vahvistetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemaan selkeää itseilmaisua.		
T4 Edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteluja väitteitä. (L1, L2, L7)	S1-S4 Kasvaminen hyvään elämään, erilaisia elämäntapoja, yhteiselämän perusteita, luonto ja kestävä tulevaisuus. S1: Harjoitellaan ja vahvistetaan keskustelu- ja kuuntelutaitoja. S2: Tutustutaan kulttuuritaustaltaan erilaisten ihmisten elämään. S3: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arki-	Kestävän tulevaisuuden pohdintaa omassa lähiympäristössä	Et-ryhmän jäsenenä toimiminen, keskustelutaidot, kuunteleminen ja osallistuminen sekä ilmaisemisen rohkeus. Kiinnostus asiaan, taito perustella omaa näkemystä.

	päivän tilanteissa ja ympäristöissä. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä. S4: Tutustutaan luonnonsuojeluun.		

2.LUOKKA			
Opetuksen tavoitteet	Opetuksen sisällöt	Mikkelin painotukset	Arvioinnin kohteet
		Painopistealueet: monikulttuurisuus, lapsen oikeudet	
T5 Ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia. (L1, L3, L4)	S1-S3 Kasvaminen hyvään elämään, erilaisia elämäntapoja, luonto ja kestävä tulevaisuus. S1: Harjoitellaan ja vahvistetaan ensimmäisellä luokalla opittuja taitoja. S2: Tutkitaan erilaisia elämäntapoja erityisesti monikulttuurisuuden näkökulmasta. S3: Perehdytään lasten oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä (kansallinen näkökulma).		Et-ryhmän jäsenenä toimiminen, keskustelutaidot, kuunteleminen ja osallistuminen sekä ilmaisemisen rohkeus. Kiinnostus asiaan, taito perustella omaa näkemystä. Syyseuraus suhteen ymmärtäminen ja perusteleminen.
		Painopistealueet: maailman synty, luonnon monimuotoisuus ja luonnonsuojelu, ihmisen suhde luontoon ja rakennettuun ympäristöön. Käsitteet oikea ja väärä sekä ihmisen hyvyys.	
T6 Rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyttä. (L1, L3, L7)	S1, S2, S4 Kasvaminen hyvään elämään, erilaisia elämäntapoja, luonto ja kestävä tulevaisuus. S1: Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyttä. Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä, myös ristiriitatilanteissa. S2: Tutkitaan erilaisia elämäntapoja erityisesti monikulttuurisuu-		

	den näkökulmasta. S4: Perehdytään kertomuksiin maailman synnystä. Etsitään keinoja luonnon suojelemiseksi. Pohditaan luonnon ja rakennetun ympäristön suhdetta.		
		Painopistealue: erilaisuus, erilaiset kulttuurit	
T7 Opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön kulttuureja. (L2, L4)	S2 Erilaisia elämäntapoja. Pohditaan kysymystä "Kuka minä olen?" sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.		
		Painopistealue: erilaisuus, erilaiset kulttuurit	
T8 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen yhteiselämän perusteita. (L2,L3,L7)	S1-S4: S1 Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja sisältöjä, niiden erottamista ja vaikutuksia arkipäivän ihmissuhteisiin. Rakennetaan yhdessä eettisesti eheää persoonallisuutta. S2 Syvennetään oman koti- ja kulttuuritaustan suhdetta muihin koti- ja kulttuuritaustoihin. S3 Jatketaan lapsen oikeuksien ja lasten aseman käsittelyä (kansainvälinen näkökulma). S4 Pohditaan omien valintojen ja toiminnan vaikutuksia oman lähiympäristön viihtyvyyteen.	Oikea ja väärä arkipäivän ihmissuhteissa	
		Painopistealueet: luonto ja kestävä tulevaisuus	
T9 Ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa. (L3,L5,L7)	S4 Tarkastellaan kriittisesti ihmisen ja ympäristön suhdetta ja mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristön kehittymisen kestävän tulevaisuuden näkökulmasta. Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.		

Arviointi:

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Se tukee ja vahvistaa oppilaiden osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaidoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Mikkelin täydennys

Hyviä käytänteitä:

Kaikilla vuosiluokilla tutustutaan koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuuteen kunnioittavasti ja arvostavasti. Kiireettömyys, keskusteleminen, vuorovaikutteisuus, toiminnallisuus, projektit, vierailut ja vierailijat ovat peruslähtökohtia oppimiselle.

1-2 luokilla korostuvat lapsilähtöisyys, lapsen kokemusmaailman kunnioittaminen, luovat ja elämykselliset menetelmät sekä väittelyt.

Tunnetaidot: Sopivia ohjelmia ovat mm. Lions Quest; tunnekortteja löytyy Uskonnonopetus.fi- sivustolta. Myös sadut ja kertomukset toimivat hyvin tunnetaitojen harjoittelussa.

Juhlaperinteisiin tutustutaan vuoden kierron mukaisesti. Eri kulttuurien juhliin ja perinteisiin tutustutaan oppilasryhmän tarpeiden ja koostumuksen mukaisesti.

Ympäristötietoutta löytyy mm. WWF:n sivustoilta, Animalian ja Luonnonsuojeluliiton nettisivustoilta. Lastenoikeuksista löytyy tietoa YK:n sivustoilta.

Opetushallituksen kustantamana löytyy Miina ja Ville ja vintiöt- kirja ja myös muuta opetusta palvelevaa materiaalia. Retket ja opintokäynnit rikastuttavat opetusta.

Linkit

UE Mikkelin 1-2 sisällöt

<https://peda.net/mikkeli/perusopetus/ol/13-luonnos/1ov1/14-4-6-uskonto/ueov1l/eul>

UO Mikkelin 1-2 sisällöt

<https://peda.net/mikkeli/perusopetus/ol/13-luonnos/1ov1/14-4-6-uskonto/ueov1l/ou>

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa oppilas kokee tulevaisuutensa kuulluksi ja arvostetuksi.

Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioivaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnassa otetaan huomioon lasten elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämänkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet otetaan huomioon työtapojen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Se tukee ja vahvistaa oppilaiden osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita elämänkatsomustiedossa ovat

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemissa.

13.4.8 MUSIIKKI

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 1-2 musiikin opetuksessa oppilaat voivat yhdessä havaita ja kokea, kuinka jokainen on musiikissa ainutlaatuinen ja kuinka musiikillinen toiminta luo parhaimmillaan iloa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Musiikin opetus tukee kinesteettisen ja auditiivisen hahmottamiskyvyn, terveen äänenkäytön sekä myönteisen musiikkisuhteen kehittymistä. Musiikkikäsitteiden ja ilmaisukeinojen oppimisen perustana ovat laulamisen, soittamisen, säveltämisen, musiikkiliikunnan ja kuuntelun yhteydessä saadut kokemukset ja niistä keskusteleminen. Oppilaiden luovaa musiikillista ajattelua sekä esteettistä ja musiikillista ymmärrystä edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia äänikokonaisuuksia sekä käyttää mielikuvitustaan ja kekseliäisyytään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvausta rakentaen	S1-S4	L2, L7
Musisointi ja luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä	S1-S4	L1, L2, L4
T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen	S1-S4	L1, L4
T4 antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteutta-	S1-S4	L5, L6

maan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja		
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta	S1-S4	L2, L4
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen peruseräitä musisoinnin yhteydessä	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T7 ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa	S1-S4	L7
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa	S1-S4	L1

Mikkelin täydennys

Kaikkien tavoitteiden tulee toteutua kaikilla vuosiluokilla.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat tutustuvat musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto: Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperintöön vaalimiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia mukaan lukien lastenmusiikki sekä mahdolliset oppilaiden omat sävellykset ja musiikkikappaleet.

Mikkelin täydennys

	1. luokka	2. luokka
Laulaminen	- lastenlauluja - kalenterivuoteen liittyviä lauluja - laululeikkejä, musiikkiliikuntaa	- lastenlauluja - kalenterivuoteen liittyviä lauluja - laululeikkejä, musiikkiliikuntaa - kalevalainen vuorolaulu, soolo - tutti
Soittaminen	- keho- ja rytmisoittimia - improvisointia	- keho- ja rytmisoittimia - melodiasoittimiin tutustumista, esim. laattasoittimet - harmoniasoittimiin tutustumista, esim. kanteleet - improvisointia
Kuuntelu	- monipuolista kuunteluohjelmistoa	- monipuolista kuunteluohjelmistoa - suomalaista kansanmusiikkia
Musiikkitieto	RYTMI: - perussyke - hidas/nopea, hidastuva/nopeutuva - hiljaa/kovaa, hiljentyvä/voimistuva - aika-arvot: 1/4, 1/8, 1/4-tauko	RYTMI: - tasajakoinen/kolmijakoinen - aika-arvot: puolinuotti MELODIA: - korkea/matala HARMONIA: - duuri/molli MUOTORAKENNE: - säkeistö, kertosäe (AB) - kertausmerkit

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolisia ja joustavia musiikin opiskelukokonaisuuksia, joissa musiikin opetuksen erilaiset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 1-2

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, erilaisten välineiden käyttöä ja oppilaiden ryhmittelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Musiikin opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita ja vahvistetaan näin oppilaan yhteistyötaitoja, itsetuntoa ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi musiikissa on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaalle annetaan palautetta ja mahdollisuuksia oman ja ryhmän toiminnan arviointiin siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteis-

työtaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita musiikissa ovat

- edistyminen musiikillisissa yhteistyötaidoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä
- edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta.

13.4.9 KUVATAIDE

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 1-2 luodaan perustaa oppilaiden omakohtaiselle suhteelle kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Ilmaisun taitojen ja esteettisten valmiuksien kehittymistä tuetaan eri aistien ja koko kehon yhteistyöllä. Oppilaita ohjataan käyttämään mielikuvia, kuvataiteen käsitteistöä ja kuvallisen tuottamisen keinoja. Opetuksessa hyödynnetään toiminnallisuutta ja leikinomaisuutta. Oppilaita kannustetaan pitkäjänteiseen taideoppimiseen. Kuvien tuottamista ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintätekniikan ja verkkoympäristöjen avulla. Opetuksessa rohkaistaan toimimaan yhdessä, jakamaan kokemuksia sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta kuvallisesta työskentelystä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5

Kuvallinen tuottaminen		
T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8 kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9 innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tut-
tujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisäl-
töjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valin-
nassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

Mikkelin täydennys

Kuvataideopetuksessa vuosiluokilla 1-2 ohjataan oppilaita kokeilemaan monipuolisesti erilaisia ku-
vantekemisen tapoja. Esimerkiksi piirtämisen, maalaamisen, rakentelun ja muun kolmiulotteisen
työstämisen menetelmiä, erilaisten painomenetelmien, valo- ja videokuvaamisen menetelmiä.

Työskentelyssä pyritään alusta lähtien kunnioittamaan ja opettelemaan tekijänoikeuksia ja välttä-
mään valmiiden mallien toistamista tai suoraa kopiointia. Oppilaita kannustetaan omien ideoiden ja
luovien ratkaisujen tuottamiseen ja toteuttamiseen. Arvostetaan persoonallisia näkemyksiä.

Opetuksessa varataan riittävästi aikaa kuvista ja työskentelystä keskustelemiseen ja taidepuheeseen.

Opetuksessa voidaan hyödyntää esimerkiksi paikallista kulttuuriperintöohjelmaa, kulttuuripolkua ja kirjastopolkua.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.

1.-2. lk Työskentely lähtee oppilaiden kokemusmaailmasta. Työskentelyn lähtökohtana voi olla ilmiö tai asia, joka nousee esiin esimerkiksi elämän eri osa-alueista, yhteiskunnallisista tapahtumista, muista oppiaineista, tunteista, ihmisyydestä yleensä jne. Opetuksen aiheiksi voidaan valita oppilaille läheisiä asioita esimerkiksi lelut, pelit, sarjakuvat, animaatiot, elokuvat ja kirjat sekä tuotemerkit.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 1. ovat:

T1 Kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä.

T2 Rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan.

T3 Innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla.

T4 Innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 2. ovat:

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla.

T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja.

T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Ympäristön kuvakulttureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.

1.-2. lk Opettaja perehdyttää oppilaita havaitsemaan erilaisia visuaalisia seikkoja arjenympäristössä.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 1. ovat:

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan.

T8 Kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 2. ovat:

T5 kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa.

T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa.

T9 innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta.

Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä.

Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.

1.-2. lk Oppilaiden kuvalliset työt ovat arvokkaita ja ne asetetaan esteettisesti esille. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan johonkin paikalliseen taiteilijaan ja/tai taideteokseen.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 1. ovat:

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan.

T7 ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä.

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenäviä arvoja.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 2. ovat:

T5 kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa.

T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa.

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenäviä arvoja.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilan-

teissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 1-2 innostetaan leikinomaiseen kokeiluun, tieto- ja viestintäteknologian käyttöön sekä taiteidenväliseen toimintaan. Opetustilanteet toteutetaan kouluympäristön lisäksi erilaisissa rakennetuissa ympäristöissä, luonnon ympäristöissä ja verkkoympäristöissä.

Mikkelin täydennys

Oppilaita kannustetaan omien ajatusten esille tuomiseen, suunnitteluun ja toteuttamiseen. Opettaja ohjaa ja innostaa oppilaita olemaan rohkeita, ennakkoluulottomia ja uskomaan omiin ideoihinsa. Oppimisympäristönä voi toimia mm. koulun lähiympäristö, koulun muut tilat ja virtuaaliympäristö.

Pyritään välttämään valmiiden mallien käyttämistä oppimisen lähtökohtana. Oppilaat tutustuvat tekijänoikeuksiin esim. oppilas on tietoinen, ettei hän voi kopioida kenenkään työtä ja esitellä tai julkaista sitä omanaan.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Palaute on monipuolista ja rohkaisee oppilaita omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppilaat saavat palautetta kaikilla tavoitteissa määritellyillä taideoppimisen alueilla.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita kuvataiteessa ovat

- edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle
- edistyminen materiaalien kokeilemisessä ja tekniikoiden harjoittelussa
- edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessä
- edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessä.

13.4.10 KÄSITYÖ

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisen teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäriöivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestävälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämämpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 1-2 käsityön tehtävänä on mahdollistaa oppilaiden käsityön ilmaisun, suunnittelun ja tekemisen tietojen ja taitojen kehittyminen sekä kokemusten karttuminen. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan toimimaan käsityön suunnittelijoina ja valmistajina sekä käyttämään siinä erilaisia materiaaleja. Käsityö kehittää keskittymiskykyä ja aloitteellisuutta. Se kannustaa arvostamaan ja arvioimaan omaa ja toisten työtä ja työskentelyä. Käsityön kasvatustehtävänä on ohjata oppilaita ymmärtämään kulttuurien moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön	S1-S4	L1, L2
T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta	S1, S2, S3	L1, L4, L5
T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa	S1-S5	L1, L7
T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti	S2-S4	L4, L6

T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta	S1-S6	L1, L3

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että kokonaisen käsityön prosessi toteutuu ja erilaiset materiaalit ja työtavat tulevat tutuksi. Työskennellään yhteisten ilmiöiden parissa useiden oppiaineiden kanssa.

S1 Ideointi: Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.

S2 Kokeilu: Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaalliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

S3 Suunnittelu: Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.

S4 Tekeminen: Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.

S5 Dokumentointi: Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

S6 Arviointi: Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

Mikkelin täydennys

Tavoitteiden jakaminen vuosiluokille Mikkelissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy	Mikkelin täydennys
T1 rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön	S1 ideointi S2 kokeilu S3 suunnittelu S4 tekeminen	L1 ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	1. luokka 2. luokka
T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittää omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta	S1 ideointi S2 kokeilu S3 suunnittelu	L1 ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 monilukutaito L5 tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	1. luokka Oppilas piirtää suunnitelman ja raportoi suullisesti tai kirjallisesti, mitä on tehnyt. 2. luokka Oppilas raportoi tai

			esittelee suullisesti tai kirjallisesti työskentelyään ja valmistettua työtään.
T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsi-työtuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja tekniisiin ratkaisuihinsa	S1 ideointi S2 kokeilu S3 suunnittelu S4 tekeminen S5 dokumentointi	L1 ajattelu ja oppimaan oppiminen L7 osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	2. luokka
T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti	S2 kokeilu S3 suunnittelu S4 tekeminen	L4 monilukutaito, L6 työelämätaidot ja yrittäjyys	1. luokka 2. luokka ks. erillinen taulukko alla
T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta	S1 ideointi S2 kokeilu S3 suunnittelu S4 tekeminen S5 dokumentointi S6 arviointi	L1 ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	1. luokka 2. luokka

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Oppimisympäristö tukee käsityön toiminnallisuutta ja vuorovaikutusta opettajan, vertaisryhmän sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet ja materiaalit edistävät tavoitteiden saavuttamista. Oppilaita innostetaan havainnoimaan ja käyttämään havaintojaan käsityötaitojen osana sekä vaikuttamaan ympäristöönsä. Työtapojen valinnoilla oppilaita kannustetaan osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Ohjatun suunnittelun ja tekemisen tukena hyödynnetään mielikuvitusta, tarinoita, draamaa, leikkiä, pelejä sekä luonnon- ja rakennettua ympäristöä. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Mikkelin täydennys

Käsityön opetus tulee toteuttaa tarkoituksenmukaisissa ja turvallisissa tiloissa, joissa on käytettävissä tarkoituksenmukaiset käsityövälineet. Käsityön tulee sisältää tasapainoisesti teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja ja sisältöjä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda pedagogisesti erilaisia työtapoja ja vuorovaikutustilanteita, joilla tuetaan sekä yksilöllistä käsityötaitojen oppimista ja suunnittelua että yhteisöllistä työskentelyä. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet sekä tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien materiaalien, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Käsityön toiminnallinen oppiminen edellyttää riittävästi aikaa, tilaa ja ohjausta.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota myönteisen palautteen antamiseen ja kannustamiseen sekä työskentelyn aikana että prosessin lopussa. Monipuolisella arvioinnilla ja palautteella tuetaan laaja-alaisen käsityötiedon ja -taidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia tapoja osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida yhdessä, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä ja toisten työskentelyn arvostamista.

Arviointi kohdistuu kokonaiseen käsityöprosessiin ja eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä, joka todentaa oppilaiden edistymistä ja käsityöllisen osaamisen tasoa. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita käsityössä ovat

- edistyminen työskentelyn sujuvuudessa
- edistyminen suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin taidoissa
- edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa.

13.4.11 LIIKUNTA

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja opimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Mikkelin täydennys

Liikunnassa voidaan toimia aktiivisesti yhteistyössä urheiluseurojen ja muiden organisaatioiden kanssa monipuolisen liikunnanopetuksen mahdollistamiseksi. Ymmärretään liikunnan laajuus ja merkitys osana arkielämää ja toimintakykyä. Pyritään hyödyntämään liikuntateknologiaa monipuolisesti mahdollisuuksien mukaan. Hyödynnetään liikuntaa yhteistyössä osana laaja-alaisempia oppimiskokonaisuuksia.

Liikunnan opetuksessa korostuu oppilaan kyky olla aktiivinen oppija osana hyvin toimivaa ryhmää. Painotetaan liikunnallista elämänasennetta ja positiivista suhtautumista itseensä liikkujana. Oppilas ymmärtää että liikuntataidot eivät ole sidoksissa tiettyyn lajiin vaan ne ovat sovellettavissa moniin eri lajeihin ja tilanteisiin. Lisäksi pyritään hyödyntämään luontoa ja lähialueiden mahdollisuuksia liikunnan opetuksessa.

”Liikutaan yhdessä leikkien.”

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen pääpaino on havaintomotoristen taitojen ja motoristen perustaitojen oppimisessa, yhdessä tekemisessä ja sosiaalisten taitojen kehittämisessä sekä liikuntaan liittyvien myönteisten kokemusten vahvistamisessa. Opetus tukee oppilaita auttamalla heitä kohtaamaan emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mielikuvitusta ja omia oivalluksia.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itse- näisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä teke- mään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja vä- lineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina	S1	L3
T4 harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympä- ristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä	S1	L3
T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito	S1	L3
T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikunta- tunneilla	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T7 ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa	S2	L2, L3, L6, L7
T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta	S2	L2, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemi- seen.	S3	L1, L2, L3
T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja	S3	L1, L2

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksuja ja hyppyjä) ja välineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä) erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, luonnossa, lumella ja jäällä). Kehonhal-
lintoa edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelu- ja musiikkileikkejä), joissa harjaannutetaan
kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista.

Tutustutaan monipuolisiin ja turvallisiin tehtävin liikkumiseen sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri
oppimisympäristöissä. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja
pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamis-
sesta.

S3 Psyykkinen toimintakyky: Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.

Mikkelin täydennys

Paikalliset liikunnan opetuksen tavoitteet

1.lk Tavoitteet

Ensimmäisellä luokalla keskitytään havaintomotoristen taitojen harjoitteluun ja kehittämiseen (oman kehon ja sen osien hahmottaminen suhteessa käytettävään tilaan, aikaan ja voimaan). Opitaan oman kehon havainnointia eri aistien avulla monipuolisissa ympäristöissä. Opitaan tekemään tilanteeseen sopivia ratkaisuja.

Motoriikan perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) kehittäminen leikinomaisesti oppilaiden mielikuvitusta ja luovuutta käyttäen. Opetukseen valitaan monipuolisesti näitä taitoja kehittäviä erilaisia harjoitteita kuten hippoja, leikkejä, temppuratoja, pelejä ja kisoja, joita toteutetaan paikallisten mahdollisuuksien mukaan eri ympäristöissä ja eri vuodenaikojä hyväksi käyttäen.

Oppilas saa liikunnan kautta paljon myönteisiä kokemuksia ja oppii itsestään myönteisiä asioita. Oppilas oppii myös menemään epämukavuusalueelle ja kohtaamaan haasteita kehittyäkseen. Oppilas tunnistaa omia hyviä puoliaan ja heikkouksiaan.

2.lk

Toisella luokalla keskitytään havaintomotoristen taitojen vakiinnuttamiseen ja monipuolistamiseen. Motoriikan perustaitoja kehitetään monipuolisemmiksi leikinomaisesti. Vahvistetaan oppilaan myönteisiä liikuntakokemuksia.

Vuosiluokilla 1-2 painottuvat Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3).

Arviointi 1-2 vuosiluokilla: Miten oppilas hallitsee havainto- ja perusmotorisia taitojaan? Miten oppilas osaa olla osana ryhmää? Opettajan arvioinnissa painottuu havainnointi motorikan perustaitojen haltuunotosta.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 1-2 on tärkeää tunnistaa sellaiset motorisen oppimisen vaikeudet, joilla voi olla yhteyttä muihin oppimisen ongelmiin.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnilla tuetaan oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla eli sen tarkoituksena on tukea fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittymistä. Rakentava ja kannustava palaute tukee oppilaan myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaiden oppimisesta, työskentelystä ja edistymisestä.

Arvioinnissa pyritään tunnistamaan oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet sekä tukemaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaiden toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla sekä ohjaamalla oppilaita itsearviointiin.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita liikunnassa ovat

- edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä
- edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa
- edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa
- edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa.

13.4.12 OPPILAANOHAUS

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Mikkelin täydennys

Oppilaanohjauksen sisällöt täydentyvät ja syvenyvät siirryttäessä vuosiluokalta toiselle.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osallista osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Ohjauksella edistetään oppilaiden opiskeluvalmiuksien ja -taitojen kehittymistä sekä tuetaan vähitellen kasvavaa vastuunottoa koulutyöstä sekä omista tehtävistä ja tavaroista. Oppilaiden tulee saada ohjausta tavoitteiden asettamisessa sekä kannustavaa ja ohjaavaa palautetta tavoitteiden saavuttamisesta siten, että oppimaan oppimisen taidot vahvistuvat. Oppilaanohjauksen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita työtapoja ja palautteen antamisen tapoja, jotka mahdollistavat oppilaiden myönteisen käsityksen muodostumisen itsestään oppijoina ja ryhmän jäseninä.

Mikkelin täydennys

Oppilaanohjauksessa tehdään yhteistyötä huoltajien kanssa. Koulukohtaisesti määritellään toimintatavat, joiden avulla oppilas ohjataan koulun toimintaan. Siirtymävaihe esiopetuksesta alkuopetukseen ja sen toimintatavat on kuvattu Mikkelin kaupungin ohjaussuunnitelmassa (päivitetään ajantasalle, linkki OPS:iin).

Toisella vuosiluokalla oppilaalla on mahdollisuus hakeutua opiskelemaan musiikkiluokalle. Musiikkiluokalle hakeminen pohjautuu oppilaan kiinnostukseen ja taitoihin.

Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ja ryhmässä toimimiseen. Heitä kannustetaan myös osallisuuteen omassa lähiympäristössään.

Perusopetuksen alkuvaiheessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään ensimmäisiä koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkityksen tulevien opintojen kannalta. Ammatteihin ja työelämään tutustuminen aloitetaan luokan tai koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiirin ammanteista.

Opetus vuosiluokilla 3-6

LUKU 14 VUOSILUOKAT 3-6

14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Mikkelin täydennys

Se, miten Mikkelissä toimitaan siirtymävaiheissa, kuvataan Mikkelin ohjaussuunnitelmassa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Vuosiluokat 3-6: Oppijana kehittyminen

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttämällä. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3-6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista sekä uusien työskentelytapojen ja arviointikäytäntöjen kohtaamista. Tällöin on tärkeää, että kotona ja koulussa huolehditaan oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Vastuu omasta opiskelusta lisääntyy ja monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä tuodaan esiin, mitkä tavoitteenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 3-6.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyyden ja hyväksytyksi tulemisen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestäväen elämäntavan omaksumiselle ja kestäväen kehityksen tarpeen pohtimiselle.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti pääättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytapoin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeitä. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Heille järjestetään mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä. Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä. Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja. Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat hankkivat tietoa teknologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämänalueilla ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat myös kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. He saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Tähän liittyvää perustaitojen ja -tekniikoiden hallintaa syvennetään. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöön ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkutella ostamaan.

Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä tekijän, katsojan sekä käyttöyhteyksiin ja -tilanteiden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen - niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa - edistää monilukutaidon kehittymistä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tv) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, ko-keilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Koulussa tutkitaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta arkeen ja otetaan selvää sen kestävästä käytötavoista.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. He harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppivat myös kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaita ohjataan tv:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemiseen. Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mitaisten työjaksojen merkityksestä terveydelle. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen:* Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Työelämätaidot ja yrittäjäys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammateista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi koulun sisäinen työharjoittelu, yhteistyöhankkeet lähellä toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa, kummitoiminta sekä vertaissovittelu tai tukioppilaina toimiminen. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskuntatoimintaan, kerhotoimintaan ja esimerkiksi ympäristötoimintaan tai muihin koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja ja kasvaa vähitellen vastuun kantamiseen. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

14.3. Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten tuetaan oppilaiden siirtymistä toiselta kolmannelle vuosiluokalle sekä kuudennelta seitsemännelle vuosiluokalle
 - o toimintatavat siirtymävaiheessa
 - o tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut

- mitkä ovat vuosiluokkakokonaisuuden 3-6 erityispiirteet ja tehtävät (perusteiden kuvauksia voidaan käyttää sellaisenaan) sekä niihin liittyvät paikalliset painotukset ja miten tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään
- mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 3-6 (perusteiden tavoitekuvauksia voidaan käyttää sellaisenaan) sekä niiden mahdolliset paikalliset painotukset ja miten oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan vuosiluokilla 3-6
- mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt vuosiluokilla 3, 4, 5 ja 6
- mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyvät mahdolliset erityispiirteet vuosiluokilla 3-6.

14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN ERI OPPIMÄÄRIEN JA TOISEN KOTIMAISEN KIELEN OPISKELU

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan omaa äidinkieltä. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä	Toinen kotimainen kieli	
		yhteinen	valinnainen
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielen-

käyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkittävyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen erityisenä tehtävänä on oppilaiden ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen sekä lukemisen ja tekstien tuottamisen taitojen ja strategioiden sujuvoittaminen ja tekstilajivalikoiden laajentaminen. Oppilaita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa, ja heitä ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä monimuotoisempia tekstejä osana oppimaan oppimista. Tietoa kielestä, kirjallisuudesta, mediasta ja muusta kulttuurista opitaan kielellisten taitojen kehittämisen ja tekstien merkitysten tarkastelun yhteydessä. Opetuksen tavoitteena on herättää kiinnostus ja antaa välineitä kielen havainnointiin, lukuharrastukseen ja monenlaiseen ilmaisuun sekä tarjota kieleen ja kirjallisuuteen liittyviä elämyksiä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Mikkelin täydennys

Äidinkieli ja kirjallisuus sopii hyvin monialaiseen yhteistyöhön muiden oppiaineiden kanssa. Opetusta suunnitellessaan luokanopettaja voi etsiä yhteyksiä muiden oppiaineiden sisältöihin ja tehdä oppiainerajoja ylittäviä kokonaisuuksia erilaisia opiskelumenetelmiä hyödyntäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittävät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, luku- harrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Mikkelin täydennys

Katso **Äidinkielen ja kirjallisuuden tehtävä**

Vuosiluokkien 3 - 6 tavoitteet ja sisällöt on merkitty taulukkoon siten, että ensimmäisessä sarakkeessa ovat valtakunnallisen perustekstin tavoitteet ja sen alla Mikkelin paikalliset täsmennykset eri luokka-asteille. Seuraavassa sarakkeessa ovat perustekstin sisältöalueet, jotka on jaettu kuhunkin tavoitteeseen sopivaksi. Niiden alapuolelle on lisätty Mikkelin paikalliset täsmennykset eri vuosiluokille. Tarkoitus on, että opetussuunnitelmaa lukiessaan opettaja tutustuu niin perustekstiin kuin paikallisiin täsmennyksiin.

Katso myös **Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokille 3 - 6.**

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-

		alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1 Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. 3. - 6. lk sisällön täydennys: Harjoitellaan ja vahvistetaan vuorovaikutustaitoja omassa luokassa, koulussa, arjen tilanteissa ja turvallisesti myös verkkoympäristöissä.	L1, L2, L7
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1 Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. 3. - 6. lk sisällön täydennys: Harjoitellaan erilaisten viestintäharjoitusten avulla kohteliaisuutta, oman mielipiteen esittämistä ja toisten huomioon ottamista. Havainnoidaan oman äänenkäytön, kohteliaisuuden ja viestintätavan vaikutuksia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Pidetään pieniä suullisia esityksiä yksin, parin kanssa ja ryhmässä.	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1 Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuuksiin, hyödynnetään draaman toimintamuu- toja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. 3. - 6. lk sisällön täydennys: Tehdään erilaisia ilmaisu- ja draamaharjoituksia. Käsitellään yhdessä luettuja tekstejä draaman avulla. Suunnitellaan ja toteutetaan erilaisia esityksiä ja tapahtumia.	L1, L2, L4, L7
T4 kannustaa oppilasta kehittä-	S1 Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä-	L1, L2, L3,

mään myönteistä viestijäkuva sekä halua ja kykyä toimia erilai- sissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	tä- ja esitystilanteissa. 3. - 6. lk sisällön täydennys Kehitetään oppilaan myönteistä viestijäkuva kannustavan palautteen avulla ja harjoittelemal- laitse- ja vertaisarviointia.	L4
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan luku- taitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtä- misen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan 3. lk tavoitteen täydennys: Ohjata oppilasta sujuvan lukutaidon saa- vuttamiseen ja tutustumaan tekstin ym- märtämisen strategioihin. 4. luokan täydennys: Ohjata oppilasta tekstin ymmärtämisen strategioiden ja opiskelutekniikoiden ke- hittämiseen. 5. luokan täydennys: Ohjata oppilasta tekstin ymmärtämisen ja ajattelutaitojen kehittämiseen. 6. luokan täydennys: Ohjata oppilasta monipuolisten tekstien sujuvaan lukemiseen, tekstinymmärtämi- sen perusstrategioiden hallitsemiseen ja oman lukemisen tarkkailuun ja arviointiin.	S2 Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja ta- voitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. 3. lk sisällön täydennys: Opetellaan käyttämään oikeaa lukutekniik- kaa erilaisissa teksteissä. Opetellaan erilaisia opiskelutekniikoita olennaisen tiedon löytä- miseksi tekstistä. Harjoitellaan löytämään tietotekstistä olennainen asia tekemällä aja- tuskartta. 4. lk sisällön täydennys: Edellisten lisäksi harjoitellaan oman lukemi- sen tarkkailemista ja arviointia. Harjoitellaan kaunokirjallisen teoksen juonen referoimista. 5. lk sisällön täydennys: Edellisten lisäksi harjoitellaan tekemään ky- symyksiä teksteistä ja tekemään niiden avul- la päätelmiä tekstin sisällöstä. 6. luokan sisällön täydennys: Edellisten lisäksi harjoitellaan tekstin ym- märtämistä mm. opettelemalla tiivistelmän tekemistä.	L1, L4, L5
T6 opastaa oppilasta kehittämään moni- muotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistä- mään ajattelutaitojaan 3. lk tavoitteiden täydennys: Opastaa oppilasta tiedostamaan, että sanoja voidaan luokitella muodon ja mer- kityksen perusteella ja että verbejä taivu- tetaan persoonamuodoissa. 4. lk tavoitteiden täydennys: Opastaa oppilasta tunnistamaan kaikki	S2 Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tut- kimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekste- jä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kie- likuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinker- taisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilai- den tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimal- la. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat).	L1, L2, L4, L5

sanaluokat ja ymmärtämään menneen ja nykyisyyden aikamuotojen erot. 5. lk tavoitteiden täydennys: Opastaa oppilasta hallitsemaan verbien aikamuodot ja ymmärtämään nominatiivin, genetiivin ja partitiivin merkityksen lauserakenteessa. 6. lk tavoitteiden täydennys: Opastaa oppilasta ymmärtämään sanojen taipuminen kokonaisuutena ja hallitsemaan sanaluokat.	3. -6. lk sisällön täydennys: Tutkitaan ja vertaillaan monimuotoisia tekstejä ja opitaan tunnistamaan niiden kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Selitetään, vertaillaan ja pohditaan sanojen, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä. 3. lk sisältöjen täydennys: Tutustutaan sanojen luokitteluun ja taipumiseen ja opitaan verbien persoonamuodot. Tutkitaan sanoja, niiden synonyymeja ja ylä- ja alakäsitteitä. 4. lk sisältöjen täydennys: Harjoitellaan verbien ja nominien taivuttamista ja tunnistetaan kaikki sanaluokat. Opetellaan aikamuodoista preesens ja imperfekti. 5. lk sisältöjen täydennys: Opitaan kaikki verbien aikamuodot. Opitaan nominatiivi, genetiivi ja partitiivi. 6. lk sisältöjen täydennys: Syvennetään kieliopin tuntemusta (verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa sekä nominatiivi, genetiivi ja partitiivi) ja tutustutaan paikallissijojen käyttöön. Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät.	
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin 3. lk tavoitteen täydennys: Ohjata oppilasta etsimään kirjastosta haluamansa kirja sekä tutustumaan tiedonhankintaan eri lähteistä. 4. lk tavoitteen täydennys: Ohjata oppilasta etsimään tietoa monipuolisesti ja harjoittelemaan sen luotettavuuden arvioimista. 5. lk tavoitteen täydennys: Ohjata oppilasta perehtymään tiedonhankintaan ja tutkimuksen perusprosessiin osallistumalla ilmiöprojektiin.	S2 Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta. 3. lk sisällön täydennys: Opitaan löytämään haluttu kirja kirjastojärjestelmästä (ks. kirjastopolku). Harjoitellaan tiedon etsimistä sekä painetuista että sähköisistä lähteistä. 4. lk sisällön täydennys: Vahvistetaan monipuolista tietolähteiden käyttötaitoa. Harjoitellaan tekstien ja lähteiden luotettavuuden arvioimista. Ymmärretään, että tekijällä on oikeus omaan tuotokseensa. 5. lk sisällön täydennys: Tutustutaan tiedon hankinnan ja tutkimuk-	L1L4, L5

6. lk täydennys: Ohjata oppilasta etsimään tietoa monipuolisesti sekä arvioimaan tietolähteiden luotettavuutta.	sen perusprosessiin. (Ks. kirjastopolun monialainen ilmiöprojekti) 6. lk sisällön täydennys: Käytetään monipuolisesti tietolähteitä, vahvistetaan kykyä lähdekritiikkiin ja opitaan noudattamaan tekijänoikeuksia.	
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä. 3. - 4. luokkien tavoitteiden täydennys: Kannustaa oppilasta tutustumaan ikäta- solleen sopivaan kirjallisuuteen monipuolisesti sekä käyttämään kerronnan käsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni). 5. - 6. luokan täydennys: Kannustaa oppilasta lukemaan kirjallisuutta monipuolisesti ja analysoimaan lukemaansa käsitteiden avulla.	S2 Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. 3. - 6. lk täydennys: Tutustutaan monipuolisesti erilaisiin teksteihin. Joka vuosiluokalla ainakin yhden kirjan käsittelyssä pyritään elämyksellisyyteen esim. draaman keinoin ja lukukokemuksen jakamiseen, myös monimediaisessa ympäristössä. 3. - 4. lk täydennys: Kirjallisuutta käsitellessä käytetään jo aiemmin opittuja kerronnan peruskäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni). 5. lk täydennys: Opetellaan käsitteet kertoja, aihe ja teema. Vahvistetaan kirjallisuuden käsitteiden käyttöä analysoimalla lyhyitä tarinoita niiden avulla (päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika, juoni, kertoja, aihe ja teema). 6. lk täydennys: Yhden luetun nuorten kirjan analysoiminen kirjallisuuden käsitteitä käyttäen.	L1, L4, L5"
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3 Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. 3. - 6. lk täydennys: Vahvistetaan oppilaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana rohkaisevalla ohjauksella kirjoittamisprosessin aikana sekä harjoittelemalla kannustavaa vertaisarviointia.	L1, L2, L4,L7
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoit-	S3 Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havainto-	L1, L4,

telemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä 3. Ik tavoitteiden täydennys: Kannustaa oppilasta harjoittelemaan otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa. 4. Ik tavoitteiden täydennys: Kannustaa oppilasta käyttämään omissa teksteissään otsikoita ja kappalejakoa. 5. - 6. Ik tavoitteiden täydennys: Kannustaa ja ohjata oppilasta jakamaan omaa tekstiään kappaleisiin, kiinnittämään huomiota sanavalintoihin sekä otsikointiin.	jen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. 3. - 6. Ik täydennys: Kirjoitetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä yhteensä vähintään neljä vuodessa. Tuotetaan erilaisia tekstejä myös monimediaisiin ympäristöihin (esimerkiksi videopäiväkirjat, blogitekstit, verkkokeskustelut). Harjoitellaan otsikointia ja kappalejakoa. 3. Ik täydennys: Esimerkiksi satu, uutinen ja tietoteksti. 4. Ik täydennys: Esimerkiksi kuvaus, kertomus, mielipideteksti ja runo. 5. Ik täydennys: Esimerkiksi ohje, tiedote, raportti (ks. kirjastopolun monialainen ilmiöprojekti). 6. Ik täydennys: Esimerkiksi sähköposti/kirje, tiivistelmä, tietoteksti pohjatekstiä apuna käyttäen.	L5,L7
T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa 3. Ik tavoitteiden täydennys: Ohjata oppilasta erottamaan lause ja virke ja vahvistamaan oikeinkirjoituksen perusasioiden hallintaa. 4. Ik tavoitteiden täydennys: Ohjata oppilasta tunnistamaan erilaisia lauseita. 5. Ik tavoitteiden täydennys: Ohjata oppilasta tunnistamaan lauseen pääjäsenet. 6. Ik tavoitteiden täydennys: Ohjata oppilasta kirjoitetun kielen perusra-	S3 Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyyppit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Ks. tv-t-suunnitelma näppäintaitojen ja tekstinkäsittelyn osalta. 3. Ik täydennys: Opitaan erottamaan lause ja virke. Kerrataan oikeinkirjoituksen perussäännöt: iso alkukirjain, lopetusmerkki ja yhdyssanat.	L1, L4, L5

kenteiden ja oikeinkirjoituksen perusasioiden tuntemuksessa sekä ohjata käyttämään niitä oman tekstinsä tuottamisessa.	4. lk täydennys: Harjoitellaan erottamaan pää- ja sivulause toisistaan. Harjoitellaan pilkkujen ja vuoropuhelujen merkitsemistä. 5. lk täydennys: Harjoitellaan sivulauseyppien tunnistamista. Opitaan lauseen pääjäsenet (subjekti, predikaatti ja objekti). 6. lk täydennys: Syvennetään oikeinkirjoituksen perusasioitten hallintaa omassa tekstissä.	
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen 3. lk tavoitteiden täydennys: Kannustaa oppilasta kehittämään muistiinpanotekniikoita. 4. lk tavoitteiden täydennys: Kannustaa oppilasta ymmärtämään, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan. 5. lk tavoitteiden täydennys: Kannustaa oppilasta tuottamaan tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. 6. lk tavoitteiden täydennys: Kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä.	S3 Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä. Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen. 3. - 6. lk sisällön täydennys: Ks. kirjastopolku ja tvt-suunnitelma (tekijänoikeudet ja netiketti). Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamista, prosessikirjoittamista ja itse- ja vertaisarviointia. Tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia yksityisyyttä kunnioittaen. 3. lk täydennys: Harjoitellaan muistiinpanojen tekemistä (esimerkiksi ajatuskartta). Harjoitellaan rakentavan palautteen antamista ja saamista. 4. lk täydennys: Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää. Harjoitellaan tekstien ja lähteiden luotettavuuden arvioimista. Ymmärretään, että tekijällä on oikeus omaan tuotokseensa. 5. lk täydennys: Harjoitellaan pari- tai ryhmäkirjoittamista ja vertaisarviointia. Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää. 6. lk täydennys: Opitaan kirjoittamaan tiivistelmä. Noudatetaan-	L2, L4, L5, L6

		tekijänoikeuksia. Harjoitellaan prosessikirjoittamista ja omien tekstien arviointia.	
Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy	
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia 3. - 4. lk täydennys: Ohjata oppilasta tarkkailemaan kieltä arjen tilanteissa ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä puhutaan. 5. - 6. lk täydennys: Ohjata oppilasta ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joilla kielestä puhutaan.	S4 Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. 3. lk täydennys: Havainnoidaan omaa kieltä arjen tilanteissa (esimerkiksi tekstiviestikieli, puhelinkäyttäminen). Tarkastellaan sanoja erityisesti taipumisen näkökulmasta. 4. lk täydennys: Harjoitellaan kielen vaihtelua erilaisissa tilanteissa, esimerkiksi asiointikieli. Tarkastellaan kieltä erityisesti sanaluokkien ja ajan ilmaisemisen näkökulmasta. 5. lk - 6. lk täydennys: Tutkitaan omien kielellisten valintojen vaikutuksia viestin vastaanottajiin (esimerkiksi vihapuhe). Tarkastellaan kieltä erityisesti sanojen taipumisen ja ajan ilmaisemisen näkökulmasta.	L1, L2, L4	
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämyksen jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4 Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä. 3. - 6. lk sisällön täydennys: Joka vuosi luetaan vähintään viisi ikä- ja taitotasolle sopivaa kirjaa, joista vähintään yksi on yhdes- sä luettava teos (opettaja voi lukea ääneen) ja joista vähintään yksi on tietokirja. Kannustetaan lukudiplomin suorittamiseen. Käytetään kirjastoa aktiivisesti ja monipuolisesti mahdollisuuksien	L2, L4, L5, L7	

	mukaan. 5. - 6. lk täydennys: Luetaan yksi lasten- tai nuortenkirjallisuuden klassikkoteos.	
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen 3. lk tavoitteiden täydennys: Tukea oppilasta tutustumaan ja arvostamaan omaa ja muita kulttuureja. 4. lk tavoitteiden täydennys: Tukea oppilasta oman kulttuuri-identiteetin rakentamisessa ja suomalaisen mytologian tuntemisessa. 5. lk tavoitteiden täydennys: Tukea oppilasta kansanperinteen ja nykykulttuurin tuntemisessa. 6. lk tavoitteiden täydennys: Tukea oppilasta arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä.	S4 Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa esim. kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudella tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. 3. - 6. lk sisällön täydennys: Ks. <u>kirjasto</u>- ja kulttuuripolku. Katsotaan teatteriesityksiä, elokuvia, käydään museoissa ja hyödynnetään kirjastoa. Tehdään omia esityksiä ja elokuvia. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. 3. lk täydennys: Tutustutaan oman ja muiden kulttuurien kansansatuihin. 4. lk täydennys: Tutustutaan kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa (esim. arvoitukset, sananlaskut, vitsit). 5. lk täydennys: Tutustutaan Kalevalan hahmoihin ja tarinoihin. Tutustutaan oman ja muiden kulttuurien kansanperinteeseen. 6. lk täydennys: Tutustutaan Aleksis Kiven Seitsemään veljekseen. Tutkitaan yhtäläisyyksiä ja eroja oppilaille tuttu- jenkielten ja eri kulttuurien välillä.	L2, L4, L6, L7

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

HYVÄ OSAAMINEN	

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	3. - 5. lk Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä sekä osallistuu vuorovaikutustilanteisiin toiset huomioon ottaen. Oppilas pitää suullisia esityksiä ja osallistuu draamaharjoituksiin.
Tekstien tulkitseminen	3. lk Oppilas on saavuttanut sujuvan lukutaidon ja löytää olennaisen tiedon ikätasolleen sopivasta tietotekstistä. Oppilas osaa luokitella sanoja ja taivuttaa verbejä persoonamuodoissa. Oppilas löytää etsimänsä kirjan kirjastosta. Oppilas ymmärtää kerronnan peruskäsitteet (päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni). 4. lk Oppilas osaa referoida kaunokirjallisen teoksen juonen. Oppilas tunnistaa sanaluokat sekä preesensin ja imperfektin. Oppilas osaa etsiä monipuolisesti tietoa ja arvioida sen luotettavuutta. Oppilas osaa kertoa lukemastaan kirjasta kerronnan peruskäsitteitä käyttäen. 5. lk Oppilas osaa tehdä päätelmiä lukemastaan käyttäen tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas hallitsee verbin aikamuodot ja ymmärtää kieliopillisten sijojen merkityksen lauserakenteessa. Oppilas tuntee tutkimuksen perusprosessin sekä kerronnan käsitteet kertoja, aihe ja teema.
Tekstien tuottaminen	3. lk Oppilas osaa otsikoida ja jakaa tekstiään kappaleisiin. Oppilas erottaa lauseen ja virkkeen. Oppilas tuntee oikeinkirjoituksen perussäännöt (iso alkukirjain, lopetusmerkit ja yhdyssanat). Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja. 4. lk Oppilas tuottaa monipuolisia tekstejä myös monimediaisissa ympäristöissä. Oppilas erottaa pää- ja sivulauseen toisistaan. Oppilas ottaa tekstejä tuottaessaan huomioon tekijänoikeudet. 5. lk Oppilas kiinnittää ohjatusti huomiota sanavalintoihin omissa teksteissään. Oppilas tunnistaa sivulausetyypit ja lauseen pääjäsenet. Oppilas osaa tuottaa tekstiä vaihteittain, myös yhdessä toisten kanssa. Oppilas osaa tehdä lähdeluettelon.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	3. lk Oppilas käyttää kieltä toiset huomioon ottaen arjen tilanteissa. Oppilas lukee viisi omalle tasolleen sopivaa kirjaa. Oppilas arvostaa omaa ja muita kulttuureja. 4. lk Oppilas osaa käyttää tilanteeseen sopiva kieltä myös virallisissa tilanteissa. Oppilas lukee viisi omalle tasolleen sopivaa kirjaa. Oppilas tuntee suomalaista kansanperinnettä. 5. lk Oppilas osaa käyttää käsitteitä puhuessaan kielestä. Oppilas lukee

	viisi omalle tasolleen sopivaa kirjaa. Oppilas tuntee Kalevalan tarinoita.

Arvioinnissa on hyvä käyttää apuna [Mikkelin lisäyksiä suullisen ja numeerisen arvioinnin tueksi.](#)

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Kuudennen luokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää [valtakunnallisia arviointikriteerejä.](#)

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen-ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen-sekä osallistuu draamatoimintaan.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen stra-	S2	Tekstinymmärtämisen perustrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perustrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.

tegioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan			
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.
Tekstien tuottaminen			
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielialoitaitiaan ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoitteluun kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa etsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T11 ohjata oppilasta	S3	Kirjoitustaito ja kirjoite-	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi

edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa		tun kielen hallinta	käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaihteittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja	S4	Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten

kieliä sekä luoda oppi- laalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjon- taan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuotta- miseen			suunnitteluun ja esittämiseen.

Läroämnets uppdrag samt målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet, som är inskrivna under rubriken Modersmål och litteratur, gäller för alla lärokursen inom läroämnet modersmål och litteratur, alltså även för lärokursen svenska och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Svenska språket är det ena av Finlands två nationalspråk och lärokursen i svenska och litteratur undervisas i samma omfattning och med samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, dock med vissa mindre avvikelser som beror på språkliga och kulturella särdrag. Läroämnets centrala kulturbärande uppdrag i de svenska skolorna i Finland är även viktigt att betona. Elevernas skolspråk och språkmedvetenhet ska kontinuerligt stödjas, parallellt med att flerspråkighet ska användas som en resurs. Elevernas varierande språkbakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen i modersmål och litteratur och även i alla övriga läroämnen.

I **årskurserna 3-6** är det specifika uppdraget för undervisningen i svenska och litteratur att befästa elevens kommunikativa färdigheter, förmåga att lära sig, läsintresse och en flytande läs- och skrivfärdighet. I funktionella sammanhang, då eleverna tolkar och producerar texter, övar de sig även i att laborera med språkliga strukturer och litteratur ur olika perspektiv. Eleverna läser allt längre texter och hela verk och delar med sig av sina läserfarenheter.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska och litteratur i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer	I1	K1, K2, K7
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp	I1	K1, K2, K3, K7
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama	I1	K1, K2, K4, K7
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala	I1	K1, K2, K3, K4
Att tolka texter		

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande	I2	K1, K4, K5
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet	I2	K1, K2, K4, K5
M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	I2	K1, K4, K5
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer	I2	K1, K4, K5
Att producera texter		
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	I3	K1, K2, K4, K7
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer	I3	K1, K4, K5, K7
M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	I3	K1, K4, K5
M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	I3	K2, K4, K5, K6
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer	I4	K1, K2, K4
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek	I4	K2, K4, K5, K7
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturpro-	I4	K2, K4, K6, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska och litteratur i årskurs 3–6

I1 Att kommunicera: I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

I2 Att tolka texter: Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).

Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

I3 Att producera texter: Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skrift-

språkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i lärokursen svenska och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömning i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att kommunicera			
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikations-situationer	I1	Förmåga att kommunicera i olika kommunikations-miljöer	Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer.
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp	I1	Förmåga att beakta andra i en kommunikations-situation	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama	I1	Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och förmågan att delta i olika typer av kommunikations-situationer, även multimediala	I1	Hur eleven utvecklat sina kommunikations-färdigheter	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.
Att tolka texter			
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande	I2	Förmåga att använda grundläggande strategier	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig

läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande		för läsförståelse	av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet	I2	Läsförståelse och textanalytisk förmåga	Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begrepps-förråd.
M7 handleda eleven i att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	I2	Färdighet i informations-sökning och källkritik	Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer	I2	Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.
Att producera texter			
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	I3	Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer	I3	Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.
M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	I3	Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.
M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser	I3	Förmåga att strukturera texter och kommunicera	Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textpro-

och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons, lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet		på ett etiskt lämpligt sätt	duktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer	I4	Förmåga att göra en språkanalys och behärska språkliga begrepp	Eleven kan göra iakttagelser om språkliga drag i texter och använder sig av språkanalytiska begrepp vid muntlig och skriftlig textanalys.
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek	I4	Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsupplevelser.
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner	I4	Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	Eleven har kunskap om sin egen och andras språk och kultur och kan beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven medverkar i och planerar egna framträdanden.

SAAMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Saamen kielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhuttujen saamen kielten säilymistä elävänä ja vahvistaa niiden asemaa muiden kielten rinnalla. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, saamenkielisen yhteisön ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyytään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritautan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Saamen kieltä ja kirjallisuutta voidaan opettaa jollakin Suomessa puhutuista saamen kielistä: inarin-, koltan- tai pohjoissaamen kielellä. Kieli on sekä opetuksen kohde että väline. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus syntyvät, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Eri saamen kielet huomioidaan erityisesti saamelaiskulttuurien alueelliseen variaatioon tutustumisen yhteydessä. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Saamen kieli ja kirjallisuus

-oppimäärässä kulttuurisisällöistä keskeisiä ovat sanataiteen, teatteritaiteen ja draaman sekä median lisäksi kertomusperinne, saamelainen lyriikka (livde, leu'dd, luohti), kieliyhteisön tavat, perinteet, taide, saamelainen elämäntapa ja historia.

Vuosiluokilla 3–6 saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksessa oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti omalla äidinkielellään erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaiden kielitaitoa kehitetään sanastoa ja käsitteistöä monipuolistamalla, ohjaamalla oppilaita tarkastelemaan kielen keskeisimpiä ominaispiirteitä, vahvistamalla tekstin tulkinnan ja tuottamisen taitoja sekä tarjoamalla ikäkaudelle sopivaa kirjallisuutta ja työskentelytapoja monimediaisissa oppimisympäristöissä. Äidinkielen taitojen kehittämisessä ja oppimistaitojen monipuolistamisessa käytetään muun muassa oppiainerajojen ylittävää eheyttävää opetusta. Opetus kehittää oppilaiden taitoa arvioida omaa oppimistaan.

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista ja ohjata oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja eettisten kysymysten pohdintaan	S1	L1, L2, L7
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan taitoa toimia rakentavasti erilaisissa viestintätilanteissa sanallisesti ja ei-sanallisesti sekä ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vastaanottajan tarpeita ja omien kielellisten valintojen vaikutusta	S1	L2, L6, L3
T3 tukea oppilaan myönteisen viestijäkuvan rakentumista sekä ohjata oppilasta tunnistamaan tilaisuudet käyttää saamen kielen taitoaan	S1	L2, L6
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta lukutaidon sujuvoittamiseen ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä havainnoimaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4
T5 ohjata oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoa sekä tekstin käsitteiden ymmärtämistä	S2	L1, L2, L4
T6 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin sekä kiinnittämään huomiota saamenkielisten alkuperäistekstien kulttuurisidonnaisiin ominaispiirteisiin	S2	L1, L2, L4, L6
Tekstien tuottaminen		
T7 kannustaa oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien ja yksinkertaisten kantaottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L1, L4
T8 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvuutta ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	L1, L4
T9 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L1, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja, ohjata tunnistamaan tilaisuudet käyttää saamen kieltä ja ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	L1, L2
T11 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja oman perinteen arvostamisessa sekä saamen kielen/kielten merkityksen ymmärtämisessä itselleen ja yhteisölleen	S4	L2, L4
T12 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja innostaa lukemaan ja arvostamaan saamenkielistä lasten- ja nuortenkirjallisuutta sekä ohjata media- ja kulttuuritarjonnan pariin ja tarjota tilaisuuksia kulttuurin tuottamiseen	S4	L2, L7, L1
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 innostaa oppilasta kehittämään ja monipuolistamaan eri oppiaineissa tarvittavaa ja saamelaiseen kulttuuriin liittyvää kieltä sekä hyödyntämään taitoaan kaikessa oppimisessa	S5	L1, L2, L7

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, käyttää omaa ääntään, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan positiivisen ja kohteliaan ilmaisun keinoja. Harjoitellaan kuuntelemisen, ideoinnin, päätöksenteon, ongelmanratkaisun sekä projektityöskentelyn taitoja sekä spontaania ja harjoiteltua puheviestintää tutulle yleisölle. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Harjoitellaan toimimista erilaisissa saamenkielissä viestintäympäristöissä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Syvennetään erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien sekä kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien lukutaitoa, tekstin ymmärtämisen ja lukemisen strategioita ja tulkinnan taitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä sekä harjoittelemalla käsitteiden, kuten aiheen ja teeman, ymmärtämistä ja käyttämistä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohdimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien, kuten mielipidetekstien ja mainosten, kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan tekstejä tutkimalla oppilaiden tietoja kielen piirteistä. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella. Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Tutkitaan tekstien yhteydessä kielen kuvallisuutta sekä puhutun ja kirjoitetun kielimuodon eroja sanatasolla. Tutustutaan selostamisen, vertailun ja mielipiteen esittämisen keinoihin. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittuja lapsille ja nuorille suunnattuja tekstejä ja kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan monimuotoisia fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta sujuvoittaen käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan kertomista, kuvaamista sekä ohjaavaa ja kantaa ottavaa ilmaisua. Harjoitellaan otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja oman tekstin tuottamisessa. Harjoitellaan tekstin elävöittämisen ja muuntelun keinoja sekä sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Tarkastellaan kirjoitetun ja puhutun kielen eroja Opi-

taan käyttämään persoona- ja aikamuotoja sekä tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden perustyyppit sekä lauseke ja lauseen pääjäsenet, ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään oikeinkirjoituksen perusasioita omassa tekstissä Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, jäsentämistä, muokkaamista, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamista, kuten tiivistämistä ja muistiinpanojen tekoa sekä lähteiden käyttöä ja merkitä tekstissä. Tarjotaan monipuolisesti tilaisuuksia kertoa, selostaa ja kuvata tapahtumia ja ilmiöitä sekä esittää omia näkemyksiään puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla myös monimediaisissa ympäristöissä. Opitaan toimimaan verkkoympäristöissä eettisesti oikein yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä (intertekstuaalisuus) monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan saamelaisen kulttuurin lisäksi muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan omaa saamen kieltä muiden, oppilaille tuttuun kielen piirteisiin: Saamen kielen piirteistä tutustutaan teksteissä esiintyviin johdoksiin, luokitteluun lauseyhteyden ja merkityksen perusteella (sanaluokat) sekä pohditaan ja harjoitellaan sanojen taipumista. Havainnoidaan äänne- ja astevaihtelun esiintymistä. Tutustutaan eri saamen kieliin ja niillä julkaistuun lasten- ja nuortenkirjallisuuteen sekä kansanperinteeseen ja sen nykytulkitsijoihin. Opitaan tuntemaan perinteistä saamelaista elämää ja elinkeinoja sekä vapaa-ajan viettotapoja. Opitaan ymmärtämään saamen kielen käytön vaikutuksia omaan elämään ja ympäristöön. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kulttuuritapahtumia, kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä myös yhteistyössä saamelaisyhteisön eri toimijoiden kanssa. Kannustetaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa omakielistä luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta sekä pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			

T1 rohkaista ja ohjata oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja eettisten kysymysten pohdintaan	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa vuorovaikutustilanteissa.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan taitoa toimia rakentavasti erilaisissa viestintätilanteissa sanallisesti ja ei-sanallisesti sekä ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vastaanottajan tarpeita ja omien kielellisten valintojen vaikutusta	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan vuorovaikutustilanteissa ja antaa palautetta muille.
T3 tukea oppilaan myönteisen viestijäkuvan rakentumista sekä ohjata oppilasta tunnistamaan tilaisuudet käyttää saamen kielen taitoaan	S1	Oman viestinnän havainnointi ja saamen kielen taidon hyödyntäminen	Oppilas havainnoi itseään kielenkäyttäjänä ja viestijänä ja asettaa ohjatusti itselleen tavoitteita hyödyntää saamen kielen taitoaan.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta lukutaidon sujuvoittamiseen ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä havainnoimaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	Lukutaidon sujuvuus	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä sekä havainnoi ja arvioi omaa lukemistaan.
T5 ohjata oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoa sekä tekstin käsitteiden ymmärtämistä	S2	Sana- ja käsitevarannon laajentuminen	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon ja käyttää tekstin käsitteiden ymmärtämistä ja tulkittaa edistäviä strategioita

T6 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin sekä kiinnittämään huomiota saamenkielisten alkuperäistekstien kulttuurisidonnaisiin ominaispiirteisiin	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan erilaisia tietolähteitä ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.
Tekstien tuottaminen			
T7 kannustaa oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Oman ajattelun kielenäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa etsiä tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sanavalintoihin.
T8 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen rakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
T9 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa. Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta, on tietoinen tekstin vastaanottajan merkityksestä sekä osaa merkitä lähteet tekstin loppuun ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja, ohjata tunnistamaan tilaisuudet käyttää saamen kieltä ja ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.
T11 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja oman perinteen arvostamisessa sekä saamen kielen/kielten merkityksen ymmärtämisessä itselleen ja yhteisölleen	S4	Kulttuurintuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kertoa saamelaisen elämän pääpiirteistä ja nimetä saamelaisen kulttuurin tavallisimpia ilmenemismuotoja.
T12 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja innostaa lukemaan ja arvostamaan saamenkielistä lasten- ja nuortenkirjallisuutta sekä ohjata media- ja kulttuuritarjonnan pariin ja tarjota tilaisuuksia kulttuurin tuottamiseen	S4	Saamenkielisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden sekä media- ja kulttuuritarjonnan tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat ja tekstit, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemastaan. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T13 innostaa oppilasta kehittämään ja monipuolistamaan eri oppiaineissa tarvittavaa ja saamelaiseen kulttuuriin liittyvää kieltä sekä hyödyntämään taitoaan kaikessa oppimisessa	S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas tunnistaa eri oppiaineiden tapoja käyttää kieltä ja pystyy hyödyntämään kielitaitoaan oppimisessa.

ROMANIKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Romanikielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhutun romanikielen säilymistä elävänä ja vahvistaa sen asemaa muiden kielten rinnalla. Oppimäärää voivat opiskella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on romanikieli. Opetus vastaa yhteistyössä kotien ja romanikielisen yhteisön kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyyttään hyödyntäen. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille vähemmistöille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Oppilaiden romanikielen osaamisen lähtötaso otetaan huomioon kielellisesti virikkeisen oppimisympäristön rakentamisessa ja opetusmenetelmien valinnassa. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus muodostuvat, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Kodin ja koulun yhteistyö sekä monimediaiset oppimisympäristöt antavat mahdollisuuden kielen käyttöalueen laajentumiseen koulun ulkopuolelle.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Romanikielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Romanikulttuuriin kuuluu vahva kerronta-, musiikki- ja käsityöperinne, jota hyödynnetään opetuksessa.

Vuosiluokilla 3–6 romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksessa pyritään erityisesti rohkaistamaan oppilasta toimimaan aktiivisesti romanikielellä erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaiden kielitaitoa kehitetään sanastoa ja käsitteistöä monipuolistamalla, ohjaamalla oppilaita tarkastelemaan kielen keskeisimpiä ominaispiirteitä, vahvistamalla tekstin tulkinnan ja tuottamisen taitoja sekä tarjoamalla ikäkaudelle sopivaa kirjallisuutta ja työskentelytapoja monimediaisissa oppimisympäristöissä. Opetus kehittää oppilaan taitoa arvioida omaa oppimistaan.

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaami- nen, johon tavoite liittyy
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista ja ohjata oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen luomalla tilaisuuksia keskusteluun, arvostamaan	S1	L2, L7

omaa ilmaisuaan sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta		
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan taitoa toimia rakentavasti erilaisissa viestintätilanteissa sekä ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vastaanottajan tarpeita	S1	L2, L3, L7
T3 tukea oppilaan myönteisen viestijäkuvan rakentumista sekä ohjata oppilasta tunnistamaan tilaisuudet käyttää romanikielen taitoaan	S1	L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan, havainnoimaan lukemistaan ja tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä, kehittämään kuullun ja luetun ymmärtämistä ja huomioimaan puhe- ja kirjakielen eroja	S2	L1, L4
T5 auttaa oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä tekstin käsitteiden ymmärtämistä	S2	L1, L4
T6 opastaa oppilasta hankkimaan romanikielistä tietoa ja käyttämään monipuolisia tiedonlähteitä sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T7 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimedialaisissa ympäristöissä	S3	L1, L4, L5
T8 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	L4, L5
T9 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L4, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan havainnoida kieltä ja käyttää kieleen liittyviä käsitteitä	S4	L2, L7
T11 tukea oppilasta oman kulttuurisen ja kielellisen identiteetin vahvistamisessa ja romanien kulttuuriperinteen ja historian tuntemisessa sekä romanikielen merkityksen ymmärtämisessä oppilaalle itselleen ja yhteisölleen	S4	L1, L2
T12 kannustaa oppilasta monimuotoisen kulttuuritarjonnan	S4	L2, L7

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista sekä rakentavan palautteen antamista ja saamista. Harjoitellaan positiivisen ja kohteliaan ilmaisun keinoja. Harjoitellaan ideointia, päätöksenteon ja ongelmanratkaisun sekä projektityöskentelyn taitoja. Harjoitellaan erilaisia viestintätapoja ja draaman toimintamuotoja. Harjoitellaan toimimista erilaisissa romanikielissä ja monikielisissä viestintäympäristöissä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien, kuvaa ja tekstiä yhdistävien ja mediatekstien lukutaitoa. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien piirteitä. Tutkitaan puhutun ja kirjoitetun kielimuodon eroja sanatasolla. Tutustutaan selostamisen, vertailun ja mielipiteen esittämisen keinoihin. Harjoitellaan muista teksteistä lainattujen tekstien tunnistamista. Etsitään tietoa eri lähteistä ja harjoitellaan arvioimaan lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan monimuotoisia fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä sujuvoitteen käsikirjoittamista ja näppäintaitoja. Harjoitellaan kertomisen, selostamisen, kuvaamisen ja mielipiteen ilmaisun piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa, sekä opitaan käyttämään niitä omista teksteistä. Harjoitellaan tekstin elävöittämisen ja muuntelun keinoja sekä sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Tarkastellaan kirjoitetun ja puhutun kielen eroja ilmaisutapojen tasolla. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja sekä tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden perustyyppit. Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita omassa tekstissä. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, jäsentämistä, muokkaamista sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan toimimaan verkkoympäristöissä eettisesti oikein yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä sekä puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sanatasolla. Tutustutaan romanikielen piirteisiin ja murre-eroihin. Keskustellaan romani-kielen kansainvälisestä asemasta ja merkityksestä. Etsitään romanikielillä julkaistua lasten- ja nuortenkirjallisuutta. Opitaan tuntemaan romanien kerronta-, käsityö- ja musiikkiperinnettä. Suunnitellaan ja toteutetaan omia romanikielisiä esityksiä.

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaami- nen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 rohkaista ja ohjata oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen luomalla tilaisuuksia keskusteluun, arvostamaan omaa ilmaisuaan sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas osaa esittää ajatuksiaan ja hyödyntää kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä kykenee antamaan ja vastaanottamaan palautetta.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan taitoa toimia rakentavasti erilaisissa viestintätilanteissa sekä ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vastaanottajan tarpeita.	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä sekä osaa ottaa muiden näkökulmat huomioon.
T3 tukea oppilaan myönteisen viestijäkuvan rakentumista sekä ohjata oppilasta tunnistamaan tilaisuudet käyttää romanikielen taitoaan	S1	Oman viestinnän havainnointi ja romanikielen taidon hyödyntäminen	Oppilas osaa havainnoida itseään viestijänä ja tunnistaa tilaisuudet käyttää romanikielen taitoaan.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan, havainnoimaan lukemistaan ja tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä, kehittämään kuullun ja luetun ymmärtämistä ja huomioimaan puhe- ja kirjakielen eroja	S2	Lukutaidon sujuvuus ja oman lukemisen havainnointi	Oppilas lukee sujuvasti sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.

T5 auttaa oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä tekstin käsitteiden ymmärtämistä	S2	Sana- ja käsitevarannon laajentuminen	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon ja käyttää tekstin käsitteiden ymmärtämistä ja tulkittaa edistäviä strategioita.
T6 opastaa oppilasta hankkimaan romanikielistä tietoa ja käyttämään monipuolisia tiedonlähteitä sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan erilaisia tietolähteitä ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteen luotettavuutta.
Tekstien tuottaminen			
T7 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoitteluun kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista myös monimedialaisissa ympäristöissä	S3	Oman ajattelun kielenkäyttö ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertovalle, kuvaavalle, ohjaavalle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä ja tuottaa fiktiivisiä ja asiatekstejä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sanavalintoihin.
T8 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen rakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
T9 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa. Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta, on tietoinen tekstin vastaanottajan merkityksestä sekä osaa merkitä lähteet tekstin loppuun ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan havainnoida kieltä ja käyttää kieleen liittyviä käsitteitä	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.
T11 tukea oppilasta oman kulttuurisen ja kielellisen identiteetin vahvistamisessa ja romanien kulttuuriperinteen ja historian tuntemisessa sekä romanikielen merkityksen ymmärtämisessä oppilaalle itselleen ja yhteisölleen	S4	Romanien kulttuuriperinteen, kielen ja historian tuntemus	Oppilas osaa kertoa romanien kulttuuriperinteen, kielen ja historian pääpiirteistä.
T12 kannustaa oppilasta monimuotoisen kulttuuritarjonnan pariin ja tarjota tilaisuuksia kulttuurin tuottamiseen	S4	Kulttuuritarjonnan hyödyntäminen ja tuottaminen	Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

VIITTOMAKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Erityisenä tehtävänä on tukea suomalaisten viittomakielten säilymistä elävänä. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, viittomakielisen yhteisön ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyyttään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjaa heitä ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Opetuksessa keskeisiä ovat kieli, kirjallisuus ja kertomusperinne, perinteet, tavat, taide ja historia. Opetuksessa huomioidaan myös osallisuus kansallisen ja kansainvälisen yhteisön asioihin. Oppimisen iloa tuottaa, kun oppilaat ovat aktiivisia toimijoita ja opetus ottaa huomioon myös heidän kielimaidensa ja kokemuksensa. Pyrkimyksenä on, että oppilaat tulevat entistä tietoisimmaksi itsestään viittomakielen käyttäjinä ja ymmärtävät kielen sosiaalisen merkityksen yhteisölle.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen laajuus. Opetussuunnitelman perusteet on laadittu viittomakielen ja kirjallisuuden opetukseen, jota annetaan äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä. Muun viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen määrittelyssä sekä oppimisen arvioinnissa huomioidaan opetuksen laajuus.

Vuosiluokilla 3–6 työskentelyn painopisteenä on oppia toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa viittomakielellä. Oppilaiden kielitaitoa kehitetään viittomistoa ja käsitteistöä monipuolistamalla. Oppilaat pystyvät osallistumaan eri oppiaineisiin ja arjen tilanteisiin liittyviin keskusteluihin. Oppilaat tarkastelevat kielen keskeisimpiä ominaispiirteitä ja oppivat hyödyntämään kielitietoaan. Tavoitteena on oppia arvioimaan omaa oppimista.

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata ja rohkaista oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen sekä toimimiseen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa toimia viittomakielisessä ja monikielisessä yhteisössä,	S1	L1, L2

myös draaman toimintamuotoja käyttäen		
T2 rohkaista oppilasta monipuolistamaan ilmaisuaan ja kehittämään myönteistä viestijäkuvaansa sekä ohjata häntä havainnoimaan omaa vuorovaikutus- ja ilmaisukykyään	S1	L2, L5
Tekstien tulkitseminen		
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään ja tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä sekä ohjata keskustelemaan niistä käsite- ja viittomavarianttoaan laajentaen	S2	L1, L2, L4
T4 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia tekstiympäristöjä tiedonhankinnassa ja tulkitsemisessä sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T5 kannustaa oppilasta kehittämään kielen perusrakenteiden tuntemusta ja tekstin tuottamisen prosesseja	S3	L1
T6 rohkaista oppilasta kokemusten ja ajatusten ilmaisemiseen erilaisissa viestintäympäristöissä, tarjota tilaisuuksia kertoa ja selostaa tapahtumia, kuvata ilmiöitä ja esittää omia näkemyksiään erilaisten esitysten ja esitelmien avulla yksin ja yhteisöllisesti	S3	L1, L2, L5
T7 ohjata oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L2, L3, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa oppilasta käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista voidaan keskustella	S4	L1, L2
T9 rohkaista oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja ohjata arvostamaan muita kieliä ja kulttuureita, ohjata oppilasta monimuotoisen kulttuuritarjonnan pariin, tarjoten tilaisuuksia osallistua itse niiden tuottamiseen sekä innostaa oppilasta seuraamaan ja arvostamaan lasten- ja nuortenkulttuuria	S4	L4, L7
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T10 tarjota mahdollisuuksia harjoitella viittomakielen tulkin käyttöä	S5	L3, L6, L7
T11 rohkaista oppilasta kehittämään käsitteiden ymmärtämistään eri oppiaineissa	S5	L1

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Osallistutaan erilaisiin keskusteluihin, joissa harjoitellaan päätöksentekoa, ongelmanratkaisua ja pienimuotoista projektityöskentelyä. Tutustutaan viestintään perustekijöihin ja sovelletaan tietoa käytännössä pienelle, tutulle yleisölle esiintyen. Havainnollistetaan esitystä ja harjoitellaan oman tuotoksen elävöittämistä ja kielen erilaisten ilmaisukeinojen tiedostamista tutustumalla improvisaation perusasioihin ja sovelletaan niitä aiempaa monipuolisemmin ajatusten ja ideoiden ilmaisemisessa. Harjoitellaan rakentavan palautteen antamista ja vastaanottamista.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan tulkitsemaan monipuolisesti esityksiä ja esitelmiä, erityyppisiä viitottuja, suomenkielisiä ja kuvallisia tekstejä eri medioista visuaalista lukutaitoa kehittäen. Harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita, kuten ennustamista, tekstin silmäilyä, tiivistämistä ja kysymysten ja johtopäätösten tekemistä. Opetellaan tiedonhankinnan perusteita myös sähköisiä lähteitä käyttäen. Ohjataan oman ymmärtämistavan tarkkailuun ja arviointiin. Harjoitellaan lähdetietoisuutta ja opastetaan erilaisten tietolähteiden käyttöön sekä arvioimaan lähteiden käyttökelpoisuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan sekä fiktiivisten että ei-fiktiivisten tekstien tuottamista ja esittämistä yleisölle. Tutustutaan kertomiselle, selostamiselle, kuvaamiselle ja mielipiteen ilmaisulle tyypillisiin piirteisiin. Tutkitaan tekstien rakenteita ja tauotusta sekä opitaan käyttämään niitä oman tekstin suunnittelussa ja tuottamisessa. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja pohditaan viittomavalintojen, sanontojen ja viittomajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentämistä ja muokkaamista sekä palautteen antamisen ja vastaanoton taitoa. Luomisprosessin eri vaiheita ja viittomista harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamista, esimerkiksi tiivistämistä sekä lähteiden käyttöä ja merkintää tekstissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Opitaan tarkastelemaan kielen ilmiöitä. Tutustutaan viittoman osiin, aikajanoihin ja muihin ajan ilmaisemisen tapoihin, roolinvaihtoon ja lukumäärien ilmaisemiseen. Syvennetään viittomakielisiä vuorovaikutustaitoja, ajatusten ja mielipiteiden perustelua sekä tutkitaan viittomakielisen yhteisön käyttäytymisnormeja ja tapoja. Osallistutaan aktiivisesti viittomakielisen yhteisön kulttuuriperinteeseen ja kulttuuritoimintaan. Opitaan etsimään erilaisia tekstejä internetistä. Tutustutaan muihin viittomakieliin sekä verrataan viittomakieliä puhuttuihin kieliin. Vertaillaan suomalaisen viittomakielen erityispiirteitä muihin viittomakieliin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tutkitaan ja käytetään materiaalina erilaisia tekstejä, kuvia ja taulukoita rikastuttaen viittomistoa ja antaen mahdollisuuksia hyödyntää viittomakieltä eri oppiaineissa.

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutuksessa toimiminen			
T1 ohjata ja rohkaista oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen sekä toimimiseen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa toimia viittomakielisessä ja monikielisessä yhteisössä, myös draaman toimintamuu- toja käyttäen	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas hallitsee viestin kohdentamisen, sujuvan kontaktin ottamisen ja sen ylläpitämisen taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.
T2 rohkaista oppilasta monipuolistamaan ilmaisuaan ja kehittämään myönteistä viestijäkuvaansa sekä ohjata häntä havainnoimaan omaa vuorovaikutus- ja ilmaisukykyään	S1	Ilmaisun kehittyminen	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisullisia keinoja itsensä ja ajatustensa ilmaisemiseen.
Tekstien tulkitseminen			
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään ja tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä sekä ohjata keskustelemaan niistä käsite- ja viittomavarantoaan laajentaen	S2	Tekstin ymmärtäminen ja tulkitseminen sekä käsite- ja viittomavarannon laajentuminen	Oppilas hallitsee kohtuullisen käsite- ja viittomavarannon ja käyttää tekstin käsitteiden ymmärtämistä ja tulkintaa edistäviä strategioita. Oppilas pystyy keskustelemaan teksteistä omaaloitteisesti ja kysymään selitystä itselleen vieraista viittomista tai käsitteistä.
T4 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia tekstiympäristöjä tiedonhankinnassa ja tulkitsemisessa sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää erilaisia tietolähteitä ja osaa jossain määrin arvioida niiden luotettavuutta.
Tekstien tuottaminen			
T5 kannustaa oppilasta kehittämään kielen perusrakenteiden tuntemusta ja tekstin tuottamisen prosesseja	S3	Kielenhallinta ja tekstin tuottaminen	Oppilas osaa muuttaa viittomistaan tilanteen mukaan käyttäen oikein käsi- muotoja, orientaatiota, liikettä, paikkoja sekä ilmeitä ja käyttää omassa tuotoksessaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentämistä ja muokkaamista.

T6 rohkaista oppilasta kokemusten ja ajatusten ilmaisemiseen erilaisissa viestintäympäristöissä, tarjota tilaisuuksia kertoa ja selostaa tapahtumia, kuvata ilmiöitä ja esittää omia näkemyksiään erilaisten esitysten ja esitelmien avulla yksin ja yhteisöllisesti	S3	Ajatusten ja kokemusten ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan ja kokemuksiaan, kuvata ilmiöitä ja esittää näkemyksiään erilaisissa tilanteissa ja viestintäympäristöissä.
T7 ohjata oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Verkkoviestintätaidot	Oppilas osaa viestiä verkossa ja harjoittelee toimimaan ja tuottamaan tekstiä eettisten periaatteiden mukaan.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T8 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa oppilasta käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista voidaan keskustella	S4	Kielen havainnointi ja käsitteiden käyttäminen	Oppilas osaa havainnoida kieltä ja keskustella kielestä käyttäen oppimiaan käsitteitä.
T9 rohkaista oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja ohjata arvostamaan muita kieliä ja kulttuureita, ohjata oppilasta monimuotoisen kulttuuritarjonnan pariin, tarjoten tilaisuuksia osallistua itse niiden tuottamiseen sekä innostaa oppilasta seuraamaan ja arvostamaan lasten- ja nuorrenkulttuuria	S4	Kulttuurintuntemus ja oma ilmaisu	Oppilas osaa nimetä viittomakielistä kulttuuritarjontaa ja osallistuu omien esitysten tekemiseen.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T10 tarjota mahdollisuuksia harjoitella viittomakielen tulkin käyttöä	S4	Tulkin kanssa toimiminen	Oppilas osaa toimia viittomakielen tulkin kanssa tarvittaessa.
T11 rohkaista oppilasta kehittämään käsitteiden ymmärtämistään eri oppiaineissa	S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas osaa havainnoida ja käyttää ohjatusti eri oppiaineissa tarvittavaa kieltä.

MUU OPPILAAN ÄIDINKIELI

Perusopetuslain 12 §:n nojalla äidinkielenä voidaan huoltajan valinnan mukaan opettaa suomen, ruotsin, saamen, romanikielen ja viittomakielen lisäksi myös muuta opetuksen järjestäjän tarjoamaa ja huoltajan valitsemaa oppilaan äidinkieltä. Tällöin mainittua äidinkieltä opetetaan valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n määrittelemällä tuntimäärällä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineena. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetuksen järjestäjä tai koulu laatii perusteiden pohjalta kielikohtaisen opetussuunnitelman. Kielikohtaiset opetussuunnitelmat voidaan laatia myös opetuksen järjestäjien yhteistyönä. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan äidinkielen kehittymiselle.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti¹⁷⁹. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kieli- taidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyiden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista¹⁸⁰. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta¹⁸¹. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkielensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen kou-

¹⁷⁹ Valtioneuvoston asetus 422/2012

¹⁸⁰ Perusopetuslaki 628/1998, 30 §

¹⁸¹ Perusopetuslaki 628/1998, 3 §

luyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai

- oppilaan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on tukea suomen kielen taidon kehittymistä sekä luku- ja kirjoitustaidon ja vuorovaikutustaitojen sujuvoitumista ja monipuolistumista. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja ja edetään laajempien tekstien lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet ja opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

Mikkelin täydennys

Sekä tavoitteet että sisällöt muodostavat jatkumon. Koska samanikäiset suomi toisena kielenä -oppimäärää opiskelevat oppilaat voivat olla kielenoppimisessaan eri vaiheissa, tavoitteita ja sisältöjä toteutetaan läpäisevästi eri vuosiluokilla.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite

		liittyy
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa Tavoite keskeinen vuosiluokilla 3-6	S1 3. ja 4. vuosiluokka: Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Harjoitellaan toimimaan vuorovaikutustilanteissa rohkeasti ja rakentavasti: ohjataan kokonaisilmaisuuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. 5. ja 6. vuosiluokka: Harjoitellaan toimimaan vuorovaikutustilanteissa rohkeasti ja rakentavasti: ohjataan kokonaisilmaisuuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen).	L1, L2, L4
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan Tavoite keskeinen vuosiluokilla 3-6	S1 Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Täsmennys vuosiluokille 3-6: Harjoitellaan erilaisia koulun ja vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa kuullun ymmärtämistaidon harjoittelussa. Ks. OPS-tukimateriaalit: Ymmärtämistaidot ja niiden kehittäminen	L1; L2, L4
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat Tavoite keskeinen vuosiluokilla 3-6	S1 Ohjataan kokonaisilmaisuuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja toteutukseen. Täsmennys vuosiluokille 3-6: Rohkaistaan itseilmaisuuun. Hyödynnetään ilmaisuharjoituksissa sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoiminnassa myös oppilaan omaa äidinkieltä.	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä Tavoite keskeinen vuosiluokilla 3-6	S2 Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. 5. vuosiluokka: Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaan ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.	L1, L4

	6. vuosiluokka: Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähde ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Ks. OPS-tukimateriaalit: Tekstilajin rooli kielenopetuksessa ja Ymmärtämistäidot ja niiden kehittäminen	
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen Tavoite keskeinen vuosiluokilla 3-6	S2 Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen sopivia lukustrategioita. Ks. OPS-tukimateriaalit: Ymmärtämistäidot ja niiden kehittäminen	L2, L4
T6 ohjata oppilasta päättävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan Tavoite keskeinen vuosiluokilla 3-6	S2 3. ja 4. vuosiluokka: Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. 5. ja 6. vuosiluokka: Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstinymmärtämisen tukena. Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät. Opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Ks. OPS-tukimateriaalit: Tekstistä kielen rakenteisiin ja ilmiöihin	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä Tavoite keskeinen vuosiluokilla 3-6	S3 Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Täsmennys vuosiluokille 3-6: Tuotetaan ikäkaudelle sopivia arjessa ja koulussa tarvittavia tekstejä yksin ja ryhmässä.	L1, L4, L5
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti	S3 Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia	L1, L2, L4

niissä tarvittavaa sanasto- ja kieliopillisia rakenteita Tavoite keskeinen vuosiluokilla 3-6	rakenteita. Ks. OPS-tukimateriaalit: Tekstistä kielen rakenteisiin ja ilmiöihin	
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta Tavoite keskeinen vuosiluokilla 3-6	S3 Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella. Täsmennys vuosiluokille 3-6: Opetellaan arvioimaan omia tekstejä sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta.	L1, L2, L4
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia Tavoite keskeinen vuosiluokilla 3-6	S4 3. ja 4. vuosiluokka: Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. 5. ja 6. vuosiluokka: Opitaan päättämään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. 6. vuosiluokka: Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Täsmennys 5. ja 6. vuosiluokalle: Syvennetään tietoa puhutun ja kirjoitetun suomen piirteistä.	L2, L4
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön Tavoite keskeinen vuosiluokilla 3-6	S4 Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tuottavana resurssina. Täsmennys vuosiluokille 3-6: Innostetaan lukemaan monipuolisesti omaa kieli- ja lukutaitoa vastaavia tekstejä ja jakamaan lukukokemus muille. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan myös oppilaan omalla äidinkielellä kirjoitetuihin teksteihin. Ks. OPS-tukimateriaalit: Kirjallisuuden opetuksesta	L2
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea	S4 Tuetaan oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.	L2, L4

oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria Tavoite keskeinen vuosiluokilla 3-6	Ks. OPS-tukimateriaalit: Koulun monikielisyydestä	
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita Tavoite keskeinen vuosiluokilla 3-6	S5 Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena. Täsmennys vuosiluokille 3-6: Tuetaan ja kehitetään oppilaan kielellistä identiteettiä. Kannustetaan oppilasta käyttämään kielitaitoaan resurssina eri oppiaineiden opiskelussa. Ks. OPS-tukimateriaalit: Koulun monikielisyydestä	L1, L2, L7
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa Tavoite keskeinen vuosiluokilla 3-6	S5 Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista.	L4, L7
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaa ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä Tavoite keskeinen vuosiluokilla 3-6	S5 Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen.	L1, L6, L7

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia	S1	Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaranto	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvarantoaan sekä keskustelelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.

rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa			
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekumppaninsa.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	Tekstien tulkinta	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.
T6 ohjata oppilasta päättelyään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.
Tekstien tuottaminen			
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsinkirjoittaminen ja näppäintaidot	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan tuottaa tekstejä itsenäi-	S3	Tekstien tuottaminen	Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen tunte-musta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä,

sesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita			jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa arvioida tuottamiaan tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkulttuurista.
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4	Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi	Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.

T 14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.
T 15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsennellyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa.

I lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är uppdraget, målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet de samma som i läroämnet modersmål och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Enligt förordningen om timfördelning kan invandrare i stället för att följa lärokursen i modersmål och litteratur, som bestäms av skolans undervisningsspråk, helt eller delvis undervisas i svenska eller finska enligt en lärokurs som är speciellt inriktad för invandrare¹⁸². Syftet med denna lärokurs är att stödja barnens och de ungas utveckling till fullvärdiga medlemmar i språkgemenskapen och ge dem språkliga förutsättningar för fortsatta studier. Undervisningen eftersträvar att utveckla elevernas multilitteracitet för att de ska kunna söka information och förstå, producera, bedöma och analysera olika slags talade och skrivna texter på svenska i daglig kommunikation, i skolarbetet och i samhället. Undervisningen ska stödja utvecklingen av de olika delområdena av språkkunskaperna samt språk som används inom olika kunskapsområden.

Det särskilda uppdraget i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att stödja utvecklingen av flerspråkighet hos eleverna samt väcka intresse och erbjuda redskap för att utveckla språkkunskaperna under hela livet. Undervisningen i svenska som andraspråk ska i samarbete med hemmen, undervisningen i det egna modersmålet och de övriga läroämnena hjälpa eleverna att bygga upp en språklig och kulturell identitet i ett mångkulturellt och -medialt samhälle.

Kunskaper i svenska stödjer integreringen i det finländska samhället. Utgångspunkten för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att utnyttja sådana textgenrer och språksituationer som är relevanta och viktiga för att eleven ska kunna undersöka och analysera språkets former, betydelser och användning. Språkkunskapen ska utvecklas inom alla delområden: hörförståelse, tal, läsförståelse och skrivande. Förmågan att förstå och förmågan att producera ska utvecklas samtidigt. Elevernas språkkunskaper ska utvidgas från konkret vardagsspråk till ett språk som lämpar sig för abstrakt tänkande. Eleverna ska få färdigheter att ge språkligt uttryck åt iakttagelser och företeelser och sina personliga tankar, känslor och åsikter på ett för situationen lämpligt sätt. I undervisningen ska de språk som eleverna behärskar värdesättas och utnyttjas.

En elevs behov av lärokursen svenska som andraspråk och litteratur fastställs gemensamt av de lärare som undervisar eleven. Elevens vårdnadshavare fattar beslut om valet av lärokurs¹⁸³. Eftersom undervisningen ska ordnas enligt elevernas ålder och förutsättningar är det viktigt att valet av lärokurs gör det möjligt för eleven att få undervisning enligt den mest lämpliga lärokursen¹⁸⁴. En elev kan studera enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur om elevens modersmål inte är svenska, finska eller samiska eller eleven i övrigt har en flerspråkig bakgrund. Då behovet av lärokursen kartläggs ska också följande eventualiteter tas i betraktande:

¹⁸² Statsrådets förordning 422/2012

¹⁸³ Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 30 §

¹⁸⁴ Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 3 §

- elevens kunskaper i svenska är bristfälliga inom ett eller flera delområden av språkkunskaperna och räcker inte ännu till för att eleven ska kunna delta i den dagliga interaktionen och det dagliga skolarbetet som en jämlik medlem i skolgemenskapen, eller
- elevens kunskaper i svenska räcker inte ännu till för studier enligt lärokursen svenska och litteratur.

En elev som studerar enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur får undervisning i svenska som andraspråk antingen helt eller delvis i stället för undervisning i svenska och litteratur. Undervisningen läggs upp utgående från elevens behov att lära sig och det skede av språkutvecklingen eleven befinner sig i. Om lärokursen svenska som andraspråk och litteratur valts för en elev ska elevens utveckling och prestationer bedömas enligt målen och kriterierna för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur oberoende av i vilken undervisningsgrupp undervisningen ordnas. Det är viktigt att eleven tar del av samma texter och textgenrer som de övriga eleverna i samma årskurs. Om en elev flyttat till Finland mitt i den grundläggande utbildningen är det viktigt att ta hänsyn till elevens språkkunskaper och tidigare kunskaper och färdigheter då målsättningarna och innehållet i undervisningen fastställs. Vid behov görs en plan för elevens lärande. Olika lärmiljöer som stödjer mångsidig utveckling av språkkunskaperna ska målinriktat användas i undervisningen, både i skolan och utanför skolan. Det är möjligt att övergå till att läsa svenska enligt lärokursen svenska och litteratur, om eleven har tillräckliga förutsättningar för att lära sig svenska enligt målsättningarna för den lärokursen.

I årskurserna 3–6 är det särskilda målet att stödja utvecklingen av elevernas svenska språk samt att värna om att elevernas läs- och skrivefärdigheter vidareutvecklas och blir mångsidigare. Undervisningen ska beakta elevernas språkfärdigheter och styrkor. Då eleverna tolkar och producerar texter handleds de samtidigt i att observera språkliga drag och litterära medel. Repertoaren vidgas gradvis till längre texter och eleverna lär sig olika sätt att dela med sig av sina läsupplevelser.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 handleda eleven att stärka sin uttrycksförmåga och förmåga att uttrycka sina åsikter samt lära eleven att agera konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i vardagen	I1	K1, K2, K4
M2 motivera eleven att stärka förmågan att kommunicera öga mot öga samt färdigheterna att lyssna på och förstå lärares kommunikation och annan muntlig kommunikation	I1	K1, K2, K4
M3 handleda eleven att uttrycka sig mångsidigt både verbalt och icke-verbalt, att utnyttja sin kreativitet och att ta hänsyn till andra	I1	K2
Att tolka texter		

M4 handleda eleven att utveckla en flytande läsförmåga samt att använda kunskap om textgenrer i textanalys och i bedömningen av informationens tillförlitlighet, både på egen hand och tillsammans med andra	I2	K1, K4
M5 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att tolka skrivna och talade texter genom att utnyttja lässtrategier ändamålsenligt i olika situationer	I2	K2, K4
M6 handleda eleven att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser samt att vidga repertoaren av ord och begrepp	I2	K1, K2, K4
Att producera texter		
M7 motivera eleven att utveckla förmågan att producera olika slags texter som behövs i vardagen och i skolan för hand och digitalt, både individuellt och tillsammans med andra	I3	K1, K4, K5
M8 hjälpa eleven att fördjupa förmågan att planera och producera texter både självständigt och tillsammans med andra samt att lära eleven att göra mångsidigt bruk av ord och strukturer som behövs vid textproduktion	I3	K1, K2, K4
M9 handleda eleven att analysera och bedöma egna texter samt att utveckla färdigheterna att ge och ta emot respons	I3	K1, K2, K4
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M10 handleda eleven att stärka sin språkmedvetenhet och att iaktta situationsbundna variationer i språkbruket, egenskaper hos olika språk och lagbundenheter i svenskt tal- och skriftspråk	I4	K2, K4
M11 motivera eleven att mångsidigt stifta bekantskap med litteratur och kultur, att uppmuntra eleven att läsa litteratur skriven för barn och unga och att dela med sig av sina läsupplevelser och att bli en aktiv biblioteksanvändare	I4	K2
M12 handleda eleven att lägga märke till den kulturella mångfalden i skolan och i den övriga omgivningen, stödja elevens flerspråkiga och multikulturella identitet samt uppmuntra eleven att utnyttja och utveckla sin språkrepertoar	I4	K2, K4
Att använda språket som stöd för allt lärande		
M13 motivera eleven att stärka en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att använda och lära sig språk samt uppmuntra eleven att ställa upp mål för lärandet	I5	K1, K2, K7
M14 handleda eleven att lägga märke till hur språk används i olika läroämnen	I5	K4, K7
M15 uppmuntra eleven att utveckla kunskaper och språkliga medel för självstyrkt arbete, informationssökning och för att kunna strukturera information självständigt och tillsammans med andra	I5	K1, K6, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 3–6

Eleverna lär sig språk- och kommunikationsfärdigheter och utvecklar sin förmåga att arbeta med texter genom att använda språk i olika situationer och arbeta mångsidigt med språk. Innehållet i undervisningen väljs så att eleverna får möjlighet att vidga de färdigheter som har en anknytning till språk, litteratur och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Undervisningens innehåll ska stödja målsättningarna och utnyttja elevernas erfarenheter och lokala möjligheter. Innehållet ska formas till helheter för de olika årskurserna.

I1 Att kommunicera: Eleverna övar tillsammans att berätta, uttrycka och beskriva åsikter utgående från olika ämnesområden och texter. Eleverna handleds att uttrycka sig mångsidigt och att utnyttja drama som ett arbetssätt. Eleverna undersöker och använder språket som en del av den dagliga verksamheten med fokus på situationsbundna fraser och uttryck, tidsuttryck i berättelser, modalitet, jämförande beskrivningar samt indirekt anföring och hur man hänvisar till någon annans tal. Eleverna ges träning i att uttala, lyssna och lära sig av det hörda. Eleverna deltar i att planera och genomföra den egna klassens och skolans interaktiva och kulturella verksamhet.

I2 Att tolka texter: Eleverna tränar att läsa skönlitteratur och olika fakta- och medietexter flytande samt att utnyttja för situationen och ändamålet lämpliga lässtrategier. Undervisningen ska främja kännedomen om olika textgenrer och litterära grundbegrepp. Eleverna lär sig att känna igen språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleverna övar sig att urskilja åsikter, värderingar och informationskällor i texter och att bedöma informationens tillförlitlighet. Eleverna övar att uppfatta delarna i en mening (sats, förhållandet mellan huvudord och bestämning, satsdel) som stöd för läsförståelsen. Eleverna klassificerar ord utgående från betydelse och form. Eleverna reflekterar över hur ordböjning påverkar betydelsen och lär sig hur man böjer verb i olika tidsformer. Eleverna tränar att beskriva, jämföra och reflektera över betydelser och hierarkier hos ord, synonymer, språkliga bilder, talesätt och begrepp. Eleverna ges också träning i att ge akt på hur person och tid uttrycks i en text. Ord- och begreppsförrådet vidgas.

I3 Att producera texter: Eleverna tränar att skriva flytande, grunderna i att producera och behandla texter samt behärskning av språknormer. Eleverna tränar både individuellt och tillsammans med andra. Eleverna producerar för åldern lämpliga berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter och tränar samtidigt ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer. Eleverna bekantar sig med skrivprocessens faser och bearbetar texter utifrån respons.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna undersöker hur olika situationer och ämnen skapar variationer i språket genom att iakttä kommunikationssituationer i skolan och på fritiden samt hur variationer kommer till uttryck i olika typer av talade och skrivna texter. Eleverna reflekterar över betydelser hos ord, fraser och texter och bekantar sig samtidigt med olika sätt att klassificera dem. Eleverna bekantar sig med kännetecknen för svenskt tal- och skriftspråk. Eleverna lär sig centrala lagbundenheter i språket (ordklasser och satser, böjning av substantiv och verb, sammansättning och avledning) och olika sätt att skapa betydelser. Eleverna bekantar sig med skön- och faktalitteratur, filmer och medietexter riktade till barn och unga och stiftar samtidigt bekantskap med biblioteket

som en resurs. Eleverna bekantar sig också med nya och gamla arter av olika kulturtraditioner som har anknytning till barnens och de ungas värld.

I5 Att använda språket som stöd för allt lärande: Eleverna lär sig att dela upp läs-, skriv-, lyssnande- och talprocesser i mindre delar och att träna delfärdigheter samt olika skriv- och lyssnartekniker. Eleverna tränar att känna igen och använda viktiga begrepp och uttryck i olika läroämnena. I undervisningen används digitala verktyg för att lära eleverna att söka information inom olika kunskapsområden och för att eleverna ska lära sig utvärdera sitt lärande i förhållande till målen för undervisningen. Eleverna vägleds att handla etiskt med respekt för upphovsrätt och integritet. I undervisningen stärks elevernas förmåga att använda sitt eget modersmål som ett stöd för allt lärande.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömning i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
M1 handleda eleven att stärka sin uttrycksförmåga och förmåga att uttrycka sina åsikter samt lära eleven att agera konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i vardagen	I1	Kommunikativa färdigheter och uttrycksförmåga	Eleven deltar i olika kommunikationssituationer, utnyttjar sina språkkunskaper och kan diskutera och arbeta utgående från olika teman och texter.
M2 motivera eleven att stärka förmågan att kommunicera öga mot öga samt färdigheterna att lyssna på och förstå lärarens kommunikation och annan muntlig kommunikation	I1	Förmåga att förstå texter och interagera i kommunikationssituationer	Eleven förstår lärarens kommunikation och annat tal då en situation eller ett ämne är bekant eller då läraren ger handledning. Eleven kan agera ansikte mot ansikte i kommunikationssituationer.
M3 handleda eleven att uttrycka sig mångsidigt både verbalt och icke-verbalt, att utnyttja sin kreativitet och att ta hänsyn till andra	I1	Förmåga att använda olika uttryckssätt i kommunikationssituationer	Eleven uttrycker sig mångsidigt genom att använda olika uttryckssätt och kan ta hänsyn till sin samtalspart.
Att tolka texter			
M4 handleda eleven att utveckla en flytande läsförmåga samt att använda kunskap om textgenrer i textanalys och i bedömningen av informationens tillförlitlighet, både på	I2	Förmåga att läsa flytande samt förmåga att använda kunskaper om textgenrer i tolkningen av texter	Eleven läser olika texter flytande. Eleven känner igen en berättelse, en faktatext och en värderande text och tränar tillämpning av kunskap om genretypiska drag i tolkningen och bedömningen av texter.

egen hand och tillsammans med andra			
M5 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att tolka skrivna och talade texter genom att utnyttja lässtrategier ändamålsenligt i olika situationer	I2	Förmåga att tolka texter	Eleven deltar i olika situationer där språk används och har en förmåga att tolka skrivna och talade texter.
M6 handleda eleven att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser samt att vidga repertoaren av ord och begrepp	I2	Hur ord- och begreppsrepertoaren vidgats samt förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser	Eleven har en relativt stor ord- och begreppsrepertoar och kan identifiera textbetydelser som kräver slutledning.
M7 motivera eleven att utveckla förmågan att producera olika slags texter som behövs i vardagen och i skolan för hand och med tangentbord, både individuellt och tillsammans med andra	I3	Förmåga att använda kunskaper om textgenrer i produktionen av texter, förmåga att skriva för hand och med tangentbord	Eleven kan under handledning använda språk som kännetecknar berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven kan skriva svenska för hand och har tillägnat sig färdigheter att skriva med hjälp av tangentbord.
M8 hjälpa eleven att fördjupa förmågan att planera och producera texter både självständigt och tillsammans med andra samt att lära eleven att göra mångsidigt bruk av ord och strukturer som behövs vid textproduktion	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan skriva hela texter och uppvisar kännedom om rättskrivning i sina texter. Eleven behärskar rubriksättning, styckeindelning och fäster uppmärksamhet vid ordval.
M9 handleda eleven att analysera och bedöma egna texter samt att utveckla färdigheterna att ge och ta emot respons	I3	Förmåga att bedöma texter och att ge och ta emot respons	Eleven kan bedöma sina egna texter, är medveten om styrkor och utvecklingsbehov i sitt skrivande och kan ge och ta emot respons.
M10 handleda eleven att stärka sin språkmedvetenhet och att iaktta situationsbundna variationer i språkbruket, egenskaper hos olika språk och lagbundenheter i svenskt tal- och skriftspråk	I4	Förmåga att observera och jämföra olika drag i språk och språkbruk	Eleven känner igen lagbundenheter i språket och kan med hjälp av gängse begrepp beskriva hur språket varierar i olika situationer. Eleven kan ge exempel på språk och dialekter i sin omgivning.

M11 motivera eleven att mångsidigt stifta bekantskap med litteratur och kultur, att uppmuntra eleven att läsa litteratur skriven för barn och unga och att dela med sig av sina läsupplevelser och att bli en aktiv biblioteksanvändare	I4	Kännedom om litteratur och kultur	Eleven läser barn- och ungdomslitteratur och kan delta i diskussioner om sina läsupplevelser och om övrig barn- och ungdomskultur.
M12 handleda eleven att lägga märke till den kulturella mångfalden i skolan och i den övriga omgivningen, stödja elevens flerspråkiga och multikulturella identitet samt uppmuntra eleven att utnyttja och utveckla sin språkrepertoar	I4	Förmåga att reflektera över kulturell mångfald	Eleven kan beskriva flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i sitt eget liv och i sin omgivning.
M13 motivera eleven att stärka en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att använda och lära sig språk samt uppmuntra eleven att ställa upp mål för lärandet	I5	Förmåga att ställa upp mål för lärandet	Eleven kan under handledning ställa upp mål för lärandet.
M14 handleda eleven att lägga märke till hur språk används i olika läroämnen	I5	Förmåga att observera språket i olika läroämnen	Eleven läser med hjälp av stödtexter eller delar av texter som används i olika läroämnen och kan beskriva hur de är uppbyggda.
M15 uppmuntra eleven att utveckla kunskaper och språkliga medel för självstyrt arbete, informationsökning och för att kunna strukturera information självständigt och tillsammans med andra	I5	Förmåga att bygga upp en text och söka information	Eleven kan söka information om ett visst ämne och producera en strukturerad muntlig eller skriftlig presentation av ämnet självständigt eller i grupp. Eleven kan under handledning välja ett sätt att söka information som är lämpligt med tanke på sammanhanget och ämnet.

SUOMI SAAMENKIELISILLE

Suomi saamenkielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat saamen kieltä ja kirjallisuutta. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja saamenkielisessä yhteisössä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetussuunnitelman laadinnassa huomioidaan oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

RUOTSI SAAMENKIELISILLE (SVENSKA FÖR SAMISK TALANDE)

Lärokursen svenska för samisk talande är avsedd för elever som studerar samiska och litteratur. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den samiska gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträlvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur. Läroplanen utarbetas med hänsyn till elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

SUOMI VIITTOMAKIELISILLE

Suomi viittomakielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat viittomakieltä ja kirjallisuutta suomenkielisissä kouluissa. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja viittomakielisessä yhteisössä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään suomen kieli ja kirjallisuus ja/tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Tällöin myös oppilaan arviointi määräytyy sen mukaan, kumman oppimäärän pohjalta suomi viittomakielisille -oppimäärä on laadittu. Opetussuunnitelman laadinnassa huomioidaan oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

RUOTSI VIITTOMAKIELISILLE (SVENSKA FÖR TECKENSPRÅKIGA)

Lärokursen svenska för teckenspråkiga är avsedd för elever som studerar teckenspråk och litteratur i svenska skolor. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den teckenspråkiga gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträlvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur och/eller svenska som andraspråk och litteratur. Eleven bedöms också enligt den lärokurs som utgör grund för lärokursen svenska för teckenspråkiga. Läroplanen utarbetas med beaktande av elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi kolme oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä äidin-kielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Englantiin on laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2- oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2- oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvien osin.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI (RUOTSI, FINSKA)

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaistamalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

RUOTSIN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Ruotsin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia.	S1	L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L4
T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa	S1	L4, L5
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L7
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset tavat oppia kieliä sopivat kullekin parhaiten	S2	L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	L2, L4, L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 rohkaista oppilaita tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	L3, L4, L5, L7

Ruotsin kielen A-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten ja kulttuurien piirteisiin ja sukulaisuussuhteisiin. Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa.

Hankitaan tietoa ja keskustellaan Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli ympärillään.

Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja ja tuntemattoman sanan merkityksen pääättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan ruotsia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ruotsinkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohdina on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa ja Ruotsissa. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä aineistoa ympäristöstä, verkosta, kirjastosta, jne. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomen kielestä poikkeavat foneettiset merkit ja niiden ääntäminen.

Ruotsin kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa. Se antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on

kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tason 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin ja se kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Ruotsin kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa syitä, miksi Suomessa puhutaan ruotsia ja kuvailla Pohjoismaiden kielellistä moninaisuutta
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja ruotsin kielen ja äidinkiellensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa	S1	Ruotsin kielen havaitseminen ympäristössä	Oppilas osaa kertoa, missä ruotsin kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelusta	S2	Omien kielenopiskelutavoit-	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia

lustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset tavat oppia kieliä sopivat kullekin parhaiten		teiden asettaminen ja hyvien opiskelutottumusten löytäminen	tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.3 T7 – T9
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurin sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolleen sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvaramateriaalia ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

SUOMEN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6 (FINSKA, A-LÄROKURS I ÅRSKURS 3–6)

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	I1	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	K1, K4
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	I1	K4, K5
Färdigheter för språkstudier		
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	K1, K7
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en	I2	K5, K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	K2, K4, K5, K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	K2, K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	K2, K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	K3, K4, K5, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med talad finska i klassen, skolan eller omgivningen. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att lyssna på olika former av talad finska och bekanta sig med olika former av skriven finska. Att diskutera och fundera över hur man kan kommunicera om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att vägleda eleven att lägga märke till finskan runt omkring sig. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang, att öva sig i studieteknik och att lära sig härleda ords betydelse ur en kontext. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att erbjuda eleven möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant som möjligt för eleverna. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärnings svårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i A-lärokursen i finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	I1	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och att bemöta människor fördomsfritt	I1		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att hitta finsspråkligt material	I1	Förmåga att iaktta finska språket i omgivningen	Eleven kan beskriva i vilka sammanhang man kan läsa och höra finska.
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervis-	I2	Kännedom om målen för undervisningen och om	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemen-

ningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra		hur man arbetar som grupp	samma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en	I2	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå A2.1
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartners uttryck i sin egen kommunikation.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå A2.1
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A1.3
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i	I3	Förmåga att producera texter	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det

att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll			mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKALLA 6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Mikkelin täydennys

Vuosiluokan 6 tavoitteet ja sisällöt on merkitty samaan taulukkoon siten, että ensin on perustetekstin tavoite mustalla ja sen alla Mikkelin paikalliset täsmennykset punaisella. Taulukon alla on kirjoitettu tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Ensin mustalla perustetekstin sisältö ja sen alapuolella Mikkelin täsmennykset. Tarkoitus on, että opetussuunnitelmaa lukiessaan opettaja tutustuisi niin perustetekstiin kuin paikallisiin täsmennyksiin.

Sisältöalueiden jälkeen tulevat oppimisympäristöihin sekä työtapoihin liittyvät tavoitteet, monialaiset oppimiskokonaisuudet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä arviointi. Punaisella kirjoitetut tekstit ovat paikallisia täsmennyksiä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamien- sa kielten keskinäisestä suhteesta auttaa oppilasta hyödyntämään jo olemassa oleva kielitieto sekämotivoida oppilasta kielenopiskeluun	S1	L1, L2, L4
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskieli- nä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen ohjata oppilasta havaitsemaan lainasanoja ja nimeämään syitä, joiden vuoksi Suomessa käytetään ruotsia	S1	L2
Kieltenopiskelutaidot		
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknolo- giaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioi-	S2	L1, L5, L3

maan osaamistaan ohjata oppilasta huomioimaan kielenoppimisen erityispiirteet ja rohkaista oppilasta käyttämään erilaisia sanastonoppimiskeinoja ohjata oppilasta arvioimaan oman ruotsin kielen taitonsakehitymistä sekä ottamaan vastaan kielellistä palautetta		
T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	S2	L3, L5
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	L4
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	L4
ohjata oppilasta tutustumaan alkeellisiin viestintästrategioihin javiestinnän ei-kielellisiin apukeinoihin		
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	L4
Ohjata oppilasta harjoittelemaan ruotsin kielen ääntämistä sekä yksinkertaisia lauserakenteita.		

Ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.

Selvitetään, mihin kielikuntiin oppilaan osaamat kielet kuuluvat.

Tutustutaan suomenruotsalaisuuteen sekä ruotsalaisuuteen maantieteellisesti sekä kulttuurisesti. Tehdään havaintoja esim. ruokakulttuurista, juhlapäivistä, perinteistä, tavoista, ihmisistä, lainasanoista ja muista kielen erityispiirteistä.

Huomioidaan ruotsin kielen eri variantit suomenruotsi ja ruotsinruotsi. Tutustutaan syihin, joiden vuoksi Suomessa puhutaan ruotsia.

Herätetään oppilaan kiinnostus havainnoida ympäröivän maailman kielellistä moninaisuutta.

S2 Kielenopiskelutaidot: Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.

Havainnoidaan ruotsin kielen esiintymistä oppilaan lähiympäristössä ja tuodaan esille ruotsin kielen käyttöalueita ja -mahdollisuuksia.

Harjaannutetaan ruotsin taitoa tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monipuolisia opiskelumenetelmiä käyttäen.

Harjoitellaan myös oman kielitaidon arviointia sekä kielellisen palautteen vastaanottamista. Tutustutaan tehokkaisiin kielenopiskelutapoihin, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiiviseen käyttöön omissa ilmaisuissa, erilaisiin sanojen muistiinpainamistekniikoihin sekä sanapäättelyyn. Harjoitellaan aktiivisesti käyttämään erilaisia sanastonoppimistapoja ja opiskelutekniikoita. Rohkaistaan oppilasta etsimään itselleen sopivia opiskelumenetelmiä.

Harjoitellaan myös itsenäistä tiedonhakua ja etsitään yhdessä erilaisia autenttisia ruotsinkielisiä tekstejä.

Oheisesta linkistä löytyy monipuolista tietoa kielten opiskelutaidoista.

[Opiskelutaidot](#)

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.

Harjoitellaan keskeisiä ruotsin kielen lauserakenteita erilaisissa viestintä- ja reagointitilanteissa sekä kirjallisesti että suullisesti.

Tulkitaan sekä tuotetaan lyhyitä viestejä tutuista aihepiireistä. Etsitään myös yhdessä kiinnostavia aihepiirejä oppilaan lähiympäristöstä, esimerkiksi ruoka, media, mainokset, tv-ohjelmat, musiikki, harrastukset.

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan sekä kirjoittamaan kohdekieltä oppilaita kiinnostavista

aiheista sekä harjoitellaan tiedon etsimistä kohdekielellä erilaisista lyhyistä teksteistä.

Opetellaan kohteliasta sekä luontevaa kielenkäyttöä tavallisissa arkielämän tilanteissa.

Harjoitellaan kielelle tyypillisiä fraaseja ja opetellaan käyttämään näitä arkikielen ilmauksia erilaisissa yksinkertaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Tutustutaan erilaisiin alkeellisiin viestintästrategioihin, kuten eleet ja ilmeet ja viestintäkoodin vaihtaminen.

Oheisesta linkistä löytyy tietoa kielten suullisesta harjoittelusta ja viestintästrategioista.

[Suullinen harjoittelu](#)

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja ilmiöpohjainen oppiminen

Kielten oppiaineen luonne välineaineena mahdollistaa osallistumisen kaikkiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin vuosiluokasta riippumatta, esimerkiksi sanastojen, haastattelujen, raportointien, videoiden, miellekarttojen ja postereiden muodossa. Kielten sisältöihin kuuluu jo valmiiksi runsaasti monialaisuuteen soveltuvia teemoja. Luontevia, yhteistyöhön soveltuvia oppiaineita ovat esimerkiksi musiikki, kuvataide, äidinkieli ja kirjallisuus, ympäristöoppi, historia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokalla 6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokalla 6

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoja 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arviotaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota /arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 Auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisistä suhteista	S1	Kielten keskinäissuhteiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemansa kielet kuuluvat.
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	S1	Ruotsin kielen aseman ja merkityksen tunteminen Suomessa	Oppilas osaa nimetä syitä, joiden vuoksi Suomessa käytetään ruotsia ja mainita ruotsista suomeen lainautuneita sanoja.
Kielenopiskelutaidot			
T3 ohjata oppilasta harjaanuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	Toiminta opiskelutilanteessa	Oppilas harjaannuttaa ruotsin taitoaan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työskentelyyn myönteisellä tavalla. Oppilas osaa arvioida ruotsin taitonsa kehittymistä suhteellisen realistisesti.
T4 rohkaista oppilaita näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon kartuttamista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	S2	Ruotsin kielen käyttöalueiden ja –mahdollisuuksien tunnistaminen omassa elämässä	Oppilas osaa mainita joitakin ruotsin kielen käyttöalueita ja -mahdollisuuksia.
Kehittyvä kielitaito, taito toiv			Taitotaso: A1.2

mia vuorovaikutuksessa			
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös eikielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	Viestinnän kulttuurin sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.2
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.1
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.

SUOMEN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3–6 (FINSKA, B1-LÄROKURS I ÅRSKURS 3–6)

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Mål för undervisningen i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 hjälpa eleven att forma sin uppfattning om det inbördes sambandet mellan alla språk hen studerar	I1	K1, K2, K4
M2 hjälpa eleven att se historiska och kulturella beröringspunkter mellan Finland och Sverige och att bekanta sig med finskans och svenskans ställning som nationalspråk	I1	K2
Färdigheter för språkstudier		
M3 ge eleven möjligheter att också med hjälp av digitala verktyg träna sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär, att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper	I2	K1, K3, K5,
M4 uppmuntra eleven att se kunskaper i finska som en viktig del av livslångt lärande och utökade språkresurser och uppmuntra hen att söka och utnyttja finska lärmiljöer också utanför skolan	I2	K3, K5
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M5 handleda eleven att mångsidigt träna huvudsakligen muntlig kommunikation	I3	K4
M6 uppmuntra eleven att använda olika, också non-verbala tillvägagångssätt för att nå fram med sitt budskap och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be om upprepning eller långsammare tempo	I3	K4
M7 handleda eleven att öva sig i olika artighetsfraser	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av kontexten få insikt i innehållet i tal eller text som är förutsägbara och för åldersgruppen vanliga eller lämpliga	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i mycket enkla och för åldern relevanta situationer	I3	K4

Centralt innehåll som anknyter till målen för B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att analysera och jämföra de viktigaste likheterna och skillnaderna mellan finska och andra språk som är bekanta från tidigare. Att t.ex. med hjälp av digitala verktyg bekanta sig med Finlands och Sveriges gemensamma historia ur språklig synvinkel och med några av finskans släktspråk.

12 Färdigheter för språkstudier: Att ställa upp mål och planera arbetet gemensamt. Att ta reda på var kunskaper i finska behövs och används. Att lära sig iaktta hur finskan syns i olika vardagliga sammanhang.

13 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor. Att tillsammans med eleverna välja för dem intressanta temaområden för språkanvändningen. Att lära sig de viktigaste finska fonetiska tecknen som avviker från svenskan eller något annat modersmål och kunna uttala dem naturligt. Att träna olika kommunikationssituationer.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Eleverna ska i språkundervisningen uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i B1-lärokursen i finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda

sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i B1-lärokursen i finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 hjälpa eleven att forma sin uppfattning om det inbördes sambandet mellan alla språk hen studerar	I1	Förmåga att uppfatta inbördes samband mellan olika språk	Eleven har en uppfattning om finskans släktspråk och kan nämna något av dessa samt ge exempel på finska lånord.
M2 hjälpa eleven att se historiska och kulturella beröringspunkter mellan Finland och Sverige och att bekanta sig med finskans och svenskans ställning som nationalspråk	I1	Kännedom om finskans ställning och betydelse i Finland	Eleven kan nämna några orsaker till varför det talas finska och svenska i Finland.
Färdigheter för språkstudier			
M3 ge eleven möjligheter att också med hjälp av digitala verktyg träna sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär, att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper	I2	Förmåga att agera i undervisningssituationen	Eleven tränar sina kunskaper i finska tillsammans med gruppen också med hjälp av digitala verktyg, tar ansvar för sina hemuppgifter och deltar på ett tillmötesgående sätt i arbetet i gruppen. Eleven kan utvärdera sina kunskaper i finska relativt realistiskt.
M4 uppmuntra eleven att se kunskaper i finska som en viktig del av livslångt lärande och utökade språkresurser och uppmuntra hen att söka och utnyttja finska lärmiljöer också utanför skolan	I2	Förmåga att fastställa i vilka sammanhang finska används i det egna livet	Eleven kan nämna några sammanhang där finska används.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå A1.2
M5 handleda eleven att mångsidigt träna huvudsakligen muntlig kommunikation	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinemässiga kommunikationssituationer men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.
M6 uppmuntra eleven att använda olika, också non-verbala tillvägagångssätt för att nå fram med sitt budskap och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Behöver mycket hjälpmedel. Kan be samtalspartnern att upprepa eller tala

om upprepning eller långsammare tempo			långsammare.
M7 handleda eleven att öva sig i olika artighetsfraser	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några av de vanligaste artighetsfraserna på språket i rutinmässiga sociala sammanhang.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå A1.2
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av kontexten få insikt i innehållet i tal eller text som är förutsägbara och för åldersgruppen vanliga eller lämpliga	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Kan urskilja enskilda fakta i en text.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A1.1
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i mycket enkla och för åldern relevanta situationer	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan uttrycka sig mycket kortfattat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Uttalar några inövade uttryck begripligt. Kan skriva några enskilda ord och uttryck.

RUOTSIN KIELI, ÄIDINKIELENOMAINEN RUOTSI, A -OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3-6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Äidinkielenomaisessa ruotsin kielen opetuksessa kaksikieliset oppilaat saavat mahdollisuuden pohdita ja syventää ruotsin kielen taitoaan ja ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteiden tuntemustaan.

Äidinkielenomaisen ruotsin kielen opetus toteutetaan A1- tai A2- kielen opetuksena ja samoin vähimmäistuntimäärin kuin A1- ja A2- kieli. A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta, auttaa oppilasta löytämään omaa oppimistaan tukevaa ruotsinkielistä materiaalia sekä ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteisiin	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa, suomen ja ruotsin asemaa kansalliskielinä ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1	L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä herättää oppilaan uteliaisuus omaa kaksi- tai monikielisyystään ja kaksikulttuurisuuttaan kohtaan	S1	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T4 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L7
T5 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan monipuolisesti ja aktiivisesti esimerkiksi etsimällä itseään kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa	S2	L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaan ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3	L2, L4
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3	L2, L4
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	S3	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilais-	S3	L4

ta lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita		
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 ohjata oppilasta tuottamaan jokapäiväiseen elämään liittyviä tekstejä ja opettelemaan myös tulkittavien tekstien käyttämistä tuottamiseen, jakamiseen ja julkaisemiseen, perustason ja hiukan vaativampienkin rakenteiden hallintaan	S3	L4

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten ja kulttuurien piirteisiin ja sukulaisuussuhteisiin. Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin varianttien eroja. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Pohditaan omaa kaksikielistä kulttuuri-identiteettiä. Hankitaan tietoa ja keskustellaan Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Kiinnitetään huomiota siihen, mikä on yhteistä kaikille kielille ja miten voi käyttää ja kehittää omaa kielitaitoaan. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli ympärillään (esim. tiedotusvälineet, netti) hyödyntämään sitä ja kehittämään omaa ruotsin taitoaan sen avulla. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käytäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan ruotsia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ruotsinkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohdaksi on kiinnostus ja ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa ja Ruotsissa. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien yhteydessä. Sisältöjen valinnassa edistetään oppilaiden kielitaidon kehittymistä ottaen huomioon oppilaiden kaksikielinen ja kaksikulttuurinen tausta. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä aineistoa ympäristöstä, verkosta, kirjastosta, ja niin edelleen.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri

viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat saavat tilaisuuksia tutustua pohjoismaisiin verkostoihin. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan monipuolisesti ja rohkeasti, laajentamaan sanavarastoaan, omaksumaan uusia käsitteitä, pukemaan ajatuksiaan sanoiksi ja kehittämään vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita kannustetaan lukemaan kirjallisuutta ja muita omalle kielitaidon tasolleen sopivia tekstejä, heitä ohjataan soveltamaan luetunymmärtämisstrategioita, käyttämään sopivia opiskelustrategioita ja tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös nopeammin edistyneille.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoja 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin ja se kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa otetaan huomioon, että viitekehys on tarkoitettu vieraiden kielen osaamisen arviointiin ja että äidinkielenomaista oppimäärää opiskelevien oppilaiden ruotsin kielen suullinen taito on varsin hyvä jo koulun alkaessa, kun taas oppilaiden taidot muilla kielitaidon osa-alueilla voivat vaihdella paljonkin.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan Suomen ja Pohjoismaiden kielellis-	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla Suomen ja Pohjoismaiden kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja ruotsinkielisen kulttuurin eri-

tä ja kulttuurisesta runsaudesta, auttaa oppilasta löytämään omaa oppimistaan tukevaa ruotsinkielistä materiaalia sekä ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteisiin.			tyispiirteitä. Oppilas osaa kertoa, mistä löytyy häntä kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa, suomen ja ruotsin asemaa kansalliskielinä ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä herättää oppilaan uteliaisuus omaa kaksitai monikielisyystään ja kaksikulttuurisuuttaan kohtaan.	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja ruotsin kielen ja äidinkielen tai muun osamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
Kielenopiskelutaidot			
T4 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja suhtautuu myönteisesti ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.
T5 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan monipuolisesti ja aktiivisesti esimerkiksi etsimällä itseään kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa	S2	Omien kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja hyvien opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä, huolehtii kotitehtävistään, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan sekä löytää omaa oppimistaan edistävää ruotsinkielistä aineistoa.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutustilanteissa			Taitotaso B1.1 T6 – T8
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaan ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä tilanteissa.

aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä			
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Oppilas osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.
Karttuva kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso B1.1
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaali-tempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Oppilas ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatuksia, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.
Karttuva kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A 2.2
T10 ohjata oppilasta tuottamaan jokapäiväiseen elämään liittyviä tekstejä ja opettelemaan myös tulkittavien tekstien käyttämistä tuottamiseen, jakamiseen ja julkaisemiseen, perustason ja hiukan vaativampienkin rakenteiden hallintaan	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti ikäkaudelleen tyypillisiä ja jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin.

SUOMEN KIELI, ÄIDINKIELENOMAINEN SUOMI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3–6 (A-LÄROKURS I MODERSMÅLSINRIKTAD FINSKA I ÅRSKURS 3–6)

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Den modersmålsinriktade lärokursen undervisas som A1-språk eller som A2-språk. Undervisningen i A1- och A2-lärokursen i modersmålsinriktad finska har samma mål. Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Målen för undervisningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	I1	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund	I1	K1, K4
Färdigheter för språkstudier		
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	K1, K7
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken	I2	K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hens åldersgrupp i relation till livserfarenheten	I3	K2, K4
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	I3	K2, K4
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation	I3	K2

Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	I3	K4

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med olika varianter av talad och skreven finska i klassen, skolan eller omgivningen och att jämföra finska och svenska texter. Att fundera över sin egen tvåspråkiga kulturidentitet. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att fästa uppmärksamhet vid vad som är gemensamt för alla språk inklusive finska och svenska och hur man kan utnyttja och utveckla den språkkunskap man har. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att uppmuntra eleverna att lägga märke till och utnyttja det finska språket i omgivningen (t.ex. via medier, nätet) för att utveckla sina kunskaper i finska. Att utveckla effektiva lärstrategier i språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper, t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet ska väljas utifrån intresse och aktualitet och perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter och att genom text- och ämnesval främja elevernas språkliga utveckling med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att ge eleverna möjlighet att träna mera krävande språksituationer.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av

olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspåket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att mångsidigt använda sina språkkunskaper, utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Eleverna ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Elever som har inlärnings svårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbt.

Bedömning av elevernas lärande i A-lärokursen modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärnings svårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Man bör i bedömningen speciellt ta hänsyn till att referensramen är anpassad för språkundervisningen i främmande språk och att elever som undervisas enligt den modersmålsinriktade lärokursen har relativt goda muntliga kunskaper i finska redan vid skolstarten, medan elevens kunskaper i de övriga delområdena kan variera stort.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga	I1	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.

kulturen			
M2 att motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	I1		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund	I1	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
Färdigheter för språkstudier			
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken	I2	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå B1.1
M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hens åldersgrupp i relation till livserfarenheten	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.
M8 hjälpa eleven att känna	I3	Kulturellt lämpligt språk-	Eleven visar att hen behärskar de

igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation		bruk	viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå B1.1
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegrip- liga texter på standard-språk	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A2.2
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

14.4.3 VIERAAT KIELET

KIELIKASVATUS

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

VIERAS KIELI ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Mikkelin täydennys

Vuosiluokkien 3, 4, 5 ja 6 tavoitteet (T1-T11) löytyvät taulukosta siten, että ensin on perustekstin tavoite mustalla ja sen alla Mikkelin paikalliset täsmennykset punaisella. Tavoitetaulukon jälkeen löytyvät tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet (S1-S3); ensin mustalla perustekstin sisältö ja sen alapuolella Mikkelin täsmennykset punaisella. Tarkoitus on, että opetussuunnitelmaa lukiessaan opettaja tutustuu sekä perustekstiin että paikallisiin täsmennyksiin.

Sisältöalueiden jälkeen tulevat oppimisympäristöihin sekä työtapoihin liittyvät tavoitteet, monialaiset oppimiskokonaisuudet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki. Punaisella kirjoitetut tekstit ovat paikallisia täsmennyksiä.

Arvioinnin osalta on kaksi erillistä taulukkoa: vuosiluokkien 3, 4 ja 5 paikallisesti laadittu taulukko ja vuosiluokan 6 valtakunnallinen taulukko.

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältö-alueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalissa viestinnän kielenä <u>Täsmennys 3. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta havaitsemaan eri kieliä omassa lähiympäristössään sekä tiedostamaan englannin kielen laaja levinneisyys. <u>Täsmennys 4. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta aktiivisesti havainnoimaan koulussa, kotona ja vapaa-ajallaan kohtaamiaan kieliä ja kieliä puhuvien ihmisten tapoja. Tutustuttaa oppilas englannin kielen levinneisyys maailmanlaajuisesti. <u>Täsmennys 5. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta tekemään havaintoja kuulemistaan kielistä	S1	L2

myös koulun ulkopuolella eri ympäristöissä sekä tekemään havaintoja erilaisista kulttuureista. Tutustuttaa oppilas englannin kielen merkitykseen viestinnän välineenä maailmanlaajuisesti. <u>Täsmennys 6. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta edelleen havainnoimaan eri ympäristöissä kohtaamiaan kieliä ja eri kulttuurien piirteitä. Ohjata oppilasta ymmärtämään englannin kielen globaali merkitys.		
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia <u>Täsmennys 3. vuosiluokalle:</u> Kannustaa oppilasta pitämään omaa kieltä ja kulttuuria tärkeänä ja arvokkaana sekä suhtautumaan avoimesti myös muihin kieliin ja niitä puhuviin ihmisiin. <u>Täsmennys 4. vuosiluokalle:</u> Motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuria samoin kuin muita kieliä ja niitä puhuvien ihmisten tapoja. Kannustaa oppilasta kohtaamaan eri kieliä puhuvia ihmisiä myönteisellä asenteella. <u>Täsmennys 5. vuosiluokalle:</u> Edelleen motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä kannustaa oppilasta kohtaamaan eri kielten edustajia arvostavasti. <u>Täsmennys 6. vuosiluokalle:</u> Motivoida oppilasta ymmärtämään oman kielen ja kulttuurin arvo sekä arvostamaan kaikkia kieliä ja kulttuureja samanaarvoisina. Kannustaa oppilasta kohtaamaan eri kieliä ja kulttuureja edustavia ihmisiä tasa-arvoisesti.	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä <u>Täsmennys 3. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta havainnoimaan arkikielessä käytettyjä englannin lainasanoja. <u>Täsmennys 4. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta tiedostamaan suomen kielen, oman kotikielen ja englannin kielen välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä esim. oikeinkirjoituksessa. <u>Täsmennys 5. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta harjoittelemaan kielellistä päättelykykyä, esim. yksittäisten lauseiden merkitystä. <u>Täsmennys 6. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta vahvistamaan kielellistä päättelykykyä laajemmissa kokonaisuuksissa, esim. kokonainen teksti.	S1	L1, L2
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	L2, L3

<u>Täsmennys 3. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta tiedostamaan, että englanninkielistä aineistoa on tarjolla runsaasti eri ympäristöissä. <u>Täsmennys 4. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta huomaamaan englanninkielistä aineistoa olevan tarjolla eri ympäristöissä ja harjoituttaa oppilasta valitsemaan itseäkiinnostavaan ja omalla tasolle sopivaa aineistoa. <u>Täsmennys 5. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta valitsemaan runsaasta englanninkielisen aineiston tarjonnasta kiinnostavaa ja omaa oppimista edistävää materiaalia. <u>Täsmennys 6. vuosiluokalle:</u> Vahvistaa oppilaan kykyä valita runsaasta englanninkielisen aineiston tarjonnasta sisällöltään ja vaikeustasoltaan oppilaan omaa oppimista edistävää aineistoa.		

Kieltenopiskelutaidot

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältö-alueet	Laaja-alainen osaaminen
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen <u>Täsmennys 3. vuosiluokalle:</u> Tutustua oppilaan kanssa englannin kielen opetuksen tavoitteisiin ja käydä niistä keskustelua oppilaan kanssa jatkuvasti koko lukuvuoden ajan. Tarjota oppilaalle kannustava, rohkaiseva ja salliva oppimisilmapiiri. Kannustaa oppilasta rohkeasti osallistumaan koko ryhmän yhteiseen toimintaan. <u>Täsmennys 4. vuosiluokalle:</u> Auttaa oppilasta tiedostamaan vuosiluokan tavoitteet ja kerrata niitä lukuvuoden aikana. Luoda ja ylläpitää oppilaalle salliva ja kannustava oppimisilmapiiri. Antaa oppilaalle tilaisuuksia harjoitella myös parityöskentelyä. <u>Täsmennys 5. vuosiluokalle:</u> Tutustua oppilaan kanssa vuosiluokan tavoitteisiin ja harjoituttaa oppilasta asettamaan omia itselle tärkeitä tavoitteita. Varmistaa oppilaalle edelleen salliva opiskeluilmapiiri ja harjoituttaa oppilasta yhdessä oppimiseen ryhmitöiden ja vertaispalautteen menetelmin. <u>Täsmennys 6. vuosiluokalle:</u> Auttaa oppilasta ymmärtämään vuosiluokan tavoitteet sekä ohjata oppilasta omien, itselle merkityksellisten tavoitteiden asettamiseen.	S2	L1, L3

Varmistaa oppilaalle salliva opiskeluimapiiri - yhdessä oppimista ryhmätöiden ja vertaispalauteen avulla.		
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelusta ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten <u>Täsmennys 3. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta käyttämään rohkeasti kielitaitoaan ja huolehtimaansäännöllisesti tehtävistään. <u>Täsmennys 4. vuosiluokalle:</u> Harjaannuttaa oppilasta ottamaan omaa vastuuta englannin kielen opiskelusta. Tarjota oppilaalle kokemuksia erilaisista oppimistavoista. Harjaannuttaa oppilasta tarkastelemaan omaa tuotosta (esim. tehtävien tarkistus ja korjaaminen). <u>Täsmennys 5. vuosiluokalle:</u> Vahvistaa oppilaan kykyä ottaa vastuuta englannin opiskelusta. Ohjata oppilasta vertaamaan eri kielenoppimismenetelmiä ja pohtimaan, mitkä niistä sopisivat itselle parhaiten. <u>Täsmennys 6. vuosiluokalle:</u> Vahvistaa edelleen oppilasta olemaan vastuussa omasta englannin opiskelusta. Kannustaa oppilasta valitsemaan ja käyttämään itselle parhaiten sopivia kielenoppimismenetelmiä.		

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiirittään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta <u>Täsmennys 3. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta erilaisissa tilanteissa oppilaan ikätasolle sopivista ja oppilasta kiinnostavista aiheista. Rohkaista ja tukea oppilasta jatkamaan viestintää katkoksista huolimatta. <u>Täsmennys 4. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta monenlaisissa tilanteissa oppilaan arkielämän piiriin kuuluvista ja oppilasta kiinnostavista aiheista. Rohkaista ja tukea oppilasta viestinnän jatkamiseen mahdollisista katkoksista huolimatta. <u>Täsmennys 5. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta aktiivisesti harjoittelemaan vuorovaikutusta	S3	L2, L4, L5, L7

monenlaisissa tilanteissa oppilaan taitotasolle sopivista ja oppilasta kiinnostavista aihealueista. Kannustaa oppilasta jatkamaan viestintää mahdollisista katkoksista huolimatta. <u>Täsmennys 6. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta aktiivisesti sekä myös oma-aloitteisesti harjoittelemaan vuorovaikutusta yhä haastavammissa tilanteissa monipuolisista ja oppilasta kiinnostavista aihealueista. Kannustaa oppilasta sujuvaan viestintään.		
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja <u>Täsmennys 3. vuosiluokalle:</u> Tutustuttaa oppilas joihinkin yleisimpiin keinoihin ylläpitää suullista viestintää ja rohkaista oppilasta harjoittelemaan niiden käyttöä viestintätilanteessa. <u>Täsmennys 4. vuosiluokalle:</u> Tutustuttaa oppilas moniin suullista viestintää ylläpitäviin keinoihin ja rohkaista häntä käyttämään niitä viestintätilanteissa. <u>Täsmennys 5. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilas tuntemaan yhä useampia suullista viestintää ylläpitäviä keinoja ja kannustaa oppilasta käyttämään niitä aktiivisesti viestintätilanteissa. <u>Täsmennys 6. vuosiluokalle:</u> Rohkaista oppilasta omaksumaan suullista viestintää ylläpitäviä keinoja ja käyttämään niitä oma-aloitteisesti viestintätilanteissa.	S3	L4
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita <u>Täsmennys 3. vuosiluokalle:</u> Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella viestintää ikätasolle sopivissa sosiaalisissa tilanteissa. Auttaa oppilasta harjoittelemaan englannin kielialueen kulttuuriin kuuluvia tapoja ja ilmaisuja. <u>Täsmennys 4. vuosiluokalle:</u> Tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia harjoitella englannin kielialueen kulttuurin tapoihin sopivaa viestintää ikätasolle soveltuvissa sosiaalisissa tilanteissa. <u>Täsmennys 5. vuosiluokalle:</u> Tukea oppilasta harjoittelemaan aktiivisesti englannin kielialueen kulttuuriin sopivaa viestintää monenlaisissa sosiaalisissa tilanteissa. <u>Täsmennys 6. vuosiluokalle:</u> Tukea oppilasta harjoittelemaan, omaksumaan ja luontevasti käyttämään englannin kielialueen kulttuuriin sopivia viestintätapoja yhä monipuolisemmissa sosiaalisissa tilanteissa.	S3	L2, L4

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin <u>Täsmennys 3. vuosiluokalle:</u> Antaa oppilaalle mahdollisuus harjoitella alkavan kielitaidon tasolla puhumista ja kirjoittamista. Ohjata oppilasta harjoittelemaan edelleen aktiivisesti ääntämistä ja intonaatiota. <u>Täsmennys 4. vuosiluokalle:</u> Tarjota oppilaalle yhä enemmän mahdollisuuksia harjoitella puhumista ja kirjoittamista ikätasolle sopivista ja oppilasta kiinnostavista aiheista. Kannustaa oppilasta harjoittelemaan ääntämistä ja intonaatiota. <u>Täsmennys 5. vuosiluokalle:</u> Tarjota oppilaalle runsaasti mahdollisuuksia harjoitella suullisen ja kirjoitetun tekstin tuottamista myös itseä kiinnostavista aiheista. Harjaannuttaa oppilasta myös kiinnittämään huomioita keskeisiin rakenteisiin sekä ääntämiseen ja intonaatioon. <u>Täsmennys 6. vuosiluokalle:</u> Tarjota oppilaalle runsaasti mahdollisuuksia harjoitella puhumista ja kirjoittamista laajenevilla ja oppilasta kiinnostavilla aihealueilla. Kannustaa oppilasta sujuvaan ääntämiseen ja intonaatioon. Ohjata oppilasta käyttämään puheessaan ja kirjoituksessaan keskeisiä rakenteita. <u>Täsmennys 3.-6. vuosiluokille:</u> Keskustella oppilaan kanssa suullisen ja kirjallisen viestinnänstrategioista ja ohjata oppilasta niiden käyttämiseen puhumisen ja kirjoittamisen harjoittelussa. (Ks. Tavoitteet 7 ja 8 yllä.)		

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

Mikkelin täydennys

Täsmennys 3. vuosiluokalle:

Tutustutaan maailman kielikarttaan ja kiinnitetään huomioita englannin kielen asemaan sekä oppilaiden lähiympäristössä esiintyviin kieliin ja kulttuureihin.

Altistetaan oppilaat huomaamaan, kuulemaan ja katselemaan eri kieliä.

Tutustutaan Mikkelin kieliohjelman A2-valinnaiskieliin (saksa, ranska, venäjä) kielisuihkujen ja kieltenopettajan esittelytuokioiden avulla.

Keskustellaan esimerkein siitä, kuinka voi selvittää viestintätilanteissa vähäiselläkin kielitaidolla.

Täsmennys 4. vuosiluokalle:

Tarkastellaan edelleen maailman kielikarttaa ja erityisesti englannin levinneisyyttä.

Kiinnitetään huomiota eri kielten äänteisiin, intonaatioon ja kirjoitusasuun.

Keskustellaan edelleen siitä, kuinka voi selvittää viestintätilanteissa pienelläkin kielitaidolla.

Täsmennys 5. vuosiluokalle:

Tarkastellaan maailman kielikarttaa ja englannin asemaa siinä.

Havainnoidaan edelleen koulussa ja vapaa-ajalla eri kieliä ja tarkkaillaan sanojen lainautumista kielistä toisiin.

Keskustellaan siitä, kuinka ilmaista ajatuksiaan myös silloin, kun sanat loppuvat kesken.

Täsmennys 6. vuosiluokalle:

Tehdään yhä aktiivisemmin havaintoja maailman eri kielistä ja etsitään niistä lainasanoja ja ilmauksia.

Tutustutaan englanninkielisten alueiden ja kulttuurien asemaan. Havainnoidaan englannin ja erityisesti ruotsin yhtäläisyyksiä.

Pohditaan toimintaa tilanteissa, joissa kielitaito ei riitä.

Yhtäläisesti 4.-6. vuosiluokilla ikätason mukaisesti:

Keskustellaan oman äidinkielen, suomen kielen ja englannin kielen asemasta maailman kielikartalla ja rohkaistaan oppilaita arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuria.

Pohditaan englannin kielen oppimisen ja englanninkielisen kulttuurin ymmärtämisen merkitystä itselle.

Kiinnitetään luokkatilanteessa ja kouluympäristössä jatkuvasti huomiota arvostavaan kohtaamiseen eri kielten ja kulttuurien edustajien kanssa.

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Tututellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Mikkelin täydennys

Täsmennys 3. vuosiluokalle:

Totutetaan oppilasta ottamaan vastaan palautetta omasta tuotoksesta opettajalta.

Harjoitellaan ilmaisemaan oma mielipide suunniteltaessa yhteistä toimintaa.

Tutustutaan erilaisiin sanaston opiskelutaitoihin ja muistiinpainamiskeinoihin (esim. äänitteiden kuuntelu ja toisto, sanalaput, pelit, kyseleminen), joista oppilas voi vähitellen harjoitella valitsemaan itselleen sopivia tapoja.

Harjoitellaan pienimuotoisesti oman opiskelun ja oppimisen arviointia.

Täsmennys 4. vuosiluokalle:

Keskustellaan englannin tavoitteista ja siitä miten niihin voi pyrkiä sekä omasta vastuusta englannin opiskelussa.

Harjoitellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä.

Totutetaan oppilasta antamaan ja ottamaan vastaan myönteistä ja kannustavaa palautetta ryhmän sisällä.

Harjoitellaan edelleen monenlaisia sanaston opiskelutapoja ja mieleenpainamistapoja (esim. sanalaput, taikakortti, sanahaitarit, äänitteiden kuuntelu, digimateriaalin käyttö, kysely pareittain ja kotiväen kanssa jne.) ja pohditaan, mikä niistä olisi itselle sopivin. Harjoitellaan itsearviointia omasta oppimisesta ja opiskelusta (juttelu opettajan kanssa, symbolien valinta, hymynaamat, peukutus tai muu toiminnallinen reagointi, kyllä - ei vastaukset jne.)

Täsmennys 5. vuosiluokalle:

Pohditaan yhteisiä tavoitteita ja opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä.

Pohditaan vastuun ottamisen merkitystä englannin oppimisessa.

Harjoitellaan edelleen kannustavana palautteen antamista ja vastaanottamista.

Vahvistetaan sanaston oppimisen taitoa sekä sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden käyttöä omassa tuottamisessa.

Harjoitellaan säännöllisesti itsearviointia syventävin vaihtoehtoin ja kysymyksin (tavoitteisiin pelaaminen).

Täsmennys 6. vuosiluokalle:

Pyritään keskustellen ymmärtämään ja omaksumaan tavoitteet, sekä laatimaan itselle henkilökohtaisia englannin tavoitteita sekä ottamaan vastuuta omasta opiskelusta.

Suunnitellaan laajemmin yhteistä toimintaa.

Harjoitellaan kannustavan ja rakentavan, perustellun palautteen antamista ja vastaanottamista.

Harjoitellaan valitsemaan itselle sopivimpia kielenopiskelutapoja ja muistiinpainamistekniikoita. Harjoitellaan edelleen kielellistä päättelykykyä.

Harjoitellaan edelleen itsearviointia, joka ottaa huomioon opetukselle asetetut tavoitteet, vertaispalautteet ja opettajalta saadun palautteen. Tutustutaan myös esimerkiksi Eurooppalaiseen kielisalkkuun.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa

lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämämpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstiä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Mikkelin täydennys

Täsmennys 3. vuosiluokalle:

Keskeisiä aihepiirejä ovat minä itse, perheeni ja ystäväni. Painotetaan edelleen suullista viestintää tekstien tuottamisessa ja tulkinnassa. Myös kirjallista viestintää harjoitellaan. Tutustutaan suullisen viestinnän perusstrategioihin.

Täsmennys 4. vuosiluokalle:

Keskeisiä aihepiirejä ovat edellisten lisäksi koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto, rinnastaen samanikäisten lasten elämään englannin kielialueilla. Harjoitellaan sekä puhutun että kirjoitetun tekstin tulkintaa. Sanastoa ja rakenteita tunnistetaan ja harjoitellaan tekstilähtöisesti. Harjoitellaan suullisen viestinnän strategioita.

Täsmennys 5. vuosiluokalle:

Keskeisiä aihepiirejä edellisiä syventäen ovat elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Vertaillaan brittienglannin ja amerikanenglannin sanastoa ja ääntämistä sekä tutustaan Britannian ja Yhdysvaltojen erilaisiin tapoihin ja kulttuureihin. Harjoitellaan edelleen sekä puhutun että kirjoitetun kielen tulkintaa ja tuottamista sanastoltaan ja rakenteiltaan laajenevien tekstien avulla. Harjoitellaan suullisten viestintästrategioiden tunnistamista ja käyttöä (esim. puhuttelusanat, kohteliaisuussanat, keskustelun aloittaminen, toiston ja avun pyytäminen, elein ja ilmein reagoiminen). Tutustutaan myös tärkeimpiin tekstinymmärtämisstrategioihin (esim. tutut sanat, päättelykyky, kuvien ja symbolien viesti). Rakenteita harjaannutaan tunnistamaan tekstien tulkinnan yhteydessä ja niitä harjoitellaan käyttämään tekstin tuottamisen yhteydessä.

Täsmennys 6. vuosiluokalle:

Syvennetään edellisiä aihepiirejä ja sisältöjä sekä perehdytään englanninkieliseen maailmaan ja syvennetään taitoja kertoa suomalaisesta elämästä ja tavoista englanniksi. Vahvistetaan sekä puhuttujen että kirjoitettujen tekstien tulkinnan taitoa yhä monipuolisempien ja vaativampien tekstien avulla. Harjoitellaan sujuvan ja luontevan tekstin tuottamista vaativampien tekstityyppien avulla (esim. dialogit, arkielämän kielenkäyttötilanteet, haastattelut, kuvaukset, sanoitukset ja pienet tarinat, mielipide). Vahvistetaan edelleen sekä puhutun että kirjoitetun tekstin tuottamiseen tarvittavien strategioiden käyttötaitoa.

Täsmennys 3. -6. vuosiluokille:

Harjoitellaan yhdessä oppilaiden kanssa löytämään kullekin ikäkaudelle ja taitotasolle sopivaa englanninkielistä aineistoa internetistä sekä eri medioista (esim. videot, televisio, radio, lehdet, tuoteselosteet, kyltit ja logot)

Harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa puherytmiä ja intonaatiota. Keskustellaan äänitteiden kuuntelemisesta ja englannin kielen kuulemisesta ja kuuntelemisesta myös oppituntien ja ulkopuolella (televisio, radio, musiikki, internet ja mahdollinen digitaalinen oppimateriaali) vaikkei kaikkea ymmärtäisikään. Esitellään ja harjoitellaan jatkuvasti foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Linkki: [Suullisista viestintästrategioista](#)

Linkki: [Kirjallisen viestinnän strategioista](#)

Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja ilmiöpohjainen oppiminen

Mikkelin täydennys

Englannin kielen luonne välineaineena mahdollistaa osallistumisen kaikkiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin vuosiluokasta riippumatta, esim. sanastojen, haastattelujen, raportointien, videoiden, miellekarttojen ja postereiden muodossa. Englannin kielen sisältöihin kuuluu jo valmiiksi runsaasti monialaisuuteen soveltuvia teemoja. Luontevia, yhteistyöhön soveltuvia oppiaineita ovat esim. musiikki, kuvataide, äidinkieli, ympäristöoppi ja historia.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6 Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Mikkelin täydennys

Täsmennys 3. vuosiluokalle:

Jatketaan edelleen ryhmässä toimimista ja harjoitellaan parin kanssa työskentelyä.

Täsmennys yhtäläisesti kaikille 3.-6. vuosiluokille:

Englannin opetus pyritään mahdollisimman usein kytkemään koulun yhteisiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin. Englannin kielen luonne välineaineena mahdollistaa osallistumisen kaikkiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin vuosiluokasta riippumatta, esimerkiksi sanastojen, haastattelujen,

raportointien, videoiden, miellekarttojen ja postereiden muodossa. Englannin kielen sisältöihin kuuluu jo valmiiksi runsaasti monialaisuuteen soveltuvia teemoja. Luontevia, yhteistyöhön soveltuvia oppilaineita ovat esimerkiksi musiikki, kuvataide, äidinkieli ja kirjallisuus, ympäristöoppi ja historia.

Mikkeli järjestää vuosiluokille 3-6 kulttuuripolun, jossa oppilaat voivat tutustua myös monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen. [Mikkelin kaupungin kulttuuripolku](#)

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Ks. OPS 2016, luku 7 ja Mikkelin täsmennykset

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Englannin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolidistusta varten opettaja käyttää englannin A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Ks. OPS 2016 perusteet, luku 6 ja Mikkelin täsmennykset siihen.

Englannin A1-oppimäärän arviointikriteerit vuosiluokilla 3-5 hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa 8 varten

Tavoitteet (T1-T11)	Hyvän osaamisen kuvaus
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen(T1, T3 ja T4) (T2 - ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena)	<u>Vuosiluokka 3:</u> Oppilas osaa kuulemansa perusteella tunnistaa puhutun englannin kielen ja osaa mainita muutamia ympärillään kuulemiaan kieliä. Oppilas osaa nimetä joitakin paikkoja, joissa englantia puhutaan. Oppilas osaa ohjattuna tunnistaa muutamia englannin kielen ja äidinkielen välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä arkikielen sanastossa.

	<u>Vuosiluokka 4:</u> Oppilas osaa nimetä joitakin lähiympäristössään esiintyviä kieliä ja hän osaa nimetä joitakin maailman eniten puhuttuja kieliä sekä näyttää kartalta joitakin englannin kielen levinneisyysalueita. Oppilas osaa ohjattuna tunnistaa englannin kielen ja äidinkielen välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä sanastossa ja joissakin rakenteissa. Oppilas osaa nimetä joitakin englanninkielisen aineisto lähteitä ja osaa ohjattuna valita niistä omalle oppimiselle sopivaa materiaalia. <u>Vuosiluokka 5:</u> Oppilas osaa kertoa lähiympäristössään esiintyvistä kielistä sekä osaa nimetä maailman puhutuimmat kielet. Hän osaa kertoa jotain englannin kielen laajasta levinneisyydestä. Oppilas osaa ohjattuna tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen joistakin eroista ja yhtäläisyyksistä. Oppilas osaa kertoa joistakin saatavilla olevista englanninkielisistä aineistoista sekä osaa valita sieltä joitakin omaa oppimistaan edistäviä aineistoja.
Kielenopiskelutaidot (T5 ja T6)	<u>Vuosiluokka 3:</u> Oppilas on tietoinen opiskelun tavoitteista. Hän osallistuu aktiivisesti ryhmän yhteiseen toimintaan. Oppilas harjoittelee englantia ja kielenoppimistaitoja aktiivisesti. <u>Vuosiluokka 4:</u> Oppilas tiedostaa opiskelun tavoitteita ja osallistuu aktiivisesti ryhmän yhteiseen toimintaan ja tehtävien tekoon. Oppilas harjoittelee monenlaisia kielenoppimistapoja ja pystyy pääsääntöisesti huolehtimaan tehtävistään. <u>Vuosiluokka 5:</u> Oppilas osaa kertoa opiskelun tavoitteista ja osaa ohjattuna asettaa opiskelulle joitakin omia tavoitteita. Oppilas osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon aktiivisesti. Oppilas osaa ottaa opiskelustaan vastuuta ja osaa pohtia eri kielenoppimismenetelmiä ja niiden sopivuutta itselleen.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa(T7, T8 ja T9)	<u>Vuosiluokka 3:</u> Oppilas osaa tuettuna viestiä suullisessa vuorovaikutustilanteessa ja osaa käyttää joitakin suullisen viestinnän perusstrategioita. Oppilas osaa muutamia englannin kielialueen kulttuuriin kuuluvia kohteliaista tapoja ja ilmaisuja. <u>Vuosiluokka 4:</u> Oppilas osaa tuettuna viestiä suullisissa ikätasolleen soveltuvissa arkielämän vuorovaikutustilanteissa ja osaa käyttää monia suullisen viestinnän perusstrategioita. Oppilas tuntee joitakin englannin kielialueen kulttuurin kohteliaaseen kielenkäyttöön sopivia tapoja ja ilmaisuja. <u>Vuosiluokka 5:</u> Oppilas osaa viestiä monissa tutuissa vuorovaikutustilanteissa ja osaa käyttää viestinnän perusstrategioita. Oppilas osaa useita englannin kielialueen kulttuuriin kuuluvia kohteliaita tapoja ja ilmaisuja ja osaa tuettuna soveltaa niitä omaan viestintään.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä(T10)	<u>Vuosiluokka 3:</u> Oppilas ymmärtää käsiteltyjen aihepiirien sanastoa ja ilmaisuja jonkin verran sekä puhutusta että kirjoitetusta tekstistä.

	<u>Vuosiluokka 4:</u> Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää puhuttua ja kirjoitettua tekstiä ja osaa poimia siitä yksittäistä tietoa. <u>Vuosiluokka 5:</u> Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältäviä puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä ja osaa löytää niistä keskeistä sisältöä ja joitakin pääajatuksia. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn tuttujen aihepiirien teksteistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä (T11)	<u>Vuosiluokka 3:</u> Oppilas osaa ilmaista itseään suullisesti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja perusilmaisuja. Oppilas osaa ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa jonkin verran kirjoittaa käsiteltyjen aihepiirien sanastoa ja ilmaisuja. <u>Vuosiluokka 4:</u> Oppilas osaa kertoa suullisesti joistakin tutuista ja itselle tärkeistä asioista käyttäen harjoiteltua sanastoa ja ilmaisuja. Oppilas pystyy kirjoittamaan lyhyitä lauseita harjoitelluista aiheista. Oppilas osaa ääntää harjoiteltuja lauseita ymmärrettävästi sekä hallitsee muutamia perusrakenteita. <u>Vuosiluokka 5:</u> Oppilas osaa kertoa suullisesti monista arkielämän asioista käyttäen yksinkertaisia harjoiteltuja lauseita sekä konkreettista perussanastoa. Oppilas osaa joitakin keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa ääntää harjoiteltuja lauseita ymmärrettävästi.

Englannin A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaa- minen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä.	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuri- taustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppi-	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielsä tai muun osaamansa kielen rakenteel-

laan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä			lisistä, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintätekniologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintätekniologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A2.1
T7 ohjata oppilasta harjoitteluun vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkitta tekstejä			Taitotaso A2.1

T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan momentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksien tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukena.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A2.1
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

MUU VIERAS KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta paikalliseen opetussuunnitelmaan näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indo-eurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvien osin. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvien osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa ottaen huomioon esimerkiksi erilaisten kirjoitusmerkkien vaikutus kielen oppimisnopeuteen.

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielilin- nen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuurita- taansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöi- tä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiske- luilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaalle-tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	L2, L4 L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuu- luvien ilmausten tuntemustaan	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		

T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	L3, L4, L5, L7

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohdaksi on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri

viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositolustusta varten opettaja käyttää vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arviotaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Vieraan kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaami- nen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata, mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moni-	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

muotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia			
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintätekniologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintätekniologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.3 T7 – T9
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyes-

			tä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

VIERAS KIELI, RANSKA, A2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 4-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta paikalliseen opetussuunnitelmaan näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa ottaen huomioon esimerkiksi erilaisten kirjoitusmerkkien vaikutus kielen oppimisoopeuteen.

Ranskan A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6 (T1-T11)

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja- alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä Täsmennys 4.luokalle: ohjata oppilasta havaitsemaan eri kieliä omassa koulussa ja kotikaupungissa Täsmennys 5. luokalle: ohjata oppilasta havaitsemaan eri kieliä Suomessa ja Euroopassa Täsmennys 6. luokalle: ohjata oppilasta eri variantteja sekä tiedostamaan ranskan kielen levinneisyys sekä sen asema kielikuntakartalla	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia Tavoite keskeinen yhtäläisesti vuosiluokilla 4-6	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä Täsmennys 4. luokalle: innostaa oppilasta tarkkailemaan eri kieliä omassa ympäristössään. Täsmennys 5. luokalle: ohjata oppilasta havaitsemaan tuntemiensa kielten yhdistäviä ilmiöitä (suomi ja esimerkiksi englanti, ranska,	S1	L1, L2

muu äidinkieli kuin suomi)		
Täsmennys 6. luokalle: tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä		
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa Kannustaa oppilasta löytämään ranskankielisiä sanoja, sanontoja sekä fraaseja mediasta, musiikista sekä kuulemistaan keskusteluista kaikilla vuosiluokilla 4-6 oman kehitystasonsa mukaisesti	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen Täsmennys 4. luokalle: luoda luokkaan myönteinen opiskeluilmapiiri ja rohkaista oppilasta viestimään vähäiselläkin ranskan kielen taidolla heti opiskelun alusta alkaen virheitä aristelematta. Tutustua oppilaan kanssa opetuksen tavoitteisiin Täsmennys 5. luokalle: vahvistaa myönteistä opiskeluilmapiiriä sekä keskustella vuosiluokan tavoitteista yhdessä oppilaiden kanssa. Täsmennys 6. luokalle: vahvistaa edelleen myönteistä opiskeluilmapiiriä ja auttaa oppilasta ymmärtämään tavoitteet	S2	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintätekniologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten Täsmennys 4. luokalle: totuttaa oppilasta mahdollisimman moniin erilaisiin kielenoppimismenetelmiin Täsmennys 5. luokalle: harjoituttaa oppilasta omien tavoitteiden laatimiseen Täsmennys 6. luokalle: ohjata oppilasta vertailemaan eri oppimistapoja ja löytämään itselle sopivimmat tavat sekä myös arvioimaan omia taitojaan	S2	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta Täsmennys 4. luokalle: harjoituttaa oppilasta parin sekä opettajan kanssa suulliseen vuorovaikutukseen Täsmennys 5. luokalle: harjoituttaa oppilasta viestimään edellisten lisäksi myös ryhmässä Täsmennys 6. luokalle: harjoituttaa oppilasta viestimään edellisten	S3	L2, L4 L5, L7

lisäksi myös vaativimmissa arkielämän tilanteissa		
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä Auttaa oppilasta harjoittelemaan luontevaa vuorovaikutusta sekä käyttämään tilanteeseen sopivia viestintästrategioita, kuten • keskustelun aloittaminen • reagoiminen sanoin, elein tai äännähdyksin • selvennyksen, toiston tai avun pyytäminen • keskustelun ylläpitäminen esimerkiksi lisäkysymyksin Tavoite on yhtäläinen kaikilla vuosiluokilla 4-6 oppilaiden kehitystason ja kielitaitotason mukaisesti.	S3	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan Antaa oppilaalle runsaasti mahdollisuuksia harjoitella käyttämään luontevasti puhuttelusanoja, teittelymuotoja sekä kohteliaisuussanoja ja -fraaseja erilaisissa arkielämän sosiaalisissa tilanteissa Tavoite on keskeinen kaikilla vuosiluokilla 4-6.	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä Tarjotaan oppilaalle tulkittavaksi sanastoltaan, rakenteiltaan ja laajuudeltaan ikätasolle sopivia erilaisia tekstejä (kuva, kirjoitettu teksti, puhuttu teksti, symbolit, liikkuva kuva).	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin Tavoite yhtäläinen kaikilla vuosiluokilla 4-6 ikä-, kehitys- ja kielitaitotason mukaisesti.	S3	L3, L4, L5, L7

OPETUKSEN SISÄLLÖT (S)

Ranskan A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin.

Mikkelin täydennys

Vuosiluokalla 4: Tutustutaan maailman kielikarttaan. Kiinnitetään huomioita ranskan kielen asemaan sekä ryhmän oppilaiden kodeissa ja kouluympäristössä esiintyviin kieliin ja kulttuureihin.

Vuosiluokalla 5: Tutustutaan edelleen maailman kielikarttaan laajentaen näkökulmaa. Tutustutaan ranskan kielen levinneisyyteen erityisesti Euroopassa.

Vuosiluokalla 6: Tutustutaan syventäen maailman kielikarttaan ja ranskan levinneisyyteen esim. Aasiassa, Pohjois-Amerikassa ja Afrikassa.

Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa.

Yhtäläisesti vuosiluokilla 4-6 ikätason mukaisesti: Tarkastellaan oman äidinkielen, suomen kielen ja ranskan kielen asemaa maailman kielikartalla. Rohkaistaan oppilaita olemaan tietoisia ja arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuria. Pohditaan, mitä merkitystä itselle on myös ranskan kielen oppimisella ja ranskankielisten alueiden kulttuurin peruspiirteiden ymmärtämisellä.

Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa.

Yhtäläisesti vuosiluokilla 4-6 ikätason mukaisesti: Tarkastellaan oman äidinkielen, suomen kielen ja ranskan kielen asemaa maailman kielikartalla. Rohkaistaan oppilaita olemaan tietoisia ja arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuria. Pohditaan, mitä merkitystä itselle on myös ranskan kielen oppimisella ja ranskankielisten alueiden kulttuurin peruspiirteiden ymmärtämisellä.

Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen.

Vuosiluokalla 4: Altistetaan oppilaat eri kielten kuulemiselle ja katselemiselle sekä ihmetellään uteli-aasti heidän kanssaan eri kielten äänneitä, intonaatiota ja kirjoitusasua.

Vuosiluokalla 5: Edelleen havainnoidaan eri kieliä sekä tarkkaillaan sanojen lainautumista eri kielissä.

Vuosiluokalla 6: Yhä aktiivisemmin tehdään havaintoja maailman eri kielistä sekä etsitään lainasanoja eri kielistä.

Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

Vuosiluokalla 4: Keskustellaan ja demonstroidaan, miten voi selvitä vähäiselläkin ranskan taidolla.

Vuosiluokalla 5: Harjoitellaan menettelytapoja, miten voi toimia kun osaa ranskaa vasta alkeistasolla.

Vuosiluokalla 6: Harjoitellaan ja pyritään aktivoimaan edelleen kielellisiä viestintästrategioita.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta.

Mikkelin täydennys

Vuosiluokalla 4: Keskustellaan tavoitteista ja harjoitellaan pienimuotoisesti yhteissuunnittelua joihinkin oppimisen osa-alueisiin liittyen. Keskustellaan siitä, miten tavoitteita voi saavuttaa sekä siitä, mikä on kunkin oma vastuu ranskan oppimisessa. Totutellaan kannustavan palautteen kuuntelemiseen ja sekä myönteisen palautteen antamiseen.

Vuosiluokalla 5: Pohditaan yhdessä tavoitteita ja harjoitellaan edelleen toiminnan (esim. työtavan, aihepiirin tai etenemisjärjestyksen valinta) suunnittelua yhdessä. Keskustellaan yhdessä ja kunkinoppilaan kanssa erikseen oman aktiivisuuden ja vastuun ottamisen merkityksestä ranskan opiskelussa. Harjoitellaan edelleen kannustavan palautteen vastaanottamista ja antamista.

Vuosiluokalla 6: Pyritään keskustellen ymmärtämään ja sisäistämään tavoitteet, valitsemaan itselle tärkeimmät sekä myös laatimaan omia henkilökohtaisia ranskan oppimisen tavoitteita. Suunnitellaan toimintaa yhdessä laajenemissa aihealueissa. Harjoitellaan kannustavan ja rakentavan, perustellun palautteen antamista ja vastaanottamista.

Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä.

Vuosiluokalla 4: Tutustaan erilaisiin sanaston oppimisen menetelmiin ja harjoitellaan niitä (sanalappu, taikakortti, sanahaitarit, äänitteiden kuuntelu, digimateriaalin käyttö, parinetsintäkortit, A-B-listat, kysely pareittain ja kotiväen kanssa jne.).

Vuosiluokalla 5: Vahvistetaan sanaston oppimisen menetelmien hallintaa ja kokeillaan edellisten lisäksi uusia menetelmiä. Harjoitellaan merkityksellisten ilmaisujen ja lauseiden tuottamista sekä tarvittavien rakenteiden aktiivista käyttöä omassa puhutussa ja kirjoitetussa viestinnässä.

Vuosiluokalla 6: Harjoitellaan valitsemaan itselle sopivimpia kielenopiskelutaitoja ja muistiinpanamistekniikoita. Harjoitellaan merkitysten päättelystä asiayhteyksistä.

Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Vuosiluokalla 4: Harjoitellaan itsearviointia (juttelu opettajan kanssa, symbolien valinta (hymynäamat, peukutus tai muu toiminnallinen reagointi, kyllä - ei vastaukset jne.)

Vuosiluokalla 5: Harjoitellaan säännöllisesti itsearviointia sekä suullisesti että kirjallisesti syventävin vaihtoehtoin ja kysymyksin (tavoitteisiin peilaten).

Vuosiluokalla 6: Vahvistetaan kykyä itsearviointiin, joka ottaa huomioon opetukselle asetetut tavoitteet myös vertaispalautteet ja opettajalta saadun palautteen. Tutustutaan myös esimerkiksi Eurooppalaiseen kielisalkkuun.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohdaksi on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puheryymiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohdaksi on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökul-

mana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen.

Vuosiluokalla 4: Aihepiirit ja sisällöt valitaan pääasiassa jokapäiväisestä elämänpiiristä ja lähiympäristöstä, rinnastaen ja vertaillen myös ranskankielisten alueiden samanikäisten lasten elämänpiiriin ja kulttuuriin.

Vuosiluokalla 5: Aihepiirit ja sisällöt laajenevat edellisten lisäksi kouluun, vapaa-ajanviettoon ja harrastuksiin oppilaiden omat mielenkiinnon kohteet huomioon ottaen – rinnastus ranskankielisten alueiden vastaaviin ilmiöihin ja kulttuurin ja maantuntemuksen perusasioihin. Myös arkielämän viestintätilanteet (esimerkiksi ruokailu, tapaamisesta sopiminen, ostoksilla käynti ja matkustaminen).

Vuosiluokalla 6: Syvennetään edellisiä aihepiirejä ja sisältöjä. Lisäksi ympäristö ja luonto sekä mielipiteen ilmaisu.

Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita.

Vuosiluokalla 4: Tekstien tulkinnassa ja tuottamisessa keskitytään suulliseen viestintään (mm. perusilmaisut, dialogit, lyhyet haastattelut ja lyhyet kuvaukset). Tutustutaan suullisen viestinnän strategioihin (puhuttelu, kohteliaisuussanat ja –ilmaisut, avun pyytäminen).

Ranskan rakenteisiin tutustutaan sitä mukaan kuin niitä tulee esiin tulkittavissa teksteissä. Rakenteita harjoitellaan oppilaiden omissa tuotoksissa.

Vuosiluokalla 5: Harjoitellaan edelleen pääasiassa puhutun tekstin tulkintaa ja sujuvaa tuottamista, nyt pidempien tekstien parissa (esimerkiksi dialogit, arkipäivän asiointitapahtumat, haastattelut, kuvaukset ja pienet tarinat).

Harjoitellaan edelleen suullisen viestinnän strategioiden tunnistamista ja käyttöä (puhuttelusanat, teitittely ja sinuttelu, toiston ja avun pyytäminen, sanoin elein ja ilmein reagoiminen). Harjoitellaan kirjoitetun tekstin tulkintaa harjoitellaan edelleen erilaisten tekstinymmärtämisstrategioiden avulla (lainasanat, tutut sanat, päättelykyky, asiayhteys, kuvien ja symbolien viesti).

Harjoitellaan tunnistamaan ranskan rakenteita tekstien tulkinnan yhteydessä ja harjoitellaan niiden käyttämistä omien tekstien (puhutun ja kirjoitetun) tuottamisen yhteydessä.

Vuosiluokalla 6: Vahvistetaan sekä puhuttujen että kirjoitettujen tekstien tulkinnan taitoa yhä monipuolisempien ja vaativampien tekstien käsittelyn avulla.

Vahvistetaan ja harjoitellaan sujuvan ja luontevan tekstin tuottamisen taitoa vaativampien teks-

tien avulla (esimerkiksi dialogit, arkielämän kielenkäyttötilanteet, haastattelut, kuvaukset, sanoitukset ja pienet tarinat).

Vahvistetaan edelleen sekä puhutun että kirjoitetun tekstin tuottamiseen tarvittavien strategioiden luontevaa ja sujuvaa käyttötaitoa.

Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto.

Vuosiluokilla 4-6: Harjoitellaan yhdessä oppilaiden kanssa löytämään ikäkaudelle ja taitotasoon sopivaa ranskankielistä aineistoa internetistä sekä eri medioista (esimerkiksi videot, televisio, radio, lehdet, tuoteselosteet, kyltit ja logot).

Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vuosiluokilla 4-6: Harjoitellaan runsaasti ääntämistä ja intonaatiota.

Keskustellaan äänitteiden kuuntelemisesta ja ranskan kielen kuulemisesta ja kuuntelemisesta myös oppituntien ja ulkopuolella (televisio, radio, musiikki, internet ja mahdollinen digitaalinen oppimateriaali) vaikkei kaikkea ymmärtäisikään.

Esitellään ja harjoitellaan ranskan kielen ääntämisen säännönmukaisuuksia. Harjoitellaan foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tunnistamaan että tuottamaan ranskan poikkeavat kirjoitusmerkit.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja ilmiöpohjainen oppiminen

Ranskan kielen luonne välineaineena mahdollistaa osallistumisen kaikkiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin luokka-asteesta riippumatta, esimerkiksi sanastojen, haastattelujen, raportointien, videoiden, miellekarttojen ja postereiden muodossa. Kielten sisältöihin kuuluu jo valmiiksi runsaasti monialaisuuteen soveltuvia teemoja. Luontevia, yhteistyöhön soveltuvia oppiaineita ovat esimerkiksi musiikki, kuvataide, kotitalous, maantieto, biologia, historia.

Ranskan kielen A2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ot-

toon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Vuosiluokilla 4-6: Oppilaita rohkaistaan tutustumaan koulussa muuta kuin suomea äidinkielenään tai kotikielenään puhuvien oppilaiden kieleen ja kulttuuriin: kyselemään ja opettelemaan sanoja, tervehdyksiä ja muita arkipäiväin ilmaisuja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ranskan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 4-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Ks. OPS 2016 perusteet – luku 4 ja Mikkelin täsmennykset

Oppilaan oppimisen arviointi ranskan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 4-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoiseksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolustusta varten opettaja käyttää vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarviointin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arviointitavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Ks. OPS 2016 perusteet - luku 6 ja Mikkelin täsmennykset

Ranskan A2-oppimäärän arviointikriteerit 4. ja 5. luokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa 8 varten

Opetuksen tavoitteet	Hyvän osaamisen kuvaus
Kasvu kulttuuriseen mo-	Vuosiluokka 4: Oppilas osaa tunnistaa kuulemansa ranskan kielen

ninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (T1, T3 ja T4) (T2 ei käytetä arvosanan muodostamisen perustana.)	muista kielistä ja osaa nimetä pari lähiympäristössään puhuttua kieltä. Oppilas osaa mainita pari maata, jossa puhutaan ranskan kieltä. Oppilas osaa tehdä yksinkertaisia havaintoja ranskan kielen ja äidinkielen välisistä eroista ja yhtäläisyyksistä. Oppilas osaa kertoa muutaman paikan, missä ranskan kieltä voi nähdä ja kuulla. Vuosiluokka 5: Oppilas osaa nimetä useampia lähiympäristössään puhuttuja kieliä ja tuntee pääosin ranskan kielen levinneisyysalueet. Oppilas tunnistaa useita ranskan kieltä ja suomen kieltä yhdistäviä ja erottavia tekijöitä. Oppilas osaa kertoa joitakin paikkoja, joissa ranskan kieltä voi nähdä ja kuulla.
Kielenopiskelutaidot (T5 ja T6)	Vuosiluokka 4: Oppilas osaa kuvata muutamia ranskan opiskelun konkreettisia tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteiseen toimintaan. Oppilas asettaa jonkin konkreettisen tavoitteen ranskan opiskeluun ja harjoittelee muutamia erilaisia tapoja opiskella kieltä. Oppilas harjaannuttaa ja arvioi taitojaan. Vuosiluokka 5: Oppilas osaa kuvata ranskan opiskelun konkreettisia tavoitteita ja asettaa itselleen joitakin konkreettisia tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen. Oppilas harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieltä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilas harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa (T7, T8 ja T9)	Vuosiluokka 4: Oppilas pyrkii ylläpitämään viestintätilannetta, kun saa siihen apua. Oppilas joutuu pyytämään toistoa ja selvennystä jatkuvasti. Oppilas osaa joskus reagoida vuorovaikutuksessa ilmeillä, eleillä ja äänillä. Oppilas osaa käyttää tutuissa tilanteissa kohteliasta ja asianmukaista kieltä. Vuosiluokka 5: Oppilas osaa ylläpitää viestintätilannetta, kun saa siihen runsaasti apukeinoja. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt ja osaa usein pyytää toistoa ja selvennystä. Oppilas osaa reagoida viestintätilanteessa suppein sanallisin ilmaisuilla, eleillä, ilmeillä tai äänillä. Oppilas osaa viestiä joissakin arkipäivän tilanteissa kohteliaasti ja asianmukaista kieltä käyttäen.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä (T10)	Vuosiluokka 4: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältävää hidasta ja selkeää puhetta (yksittäisiä repliikkejä ja lyhyitä dialogeja) tutusta aiheesta ja erottaa puhutusta viestistä joitakin pääkohtia. Oppilas ymmärtää yksinkertaista ja tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältäviä lyhyitä kirjoitettuja tekstejä tutuista aiheista ja osaa etsiä niistä tarvitsemiaan tietoja. Oppilas tunnistaa ranskan kielen kirjoitusjärjestelmän erikoismerkit sekä foneettisen tarkekirjoituksen merkit. Vuosiluokka 5: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältävää hidasta ja selkeää puhetta tutusta aiheesta ja erottaa puheesta joitakin pääkohtia. Oppilas ymmärtää lyhyehköjä, yksinkertaista ja tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältäviä kirjoitettuja tekstejä tutuista aiheista ja löytää niistä joitakin etsimiään tietoja.
Kehittyvä kielitaito, taito	Vuosiluokka 4: Oppilas osaa ilmaista suullisesti joitakin itselleen tärkei-

tuottaa tekstejä (T11)	tä ja tuttuja asioita (lyhyin lausein ja lyhyissä dialogeissa) tutuista ja harjoitelluista aihepiireistä. Oppilas ääntää joitakin ilmaisuja ymmärrettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin itselleen tärkeitä ja tuttuja lauseita tutuista harjoitelluista asioista. Oppilas osaa käyttää jonkin verran suppeaa perussanastoa ja muutamia peruskieliopin aineksia. Vuosiluokka 5: Oppilas osaa ilmaista suullisesti joitakin itselleen tärkeitä ja tuttuja asioita (lyhyin lausein ja dialogissa) tutuista ja harjoitelluista aihepiireistä. Oppilas ääntää useat ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa itselle tärkeitä ja tutuista asioista lyhyitä lauseita käyttäen suppeaa perussanastoa sekä joitakin peruskieliopin aineksia.

Linkki: Kehittyvän kielitaidon asteikko, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet

Ranskan kielen A2-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata, mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opet-	S2	Tietoisuus tavoitteista ja	Oppilas osaa kuvata opiske-

tuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen		toiminta ryhmässä	lun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintätekniologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutotumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintätekniologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.3 T7 – T9
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhuttua asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienenmuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiin ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

VIERAS KIELI, SAKSA, A2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 4-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Mikkelin täydennys

Mikkeli tarjoaa saksan kieltä A2-oppimääränä 4. vuosiluokalta.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta paikalliseen opetussuunnitelmaan näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa ottaen huomioon esimerkiksi erilaisten kirjoitusmerkkien vaikutus kielen oppimisnopeuteen.

Mikkelin täydennys

Vuosiluokkien 4, 5 ja 6 tavoitteet (T1-T11) löytyvät taulukosta siten, että ensin on perustekstin tavoite mustalla ja sen alla Mikkelin paikalliset täsmennykset punaisella. Tavoitetaulukon jälkeen löytyy tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet (S1-S3); ensin mustalla perustekstin sisältö ja sen alapuolella Mikkelin täsmennykset punaisella. Tarkoitus on, että opetussuunnitelmaa lukiessaan opettaja tutustuisi sekä perustekstiin että paikallisiin täsmennyksiinkin.

Sisältöalueiden jälkeen tulevat oppimisympäristöihin sekä työtapoihin liittyvät tavoitteet, monialaiset oppimiskokonaisuudet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki. Punaisella kirjoitetut tekstit ovat paikallisia täsmennyksiä.

Arvioinnin osalta on kaksi erillistä taulukkoa: vuosiluokkien 4 ja 5 paikallisesti laadittu taulukko ja vuosiluokan 6 valtakunnallinen taulukko.

Saksan A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4-6 (T1-T11)

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	L2
Täsmennys 4. vuosiluokalle: Ohjata oppilasta havaitsemaan eri kieliä lähiympäristössään, omassa		

koulussa ja kotikaupungissa. <u>Täsmennys 5. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta aktiivisesti havainnoimaan eri kieliä ja kielten puhujien kulttuuria lähiympäristössä, Suomessa ja Euroopassa. Kannustaa oppilasta saksan kielen ja kulttuurin havaitsemiseen ympäristössään. <u>Täsmennys 6. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta kohtaamiensa kielten ja kulttuurien aktiiviseen tarkkailuun ja ohjata oppilasta erityisesti saksan kielen eri varianttien ja niiden taustakulttuurien havainnointiin sekä tiedostamaan saksan kielen levinneisyys sekä sen asema maailman kielten joukossa.		
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia <u>Tavoite keskeinen yhtäläisesti 4.-6. vuosiluokilla ikätason mukaisesti:</u> Kannustaa oppilasta tiedostamaan oman kielensä ja kulttuurinsa arvo maailman kielten keskuudessa ja toimimaan oman kielen ja kulttuurin edustajana. Rohkaista oppilasta uteliaasti ja ennakkoluulottomasti havainnoimaan ja arvostamaan kohtaamiaan eri kieliä ja kulttuureita sekä ohjata oppilasta kaikkien ihmisten tasa-arvoiseen kohtaamiseen.	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä <u>Täsmennys 4. vuosiluokalle:</u> Innostaa oppilasta uteliaisuuteen havainnoidessaan kohtaamiaan eri kieliä ja löytämään niistä yhdistäviä ilmiöitä. <u>Täsmennys 5. vuosiluokalle:</u> Rohkaista oppilasta edelleen uteliaasti ja innokkaasti havaitsemaan oman kielen ja opiskelemiensa kielten yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä (suomi, englanti, saksa, muu äidinkieli kuin suomi, muu kielitaito). Tarkastella oppilaan kanssa erilaisia kielellisen päättelykyvyn menetelmiä. <u>Täsmennys 6. vuosiluokalle:</u> Edellisten lisäksi kannustaa oppilasta löytämään yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä jo kohtaamiensa kielten kanssa sekä vahvistaakielellisen päättelykyvyn kehittymistä.	S1	L1, L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa <u>Täsmennys 4. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta aktiivisesti havaitsemaan saksankielistä aineistoa kuulemistaan keskusteluista, mediasta ja musiikista - koulussa ja koulun ulkopuolella. <u>Täsmennys 5. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta löytämään ja valitsemaan kiinnostavaa ja omalle ikätasolleen sopivaa saksankielistä aineistoa ympäristöstään myös	S1	L2, L3

koulun ulkopuolella (mediasta ja musiikista). <u>Täsmennys 6. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta edelleen jatkuvasti löytämään saksankielistä aineistoa eri lähteistä myös koulun ulkopuolella sekä ohjata oppilasta valitsemaan omaa kielitaitoaan edistävää aineistoa.		
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen <u>Täsmennys 4. vuosiluokalle:</u> Tutustua oppilaan kanssa saksan kielen opetuksen tavoitteisiin jakerrata niitä koko lukuvuoden ajan. Luoda saksan tunneille myönteinen ja salliva opiskeluilmapiiri. Rohkaista oppilasta viestimään vähäiselläkin saksan kielen taidolla heti opiskelun alusta alkaen virheitä aristelematta. <u>Täsmennys 5. vuosiluokalle:</u> Tutustua oppilaan kanssa saksan kielen opetuksen tavoitteisiin ja keskustella niistä oppilaan kanssa säännöllisin väliajoin. Vahvistaa myönteistä ja sallivaa opiskeluilmapiiriä sekä edelleen ohjata rohkeaan virheitä pelkäämättömyyden viestintään. <u>Täsmennys 6. vuosiluokalle:</u> Auttaa oppilasta ymmärtämään saksan opiskelun tavoitteet. Vahvistaa edelleen myönteistä ja sallivaa opiskeluilmapiiriä, jossa korostuu viestin perillemeno. Rohkaista oppilasta harjoittelemaan vertaispalautteen antamista ja vastaanottamista.	S2	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten <u>Täsmennys 4. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta huomaamaan oma osuutensa ja vastuunsa saksan oppimisessa sekä kannustaa oppilasta käyttämään saksaa rohkeasti. Tutustuttaa oppilasta useisiin erilaisiin kielenoppimisen menetelmiin. <u>Täsmennys 5. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta edelleen huomaamaan ja ottamaan aktiivisestivaustuuta saksan oppimisesta ja harjoituttaa oppilasta laatimaanomiamia, itselle tärkeitä osatavoitteita. Rohkaista oppilasta käyttämään saksan taitoaan rohkeasti. Tarjota oppilaalle kokeiltavaksi edellisten lisäksi monia uusiakielinoppimisen menetelmiä ja kannustaa kokeilemaan, mitkä niistä sopivat itselle parhaiten. <u>Täsmennys 6. vuosiluokalle:</u> Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta yhä sitoutuneemminomasta saksan opiskelusta ja laatimaan edelleen omia osatavoitteita. Rohkaista oppilasta harjaannuttamaan saksan taitoaan yhä rohkeammin, myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen.	S2	L1, L4, L5, L6

Ohjata oppilasta vertailemaan eri kielenoppimisen menetelmiä jalöytämään sekä valitsemaan niistä itselle sopivimmat ja tehokkaimmat.		
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta <u>Täsmennys 4. vuosiluokalle:</u> Harjoituttaa oppilasta parin sekä opettajan kanssa suulliseen viestintään ja vuorovaikutukseen. <u>Täsmennys 5. vuosiluokalle:</u> Järjestää oppilaalle tilaisuuksia suulliseen ja kirjalliseen viestintään ja vuorovaikutukseen parin ja opettajan kanssa sekä myös ryhmässä. <u>Täsmennys 6. vuosiluokalle:</u> Tarjota oppilaalle edellisten lisäksi yhä monipuolisempia tilaisuuksia harjoitella suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta myös vaativimmissa arkielämän tilanteissa.	S3	L2, L4 L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä <u>Täsmennys 4. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilas huomaamaan erilaisia suullisen viestinnän strategioita ja tiedostamaan niiden käyttö myös omassa äidinkielessä ja suomen kielessä. Tukea oppilasta harjoittelemaan joitakin suullisen viestinnän strategioita saksankielisessä viestinnässä. <u>Täsmennys 5. vuosiluokalle:</u> Ohjata oppilasta jatkuvasti havainnoimaan yleisimpien kielellistenviestintästrategioiden esiintymistä ja harjoituttaa oppilasta aktiivisesti ja rohkeasti käyttämään niitä omassa saksankielisessä viestinnässä. <u>Täsmennys 6. vuosiluokalle:</u> Kannustaa oppilasta omaksumaan saksankieliseen viestintään yhä useampia sekä suullisen että kirjallisen viestinnän strategioita.	S3	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan <u>Täsmennys 4. vuosiluokalle:</u> Antaa oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella luontevasti kohteliaan kielenkäytön perusilmaisuja saksan kielessä. <u>Täsmennys 5. vuosiluokalle:</u> Tarjota oppilaalle runsaasti mahdollisuuksia havainnoida ja aktiivisesti harjoitella saksankielisiä ja saksankieliseen kulttuuriin olennaisesti kuuluvia kohteliaan kielenkäytön ilmaisuja. <u>Täsmennys 6. vuosiluokalle:</u> Auttaa oppilasta omaksumaan ja luontevasti käyttämään kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmaisuja ja tunnistamaan ilmaisujen eroavaisuudet saksan kielen eri varianteissa ja erikulttuurialueilla.	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		

T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä <u>Täsmennys 4. vuosiluokalle:</u> Tarjota oppilaalle tulkittavaksi keskeisiä ikätasolle ja alkavalle kieli- taidolle sopivia puhuttuja ja kirjoitettuja ilmaisuja, dialogeja ja lau- seita. Kannustaa oppilasta tulkitsemaan myös koulun ulkopuolella koh- taamaansa saksan kieltä. <u>Täsmennys 5. vuosiluokalle:</u> Tarjota oppilaalle tulkittavaksi taitotasolleen sopivia ja oppilasta kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja laajempia dialogeja sekä lyhy- ehköjä kerronnallisia tekstejä. Rohkaista oppilasta edelleen tulkitsemaan myös koulun ulkopuolella kohtaamiaan tekstejä. <u>Täsmennys 6. vuosiluokalle:</u> Tarjota oppilaalle tulkittavaksi runsaasti erityyppisiä laajuudeltaan ja sanastoltaan taitotasolle sopivia ja oppilasta kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Kannustaa oppilasta rohkeasti tulkitsemaan vapaa-ajallaan eri ympä- ristöissä kohtaamiaan tekstejä.	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle so- pivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomio- ta myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin raken- teisiin <u>Täsmennys 4. vuosiluokalle:</u> Antaa oppilaalle tilaisuuksia harjoitella alkavan kielitaidon tasolla- pienimuotoista perusviestintää puhuen ja kirjoittaen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan erityisesti myös ääntämistä ja into- naatiota. <u>Täsmennys 5. vuosiluokalle:</u> Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikäkaudelle sopivi- en perustekstien tuottamista puhuen ja kirjoittaen. Ohjata oppilasta edelleen tiedostamaan ääntämisen ja intonaation merkitys puhumisessa sekä aktiivisesti harjoittelemaan niitä. Ohjata oppilas tarkkailemaan puhutun ja kirjoitetun tekstin sisällön kannalta oleellisimpia rakenteita. <u>Täsmennys 6. luokalle:</u> Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella erityyppistenikä- kaudelle sopivien ja oppilasta sisällöltään kiinnostavien tekstien tuottamista puhuen ja kirjoittaen. Kannustaa oppilasta käyttämään oikeaan ääntämiseen ja intonaa- tioon puhumisessa. Ohjata oppilasta käyttämään puhuessaan ja kirjoittaessaan sisällön kannalta oleellisimpia rakenteita. <u>Täsmennys yhtäläisesti kaikille 4.-6. luokille:</u> Keskustella oppilaan kanssa suullisen viestinnän ja kirjallisen viestin- nän strategioista ja ohjata oppilasta niiden käyttämiseen puhumisen	S3	L3, L4, L5, L7

Saksan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4-6 (S1-S3)

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

Mikkelin täydennys

Vuosiluokalla 4:

Tutustutaan maailman kielikarttaan. Kiinnitetään huomioita saksan kielen asemaan sekä ryhmän oppilaiden kodeissa ja kouluympäristössä esiintyviin kieliin ja kulttuureihin. Altistetaan oppilaat eri kielten kuulemiselle ja katselemiselle sekä ihmetellään uteliaasti heidän kanssaan eri kielten äänteitä, intonaatiota ja kirjoitusasua. Keskustellaan ja demonstroidaan, miten voi selvittää vähäiselläkin saksan taidolla.

Vuosiluokalla 5:

Tutustutaan edelleen maailman kielikarttaan laajentaen näkökulmaa. Tutustutaan saksan kielen levinneisyyteen. Edelleen havainnoidaan eri kieliä sekä tarkkaillaan sanojen lainautumista eri kielissä. Harjoitellaan menettelytapoja, miten voi toimia kun osaa saksaa vasta alkeistasolla.

Vuosiluokalla 6:

Tutustutaan syventäen maailman kielikarttaan ja erityisesti saksan kielen variantteihin. Yhä aktiivisemmin tehdään havaintoja maailman eri kielistä sekä etsitään lainasanoja eri kielistä. Harjoitellaan ja pyritään aktivoimaan edelleen kielellisiä viestintästrategioita.

Yhtäläisesti vuosiluokilla 4-6 ikätason mukaisesti:

Tarkastellaan oman äidinkielen, suomen kielen ja saksan kielen asemaa maailman kielikartalla. Rohkaistaan oppilaita olemaan tietoisia ja arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuria. Pohditaan mitä merkitystä itselle on myös saksan kielen oppimisella ja saksankielisten alueiden kulttuurin peruspiirteiden ymmärtämisellä. Kiinnitetään luokkatilanteessa ja kouluympäristössä jatkuvasti ja säännöllisesti huomiota arvostavaan kohtaamiseen eri kielten edustajien ja eri kulttuurien kanssa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuihin, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättämistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Vuosiluokalla 4:

Keskustellaan tavoitteista ja harjoitellaan pienimuotoisesti yhteissuunnittelua joihinkin oppimisen osa-alueisiin liittyen. Keskustellaan siitä, miten tavoitteita voi saavuttaa sekä siitä, mikä on kunkin oma vastuu saksan oppimisessa. Totutellaan kannustavan palautteen kuuntelemiseen ja sekä myönteisen palautteen antamiseen. Tutustaan erilaisiin sanaston oppimisen menetelmiin ja harjoitellaan niitä (esim. sanalaput, taikakortti, sanahaitarit, äänitteiden kuuntelu, digimateriaalin käyttö, parinetsintäkortit, A-B-listat, kysely pareittain ja kotiväen kanssa). Harjoitellaan itsearviointia (esim. jutellen opettajan kanssa, symbolien valinta (hymynaamat, peukutus tai muu toiminnallinen reagointi, kyllä - ei vastaukset jne.)

Vuosiluokalla 5:

Pohditaan yhdessä tavoitteita ja harjoitellaan edelleen toiminnan (esim. työtavan, aihepiirin tai etenemisjärjestyksen valinta) suunnittelua yhdessä. Keskustellaan yhdessä ja kunkin oppilaan kanssa erikseen oman aktiivisuuden ja vastuun ottamisen merkityksestä saksan opiskelussa. Harjoitellaan edelleen kannustavan palautteen vastaanottamista ja antamista. Vahvistetaan sanaston oppimisen menetelmien hallintaa ja kokeillaan edellisten lisäksi uusia menetelmiä. Harjoitellaan merkityksellisten ilmaisujen ja lauseiden tuottamista sekä tarvittavien rakenteidenaktiivista käyttöä omassa puhutussa ja kirjoitetussa viestinnässä. Harjoitellaan säännöllisesti itsearviointia sekä suullisesti että kirjallisesti syventävin vaihtoehtoin ja kysymyksin (tavoitteisiin peilaten).

Vuosiluokalla 6:

Pyritään keskustellen ymmärtämään ja sisäistämään tavoitteet, valitsemaan itselle tärkeimmät sekä myös laatimaan omia henkilökohtaisia saksan oppimisen tavoitteita. Suunnitellaan toimintaa yhdessä laajenemissa aihealueissa. Harjoitellaan kannustavan ja rakentavan, perustellun palautteen antamista ja vastaanottamista. Harjoitellaan valitsemaan itselle sopivimpia kielenopiskelutaitoja ja muistiinpainamistekniikoita. Harjoitellaan merkitysten päättelystä asiayhteyksistä. Vahvistetaan kykyä itsearviointiin, joka ottaa huomioon opetukselle asetetut tavoitteet myös vertaispalautteet ja opettajalta saadun palautteen. Tutustutaan myös esimerkiksi Eurooppalaiseen kielisalkkuun.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohdaksi on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puheryymiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan

opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vuosiluokalla 4:

Aihepiirit ja sisällöt valitaan pääasiassa jokapäiväisestä elämänpiiristä lähiympäristöstä, rinnastaen ja vertaillen myös saksankielisten alueiden samanikäisten lasten elämänpiiriin ja kulttuuriin. Tekstien tulkinnassa ja tuottamisessa keskitytään suulliseen viestintään (mm. perusilmaisut, dialogit, lyhyet haastattelut ja lyhyet kuvaukset). Tutustutaan suullisen viestinnän strategioihin (puhuttelu, kohteliaisuus sanat ja – ilmaisut, avun pyytäminen).

Saksan rakenteisiin tutustutaan sitä mukaan kuin niitä tulee esiin tulkittavissa teksteissä. Rakenteita harjoitellaan oppilaiden omissa tuotoksissa.

Vuosiluokalla 5:

Aihepiirit ja sisällöt laajenevat edellisten lisäksi kouluun, vapaa-ajanviettoon ja harrastuksiin oppilaiden omat mielenkiinnon kohteet huomioon ottaen – rinnastus saksankielisten alueiden vastaaviin ilmiöihin ja kulttuuriin ja maantuntemuksen perusasioihin. Myös arkielämän viestintätilanteet (esim. ruokailu, tapaamisesta sopiminen ostoksilla käynti ja matkustaminen). Harjoitellaan edelleen pääasiassa puhutun tekstin tulkintaa ja sujuvaa tuottamista, nyt pidempien tekstien parissa (esim. dialogit, arkipäivän asiointitapahtumat, haastattelut, kuvaukset ja pienet tarinat). Harjoitellaan edelleen suullisen viestinnän strategioiden tunnistamista ja käyttöä (puhuttelusanat, teitittely ja sinuttelu, toiston ja avun pyytäminen, sanoin elein ja ilmein reagoiminen). Harjoitellaan kirjoitetun tekstin tulkintaa harjoitellaan edelleen erilaisten tekstinymmärtämisstrategioiden avulla (lainasanat, tutut sanat, päättelykyky, asiayhteys, kuvien ja symbolien viesti). Harjoitellaan tunnistamaan saksan rakenteita tekstien tulkinnan yhteydessä ja harjoitellaan niiden käyttämistä omien tekstien (puhutun ja kirjoitetun) tuottamisen yhteydessä.

Vuosiluokalla 6:

Syvennetään edellisiä aihepiirejä ja sisältöjä. Lisäksi ympäristö ja luonto sekä mielipiteen ilmaisu. Vahvistetaan sekä puhuttujen että kirjoitettujen tekstien tulkinnan taitoa yhä monipuolisempien ja vaativampien tekstien käsittelyn avulla. Vahvistetaan ja harjoitellaan sujuvan ja luontevan tekstintuottamisen taitoa vaativampien tekstien avulla (esim. dialogit, arkielämän kielenkäyttötilanteet, haastattelut, kuvaukset, sanoitukset ja pienet tarinat). Vahvistetaan edelleen sekä puhutun että kirjoitetun tekstin tuottamiseen tarvittavien strategioiden luontevaa ja sujuvaa käyttötaitoa.

Linkki: [Suullisista viestintästrategioista](#)

Linkki: [Kirjallisen viestinnän strategioista](#)

Yhtäläisesti vuosiluokilla 4-6 ikätason mukaisesti:

Harjoitellaan yhdessä oppilaiden kanssa löytämään ikäkaudelle ja taitotasoon sopivaa saksankielistä aineistoa internetistä sekä eri medioista (esim. videot, televisio, radio, lehdet, tuoteselosteet, kyltit ja logot). Harjoitellaan runsaasti ääntämistä ja intonaatiota. Keskustellaan äänitteiden kuuntelemisesta ja saksan kielen kuulemisesta ja kuuntelemisesta myös oppituntien ja ulkopuolella (televisio, radio, musiikki, internet ja mahdollinen digitaalinen oppimateriaali) vaikkei kaikkea ymmärtäisikään. Esitellään ja harjoitellaan saksan kielen ääntämisensäännön mukaisuuksia. Harjoitellaan

foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä ja sekä tunnistamaan että tuottamaan saksan poikkeavat kirjoitusmerkit.

Saksan kielen A2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Kaikilla vuosiluokilla 4-6:

Oppilaita rohkaistaan tutustumaan koulussa muuta kuin suomea äidinkielenään tai kotikielenään puhuvien oppilaiden kieleen ja kulttuuriin: kyselemään ja opettelemaan sanoja, tervehdyksiä ja muita arkipäiväin ilmaisuja.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja ilmiöpohjainen oppiminen

Saksan kielen luonne välineaineena mahdollistaa osallistumisen kaikkiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin vuosiluokasta riippumatta, esim. sanastojen, haastattelujen, raportointien, videoiden, miellekarttojen ja postereiden muodossa. Kielten sisältöihin kuuluu jo valmiiksi runsaasti monialaisuuteen soveltuvia teemoja. Luontevia, yhteistyöhön soveltuvia oppiaineita ovat esim. musiikki, kuvataide, äidinkieli, ympäristöoppi ja historia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saksan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 4-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsa viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Ks. OPS 2016 perusteet – luku 4 ja Mikkelin täsmennykset

Oppilaan oppimisen arviointi saksan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 4-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa

osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arviotaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Ks. OPS 2016 perusteet - luku 6 ja Mikkelin täsmennykset

Saksan A2-oppimäärän arviointikriteerit 4. ja 5. luokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa 8 varten

Opetuksen tavoitteet	Hyvän osaamisen kuvaus
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (T1, T3 ja T4) (T2 ei käytetä arvosanan muodostamisen perustana.)	Vuosiluokka 4: Oppilas osaa tunnistaa kuulemansa saksan kielen muista kielistä ja osaa nimetä pari lähiympäristössään puhuttua kieltä. Oppilas osaa mainita pari maata, jossa puhutaan saksan kieltä. Oppilas osaa tehdä yksinkertaisia havaintoja saksan kielen ja äidinkielen välisistä eroista ja yhtäläisyyksistä. Oppilas osaa kertoa muutaman paikan, missä saksan kieltä voi nähdä ja kuulla. Vuosiluokka 5: Oppilas osaa nimetä useampia lähiympäristössään puhuttuja kieliä ja tuntee pääosin saksan kielen levinneisyysalueet. Oppilas tunnistaa useita saksan kieltä ja suomen kieltä yhdistäviä ja erottavia tekijöitä. Oppilas osaa kertoa joitakin paikkoja, missä saksan kieltä voi nähdä ja kuulla.
Kielenopiskelutaidot (T5 ja T6)	Vuosiluokka 4: Oppilas osaa kuvata muutamia saksan opiskelun konkreettisia tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteiseen toimintaan. Oppilas asettaa jonkin konkreettisen tavoitteen saksan opiskeluun ja harjoittelee muutamia erilaisia tapoja opiskella kieliä. Oppilas harjaannuttaa ja arvioi taitojaan. Vuosiluokka 5: Oppilas osaa kuvata saksan opiskelun konkreettisia tavoitteita ja asettaa itselleen joitakin konkreettisia tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen. Oppilas harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilas harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuoro-	Vuosiluokka 4: Oppilas pyrkii ylläpitämään viestintätilannetta, kun

vaikutuksessa (T7, T8 ja T9)	saa siihen apua. Oppilas joutuu pyytämään toistoa ja selvennystä jatkuvasti. Oppilas osaa joskus reagoida vuorovaikutuksessa ilmein, elein ja äännähdyksin. Oppilas osaa käyttää tutuissa tilanteissa kohteliaista ja asianmukaista kieltä. Vuosiluokka 5: Oppilas osaa ylläpitää viestintätilannetta, kun saa siihen runsaasti apukeinoja. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt ja osaa usein pyytää toistoa ja selvennystä. Oppilas osaa reagoida viestintätilanteessa suppein sanallisin ilmaisuin, elein, ilmein tai äännähdyksin. Oppilas osaa viestiä joissakin arkipäivän tilanteissa kohteliaasti ja asianmukaista kieltä käyttäen.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä (T10))	Vuosiluokka 4: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältävää hidasta ja selkeää puhetta (yksittäisiä repliikkejä ja lyhyitä dialogeja) tutusta aiheesta ja erottaa puhutusta viestistä joitakin pääkohtia. Oppilas ymmärtää yksinkertaista ja tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältäviä lyhyitä kirjoitettuja tekstejä tutuista aiheista ja osaa etsiä niistä tarvitsemiaan tietoja. Oppilas tunnistaa saksan kielen kirjoitusjärjestelmän erikoismerkit sekä foneettisen tarkekirjoituksen merkit. Vuosiluokka 5: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältävää hidasta ja selkeää puhetta tutusta aiheesta ja erottaa puheesta joitakin pääkohtia. Oppilas ymmärtää lyhyehköjä, yksinkertaista ja tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältäviä kirjoitettuja tekstejä tutuista aiheista ja löytää niistä joitakin etsimiään tietoja.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä (T11)	Vuosiluokka 4: Oppilas osaa ilmaista suullisesti joitakin itselleen tärkeitä ja tuttuja asioita (lyhyin lausein ja lyhyissä dialogeissa) tutuista ja harjoitelluista aihepiireistä. Oppilas ääntää joitakin ilmaisuja ymmärrettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin itselleen tärkeitä ja tuttuja lauseita tutuista harjoitelluista asioista. Oppilas osaa käyttää jonkin verran suppeaa perussanastoa ja muutamia peruskieliopin aineksia. Vuosiluokka 5: Oppilas osaa ilmaista suullisesti joitakin itselleen tärkeitä ja tuttuja asioita (lyhyin lausein ja dialogissa) tutuista ja harjoitelluista aihepiireistä. Oppilas ääntää useat ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa itselle tärkeitä ja tutuista asioista lyhyitä lauseita käyttäen suppeaa perussanastoa sekä joitakin peruskieliopin aineksia.

Saksan kielen A2-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Linkki: [Kehittyvän kielitaidon asteikko, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet](#)

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata, mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkooletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopi-	S2	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelututumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.

vat hänelle parhaiten			
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.3 T7 – T9
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukena. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiin ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauk-

			sen sekä peruskieliopin aineksia.

VIERAS KIELI, VENÄJÄ, A2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 4-6

Vuosiluokilla **4 – 6** kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta paikalliseen opetussuunnitelmaan näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa ottaen huomioon esimerkiksi erilaisten kirjoitusmerkkien vaikutus kielen oppimisoopeuteen.

Venäjän kielen A2 -oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokilla 4-6

KASVU KULTTUURISEEN MONINAISUUTEEN JA KIELITIETOISUUTEEN

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä 4lk: ohjata oppilasta tunnistamaan erilaisia kieliäomassa lähiympäristössä sekä opettamaan häntä hahmottamaan erilaistenkielten runsaus. 5lk: ohjata oppilastalaaajentamaan tietämystä erikielistä ja etsimään eri kieliä ja niiden käyttämistä lähiympäristöstä. 6lk: Ohjata oppilasta havaitsemaan erilaistenkielten moninaisuus ja rikkauskoko maailman laajuudessa.	S1 4lk: Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen omassa lähiympäristössä, esimerkiksi omassa koulussa, miten monenlaisia kieliä omassa lähiympäristössä puhutaan ja käytetään. 5lk: Laajennetaan tutustumista kielten ja kulttuurien runsauteen omassa lähiympäristössä kuten omassa asuinpaikassa, kaupungilla, kirjastossa tms. Kuvailaan, millaisia kieliä on kuultu missäkin. 6lk: Opetellaan erottamaan venäjän kieli muista kielistä ja tarkistellaan venäjän ja muiden kielten välisiä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia, kuten erilaiset aakkoset, kirjaimet, ja niiden ääntäminen. Kiinnitetään huomiota suomen kielen venäläisperäisiin lainasanoihin.	L2

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia 4lk: Ohjata oppilasta hahmottamaan oma kielensä ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus. 5lk: Ohjata oppilasta syventämään oman kielenhahmottamista ja sen omankulttuurin arvostamista. 6lk: Ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskelevan kielen asema siinä sekä kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia.	S1 4.lk: Pohditaan yhdessä omaa kieltä ja sen kulttuurinsa taustaa. Kuunnellaan erilaisia kieliä koulussa ja sen ulkopuolella. Pohditaan, miten venäjän kieltä voi käyttää ihmisten keskinäisessä vuorovaikutuksessa. 5lk: Pohditaan ja tarkistetaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa sekä erilaisten vieraiden kielten kulttuuritaustaa sekä kielten suhdetta toisiinsa. Kuunnellaan ja harjoitellaan kieltä vuorovaikutteisissa tilanteissa sekä lähiympäristössä että mediassa. 6lk: tutkitaan tarkemmin omaa kieliympäristöä sekä tutkitaan kielten välisiä eroja ja suomen ja venäjän välisiä eroja ja samankaltaisuuksia. Rohkaistaan lapsia ottamaan kontaktia venäjää puhuviin lapsiin sekä harjoittelemaan kieltä yhdessä.	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä 4lk: Ohjata oppilasta havaitsemaan kieltenerottavia ja yhdistäviä tekijöitä. Antaa oppilaalle tukea kielellisissä ympäristöissä. 5lk ja 6lk: Ohjata oppilasta tekemään syventäviä lisähavaintoja kieliä erottavista ja yhdistävistä tekijöistä. Rohkaista oppilasta tekemään kielellisiä päätöksiä.	S1 4lk: Tehdään havaintoja suomen ja venäjän välisistä eroavaisuuksista esimerkiksi aakkosista ja kirjainten ääntämisessä ja kirjoittamisessa. Kiinnitetään huomiota sanojen painottamiseen, lauseiden intonaatioon sekä suomen venäläisperäisiin lainasanoihin. 5lk- 6lk: Tehdään lisää havaintoja suomea ja venäjää yhdistävistä ja erottavista kielellisistä ilmiöistä kuten esimerkiksi substantiivin suku, sekä sijamuotojen ja prepositioiden käyttäminen ja verbin aspekti ja sen puuttuminen suomen kielessä. Pohditaan lisää keinoja sen suhteen, miten voi tulla toimeen vähäiselläkin kielitaidolla.	L1, L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa 4lk: Ohjata oppilasta sopivaa kielellistä virikettä tarjoaviin kielellisiin ääni- ja videotallenteisiin sekä venäläiseen kulttuuriin liittyviin materiaaleihin. 5lk ja 6lk: Ohjata oppilasta tutustumaan vuosiluokille sopiviin sekä	S1 4lk: Pohditaan, missä venäjän kieltä on mahdollista kuulla puhuttavan. Opetellaan yhdessä etsimään tälle ikäluokalle soveltuvia ääni- ja videomateriaaleja. 5lk- 6lk: Pohditaan, mistä on mahdollista löytää itseä kiinnostavia materiaaleja sekä opetellaan löytämään itsenäisesti ikäluokalle sopivia materiaaleja, jotka liittyvät esimerkik-	L2, L3

itseään kiinnostaviin sekä riittävää kielellistä virikettä ja haastetta tarjoaviin ääni- ja videotallenteisiin sekä kirjallisuuteen. Ohjata oppilasta etsimään itsenäisesti materiaaleja erilaisista tietolähteistä.	si musiikkiin, harrastuksiin ja muihin kiinnostuksiin vapaa- ajan viettämiseen.	
Kielenopiskelutaidot <u>KIELENOPISKELUTAIDOT</u>		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen 4lk: Auttaa oppilasta ymmärtämään vuosiluokkaan tavoitteita. 5lk: Ohjata oppilasta asettamaan itselleen tärkeitä tavoitteita ja kannustaa yhdessä oppimiseen. 6lk: Ohjata oppilasta asettamaan itselleen tavoitteita. Oppilas osallistuu hyvän, yhdessä oppimiseen kannustavan ilmapiirinluomiseen ja ylläpitämiseen.	S2 4lk: Tutustutaan opiskelu- ja oppimistavoitteisiin. Suunnitellaan toiminta yhdessä. Laaditaan yhteiset opiskelusäännöt. Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta. Opetellaan arvioimaan omaa kielitaitoa. 5lk: Suunnitellaan toimintaa sekä yhdessä että itsenäisesti. Opetellaan tekemään ryhmittöitä. Opetellaan antamaan toisille palautetta yhdessä tehdystä työstä kuten ryhmätyöstä. Arvioidaan omaa kielitaitoa. 6lk: Laaditaan henkilökohtaisia opiskelu- ja oppimistavoitteita. Suunnitellaan toimintaa sekä itsenäisesti että yhdessä. Vahvistetaan yhdessä työskentelemisen taitoja esimerkiksi projektityöskentelyn avulla. Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta. Arvioidaan kannustavasti sekä omaa että muiden kielitaitoja.	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten 4lk: Kannusta oppilasta käyttämään rohkeasti omaa kielitaitoaan. Kannusta oppilasta erilaisia tapoja oppia kieltä. Korosta säännöllisen kotitehtävien tekemisen sekä jo opitunkertaamisen merkitystä. 5lk: Ohjata oppilasta pohtimaan itselleen sopivimpia oppimismenetelmiä. Kannustaa oppilasta käyttämään opittua kieltä sekä syventämään sen osaamista.	S2 4lk: Tutustutaan ja harjoitellaan erilaisia kielenopiskelun tapoja luokassa tai luokan ulkopuolella. Esimerkiksi erilaiset muistiin painamisen keinot, kuten pelit ja leikit, kuunteleminen ja toistaminen, ryhmätyöt ja itsenäinen työskenteleminen. Harjaannutetaan oppilaita tarkistamaan omia tehtäviään sekä korjaamaan niitä. 5lk – 6lk. Harjoitellaan ja vahvistetaan erilaisia kielenopiskelutapoja, esimerkiksi haastattelut, pienet näytelmät ja muut vuoropuhelut yms. Harjoitellaan kieltä ja oman kielitaidon arviointia esimerkiksi Eurooppalaista Kielisalkkua käyttäen.	L1, L4, L5, L6

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa <u>KEHITTYVÄ KIELITAITO, TAITO TOIMIA VUOROVAIKUTUKSESSA</u>		
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta 4 lk: Harjoituttaa oppilasta parin sekä opettajan kanssasuaalliseen vuorovaikutukseen. 5lk ja 6lk: Harjoituttaa oppilasta viestimään myös ryhmässä. Harjoituttaa oppilasta viestimään edellisten lisäksi myös vaativimmissa arkielämän tilanteissa.	S3 4lk: Harjoitellaan suullisia ja kirjallisia pieniä viestejä opettajan tai /ja parin kanssa. 5-6lk: Harjoitellaan suullisesti ja kirjallisesti arkielämän viestintätilanteita pari- ja pienryhmätöissä.	L2, L4 L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä 4,5,6 lk: Tukea oppilasta käyttämään joitakin eriviestintästrategioita, kuten * Keskustelun aloittaminen * Reagoiminen sanoin, elein, tai äännähdyksin * Selvennyksen, toiston tai avun pyytäminen. * Keskustelun ylläpitäminen esimerkiksi lisäkysymyksin.	S3 4lk- 6lk: Kokeillaan erilaisia tarkoituksia kielen käyttämiseen. Harjoitellaan viestinnän yksinkertaisia apukeinoja. Opetellaan kehittämään itselle sopivia opiskelustrategioita, kuten pari- ja pienryhmäkeskustelua. Opetellaan ymmärtämään harjoittelemisen merkitys ja totutellaan arvioimaan omaa työskentelyä.	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan 4lk: Ohjata oppilasta käyttämään joitakin kohteliaita sanoja ja ilmaisuja puheessaan. 5 ja 6lk: Ohjata oppilasta käyttämään kohteliaista puhetapaa ja tulkitsemaan ikätasolle sopivia tekstejä.	S3 4lk: Tutustutaan kohteliaisiin sanontoihin kuten "ole hyvä", ja perehdytään sen käyttämiseen ja merkitykseen. Omaksutaan myös teitittelymuoto. Opetellaan ääntämään sanat ja ilmaisut sekä käyttämään niitä sosiaalisissa tilanteissa. 5lk - 6lk: Harjoitellaan lisää kohteliaista kielenkäyttöä eri tilanteissa. Harjoitellaan kielen tulkitsemista oppilasta kiinnostavista aihepiireistä.	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä <u>KEHITTYVÄ KIELITAITO, TAITO TULKITA TEKSTEJÄ</u>		

T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä 4-5lk: Kannustaa oppilastalutemaan, ymmärtämään ja kirjoittamaan lyhyitä lauseita ja suppeita tekstejä sekä lähiympäristöön liittyviä dialogeja. 6lk: Kannustaa oppilastalyhyiden puheiden ja kirjoitettujen tekstien lukemiseen sekä tekstien ymmärtämiseen.	S3 4lk- 5lk: Harjoitellaan helppojen, tuttua sanastoa sisältävien tekstien sekä hitaan puheen ymmärtämistä. Harjoitellaan omien lauseiden ja pienien dialogien tuottamista. Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta esimerkiksi omasta kirjoitelmasta. 6lk: Harjoitellaan kielen tulkitsemista oppilasta kiinnostavien aiheiden (koulu, vapaa-aika, harrastukset) avulla. Kirjoitetaan pieniä tarinoita ja mahdollisesti esitetään niitä suullisesti. Opetellaan löytämään yksinkertaista tietoa lyhyistä teksteistä. Harjoitellaan oikeaa ääntämistä.	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä <u>KEHITTYVÄ KIELITAITO, TAITO TUOTTA TEKSTEJÄ</u>		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin 4.-5. lk: Rohkaista oppilasta tuottamaan lyhyitä lauseita itsestään ja ympäristöstään. Kannustaa oppimaankeskeisimpiä rakenteita ja ääntämissääntöjä. 6lk: Ohjata oppilas oppimaan puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstien sisällön oleellisimpiin rakenteisiin.	S3 4lk: Harjoitellaan itselle tärkeistä asioista kertomista käyttäen suppeaa sanavarastoa. Kirjoitetaan muutaman lauseen mittaisia tekstejä harjoitelluista aiheista, kuten tutustuminen toisiin ihmisiin, omasta itsestä ja omasta perheestä sekä kavereista kertominen jne. Opetellaan kielen rakenteita kuten prepositionaali ja sen käyttö. 5lk: Harjoitellaan pienten dialogien kirjoittamista ja lauseiden ääntämistä laajentaen viestintätilanteita esimerkiksi keskusteluihin koulussa ja kotona. Opetellaan lisää rakenteita, kuten verbien taivuttaminen sekä aikamuoto preteriti. 6lk: Harjoitellaan kielen tuottamista. Pyritään käyttämään opittua kielitaitoa rohkeasti pienikin sanavarastoa hyödyntäen. Tuotetaan pieniä, muutaman lauseen mittaisia tarinoita tutuista aiheista. Vahvistetaan perussanavarastoa sekä lisätään harjoittelua äänne-, sana- ja lausetasolla. Opetellaan lisää rakenteita, kuten adjektiivien päätteet sekä sijamuodot ja niiden soveltaminen omassa puheessa ja kirjoittamisessa.	L3, L4, L5, L7

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuihin, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohdaksi on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisuuteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan

niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositolustusta varten opettaja käyttää vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arviotaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Mikkelin täydennys

Venäjän kielen A2 -oppimäärän arviointikriteerit 4 ja 5 vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten.

Opetuksen tavoite	Hyvän osaamisen kuvaus
<i>Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (T1, T3, T4)</i> <i>T2 ei käytetä arvosanan muodostamisen perustana)</i>	4 vuosiluokalle: Oppilas osaa tunnistaa kuulemansa venäjän kielen muista kielistä. Oppilas osaa kertoa muutaman paikan, missä venäjän kieltä voi kuulla ja puhua. Oppilas osaa tehdä yksinkertaisia havaintoja venäjän kielen ja äidin kielen eroista ja yhtäläisyyksistä. 5 vuosiluokalle: Oppilas osaa nimetä useampia lähiympäristössään puhuttuja kieliä. Oppilas tunnistaa useita venäjän kieltä ja suomen kieltä yhdistäviä ja erottavia tekijöitä. Oppilas osaa kertoa joitakin paikkoja, missä venäjän kieltä voi kuulla ja puhua.
<i>Kielen opiskelutaidot (T5 ja T6)</i>	4 vuosiluokalle: Oppilas osaa kuvata venäjän opiskelun konkreettisia tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteiseen toimintaan. Oppilas osaa asettaa tavoitteita venäjän opiskeluun ja harjoittelee muutamia erilaisia tapoja opiskella kieliä. Oppilas harjaannuttaa taitojaan ja arvioi taitojaan. 5 vuosiluokalle: Oppilas osaa kuvata venäjän opiskelun konkreettisia tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen. Oppilas harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilas harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.

<i>Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa (T7, T8, T9.)</i>	4 vuosiluokalle: Oppilas pyrkii ylläpitämään viestintätilannetta, kun saa siihen apua. Oppilas joutuu pyytämään toistoa ja selvennystä jatkuvasti. Oppilas osaa joskus reagoida vuorovaikutuksessa ilmein, elein, äännähdyksin. Oppilas osaa käyttää tutuissa tilanteissa kohteliasta ja asianmukaista kieltä. 5 vuosiluokalle: Oppilas osaa ylläpitää viestintätilannetta, kun saa siihen runsaasti apukeinoja. Oppilas osaa ilmaista onko ymmärtänyt ja osaa usein pyytää toistoa ja selvennystä. Oppilas osaa reagoida viestintätilanteissa suppein ilmaisun, elein, ilmein tai äännähdyksin. Oppilas osaa viestiä joissakin arkipäivän tilanteissa kohteliaasti ja asianmukaista kieltä käyttäen.
<i>Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä (T10)</i>	4 vuosiluokalle: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältävää hidasta ja selkeää puhetta (yksittäisiä repliikkejä ja lyhyitä dialogeja) tutustua aiheesta ja erottaa puhutusta viestistä joitakin pääkohtia. Oppilas ymmärtää yksinkertaista ja tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältäviä lyhyitä kirjoitettuja tekstejä tutuista aiheista ja osaa etsiä niistä tarvitsemiaan tietoja. Oppilas tunnistaa venäjän kielen kirjoitusjärjestelmän ja foneettisen erikoisuudet. 5 vuosiluokalle: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua ilmaisuja sisältävää hidasta ja selkeää puhetta tutusta aiheesta ja erottaa puheesta joitakin pääkohtia. Oppilas ymmärtää yksinkertaista ja tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältäviä kirjoitettuja tekstejä tutuista aiheista ja löytää niistä joitakin etsimiään tietoja.
<i>Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä (T11)</i>	4 vuosiluokalle: Oppilas osaa ilmaista suullisesti joitakin itselleen tärkeitä ja tuttuja asioita (lyhyin lausein ja lyhyissä dialogissa) tutuista ja harjoitelluista aihepiireistä. Oppilas ääntää joitakin ilmaisuja ymmärrettäväksi. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin itselleen tärkeitä ja tuttuja lauseita tutuista harjoitelluista asioista, Oppilas osaa käyttää jonkin verran suppeaa perussanastoa ja muutamia peruskieliopin aineksia. 5 vuosiluokalle: Oppilas osaa ilmaista suullisesti joitakin itselleen tärkeitä ja tuttuja asioita (lyhyin lausein ja dialogeissa) tutuista ja harjoitelluista aihepiireistä, Oppilas ääntää useat ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa itselle tärkeitä ja tutuista asioista lyhyitä lauseita käyttäen suppeaa perussanastoa sekä joitakin peruskieliopin aineksia.

Venäjän kielen A2-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata, mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintätekniologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelututumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintätekniologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.3 T7 – T9
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukena. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiin ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

VIERAS KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3-6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta paikalliseen opetussuunnitelmaan näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu karttuvan kielitaidon taso 6.vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indo-eurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvien osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvien osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa ottaen huomioon esimerkiksi erilaisten kirjoitusmerkkien vaikutus kielen oppimisnopeuteen.

Vieraan kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta	S1	L1, L2, L4
T2 auttaa oppilasta hahmottamaan opiskeltavan kielen asemaa maailmassa ja sen levinneisyyttä	S1	L2, L4
Kielenopiskelutaidot		
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	L3
T4 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista löytämään ja hyödyntämään kohdekielisiä aineistoja myös koulun ulkopuolella	S2	L4
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	L4
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toista ja hidastusta	S3	L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	L4

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	L4

Vieraan kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tarkastellaan ja verrataan opiskeltavan kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja. Tutustutaan kielen levinneisyysalueeseen.

S2 Kielenopiskelutaidot: Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä opiskeltavan kielen taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita. Opetellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vieraan kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppi-

laille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tason 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää vieraan kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin, myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin, ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Vieraan kielen B1-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamisensa kielten keskinäisistä suhteista	S1	Kielten keskinäissuhteiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemaisensa kielet kuuluvat.
T2 auttaa oppilasta hahmottamaan opiskeltavan kielen asemaa maailmassa ja sen levinneisyyttä	S1	Kielen aseman tunteminen	Oppilas osaa kertoa, missä maissa opiskeltavaa kieltä puhutaan.
Kielenopiskelutaidot			
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan salivassa opiskeluilmapiirissä sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	Toiminta opiskelutilanteissa, oman osaamisen arviointi	Oppilas harjaannuttaa kielitaitoaan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työskentelyyn myönteisellä tavalla. Oppilas osaa arvioida kielitaitonsa kehittymistä suhteellisen realistisesti.
T4 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivärrän kartoittamista ja rohkaista löytämään ja hyödyntämään kohdekielisiä aineistoja myös koulun ulkopuolella	S2	Kielen käyttöalueiden ja -mahdollisuuksien tunnistaminen	Oppilas osaa nimetä joitakin kyseisen kielen käyttöalueita ja -mahdollisuuksia.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutustilanteissa			Taitotaso A1.2

T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	Vuorovaikutus-erilaisissa tilanteissa,	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös eikielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	Viestinnän kulttuurin sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.2
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.1
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.

SAAMEN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Nämä ovat yleiset saamen kielen opetuksen perusteet. Opetuksen järjestäjä laatii näiden perusteiden mukaan paikallisen sovelluksen pohjoissaameen, inarinsaameen tai kolttasaameen.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Saamen kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältoalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön, saamelaisalueen, Suomen ja Pohjoismaiden kielellinen ja kulttuurinen runsaus, ja herättää oppilaassa kiinnostusta hänen omaa kieli- ja kulttuuritaustaan kohtaan	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan saamen kielten asemaa alkupe- räiskansan kielinä sekä tutustuttaa oppilasta paikalliseen, elävään saamelaiskulttuuriin.	S1	L2, L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L4
T4 ohjata oppilasta löytämään saamenkielistä aineistoa	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiske- luilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L7
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	L2, L4, L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomio- ta myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin ra- kenteisiin	S3	L3, L4, L5, L7

Saamen kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan saamen kieliä sekä suomen kieltä ja joitakin muita suomalais-ugrilaisia kieliä yhdistäviin keskeisiin piirteisiin. Keskustellaan kielten sukulaisuussuhteista erityisesti luokassa tai koulussa puhuttujen tai opiskeltujen kielten osalta. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa saamen kielten puhuma-alueesta ja saamen kielten asemasta. Tutustutaan paikalliseen saamelaiskulttuuriin. Kiinnitetään huomiota siihen, mikä on yhteistä kaikille kielille ja miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja ja tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen. Ohjataan oppilaita huomaamaan saamenkielinen kieliympäristö.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstiä, taito tuottaa tekstiä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan saamen kieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä saamenkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa sekä saamen kielen puhuma-alueella ja saamelaisten kotiseutualueella. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen ja avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään saamenkielistä aineistoa. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä ja puhumista.

Saamen kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Saamen kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saamen kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi saamen kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Saamen kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tason 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää saamen kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin, myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin, ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Saamen kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 virittää oppilaan kiinnostus lähiympäristön, saamelaisalueen, Suomen ja Pohjoismaiden kielellistä ja kulttuurista runsautta kohtaan ja herättää oppilaassa kiinnostusta hänen omaa kieli- ja kulttuuristaansa kohtaan	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan saamen kielten asemaa alkupe räiskansan kielinä sekä tutustuttaa oppilasta paikalliseen, elävään saamelaiskulttuuriin	S1	Saamen kielten merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, miksi Suomessa puhutaan saamea ja tuntee saamen kielten moninaisuutta
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden	S2	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja saamen kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

ja päättelykyvyn kehittymistä			
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä saamen kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittymisen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa-harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintä-tekniologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Opiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintätekniologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutustilanteissa			Taitotaso A1.3
T7järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus-erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvit-

ja kirjoitettuja tekstejä			semansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiin ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutamman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

14.4.4 MATEMATIIKKA

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 3–6 matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilaat hyödyntävät matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus kehittää oppilaiden taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yksin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa varmennetaan ja laajennetaan oppilaiden lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä. Lisäksi kehitetään laskutaidon sujuvuutta.

Mikkelin täydennys (seuraava taulukko)

Vahva käsitteiden ymmärtäminen konkretian tasolla tukee matemaattisten merkintöjen ymmärtämistä. Vuosiluokilla 3-6 asteittain lisätään kirjoitetun matemaattisen kielen harjoittelemista. Uuteen aiheeseen siirryttäessä sekä vanhoja kerrattaessa on asia aina ensin kerrattava ja tarvittaessa harjoiteltava käytännön esimerkeillä. Tämän jälkeen oppilas voi siirtyä tekemään teoreettisia tehtäviä, jos käsite on hyvin ymmärretty. Lisäksi opetuksessa tulee aina vahvistaa jo aiemmin opiskeltujen käsitteiden hallintaa. Kaikki mikä on siis aiemmin opiskeltu, on aina osa jatko-opintoja, vaikei niitä erikseen sillä vuositasolla ole mainittu.

Tavoitteena on, että luokan 6 päättävä oppilas on ymmärtänyt vuosiluokille 1-6 merkityt käsitteet hyvin konkretian kautta harjoiteltuaan esimerkiksi erilaista mittaamista sekä 10-järjestelmää ja yksikömuunnoksia konkreettisten mallien kautta. Hän on myös ymmärtänyt yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskut esimerkiksi murtokakkujen ja erilaisten muiden havaintovälineiden avulla. Lisäksi hän hallitsee käytännön elämässä tarvittavat taidot kuten käsitöissä ja kotitaloudessa tarvittavat matemaattiset perusteet (vetomitat, kolmiulotteisten kappaleiden rakenteet jne.)

TVT monipuolistaa opiskelua soveltuvien osien vuosiluokilla 3-6. (Esimerkiksi tilastot, kuvaajat, ohjelmointi jne.)

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet (lii- tetty sisältöi- hin käsitekar- tassa)	Sisällöt (Mikkeli) vihreä = käytännön taso / esimerkkejä lapsen omasta elämästä, ei vaadi ns. perinteistä laske- mista paperilla, vaan luodaan konkreettisen tason pohja matemaattiselle käsitteelle ruskean keltainen= voidaan siirtyä pikkuhiljaa käytännön esimerkeistä teoreettisempaan laske- miseen, jos oppilaan tason perusteella se on jo mielekästä punainen= tavoitteena on, että kaikki osaavat laskutoimitukset myös paperilla	Laaja- alainen osaaminen (liitetty sisältöihin käsitekar- tassa)
<u>Merkitys, arvot ja asen- teet</u>		3. luokka (1-2 luokan asioiden lisäksi myös seuraavat)	
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostus- ta matematiikkaa koh- taan sekä tukea myön- teistä minäkuvaa ja itse- luottamusta	S1-S5	Ajattelun taidot ja ohjelmointi - päässälaskut - loogiset päättelytehtävät - ongelmanratkaisutehtävät - yhteen- ja vähennyslasku algoritmin laa- timinen eli ohjelmoinnin alkeet Algebra, luvut ja laskutoimitukset	L1, L3, L5
<u>Työskentelyn taidot</u>		- luonnolliset luvut 0-1000 - +murtoluvut (murtokakuilla) ja niiden ver- tailu - reaalityluvut - kertolasku luvuilla 0-10 - jakolasku	L1, L4
T2 ohjata oppilasta ha- vaitsemaan yhteyksiä oppimiansa asioiden välillä	S1-S5		
T3 ohjata oppilasta ke- hittämään taitoaan esit- tää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.	S1-S5	Mittaaminen ja geometria - mielekkään vastauksen suuruuden ja tarkkuuden arviointi sekä oikeat yksiköt - murtolukujen suuruus - pituudet (mm... km, milli = tuhannesosa, kilo = tuhat) - yhdenmuotoisuus □ mittakaava (myös esim. suunnistus) - kolmiot, nelikulmiot, monikulmiot - ympyrä - suora, jana	L1, L3, L4, L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	Kuvaajat, tilastot ja - tutkitaan valmiita diagrammeja ja erilaisia asteikkoja (TVT)	L1, L2, L4, L5
T5 ohjata ja tukea oppi- lasta ongelmanratkaisu- taitojen kehittämisessä	S1-S5		L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta ke- hittämään taitoaan arvi- oida ratkaisun järjesty- ttä ja tuloksen mielek- kyyttä	S1-S5	4. luokka (1-3 luokan asioiden lisäksi seuraavat)	L1, L3
<u>Käsitteelliset ja tiedon-</u>		Ajattelun taidot ja ohjelmointi - päässälaskut - loogiset päättelytehtävät - ongelmanratkaisutehtävät - taulukkolaskentaohjelman käyttö - kerto- ja jakolasku –algoritmi (allekkain-	

alakohtaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.	S1-S5	Algebra, luvut ja laskutoimitukset	L1, L4
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	- luonnolliset luvut 0- 10 000 - +/- kokonaisluvut - *kymmenes- ja sadasosat, pinta-alayksiköt, toiseen korotus ja neliöjuuri (neliön pinta-ala), pinta-alojen vertailua * (kts. mittaaminen ja geometria) Mittaaminen ja geometria - mielekkään vastauksen suuruuden ja tarkkuuden arviointi sekä oikeat yksiköt	L1, L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	- pinta-ala (yksiköt) *(kts. algebra) - koordinaatisto - symmetria ja peilaus - erilaiset kulmat	L1, L4
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	- suorakulmainen, tasakylkinen ja –sivuinen kolmio - neliö, suorakulmio, suunnikas * (kts. algebra) - piiri Kuvaajat, tilastot ja todennäköisyydet	L1, L3, L6
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	- kahden asian riippuvuuden esittäminen (aika-lämpötila, aika-paikka) 5. luokka (1-4 luokan asioiden lisäksi seuraavat) Ajattelun taidot ja ohjelmointi - päässälasku - loogiset päättelytehtävät - ongelmanratkaisutehtävät	L4, L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittaustuloksen sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.	S4	Algebra, luvut ja laskutoimitukset - luonnolliset luvut 0-1 000 000 - *tuhannesosat, tilavuusyksiköt, kuutio ja kuutionjuuri (kuution tilavuus)* - *kerto- ja jakolaskua luvuilla 0-100* - ”vaakaongelmat” - tuntematon ”vaakaongelmissa”	L1, L3, L6
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	Mittaaminen ja geometria - *tilavuusyksiköt, vetomitat ja massa* - avaruuskappaleet, rakentaminen (tikuilla ja tasokuvioista) - säde, halkaisija, sektori ja kehä Kuvaajat, tilastot ja todennäköisyys - todennäköisyyden käsitteisiin tutustuminen	L4, L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmoina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	6. luokka (1-5 luokan asioiden lisäksi seuraavat) Ajattelun taidot ja ohjelmointi - päässälaskut - loogiset päättelytehtävät	L1, L4, L5, L6

		- ongelmanratkaisutehtävät - taulukkolaskennan perusominaisuudet - ”robottiohjelmointi” (tietokoneella) Algebra, luvut ja laskutoimitukset - murtoluvut, desimaaliluvut, %-lasku (% = sadasosa = 0,01) - yksinkertainen yhtälö - tuntematon yksinkertaisessa yhtälössä Mittaaminen ja geometria - nopeus - mittakaava - koordinaatisto Kuvaajat, tilastot ja todennäköisyydet - keskiarvo, tyyppiarvo, suurin ja pienin arvo - erilaisten kuvaajien ja diagrammien tulkinta sekä tuottaminen (TVT) - riippuvuussuhteisiin tutustuminen (suoraan verrannollinen) ja niihin liittyvät kuvaajat	

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslasku-algoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmeja ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin.

lilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosenttien käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

S3 Algebra: Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelämällä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppi-arvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelämällä, onko tapahtuma mahdollon, mahdollinen vai varma.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilaila on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakkoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista ja palaute ohjaavaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esilletuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Matematiikan arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5		Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havait-	S1-S5	Opittujen asioiden yhtey-	Oppilas tunnistaa ja antaa esi-

semaan yhteyksiä oppimien- sa asioiden välillä		det	merkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä
T3 ohjata oppilasta kehittä- mään taitoaan esittää kysy- myksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1-S5	Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matemati- kan kannalta mielekkäitä kysy- myksiä ja päätelmiä.
T4 kannustaa oppilasta esit- tämään päättelyään ja rat- kaisujaan muille konkreetti- sin välinein, piirroksin, suul- lisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	Ongelmanratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkai- sussaan erilaisia strategioita.
T6 ohjata oppilasta kehittä- mään taitoaan arvioida rat- kaisun järkevyyttä ja tulok- sen mielekkyyttä	S1-S5	Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti ar- vioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.
Käsitteelliset ja tiedonala- kohtaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttä- mään ja ymmärtämään ma- temaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5	Matemaattisten käsittei- den ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajenta- maan ymmärrystään kym- menjärjestelmästä	S2	Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjes- telmän periaatteen, myös desi- maalilukujen osalta.
T9 tukea oppilasta lukukäsi- teen kehittymisessä positiiv- isiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukui- hin	S2	Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja
T10 opastaa oppilasta saa- vuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyö- dyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	Laskutaidot ja peruslasku- toimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.
T11 ohjata oppilasta havain- noimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	Geometrian käsitteet ja geometristen ominai- suuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnis- taa kappaleita ja kuvioita. Oppi- las osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suh- teen symmetrisiä kuvioita.
T12 ohjata oppilasta arvioi- maan mittaushavainnon suu- ruutta ja valitsemaan mit- taamiseen sopivan välineen	S4	Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mitta- välineen, mitata ja arvioida mit- taustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tila-

ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järjestyttä			vuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkitta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiä.
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

14.4.5 YMPÄRISTÖOPPI

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana¹⁸⁵ ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 3-6 ympäristöopin opetus voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan ympäröivää maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

¹⁸⁵ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 §

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	L1, L7
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävä kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävä kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	L1, L5
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	L1, L2, L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	L2, L3, L5
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	L3
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	L3
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimisesta erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	L1, L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	L2, L4, L5
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristö-	S1, S3-S6	L1

jen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen		
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartan- käyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	L1, L5
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	L1
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	L1
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1-S3, S6	L1, L3

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Minä ihmisenä: Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankoh- taisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediaa.

S4 Ympäristön tutkiminen: Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaali- seen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien

avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeiden muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan kasvio ohjatusti sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Tutkitaan ääni- ja valoilmiöitä. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voi-

vat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Työskentelyn jäsentäminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Tutkimuksissa ja projekteissa keskitytään arvioimaan vain muutamaa osa-aluetta asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsitteitä. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämis ehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista, tiedonhakua ja ilmaisun selkeyttä. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista sekä kannustamaan toisiaan oppimisessa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Ympäristöopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellesään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ympäristöopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä tutkimisen ja toimimisen taitojen lisäksi myös tiedonalojen osaaminen.

Ympäristöopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaa-minen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkitykselliseksi itselleen	S1-S6	Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

T3 tukea oppilaan ympäristötoimisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia

			ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.
Tiedot ja ymmärrys			
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteita ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	Käsitteiden käyttö	Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3-S6	Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnot ja kehityksen.
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko	S3-S6	Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmot-	Oppilas osaa tunnistaa eri alueta- sot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemaan alueita

maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja		taminen, kartta- ja muut geomediataidot	ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysiikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa.	S1-S3, S6	Terveystiedon tiedonala: Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumusten tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämäntapaa eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.

Mikkelin täydennys

Ympäristöoppi 3. vuosiluokalla

Opetuksen tavoitteet

3. luokan ympäristöopin opetus etenee valtakunnallisten tavoitteiden mukaisesti.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 3 ovat:

T5: Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen.

T8: Kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristönsään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen.

T9: Ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä.

Opetuksen sisällöt

S1 Minä ihmisenä

- Harjoitellaan ryhmän jäsenenä toimimista.
- Harjoitellaan itsestään huolehtimista ja tutustutaan arjen terveystottumuksiin.
- Perehdytään mielen hyvinvointiin ja tunnetaitoihin liittyviin asioihin esim. yhteistyöhön ja yhteishenkeen.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- **L2:** [Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu](#)
- **L3:** [Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot](#)
- **L4:** [Monilukutaito](#)

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisössä toimiminen

- Opitaan tunnistamaan lähiympäristön vaaratekijöitä ja opetellaan turvataitoja esim. jäällä liikkumista ja paloturvallisuutta.
- Tutustutaan polkupyörän rakenteeseen ja huoltoon.
- Opitaan tunnistamaan keskeisimmät kevyen liikenteen liikennemerkit.
- Harjoitellaan viestintävälineiden ja internetin turvallista käyttöä.
- Harjoitellaan yhteistyötaitoja toimimalla erilaisissa ryhmissä.
- Harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista kouluyhteisössä ja luokassa.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- **L1:** [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- **L2:** [Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu](#)
- **L3:** [Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot](#)
- **L4:** [Monilukutaito](#)
- **L6:** [Työelämätaidot ja yrittäjyys](#)
- **L7:** [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen](#)

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

- Tutustutaan kartan periaatteisiin ja opetellaan käyttämään suunnistuskarttaa.
- Opitaan ilmansuunnat ja ja tunnistetaan keskeisimpiä karttamerkkejä.
- Osataan luetella Suomen maantieteelliset alueet ja ja kertoa niiden luonnon erityispiirteistä.

- Tutustutaan omaan kotiseutuun, maakuntaan ja Suomen tärkeimpiin kaupunkeihin ja elinkeinoihin.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L2: [Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L5: [Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen](#)

S4 Ympäristön tutkiminen ja kokeileminen

- Tutustutaan eliökunnan luokitteluun: joitakin kasvi-, sieni- ja eläinlajeja.
- Tutustutaan kasvioon ja/tai kerätään ja/tai luokitellaan pihapiirin kasveja.
- Innostutaan ihmettelemään, keksimään, kokeilemaan ja tutkimaan lähielinympäristöä soveltaen osin tutkimusprosessin eri vaiheita.
- Opitaan joidenkin yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita.
- Tutustutaan retkeilyyn ja opitaan tuntemaan jokamiehen oikeudet.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L5: [Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen](#)
- L7: [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen](#)

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

- Tutkitaan veden ominaisuuksia, tunnistetaan veden olomuodot ja ymmärretään veden kiertokulua.
- Tutustutaan ja havainnoidaan jääkauden merkkejä Suomessa.
- Tutustutaan energiamuotoihin.
- Tutustutaan palamisen perusedellytyksiin.
- Ymmärretään yhteyttämisen perusperiaate.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L5: [Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen](#)
- L6: [Työelämätaidot ja yrittäjyys](#)
- L7: [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen](#)

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- Opitaan ymmärtämään luonnonsuojelun merkitys omassa lähiympäristössä.
- Opitaan ymmärtämään vesien ja vesieliöiden suojelun merkitystä sekä tietämään keinoja siihen.
- Opetellaan tiedostamaan omien valintojen vaikutus ympäristön tilaan ja maailmaan.
- Tutustutaan kotiseudun ja Suomen kulttuuriperintöön.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L2: [Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu](#)
- L3: [Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L7: [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen](#)

Kolmannen luokan monialaisia oppimiskokonaisuuksia voivat olla esim. pyöräilijänä liikenteessä, vesi, sää, kiertomatka Suomessa, Suomen kartta ja luonnonmaantieteelliset alueet, pihapiirin kasvit.

Arviointi 3. vuosiluokalla

- [Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin: oppiaineiden arvosanojen 4-10 arviointikriteerit](#)
- [Käyttäytymisen arviointi ja Mikkelin paikalliset painotukset](#)

Arvioinnissa huomioidaan tavoitteiden mukainen T1-T15 osaaminen. Seuraavassa on lueteltu Mikkelin painotukset arviointiin 3. luokan loppuun mennessä.

Ympäristöoppi 4. vuosiluokalla

Opetuksen tavoitteet

4. vuosiluokan ympäristöopin opetus etenee valtakunnallisen opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalle 4 ovat:

T4: Rohkaista oppilasta esittämään kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana.

T5: Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen.

T10: Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innosta oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja tunteitaan.

T11: Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti.

Opetuksen sisällöt

S1 Minä ihmisenä

- Kehitetään itsetuntoa ja erilaisuuden kunnioittamista sekä hyväksymistä.
- Harjoitellaan toimimaan erilaisissa rooleissa ryhmän jäsenenä.
- Opetetaan terveellisiin elintapoihin ja unen sekä liikunnan merkitykseen ihmisen hyvinvoinnille.
- Opetetaan huolehtimaan omasta terveydestä ja ehkäisemään sairauksia mm. hygienian avulla.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat :

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L2: [Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu](#)
- L3: [Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L5: [Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen](#)
- L6: [Työelämätaidot ja yrittäjyys](#)
- L7: [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen](#)

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

- Tutustutaan yksinkertaisiin koneisiin (esim. vipu, jousi) ja valoon liittyviin laitteisiin.
- Harjoitellaan ensiaputaitoja ja ehkäisemään tapaturmia.
- Opetetaan huomioimaan turvallisuuskäsitteitä jokapäiväisessä elämässä.
- Kunnioitetaan toisen fyysistä ja henkistä koskemattomuutta.
- Käsitellään kiusaamisen eri muotoja sekä kehittyä kiusaamisen ehkäisemisessä.
- Harjoitellaan yhteisössä toimimista ja yhteistyötaitoja ryhmissä.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L2: [Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu](#)
- L3: [Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L7: [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen](#)

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

- Tutustutaan Itämereen ja sen merkitykseen Pohjois-Euroopan valtioille.
- Opetellaan nimeämään Pohjoismaat ja Baltian valtiot ja niiden keskeistä maantieteellistä nimitystä.
- Tutustutaan näiden maiden asuimistoon, maantieteellisiin alueisiin ja elinympäristöjen erityispiirteisiin.
- Harjoitellaan teemakarttojen käyttöä tiedonhankinnassa.
- Harjoitellaan eri lähteiden käyttöä tiedonhankinnassa.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)

- L2: [Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L7: [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen](#)

S4 Ympäristön tutkiminen

- Opetellaan tunnistamaan ja nimeämään niittyjen ja pientareiden kasveja ja harjoitellaan eliöiden havainnointia ja tutkimista.
- Kerätään ohjatusti kasveja ja kasvion valmistamiseen joko digitaalisesti tai manuaalisesti.
- Tutustutaan maatalan eläimiin ja viljelykasveihin.
- Vieraillaan mahdollisuuksien mukaan paikallisella maatilalla.
- Tutkitaan yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita esim. kitka ja vipu.
- Lukuvuoden aikana valitaan erilaisia ilmiöitä tai materiaaleja tutkimus-, ongelmanratkaisu- ja keksimistehtäviä. Niiden avulla harjoitellaan eri tutkimuksen vaiheiden tekemistä ja raportointia.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L5: [Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen](#)

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

- Tutkitaan ilmaa aineena ja ilman ominaisuuksia.
- Tutkitaan ja mitataan säätä erilaisilla mittareilla.
- Opetetaan äänen synnyn ja kulkemisen periaatteet sekä osaa nimetään äänen ominaisuuksia.
- Tutustutaan ravinnotuotantoon ja ruuan reitteihin maatilalta ruokapöytään.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L5: [Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen](#)
- L7: [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen](#)

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- Tutustutaan tuotteen elinkaareen ja opettelee tekemään vastuullisia valintoja luontoa suojellen.
- Opetetaan Itämeren alueen suojelun tärkeys alueen ihmisille ja eliöille.
- Ymmärretään jokapäiväisten valintojen merkityksen ja vaikutuksen ympäristön tilaan.
- Tutustutaan kotipaikkakunnalla kierrätykseen. (esim. Ekotori, kirpputoriin ja/tai keräykseen)

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L2: [Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu](#)

- L3: [Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L5: [Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen](#)
- L6: [Työelämätaidot ja yrittäjyys](#)
- L7: [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen](#)

Neljännän luokan monialaisia oppimiskokonaisuuksia voivat olla esimerkiksi Pohjoismaiden ja Baltian maat, ilman tutkiminen, sää, maatalan eläimet.

Arviointi 4. vuosiluokalla

- [Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin: oppiaineiden arvosanojen 4-10 arviointi-kriteerit](#)
- [Käyttäytymisen arviointi ja Mikkelin paikalliset painotukset](#)

Arvioinnissa huomioidaan tavoitteiden mukainen T1-T15 osaaminen. Alussa on lueteltu Mikkelin paikalliset tavoitepainotukset 4. luokalla.

Ympäristöoppi 5. vuosiluokalla

Opetuksen tavoitteet

5. vuosiluokan opetus etenee valtakunnallisten tavoitteiden mukaisesti.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 5 ovat:

T2: Ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan

T5: Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen.

T8: Kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristönsään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojelemaan.

T9: Ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä.

T11: Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti.

T15: Ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen.

T18: Ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle.

T19: Ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa

Opetuksen sisällöt

S1 Minä ihmisenä

- Opitaan ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot.
- Tutustutaan kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin ja ikäkauden mukaiseen seksuaaliseen kehitykseen.
- Opitaan ymmärtämään, kuinka ihminen lisääntyy.
- Tutustutaan ihmiskunnan kehitysvaiheisiin.
- Perehdytään mielen hyvinvointiin ja tunnetaitoihin liittyviin asioihin esim. murrosiän vaikutus mieleen.
- Opitaan ymmärtämään hygienian tarpeellisuus sekä liikunnan ja ravinnon vaikutus elimistöön ja sen hyvinvointiin.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L2: [Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu](#)
- L3: [Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot](#)
- L4: [Monilukutaito](#)

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

- Oppilas tietää osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja.
- Oppilas harjoittelee yhteistyötaitoja toimimalla erilaisissa ryhmissä ja yksilöllisyyden kunnioittamista.
- Opitaan liikkumaan turvallisesti liikenteessä ja tunnetaan tärkeimmät liikennesäännöt sekä -merkit.
- Harjoitellaan ehkäisemään ja hoitamaan yksinkertaisia tapaturmia.
- Harjoitellaan avunhälyttämistä palotilanteessa.
- Tutustutaan jokamiehen oikeuksiin.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L3: [Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L7: [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen](#)

[S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan](#)

- Harjaannutaan kartaston käytössä sekä opitaan käyttämään hakemistoa, tunnistamaan keskeiset karttamerkit ja ymmärtämään mittakaavan käyttöä.
- Opitaan tunnistamaan pituus- ja leveyspiirit sekä harjoitellaan paikannusta näiden koordinaattien avulla.
- Opitaan nimeämään maanosat ja valtameret.
- Harjaannutaan tulkitsemaan erilaisia teemakarttoja ja diagrammeja.
- Opitaan nimeämään Euroopan keskeistä maantieteellistä nimitystä.
- Tutustutaan Euroopan ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeisiin, eläimistöön, väestöön sekä kulttuureihin.
- Käsitellään Eurooppaa ajankohtaisten uutisten perusteella.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L2: [Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L5: [Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen](#)

[S4 Ympäristön tutkiminen](#)

- Harjoitellaan peltojen kasveista kasvion tekemistä joko digitaalisesti tai manuaalisesti.
- Opitaan yhteyttäminen.
- Tutustutaan maa- ja metsätalouden alkutuotantoon, ruuantuotantoon, metsästyksen ja kalastukseen.
- Koulussa voidaan tehdä paikallisesti yhteistyötä kalatalousneuvojan, metsästyksen ja/tai kalastusseuran kanssa.
- Valitaan ja laaditaan lukuvuoden sisällöistä eri aihealueisiin liittyviä tutkimuksia myös oppilaiden kiinnostuksen kohteiden mukaan esim. luonnon vesien tai juomavesien tutkiminen, kasvien kasvun tutkiminen kasvupaikkatekijöitä vaihdellen, liikkeen tutkimista.
- Voidaan tutustua paikallisesti vedenottamoon ja/tai jätevedenpuhdistamoon.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L2: [Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu](#)

- L4: [Monilukutaito](#)
- L5: [Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen](#)
- L7: [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen](#)

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

- Tutkitaan vettä ja veden ominaisuuksia sekä veteen liuottimena.
- Tutustutaan valoon ja ääneen fysikaalisina ilmiönä sekä ääni/valoaistimuksen syntymiseen ja tuottamiseen.
- Opitaan ymmärtämään eliökunnan kehityksen päävaiheet.
- Tutustutaan alkuaineisiin sekä tutkitaan aineiden välisiä reaktioita.
- Opitaan maan vetovoima ja kitka sekä voimista aiheutuvat liike- ja tasapainoilmiöt.
- Perehdytään maan ja kuun liikkeisiin ja niistä aiheutuviin ilmiöihin kuten vuodenajat, vuorokausi, vuorovesi, kuun- ja auringonpimennykset
- Tutustutaan maapallon, aurinkokunnan ja maailmankaikkeuden rakenteeseen.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L5: [Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen](#)
- L6: [Työelämätaidot ja yrittäjyys](#)
- L7: [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen](#)

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- Toteutetaan lajittelua ja kierrätystä koulun arjessa sekä ymmärretään luonnonvarojen rajallisuus.
- Tutustutaan Euroopan kulttuuriperintöön ja ymmärretään sen säilyttämisen merkitys.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L2: [Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu](#)
- L3: [Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L5: [Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen](#)
- L7: [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen](#)

Monialaisina oppimiskokonaisuuksina viidennellä luokalla voi olla ympäristöopin näkökulmasta esim. ihminen Euroopan valtiot, eliökunnan kehitys, vesi, aurinkokunta, maa- ja metsätalouden alkutuotanto.

Arviointi 5. vuosiluokalla

- Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin: oppiaineiden arvosanojen 4-10 arviointikriteerit
- Käyttäytymisen arviointi ja Mikkelin paikalliset painotukset

Arvioinnissa huomioidaan tavoitteiden mukainen T1-T15 osaaminen. Alussa on lueteltu Mikkelin painotukset tavoitteiden osalta viidennellä vuosikurssilla.

Ympäristöoppi 6. vuosiluokalla

Opetuksen tavoitteet

6. luokan ympäristöopin opetus etenee valtakunnallisten tavoitteiden mukaisesti.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalle 6 ovat:

T2: Ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan.

T5: Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen.

T6: Ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin.

T11: Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti.

T14: Ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia.

T16: Ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja.

T17: Ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle.

T19: Ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa.

Opetuksen sisällöt

S1 Minä ihmisenä

- Opetetaan lapsesta nuoreksi kasvamisen vaiheet ja identiteetin muutoksia.
- Osallistutaan 6. luokalle järjestettävään päihdevalistuskasvatukseen; tietää erilaiset päihteet ja tutustuu päihteiden aiheuttamiin riskeihin ja ongelmiin ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.
- Opetellaan elämänhallintaan ja omien päätösten tekemiseen tekemään hyviä valintoja omassa elämässään.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L2: [Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu](#)
- L3: [Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot](#)
- L4: [Monilukutaito](#)

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

- Oppilas harjaantuu ottamaan vastuuta omista teoistaan kasvaessa kohti aikuisuutta.
- Harjoitellaan toisten huomioimista ja yhteistyötaitoja erilaisissa ryhmissä toimimista varten sekä opitaan kunnioittamaan yksilöiden erilaisuutta.
- Tutustutaan aineiden ja tuotteiden turvalliseen käyttöön sekä opetellaan tuotteiden varoitusmerkinnät.
- Opetellaan ymmärtämään tupakan, alkoholin ja huumeiden käytön haitallisia vaikutuksia elimistöön, ihmissuhteisiin sekä yleiseen turvallisuuteen.
- Harjoitellaan avun hälyttämistä ja hätäensiavun antamista.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L2: [Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu](#)
- L3: [Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot](#)
- L7: [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen](#)

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

- Opetellaan maapallon ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet, tutustutaan ekosysteemiajatteluun kasvien, eläinten ja ihmisten sopeutumisessa eri vyöhykkeille.
- Harjoitellaan teemakarttojen, diagrammien ja tilastojen käyttämistä tiedon lähteinä ja tuottamisena.
- Tutustutaan johonkin Euroopan ulkopuolisen maanosan karttaan, luonnonympäristöön ja ihmisen toimintaan.
- Tutustutaan maailmaan ajankohtaisten uutisten, ilmiöiden ja tapahtumien perusteella kiinnostuksen mukaan ja huomioidaan koulussa olevien oppilaiden kulttuureja.

- Opetellaan arvostamaan luonnon ja kulttuurin monimuotoisuutta ja sen säilyttämistä.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L2: [Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L5: [Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen](#)

S4 Ympäristön tutkiminen

- Tutustutaan metsän ja suon kasvi- ja eläinlajeihin sekä elinympäristöön.
- Tunnistetaan ja nimetään metsän ja soiden kasveja sekä harjoitellaan oman kasvion tekemistä.
- Opetellaan eliökunnan taksonomia ja luokittelu pääryhmiin.
- Tutustutaan eliökunnan kehityksen vaiheet maapallon synnystä pääpiirteissään.
- Lukuvuoden sisällöistä valitaan tutkimus- ja ongelmanratkaisu- ja keksimistehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen eri vaiheita ja raportointia ikätason mukaisesti.
- Aineiden (kierrätykseen) ja energian kiertokulkuun liittyen mahdollinen tutustumiskohde on Metsä-Sairila.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L2: [Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L5: [Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen](#)
- L7: [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen](#)

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

- Luokitellaan ja nimetään aineita ryhmiin: luonnosta saatavat aineet ja kemiallisesti valmistetut aineet, epäorgaaniset ja orgaaniset aineet, alkuaine, aine, yhdiste ja seokset.
- Opetetaan palaminen kemiallisena reaktiona ja tutustutaan hiilenkiertokulkuun. Hiilen kiertokulun avulla hän ymmärtää aineen säilymisen periaatteen.
- Harjoitellaan yksinkertaisia aineiden erotusmenetelmiä.
- Opetellaan sähköön syntyminen ja käsitteet: virtapiiri, johteet ja eristeet, sähköön tuottaminen, sähköön varastointi, generaattori, sähkömagneettiset ilmiöt,
- Tutustutaan sähköturvallisuuteen.
- Tutustutaan uusiutuviin ja uusiutumattomiin energialähteisiin ja harjoitellaan ymmärtämään energian tuotannon ja käytön vaikutukset ympäristöön.
- Tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen ja käydään läpi energian muodon muuttumis- ja siirtymistapoja.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)

- L4: [Monilukutaito](#)
- L5: [Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen](#)
- L7: [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen](#)

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- Oppilas oppii kestävän kehityksen ja hiilijalanjäljen käsitteet.
- Oppilas ymmärtää luonnon monimuotoisuuden merkityksen maapallon eri alueilla. Hän tiedostaa monimuotoisuuden vähenemisen syitä ja seurauksia.
- Oppilas ymmärtää omien valintojen merkityksen luonnolle ja kestäväälle kehitykselle.
- Oppilas ymmärtää maapallon globaalisuuden ja sen vuorovaikutussuhteiden kaikki vaikuttaa kaikkeen periaatteen.

Tähän liittyvät laaja-alaisen osaamisen kohdat:

- L1: [Ajattelu ja oppimaan oppiminen](#)
- L4: [Monilukutaito](#)
- L5: [Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen](#)
- L7: [Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen](#)

Kuudenteen vuosiluokkaan liittyviä monialaisia oppimiskokonaisuuksia voivat olla maanosat ja maat, metsä, sähkö, energian tuotannon ja käytön vaikutukset ympäristöön, kemialliset aineet ja niiden reaktiot, magnetismi, jätteet ja päihteet.

Arviointi 6. vuosiluokalla

- Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin: oppiaineiden arvosanojen 4-10 arviointikriteerit
- Käyttäytymisen arviointi ja Mikkelin paikalliset painotukset

Arvioinnissa huomioidaan tavoitteiden mukainen T1-T15 osaaminen. Valtakunnallisessa opetus-suunnitelmassa on määritelty ympäristöopin arvosanan kahdeksan osaamiselle 6. luokan arviointikriteerit.

14.4.6 USKONTO

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleisivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämänskatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyseilyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	L1, L2

T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvasuutta	S1, S2	L2, L3, L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	L1, L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	L1, L3, L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	L1

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon oppi, tavat, rituaalit ja yhteisöt sekä uskonnon sisäinen monimuotoisuus. Tarkastellaan uskonnon keskeisiä kertomuksia ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinuskko, muut uskonnot ja uskonnottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva

Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Sisällöt antavat oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perusteleamiseen sekä uskonnoista käyvään keskusteluun.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin	S1, S2, S3	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä

periaatteisiin			uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.
T10 ohjata oppilasta arvioimaan teemään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemaisensa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiinsa osana itsearviointia.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdiskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetus-suunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

Mikkelin täydennys

Valtakunnalliset opetussuunnitelman sisällöt	3lk	4lk
S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyylilajeja sekä uskonollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetuksiin ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittämiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaihtukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen mu-	-kirkko- ja kalenterivuoden juhlia ja niiden sisältöjä, niihin liittyvät Raamatun ja muut kertomukset : joulu, pääsiäinen -kristinuskon keskeisiä käsitteitä ja symboleita leikkien ja tarinoiden avulla -virsiä ja hengellisiä lauluja	Perehdytään Raamattuun Pyhänä kirjana ja Raamatun Jeesuksen elämään, opetuksiin ja merkitykseen kristinuskossa. -(Esimerkiksi Tuhlaajapoika, Laupias Samarialainen, Kylväjävertaus, Hyvä Paimen,) Jeesuksen elämän käsittelyn yhteydessä ihmeteot -kirkkovuoden juhlat, liturgiset värit -symbolit, kirkkotaidetta lähikirkossa -virsiä ja hengellisiä lauluja -

siikki.		
S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.	-rukous, puhetta Jumalalle Oma kirkko, seurakunnan toimintaan tutustumista (seurakunnasta vierailija), tapahtumat, leirit, kerhot, jumalanpalvelukset, elämänsä kaaren kristillisiin rituaaleihin tutustuminen (kaste, konfirmaatio, häät, hautajaiset) -omien ajatusten sanoittamista, erilaisen ajatteluun tutustuminen lähipiirissä (luokan sisällä, koulussa) ja toisen pyhän kunnioittaminen -lapsen ympäristössä tapamia uskontoja käsitellään tarpeen mukaan -välineitä keskusteluun, dialogiin, omien näkemysten perusteluun	-Isä meidän-rukous, omia ja yhteisiä rukouksia -Oma kirkko, seurakunnan toimintaan tutustumista (seurakunnasta vierailija), tapahtumat, leirit, kerhot, jumalanpalvelukset, elämänsä kaaren kristillisiin rituaaleihin tutustuminen (kaste, konfirmaatio, häät, hautajaiset) -koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnollisten ja kristillisten yhteisöjen sekä uskonnottomuuden käsittelyä tarpeen mukaan -opetellaan välineitä katsomusten väliseen keskusteluun, dialogiin, omien näkemysten perusteluun, oman ja toisen pyhän kunnioittamiseen turvallisessa kii-reettömässä ilmapiirissä
S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kul-tais-ta sääntöä, rakkauden kaksois-käskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kul-taisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitel-lään keskeisiä elämänsäksymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valit-tujen kertomusten avulla. Tär-keitä sisältöjä ovat ihmisoikeus-etiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaa-liminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimin-tansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen	-omien ajatuksien tunnistamista ja ilmaisemista, elämäntaidot, hyvä itsetunto -Raamatun Vanhan ja Uuden testamentin kertomuksien avulla tunteiden tunnistamis-ta ja toiseen samaistumista(esim.Mooses, Aabraham, Joosef) -erilaiset säännöt ja niiden tarkoitus, -oikea ja väärä -anteeksi antaminen ja pyytäminen -kultainen sääntö, kymmenen käskyä -Lapsen oikeudet	-omien ajatuksien tunnistamista ja ilmaisemista, elämäntaidot, hyvä itsetunto -Raamatun kertomuksien avulla tunteiden tunnistamista ja toiseen ihmiseen samaistumista, lasten keskeisiä elämänsäksymyksiä, tunteita ja arvoja mm. Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. esim. VT: Nooan arkki, Daavid ja Goljat, Kain ja Aabel, UT:n Jeesuksen parantamiskertomukset, vertauksista Laupias samarialainen, Tuhlaajapoika Rakkauden kaksoiskäsky -Vastuu itsestä ja toisista ihmisistä sekä luonnosta, kestävä kehitys -Unicef, Yk:n lasten oikeuksien sopimukset

tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perusteleminen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.		

Valtakunnalliset opetussuunnitelman sisällöt	5lk	6lk
S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyyli-lajeja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetuksiin ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.	-Raamattu kirjana, sen erityispiirteet uskonnollinen kieli, erityispiirteet ja vertauskuvallisuus, symboleita syvällisemmin -Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi, lähetystyö, uskonnonvapauslaki -Raamatun keskeisiä kertomuksia ja niiden vaikutus taiteeseen, kulttuuriin. Esimerkiksi Jeesuksen ristinkuoleta	-Suomen luterilaisen kirkon historiaa, katolinen kirkko, ortodoksinen kirkko, protestanttinen kirkko -Martti Luther ja Mikael Agricolan merkitys uskonnon uudistajina. Em. henkilöt olivat oman aikansa vaikuttajia ja uudistajia->tätä näkökulmaa voi käsitellä laajemminkin uskonnollisen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen kautta. -Suomen kirkkojen rakennustyylit, lähiympäristön kirkkojen historiaa
S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja	-luterilaiseen uskonoppiin (kolminaisuusoppi) ja sakramentteihin (kaste, ehtoollinen) tutustuminen -seurakunnan toimintaan tu-	-Euroopan uskonnollinen ja katsomuksellinen nykytila ja sen taustaa sekä uskonnottomuus. Kristinuskoon, juutalaisuuteen ja islamin uskon vaikutus

kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.	tustumista (seurakunnasta vierailija), tapahtumat, leirit, kerhot, jumalanpalvelukset, elämänkaaren kristillisiin rituaaleihin syvempää tutustumista (kaste, konfirmaatio, häät, hautajaiset) - koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset ja kristilliset yhteisöt, sekä uskonnottomuus -opetellaan välineitä katsomusten väliseen keskusteluun, dialogiin, omien näkemysten perusteluun, oman ja toisen pyhän kunnioittamiseen -ajankohtaisista aiheista turvallista keskustelua ja eettistä pohdintaa oikeasta ja väärästä, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa.	kulttuuriin -opetellaan välineitä katsomusten väliseen keskusteluun, dialogiin, omien näkemysten perusteluun, oman ja toisen pyhän kunnioittamiseen -ajankohtaisista aiheista turvallista keskustelua ja eettistä pohdintaa oikeasta ja väärästä, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa.
S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kulusta sääntöä, rakauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kulaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmis-oikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunte- taidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perusteleamiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.	-Tunnetaitojen kehittymistä ja tunnistamista kertomusten (Raamatun) henkilöihin samaistumalla. -Vuorovaikutus-taitojen harjoittelemista, kuunteleminen ja omien ajatusten toista kunnioittaen ilmaiseminen ja perusteleminen sekä eettistä pohdintaa -kestävä kehitys, luonnon suojeleminen	-Tunnetaitojen kehittymistä ja tunnistamista kertomusten (Raamatun) henkilöihin samaistumalla. -Vuorovaikutus-taitojen harjoittelemista, kuunteleminen ja omien ajatusten toista kunnioittaen ilmaiseminen ja perusteleminen sekä eettistä pohdintaa -Ekumeniaan tutustuminen, yhdistävien tekijöiden etsiminen eri uskontokuntien välillä

ORTODOKSINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetus-suunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

Valtakunnalliset opetussuunnitelman sisällöt	3lk	4lk
S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonopin lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet, pyhät mysteerit ja kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Vanhan Testamentin kirjallisuuteen ortodoksisen opetuksen näkökulmasta sekä Jeesuksen elämävaiheisiin ja opetuksen evankeliumeissa sekä kirkkovuoden tapahtumissa. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa. Tutkitaan Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteitä, kirkkoa uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuria ja siihen liittyvää symboliikkaa. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki, kirkkotaide sekä ortodoksisuuden vaikutus ja näkyminen medioissa kotimaassa ja maailmalla.	-Ajan pyhittäminen: juhlan ja arjen vuorottelu -juhlien jako suuriin juhliin: Kristuksen ja Jumalanäidin juhlat -juhlien tropareita ja tapahtumaikoneja -alkurukoukset -paastorukous -veisuja: Totisesti on kohtuullista, Iloitse Jumalanäiti -erilaisia pyhäkköjä ja kirkkorakennuksia -kirkollista esineistöä -vierailu pyhäkössä -kodinpyhitys, kiitosrukoukset, panihida -koululaisjumalanpalvelus -seurakunnan toimijat ja toiminta	-pääsiäisen ajan tapahtumat -katumuksen sakramentti -sairaanvoitelun sakramentti -rippi-isä ja hengellinen ohjaus -Raamattu kirkon kirja, uskon lähde -Vanha testamentti ja Uusi testamentti -Jeesuksen opetuksia ja ihmetekoja -koululaisjumalanpalvelus -ehtooveisu
S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat, niiden arvostaminen sekä omassa että eri uskontojen kulttuureissa. Pohditaan ortodoksisen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä. Tutustutaan keskeisiin Euroopassa vaikuttaviin uskontoihin ja	-pyhä ja arki eri uskonnoissa ja kulttuureissa -käsitellään muita paikallisia uskontoja asiantuntijavierailujen ja vierailujen avulla	-Abrahamin uskonnot: syntyhistoriaa, opin yhteisiä piirteitä, pyhät kirjat, paasto, pyhät ihmiset, näkymätön maailma -ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa

eurooppalaiseen uskontokarttaan. Perehdytään islamin ja juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksisen kristillisyyden kanssa. Tutkitaan koulun lähialueiden uskonnollisia yhteisöjä ja uskonnottomuutta elämäkatsomuksen muotona. Tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja	-ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa	
S3 Hyvä elämä: Keskeisinä sisältöinä opetuksessa ovat ortodoksisen kirkon opetus sekä Uuden Testamentin sanoma yksilön eettisten kysymysten ohjaajana ja tukijana omassa elämässä sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Perehdytään Kymmeneen käskyyn ja pohditaan omia eettisiä valintoja ja niiden seurauksia sekä vaikutuksia itsetuntemuksen, elämäntaitojen ja myönteisen elämännäkemyksen muodostamiseen. Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Pohditaan osallistuvaa globaalia vastuun kantamista kirkon ja yksilön elämässä. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin sekä eurooppalaisen ihmisoikeuskäsityksen ja kristillisten arvojen yhteisiin piirteisiin ja syvennetään käsitystä YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkityksestä.	-ympäristöystävällinen ajattelu, ekososiaalinen ajattelu, kestävä elämä: itsestä huolehtiminen -yhteisön jäsenenä toimiminen -toisen ihmisen huomioiminen ja oma rooli vuorovaikutuksessa, keskustelun taidot -some-etiikkaa -10 käskyä -laupias samarialainen – toisen auttaminen -viisas rakentaja - elämänarvot -fariseus ja publikaani - nöyryys -tuhlaajapoika - anteeksiantaminen -elämä lahjana -tasa-arvo: ulkonäkö, menestys -Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä -Lapsen oikeuksien päivä 20.11.	-ympäristöystävällinen ajattelu, ekososiaalinen ajattelu, kestävä elämä: epäitsekkyys -toisen ihmisen huomioiminen ja oma rooli vuorovaikutuksessa, keskustelun taidot -rakkauden kaksoiskäsky -tasa-arvo: eri ikäiset ihmiset, terveys -Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä -Lapsen oikeuksien päivä 20.11.

Valtakunnalliset opetussuunnitelman sisällöt	5lk	6lk
S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonopin lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet, pyhät mysteerit ja kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Vanhan Testamentin kirjallisuuteen ortodoksisen opetuksen näkökulmasta sekä Jeesuksen elämävaiheisiin ja opetukseen evanliumeissa sekä kirkkovuoden tapahtumissa. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa. Tutkitaan Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteitä, kirkkoa uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuria ja siihen liittyvää symboliikkaa. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki, kirkkotaide sekä ortodoksisuuden vaikutus ja näkyminen medioissa kotimaassa ja maailmalla.	-helatorstai ja helluntai -uskontunnustus; Pyhä Kolminaisuus, kirkon oppi -apostolit -apostoli Paavali -kirkon synty ja alkukirkon elämää -kirkkoisät -pappeus -lähetystyö -diakoniatyö -Suomen ortodoksinen kirkko -koululaisjumalanpalvelus -kirkkomusiikki ja ikonitaide uskon lähteinä, säilyttäjinä ja elävöittäjinä	-Ajan pyhittäminen, kirkkovuosi paastoineen -helatorstai ja helluntai -pääsiäisen ajan tapahtumat -Lasaruksen lauantaista pääsiäiseen ja liturgiikka -Jeesuksen rukous -rukous ennen ehtoollista -ehtoollinen -kirkko: eukaristinen yhteisö -vigilia, liturgiaa edeltävä palvelus -liturgia ja paastoliturgia -koululaisjumalanpalvelus -luostarit uskon säilyttäjinä ja lähetystyön sydäminä -Karjalan valistajat
S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat, niiden arvostaminen sekä omassa että eri uskontojen kulttuureissa. Pohditaan ortodoksisen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä. Tutustutaan keskeisiin Euroopassa vaikuttaviin uskontoihin ja eurooppalaiseen uskontokarttaan. Perehdytään islamin ja juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksisen kristillisyyden kanssa. Tutkitaan koulun lähialueiden uskonnollisia yhteisöjä ja uskonnottomuutta elämäntapamuutoksen muotona. Tutustutaan	-katolisuus ja apostolisuus kristinuskossa -ekumenia, ekumeeninen rukousviikko -ortodoksisuus Suomessa, Euroopassa ja maailmassa: globaali ortodoksisuus -ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet	-marttyyrit, luostarit ja paastot kristinuskossa ja muissa uskonnoissa -uskonnottomuus, ateismi, maallistuminen -uskonnot nyky-Euroopassa ja niiden ilmeneminen ihmisten arjessa

alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen	mediassa	-uskontodialogi -ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa
S3 Hyvä elämä: Keskeisinä sisältöinä opetuksessa ovat ortodoksisen kirkon opetus sekä Uuden Testamentin sanoma yksilön eettisten kysymysten ohjaajana ja tukijana omassa elämässä sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Perehdytään Kymmeneen käskyyn ja pohditaan omia eettisiä valintoja ja niiden seurauksia sekä vaikutuksia itsetuntemuksen, elämäntaitojen ja myönteisen elämännäkemyksen muodostamiseen. Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Pohditaan osallistuvaa globaalia vastuun kantamista kirkon ja yksilön elämässä. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin sekä eurooppalaisen ihmisoikeuskäsityksen ja kristillisten arvojen yhteisiin piirteisiin ja syvennetään käsitystä YK:n Lapsenoikeuksien sopimuksen merkityksestä.	-ympäristö-ystävällinen ajattelu, ekososiaalinen ajattelu, kestävä elämä: omasta luopuminen -filantropia, globaali vastuu, pakolaisuus -kultainen sääntö -kylväjä – ihmisenä kasvaminen, ortodoksinen ihmiskäsitys -toisen ihmisen huomioiminen ja oma rooli vuorovaikutuksessa, keskustelun taidot -viihderiippuvuus -ihmisoikeudet uskonnoissa -eri uskontojen välinen kunnioitus -tasa-arvo: sukupuolinen tasa-arvo -Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä, Lapsenoikeuksien päivä 20.11.	-ympäristö-ystävällinen ajattelu, ekososiaalinen ajattelu, kestävä elämä: hyvän tekeminen -paasto ja paastorukouksen sisältö -vuorisaarna -toisen ihmisen huomioiminen ja oma rooli vuorovaikutuksessa, keskustelun taidot -ihmisoikeudet – marttyyrit ja uskon puolustajat -tasa-arvo: alueellinen eriarvoisuus, rikkaat –köyhät, rasismi, syrjäytyminen -Lapsen oikeuksien sopimus, Lapsenoikeuksien päivä 20.11

Opetuksen tavoite: T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin		Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen: Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.	
Tavoite 3 lk	Tavoite 4 lk	Tavoite 5 lk	Tavoite 6 lk

T1 ohjata oppilasta perehtymään ortodoksisiin pyhiin kertomuksiin	T1 ohjata oppilasta perehtymään ortodoksisiin pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin	T1 ohjata oppilasta perehtymään ortodoksisiin pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	T1 ohjata oppilasta perehtymään ortodoksisiin pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin
-Raamattu pyhänä kirjana -Raamatun kaksi osaa: Vanha testamentti ja Uusi testamentti -Jumalan liitto ihmisen kanssa Vanhassa Testamentissa ja Uudessa Testamentissa -Jeesuksen opetuksia ja ihmetekoja -pääsiäinen	-Kristuksen elämä ja opetusevankeliumeissa -Kristus: ihminen ja Jumala -joulu ja Teofania -pääsiäinen -oppilaan suojeluspyhä ja hänen elämäkertansa -oman seurakunnan pyhät ja niihin liittyvät kertomukset	-Raamattu kirkon kirja, uskon lähde -Pyhä Kolminaisuus Raamatussa -Pyhä Kolminaisuus -Jumalanäiti -enkelit -pääsiäinen	-apostolit -apostoli Paavali -kirkon synty ja alkukirkon elämää -marttyyrit -seurakunta ja kirkko -helatorstai ja heluntai -pääsiäinen
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Uskontoa koskevan tiedon hallitsemisen,uskonnon monilukutaito	
Opetuksen tavoite: T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin		Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.	
Tavoite 3 lk	Tavoite 4 lk	Tavoite 5 lk	Tavoite 6 lk
T2 ohjata oppilas tutustumaan ortodoksien kirkon jumalanpalvelus perinteeseen, tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	T2 ohjata oppilas tutustumaan ortodoksien kirkon jumalanpalvelus perinteeseen, tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	T2 ohjata oppilas tutustumaan ortodoksien kirkon jumalanpalvelus perinteeseen, tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	T2 ohjata oppilas tutustumaan ortodoksien kirkon jumalan palvelus perinteeseen, tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin
-ortodoksinen kou-	-ortodoksinen	-ortodoksinen koululais-	-ortodoksinen koululais-

lulais- jumalanpal- velus -alkurukoukset ja paastorukous -liturgia -tavallisimpia kirk- koveisuja -kirkkorakennus -kodinpyhitys, kii- tosrukoushetket, panihida -reliikki	koululais- jumalanpalvelus -erilaisia pyhäkkö- jä ja kirkkoraken- nuksia -kirkollista esineis- töä -vierailu pyhäkö- sä -paasto -katumuksen sak- ramentti -sairaanvoitelun sakramentti -rippi-isä ja hen- gellinen ohjaus -kirkkoisät -pappeus -lähetystyö -diakoniatyö -Suomen ortodok- sinen kirkko	jumalanpalvelus -uskontunnustus; Pyhä Kolminaisuus, kirkon oppi -kirkkomusiikki ja ikoni- taide uskon lähteinä, säilyttäjinä ja elävöittäji- nä -ehtooveisu -Ajan pyhittäminen: juh- lan ja arjen vuorottelu, kirkkovuosi -juhlien jako suuriin juh- liin: Kristuksen ja Juma- lanäidin juhlat -juhlien tropareita ja ta- pahtumaikoneja	jumalanpalvelus -luostarit uskon säilyttä- jinä ja lähetystyönsydä- minä -Karjalan valistajat -seurakunnan toimijat ja toiminta -Ajan pyhittäminen, kirk- kovuosi paastoineen -pääsiäisen ajan tapah- tumat Lasaruksen lauantaista pääsiäiseen ja liturgiikka -vuorokauden jumalan- palveluskierto -Jeesuksen rukous -rukous ennen ehtoollista -ehtoollinen -kirkko: eukaristinen yhteisö -vigilia, liturgiaa edeltävä palvelus -liturgia ja paastoliturgia
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaa- minen		L1, L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	
Opetuksen tavoite: T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnolli- sen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta		Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta	

Tavoite 3 lk	Tavoite 4 lk	Tavoite 5 lk	Tavoite 6 lk
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään Raamatun kertomusten vertauskuvallisuutta	T3 auttaa oppilasta tunnistamaan kirkkorakennuksen symboliikkaa ja vertauskuvallisuutta	T3 auttaa oppilasta tunnistamaan ja ymmärtämään ortodoksisen rukousperinteen sekä hymnirunouden erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	T3 auttaa oppilasta tunnistamaan ortodoksisen uskonnollisen kielen erityispiirteitä sekä tunnistamaan samankaltaisuutta ja erilaisuutta muissa kristillisissä perinteissä sekä juutalaisuudessa ja islamissa
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1, S2	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L2, L3, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	
Opetuksen tavoite: T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä		Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.	
Tavoite 3 lk	Tavoite 4 lk	Tavoite 5 lk	Tavoite 6 lk
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä
-Raamatun käytön perusteet	-Raamatun käytön perusteet	-projekteja yksin ja yhdessä	-projekteja yksin ja yhdessä
-pienimuotoisia projekteja yksin ja yhdessä	-pienimuotoisia projekteja yksin ja yhdessä	-projektien vertaisarviointia	-projektien vertaisarviointia
-ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa oppilaiden kiinnostuksen mukaan	-ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa oppilaiden kiinnostuksen mukaan	-ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa	-ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1, S2, S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L4, L5, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	
Opetuksen tavoite: T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Eu-		Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yh-	

roopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan		teiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.	
Tavoite 3 lk T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	Tavoite 4 lk T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	Tavoite 5 lk T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	Tavoite 6 lk T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan
-pyhä ja arki eri uskonnoissa ja kulttuureissa -käsitellään muita paikallisia uskontoja asiantuntijavierailujen ja vierailujen avulla	-Abrahamin uskonnot: syntyhistoriaa, opin yhteisiä piirteitä, pyhät kirjat, paasto, pyhät ihmiset, näkymätön maailma	-katolisuus ja apostolisuus kristinuskossa -ekumenia, ekumeeninen rukousviikko -ortodoksisuus Suomessa, Euroopassa ja maailmassa: globaali ortodoksisuus	-martyyrit, luostarit ja paastot kristinuskossa ja muissa uskonnoissa -uskonnottomuus, ateismi, maallistuminen -uskonnot nyky-Euroopassa ja niiden ilmeneminen ihmisten arjessa -uskontodialogi
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1, S2	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L1, L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	
Opetuksen tavoite: T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa		Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.	
Tavoite 3 lk T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin	Tavoite 4 lk T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin	Tavoite 5 lk T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	Tavoite 6 lk T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S2, S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	

Opetuksen tavoite: T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa		Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.	
Tavoite 3 lk T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	Tavoite 4 lk T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	Tavoite 5 lk T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	Tavoite 6 lk T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1, S2, S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L2, L5, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Uskonnon monilukutaito	
Opetuksen tavoite: T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskonto- ja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin		Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.	
Tavoite 3 lk T8 ohjata oppilas tutustumaan oman uskonnon eettisiin opetuksiin	Tavoite 4 lk T8 ohjata oppilas tutustumaan oman uskonnon eettisiin opetuksiin	Tavoite 5 lk T8 ohjata oppilas perehtymään oman uskonnon eettisiin opetuksiin	Tavoite 6 lk T8 ohjata oppilas perehtymään oman uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin
-itsestä huolehtiminen -yhteisön jäsenenä toimiminen -toisen ihmisen huomioiminen ja oma rooli vuorovaikutuksessa, keskustelun taidot -some-etiikkaa -10 käskyä	-ympäristöystävällinen ajattelu, ekososiaalinen ajattelu, kestävä elämä: epätsekkyyks -toisen ihmisen huomioiminen ja oma rooli vuorovaikutuksessa, keskustelun taidot -rakkauden kaksoiskäsky -tasa-arvo: eri ikäiset	-ympäristöystävällinen ajattelu, ekososiaalinen ajattelu, kestävä elämä: omasta luopuminen -filantropia, globaali vastuu, pakolaisuus -kultainen sääntö -kylväjä – ihmisenä kasvaminen, ortodoksinen ihmiskäsitys -toisen ihmisen huo-	-ympäristöystävällinen ajattelu, ekososiaalinen ajattelu, kestävä elämä: hyvän tekeminen -paasto ja paastorukouksen sisältö -vuorisaarna -toisen ihmisen huomioiminen ja

-laupias samarialainen – toisen auttaminen -viisas rakentaja - elämänarvot -fariseus ja publikaani - nöyryys -tuhlaajapoika - anteeksiantaminen -elämä lahjana -tasa-arvo: ulkonäkö, menestys	ihmiset, terveys	mioiminen ja oma rooli vuorovaikutuksessa, keskustelun taidot -viihderiippuvuus -ihmisoikeudet uskonnoissa -eri uskontojen välinen kunnioitus -tasa-arvo: sukupuolinen tasa-arvo	oma rooli vuorovaikutuksessa, keskustelun taidot -ihmisoikeudet – marttyyrit ja uskon puolustajat -tasa-arvo: alueellinen eriarvoisuus, rikkaat –köyhät, rasismi, syrjäytyminen
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1, S2, S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Etiikkaa koskeva tieto	
Opetuksen tavoite: T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta		Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.	
Tavoite 3 lk T9 ohjata oppilasta tustumaan YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen	Tavoite 4 lk T9 ohjata oppilasta tustumaan YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen yksilön ja yhteisön näkökulmasta	Tavoite 5 lk T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	Tavoite 6 lk T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta
-Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä, Lapsen oikeuksien päivä 20.11.	-oppilas vähemmistön jäsenenä -koulun vähemmistöryhmiä -Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä, Lapsen oikeuksien päivä 20.11.	-suomalaisia vähemmistöjä -Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä, Lapsen oikeuksien päivä 20.11.	-globaali talous ihmisoikeuksien näkökulmasta -Lapsen oikeuksien sopimus, Lapsen oikeuksien päivä 20.11.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S2, S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaami-		L2	

nen			
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Ihmisoikeusetiikka	
Opetuksen tavoite: T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta		Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemaisensa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.	
Tavoite 3 lk	Tavoite 4 lk	Tavoite 5 lk	Tavoite 6 lk
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja	T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja	T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta
-miten toiset vaikuttavat arvoihini ja mielipiteisiini -omien tekojen seuraukset -omat teot arjessa kestävän tulevaisuuden näkökulmasta -paasto	-miten toiset vaikuttavat arvoihini ja mielipiteisiini -vastuu omista teoista -omat teot arjessa kestävän tulevaisuuden näkökulmasta -paasto	-miten toiset vaikuttavat arvoihini ja mielipiteisiini -vastuu omista teoista -omat teot arjessa kestävän tulevaisuuden näkökulmasta -kirkon opetus luomakunnasta -paasto -kilvoittelu	-miten toiset vaikuttavat arvoihini ja mielipiteisiini -vastuu omista teoista -omat teot arjessa kestävän tulevaisuuden näkökulmasta -ajankohtaisten kysymysten eettistä pohdintaa -paasto -kilvoittelu
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S2, S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L1, L3, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Ettinen pohdinta	
Opetuksen tavoite: T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti		Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.	

ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään			
Tavoite 3 lk	Tavoite 4 lk	Tavoite 5 lk	Tavoite 6 lk
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiin ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiin ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiin ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiin ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään
-eettinen pohdinta Raamatun kertomusten pohjalta	-eettinen pohdinta Raamatun kertomusten pohjalta	-eettinen pohdinta Raamatun kertomusten pohjalta	-eettinen pohdinta Raamatun kertomusten pohjalta
-omien ajatusten kertominen	ja pyhien hagiagrafioiden kautta	ja pyhien hagiagrafioiden kautta	ja pyhien hagiagrafioiden kautta
-mielipiteiden perusteleminen	-omien ajatusten kertominen	-omien ajatusten kertominen	-omien ajatusten kertominen
-toisen mielipiteen kunnioittaminen	-mielipiteiden perusteleminen	-mielipiteiden perusteleminen	-mielipiteiden perusteleminen
-toisen asemaan asettuminen	-toisen mielipiteen kunnioittaminen	-toisen mielipiteen kunnioittaminen	-toisen mielipiteen kunnioittaminen
-empatiataitojen harjoittelu	-toisen asemaan asettuminen	-toisen asemaan asettuminen	-toisen asemaan asettuminen
	-empatiataitojen harjoittelu	-empatiataitojen harjoittelu	-empatiataitojen harjoittelu
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1, S2, S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L1, L4, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	
Opetuksen tavoite:		Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen	
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.	
Tavoite 3 lk	Tavoite 4 lk	Tavoite 5 lk	Tavoite 6 lk
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maail-	T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maail-	T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maail-	T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maail-

mankatsomusta, itse- tuntoa ja luottamusta elämään	mankatsomusta, itse- tuntoa ja luottamusta elämään	mankatsomusta, itse- tuntoa ja luottamusta elämään	mankatsomusta, itse- tuntoa ja luottamusta elämään
-ihminen Jumalan kuvana	-ihminen Jumalan kuvana	-ihminen Jumalan kuvana	-ihminen Jumalan kuvana
-Luomiskertomus	-Luomiskertomus	-Luomiskertomus	-Luomiskertomus
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		-	

KATOLINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetus-suunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan katolisen kirkon opetuksen lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Tutustutaan oman seurakunnan elämään, messuun ja sakramenttien viettoon sekä liturgian vietoissa käytettäviin paramenteihin ja sakraaliesineisiin. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki ja kirkkotaide. Perehdytään Vanhan ja Uuden testamentin päätapautumiin sekä muun uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeihin sekä niiden käyttöön katolisen kirkon elämässä. Opetuksessa käsitellään esimerkkejä Jeesuksen ja ihmisten kohtaamisesta. Tutustutaan omaan suojeluspyhään ja oman seurakunnan suojeluspyhään sekä joidenkin pyhien ihmisten elämään.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tutkitaan katolisen kirkon ja muiden kristittyjen kohtaamista eri aikoina. Opetuksessa otetaan huomioon myös uskonnottomuus. Keskeisinä sisältöinä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat harjoittaa uskontoa lähialueen kirkoissa, uskonnollisissa yhteisöissä ja eri uskontojen parissa. Perehdytään alustavasti juutalaisuuteen, islamiin ja kristinuskoon sekä niiden yhteisiin piirteisiin. Pohditaan uskonnonvapauslain vaikutusta uskontojen ja kirkkojen asemaan Suomessa. Tutustutaan ihmisoikeuksiin eri uskonnoissa, ekumeeniseen ajatteluun ja uskontodialogiin sekä Kirkkojen maailmanneuvostoon ja Suomen ekumeeniseen neuvostoon ja katolisen kirkon suhteeseen niihin.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat katolinen ihmiskuva ja ihmisoikeudet. Perehdytään katolisen kirkon moraaliopetukseen perusteisiin yksilöä koskevissa ja yhteiskuntamoraalia koskevissa yhteyksissä. Syvennetään Kymmenen käskyn, Vuorisaarnan, Rakkauden kaksoiskäskyn ja katolisen kirkon käskyjen tuntemista. Pohditaan käskyjä moraalisen kasvamisen perustana, oman tunnon tutkistelua ja parannuksen tekoa sekä niiden seurauksia. Tärkeitä opetuksessa huomioitavia asioita ovat elämän kunnioittaminen, omat valinnat ja vastuu sekä huolenpito luonnosta. Opetuksessa keskeistä on eri uskontojen eettisten opetusten yhteisten piirteiden tutkiminen.

ISLAM

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetus-suunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Islamin opetuksen keskeisiä sisältöjä ovat Koraani, perimätieto ja islamin opillinen perusta. Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen tradition vaikutusta kulttuuriin, arkkitehtuuriin ja islamilaiseen taiteeseen. Tutustutaan Islamin maailmanlaajuiseen vaikutukseen Antiikin kirjallisuuden ja kommentaarien kautta. Opetuksessa otetaan huomioon Islamin pyhät paikat ja niiden merkitys. Sisältöjen valinnassa tärkeitä ovat islamilaisen perinteen ikäkauteen sopivat uskonnolliset opetukset ja kertomukset. Tutustutaan uskonnollisiin symboleihin, juhliin ja islamilaiseen kalenteriin. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskonnollisen kielen erityispiirteet, islamilainen terminologia ja sen yhdistävä vaikutus islamilaisessa maailmassa. Perehdytään islamin monimuotoisuuteen ja tutkitaan tarinoita profeetoista islamin opin kehityksen näkökulmasta. Opetuksessa tutustutaan islamin historiaan Euroopassa ja islamiin Suomessa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa keskeisinä sisältöinä ovat juutalaisuus, kristinusko ja islam. Perehdytään niitä yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja pyhiin kirjoituksiin. Tutkitaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin vaikutusta eurooppalaiseen kulttuuriin. Opetuksessa otetaan huomioon Suomessa vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt ja uskontodialogin merkitys sekä uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa sekä uskontojen rooli maailmanrauhan rakentamisessa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen etiikan perusteita ja elämän arvoja. Perehdytään käsitykseen kielletystä ja sallitusta islamissa sekä syntikäsitteeseen. Pohditaan ihmisen ja luonnon suhdetta sekä globaalivastuuta. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisen oikeus elämään ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Pohditaan uskon ja tekojen välistä suhdetta, islamilaisia käytöstapoja, myötäelämisen taitoa ja oppilaiden elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä.

JUUTALAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetus-suunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan Tooraan, Tanachiin, perimätietoon ja juutalaisuuden opilliseen perustaan. Perehdytään juutalaisen tradition vaikutukseen eurooppalaiseen kulttuuriin ja tieteisiin. Opetuksessa tarkastellaan juutalaisuuden pyhiä paikkoja ja niiden merkitystä. Opetukseen valitaan juutalaisen perinteen ikäkauteen sopivia uskonnollisia opetuksia ja kertomuksia. Pohditaan uskon ja tekojen välistä suhdetta sekä Tooran erityisasemaa. Perehdytään uskonnollisiin symboleihin ja juutalaisen kalenterin juhliin, juutalaisuuden monimuotoisuuteen sekä juutalaisuuteen Suomessa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa keskeisinä sisältöinä ovat juutalaisuus, kristinusko ja islam. Perehdytään uskontoja yhdistäviin henkilöihin, tapahtumiin, pyhiin paikkoihin ja pyhiin kirjoituksiin sekä vaikutukseen eurooppalaisessa kulttuurissa. Tarkastellaan erityisesti juutalaisuuden historiaa Euroopassa ja perehdytään oppilaiden lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja uskontodialogin merkitykseen. Opetuksessa otetaan huomioon uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa ja uskontojen rooli maailmanrauhan rakentamisessa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksen keskeisiä sisältöjä ovat juutalaisen etiikan perusteet ja elämän arvo. Perehdytään uskonnollisten käskyjen eli mitzvojen jakoon kiellettyihin ja vaadittaviin tekoihin. Pohditaan ihmisen ja luonnon suhdetta sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisen oikeus elämään ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Tutkitaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä, juutalaisen kielen terminologiaa ja sen yhdistävää vaikutusta juutalaisessa maailmassa. Opetuksessa tärkeitä sisältöjä ovat juutalaisuuden vaikutus arkielämän käyttäytymiseen, myötelämisen taito ja oppilaiden elämästä nousevat eettiset kysymykset.

14.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Oppiaineen tehtävä

Elämäkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämäkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 3-6 elämäkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista ja tukea oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan. Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaiden eettisen ajattelun taitojen ja kulttuurisen osaamisen kehittymistä sekä kykyä ilmaista omia näkemyksiään ja niiden perusteita.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältoalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	L1, L2, L3, L7
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluja	S1-S4	L1, L4, L5
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1-S3	L1, L4
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1-S3	L3, L7
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.	S2-S4	L2, L4, L5

T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	L1, L2
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1- S4	L1, L2, L5
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1- S3	L2, L7
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	L2, L3
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	L5, L6, L7

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvoistamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämäkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen valinnassa oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas kokee tulevaisuutensa kuulluksi ja ar-

vostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisym-
päristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottavaksi ja joustavasti
muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla akti-
vi-teeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnallisissa akti-
viteeteissä otetaan huomioon elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan
osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan
hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jä-
sentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea
tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen
tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen
ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Elämäkatsomustiedon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella
pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan oppimisen kannalta keskeisiä lähteitä ja
piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset
kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu
osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu ilmaisu- ja perustelutaito. Yksityiskohtaisen muista-
misen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun ja
argumentaation kehittymiseen.

Elämäkatsomustiedon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamis-
ta suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellesään osaami-
sen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää elämäkatsomustiedon valta-
kunnallisia arviointikriteereitä.

Elämäkatsomustiedon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet Opetuksen tavoitteena on	Sisäl- töalu- eet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kan- nustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamia eettisiä tilanteita.
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden peruste- luita	S1-S4	Väitteiden ja perus- teluiden tunnistami- nen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelus- ta väitteitä ja niiden perusteluja sekä pohtia perusteluiden asi- aankuuluvuutta
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asi- oiden välisiä suhteita ja kehittää ajatte-	S1, S2, S3	Päätelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhe- päätelyä ja korjata sen pohjalta

luaan			omaa ajatteluaan
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1, S2, S3	Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä	S2, S3, S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1-S4	Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1, S2, S3	Vuorovaikutustaidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

Mikkelin täydennys

Vuosiluokilla 3-6 elämäkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista ja tukea oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan. Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaiden eettisen ajattelun taitojen ja kulttuurisen osaamisen kehittymistä sekä kykyä ilmaista omia näkemyksiään ja niiden perusteita.

Neljännellä vuosiluokalla annetaan opetusta 2 h/vko ja tästä syystä neljännen luokan oppilaat tekevät muutamia laajempia oppimistehtäviä, projekteja, vierailuja tai portfolioita alla olevista sisällöistä. Opetusta voidaan mukauttaa oppilasryhmän mukaan.

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen sisällöt	Mikkelin painotukset	Arviointi

3. LUOKKA T1 Luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin (L1,L2,L3,L7) T3 Edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan (L1,L4) T4 Ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta. (L3,L7)	S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä S2 Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuuri-vähemmistöihin. S1 Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, ja elämäntutkimuksen vapauden näkökulmista. S4 Tutkitaan luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävä kehitystä	Toisten kohtaaminen ja erilaisten näkökulmien arvostaminen Oman identiteetin tutkiminen eri näkökulmista Vapauden ja vastuun käsitteiden tutkiminen. Kestävän kehityksen periaate omassa lähiympäristössä	Oppilas ymmärtää opiskeltuja käsitteitä. Oppilas ymmärtää käsitteet vapaus, vastuu ja kestävä kehitys kotona ja koulussa
4. LUOKKA T2 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita (L1,L4,L5)	S1Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämäntutkimuksen vapauden näkökulmista.	Väitteiden perusteleminen ja asioiden välisten suhteiden oivaltaminen	Oppilas osaa esittää perusteltuja väitteitä.
T3 Edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan (L1,L4)	Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää.	Päätelytaidot	Oppilas osoittaa ymmärtävänsä, mitä päättelminen on.
T4 Ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta. (L3,L7) T5 Ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen	S2Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.	Oman näkemyksen ymmärtäminen ja perusteleminen Tutustuminen suomalaiseen ja eurooppalaiseen kulttuuriin Oppilas toimii	Oppilas ymmärtää oman näkemyksensä ja osaa perustella sen. Oppilas kantaa vastuuta omista tehtävistään ja luonnosta sekä auttaa tarvittaessa muita.

ja maailman kulttuuri-perintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä. T 10 Rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään (L5,L6,L7)		aloitteellisesti omassa lähiympäristössä	Oppilas tuntee suomalaisen ja eurooppalaisen kulttuurin pääpiirteitä.

Arviointi:

Elämäkatsomustiedon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan oppimisen kannalta keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu ilmaisu- ja perustelutaito. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun ja argumentaation kehittymiseen.

Hyviä käytänteitä:

1-2.- luokkien materiaalin lisäksi Miina ja Ville ja kulttuurin arvoitus, Miina, Ville ja oikeudenmukaisuus sekä Miina ja Ville etiikkaa etsimässä. Tärkeää on käyttää yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmiä, koska oppilasryhmissä on erilaisia eettisiä ja kulttuurisia taustoja. Yhteistoiminta tuo oppilaiden näkemyksiä ja kokemuksia koko ryhmän käyttöön ja samalla vahvistetaan oppilaiden oman näkemyksen kriittistä tarkastelua.

Retket ja tutustumiskäynnit sekä elokuvat, videot yms. antavat lisää aineksia eettisiin pohdintoihin, lisäksi opittavia asioita käsitteellistetään alustavasti.

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Opetuksen sisällöt</i>	<i>Mikkelin painotukset</i>	<i>Arviointi</i>
5.LUOKKA T5 Ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista	S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian mer-	Oppilas tutustuu maailman kulttuuriperinteeseen ja hahmottaa kulttuurista moninaisuutta.	Oppilas osaa keskeiset käsitteet.

moninaisuutta ilmiönä (L2,L4,L5)	kityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin.		
T6 Tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään (L1,L2)	Perehdytään lasten oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista.	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osoittaa perehtyneisyytensä lasten oikeuksiin.
T7 Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan (L2,L4,L5)	Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselmän vaatimuksiin. S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.	Oppimaan oppimisentaidot Vastuullisen toiminnan tunteminen, erilaiset luontokäsitykset, kestävä kehitys	Oppilas osaa etsiä tarvitsemaansa tietoa ja hyödyntää sitä oppimisensa tukena. Oppilas ymmärtää luonnon merkityksen osana ihmisen elämää ja ymmärtää, mitä vastuun ottaminen luonnosta tarkoittaa. Oppilas ymmärtää kestävä kehityksen merkityksen ihmiselle.
Opetuksen tavoitteet	Opetuksen sisällöt	Mikkelin painotukset	Arvosanan 8 osaaminen
6. LUOKKA T8 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomus-	S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen	Vuorovaikutustaidot ja toiminta ryhmänjäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja

taan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja (L2,L7)	kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin.		osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.
T9 Ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia (L2,L3)	Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuri-perintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin. S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävä kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.	Ihmisoikeusetiikka, vaikuttamisen keinojen tunteminen Maailman kulttuuriperintöön tutustuminen Luontokäsitykset eri puolilla maailmaa, oman maailmankuvan perusteita	Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsenoikeuksista. Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.
T 10 Rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ym-	S1-S4	Oppilas toimii aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään.	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

päristössään			
(L5,L6,L7)			

Arviointi

Elämänkatsomustiedon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan oppimisen kannalta keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu ilmaisu- ja perustelutaito. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun ja argumentaation kehittymiseen.

Kts. elämänkatsomustiedon arviointikriteerit 6. vuosikuokan päätteeksi.

14.4.8 HISTORIA

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiiviseksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historian tutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 4-6 historian opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus menneestä ajasta, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan. Perusteissa määriteltujen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja.

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5	L1-L7
Tiedon hankkiminen menneisyydestä		
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	L1, L2, L4, L5, L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	L1, L2, L4-L7
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S5	L1, L2, L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	L2-L4, L6, L7
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia	S1-S5	L2, L4, L7

historian tapahtumille ja ilmiöille		
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	L1-L7
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	L1, L2, L4, L7
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	L1, L2, L4
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnot saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	L1-L7
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1-S5	L2-L4, L6, L7

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Historian opiskelu on hyvä aloittaa perehtymällä historian tiedon luonteeseen oppilaan suvun tai lähiyhteisön menneisyyden avulla. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa. Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty: Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

S2 Vanha aika ja antiikin perintö: Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

S3 Keskiaika: Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuurisiin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

S4 Uuden ajan murrosvaihe: Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

S5 Suomi osana Ruotsia: Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä itsenäisesti ja toisten kanssa. Opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 4-6

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Tekstien ymmärtämiseen ohjataan avaamalla teksteissä käytettyjä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 4-6

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkin-tojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositolustusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroituminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen, ihmisen toimijuuden sekä historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Historian arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedon-alana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S5	Kronologian ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämis muodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	Historiallinen empatia	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.

T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	Muutoksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	Syy- ja seuraussuhteen kuvaileminen	Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	Tulkintojen selittäminen	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1-S5	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

Mikkelin täydennys

Tavoitteet

Oppiaineessa pyritään historian valtakunnallisen opetussuunnitelman asettamien tavoitteiden saavuttamiseen niin opetukseen, oppimisympäristöihin kuin työtapoihinkin liittyen. Opetuksessa käytetään elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, harjaannutetaan tietojenhankinta- ja lähteidenlukutaitoa, sekä harjoitellaan erilaisten tulkintojen tekemistä. Hyödynnetään muun muassa tieto- ja viestintäteknologiaa. Mikkelissä historiaa opiskellaan viidenneltä vuosiluokalta alkaen.

Paikallisena painotuksena muun muassa:

- Tavoitteena herättää kiinnostusta ja lisätä tietämystä historiasta ylipääntensä, sekä oman kotiseudun ja suvun/perheen historiasta
- Vahvistetaan omaan kotiseutuun juurtumista
- Vahvistetaan oman alueen paikallishistorian rikkauden tiedostamista ja kotiseutuyllpeyttä
- Vuosiluokkien 5-6 aikana toteutetaan vähintään yksi vierailu johonkin paikallishistoriallisesti merkittävään kohteeseen
- Opetuksessa huomioidaan Mikkelin seudun kulttuuriperintöohjelma
- Tavoitteena lisätä erilaisissa kulttuureissa kasvaneiden oppilaiden paikalliskulttuurien arvostusta.

- Paikalliset korostukset voivat liittyä esimerkiksi seuraaviin: Astuvansalmen kalliomaalaukset, kaskiviljelykulttuuri ja Porrassalmen taistelu Kustaan sodassa.

Koulukohtaiset paikalliset painotukset:

Vahvistetaan koulukohtaisesti oman kaupungin tai kylän paikallishistorian tuntemusta niin historiallisesti merkittävien tapahtumien, kulttuurikohteiden kuin henkilöiden osalta, huomioiden myös oman koulun historia.

Opetuksessa hyödynnetään Museoviraston / Mikkelin kaupungin "Kulttuuriperintökohteita koulujen ympäristössä" -luetteloa sekä Mikkelin kulttuuriperintöohjelman oppimateriaalia

Vuosiluokkien 5-6 aikana järjestetään historian oppiaineen puitteissa vähintään yksi koulukohtaisesti valittava vierailu johonkin paikallishistoriallisesti keskeiseen kohteeseen

Historia sopii hyvin integroitavaksi lukuisien muiden oppiaineiden kanssa mahdollistaen monialaisen yhteistyön. Opetusta rakentaessa etsitään yhteyksiä muiden oppiaineiden opetussisältöihin ja tehdään oppiainerajat ylittävää yhteistyötä vaihtelevia opetusmenetelmiä hyödyntäen. Historian opiskelu tähtää laaja-alaiseen osaamiseen.

Historian opetuksen tavoitteet T1-T12 ohjaavat ja tukevat opetusta. Opetussisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Kaikki sisältöalueet S1-S6 mahdollistavat useiden tavoitteiden toteuttamisen.

Keskeiset sisällöt 5. vuosiluokka (Mikkelissä 2vvh)

Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa. Sisältöalueet voidaan opiskella joko kronologisesti tai temaattisesti edeten. Viidennen luokan historian sisältöalueiksi on joustavasti mahdollista valita esimerkiksi:

I Historiallinen tieto ja omat juuret

- T1 Kiinnostus historiasta tieteenalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena
- T2,T3,T10 Historian lähteiden löytäminen, tunnistaminen ja tulkinnallisuus
- Mitä on historiallinen tieto ja miten sitä voi saada?
- Oman perheen tai kotiseudun historiaa.

II Esihistoriallinen aika

- T4-T6, T8 Historian ilmiöiden hahmottaminen: käsitteiden, jatkuvuuden ja ihmisen toiminnan motiivien ymmärtäminen
- T9, T11 Ohjata oppilasta esittämään syitä muutoksille
- Keräilijä-metsästäjä-kulttuurin elämäntapa ja uskomusmaailma
- Neoliittinen vallankumous ja sivilisaation synty.

III Vanha aika ja antiikin perintö

- T4 Historian jakaminen aikakausiin ja historian käsitteiden käyttäminen
- T6, T8 Historian jatkuvuuksien ja syy-seuraus-suhteiden hahmottaminen
- T9-11 Historiallisen tiedon käyttäminen
- Antiikin Kreikan perintö, esimerkiksi demokratia
- Rooman valtakunnan merkitys
- Pohjolan asuttaminen.

IV Keskiaika.

- T4 Historian jakaminen aikakausiin ja historian käsitteiden käyttäminen
- T6 Johdattaa oppilasta hahmottamaan syitä ja seurauksia tapahtumille
- Keskiaikainen maailmankuva ja elämä.
- Idän ja lännen kulttuurierot ja -yhtäläisyydet.
- Ristiretkiaika Suomessa ja liittyminen osaksi Ruotsia.

Keskeiset sisällöt 6. vuosiluokka (Mikkelissä 1vvh)

Sisältöalueet voidaan opiskella joko kronologisesti tai temaattisesti edeten. Kuudennen luokan historian sisältöalueiksi on joustavasti mahdollista valita esimerkiksi:

V Uuden ajan murrosvaihe.

- T2-T3 Historiatiedon tulkinnallisuus
- T9 Ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä
- T4-T6, T8 Historian ilmiöiden ymmärtäminen
- Tieteessä, taiteessa, uskonnossa ja maailmankuvassa tapahtuneet muutokset ja niiden syyt.
- Esimerkiksi renessanssi-ajan taide, löytöretket ja reformaatio. Huomioidaan myös Euroopan ulkopuoliset kulttuurit.

VI Suomi osana Ruotsia.

- T1 Historia identiteettiä rakentavana oppiaineena
- T7 Muutokset oman yhteisön historiassa ja muutosten eri merkitykset eri ihmisille
- T6, T8 Jatkuvuuden ja syy-seuraus-suhteiden hahmottaminen
- Suomen kehitys ja keskeisimmät käännekohtat Ruotsin valtakunnan osana 1600-1700-luvuilla
- Suomalaisen kulttuurin muotoutuminen.

Arviointi

Noudatetaan opetussuunnitelman valtakunnallisia perusteita.

14.4.9 YHTEISKUNTAOPPI

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamisissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokilla 4-6 yhteiskuntaopin opetuksen painopisteenä on perehtyminen yhteisölliseen elämään ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Oppilaita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään sekä löytämään omat vahvuutensa. Oppilaat harjoittelevat päätöksentekoa ja vaikuttamisessa tarvittavia taitoja kouluyhteisössä sekä muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältoalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4	
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4	
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3	L2, L3, L4, L7
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	L2, L4, L5
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	L3, L4, L6, L7

T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1-S3	L1, L2, L4
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1-S3	L2, L6, L7
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4	L3, L4
T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	L3, L4, L5, L7

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista.

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopin tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja tiedon luomisessa, kuten simulaatioita, opetuskeskusteluja, väittelyitä ja draamaa. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä oma luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat osallistumisen harjoittamisen kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö tarjoaa luontevan keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäsenenä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuaan yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaan.

Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoja 6. vuosiluokan lukuvuositolustusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä osana kansalaisyhteiskuntaa omat vaikuttamismahdollisuutensa ja vastuunsa tiedostaen.

Yhteiskuntaopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 tukea oppilasta harjaantuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4		Eettistä arviointikykyä ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys			
T3 ohjata oppilasta hahmotamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoi-	S1-S3	Yhteisten sääntöjen ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu	Oppilas osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti. Oppilas osaa perustella, miksi ihmisoi-

keuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita			keudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan.
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	Median roolin tarkastelu	Oppilas osaa kuvailla, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	Oppilas osaa antaa esimerkkejä työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoituksiperiä	S1-S3	Erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoituksiperien hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoituksiperiä.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen			
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1-S3	Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltaminen käytännössä	Oppilas osaa soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutumista enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4	Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttöön sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamispäätöksillään on.
T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	Mediataidot	Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia.

Mikkelin täydennys

Paikalliset tavoitteet

Valtakunnallisten tavoitteiden lisäksi painotetaan seuraavia tavoitteita

- Oppilas tulee tietoiseksi, minkälaisia toimijoita alueella on, yksityiset /julkiset.

- Oppilas tuntee paikalliset päätöksentekojärjestelmät ja vaikuttamisen mahdollisuudet.
- Oppilas saa käsityksen, miksi veroja maksetaan ja mitä niillä rahoitetaan ja ylläpidetään.
- Herättää oppilaan kiinnostuksen ajankohtaisiin kotiseudun asioihin.
- Oppilas tiedostaa Suomen ja Mikkelin aseman osana globaalia maailmaa.

Työskentely- ja toimintatavat

Koulu toimii pienois-yhteiskuntana. Koulun käytänteissä ja arjessa näkyvät sen opettamat arvot. Koulu osallistaa oppilaitaan päätöksentekoprosesseihin esim. oppilaskuntatoiminnan kautta. Koulu tekee yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa.

Yhteiskuntaopin neljää valtakunnallista sisältöotsikkoa ei välttämättä ole mielekästä jakaa selkeästi vuosiluokittain. Ohessa on yksi malli sisältöjen jäsentämiseen vuosiluokille 5-6. Mallissa sisällöt on jaoteltu siten, että oma arkielämä kulkee mukana molempina vuosina. 5. luokalla sisällöt painottuvat sisältöalueisiin S2 ja S3. 6. luokalla keskiössä on enemmän sisältöalue S4 ja taloudellisen toiminnan sisällöt.

Yhteiskuntaoppi soveltuu integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa. Näitä integrointiyhteyksiä tulee aktiivisesti hakea. Kaikilla oppiaineilla on yhteiskunnallinen ulottuvuus. Yhteiskuntaoppia tulee lähestyä käytännönläheisesti ja oppilaan oman kokemusmaailman kautta. Työskentelytavat valitaan siten, että niillä tuetaan oppilaiden osallisuutta, rakentavan keskustelun kulttuuria, demokraattista päätöksentekoa ja muita työelämätaitoja.

Opetuksessa käytettävien materiaalien, esim. lomakkeiden ja asiakirjojen, tulee olla mahdollisimman autenttisia.

Yhteiskuntaopin opetus Mikkelissä aloitetaan 5. luokalla.

5.luokka, 1 vvh,

- Viidennellä luokalla yhteiskuntaopin opetuksessa painotetaan sisältöalueita:

▪ **S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta**

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

▪ **S2 Demokraattinen yhteiskunta**

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

▪ S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

5. luokan yhteiskuntaopin tavoitteet, laaja-alaiset osaamiset ja esimerkkejä tavoitetta tukevista sisällöistä

Merkitys, arvot ja asenteet

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana

• L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- - S1
 - yhteiskunnan käsite, mikä yhteiskunta on
 - mitä yhteiskuntaoppi on
 - suomalaisen yhteiskunnan rakenne

T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
 - - S1-S4
 - demokratia
 - ihmisoikeudet ja lasten oikeudet
 - tasa-arvo
 - päätöksenteko

Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys

T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
 - - S1-S3
 - yksilön ja yhteisön suhde
 - yksilön oikeudet ja velvollisuudet

- yhteiset säännöt
- yhdenvertaisuus
- oikeudenmukaisuus/epäoikeudenmukaisuus
- oikeusjärjestelmän perusteet
- ihmisoikeudet
- tasa-arvo
- erilaiset vähemmistöt

T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
 - - S1-S3
 - omat median käyttötavat
 - media mielipiteen muokkaajana
 - median vastuullinen käyttö
 - mainonta
 - oppilas median tuottajana

T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
 - - S1-S4
 - tietolähteiden luotettavuuden arviointi
 - viestien monitulkintaisuus
 - ajankohtaisten asioiden seuraaminen

Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen

T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
 - - S1-S3
 - demokratian periaate
 - äänestys
 - perusteleminen
 - väittely
 - mielipiteen erottaminen faktasta
 - kansalaisvaikuttamisen keinot

6. luokka, 1 vvh

Kuudennella luokalla yhteiskuntaopin opetuksessa painotetaan sisältöalueita:

○ **S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta**

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

○ **S4 Taloudellinen toiminta**

Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestäväan kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

Merkitys, arvot ja asenteet

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana

• L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- S1
- mitä tarkoittaa yritteliäs asenne

T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväan tulevaisuuden rakentaminen
 - S1-S4
 - eettinen taloudellinen toiminta

T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
 - S1-S3
 - omat median käyttötavat
 - media mielipiteen muokkaajana
 - median vastuullinen käyttö
 - mainonta

- oppilas median tuottajana
- media kaupan välineenä

T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
 - S1, S3-S4
 - perheen talous/säästäminen
 - palkka
 - ahkeruuden merkitys yksilölle
 - työnteon merkitys yhteiskunnalle

T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoitteluun niihin liittyviä taitoja

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
 - S1, S4
 - oppilaan omat tulot ja menot
 - perheen talous
 - kuluttamisen näkökulmat; eettinen, vastuullinen, inhimillinen, kestävä, kotimainen
 - säästäminen
 - tuotteen elinkaari ja hinta
 - mainonnan vaikutus omaan kuluttamiseen

T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoitteluun median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
 - S1-S4
 - omat jäsenyydet erilaisissa yhteisöissä
 - tietoturvallisuus
 - netiketti
 - media työvälineenä
 - media vaikuttamisen keinona

Arviointi

Yhteiskuntaopissa noudatetaan valtakunnallisia arviointiperusteita.

14.4.10 MUSIIKKI

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 3-6 musiikin opetuksessa oppilaat oppivat suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti toisten kokemuksiin sekä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässään. Samalla he tottuvat jäsentämään aiempaa tietoisemmin musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä sekä musiikkikulttuureja. Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää, liikkua ja kuunnella kehittyvät. Ääniin ja musiikin ilmaisukeinoihin liittyvää luovaa ja esteettistä ajattelua edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia musiikillisia tai monitaiteellisia kokonaisuuksia. Näissä tehtävissä oppilaat käyttävät mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa. Oppilaiden käsitys itsestään musiikillisenä toimijoina rakentuu myönteisten oppimiskokemusten kautta.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Mikkelin täydennys

Kaikkien tavoitteiden tulee toteutua kaikilla vuosiluokilla.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältoalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusiikintuomiseen ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1-S4	L2, L6, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja	S1-S4	L2

laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä		
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	L1, L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	L2
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1-S4	L1, L2, L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	L2
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Mikkelin täydennys

	3. luokka	4. luokka	5. luokka	6. luokka
Laulaminen	-lastenlauluja -kalenterivuoteen liittyviä lauluja -laululeikkejä, musiikkiliikuntaa -suomalaisia kansanlauluja, maakuntalauluja	-lastenlauluja -kalenterivuoteen liittyviä lauluja -laululeikkejä, musiikkiliikuntaa -muiden maiden lauluja, kansallislauluja -kaanon	-kalenterivuoteen liittyviä lauluja -suomalaista populaari- ja iskelmämusiikkia -mikrofonin käyttö laulamissa	-kalenterivuoteen liittyviä lauluja -ulkomaista populaari- ja iskelmämusiikkia -stemmalaulukokeilua -äänenhuoltoa
Soittaminen	-nokkauihin soiton alkeita	-nokkauihin soittoa sävelillä c1-d2 -bändisoittimiin tutustumista	-bändisoittimet: basson vapaat kielet, rumpukomppeja -sointumerkkeihin tutustumista - improvisaatio/sävellyskokeiluja (mahdollisuuksien mukaan myös tietoteknisin välinein)	-bändisoittimet: basson (helppoja otteita), rummut, kitara (helppoja sointuja) -sointumerkeistä soittaminen - improvisaatio/sävellyskokeiluja (mahdollisuuksien mukaan myös tietoteknisin välinein)
Kuuntele	-monipuolista kuunteleohjelmistoa -suomalaista musiikkia	-monipuolista kuunteleohjelmistoa -muiden kulttuurien musiikkia	-suomalaista populaari- ja iskelmämusiikkia -orkesterisoittimet -erilaisia orkesterikokoonpanoja	-ulkomaista populaari- ja iskelmämusiikkia -eri aikakausien musiikkia
Musiikkitieto	RYTMI: - tasajakoinen/kolmijakoinen -tahtilajimerkintöjä -aika-arvot: kokonuu, 1/8-tauko, puolittauko, kokotauko	RYTMI: -rumpurytmejä -aika-arvot: pisteellinen nuotti MELODIA: -nuottiviivastoa G-avaimella c1-d2	RYTMI: - 1/16-nuotti, 1/16-tauko MUOTORAKENNE: -intro, coda, segno, pomppa MUSIIKKITieto: -bändisoittimet -sinfoniaorkesterin	MUOTORAKENNE: -ABA, ABAC MUSIIKKITieto: -länsimaisen taidemusiikin historiaa keskiajalta 1900-luvulle -näyttämömusiikki

	MELODIA: -nuottiviivastoa G-avaimella MUOTORAKENNE: -kertaukset maaleineen		soittimet -kuulonhuolto	

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, jossa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintätekniologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisuilla luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoinnin ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta hahmottamaan musiikkia ja musiikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen.

Antaessaan musiikin sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolidistusta varten opettaja käyttää musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointitaitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Musiikin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta osallistu-	S1-S4	Musiikilliset	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut

maan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään		yhteistyö- taidot	jäsenet yhteismusisoinnissa.
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soitotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja -soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	Musiikki- liikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemassaan.
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1-S4	Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvi-	S1-S4	Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

oimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.			

14.4.11 KUVATAIDE

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, ja-mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaat laajentavat omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Oppilaita kannustetaan erilaisten kuvailmaisun keinojen kokeiluun ja harjoitteluun sekä kuvallisten taitojen tavoitteelliseen kehittämiseen. Opetuksessa tarkastellaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutuksia mielipiteisiin, asenteisiin ja toimintatapoihin oppilaiden omassa elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina sekä erilaisissa kulttuurisissa yhteyksissä. Opetuksessa tuetaan oppilaiden yhdessä toimimisen edellytyksiä ja käytäntöjä. Kuvien tuottamisen ja tulkinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä vastuullisesti tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkko-ympäristöjä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5

Kuvallinen tuottaminen		
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omilla kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omilla kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tutujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

Mikkelin täydennys

Keskeiset sisältöalueet ja paikallisesti vuosiluokkaistetut tavoitteet vuosiluokilla 3-4

Kuvataideopetuksessa vuosiluokilla 3-4 ohjataan oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia kuvantekemisen tapoja. Esimerkiksi piirtämisen, maalaamisen, rakentelun ja muun kolmiulotteisen työstämisen menetelmiä. Erilaisten painomenetelmien, valo- ja videokuvaamisen ja kuvankäsittelyn menetelmiä ja muita digitaalisia materiaaleja ja -välineitä, sommittelukeinoja, värioppia (esimerkiksi värisymboliikkaa), tilan kuvaamisen keinoja ja kuvantulkinnan menetelmiä.

Työskentelyssä kunnioitetaan tekijänoikeuksia ja vältetään valmiiden mallien toistamista tai suoraa kopiointia. Oppilaita kannustetaan omien ideoiden ja luovien ratkaisujen tuottamiseen ja toteutta-

miseen. Arvostetaan persoonallisia näkemyksiä.

Opetuksessa varataan riittävästi aikaa kuvista ja työskentelystä keskustelemiseen ja taidepuheeseen.

Opetuksessa voidaan hyödyntää esim paikallista kulttuuriperintöohjelmaa, kulttuuripolkua ja kirjastopolkua.

Vuosiluokilla 3-4 tutustutaan johonkin visuaalisen alan ammattilaiseen ja hänen työhönsä, esimerkiksi kuvataiteilija, taidehistorioitsija, arkeologi, muotoilija, keraamikko, lasitaiteilija, tekstiili- ja vaatesuunnittelija, kalustesuunnittelija, sisustusarkkitehti, arkkitehti, konservattori, lavastaja, graafinen suunnittelija, media-alan ammattilainen, valokuvaaja, elokuva-alan ammattilainen ja kuvataideopettaja. Mahdollisuuksien mukaan käydään taidenäyttelyssä.

S1 Omat kuvakulttuurit vuosiluokilla 3-4

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Mikkeli täydennys

3.-4. lk Työskentely lähtee oppilaiden kokemusmaailmasta. Työskentelyn lähtökohtana voi olla ilmiö tai asia, joka nousee esiin esimerkiksi elämän eri osa-alueista, yhteiskunnallisista tapahtumista, muista oppiaineista, tunteista, ihmisyydestä yleensä jne. Opetuksen aiheiksi voidaan valita oppilaille läheisiä asioita esimerkiksi lelut, pelit, sarjakuvat, animaatiot, elokuvat ja fanitaide, kirjat, tuotemerkit jne.

3.lk Kerrataan tekijänoikeuksia, tutustutaan valo- ja videokuvaamisen sekä niiden julkaisemisen sääntöihin. Näitä opittuja tietoja ja taitoja voidaan hyödyntää jatkossa.

4.lk Tuetaan oppilaan oman mielikuvituksen käyttöä luovuuden ja luovan ilmapiirin avulla

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 3. ovat:

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 4. ovat:

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniais-

tisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen.

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan.

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit vuosiluokilla 3-4

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

3.lk Tutustutaan tilan kuvaamisen keinoihin.

4.lk Vahvistetaan uskoa omaan ajatteluun ja työhön sekä niiden arvokkuuteen. Tutustutaan tilan kuvaamisen keinoihin.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 3. ovat:

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista.

T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 4. ovat:

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan.

T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa.

S3 taiteen maailmat vuosiluokilla 3-4

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

3.-4. lk Opetuksessa varataan aikaa keskusteluun taiteesta, taiteen merkityksestä ja taiteen subjektiivisesta kokemisesta. Opetuksessa voidaan pohtia esimerkiksi onko taiteessa olemassa oikeaa tai väärää. Pohditaan myös taiteen arvottamiseen liittyviä seikkoja esimerkiksi tunnearvo vs muu arvo, ruma vs kaunis jne. 3.-4. lk Tutustutaan värioppiin ja sommitteluun

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 3. ovat:

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 4. ovat:

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.

T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta.

Mikkelin täydennys

Keskeiset sisältöalueet ja paikallisesti vuosiluokkaistetut tavoitteet vuosiluokilla 5-6

Kuvataideopetuksessa vuosiluokilla 5-6 ohjataan oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia kuvantekemisen tapoja. Esimerkiksi piirtämisen, maalaamisen, rakentelun ja muun kolmiulotteisen työstämisen menetelmiä. Erilaisten painomenetelmien, valo- ja videokuvaamisen ja kuvankäsittelyn menetelmiä ja muita digitaalisia materiaaleja ja -välineitä, sommittelukeinoja, värioppia (esimerkiksi värisymboliikkaa), tilan kuvaamisen keinoja ja kuvantulkinnan menetelmiä.

Työskentelyssä kunnioitetaan tekijänoikeuksia ja vältetään valmiiden mallien toistamista tai suoraa kopiointia. Oppilaita kannustetaan omien ideoiden ja luovien ratkaisujen tuottamiseen ja toteuttamiseen. Arvostetaan persoonallisia näkemyksiä.

Opetuksessa varataan riittävästi aikaa kuvista ja työskentelystä keskustelemiseen ja taidepuheeseen.

Opetuksessa voidaan hyödyntää esim paikallista kulttuuriperintöohjelmaa, kulttuuripolkua ja kirjastopolkua.

Vuosiluokilla 5-6 tutustutaan johonkin visuaalisen alan ammattilaiseen ja hänen työhönsä, esimerkiksi kuvataiteilija, taidehistorioitsija, arkeologi, muotoilija, keraamikko, lasitaiteilija, tekstiili- ja vaatesuunnittelija, kalustesuunnittelija, sisustusarkkitehti, arkkitehti, konservaattori, lavastaja, graafi-

nen suunnittelija, media-alan ammattilainen, valokuvaaja, elokuva-alan ammattilainen ja kuvataide-opettaja. Mahdollisuuksien mukaan käydään taidenäyttelyssä.

S1 Omat kuvakulttuurit vuosiluokilla 5-6

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

5.-6. lk Työskentely lähtee oppilaiden kokemusmaailmasta. Työskentelyn lähtökohtana voi olla ilmiö tai asia, joka nousee esiin esimerkiksi elämän eri osa-alueista, yhteiskunnallisista tapahtumista, muista oppiaineista, tunteista, ihmisyydestä yleensä jne. Opetuksen aiheiksi voidaan valita oppilaille läheisiä asioita esimerkiksi lelut, pelit, sarjakuvat, animaatiot, elokuvat ja fanitaide, kirjat, tuotemerkit jne.

5.lk Kuvallisen ilmaisun etenemiseksi ja medialukutaitojen tueksi tutustutaan kuvakokoihin ja kuvakulmiin.

6.lk Pohditaan visuaalista viestintää peleissä, sosiaalisessa mediassa ja verkkoympäristöissä sekä niihin liittyviä ilmiöitä.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 5. ovat:

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan.

T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa.

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omista kuvistaan.

T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omista kuvistaan.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 6. ovat:

Kaikki tavoitteet.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit vuosiluokilla 5-6

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

5. lk Tutustutaan kalliomaalauksiin (esim Astuvansalmi). Syvennetään tilan kuvaamisen keinoja.

6.lk Tutustutaan visuaalisen alan ammatteihin. Tutustutaan yrittäjyyteen yrityksen visuaalisen ilmeen, visuaalisten alojen ammattien sekä taiteilijan näkökulmasta.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 5. ovat:

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omista kuvissaan.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin.

T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteesta, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 6. ovat:

Kaikki tavoitteet.

S3 Taiteen maailmat vuosiluokilla 5-6

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

5.-6. lk Opetuksessa varataan aikaa keskusteluun taiteesta, taiteen merkityksestä ja taiteen subjektiivisesta kokemisesta. Opetuksessa voidaan pohtia esimerkiksi onko taiteessa olemassa oikeaa tai väärää. Pohditaan myös taiteen arvottamiseen liittyviä seikkoja esimerkiksi tunnearvo vs muu arvo, ruma vs kaunis jne.

5.lk Syvennetään värioppia. Tutustutaan värisymboliikkaan. Syvennetään tietoa sommittelusta.

6.lk Tutustutaan kultaiseen leikkaukseen sommittelukeinona.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 5. ovat:

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista.

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omista kuvissaan.

T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katso-

jan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin. T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 6. ovat:

Kaikki tavoitteet

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 3-6 tarkastellaan laajenevan elinpiirin ajankohtaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opetuksessa ohjataan taiteidenväliseen ja temaattiseen lähestymistapaan. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Opetustilanteissa teknologioita ja verkko-ympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Antaessaan kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolidistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Kuvataiteen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja
Kuvallinen tuottaminen			
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisusaan huomioon kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

14.4.12 KÄSITYÖ

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisen teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäriöivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestävälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 3-6 käsityön tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaiden kokonaisen käsityöprosessin hallintaa. Opetus edistää käsityöhön liittyvien käsitteiden, sanaston ja symbolien oppimista ja soveltamista. Materiaalien ominaisuuksiin tutustuminen edellyttää niiden käsityöllistä työstämistä, jonka myötä päästään kehittämään toimivia ratkaisuja. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja työstämismenetelmien, työvälineiden, koneiden ja laitteiden välillä sekä työskentelemään niiden avulla. Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilaat tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestävän kehityksen näkökulmista.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy	Mikkelin täydennys
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1 ideointi S2 suunnittelu S3 kokeilu S4 tekeminen S5 soveltaminen S6 dokumentointi ja arviointi	L1 ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, osaaminen ja ilmaisu	3. luokka 4. luokka 5. luokka 6. luokka
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonai-	S1 ideointi S2 suunnittelu	L1 ajattelu ja oppimaan oppiminen	5. luokka työpiirustuksen käyt-

nen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S3 kokeilu S4 tekeminen S5 soveltaminen S6 dokumentointi ja arviointi	L5 tieto- ja viestintätek-nologinen osaaminen	tö, mittakaava 6. luokka
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1 ideointi S2 suunnittelu S3 kokeilu S4 tekeminen	L2 kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 monilukutaito L5 tieto- ja viestintätek-nologinen osaaminen	3. luokka 4. luokka 5. luokka 6. luokka
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3 kokeilu S5 soveltaminen	L4 monilukutaito L6 työelämätaidot ja yrittäjyys	3. luokka 4. luokka 5. luokka 6. luokka
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.	S1 ideointi S2 suunnittelu S3 kokeilu S4 tekeminen S5 soveltaminen	L3 itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 työelämätaidot ja yrittäjyys	3. luokka 4. luokka 5. luokka 6. luokka
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintätekniologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1 ideointi S2 suunnittelu S6 dokumentointi ja arviointi	L5 tieto- ja viestintätek-nologinen osaaminen	5. luokka 6. luokka
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6 dokumentointi ja arviointi	L1 ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 monilukutaito L7 osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulesvaisuuden rakentaminen	6. luokka
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1 ideointi S2 suunnittelu S3 kokeilu S5 soveltaminen	L1 ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulesvaisuuden rakentaminen	

Mikkelin täydennys: T4 käytännön toteutus

osa-alue	3. luokka 1vvh	4. luokka 1vvh	5. luokka 2vvh	6. luokka 1vvh
puun työstäminen:	naula- ja ruuviliitos,	talttaaminen, ak-	tappiliitos	sorvaaminen

	vesiohenteiset pintakäsittelyt	kuporakone, hio- makoneet		
metallin työstäminen:	rautalangan taivuttaminen		pakottaminen, niittaaminen	kuumatyöstö, pylväsporakone
kankaan työstäminen: kaavoitus, ompelu, värjääminen	kankaan leikkaaminen kaavaa käyttäen, ompelukoneen langoitus ja puolaaminen, perusompeleet, silitys		kaavojen jäljennys, vaateompelu, kirjoitetun ohjeen mukaan työskentely	kankaan värjääminen
lankatyöt: virkkäminen, neulominen, kudonta, käsinompelu		neulomisen perussilmukat: o ja n, neuleen aloittaminen ja lopettaminen	virkkauksen perussilmukat: kjs, ks, p	kudonta
muut: kuidun työstäminen, kierrätysmateriaalit, elektroniikka	märkähuovutus	elektroniikan perusteet: komponentit, pehmytjuotos		
arjen taidot	polkupyörän huolto			vaatehuolto
teknologia	polkupyörän toiminta, sähkölaitteiden toimintaperiaatteita ja turvallisen käyttö (ompe- lukone, silitysrauta)	tavallisimpien kotoa löytyvien sähkökalujen toimintaperiaatteita ja turvallinen käyttö	ompe- lukoneen ohjelmointi, rakennussarjat	kankaiden tekniset ominaisuudet

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia, jotka sisältävät ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä eri vuosiluokille. Sisällöissä toteutetaan käsityöllisin keinoin erilaisten materiaalien ja työmenetelmien tuntemista, ymmärtämistä ja ennakkoluulotonta soveltamista, muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua hyödyntäen.

S1 Ideointi: Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia oppimateriaaleja, oppimisalustoja, piirto-ohjelmia, digitaalisten kuvien muokkausta sekä piirrosten ja mallien tekemistä oman ilmaisun ja suunnittelun tukena. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Mikkelin täydennys

Käsitöissä käytetään arkipäivän elämän keskeisiä pehmeitä ja kovia materiaaleja ja hyödynnetään kierrätysmateriaaleja. Käsityö sisältää tasapainoisesti teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja ja sisältöjä.

Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla oppiainerajat ylittäen ja yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti sekä museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käynnejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on ottaa huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Oppilasta tuetaan kehittämään

käsityöllisiä taitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestä. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa ja kannustavaa, koko käsityöprosessia koskevaa. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen. Keskeisten oppisisältöjen oppimisen ja omaksumisen rinnalla arvioidaan monipuolisesti laajalaisen käsityötaidon ja -tiedon kehittymistä. Arviointikeskustelussa ja muussa palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan kehittämään suoritusta. Oppilaat osallistuvat arviointiin ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä, asioiden selkeää ja jäsenneltyä esittämistä, toisten työskentelyn arvostamista ja rakentavaa palautteen antoa.

Käsityön sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolidistusta varten opettaja käyttää käsityön valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta ja tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista.

Numeroarvosana annetaan ensimmäisen kerran viidennen luokan lukuvuositolidistuksessa ja toisen kerran kuudennen luokan lukuvuositolidistuksessa. Numeroarvosana laaditaan yhdessä käsityön opetukseen osallistuneiden opettajien kesken. Kuudennen luokan väliarviointi toteutetaan arviointikeskusteluna.

Käsityön arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallit-	S1-S6	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja	Oppilas osaa toteuttaa kokonaan käsityöprosessin ja tehdä dokumen-

semaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi		prosessin dokumentointi	toimia prosessin eri vaiheista.
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa-perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3,S5	Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisuudesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1-S5	Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1, S2, S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti-käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

14.4.13 LIIKUNTA

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Mikkelin täydennys

Liikunnassa voidaan toimia aktiivisesti yhteistyössä urheiluseurojen ja muiden organisaatioiden kanssa monipuolisen liikunnanopetuksen mahdollistamiseksi. Ymmärretään liikunnan laajuus ja merkitys osana arkielämää ja toimintakykyä. Pyritään hyödyntämään liikuntateknologiaa monipuolisesti mahdollisuuksien mukaan. Hyödynnetään liikuntaa yhteistyössä osana laaja-alaisempia oppimiskokonaisuuksia.

Liikunnan opetuksessa korostuu oppilaan kyky olla aktiivinen oppija osana hyvin toimivaa ryhmää. Painotetaan liikunnallista elämänasennetta ja positiivista suhtautumista itseensä liikkujana. Oppilas ymmärtää että liikuntataidot eivät ole sidoksissa tiettyyn lajiin vaan ne ovat sovellettavissa moniin eri lajeihin ja tilanteisiin. Lisäksi pyritään hyödyntämään luontoa ja lähialueiden mahdollisuuksia liikunnan opetuksessa.

”Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen.”

Vuosiluokilla 3-6 opetuksen pääpaino on motoristen perustaitojen vakiinnuttamisessa ja monipuolistamisessa sekä sosiaalisten taitojen vahvistamisessa. Monipuolinen ja vuorovaikutuksellinen opetus tukee taitojen oppimista, oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä luo valmiuksia liikunnalliseen elämäntapaan. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun ja vastuulliseen toteuttamiseen.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	L3
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	L3
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	L3
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.	S1	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	L2, L3, L6, L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	L2, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	L1, L2, L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3	L1, L2

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantarjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psyykkinen toimintakyky: Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet taroituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoinnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 3-6 kiinnitetään huomiota sellaisten perustaitojen hallintaan, joilla on merkitystä yhteiseen toimintaan osallistumisessa.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjauksella palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolidistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Oppiaineen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/Arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	S1	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuo-	S1	Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.

denaikoina erilaisissa tilanteissa.			
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä	S1	Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	Toiminta-liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.
Sosiaalinen toimintakyky			
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuden yhteisissä oppimistilanteissa.
Psyykinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Mikkelin täydennys

Liikunnan opetuksen vuosiluokkaistetut tavoitteet

3.lk

Keskitytään motoriikan perustaitojen harjoitteluun ja kehittämiseen. Kehitetään oman kehon tuntemusta. Siirrytään leikinomaisuudesta vähitellen pelinomaisuuteen.

Lapsi oppii fyysisiä (kestävyys, voima, nopeus ja liikkuvuus) taitoja monipuolisten harjoitteiden kautta. Kestävyyttä harjoitellaan juoksupelien kautta, voimaa oman kehon vastusta käyttäen ja eri lihasryhmiä painottavien pelien kautta, nopeutta lyhytkestoistentehokkaiden harjoitteiden sekä muuttuvien pelitilanteiden kautta.

Lapsi oppii psyykkisiä (myönteinen minäkuva, onnistumiset, pettymykset, tunteiden ilmaisutaitoja). Oppilas oppii näkemään vahvuuksiaan ja heikkouksiaan sekä haastamaan niissä itseään. Oppilaalle muodostuu halu kehittää taitojaan kannustavassa ilmapiirissä.

Oppilas vahvistuu toimimaan osana ryhmää osallistuen, kuunnellen ja toiset huomioon ottaen. Opetellaan omaksumaan pelien sääntöjä, joita sitoudutaan noudattamaan.

4.lk

Motoriikan perustaitojen vakiinnuttaminen. Niiden kehittämisessä painotetaan harjoiteltavaa taitoa ja sen merkityksen tiedostamista entistä laajemmin. Oppilas vahvistaa osaamistaan oman kehon hallinnassa ja tuntemuksessa.

Oppilas vahvistaa psyykkisiä taitojaan. Hän ymmärtää oman vastuun ja vaikuttamisen liikunnan taitojen kehittämisessä ja toiminnan suunnittelussa. Oppilaalle muodostuu halu kehittää taitojaan kannustavassa ilmapiirissä. Hän hyväksyy eri tunteiden merkityksen osana liikuntaa, ja osaa hallita niitä työskentelyssään.

Vuosiluokilla 3-4 painottuvat sekä Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) että Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7).

Arviointi 3.-4. vuosiluokilla: Kuinka monipuoliset ovat oppilaan taidot, ja miten hän pystyy soveltamaan niitä? Opettajan arvioinnissa painottuu havainnointi yksilö- ja ryhmätilanteista.

5.lk

Vahvistetaan ja opitaan soveltamaan motoriikan perustaitoja eri ympäristöissä ja tilanteissa. Oppilaan tasapainotaitoja (esim. pää alaspäin, väistäminen) kehitetään monipuolisesti staattisin ja dynaamisin harjoittein erilaisilla alustoilla ja välineillä sekä erilaisissa ympäristöissä. Oppilaan liikkumistaidoissa (esim. loikkiminen, liukuminen) vahvistetaan liikeratoja ja niiden yhdistelmiä sekä opetellaan soveltamaan niitä eri lajeihin. Välineenkäsittelytaitoja (esim. kuljettaminen käsillä ja jaloilla, lyöminen ja laukaiseminen) laajennetaan ja syvennetään.

Oppilas oppii ottamaan kehittävää palautetta vastaan. Hänen minäkuvansa kehittyy. Oppilas lisää itseohjautuvuuttaan, jossa hän ymmärtää tekemistään ja hahmottaa sen seurauksia.

Oppilas ymmärtää oman vastuunsa myönteisyyden edistämässä ryhmässä toisia kannustaa. Oppilas osaa suunnitella toimintaa yhdessä muiden kanssa. Oppilas harjoittelee antamaan palautetta.

Move! mittausten toteuttaminen.

6.lk

Syvennetään ryhmässä toimimisen taitoja ja itseohjautuvuutta.

Oppilaan kokemus omaan toimintaan vaikuttamisesta kasvaa. Hän ymmärtää tekemistään ja hahmottaa sen seurauksia.

Harjoitellaan arvioimaan toimintaa itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin kautta. Oppilas kehittyy palautteen antajana.

Vuosiluokilla 5-6 painottuvat, Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7) sekä Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) .

Arviointi 5.-6. vuosiluokilla: Mitkä ovat oppilaan liikuntataidot, ja kuinka hän osaa niitä soveltaa? Huomioidaan arvioinnissa vastuunotto omasta ja ryhmän toiminnasta.

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaan, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaan koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Mikkelin täydennys

Oppilaanohjauksen sisällöt täydentyvät ja syventyvät siirryttäessä vuosiluokalta toiselle.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilasta tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohhtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilas oppii tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilasta kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaanohjaus toteutuu pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Oppimisympäristönä oman kouluyhteisön ja lähiympäristön lisäksi voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot.

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään

oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjaus auttaa oppilaita omaksumaan erilaisia opiskelussa tarvittavia oppimisen, työskentelyn, tiedon omaksumisen sekä tiedonhallinnan taitoja ja menetelmiä, tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä sekä valitsemaan kuhunkin oppiaineeseen soveltuvia opiskelumenetelmiä. Ohjauksella tuetaan sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä.

Oppilaanohjauksen tuella oppilaat kehittävät elämässä tarvittavia taitoja ja vahvistavat myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan sekä omia että toisten vahvuuksia, kykyjä ja taitoja. Heitä tuetaan ottamaan vastuuta elämästään, opiskelustaan, valinnoistaan sekä toiminnastaan ryhmän ja lähiyhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja toimijana. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua.

Oppilaanohjauksen kautta oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Mahdollisten tutustumiskäyntien ja vierailujen yhtenä tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää, yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja. Niillä myös edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.

Mikkelin täydennys

Vuosiluokilla 3-6 oppilaalla on oikeus saada henkilökohtaista ohjausta luokanopettajalta valintojen merkityksen pohtimiseen riittävän varhaisessa vaiheessa. Myös huoltaja voi olla mukana keskustelussa.

Vuosiluokat 3-4

Oppilasta tuetaan ja ohjataan opiskelu- ja työskentelytaitojen omaksumisessa tuntimäärien ja oppisisältöjen kasvaessa. Jokaista ohjataan löytämään oma paikkansa opiskelu- ja kaveriryhmässä. Oppilaalle opetetaan oman toiminnan arviointia. Työelämään tutustuminen aloitetaan kouluyhteisön ja oppilaan perhepiirin ammasteista sekä koulun lähialueen työpaikoista. Tutustumisessa korostetaan sitä, että kaikki työtehtävät ovat arvokkaita ja tarpeellisia.

Kolmannella vuosiluokalla oppilasta ja huoltajia ohjataan kielivalinnoissa. Ohjauksessa tulee selvittää Mikkelin kaupungin kieliohjelman sisältö ja sen vaikutus tulevaisuuteen. Erityisesti kiinnitetään huomiota oppilaan kielivalinnan vaikutukseen muuhun valinnaisuuteen opintojen edetessä vuosiluokille 7-9.

Neljännellä vuosiluokalla oppilasta ja huoltajia ohjataan valinnaisainevalinnoissa. Ohjauksessa painotetaan oppilaan omaa kiinnostusta ja mahdollisuutta vaikuttaa opintoihinsa.

Siirtymävaihe toiselta vuosiluokalta kolmannelle vuosiluokalle kuvataan tarkemmin opetussuunni-

telman luvussa Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja Mikkelin kaupungin ohjaussuunnitelmassa (päivitetään linkki).

Vuosiluokat 5-6

Oppilaan opiskelu- ja työskentelytaitoja vahvistetaan edelleen, ja painotetaan toimimista erilaisissa ryhmissä ja toisten huomioon ottamista. Oppilasta tuetaan hyväksymään itsensä ja muut tasavertaisena osana kouluyhteisöä. Oppilaan itsearviointia ja –tuntemusta kehitetään edelleen. Työelämään tutustumista jatketaan osallistumalla koulun työntekijöiden tehtäviin (1/2 -1 päivää). Opintokäyntejä, joissa tutustutaan eri ammatteihin ja aloihin, tehdään mahdollisuuksien mukaan. Yhdessä yläkoulun oppilashuoltohenkilöstön kanssa pyritään tukemaan ja helpottamaan oppilaan siirtymistä seitsemännelle luokalle. Siirtymävaihe kuudennelta vuosiluokalta seitsemännelle vuosiluokalle kuvataan tarkemmin opetussuunnitelman luvussa Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja Mikkelin kaupungin ohjaussuunnitelmassa.

Opetus vuosiluokilla 7-9

LUKU 15 VUOSILUOKAT 7-9

15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7-9 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista. Koulun tehtävä on huolehtia, että myös näillä vuosiluokilla työskentelytavat ja arviointikäytännöt ovat oppilaiden ikäkauteen ja edellytyksiin soveltuvia. Tärkeää on, että kotona ja koulussa huolehditaan myös oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvallisesti samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

Vuosiluokat 7-9: Yhteisön jäsenenä kasvaminen

Vuosiluokkien 7-9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen. Eryistä huolta pidetään siitä, että jokainen oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja osaisi pohtia ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen. Oppilaiden väliset yksilölliset kehityserot, myös poikien ja tyttöjen usein erilainen kehitysrytmi, alkavat näkyä aiempaa selvemmin ja vaikuttavat koulutyöhön. Oppilaita ohjataan oman kehityksensä ymmärtämiseen ja rohkaistaan itsensä hyväksymiseen sekä vastuunottoon itsestä ja omista opinnoista, kavereista ja lähiympäristöstä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää. Välittämisellä, yksilöllisellä kohtaamisella sekä työskentelytapojen ja oppimisympäristöjen monimuotoisuudella vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Opintojen aikaisen arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne ovat vuorovaikutteisia ja oppimista ohjaavia sekä kannustavat oppilaita työskentelemään tavoitteellisesti yksilöinä ja ryhmänä. Kodin ja koulun yhteistyö saa uusia muotoja ja sisältöjä. Se on edelleen kasvavan nuoren tärkeä tuki. Yhteisistä pelisäännöistä ja hyvistä käytöstavoista sopiminen oppilaiden ja huoltajien kanssa luo turvallisuutta ja edistää koulutyön onnistumista.

Vuosiluokkien 7-9 aikana oppilaat luovat perustaa aikuisidentiteetilleen, kartuttavat osaamistaan sekä suuntautuvat ja valmistautuvat perusopetuksen jälkeiseen elämään. Opetuksessa syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla opittua. Uusina yhteisinä oppiaineina alkavat kotitalous ja oppilaanohjaus. Fysiikan ja kemian, biologian ja maantiedon sekä terveystiedon opetus eriytyy ympäristöopista viideksi eri oppiaineeksi. Oppilaille tarjoutuu lisää valinnaisia aineita. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset aineet tarjoavat mahdollisuuksia oppilaiden kiinnostuksen kohteiden syventämiseen ja vapaa-ajalla opitun yhdistämiseen koulutyöhön. Ne luovat tilaisuuksia itsenäisyyden ja vastuullisuuden harjoitteluun esimerkiksi taiteellisissa produktioissa, tutkimushankkeissa tai yhteiskunnallisissa projekteissa.

Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa oppilaat suuntautuvat jatko-opintoihin ja tekevät päätöksiä koulutus- ja uravalinnoistaan. Siirtymä edellyttää suunnitelmallista ja monialaista yhteistyötä sekä vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi. Siirtyminen kohti uutta elämänvaihetta edellyttää nuorilta lisääntyvää elämänhallintaa, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulu tukee oppilaita tässä kehitysprosessissa, jolloin oppilaanohjauksen ja oppilashuollon merkitys korostuu. Oppilaat tarvitsevat runsaasti tietoa erilaisista peruskoulun jälkeisistä mahdollisuuksista sekä monipuolista ohjausta niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin. On tärkeä varata aikaa keskustella oppilaiden kanssa heidän suunnitelmistaan ja auttaa oppilaita ymmärtämään jatko-opintojen asettamia vaatimuksia sekä tekemään realistisia valintoja.

15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 7-9.

Edellytykset laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle vahvistuvat oppilaiden kasvun myötä. Toisaalta oppiaineiden välisen yhteistyön ja kouluarjen hallinnan haasteet lisääntyvät. Koulu voi parhaimmillaan tarjota yhteisön, jonka murrosiässä oleva nuori voi kokea itselleen merkitykselliseksi ja joka auttaa jäsentämään sekä omaa kehitystä että ympäröivää maailmaa. Erityisen tärkeätä on luoda mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä ohjata jokaista oppilasta tunnistamaan oma erityislaatunsa ja omat vahvuutensa ja näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa.

Näinä vuosina jatketaan kestäväen elämäntavan ja hyvinvoinnin pohjan rakentamista ja pohditaan oppilaiden kanssa kestäväen kehityksen sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia sekä kulttuurisia ja ekologisia edellytyksiä. Opetukseen tuodaan esimerkkejä, käytäntöjä ja teoreettista pohdintaa siitä, miten kestäväen kehityksen eri ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa ja mitä kestävä elämäntapa käytännössä merkitsee.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtien oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita. Taiteet syventävät eettistä ja esteettistä ajattelua herättämällä tunteita ja luomalla uusia oivalluksia.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta. Eri oppiaineiden tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestäväää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muihin ihmisryhmiin ja kansoihin. Tutustutaan keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin ja niiden merkitykseen ja toteutumiseen maailmassa.

Oppilaita ohjataan lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan siihen liittyviä arvoja. Mediaympäristöä analysoidaan ja sen vaikutuksia opitaan arvioimaan. Kulttuuriperintöön tutustutaan monipuolisesti ja osallistutaan sen ylläpitoon ja uusintamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Toimimalla yhteistyössä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaille monenlaisia tilaisuuksia ilmaista kulttuurista osaamistaan ja vaikuttaa esimerkiksi taiteen keinoin.

Kouluyhteisössä ja sen ulkopuolella tapahtuvan vuorovaikutuksen sekä kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien kokemusten kautta oppilaiden maailmankuva avartuu ja taito käydä dialogia kehittyy. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti mahdollisuuksia luovaan toimintaan. Oppilaita kannustetaan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Eryistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. Oppilaat saavat valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Oppilaita ohjataan toimimaan kestävästi ja vastuullisesti myös liikenteen erilaisissa tilanteissa, erityisesti pyörällä ja mopolla liikuttaessa, sekä huolehtimaan turvavarusteiden käytöstä ja päihteettömyydestä liikenteessä.

Eri oppiaineiden opetuksessa ja muussa koulutyössä oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opetetaan ymmärtämään myös teknologian toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista sekä harjoittelemaan sen vastuullista käyttöä ja teknologisten ideoiden kehittämistä ja mallintamista. Oppilaiden kanssa pohditaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta, tarkastelemaan mainosviestintää analyttisesti ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina. Heitä opastetaan vahvistamaan edellytyksiään oman talouden suunnitteluun ja taloudesta huolehtimiseen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestäväen elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaista tai ilmenevää tietoa. Harjoittelun painopiste on analyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan myös vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tarjotaan runsaasti tilaisuuksia näiden taitojen yhteistoiminnalliseen harjoitteluun.

Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Siinä tarkastellaan ja tulkitaan myös työelämään liittyviä tekstejä. Kuluttaja- ja talousosaamista kehitetään aihepiiriä monipuolisesti käsittelevien tekstien sekä niiden käyttöyhteyksiin tutustumalla. Numeraalista lukutaitoa hyödynnetään esimerkiksi arvioitaessa gallupien luotettavuutta tai ostotarjousten edullisuutta. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinna menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa toiminnassa ja vaikuttamisessa. Oppimistehtävien yhteydessä tarkastellaan tv:n merkitystä yhteiskunnassa ja vaikutuksia kestäväan kehitykseen.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Ohjelmointia harjoitellaan osana eri oppiaineiden opintoja. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti kestäväan tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. He oppivat, miten suojaudutaan mahdollisilta tietoturvariskeiltä ja välttään tiedon häviämiseltä. Vastuulliseen toimintaan ohjataan pohtimalla, mitä esimerkiksi käsitteet tietosuoja ja tekijänoikeus tarkoittavat, ja mitä seurauksia vastuutomasta ja lainvastaisesta toiminnasta voi olla. Oppilaita opastetaan terveellisten ja ergonomisten työtapojen omaksumiseen. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa. *Vuoro-*

vaikutus ja verkostoituminen: Opetuksessa käytetään yhteisöllisiä palveluita ja koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa ja opitaan hahmotamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Huolehditaan siitä, että viimeistään tässä vaiheessa oppilaat saavat kokemuksia työelämästä ja yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Koulutyöhön sisältyy toimintamuotoja, joissa tarjoutuu tilaisuus oppia tuntemaan erilaisia ammatteja ja työaloja sekä yritystoimintaa. Tällaisia ovat mm. työelämään tutustumisjaksot, koulussa vierailevien henkilöiden kanssa käytävät keskustelut, vierailut yrityksissä ja erilaisissa organisaatioissa sekä harjoitusyritystoiminta ja vapaaehtoistyö.

Koulussa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opastetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista. Heitä rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä. Omassa luokkayhteisössä ja eri opiskeluryhmissä, oppilaskunnassa sekä kouluyhteisössä tapahtuva monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Oppilaat saavat tietoja ja kokemuksia yhteiskuntaa rakentavan osallistumisen keinoista ja muodoista kuten tukioppilastoiminnasta, ympäristötoiminnasta ja vapaaehtoistyöstä tai median, taide-elämän, julkisen sektorin, kansalaisjärjestöjen ja poliittisten puolueiden kautta vaikuttamisesta. Kokemukset tukevat oppilaiden itsetuntoa,

oma-aloitteisuutta ja rohkaistumista vastuulliseen toimintaan. Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävästä hyvinvointia edistäviksi. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävä tulevaisuuden rakentamisessa.

15.3. Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten tuetaan oppilaiden siirtymistä kuudennelta seitsemännelle vuosiluokalle sekä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen
 - o toimintatavat siirtymävaiheessa
 - o tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut
- mitkä ovat vuosiluokkakokonaisuuden 7-9 erityispiirteet ja tehtävät (perusteiden kuvauksia voidaan käyttää sellaisenaan) sekä niihin liittyvät paikalliset painotukset ja miten tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään
- mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 7-9 (perusteiden tavoitekuvaus voidaan käyttää sellaisenaan) sekä niiden mahdolliset paikalliset painotukset ja miten oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan vuosiluokilla 7-9
- mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7, 8 ja 9
- mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyvät mahdolliset erityispiirteet vuosiluokilla 7-9

15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 7-9

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukkoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukkoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN ERI OPPIMÄÄRIEN JA TOISEN KOTIMAISEN KIELEN OPISKELU

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan omaa äidinkieltä. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä	Toinen kotimainen kieli	
		yhteinen	valinnainen
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

15.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielen-

käyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkittävyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen eri oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 7–9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on edistää oppilaiden kielellisiä ja kulttuurisia taitoja monimuotoisissa viestintäympäristöissä. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja monimediaisissa ympäristöissä niin, että he hahmottavat oman viestijäkuvansa ja pystyvät osaltaan vaikuttamaan myönteiseen viestintäilmiöpiiriin. Opetuksen tehtävänä on rohkaista oppilaita oma-aloitteisiksi ja osallistuviksi kansalaisiksi, jotka osaavat perustella näkemyksiään ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan eri viestintävälineitä hyödyntäen. Tekstien valikoima laajenee yhteiskunnallisten sekä opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien suuntaan. Oppilaita ohjataan puhutun ja kirjoitetun kielen normien hallintaan ja taitoon käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä. Kirjallisuuden analyysin ja tulkinnan taitoja syvennetään. Oppilaita ohjataan kirjallisuuden lukemiseen, oman lukuharrastuksen syventämiseen ja lukuelämysten hankkimiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta.

Mikkelin täydennys

Vieraillaan esim. teatterissa, lehtitalossa, museossa ja kirjastossa sekä käytetään sähköisiä oppimisympäristöjä.

Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että op-

piaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

Mikkelin täydennys

Äidinkieli ja kirjallisuus sopii hyvin monialaiseen yhteistyöhön muiden oppiaineiden kanssa. Opetusta suunniteltaessa etsitään yhteyksiä muiden oppiaineiden opetussisältöihin ja tehdään oppiainerajat ylittävää yhteistyötä erilaisia opiskelumenetelmiä hyödyntäen.

Esimerkkejä monialaisista oppimiskokonaisuuksista, joita voidaan toteuttaa yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa:

- Entisaikojen ruokatalous, haastattelu (äidinkieli ja kotitalous)
- Route 66, matkasuunnitelma ja -kuvaus (äidinkieli, maantieto, englanti, historia)
- Kalevala-projekti (äidinkieli ja kirjallisuus, historia, kuvataide, musiikki, kotitalous)
- TET-raportti (äidinkieli ja oppilaanohjaus)
- pohdiskeleva essee, etiikan aiheita (äidinkieli ja uskonto)

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta ja kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen. Oppilaita ohjataan myös turvalliseen ja vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisessä.

Mikkelin täydennys

Käytetään tarvittaessa esim. ääni- ja selkokirjoja.

Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7–9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa

oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki neljä tavoitealuetta ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso asianomaisen oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Oppimäärän erityinen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on monipuolistaa oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Opetuksessa ohjataan tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön, ilmaisuun ja viestintään eri ympäristöissä. Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavat kielelliset ja vuorovaikutusvalmiudet otetaan huomioon. Kirjallisuudenopetuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen.

Mikkelin täydennys

Katso [Kielikasvatus](#)

Vuosiluokkien 7 - 9 tavoitteet ja sisällöt on merkitty samaan taulukkoon niin, että ensin on perustetekstin tavoite ja sen alla Mikkelin paikalliset täsmennykset eri luokka-asteille. Perustetekstin sisältöalueet on jaettu kuhunkin tavoitteeseen sopivaksi ja alle lisätty Mikkelin paikalliset täsmennykset eri vuosiluokille. Tarkoitus on, että opetussuunnitelmaa lukiessaan opettaja tutustuu niin perustetekstiin kuin paikallisiin täsmennyksiin. Muutamia tavoitteita ja sisältöjä ei ole erikseen vuosiluokkaistettu, koska tavoitteet ja sisällöt kuuluvat kaikille yläkoulun vuosiluokille.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1 Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. 7. - 9. luokan täydennys: Tehdään erilaisia vuorovaikutusharjoituksia, harjoitellaan toisten kuuntelemista ja oman viestinnän vaikutusta toisiin.	L2, L3, L6, L7
T2 kannustaa oppilasta monipuolistaamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan 7. luokan täydennys: Kannustaa oppilasta ottamaan toisten näkemykset huomioon ja tekemään yhteistyötä heidän kanssaan. 8. luokan täydennys: Kannustaa oppilasta ilmaisemaan mielipiteensä ja perustelemaan sen uskottavasti. 9. luokan täydennys: Kannustaa oppilasta kehittämään kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan.	S1 Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. 7. luokan täydennys: Harjoitellaan ideointia ryhmässä ja muita ryhmäviestintätaitoja sekä tutkitaan erilaisia ryhmässä ilmeneviä rooleja. 8. luokan täydennys: Harjoitellaan väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteita. Harjoitellaan oman mielipiteen esittämistä ja perustelemista myös suullisesti. 9. luokan täydennys: Vahvistetaan oppilaan ryhmäviestintätaitoja monipuolisilla ryhmätyöskentelytilanteilla.	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös	S1 Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyt-	L1, L2, L3, L7

draaman keinoin. 7. - 9. lk luokan täydennys: Ohjata oppilasta monipuolistamaan ilmaisutaitojaan. Ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään spontaaneissa puheenvuoroissa ja valmistelun puheenvuoronpitämisessä.	tää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. 7. - 9. luokan täydennys: Harjoitellaan ja pidetään vuosittain erilaisia suullisia esityksiä ja puheita luokan edessä tai pienelle ryhmälle, myös tieto- ja viestintätekniikkaa apuna käyttäen. Harjoitellaan myös spontaanin puheenvuoron käyttämistä esim. mielipidekeskusteluissa. Harjoitellaan teatteri-ilmaisun keinoja draaman avulla (ilmaisutaidon harjoitukset, improvisaatio). Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja käydään aina-kin kerranteatterissa yläkoulun aikana. 7. luokan täydennys: Tutustutaan draamaan kirjallisuuden lajina.	
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiin sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä	S1 Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämis-kohteita. 7. - 9. luokan täydennys: Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita saadun palautteen sekä itse- ja vertaisarvioinnin pohjalta.	L1, L2, L6, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisen kehittä-	S2 Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. 7. luokan täydennys:	L1, L2, L4

mistarpeita 7. luokan täydennys: Ohjata oppilasta tiedostamaan tekstin ymmärtämisen strategioita ja oman lukemisensa kehittämistarpeet. 8. luokan täydennys: Ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin ymmärtämisen taitojaan. 9. luokan täydennys: Ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tulkitsemisen ja analysoimisen strategioita.	Harjaannutetaan tekstin ymmärtämisen strategioita ja lukutekniikkaa. Harjoitellaan muistiinpanotekniikoita, ajatuskartan, määritelmän ja tiivistelmän tekemistä. 8. luokan täydennys: Vahvistetaan tekstin ymmärtämisen taitoja. Harjoitellaan pohjatekstin referoimista. 9. luokan täydennys: Vahvistetaan erityisesti tekstin tulkitsemisen ja analysoimisen strategioita (esim. ironinen sävy teksteissä).	
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2 Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. 7. - 9. luokan täydennys: Luetaan, tulkitaan ja arvioidaan erilaisia, myös oman kiinnostuksen mukaan valittuja kaunokirjallisia sekä asia- ja mediatekstejä. 7. luokan täydennys: Esim. novelli, runo, uutinen, näytelmä ja tietoteksti. 8. luokan täydennys: Esim. mielipideteksti, vastine, arvostelu, verkkojulkaisu (esim. blogi tai vlogi) sekä esimerkkejä fantasiasta, scifistä, dekkarista, kauhusta ja rakkauskirjallisuudesta. 9. luokan täydennys:	L1, L2, L4, L5

	Esim. artikkeli, kolumni ja näytteitä kotimaisesta kirjallisuudesta.	
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa 7. luokan täydennys: Ohjata oppilasta kehittämään erittelevää lukutaitoa tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. 8. luokan täydennys: Ohjata oppilasta harjaannuttamaan myös kriittistä lukutaitoa, kuvaamaan pohtivien ja kantaaottavien tekstien piirteitä, havainnoimaan mediatekstien vaikuttamisen keinoja sekä vakiinnuttamaan sana- ja käsitevarantoa. 9. luokan täydennys: Ohjata oppilasta vakiinnuttamaan kriittinen ja erittelevä tapa lukea erilaisia tekstejä sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan.	S2 Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. 7. - 9. luokan täydennys: Tunnistetaan erilaisia tekstilajeja ja käytetään niitä käsitellessä tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä kuvaavia käsitteitä. 7. luokan täydennys: Kerrataan kirjallisuuden peruskäsitteet ja tulkitaan ja analysoidaan tekstejä niiden avulla (esim. analyysi novellista ja nuortenkirjasta). Tutkitaan erilaisten verkkotekstien luotettavuutta. 8. luokan täydennys: Tutkitaan erilaisia mediatekstejä ja niiden vaikuttamisen keinoja. Pohditaan mainonnan ja mielipidetekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä sekä arvioidaan niitä kriittisesti. 9. luokan täydennys: Syvennetään oppilaan kriittistä ja	L1, L2, L4

	erittelevää lukutaitoa lukemalla monipuolisia tekstejä ja arvioimalla niiden tarkoitusperiä ja kohde-ryhmiä kriittisesti.	
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla 7. luokan täydennys: Kannustaa oppilasta vahvistamaan monipuolisia tiedonhakutaitojaan. 8. luokan täydennys: Kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan käyttää lähdetietoja omassa tekstissään. 9. luokan täydennys: Kannustaa oppilasta hallitsemaan tiedonhakuprosessin keskeiset vaiheet ja käyttämään lähteitä luontevasti osana omaa tekstiään tekijänoikeuksia noudattaen.	S2 Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Ks. kirjastopolku. 7. luokan täydennys: Vahvistetaan monipuolisia tiedonhakutaitoja tietokirjoista ja verkosta. Arvioidaan tietolähteiden luotettavuutta ja kerrataan tekijänoikeudet. Harjoitellaan lähteiden merkitsemistä. 8. luokan täydennys: Vahvistetaan tiedonhakutaitoja. Harjoitellaan hankitun tiedon referoimista omin sanoin ja pohjatekstiin viitaten. 9. luokan täydennys: Käytetään monipuolisesti lähteitä esim. tutkielman teossa. Käsitellään lähteitä tekijänoikeuksien näkökulmasta. Harjoitellaan lähteisiin viittaamista suoraan lainauksin ja referoiden ja olennaisen tiedon etsimistä. Osataan tehdä lähdeluettelo.	L2, L4, L5, L6
T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista 7. luokan täydennys: Kannustaa oppilasta monipuolistamaan lukuvalinto-	S2 Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliik-	L1, L2, L4, L5

jaan ja kehittämään kaunokirjallisuuden ymmärtämistä. 8. luokan täydennys: Kannustaa oppilasta tutustumaan kaunokirjallisuuden genreihin ja syventämään ymmärrystä fiktion keinoista. 9. luokan täydennys: Kannustaa oppilasta käsittelemään kaunokirjallisuutta pohdiskellen, vertaillen ja käsitteitä käyttäen.	kaa (esim. runoissa) ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta 7. - 9. luokan täydennys: Ks. kirjastopolku. Kannustetaan lukudiplomin suorittamiseen ja käytetään kirjastoa. Luetaan vuodessa vähintään neljä teosta (nuortenkirjoja, klassikoita, nykykirjallisuutta ja tietokirjoja). Tarvittaessa eriytetään tarjoamalla oppilaalle esim. helpotettua kirjaa, äänikirjaa tai katkelmaa kokonais-teoksesta. Eläydytään luettuun esim. draaman avulla ja jaetaan lukukokemuksia. 7. luokan täydennys: Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja. Käytetään kirjallisuuden käsitteitä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. 8. luokan täydennys: Syvennetään kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja, erityisesti genrekirjallisuuden yhteydessä. Tutustutaan tekstiin, joka on vaikuttanut yhteiskunnallisesti. 9. luokan täydennys: Syvennetään kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja. Pohdiskellaan ja vertaillaan tekstejä esim. eettisestä tai yhteiskunnallisesta näkökulmasta (esim. tutkielma, pohdiskeleva essee, novellianalyysi).	
Tekstien tuottaminen		
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuk-	S3 Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä.	L2, L4, L5, L7

siaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	7. - 9. luokan täydennys: Kirjoitetaan erilaisia tekstejä yksin, parin kanssa ja ryhmässä. Kirjoittamisen lisäksi tuotetaan myös visuaalisia ja audiovisuaalisia tekstejä. Autetaan oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan kannustavan palautteen avulla. Tuotetaan tekstejä myös yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa. 7. luokan täydennys: Esim. kertomus, tiivistelmä, uutinen ja runo. 8. luokan täydennys: Esim. mielipidekirjoitus, referaatti, arvostelu ja tarina. 9. luokan täydennys: Esim. novelli, kirjallisuusanalyysi, raportti, kirjallisuustutkielma ja pohdiskelleva essee.	
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	S3 Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. 7. - 9. luokan täydennys: Opiskellaan eri tekstityyppien	L2, L4, L5

	ominaispiirteitä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista eri tarkoituksiin ja eri kohderyhmille. Tutkitaan opiskeltavien tekstityyppien elementtejä ja hyödynnetään opittuja tietoja omissa teksteissä.	
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana 7. luokan täydennys: Ohjata oppilasta vahvistamaan erityisesti tekstin suunnittelua ja oman tekstin kehittämistä saadun palautteen avulla. 8. luokan täydennys: Ohjata oppilasta vahvistamaan erityisesti oman tekstin jäsentämistä. 9. luokan täydennys: Ohjata oppilasta hallitsemaan prosessikirjoittamisen vaiheet ja arvioimaan itseään tekstin tuottajana.	S3 Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin 7. - 9. luokkien täydennys: Kirjoitetaan tekstejä yksin, pareittain ja ryhmässä. Harjoitellaan itse ja vertaisarviointia. Perehdytään tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opetellaan kehittämään omia tekstejä saadun palautteen avulla. 7. luokan täydennys: Harjoitellaan tekstin suunnittelutekniikoita (esim. ajatuskartta). 8. luokan täydennys: Harjoitellaan oman tekstin jäsentämistä (aloitus- ja lopetuskappale sekä käsittelykappaleiden järjestys) ja palautteen antamista ja saamista. 9. luokan täydennys: Tuotetaan vaiheittain laajempi teksti. Oppilas saa kannustavaa ja ohjaavaa palautetta tekstistään jo kirjoittamisprosessin aikana.	L2, L4, L5, L6
T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian	S3 Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun	L2, L4, L5, L6

käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista 7. luokan täydennys: Ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota oman tekstin sujuvuuteen ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa. 8. luokan täydennys: Ohjata oppilasta tuntemaan tekstien perusrakenteita ja yleiskielen piirteitä ja hyödyntämään tietoa omassa tekstissään. 9. luokan täydennys: Ohjata oppilasta tuntemaan yleiskielen konventiot sekä kirjoittamaan sujuvaa kieltä käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. 7. - 9. luokkien täydennys: Opitaan tiedostamaan ja erottamaan yleis- ja puhekielen eroja. 7. luokan täydennys: Kerrataan virke ja lause. Tunnistetaan pää- ja sivulauseet. Harjoitellaan kappalejakoja. Kerrataan aikamuodot. Kerrataan oikeinkirjoituksen perusasiat. 8. luokan täydennys: Hahmotetaan lauseiden ja virkkeiden rakenteita (lauseenjäsenet ja lauseke). Tarkastellaan suhtautumisen ilmaisutapoja ja harjoitellaan niiden käyttämistä omassa tekstissä (modukset). Syvennetään oikeinkirjoituksen hallintaa. 9. luokan täydennys: Harjoitellaan lauseenvastikkeiden käyttöä omassa tekstissä. Tarkastellaan oikeinkirjoituksen ongel-	

	makohtia (esim. kapulakielisyys ja rektio) sekä vahvistetaan oppilaan kykyä tuottaa sujuvaaasiatextiä.	
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvista- maan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilas- ta toimimaan eettisesti verkossa yksi- tyisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioit- taen 7. luokan täydennys:Harjaannutetaan oppilasta opiskelussa tarvittavien teks- tien tuottamiseen ja vahvistamaan tie- dönhakutaitojaan. 8. luokan täydennys:Harjaannutetaan oppilasta käyttämään lähteitä ja viit- taustapoja omassa tekstissään. 9. luokan täydennys: Harjaannutetaan oppilasta hallitse- maan tiedönhakuprosessin keskeiset vaiheet ja käyttämään lähteitä luonte- vasti osana omaa tekstiään tekijänoi- keuksia noudattaen.	S3 Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa. Ks. kirjastopolku. 7. luokan täydennys: Kerrataan opiskelussa tarvittavia tekstin tuottamisen taitoja (tiivis- telmä, muistiinpanot, ajatuskartta). Perehdytään tekijänoikeuksiin ja kerrataan nettietiket- ti. Harjoitellaan lähteiden merkit- semistä. 8. luokan täydennys: Harjoitellaan pohjateks- tin referoimista ja siihen viittaa- mista (esim. vastine). 9. luokan täydennys: Monipuolistetaan lähteiden käyt- töä ja viittaustapojen hallin- taa. Osataan tehdä lähdeluette- lo. Noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa.	L2, L4, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T15 ohjata oppilasta syventämään kie- litietoisuuttaan ja kiinnostumaan kie- len ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnis- tamaan kielen rakenteita, eri rekiste- reitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmär-	S4 Tutkitaan tekstejä ja niiden raken- tamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri re-	L1, L2, L4

tämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia 7. luokan täydennys: Ohjata oppilasta tekemään havaintoja kielen rakenteesta käsitteiden avulla. 8. luokan täydennys: Ohjata oppilasta tunnistamaan lauserakenteita ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia. 9. luokan täydennys: Ohjata oppilasta tunnistamaan ja käyttämään eri rekistereille ja tyyleille ominaisia piirteitä.	kistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. 7. luokan täydennys: Tarkastellaan kieltä erityisesti sanaluokkien ja sanojen taipumisen näkökulmasta. 8. luokan täydennys: Tarkastellaan kieltä erityisesti lauseenjäsenten ja suhtautumisen ilmaisemisen näkökulmasta. 9. luokan täydennys: Tehdään havaintoja kielen eri rekistereille ja tyyleille ominaisista piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn.	
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen 7. luokan täydennys: Kannustaa oppilasta tunnistamaan kirjallisuuden päälaajit. 8. luokan täydennys: Kannustaa oppilasta tunnistamaan keskeiset kirjallisuuden genret. 9. luokan täydennys: Kannustaa oppilasta tuntemaan kirjallisuuden vaihteita ja suomalaisen kulttuurin juuria.	S4 Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen. 7. - 9. luokan täydennys: Ks. kirjastopolku. Kannustetaan lukudiplomin suorittamiseen ja käytetään kirjastoa. Luetaan vuodessa vähintään neljä teosta (nuortenkirjoja, klassikoita, nykykirjallisuutta ja tietokirjoja). 7. luokan täydennys: Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin ja joihinkin alalajeihin. 8. luokan täydennys:	L1, L2, L4

	Tutustutaan kauhu-, rikos-, tieteis- ja fantasiakirjallisuuteen. 9. luokan täydennys: Tutustutaan suomalaisen kirjallisuuden historiaan ja tyylikausiin sekä nykykirjallisuuteen.	
T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi 7. - 8. lk täydennys: Ohjata oppilasta tutustumaan kulttuuriseen monimuotoisuuteen. 9. lk täydennys: Ohjata oppilasta tuntemaan suomalaista kansanperinnettä ja Kalevalaa sekä suomen kielen taustaa ja piirteitä.	S4 Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. 7. - 9. luokan täydennys: Tutustutaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja arvostetaan sitä. Tutustutaan kulttuurin eri ilmenemismuotoihin. Käydään mahdollisuuksien mukaan teatterissa ja elokuvissa ja tuotetaan itse esityksiä. 9. luokan täydennys: Tutustutaan kansanperinteeseen ja Kalevalaan. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimitysten tasolla.	L2, L4, L6, L7

Oppilaan oppimisen arviointi suomen kieli ja kirjallisuus - oppiaineessa vuosiluokilla 7–8

Vuosiluokilla 7-9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki neljä tavoitealuetta ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

HYVÄ OSAAMINEN	
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	7. lk Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan. Oppilas osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan ja pitää puheenvuoron ryhmässä. 8. lk Oppilas osaa perustella mielipiteensä ja ilmaista itseään spontaanissa puheenvuorossa. Oppilas osaa arvioida oman viestintänsä kehittämiskohteita.
Tekstien tulkitseminen	7. lk Oppilas käyttää tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas lukee, tulkitsee ja arvioi erilaisia tekstejä. Oppilas osaa analysoida nuortenkirjan tai novellin käyttämällä kaunokirjallisuuden käsitteitä. Oppilas tuntee tiedonhaun prosessin vaiheet. Oppilas lukee neljä kirjaa ja osaa jakaa lukukokemuksiaan. 8. lk Oppilas osaa referoida käyttämäänsä pohjatekstiä ja viitata siihen. Oppilas lukee, tulkitsee ja arvioi erilaisia tekstejä. Oppilas tunnistaa mediatekstien vaikuttamisen keinoja ja arvioi niitä kriittisesti. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta. Oppilas lukee neljä kirjaa ja osaa analysoida ja tulkita niitä.
Tekstien tuottaminen	7. lk Oppilas tuottaa erilaisia tekstejä prosessina ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja. Oppilas osaa suunnitella tekstinsä. Oppilas hallitsee yleiskielen konventioita. Oppilas tunnistaa lausetyypit ja kaikki aikamuodot. Oppilas osaa merkitä lähdetiedot omaan tekstiinsä. 8. lk Oppilas tuottaa erilaisia tekstejä prosessina ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja sekä antaa ja vastaanottaa

	palautetta teksteistä. Oppilas osaa jäsenellä tekstinsä (aloitus- ja lopetuskappale sekä käsittelykappaleet). Oppilas hallitsee yleiskielen konventioita. Oppilas käyttää omassa tekstissään erilaisia suhtautumisen ilmaisutapoja ja ymmärtää lauseenjäsennyksen periaatteet. Oppilas osaa viitata pohjatekstiin ja merkitä lähteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	7. lk Oppilas osaa tehdä havaintoja kielen rakenteesta käsitteiden avulla. Oppilas tunnistaa kirjallisuuden päälaajat ja joitain alalajeja. Oppilas tuntee suomalaista kulttuuria ja arvostaa sitä. 8. lk Oppilas tunnistaa lauserakenteita ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia. Oppilas tunnistaa keskeiset kirjallisuuden tyylivirtaukset ja genret. Oppilas tuntee suomalaista kulttuuria ja arvostaa sitä.

Arvioinnissa on hyvä käyttää apuna myös [Mikkelin lisäyksiä suullisen ja numeerisen arvioinnin tueksi](#).

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Yhdeksännen luokan arvioinnissa otetaan huomioon [valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit](#).

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1	Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	Oppilas osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1	Vuorovaikutus ryhmässä	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata oppilasta monipuolis-	S1	Kokonaisuutensa ja	Oppilas osaa ilmaista itseään

tamaan kokonaisilmaisun taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.		esiintymisen taidot	ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisa alueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	S2	Tekstinymmärtämisen strategiat	Oppilas osaa käyttää tekstiymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2	Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin, pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituksia.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.

T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	S2	Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin. Oppilas löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Oppilas lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.
Tekstien tuottaminen			
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita tekstin tuottajana	S3	Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Oppilas osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana.
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	S3	Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana	S3	Tekstien tuottamisen prosessien hallinta	Oppilas osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.
T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoitamista ja vahvistamaan tietoa ja viestintäteknologian käyttöä tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista	S3	Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito	Oppilas tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokattaessaan. Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja tietoa- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.	S3	Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa käyttää omassa teksteissään muualta hankittua tietoa. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.
T16 kannustaa oppilasta avar-tamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen	S4	Kirjallisuuden tuntemuksen, -kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Oppilas tuntee kirjallisuuden vaihteita ja suomalaisen kulttuurin juuria. Oppilas tuntee kirjallisuuden päälaajat ja on lukenut sovitut kirjat.
T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	S4	Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa kuvailla äidinkielen merkitystä ja suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.

RUOTSIN KIELI JA KIRJALLISUUS (SVENSKA OCH LITTERATUR)

Läroämnets uppdrag samt målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet, som är inskrivna under rubriken Modersmål och litteratur, gäller för alla lärokursen inom läroämnets modersmål och litteratur, alltså även för lärokursen svenska och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Svenska språket är det ena av Finlands två nationalspråk och lärokursen i svenska och litteratur undervisas i samma omfattning och med samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, dock med vissa mindre avvikelser som beror på språkliga och kulturella särdrag. Läroämnets centrala kulturbärande uppdrag i de svenska skolorna i Finland är även viktigt att betona. Elevernas skolspråk och språkmedvetenhet ska kontinuerligt stödjas, parallellt med att flerspråkighet ska användas som en resurs. Elevernas varierande språkbakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen i modersmål och litteratur och även i alla övriga läroämnen.

I **årskurserna 7-9** är det speciella uppdraget för undervisningen att stödja eleverna i att utveckla allt mer mångsidig kompetens i att lära sig och kommunicera och att utveckla en bredare kompetens i multilitteracitet. Eleverna utvecklar och breddar sin språkliga medvetenhet, sin textvärld och sin kulturella kompetens. Inom undervisningen handleder man eleverna att anpassa sitt språkbruk till situationen och att uttrycka sig och kommunicera i olika kontexter. Även språkliga och kommunikativa färdigheter som behövs i de fortsatta studierna och i arbetslivet ligger i fokus. Inom litteraturundervisningen sporrar man eleverna till mångsidiga läsupplevelser.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska och litteratur i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer	I1	K2, K3, K6, K7
M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val	I1	K1, K2, K3, K7
M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama	I1	K1, K2, K3, K7
M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter	I1	K1, K2, K6, K7

er i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala		
Att tolka texter		
M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas	I2	K1, K2, K4
M6 erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp	I2	K1, K2, K4, K5
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet	I2	K1, K2, K4
M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt	I2	K2, K4, K5, K6
M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion	I2	K1, K2, K4, K5
Att producera texter		
M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	I3	K2, K4, K5, K7
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågasvarande textgenre och situation	I3	K2, K4, K5
M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent	I3	K2, K4, K5, K6
M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket	I3	K2, K4, K5, K6
M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda	I3	K2, K4, K5, K7

sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler		
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem	I4	K1, K2, K4
M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld	I4	K1, K2, K4
M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former	I4	K2, K4, K6, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska och litteratur i årskurs 7–9

I1 Att kommunicera: Eleverna stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer, även utanför skolan. De ökar sin medvetenhet om betydelsen av sina egna och andras kommunikativa val. De tränar sig i att lyssna och tala genom att utbyta idéer, argumentera, förhandla och lösa problem, övar sig i att motivera sina åsikter och analysera sina styrkor och utvecklingsområden som kommunikatörer. De bekantar sig också med teatern som konstform och med teaterns uttrycksmedel genom dramaövningar. Eleverna får övning i att använda olika retoriska medel då de kommunicerar. De övar sig i att hålla förberedda muntliga anföranden och presentationer och att åskådliggöra det de vill kommunicera. De övar sig även att utvärdera sina egna kommunikativa färdigheter och analysera vilka färdigheter som bör utvecklas.

I2 Att tolka texter: Elevernas texttolkningsförmåga fördjupas genom att de läser, analyserar och tolkar fiktiva texter och faktatexter i olika former: litteratur, faktatexter och texter i tryckta, elektroniska och audiovisuella medier. De funderar över texters olika syften och mottagare och får öva sig att ställa frågor till de texter de arbetar med. Eleverna fördjupar sin läsförståelse genom att förutspå en texts innehåll, sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser och formulera frågor utifrån en text, omformulera texter och ställa ny information i relation till sin tidigare kunskap. De iakttar även sin egen läsutveckling. Eleverna bekantar sig också med olika slag av förklarande och argumenterande texter och de språkliga drag som är utmärkande för dessa textgenrer. Eleverna ska kunna skilja mellan åsikter och fakta, referat och argumentation, peka på förhållanden mellan företeelser och hur man uttrycker t.ex. förhållningssätt och affektivitet. De reflekterar över texters syfte och målgrupp och ställer läsarkritiska frågor till texterna. Då eleverna läser litteratur

reflekterar de över sina egna livserfarenheter i relation till det de läst och analyserar sina läsupplevelser. De vidgar sitt läsande från ungdomslitteratur till allmän litteratur, både fiktion och fakta. De analyserar även texter som kombinerar bild, ljud och text och uttryckssätten i sådana texter. De övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta. De lär sig om symboler och bildspråk och fördjupar sin kännedom om berättarteknik. De bekantar sig med informationssökningens olika faser, med olika informationskällor och hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor.

I3 Att producera texter: Eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. De övar sig att producera texter steg för steg och att ge och ta emot respons i olika skeden av textproduktionsprocessen. De övar sig i att avgöra syftet med olika texter och att använda kriterier för att bedöma texter. Eleverna studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter. De lär sig anpassa textinnehållet och språket i sina texter för olika syften och målgrupper och att ta emot och ge respons under olika faser av textproduktionen. Eleverna undersöker olika element i skriftspråket och de övar sig i att dra nytta av denna kunskap då de producerar egna texter. Eleverna fördjupar även sina kunskaper om standardskriftspråket. De lär sig identifiera stycken, menings- och satsstrukturer, att undersöka olika sätt att uttrycka förhållanden mellan företeelser samt att känna igen olika register och stildrag. De undersöker olika tidsformer och laborerar med dessa i sina egna texter. De bekantar sig med förkortningar, främmande ord och sifferuttryck och lär sig använda alla dessa kännetecken då de skapar egna texter. Eleverna förbättrar sin förmåga att producera texter som behövs i studierna, såsom att referera, göra sammandrag och anteckningar och att använda källor och källhänvisningar i sina egna texter och de lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna använder och analyserar på mer avancerad nivå språkliga strukturer, de nordiska grannspråken, kulturella fenomen samt litteratur inom många olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld. Eleverna tolkar texter och deras språkliga uppbyggnad, betydelser och syften och använder gängse begrepp för att diskutera språkliga drag och socio-kulturella fenomen. Eleverna fördjupar sina kunskaper om det skrivna standardspråket, olika stilnivåer och svenska språkets satsbyggnad med fokus på ordföljd, struktur, sats, satsdelar och mening. De svenska språkdragen analyseras även genom kontrastiv jämförelse med andra språk. Eleverna bekantar sig med det svenska språkets utveckling och historia, med språkbruket i Finland och Norden och regionala varianter i svenskan i Finland. De undersöker hur olika språk påverkar varandras ordförråd och namnskick. Eleverna bekantar sig med kulturbegreppet och med olika former av kultur såsom folklöre, film, teater, muntlig tradition och olika slag av mediekultur. De vidgar sin kultursfär till hela Finland, Sverige och det övriga Norden och även till andra länder och kulturer i världen. Eleverna diskuterar etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och i olika språksituationer. De bekantar sig med olika skeden inom finlandssvensk, annan finländsk och svensk litteratur, med ungdomsböcker och klassiska och moderna verk samt faktaböcker. Eleverna övar sig även i att analysera och tolka litteratur, de laborerar med litteraturens huvudgenrer, några undergenrer och stilriktningar och blir vana att använda sig av textanalytiska begrepp. Eleverna uppmuntras att använda bibliotekstjänster både aktivt och mångsidigt.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömning i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet åtta
Att kommunicera			
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer	I1	Förmåga att kommunicera i olika slag av kommunikationsmiljöer	Eleven kan kommunicera målinriktat i olika slag av kommunikationsmiljöer och -situationer, visar att hen förstår andras inlägg och kan iaktta hur den egna kommunikationen påverkar andra.
M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val	I1	Förmåga att kommunicera i grupp	Eleven kan uttrycka sina åsikter och motivera dem på ett trovärdigt sätt, beaktar andras åsikter och samarbetar med andra i kommunikations-situationer.
M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikations-situationer, även genom drama	I1	Förmåga att uttrycka sig med retoriska hjälpmedel och uppträda inför publik	Eleven kan uttrycka sig såsom situationen och ändamålet kräver och använda sig av retoriska grepp. Eleven kan framföra både ett spontant och ett förberett anförande eller diskussionsinlägg, ta hänsyn till sin publik och använda några retoriska knep för att åskådliggöra sitt budskap.
M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala	I1	Förmåga att utveckla sina kommunikativa färdigheter	Eleven kan utvärdera sin kommunikativa kompetens i olika kommunikationsmiljöer på basis av feedback från andra och vet vilka områden som behöver utvecklas.
Att tolka texter			
M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas	I2	Behärskande av lässtrategier	Eleven kan självständigt använda sig av lässtrategier. Eleven kan utvärdera sin egen läskunnighet och namnge de områden hen behöver utveckla.
M6 att erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp	I2	Multilitteracitetskompetens och förmåga att bredda sin textvärld	Eleven kan med hjälp av handledning bruka och analysera många olika slag av texter också sådana typer av texter som är obekanta för eleven samt använda några analytiska begrepp.
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet,	I2	Förmåga att analysera och tolka texter	Eleven kan granska texter kritiskt, känner igen olika textgen-

förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet			rer och kan beskriva några språkliga och textuella drag i förklarande, instruerande och argumenterande texter samt förstår att olika texter har olika upphov och syften.
M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt	I2	Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven kan namnge de centrala faserna vid informations-sökning och vet var och hur man kan söka information. Eleven kan värdera vilken information som är användbar och avgöra vilka källor som är tillförlitliga.
M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion	I2	Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter samt att ge uttryck för sin läserfarenhet	Eleven kan tolka fiktiva texter, använda centrala textanalytiska begrepp och kan koppla texterna till en kontext. Eleven hittar självmant lämpliga texter, läser flera böcker och breddar villigt samt delar med sig av sina läserfarenheter.
Att producera texter			
M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	I3	Förmåga att uttrycka tankar och producera olika slag av texter (multilitteracitet) och bredda sin textvärld	Eleven producerar under handledning texter som är nya för eleven och testat olika sätt och metoder att producera texter för att uttrycka sina åsikter. Eleven kan beskriva sig själv som textproducent.
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågasvarande textgenre och situation	I3	Kunskap om och förmåga att använda textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och använda de uttryckssätt som kännetecknar ifrågasvarande textgenre.
M 12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent	I3	Kunskap om och förmåga att använda textproduktions-processer	Eleven kan namnge de olika etapperna vid textproduktion och kan arbeta med dem både individuellt och i grupp. Eleven kan ge och ta emot respons på sina texter och kan utvärdera sina egna färdigheter i textproduktion och uttrycka sina utvecklingsbehov på området.
M 13 handleda eleven att utveckla sin skriftfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin	I3	Skrivkompetens och förmåga att tillämpa skriftspråkets konvent-	Eleven känner till skriftspråkets grundläggande strukturer och det skrivna standardspråkets

förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket		ioner	normer och kan använda dessa vid produktion och bearbetning av sina texter. Eleven skriver flytande för hand och digitalt.
M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga normer	I3	Förmågan att använda och presentera information och tillämpa upphovsrättsliga normer (etiska normer för kommunikation)	Eleven kan i sina texter använda information från olika håll. Eleven kan göra anteckningar, komprimera information och använda olika källor i sina egna texter samt uppge dessa. Eleven kan tillämpa normerna för upphovsrätt och ange sina källor.
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem	I4	Språklig medvetenhet	Eleven kan beskriva språkliga och textuella särdrag i texter, fundera över deras betydelser och samt beskriva skillnader mellan olika språkliga varianter och särdrag.
M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld	I4	Litteraturkunskap och kulturkännedom samt hur läsutvecklingen fortskridit	Eleven har insikt i kulturell mångfald och kan beskriva sina egna kulturella erfarenheter. Eleven känner till svenska språkets historia, något om de nordiska grannspråken samt litteraturens olika skeden. Eleven har grepp om litteraturens huvudgenrer och har läst de böcker som man har avtalat om inom ämnet.
M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former	I4	Förmåga att reflektera över den språkliga identiteten	Eleven kan beskriva den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och förstår språkets och modersmålet(n)s innebörd för en individ och det svenska språkets plats bland språken i världen.

SAAMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Saamen kielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhuttujen saamen kielten säilymistä elävänä ja vahvistaa niiden asemaa muiden kielten rinnalla. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, saamenkielisen yhteisön ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyytään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritautan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Saamen kieltä ja kirjallisuutta voidaan opettaa jollakin Suomessa puhutuista saamen kielistä: inarin-, koltan- tai pohjoissaamen kielellä. Kieli on sekä opetuksen kohde että väline. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus syntyvät, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Eri saamen kielet huomioidaan erityisesti saamelaiskulttuurien alueelliseen variaatioon tutustumisen yhteydessä. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Saamen kieli ja kirjallisuus

-oppimäärässä kulttuurisisällöistä keskeisiä ovat sanataiteen, teatteritaiteen ja draaman sekä median lisäksi kertomusperinne, saamelainen lyriikka (livđe, leu'dd, luohti), kieliyhteisön tavat, perinteet, taide, saamelainen elämäntapa ja historia.

Vuosiluokilla 7–9 saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaiden saamen kielen taitoa. Oppilaat tutustuvat erilaisiin puhuttuihin ja kirjoitettuihin teksteihin sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Oppilaiden suhde saamenkieliseen kirjallisuuteen, kertomus- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja monipuolistuu. Oppilaat syventävät kielen ominaispiirteiden osaamistaan ja hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan. Oppilaiden arvostus saamen kieltä kohtaan vahvistuu ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti kasvaa. Oppilaat ymmärtävät saamen kielen aseman ja oman mahdollisuutensa kielen ylläpitäjänä ja edistäjänä.

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältoalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		

T1 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja perustelemaan mielipiteitään tarjoamalla monimuotoisia tilaisuuksia vuorovaikutuksen harjoitteluun	S1	L1, L6, L7
T2 rohkaista oppilasta kehittämään sosiaalisia taitojaan ohjaamalla monipuoliseen vuorovaikutukseen sekä taitoon antaa ja vastaanottaa palautetta	S1	L1, L7, L2
T3 kannustaa oppilasta kehittämään ja monipuolistamaan viestintätaitojaan erilaisissa puheviestintäympäristöissä ohjaamalla kulttuuriväliseen dialogiin ja toimimaan monenlaisten ihmisten kanssa erityisesti saamen kielellä	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 rohkaista oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia tietoja ja taitoja	S2	L1, L4, L6
T5 ohjata oppilasta monipuolistamaan tekstimaailmaansa, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia tekstejä, media- ja asiatekstejä ja käyttämään niitä tiedonhankintaan, elämysten saamiseen ja lukuinnon tukemiseen	S2	L1, L3, L4
T6 ohjata oppilasta arvioimaan lukutaitoaan ja havaitsemaan sen kehittämistarpeita harjoittelemalla itselleen sopivia luku- ja opiskelustrategioita	S2	L1, L3, L6
T7 ohjata oppilasta analysoimaan ja tulkitsemaan kirjallisuutta sekä käyttämään siinä tarvittavia käsitteitä sekä tekemään havaintoja saamelaisten ja muiden alkuperäiskansojen teksteistä ja tulkitsemaan niitä	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään monimuotoisten tekstien avulla erilaisissa viestintäympäristöissä	S3	L1, L4, L5, L7
T9 ohjata oppilasta laajentamaan tekstilajien tuntemustaan tarjoamalla tilaisuuksia erityisesti kantaa ottavien, ohjaavien ja pohtivien monimuotoisten tekstien tuottamiseen sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3	L1, L3, L4
T10 tukea oppilasta sujuvoittamaan kirjoittamistaan ja auttaa häntä valitsemaan kuhunkin tekstilajiin, kohderyhmälle ja tilanteeseen sopiva ilmaisutapa sekä vahvistaa kirjoitetun yleiskielen hallintaa	S3	L1, L4, L6
T11 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tuottamaan tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta, innostaa vahvistamaan tiedon hankinnan ja arvioinnin taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä omassa tekstissä tekijänoikeuksia, eettistä verkossa viestimistä ja yksityisyyttä kunnioittaen	S3	L3, L5, L6, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T12 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja ohjata häntä kiinnostumaan saamen kielen ilmiöistä ja tunnistamaan kielen eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä sekä ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	L2, L6, L7
T13 ohjata oppilasta tiedostamaan saamelaisuus voimavarana saamelaisen kulttuurin ja kielen monimuotoisuuden kautta sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään ymmärtämällä saamen kielen merkitystä ja juuria	S4	L2, L3

T14 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan, saamenkieliseen kirjallisuuteen ja mediaan sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässä	S4	L2, L3
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T15 kannustaa oppilasta monipuolistamaan eri oppiaineissa tarvittavaa kielitaitoa sekä hyödyntämään saamen kielen taitoa kaikessa oppimisessa	S5	L1, L2
T16 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan saamen kielellä ja muilla kielillä tapahtuvassa tiedonhaluisessa, osallistuvassa ja tutkivassa oppimisessa	S5	L1, L4, L5

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kuuntelemisen ja keskustelemisen taitoja arkielämässä ja toimimista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kuten ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä, yleisön huomioon ottamista, palautteen antamista ja vastaanottamista. Arvioidaan ja kehitetään omia vuorovaikutustaitoja sekä havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Syvennetään draaman toimintamuodoin oppilaiden kykyä käyttää itsensä ilmaisemisessa puheen ja kokonaisilmaisun keinoja. Tarjotaan mahdollisuuksia tutustua teatteriin taidemuotona ja harjoittaa omia esiintymistaitoja.

S2 Tekstien tulkitseminen: Syvennetään lukutaitoa ja tekstien tulkinnan taitoja lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan, tutustumalla eri tekstilajeihin sekä hyödyntämällä tekstin ymmärtämisen strategioita. Tutustutaan monimuotoisiin, erityisesti pohtiviin, kantaa ottaviin ja ohjaaviin teksteihin ja niiden keskeisiin kielellisiin piirteisiin. Harjoitellaan kriittistä lukutaitoa ja kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta erilaisin kriteerein. Syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Opitaan tunnistamaan ja tulkitsemaan saamen kielen kuvallisuutta, metaforia ja symboliikkaa. Tutustutaan muiden alkuperäiskansojen teksteihin ja tulkitaan niitä.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan. Opiskellaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien, pohtivien ja kantaa ottavien tekstien tekstuaalisia, visuaalisia ja

kielellisiä piirteitä sekä tekstin tuottamisen vaiheita. Tutkitaan monimuotoisten tekstien elementtejä kuten otsikointia, kappalejaon perusteita, erilajisten tekstien tyypillisiä kokonaisrakenteita ja tekstin sidosteisuutta sekä sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä, konventioista ja erilaisista tavoista ilmaista aikaa. Opitaan hyödyntämään opittua tietoa omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja opitaan kielen käsitteitä. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyliille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan saamen kielelle tyypillisiin piirteisiin. Tutustutaan saamen kielten kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin ja saamen kielten vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja saamelaiskulttuurin ilmenemismuotoihin sekä tarjotaan mahdollisuuksia myös itse osallistua kulttuurin tuottamiseen. Pohditaan kielen, kulttuurin ja identiteettien välistä suhdetta ja eri kulttuurien heijastumista monimuotoisiin teksteihin. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin sekä yleisen, suomalaisen ja saamelaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan saamelaisen kirjallisuuden keskeisiä teoksia ja saamelaista nykykirjallisuutta. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan sekä saamenkielisen median hyödyntämiseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Syvennetään ja sovelletaan eri oppiaineiden sanaston ja käsitteistön osaamista muun muassa tutkimalla, tuottamalla ja tulkitsemalla sekä erilaisia oppimisympäristöjä hyödyntämällä.

Saamen kielen ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja perustelemaan mielipiteitään tarjoamalla monimuotoisia tilaisuuksia vuorovaikutuksen harjoitteluun	S1	Itsensä ilmaiseminen, mielipiteen ilmaisu ja perustelu	Oppilas osaa ilmaista itseään ja mielipiteitään.
T2 rohkaista oppilasta kehittämään sosiaalisia taitojaan ohjaamalla monipuoliseen vuorovaikutukseen sekä taitoon antaa ja	S1	Vuorovaikutus, palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti vuorovaikutustilanteisiin sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.

vastaanottaa palautetta			
T3 kannustaa oppilasta kehittämään ja monipuolistamaan viestintätaitojaan erilaisissa puheviestintäympäristöissä ohjaamalla kulttuurienväliseen dialogiin ja toimimaan monenlaisten ihmisten kanssa erityisesti saamen kielellä	S1	Viestintätaidot	Oppilas osaa käyttää viestinnän taitojaan erilaisissa viestintäympäristöissä ja osaa kommunikoida ja toimia saamen kielellä
Tekstien tulkitseminen			
T4 rohkaista oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia tietoja ja taitoja	S2	Tekstin erittely ja tulkinta	Oppilas osaa eritellä ja tulkita kriittisesti tekstejä. Hän ymmärtää lukemansa ja osaa analysoida sitä.
T5 ohjata oppilasta monipuolistamaan tekstimaailmaansa, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia tekstejä, media- ja asiatekstejä ja käyttämään niitä tiedonhankintaan, elämysten saamiseen ja lukuinnon tukemiseen	S2	Tekstitaidot tekstien tulkitsemisessa ja tiedon hankinta	Oppilas tuottaa ja käyttää monimuotoisia fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä sekä osaa hankkia tarvitsemaansa tietoa eri lähteistä.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan lukutaitoaan ja havaitsemaan sen kehittämistarpeita harjoittelemalla itselleen sopivia luku- ja opiskelustrategioita	S2	Oman lukutaidon analysointi ja lukustrategiat	Oppilas osaa arvioida lukutaitoaan realistisesti ja havaita kehittämistarpeita sekä valita sopivia lukemisen strategioita.
T7 ohjata oppilasta analysoimaan ja tulkitsemaan kirjallisuutta sekä käyttämään siinä tarvittavia käsitteitä sekä tekemään havaintoja saamelaisten ja muiden alkuperäiskansojen teksteistä ja tulkitsemaan niitä	S2	Kirjallisuuden analysoiminen ja tulkinta	Oppilas osaa tulkita ja analysoida tekstejä ja käyttää kirjallisuuden tarkastelussa tarvittavia peruskäsitteitä.
Tekstien tuottaminen			

T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään monimuotoisten tekstien avulla erilaisissa viestintäympäristöissä	S3	Tekstitaidot tekstien tuottamisessa	Oppilas osaa tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä sekä perustella näkemyksiään erilaisissa viestintäympäristöissä.
T9 ohjata oppilasta laajentamaan tekstilajien tuntemustaan tarjoamalla tilaisuuksia erityisesti kantaa ottavien, ohjaavien ja pohtivien monimuotoisten tekstien tuottamiseen sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3	Tekstilajien hallinta, tekstien tuottaminen, omien taitojen havainnointi	Oppilas hallitsee opetetut tekstilajit ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja omissa teksteissään sekä tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa tekstin tuottajana.
T10 tukea oppilasta sujuvoittamaan kirjoittamistaan ja auttaa häntä valitsemaan kuhunkin tekstilajiin, kohderyhmälle ja tilanteeseen sopiva ilmaisutapa sekä vahvistaa kirjoitetun yleiskielen hallintaa	S3	Kirjoittamisen sujuvuus ja kirjoitetun yleiskielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Oppilas osaa valita kuhunkin tekstilajiin, kohderyhmälle ja tilanteeseen sopivan ilmaisutavan. Oppilas tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatessaan.
T11 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tuottamaan tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta, innostaa vahvistamaan tiedon hankinnan ja arvioinnin taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä omassa tekstissä tekijänoikeuksia, eettistä verkossa viestimistä ja yksityisyyttä kunnioittaen	S3	Tekstin tuottamisen prosessien hallinta, tiedon hankinta ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.
kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T12 ohjata oppilasta syventämään	S4	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä,

kielitietoisuuttaan ja ohjata häntä kiinnostumaan saamen kielen ilmiöistä ja tunnistamaan kielen eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä sekä ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia			pohtii niiden merkityksiä ja osaa kuvailla eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.
T13 ohjata oppilasta tiedostamaan saamelaisuus voimavarana saamelaisen kulttuurin ja kielen monimuotoisuuden kautta sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään ymmärtämällä saamen kielen merkitystä ja juuria	S4	Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa perustella äidinkielen merkitystä ja kuvailla saamen kielen asemaa muiden kielten joukossa.
T14 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan, saamenkieliseen kirjallisuuteen ja mediaan sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässä	S4	Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Oppilas tuntee kirjallisuuden vaihteita ja saamelaisen kulttuurin juuria. Oppilas tuntee kirjallisuuden päälatit ja on lkenut sovitut kirjat.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T15 kannustaa oppilasta monipuolistamaan eri oppiaineissa tarvittavaa kielitaitoa sekä hyödyntämään saamen kielen taitoa kaikessa oppimisessa	S5	Eri tiedonaloilla käytettävän kielen hallinta	Oppilas osaa käyttää kieltä eri tiedonaloille ominaisella tavalla ja hahmottaa niiden yhteyden arkikieleen.
T16 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan saamen kielellä ja muilla kielillä tapahtuvassa tiedonhaluudessa, osallistuvassa ja tutkivassa oppimisessa	S5	Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä pysyy suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

ROMANIKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Romanikielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhutun romanikielen säilymistä elävänä ja vahvistaa sen asemaa muiden kielten rinnalla. Oppimäärää voivat opiskella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on romanikieli. Opetus vastaa yhteistyössä kotien ja romanikielisen yhteisön kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyyttään hyödyntäen. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille vähemmistöille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Oppilaiden romanikielen osaamisen lähtötaso otetaan huomioon kielellisesti virikkeisen oppimisympäristön rakentamisessa ja opetusmenetelmien valinnassa. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus muodostuvat, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Kodin ja koulun yhteistyö sekä monimediaiset oppimisympäristöt antavat mahdollisuuden kielen käyttöalueen laajentumiseen koulun ulkopuolelle.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Romanikielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Romanikulttuuriin kuuluu vahva kerronta-, musiikki- ja käsityöperinne, jota hyödynnetään opetuksessa.

Vuosiluokilla 7–9 romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaiden romanikielen taitoa. Oppilaat tutustuvat erilaisiin puhuttuihin ja kirjoitettuihin teksteihin sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Oppilaiden suhde romanikieliseen kirjallisuuteen, kertomus- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja monipuolistuu. Oppilaat syventävät kielen ominaispiirteiden osaamistaan ja hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan. Oppilaiden arvostus romanikieltä kohtaan vahvistuu ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti kasvaa. Oppilaat ymmärtävät romanikielen aseman ja oman mahdollisuutensa kielen ylläpitäjänä ja edistäjänä.

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisällöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		

T1 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään romanikielellä sekä toimimaan monikielisissä ja -kulttuurisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L2, L7
T2 ohjata oppilasta rakentamaan vuorovaikutukseen, kehittämään ilmaisuaan sekä kykyään antaa ja vastaanottaa palautetta	S1	L2, L7
T3 kannustaa oppilasta monipuolistamaan vuorovaikutus- ja esiintymistaitojaan erilaisissa ympäristöissä ja rohkaista häntä käyttämään romanikieltä eri-ikäisten kanssa	S1	L2, L4, L5
Tekstien tulkitseminen		
T4 rohkaista oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia tietoja ja taitoja	S2	L1, L4
T5 ohjata oppilasta käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia tekstejä tiedonhankintaan, elämysten saamiseksi ja luokituksen tukemiseksi	S2	L1, L4
T6 ohjata oppilasta arvioimaan lukutaitoaan ja havaitsemaan sen kehittämistarpeita harjoittelemalla itselleen sopivia luku- ja opiskelustrategioita	S2	L1, L3, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään monimuotoisten tekstien avulla erilaisissa viestintäympäristöissä	S3	L1, L4, L5
T8 tukea oppilasta laajentamaan tekstilajien tuntemustaan, sujuvoittamaan kirjoittamistaan sekä auttaa häntä tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3	L1, L4
T9 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tuottamaan tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta, innostaa vahvistamaan tiedon hankinnan ja arvioinnin taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä omassa tekstissä tekijänoikeuksia, eettistä verkossa viestimistä ja yksityisyyttä kunnioittaen	S3	L4, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta syventämään tietouttaan romanikielen piirteistä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	L2, L7
T11 ohjata oppilasta tiedostamaan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitys ja tukea häntä kehittämään omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään	S4	L2, L7

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kuuntelemisen ja keskustelemisen taitoja arkielämässä ja toimimista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan valmisteltujen puheesitysten pitämistä, yleisön huomioon ottamista, palautteen antamista ja sen vastaanottamista.

Arvioidaan ja kehitetään omia vuorovaikutus- ja esiintymistaitoja. Tarjotaan mahdollisuuksia itsensä ilmaiseeseen draaman keinoin.

S2 Tekstien tulkitseminen: Syvennetään lukutaitoa ja tekstien tulkinnan taitoja lukemalla ja tutkimalla monimuotoisia tekstejä. Tutustutaan erityisesti kantaa ottaviin, ohjaaviin ja pohtiviin teksteihin ja niiden keskeisiin kielellisiin piirteisiin. Eläydytään luettuun, pohditaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Harjoitellaan tekstien analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, kantaa ottavia, ohjaavia ja pohtivia tekstejä. Opiskellaan tekstin tuottamisen vaiheita. Tutkitaan monimuotoisten tekstien elementtejä kuten otsikointia, kappalejaon perusteita ja erilajisten tekstien tyypillisiä kokonaisrakenteita. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun romanikielen piirteistä. Hyödynnetään opittua tietoa omien tekstien tuottamisessa ja muokkaamisessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan niiden käyttöä omia tekstejä tuottaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja opitaan kielen käsitteitä. Tutustutaan Suomen romanikielen uhanalaisuuteen ja kielen sukulaisuussuhteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja romanikulttuurin ilmenemismuotoihin sekä tarjotaan mahdollisuuksia myös itse osallistua kulttuurin tuottamiseen. Pohditaan kielten, kulttuurien ja identiteettien välistä suhdetta. Kannustetaan aktiiviseen lukuharrastukseen ja tutustutaan romanikieliseen mediaan.

Romanikieli ja kirjallisuus –oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään romanikielellä sekä toimimaan monikielisissä ja -kulttuurisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Viestintä vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa viestiä romanikielellä erilaisissa tilanteissa.
T2 ohjata oppilasta rakentamaan vuorovaikutukseen, kehittämään ilmaisuaan sekä kykyään antaa ja vastaanottaa palautetta	S1	Rakentava vuorovaikutus, ilmaisu, taito antaa ja vastaanottaa palautetta	Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteissa rakentavasti, ilmaista ja perustella mielipiteitään sekä antaa ja vastaanottaa palautetta.
T3 kannustaa oppilasta monipuolistamaan	S1	Kokonaisilmaisu ja esiintymisen taidot	Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen

vuorovaikutus- ja esiintymistaitojaan erilaisissa ympäristöissä ja rohkaista häntä käyttämään romanikieltä eri-ikäisten kanssa			mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja.
Tekstien tulkitseminen			
T4 rohkaista oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia tietoja ja taitoja	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa eritellä ja tulkita kriittisesti tekstejä, ymmärtää lukemansa ja osaa analysoida sitä.
T5 ohjata oppilasta käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia tekstejä tiedonhankintaan, elämysten saamiseksi ja lukuinnon tukemiseksi	S2	Tekstimaailman monipuolistaminen ja tiedon hankinta	Oppilas tuottaa ja käyttää monimuotoisia fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä sekä osaa hankkia tarvitsemaansa tietoa eri lähteistä.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan lukutaitoaan ja havaitsemaan sen kehittämistarpeita harjoittelemalla itselleen sopivia luku- ja opiskelustrategioita	S2	Oman lukutaidon analysointi ja lukustrategiat	Oppilas osaa arvioida lukutaitoaan realistisesti ja havaita kehittämistarpeita sekä valita sopivia lukemisen strategioita.
Tekstien tuottaminen			
T7 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään monimuotoisten tekstien avulla erilaisissa viestintäympäristöissä	S3	Tekstitaidot tekstien tuottamisessa	Oppilas osaa tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä sekä perustella näkemyksiään erilaisissa viestintäympäristöissä.
T8 tukea oppilasta laajentamaan tekstilajien tuntemustaan, sujuvoittamaan kirjoittamistaan sekä auttaa häntä tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3	Tekstilajien hallinta ja tekstin tuottaminen sekä omien taitojen havainnointi	Oppilas hallitsee opetetut tekstilajit ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja sekä tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa tekstin tuottajana.
T9 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tuottamaan tekstiä yhdessä muiden kanssa	S3	Tekstin tuottamisen prosessien hallinta, tiedon hankinta ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta.

sekä vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta, innostaa vahvistamaan tiedon hankinnan ja arvioinnin taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä omassa tekstissä tekijänoikeuksia, eettistä verkossa viestimistä ja yksityisyyttä kunnioittaen			Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 ohjata oppilasta syventämään tietouttaan romanikielen piirteistä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Romanikielen piirteiden hallinta	Oppilas tunnistaa ja osaa käyttää romanikielen keskeisiä piirteitä.
T11 ohjata oppilasta tiedostamaan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitys ja tukea häntä kehittämään omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään	S4	Kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.

VIITTOMAKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Erityisenä tehtävänä on tukea suomalaisten viittomakielten säilymistä elävänä. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, viittomakielisen yhteisön ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyyttään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjaa heitä ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Opetuksessa keskeisiä ovat kieli, kirjallisuus ja kertomusperinne, perinteet, tavat, taide ja historia. Opetuksessa huomioidaan myös osallisuus kansallisen ja kansainvälisen yhteisön asioihin. Oppimisen iloa tuottaa, kun oppilaat ovat aktiivisia toimijoita ja opetus ottaa huomioon myös heidän kielimaa-ilmansa ja kokemuksensa. Pyrkimyksenä on, että oppilaat tulevat entistä tietoisimmaksi itsestään viittomakielen käyttäjinä ja ymmärtävät kielen sosiaalisen merkityksen yhteisölle.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen laajuus. Opetussuunnitelman perusteet on laadittu viittomakielen ja kirjallisuuden opetukseen, jota annetaan äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä. Muun viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen määrittelyssä sekä oppimisen arvioinnissa huomioidaan opetuksen laajuus.

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaiden viittomakielen taitoa. Oppilaat tutustuvat erilaisiin viitottuihin ja muihin teksteihin sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Oppilaiden suhde viittomakieliseen kertomus- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja monipuolistuu. Oppilaat syventävät kielen ominaispiirteiden osaamistaan ja hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan. Oppilaiden arvostus viittomakieltä kohtaan vahvistuu ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti kasvaa. Oppilaat ymmärtävät viittomakielen aseman vähemmistökielenä ja vastuunsa kielen säilymisessä.

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista oppilasta kehittämään kykyään selviytyä erilaisista vuorovaikutustilanteista mielipiteitä esittäen ja hyödyntäen toisten näkemyksiä sekä kykyään antaa ja vastaanottaa palautetta	S1	L2, L7

opastamalla häntä vastuullisuuteen eri kielenkäyttötilanteissa ja ohjaten tunnistamaan kielen kautta välittyviä arvoja ja asenteita		
T2 tarjota oppilaalle tilaisuuksia eritellä, ottaa kantaa ja suostutella sekä rohkaista häntä syventämään ymmärrystään viestijänä kannustaen häntä ilmaisemaan itseään, osallistumaan ja vaikuttamaan myös erilaisia välineitä käyttäen	S1	L1, L4, L6
Tekstien tulkitseminen		
T3 rohkaista oppilasta tarkkailemaan monimuotoisia esityksiä ja esitelmiä erittelevästi, tulkitsevasti ja kriittisesti auttaen häntä huomaamaan omien tulkintataitojensa kehittämistarpeet	S2	L1, L4
T4 innostaa oppilasta toimimaan kertovien, kuvaavien ja kantaa ottavien lisäksi myös ohjaavien ja pohtivien tekstien parissa, keskustelemaan niistä ja jakamaan kokemuksia viestintäympäristöissä eri tavoin	S2	L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T5 ohjata oppilasta käyttämään yhtä yleisimmin käytössä olevaa viittomakielen merkintätapaa.	S3	L1
T6 rohkaista oppilasta monipuolistamaan ilmaisuaan ja syventämään tietoaan viittomakielen rakenteista, viittoman muodostumisesta ja ilmaisutavoista	S3	L2, L4
T7 kannustaa oppilasta vakiinnuttamaan yksin ja yhteisöllisesti tehtävien monimuotoisten tekstien tuottamisen prosesseja erilaisissa viestintäympäristöissä ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä tekijänoikeuksia ja eettistä viestintää kunnioittaen	S3	L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 ohjata oppilasta syventämään tietouttaan kielen ilmiöistä, tunnistamaan kielen rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	L1, L4, L7
T9 ohjata oppilasta tutustumaan suomalaisen viittomakielen kulttuuriseen ja kielelliseen monimuotoisuuteen ja ohjata häntä näkemään se voimavarana sekä auttaa oppilasta pohtimaan viittomakielen merkitystä ja asemaa ja ymmärtämään sen historiaa tukien oppilasta viittomakielisen ja kulttuurisen identiteetin muodostamisessa	S4	L1, L2, L3
T10 rohkaista oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään, tutustumaan kulttuurin eri muotoihin ja instituutioihin sekä auttaa häntä pohtimaan kielen ja kulttuurin merkitystä sekä omassa elämässään että yhteiskunnassa	S4	L1, L2, L3
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuus vakiinnuttaa taitoaan käyttää tulkkipalveluja ja toimia yhteistyössä viittomakielen tulkin kanssa erilaisissa asioimis-, opiskelu- ja kulttuuritilanteissa	S5	L2, L3, L7
T12 ohjata oppilasta laajentamaan tekstimaailmaansa kohti jatko-opintoja ja yhteiskunnan kannalta keskeisiä tekstejä sekä kehittämään eri tiedonalojen kielen hallintaa	S5	L1, L6, L7

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitojaan ja viestintätapaa sekä havaitsemaan niiden kehittämiskohteita. Harjoitellaan improvisaation perusasioita ja syvennetään draaman toimintamuodoin kykyä käyttää itsensä ilmaisemisessa viittomisen ja kokonaisilmaisun keinoja. Harjoitellaan toimimista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä kiinnittäen huomiota viittomisen selkeyteen, ymmärrettävyyteen ja viittomistoon. Harjoitellaan yleisön huomioon ottamista valmistellussa esityksessä sekä palautteen antamista vastaanottamista. Syvennetään monimuotoisia ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja asioiden yhteyksien huomaamiseen liittyviä taitoja sekä harjoitellaan lukemaan ympäristön moninaisia kulttuurisia viestejä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Tunnistetaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä sekä arvioidaan tiedon pätevyyttä ja luotettavuutta. Tutkitaan kiinteiden ja produktiivisten viittomien sekä viittomakielisten idiomien merkityksiä. Harjoitellaan analysoimaan viittomakielen rakenteita, viittomien taipumista ja viittomien merkityksiä. Tarkastellaan viittoman rakenteeseen ja viittomakielen kieliopillisiin prosesseihin liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä. Laajennetaan tekstien käyttötaitoja tutkimalla painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä, kuten verkkosivustoja ja viranomaistekstejä.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan eri tekstilajeille ominaisia kielen piirteitä ja argumentointia. Harjoitellaan tekstin rakennetta: aloitusta, juonen kehittelyä ja lopetusta. Vakiinnutetaan oman tuotoksen luomisprosessia: ideointia, suunnittelua, luonnostelua, viimeistelyä, viittomista ja palautetta. Tuotetaan monipuolisia fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä ja hyödynnetään kielen kuvallisuutta omassa esityksissä ja esitelmissä sekä tutustutaan viittomakielen merkintätapoihin.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tarkastellaan suomalaisen viittomakielen viittomistoa sekä tiedostetaan eri viittomien merkityssisällöt ja käyttötarkoitukset eri kielenkäytötyhteyksissä. Aktivoidaan oppilasta vertailemaan suomalaista viittomakieltä muihin viittomakielisiin sekä puhuttuihin kieliin. Tutustutaan viittomakielen eri käyttäjäryhmiin esimerkiksi kuurosokeisiin ja kuuroutuneisiin ja heidän kommunikaationsa erityispiirteisiin. Tutustutaan suomalaisen viittomakielen ja kuurojen kulttuurin historiaan ja nykytilanteeseen sekä järjestötoimintaan ja kansainväliseen yhteistyöhön tehden myös kulttuurikäyntejä.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Harjoitellaan viittomakielen sanakirjojen käyttöä. Tutustutaan synonymiaan, homonymiaan, polysemiaan, kielen kuvallisuuteen, viittomien syntyyn, johtamiseen ja muuttumiseen.

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppi- aineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 rohkaista oppilasta kehittämään kykyään selviytyä erilaisista vuorovaikutustilanteista mielipiteitä esittäen ja hyödyntäen toisten näkemyksiä sekä kykyään antaa ja vastaanottaa palautetta opastamalla häntä vastuullisuuden eri kielenkäyttötilanteissa ja ohjaten tunnistamaan kielen kautta välittyviä arvoja ja asenteita	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa viittomakielellä ja käyttää taitojaan omien viestintätavoitteidensa saavuttamiseen ja osaa huomioida toiset.
T2 tarjota oppilaalle tilaisuuksia eritellä, ottaa kantaa ja suostutella sekä rohkaista häntä syventämään ymmärrystään viestijänä kannustaen häntä ilmaisemaan itseään, osallistumaan ja vaikuttamaan myös erilaisia välineitä käyttäen	S1	Viestinnän keinojen hallinta ja viestijänä toimiminen	Oppilas osaa eritellä, ottaa kantaa ja suostutella sekä ilmaisee itseään aktiivisesti eri välineillä.
Tekstien tulkitseminen			
T3 rohkaista oppilasta tarkkailemaan monimuotoisia esityksiä ja esitelmiä erittelevästi, tulkitsevasti ja kriittisesti auttaen häntä huomaamaan omien tulkintataitojensa kehittämistarpeet	S2	Tulkinnan taidot ja niiden arviointi	Oppilas osaa eritellä ja tulkita kriittisesti esityksiä sekä arvioida omia tulkinnan taitojaan ja niiden kehittämistarpeita.
T4 innostaa oppilasta toimimaan kertovien, kuvaavien ja kantaa ottavien lisäksi myös ohjaavien ja pohtivien tekstien parissa, keskustelemaan niistä ja jakamaan kokemuksia viestintäympäristöissä eri tavoin	S2	Erilaisten tekstien parissa toimiminen ja kokemusten jakaminen	Oppilas hallitsee opetetut tekstilajit ja tunnistaa niiden piirteet sekä osaa jakaa kokemuksia teksteistä.
Tekstien tuottaminen			

T5 ohjata oppilasta käyttämään yhtä yleisimmin käytössä olevaa viittomakielen merkintätapaa.	S3	Viittomakielen merkintätavan hallinta	Oppilas osaa käyttää yhtä yleisimmin käytössä olevista viittomakielen merkintätavoista.
T6 rohkaista oppilasta monipuolistamaan ilmaisuun ja syventämään tietoaan viittomakielen rakenteista, viittoman muodostumisesta ja ilmaisutavoista	S3	Viittomakielinen ilmaisu	Oppilas tuntee viittomakielen rakennepiirteet, viittoman muodostumisen ja hallitsee erilaiset ilmaisutavat.
T7 kannustaa oppilasta vakiinnuttamaan yksin ja yhteisöllisesti tehtävien monimuotoisten tekstien tuottamisen prosesseja erilaisissa viestintäympäristöissä ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä tekijänoikeuksia ja eettistä viestintää kunnioittaen	S3	Tekstien tuottaminen ja sen prosessin hallinta, eettinen viestintä	Oppilas tuntee tekstien tuottamisen prosessin vaiheet ja osaa tuottaa tekstejä sekä yksin että ryhmässä. Oppilas osaa mainita lähteet ja toimia eettisesti viestijänä.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T8 ohjata oppilasta syventämään tietouttaan kielen ilmiöistä, tunnistamaan kielen rekistereitä, tyyli- piirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa nimetä kielen ilmiöitä, rekistereitä, tyyli- piirteitä ja tunnistaa eri sävyt. Oppilas osaa kertoa havainnoistaan.
T9 ohjata oppilasta tutustumaan suomalaisen viittomakielen kulttuuriseen ja kielelliseen monimuotoisuuteen ja ohjata häntä näkemään se voimavarana sekä auttaa oppilasta pohtimaan viittomakielen merkitystä ja asemaa ja ymmärtämään sen historiaa tukien oppilasta viittomakielisen ja kulttuurisen identiteetin muodostamisessa	S4	Viittomakielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä viittomakielen useita käyttäjäryhmiä ja osaa tunnistaa heidän kommunikaationsa erityispiirteitä. Oppilas tuntee viittomakielen historiaa ja osaa kuvailla kielen merkitystä ja asemaa muiden kielten joukossa.
T10 rohkaista oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään, tutustumaan kulttuurin eri muotoihin ja instituutioihin sekä auttaa häntä pohti-	S4	Kulttuurin ja sen eri muotojen tuntemus	Oppilas tuntee kulttuuria ja sen eri muotoja sekä osaa kuvailla kielen ja kulttuurin merkitystä.

maan kielen ja kulttuurin merkitystä sekä omassa elämässään että yhteiskunnassa			
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuus vakiinnuttaa taitoaan käyttää tulkkipalveluja ja toimia yhteistyössä viittomakielen tulkin kanssa erilaisissa asioimis-, opiskelu- ja kulttuuritilanteissa	S5	Tulkin käyttötaidot	Oppilas osaa tilata tulkin ja toimia tulkin kanssa erilaisissa tilanteissa.
T12 ohjata oppilasta laajentamaan tekstimaailmaansa kohti jatkoopintoja ja yhteiskunnan kannalta keskeisiä tekstejä sekä kehittämään eri tiedonalojen kielen hallintaa	S5	Tekstimaailman laajentaminen, eri tiedonalojen kielen hallinta	Oppilas osaa hyödyntää myös jatkoopintojen ja yhteiskunnan kannalta keskeisiä tekstejä. Oppilas osaa havainnoida ja käyttää eri tiedonalojen kieltä.

MUU OPPILAAN ÄIDINKIELI

Perusopetuslain 12 §:n nojalla äidinkielenä voidaan huoltajan valinnan mukaan opettaa suomen, ruotsin, saamen, romanikielen ja viittomakielen lisäksi myös muuta opetuksen järjestäjän tarjoamaa ja huoltajan valitsemaa oppilaan äidinkieltä. Tällöin mainittua äidinkieltä opetetaan valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n määrittelemällä tuntimäärällä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineena. Opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetuksen järjestäjä tai koulu laatii perusteiden pohjalta kielikohtaisen opetussuunnitelman. Kielikohtaiset opetussuunnitelmat voidaan laatia myös opetuksen järjestäjien yhteistyönä. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan äidinkielen kehittymiselle.

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti¹⁸⁶. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kieli-taidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyiden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista¹⁸⁷. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta¹⁸⁸. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkielensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioon otetaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen kou-

¹⁸⁶ Valtioneuvoston asetus 422/2012

¹⁸⁷ Perusopetuslaki 628/1998, 30 §

¹⁸⁸ Perusopetuslaki 628/1998, 3 §

luuyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai

- oppilaan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 7–9 opetuksen erityisenä tehtävänä on vakiinnuttaa ja monipuolistaa suomen kielen taitoa, oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Kehitetään kielellisiä valmiuksia jatko-opintoja, yhteiskuntaa ja työelämää varten. Kirjallisuuden opetuksessa kannustetaan monipuoliseen, elämykselliseen ja erittelevään lukemiseen.

Suomi toisena kielenä -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa	Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita, argumentointia, selostamista, referointia sekä puhe-esityksen pitämistä ja havainnollistamista. Vahvistetaan taitoa työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa. Täsmennys 7. vuosiluokalle: Harjoitel-	L1, L2, L4

Täsmennys 7. vuosiluokalle: kehittää taitoja toimia muodollisemmissa vuorovaikutustilanteissa Täsmennys 8. vuosiluokalle: argumentointi, selostaminen ja referointi; rohkaista omien näkemysten esittämiseen ja puolustamiseen Täsmennys 9. vuosiluokalle: erityyppiset keskustelu- ja viestintäympäristöt tutuksi	laan ennalta tehdyn suunnitelman mukainen vuorovaikutteinen esitys (esim. esitelmä). Tehdään keskusteluharjoituksia erilaisissa ryhmissä. Täsmennys 8. vuosiluokalle: Sovellaan kielen vaikutus- ja tehokeinoja kirjoitustehtävissä ja keskusteluharjoituksissa. Harjoitellaan kielen keinojen käyttämistä teksteissä. Osallistutaan opetus- ja ryhmäkeskusteluihin. Sovellaan kielen tehokeinoja pienimuotoisissa ryhmäesiintymisissä (esim. väittely). Täsmennys 9. vuosiluokalle: Suunnitellaan ja harjoitellaan erilaisia ryhmä- ja työelämätilanteita (esim. työhaastattelut, paneelit, puhe).	
T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja Täsmennys 7. vuosiluokalle: ohjata käyttämään kieltä osana toimintaa Täsmennys 8. vuosiluokalle: ohjata tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaisemiseen sekä pehmentämiseen ja vahvistamiseen mielipiteen ilmaisussa Täsmennys 9. vuosiluokalle: ohjata kriittiseen kuullun ymmärtämiseen	S1 Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa: kussakin toiminna tarvittavat kiteytyneet fraasit ja ilmaukset, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaiseminen, modaalisuus sekä vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa, tiivistämisen keinot ja toisen puheeseen viittaaminen. Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä. Täsmennys 7. vuosiluokalle: Harjoitellaan koululaiselle tärkeitä asioimistilanteita. Osallistutaan monipuolisiin ilmaisutaidollisiin harjoituksiin. Harjaannutetaan kuuntelutaitoja. Täsmennys 8. vuosiluokalle: Opetellaan empatiaa omien kokemusten, kaunokirjallisuuden ja median kirjoitettujen ja puhuttujen tekstien avulla. Sovellaan opittua keskustelu- ja vuorovaiku-	L2, L4, L5

	tustilanteissa (esim. väittely). Täsmennys 9. vuosiluokalle: Harjoitellaan opiskelu- ja työelämässä tarvittavia tilanteita. Sovelletaan opittua työhaastatteluharjoituksissa, puheen suunnittelussa ja esittämisessä. Analysoidaan toisten puheita.	
T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen Täsmennys 7. vuosiluokalle: ohjata valmisteltujen puhe-esitysten pitämiseen Täsmennys 8. vuosiluokalle: ohjata puheen ja kokonaisilmaisun keinojen käyttöön (kehon, äänen, tilan ja ajan keinot) Täsmennys 9. vuosiluokalle: kannustaa oppilasta kriittiseen suhtautumiseen kuultuun sekä käyttämään kuultua oman ilmaisun mallina	S1 Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa. Täsmennys 7. vuosiluokalle: Harjoitellaan puheviestinnän strategioita, kuulijan huomioon ottamista ja kuuntelijan palautekäyttämistä. Harjoitellaan kulttuurisidonnaisia puheviestintätilanteita (tervehtiminen, puhutteleminen, esittäytyminen, kiittäminen, anteeksi pyytäminen ja puhelinkäyttäytyminen). Täsmennys 8. vuosiluokalle: Harjoitellaan keskustelu- ja ongelmanratkaisutaitoja ja sovelletaan niitä erilaisissa keskusteluharjoituksissa. Harjoitellaan nonverbaalista viestintää (esim. pienet näytelmät). Täsmennys 9. vuosiluokalle: Kehitetään neuvottelutaitoja. Opetellaan rakentavaa keskustelua (esim. työelämäntilanteet, puheen suunnitteleminen ja esittäminen).	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioi-	S2 Syvennetään opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan	L1, L2, L4

ta ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella Täsmennys 7. vuosiluokalle: ohjata opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien lukemiseen ja analysointiin Täsmennys 8. vuosiluokalle: ohjata tarkastelemaan tekstejä niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta Täsmennys 9. vuosiluokalle: ohjata erittelemään pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstilajien kielellisiä piirteitä	erittelemään erityisesti pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstilajien kielellisiä piirteitä sekä tunnistamaan kirjallisuuden tyylivirtauksia teksteissä. Täsmennys 7. vuosiluokalle: Tutustutaan erilaisiin tekstilajeihin. Analysoidaan tekstejä kirjallisuuden käsitteiden avulla. Täsmennys 8. vuosiluokalle: Tutustutaan erilaisiin teksteihin. Tuotetaan eri tekstilajien tekstejä. Analysoidaan tekstejä arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan). Täsmennys 9. vuosiluokalle: Opetellaan soveltamaan lukustrategioita joustavasti. Opetellaan tunnistamaan kirjallisuuden tyylivirtauksia teksteistä (kaunokirjalliset tekstit). Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa (tutustumalla monipuolisesti erilaisiin teksteihin). Ks. OPS-tukimateriaalit: Tekstilajin rooli kielenopetuksessa ja Ymmärtämistaidot ja niiden kehittäminen	
T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä	S2: Tekstejä tarkastellaan niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan). Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista. Täsmennys 7. vuosiluokalle: Harjoitellaan ymmärtävän lukemisen taitoa. Harjoitellaan tekstien piilomerkitysten	L1, L2, L4

	erittelyä ja lähdekriittisyyttä. Jaetaan lukukokemus suullisesti ja kirjallisesti (esim. kirjaesittelyt). Täsmennys 8. vuosiluokalle: Opitaan tunnistamaan mielipiteitä ja kirjoittajan ääni luetuista teksteistä itsenäisesti ja ryhmässä (esim. mediatekstit, mielipidetekstit). Täsmennys 9. vuosiluokalle: Tutkitaan erilaisia kaunokirjallisia tekstejä aikansa ilmentäjinä ja mielipiteen ilmaisun välineenä (kirjallisuuden aikakaudet).	
Tekstien tuottaminen		
T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä Täsmennys 7. vuosiluokalle: ohjata kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaan sekä erilaisten tietolähteiden käyttöön Täsmennys 8. vuosiluokalle: ohjata tuottamaan erityisesti pohtivia, kantaaottavia ja ohjaavia tekstejä tekstilajivalikoimaa laajentaen Täsmennys 9. vuosiluokalle: ohjata selkeän ja sujuvan ilmaisun hallintaan (oikeinkirjoitus)	S3: Tuotetaan erityisesti pohtivia, kantaaottavia ja ohjaavia tekstejä tekstilajivalikoimaa laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kielipillisiä rakenteita monipuolisesti (mm. infiniittiset rakenteet tiiviin ilmaisun keinoina). Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten tietolähteiden käyttöä. Täsmennys 7. vuosiluokalle: ohjata kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaan sekä erilaisten tietolähteiden käyttöön Täsmennys 8. vuosiluokalle: ohjata tuottamaan erityisesti pohtivia, kantaaottavia ja ohjaavia tekstejä tekstilajivalikoimaa laajentaen Täsmennys 9. vuosiluokalle: ohjata selkeän ja sujuvan ilmaisun hallintaan (oikeinkirjoitus)	L1, L2, L4
T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun	S3: Harjoitellaan eri tyyllilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa	L2. L3

yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa Täsmennys 7. vuosiluokalle: auttaa oppilasta valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat Täsmennys 8. vuosiluokalle: auttaa tunnistamaan ja käyttämään eri tyyllilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa teksteissä Täsmennys 9. vuosiluokalle: auttaa oppilasta käyttämään sanastoa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti	ja aikaa johdonmukaisesti teksteissä. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat. Täsmennys 7. vuosiluokalle: Opitaan tunnistamaan puhekielen ja kirjoitetun kielen eroja. Opitaan suunnittelemaan eri tekstilajien tekstejä ja tuottamaan niitä. Täsmennys 8. vuosiluokalle: Opitaan tunnistamaan ja erottamaan erilaisten tekstilajien päätyyppejä. Opitaan tunnistamaan lauseenjäsenet tekstien lauseista. Vahvistetaan taitoa tunnistaa puhutun ja kirjoitetun kielen eroja. Harjoitellaan ja vakiinnutetaan oikeinkirjoitustaitoa. Täsmennys 9. vuosiluokalle: Harjoitellaan tunnistamaan nominaalimuodot. Harjoitellaan tunnistamaan lauseenvastikkeet ja käyttämään niitä tiiviin ilmaisun keinona. Kerrataan kielenhuollon asioita.	
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia Täsmennys 7. vuosiluokalle: ohjata tutkimaan tekstejä ja tekemään päätelmiä kielen merki-	S4: Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsenitys, modaalisuus, rektio) ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin sävyyn. Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa. Täsmennys 7. vuosiluokalle: Kerrataan sanaluokat sekä nominien ja verbien taivutus. Opetellaan tunnistamaan äänneet, rytmi, painotus ja intonaatio. Harjoitellaan välimerkkien käyttöä ja oikeinkirjoitusta.	L4

tyksistä ja rakenteista Täsmennys 8. vuosiluokalle: ohjata tunnistamaan kielellisten valintojen vaikutus tekstin sävyyn Täsmennys 9. vuosiluokalle: ohjata tunnistamaan tekstien rekistereitä ja tyylipiirteitä	Täsmennys 8. vuosiluokalle: Opitaan tunnistamaan ja harjoitellaan käyttämään moduksia. Opetellaan lauseenjäsenten tunnistamista. Harjoitellaan välimerkkien käyttöä ja oikeinkirjoitusta. Täsmennys 9. vuosiluokalle: Opetellaan tunnistamaan nominaalimuotoja, lauseenvastikkeita ja lauselyhenteitä teksteistä. Harjoitellaan sanojen johtamisen pääperiaatteita. Opetellaan käyttämään välimerkkejä tyylikeinona. Perehdytään vierassanoihin ja lyhenteisiin. Ks. OPS-tukimateriaalit: Tekstistä kielen rakenteisiin ja ilmiöihin	
T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin Täsmennys 7. vuosiluokalle: innostaa tutustumaan kirjallisuuteen, elokuvaan ja teatteriin ja mediakulttuuriin Täsmennys 8. vuosiluokalle: innostaa löytämään vaikuttavan kielen keinoja kirjallisuudesta, elokuvista, mediasta ja teatterista Täsmennys 9. vuosiluokalle: innostaa hankkimaan tietoa maailman kirjallisuudesta, romant-	S4: Tutustutaan kirjallisuuteen, elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin. Täsmennys 7. vuosiluokalle: Tutustutaan ikäkauden ja kielitaidon mukaisiin satuihin, loruihin, kertomuksiin, runoihin, arvoituksiin ja kokonaisteoksiin (myös omalla äidinkielellä). Tutustutaan elokuvaan ja sen keinoihin, mediakulttuuriin ja teatteriin. Täsmennys 8. vuosiluokalle: Tutustutaan mediateksteihin, elokuvaan sekä teatteriin. Harjoitellaan vaikuttavan kielen keinojen etsimistä (myös omalla äidinkielellä). Harjoitellaan kuvalukutaidon alkeita (esim. mainoskuvat ja taidekuvat) Täsmennys 9. vuosiluokalle: Laajennetaan kulttuuritietoutta tutustumalla kirjallisuuteen, elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin (myös omalla äidinkielellä). Syvennetään kuvalukutaitoa (kuva-analyysi). Tutustutaan maailman kirjallisuuden ja suomalaisen kirjalli-	L2

tisten, realististen ja modernien kaunokirjallisten tekstien piirteistä	suuden vaiheisiin. Käytetään kirjastoa sekä tieto- ja viestintätekniikkaa apuna laajemmassa kirjallisessa työssä (esim. kirjallisuusportfolio tai kirjallisuustutkielma). Ks. OPS-tukimateriaalit: Kirjallisuuden opetuksesta	
T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanaisuuksia ja erilaisen ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta Täsmennys 7. vuosiluokalle: auttaa vahvistamaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolilla maailmaa Täsmennys 8. vuosiluokalle: auttaa tutkimaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa Täsmennys 9. vuosiluokalle: auttaa tutustumaan suomen kielitilanteeseen ja kielen kehityksen päävaiheisiin sekä vertailemaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin	S4: Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen ja kielen kehityksen päävaiheisiin. Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina. Täsmennys 7. vuosiluokalle: Opitaan ymmärtämään ja arvostamaan monikielisyyttä ja monikulttuurisuutta. Opetellaan suomalaisen yhteiskunnan, kulttuurin ja tapakulttuurin keskeisiä piirteitä (juhlapäivät, kansanperinne, leikit ja tapakulttuuri). Täsmennys 8. vuosiluokalle: Tutkitaan mediatekstejä ja kirjallisuutta. Tarkastellaan suomalaisen kulttuurin arvoja ja omaan arvomaailman suhteuttaminen niiden pohjalta (esim. elokuvat, lehdistö, internet, kaunokirjallisuus, tietokirjallisuus). Täsmennys 9. vuosiluokalle: Perehdytään suomen kielen vaihteluun. Tutkitaan Suomen kielitilannetta (vähemmistökielet ja Suomessa puhuttavat kielet). Syvennetään suomalaisen kulttuurin tuntemusta (esim. suomalaiset merkkihenkilöt, arjen perinteet ja elä-	L2

	mänmuodot). Ks. OPS-tukimateriaalit: Koulun monikielisyydestä	
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta Tavoite keskeinen vuosiluokilla 7-9	S5: Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena Täsmennys 7. vuosiluokalle: Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena. Vahvistetaan taitoa käyttää sanakirjaa. Vahvistetaan taitoa käyttää uusia sanoja ja rakenteita omassa teksteissä. Vahvistetaan taitoa verrata oman äidinkieltä suomen kieleen. Tutustutaan erilaisiin teksteihin ja tuotetaan niitä. Täsmennys 8. vuosiluokalle: Vahvistetaan taitoa tarkkailla ja korjata omaa tuotosta. Luetaan erilaisia tekstejä. Luetaan ja analysoidaan yksi kaunokirjallinen teos (selkokielineen). Vahvistetaan taitoa raportoida lukukokemus kirjallisesti ja suullisesti. Täsmennys 9. vuosiluokalle: Harjoitellaan laatimaan aineistopohjainen tietoteksti. Luetaan kaunokirjallinen teos (selkokielineen tai oppilaan omalla äidinkielellä kirjoitettu) ja tehdään siitä esim. kirjallisuusportfolio. Ks. OPS-tukimateriaalit: Koulun monikielisyydestä	L1, L2, L7
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla Tavoite keskeinen vuosiluokilla 7-9	S5: Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja	L, L4, L6

luokilla 7-9	eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä Täsmennys 7. vuosiluokalle: Perehdytään suomen puhekielen ja kirjakielen eroihin. Tutustutaan eri tiedonalojen julkaisuihin ja teksteihin (esim. mediasa). Täsmennys 8. vuosiluokalle: Luetaan ja kuunnellaan eri tiedonalojen tekstejä. Pidetään puheenvuoro kiinnostuksen mukaan rajatusta tiedonalan aiheesta. Täsmennys 9. Vuosiluokalle: Syvennetään taitoa lukea eri tiedonalojen tekstejä. Syvennetään kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Opi-taan vertaamaan arkikielen ja eri tiedonalojen kielenkäyttötapoja.	
T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskente-lyn suunnittelua, jäsentä-mistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä Tavoite keskeinen vuosi-luokilla 7-9	S5: Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioin-nissa. Täsmennys 7. vuosiluokalle: Harjoitel-laan muistiinpanojen tekemistä (esim. miellekartta, taulukko). Tutustutaan lähikirjastoon tietolähteenä. Tutustu-taan tieto- ja viestintäteknikkaan. Opetellaan pohtimaan eri lähteiden luotettavuutta. Täsmennys 8. vuosiluokalle: Harjoitel-laan merkitsemään lähdeviittauksia. Harjoitellaan analysoimaan suullisten ja kirjallisten julkaisujen lähteitä. Harjoi-tellaan tiedonhankintaa (erityyppiset lähteet) ja tietotekstin tuottamista. Täsmennys 9. vuosiluokalle: Vahviste-taan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja ja tiedonhankinnan taito-ja oppimisessa ja oman oppimisen ar-	L1, L5, L6

	vioinnissa. Suunnitellaan ja tuotetaan laajahko kirjallinen tietoteksti lähdetietoineen.	

Suomi toisena kielenä -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

Mikkelin täydennys

Sekä tavoitteet että sisällöt muodostavat jatkumon. Koska samanikäiset suomi toisena kielenä -oppimäärää opiskelevat oppilaat voivat olla kielenoppimisessaan eri vaiheissa, tavoitteita ja sisältöjä toteutetaan läpäisevästi eri vuosiluokilla.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita, argumentointia, selostamista, referointia sekä puhe-esityksen pitämistä ja havainnollistamista. Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa: kussakin toiminnassa tarvittavat kiteytyneet fraasit ja ilmaukset, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaiseminen, modaalisuus sekä vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa, tiivistämisen keinot ja toisen puheeseen viittaaminen. Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa. Harjoitellaan valmistettujen puhe-esitysten pitämistä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Syvennetään opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. Tekstejä tarkastellaan niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan). Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan erittelemään erityisesti pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstilajien kielellisiä piirteitä sekä tunnistamaan kirjallisuuden tyylivirtauksia teksteissä. Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan erityisesti pohtivia, kantaaottavia ja ohjaavia tekstejä tekstilajivalikoimaa laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti (mm. infiniittiset rakenteet tiiviin ilmaisun keinoina). Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten tietolähteiden käyttöä. Harjoitellaan eri tyyllilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio) ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin sävyyn. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen ja kielen kehityksen päävaiheisiin. Tutustutaan kirjallisuuteen, elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin. Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina. Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Suomi toisena kielenä -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppi-aineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaidot	Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteissa rakentavasti.
T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja	S1	Ymmärtämistaidot vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ymmärtää muodollisia puhetilanteita, opetuspuhetta ja mediaa.
T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen	S1	Esiintymistaidot	Oppilas osaa valmistella itsenäisesti esityksen ja osaa esiintyä ja ilmaista itseään tilanteen mukaisesti.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättel-	S2	Tekstilajitaidot tekstien tulkinnassa	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti ja tunnistaa tekstilajeja. Oppilas osaa kuvailla kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilai-

mään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastolisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella			sia tavoitteita ja tarkoitusperiä.
T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä	S2	Tekstien tulkinta	Oppilas osaa tehdä tekstistä päätelmiä ja kriittisiä kysymyksiä.
Tekstien tuottaminen			
T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä	S3	Tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa	Oppilas hyödyntää tekstien kirjallisesa ja suullisessa tuottamisessa tietoa kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteistä.
T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa	S3	Kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas tuottaa ymmärrettäviä ja koherentteja tekstejä, tuntee pääosin kirjoitetun kielen perussäännöt ja soveltaa niitä kirjoittaessaan.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtii niiden merkityksiä ja osaa kuvailla eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.
T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin	S4	Kirjallisuuden ja sen vaiheiden tuntemus	Oppilas tuntee suomalaista kirjallisuutta, osaa nimetä sen tärkeimpiä vaiheita ja sen yhteyksiä maailmankirjallisuuteen.
T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kult-	S4	Kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla kulttuurin monimuotoisuutta ja perustella yhteiskunnan monikielisyyden merkitystä.

tuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta			
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T 11 ohjata oppilasta vaikiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta	S5	Viestijäkuvan kehittyminen ja oman kielenoppimisen reflektointi	Viestijäkuvan kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa kielenoppijana ja osaa asettaa itselleen oppimistavoitteita.
T 12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	S5	Eri tiedonalojen kielen havainnointi	Oppilas tunnistaa eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.
T 13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	S5	Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Ks. arvioinnin tueksi OPS-tukimateriaaleista [Kielitaidon kehittymisen kuvaus ja Kehittyvän kielitaidon asteikko](#)

[1] Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta 422/2012.

[2] Perusopetuslaki 628/1998, 30 §.

[3] Perusopetuslaki 628/1998, 3 §.

RUOTSI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS (SVENSKA SOM ANDRASPRÅK OCH LITTERATUR)

I lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är uppdraget, målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet de samma som i läroämnet modersmål och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Enligt förordningen om timfördelning kan invandrare i stället för att följa lärokursen i modersmål och litteratur, som bestäms av skolans undervisningsspråk, helt eller delvis undervisas i svenska eller finska enligt en lärokurs som är speciellt inriktad för invandrare¹⁸⁹. Syftet med denna lärokurs är att stödja barnens och de ungas utveckling till fullvärdiga medlemmar i språkgemenskapen och ge dem språkliga förutsättningar för fortsatta studier. Undervisningen eftersträvar att utveckla elevernas multilitteracitet för att de ska kunna söka information och förstå, producera, bedöma och analysera olika slags talade och skrivna texter på svenska i daglig kommunikation, i skolarbetet och i samhället. Undervisningen ska stödja utvecklingen av de olika delområdena av språkkunskaperna samt språk som används inom olika kunskapsområden.

Det särskilda uppdraget i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att stödja utvecklingen av flerspråkighet hos eleverna samt väcka intresse och erbjuda redskap för att utveckla språkkunskaperna under hela livet. Undervisningen i svenska som andraspråk ska i samarbete med hemmen, undervisningen i det egna modersmålet och de övriga läroämnena hjälpa eleverna att bygga upp en språklig och kulturell identitet i ett mångkulturellt och -medialt samhälle.

Kunskaper i svenska stödjer integreringen i det finländska samhället. Utgångspunkten för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att utnyttja sådana textgenrer och språksituationer som är relevanta och viktiga för att eleven ska kunna undersöka och analysera språkets former, betydelser och användning. Språkkunskapen ska utvecklas inom alla delområden: hörförståelse, tal, läsförståelse och skrivande. Förmågan att förstå och förmågan att producera ska utvecklas samtidigt. Elevernas språkkunskaper ska utvidgas från konkret vardagsspråk till ett språk som lämpar sig för abstrakt tänkande. Eleverna ska få färdigheter att ge språkligt uttryck åt iakttagelser och företeelser och sina personliga tankar, känslor och åsikter på ett för situationen lämpligt sätt. I undervisningen ska de språk som eleverna behärskar värdesättas och utnyttjas.

En elevs behov av lärokursen svenska som andraspråk och litteratur fastställs gemensamt av de lärare som undervisar eleven. Elevens vårdnadshavare fattar beslut om valet av lärokurs¹⁹⁰. Eftersom undervisningen ska ordnas enligt elevernas ålder och förutsättningar är det viktigt att valet av lärokurs gör det möjligt för eleven att få undervisning enligt den mest lämpliga lärokursen¹⁹¹. En elev kan studera enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur om elevens modersmål inte är svenska, finska eller samiska eller eleven i övrigt har en flerspråkig bakgrund. Då behovet av lärokursen kartläggs ska också följande eventualiteter tas i betraktande:

¹⁸⁹ Statsrådets förordning 422/2012

¹⁹⁰ Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 30 §

¹⁹¹ Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 3 §

- elevens kunskaper i svenska är bristfälliga inom ett eller flera delområden av språkkunskaperna och räcker inte ännu till för att eleven ska kunna delta i den dagliga interaktionen och skolarbetet som en jämlik medlem i skolgemenskapen, eller
- elevens kunskaper i svenska räcker inte ännu till för studier enligt lärokursen svenska och litteratur.

En elev som studerar enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur får undervisning i svenska som andraspråk antingen helt eller delvis i stället för undervisning i svenska och litteratur. Undervisningen läggs upp utgående från elevens behov att lära sig och det skede av språkutvecklingen eleven befinner sig i. Om lärokursen svenska som andraspråk och litteratur valts för en elev ska elevens utveckling och prestationer bedömas enligt målen och kriterierna för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur oberoende av i vilken undervisningsgrupp undervisningen ordnas. Det är viktigt att eleven tar del av samma texter och textgenrer som de övriga eleverna i samma årskurs. Om en elev flyttat till Finland mitt i den grundläggande utbildningen är det viktigt att ta hänsyn till elevens språkkunskaper och tidigare kunskaper och färdigheter då målsättningarna och innehållet i undervisningen fastställs. Vid behov görs en plan för elevens lärande. Olika lärmiljöer som stödjer mångsidig utveckling av språkkunskaperna ska målinriktat användas i undervisningen, både i skolan och utanför skolan. Det är möjligt att övergå till att läsa svenska enligt lärokursen svenska och litteratur, om eleven har tillräckliga förutsättningar för att lära sig svenska enligt målsättningarna för den lärokursen.

I **årskurserna 7–9** är det särskilda målet för undervisningen att befästa och bredda elevernas färdigheter i svenska, lärstrategier, förmåga att kommunicera samt multilitteracitet. Undervisningen tar fasta på elevernas språkfärdigheter och styrkor. Elevernas språkkunskaper, textrepertoar och kulturkännedom vidgas. Undervisningen utvecklar elevernas färdigheter för fortsatta studier, samhället och arbetslivet. I litteraturundervisningen uppmuntras eleverna att läsa mångsidigt och analytiskt samt att få läsupplevelser.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 uppmuntra eleven att utveckla färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i olika kommunikationssituationer i skolan och i samhället	I1	K1, K2, K4
M2 handleda eleven att fördjupa förmågan att lyssna och förstå formellt tal, kommunikationen i undervisningen och talade medietexter	I1	K2, K4, K5
M3 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att uppträda och uttrycka sig målmedvetet och utnyttja olika uttryckssätt i olika situationer	I1	K2
Att tolka texter		
M4 handleda eleven att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter, vidga elevens ord- och begreppsförråd,	I2	K1, K2, K4

handleda eleven att lära sig använda lässtrategier effektivt samt utveckla elevens förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna		
M5 handleda eleven att läsa texter kritiskt både självständigt och tillsammans med andra	I2	K1, K2, K4
Att producera texter		
M6 handleda eleven att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna utnyttja olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna	I3	K1, K2, K4
M7 hjälpa eleven att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket samt behärsksningen av det ordförråd och de strukturer som behövs för produktion av olika textgenrer	I3	K2, K3
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M8 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och intressera sig för språkliga fenomen, hjälpa eleven att känna igen strukturer, olika register, stildrag och nyanser och förstå betydelser och följder av olika språkliga val	I4	K4
M9 inspirera eleven att bekanta sig med olika litteraturgenrer, den svenska och i synnerhet finlandssvenska litteraturen, dess historia och kopplingar till världslitteraturen samt att handleda eleven att känna till hur olika texter förhåller sig till varandra	I4	K2
M10 vidga elevens kulturuppfattning och lära eleven att analysera flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället och att lära eleven se kulturella likheter och kulturbundenheter i och mellan olika företeelser	I4	K2
Att använda språket som stöd för allt lärande		
M11 handleda eleven att befästa en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda eleven att iaktta och jämföra olika lärstilar och att lära sig av andra	I5	K1, K2, K7
M12 handleda eleven att lägga märke till hur språket används inom olika kunskapsområden	I5	K4, K6
M13 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och tillsammans med andra	I5	K1, K5, K6

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 7–9

Eleverna lär sig språk- och kommunikationsfärdigheter och utvecklar sin förmåga att arbeta med texter genom att använda språk i olika situationer och arbeta mångsidigt med språk. Innehållet i undervisningen väljs så att eleverna får möjlighet att vidga de färdigheter som har en anknytning till språk, litteratur och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Innehållet ska stödja målsättningarna och utnyttja elevernas erfarenheter och lokala möjligheter. De enskilda innehållsområdena ska användas för att bilda helheter för de olika årskurserna.

I1 Att kommunicera: Eleverna tränar formella kommunikationssituationer, att argumentera, kommentera, referera samt att hålla och åskådliggöra en muntlig presentation. Eleverna tränar sina färdigheter att arbeta genom att diskutera olika ämnen och texter. Eleverna undersöker och använder språket i olika funktioner och situationer och övar samtidigt etablerade fraser och uttryck, familjära och formella uttryck, modalitet, hur man uttrycker sin åsikt kraftigt och mera dämpat, samt sammanfattar och hänvisar till någon annans tal. Eleverna övar sig att lyssna och förhålla sig kritiskt till det hörda och att använda det hörda som modell för sin egen kommunikation. Eleverna tränar förmågan att uttrycka sig genom tal och helhetsgestaltning (med medel som är kopplade till kropp, ljud, tid och rum). Eleverna tränar att hålla förberedda muntliga presentationer.

I2 Att tolka texter: Eleverna fördjupar sig i att läsa mångsidigt och analysera texter som är viktiga med tanke på studier, samhälle och kultur. Texterna läses med fokus på värderingar, ideologier och påverkningsmedel (hur tolkningen påverkas av perspektiv, meningsstruktur, benämningar på personer och företeelser, språkliga bilder och ironi). Undervisningen befäster elevernas förmåga att tillämpa lässtrategier dynamiskt och vidgar elevernas ord- och begreppsförråd. Eleverna tränar att analysera i synnerhet förklarande, argumenterande och instruerande texter med fokus på språkliga drag samt att känna igen litterära stilriktningar i texter. Eleverna övar att analysera egna och andras texter samt att ge och ta emot respons.

I3 Att producera texter: Eleverna producerar i synnerhet förklarande, argumenterande och instruerande texter och vidgar samtidigt sin repertoar av textgenrer. Eleven handleds att göra mångsidigt bruk av ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer (bl.a. strukturer som koncentrerar formuleringen) i sina texter. Undervisningen stärker behärsningen av skrivprocessens olika faser och bruket av olika informationskällor. Eleverna tränar olika stilarter och register samt olika sätt att uttrycka person och tid på ett konsekvent sätt i en text. Eleverna lär sig att välja lämpliga uttryckssätt för olika texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna undersöker texter och reflekterar över språkets betydelser och strukturer (satsdelar, ordböjning) samt hur språkliga val påverkar hur en text tas emot. Eleverna jämför det svenska språket med andra bekanta språk och undersöker hur olika språk påverkar varandra. Eleverna bekantar sig med språksituationen i Finland och med de centrala skeдена i svenska språkets utveckling. Eleverna bekantar sig med litteratur, film, teater och mediekultur. Elevernas förståelse av den kulturella mångfalden stöds genom att kulturella upplevelser från olika tider och olika håll i världen jämförs. Eleverna undersöker mediernas funktion i det egna livet och i samhället kritiskt.

I5 Att använda språket som stöd för allt lärande: Undervisningen stödjer elevernas förmåga att läsa, skriva, lyssna på och tala texter inom olika kunskapsområden. Eleverna jämför hur språk används i

vardagen och inom olika kunskapsområden. Undervisningen stärker elevernas förmåga att använda digitala verktyg för att söka information, lära sig och utvärdera sitt lärande. Undervisningen fördjupar elevernas förmåga att använda sitt eget modersmål samt andra bekanta språk som stöd för allt lärande.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
M1 uppmuntra eleven att utveckla färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i olika kommunikationssituationer i skolan och i samhället	I1	Kommunikativa färdigheter	Eleven kan medverka konstruktivt i kommunikationssituationer.
M2 handleda eleven att fördjupa förmågan att lyssna och förstå formellt tal, kommunikationen i undervisningen och talade medietexter	I1	Förmåga att förstå i kommunikationssituationer	Eleven förstår formellt tal, kommunikationen i undervisningen och media.
M3 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att uppträda och uttrycka sig målmedvetet och utnyttja olika uttryckssätt i olika situationer	I1	Förmåga att uppträda	Eleven kan förbereda en presentation självständigt och uppträda och uttrycka sig själv på ett för situationen lämpligt sätt.
M4 handleda eleven att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter, vidga elevens ord- och begreppsfrörråd, handleda eleven att lära sig använda lässtrategier effektivt samt utveckla elevens förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna.	I2	Förmåga att använda kunskaper om textgenrer i tolkningen av texter	Eleven kan närma sig texter kritiskt och känna igen textgenrer. Eleven kan med hjälp av ändamålsenliga begrepp beskriva de genretypiska dragen för en berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande och förklarande text. Eleven förstår att texter har olika mål och syften.
M5 handleda eleven att läsa texter kritiskt både självständigt och tillsammans med andra	I2	Förmåga att tolka texter	Eleven kan dra slutsatser och ställa kritiska frågor utgående från texter.
M6 handleda eleven att	I3	Förmåga att tillämpa kun-	Eleven utnyttjar kunskap om

stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna utnyttja olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna		skap om textgenrer i produktionen av texter	de genretypiska dragen för en berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande och förklarande text i sin skriftliga och muntliga produktion.
M7 hjälpa eleven att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket samt behärsknigen av det ordförråd och de strukturer som behövs för produktion av olika textgenrer	I3	Behärskning av skriftspråket	Eleven producerar förståeliga och koherenta texter, känner huvudsakligen till och kan tillämpa grundreglerna för skriftspråket i sitt skrivande.
M8 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och intressera sig för språkliga fenomen, hjälpa eleven att känna igen strukturer, olika register, stildrag och nyanser och förstå betydelser och följder av olika språkliga val	I4	Hur den språkliga medvetenheten utvecklats	Eleven kan beskriva språkliga och textuella drag i texter, reflektera över deras betydelser samt beskriva skillnader mellan olika register och stilar.
M9 inspirera eleven att bekanta sig med olika litteraturgenrer, den svenska och i synnerhet finlandssvenska litteraturen, dess historia och kopplingar till världslitteraturen samt att handleda eleven att känna till hur olika texter förhåller sig till varandra	I4	Kännedom om litteraturen och dess skeden	Eleven känner till den finlandssvenska litteraturen och kan namnge dess viktigaste skeden och kopplingar till världslitteraturen.
M10 vidga elevens kulturuppfattning och lära eleven att analysera flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället och att lära eleven se kulturella likheter och kulturbundenheter i och mellan olika företeelser	I4	Hur den kulturella medvetenheten utvecklats	Eleven kan beskriva kulturens mångfald och vad flerspråkigheten innebär i samhället.

M11 handleda eleven att befästa en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda eleven att iaktta och jämföra olika sätt att lära sig samt att lära sig av andra	I5	Hur elevens uppfattning om sitt eget sätt att kommunicera utvecklats samt förmåga att reflektera över det egna sättet att lära sig språk	Utvecklingen av elevens uppfattning om sitt eget sätt att kommunicera används inte som grund för elevens vitsord. Eleven känner till sina egna språkliga styrkor och utvecklingsområden och kan ställa upp mål för sitt lärande.
M12 handleda eleven att lägga märke till hur språket används inom olika kunskapsområden	I5	Förmåga att lägga märke till språk inom olika kunskapsområden	Eleven känner till hur språk används inom olika kunskapsområden.
M13 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och tillsammans med andra	I5	Förmåga att söka information samt förmåga att planera, strukturera och utvärdera sitt eget arbete	Eleven kan söka information mångsidigt från olika källor och kan planera, strukturera och utvärdera sitt eget arbete både på egen hand och tillsammans med andra.

SUOMI SAAMENKIELISILLE

Suomi (tai ruotsi) saamenkielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat saamen kieltä ja kirjallisuutta. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja saamenkielisessä yhteisössä. Opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetussuunnitelman laadinnassa huomioidaan oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

RUOTSI SAAMENKIELISILLE (SVENSKA FÖR SAMISK TALANDE)

Lärokursen svenska för samisk talande är avsedd för elever som studerar samiska och litteratur. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den samiska gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträfvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur. Läroplanen utarbetas med hänsyn till elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

SUOMI VIITTOMAKIELISILLE

Suomi viittomakielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat viittomakieltä ja kirjallisuutta suomenkielisissä kouluissa. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja viittomakielisessä yhteisössä. Opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään suomen kieli ja kirjallisuus ja/tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Tällöin myös oppilaan arviointi määräytyy sen mukaan, kumman oppimäärän pohjalta suomi viittomakielisille

- oppimäärä on laadittu. Opetussuunnitelman laadinnassa huomioidaan oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

RUOTSI VIITTOMAKIELISILLE (SVENSKA FÖR TECKENSPRÅKIGA)

Lärokursen svenska för teckenspråkiga är avsedd för elever som studerar teckenspråk och litteratur i svenska skolor. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den teckenspråkiga gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträfvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur och/eller svenska som andraspråk och litteratur. Eleven bedöms också enligt den lärokurs som utgör grund för lärokursen svenska för teckenspråkiga. Läroplanen utarbetas med beaktande av elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i

vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

15.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä äidinkielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Englantiin on laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2-oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2-oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvien osin.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI (RUOTSI, FINSKA)

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

RUOTSIN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3–6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielillä.

Ruotsin kielen opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun ruotsin kielellä eri oppiaineissa.

Ruotsin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään	S1	L1, L2
T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1	L2, L5
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1, L3, L7
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia	S2	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	L4
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttäen ruotsinkielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3	L4
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3	L2, L6
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnessa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin raken-	S3	L4, L3, L5

Ruotsin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Opetuksessa valitaan sellaisia sisältöjä ja toimintatapoja, jotka rohkaisevat toimimaan ruotsinkielisissä ympäristöissä Suomessa ja muualla. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa. Perehdytään yksilön kielellisiin oikeuksiin.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Ruotsin kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Peliillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runtas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaismuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso ruotsin kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Ruotsin kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään	S1	Kieli- ja kulttuuriympäristön ja kielen merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla ruotsin kielen asemaa Suomessa ja Pohjoismaissa ja maailman kielten joukossa ja pohtia kielen merkitystä yksilölle.
T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat op-	S1	Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen ruotsin taitoa hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia ruotsinkielisissä toimintaympäristöissä.

pilaan maailmankuvaa			
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot			
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	S2	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A2.2 T6 – T8
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatio-	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)

ta			
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintäruutiineja.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A2.2
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A2.1
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

SUOMEN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9 (FINSKA, A-LÄROKURS I ÅRSKURS 7-9)

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla deras språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Undervisningen i finska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på finska i olika läroämnen.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer	I1	K1, K2
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang	I1	K2, K5
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	K1, K4
Färdigheter för språkstudier		
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	K1, K3, K7
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	I3	K4
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier	I3	K4

M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk	I3	K2, K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	K3, K4, K5

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra olika språk och att studera finska. Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja innehåll med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan, att innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att studera och öva olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärnings svårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärnings svårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för A-lärokursen i finska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i A-lärokursen i finska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer	I1	Förståelse för frågor som gäller språklig status och språkets och kulturens betydelse	Eleven kan nämna några rättigheter och skyldigheter i anslutning till Finlands nationalspråk och hen har en uppfattning om språkens betydelse för individen, och för sin egen möjlighet att agera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att	I1	Förmåga att utveckla sina medborgerliga färdigheter	Eleven lär sig iaktta i vilka finskspråkiga sammanhang och mil-

vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang		med hjälp av finska språket	jöer det finns möjligheter att lära sig.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.
Färdigheter för språkstudier			
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lässtrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå B1.1
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställ-	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommuni-

ningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk			kation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå B1.1
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A2.2
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan räkna upp och beskriva (för åldern typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7 - 9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokalla 6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Mikkelin täydennys

Vuosiluokkien 7 - 9 tavoitteet ja sisällöt on merkitty samaan taulukkoon siten, että ensin on perustekstin tavoite mustalla ja sen alla Mikkelin paikalliset täsmennykset eri luokka-asteille punaisella. Taulukon alla on kirjoitettu tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokittain. Ensin mustalla perustekstin sisältö ja sen alapuolella Mikkelin täsmennykset vuosiluokittain. Tarkoitus on, että opetussuunnitelmaa lukiessaan opettaja tutustuisi niin perustekstiin kuin paikallisiin täsmennyksiin.

Sisältöalueiden jälkeen tulevat oppimisympäristöihin sekä työtapoihin liittyvät tavoitteet, monialaiset oppimiskokonaisuudet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä arviointi. Punaisella kirjoitetut tekstit ovat paikallisia täsmennyksiä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin Täsmennys 7. luokalle: Ohjata oppilasta lisäämään tietoisuutta Pohjoismaista, painotuksena Ruotsi ja Norja. Vahvistaa oppilaan taitoja ruotsin kielen asemasta Suomessa. Täsmennys 8. luokalle: Ohjata oppilasta lisäämään tietoisuutta Pohjoismaista, painotuksena Tanska. Rohkaista oppilasta havainnoimaan pohjoismaisia uutistapahtumia. Täsmennys 9. luokalle: Ohjata oppilasta lisäämään	S1	L2, L5

tietoisuutta Pohjoismaista, painotuksena Islanti. Kannustaa oppilasta omaehtoiseen pohjoismaisten uutisten seuraamiseen. Rohkaista kieli- ja kulttuuri-vertailuun pohjoismaisessa kieliympäristössä.		
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännön-mukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena Tavoite keskeinen yhtäläisesti kaikilla vuosiluokilla 7-9	S1	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyn-tämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tär-keintä on viestin välittyminen Täsmennys 7. luokalle: Auttaa oppilasta asettamaan omia tavoitteita ja arvioimaan omaa oppimistaan yhteistyössä opettajan kanssa. Ohjata oppilasta harjoittamaan erilaisia tapoja oppia kieltä ja löytämään itselleen sopivia kielenoppimismuotoja. Auttaa oppilasta ottamaan vastaan kielellistä palautet-ta sekä ohjata oppilasta myönteiseen ja kannusta-vaan vuorovaikutukseen. Täsmennys 8. luokalle: Auttaa oppilasta asettamaan omia tavoitteita ja arvioimaan omaa oppimistaan. Ohjata oppilasta käyttämään itselleen sopivia kie-lenoppimismuotoja. Auttaa oppilasta sekä anta-maan että ottamaan vastaan kielellistä palautetta sekä ohjata oppilasta myönteiseen ja kannustavaan vuorovaikutukseen. Täsmennys 9. luokalle: Ohjata oppilasta asettamaan omia tavoitteita ja arvioimaan oppimistaan näiden tavoitteiden avulla sekä kehittämään omia opiske-lutaitojaan. Ohjata oppilasta kannustavaan vertais-palautteen antamiseen sekä myönteiseen vuorovai-kutukseen.	S2	L1
T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia	S2	L2, L7

käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella. Täsmennys 7. luokalle: Kannustaa oppilasta käyttämään ruotsinkieltä luokkatilanteissa kommunikoidessa opettajan ja parin kanssa sekä mahdollisuuksien mukaan myös koulun ulkopuolella. Auttaa oppilasta huomaamaan ruotsin kielen käyttömahdollisuuksia. Täsmennys 8. luokalle: Ohjata oppilaasta käyttämään ruotsin kieltä luokkatilanteissa sekä mahdollisuuksien mukaan myös koulun ulkopuolella. Ohjata oppilasta huomaamaan ruotsin kielen käyttöalueita ja -mahdollisuuksia. Täsmennys 9. luokalle: Ohjata ja kannustaa oppilasta käyttämään ruotsin kieltä mahdollisuuksien mukaan rohkeasti eri tilanteissa, myös koulun ulkopuolella. Auttaa oppilasta ymmärtämään myös peruskoulun jälkeinen ruotsin kielen taidon tarve.		
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta Täsmennys 7. luokalle: Rohkaista oppilasta viestimään vähäiselläkin kielitaidolla erilaisissa kielenkäyttötilanteissa. Ohjata oppilasta harjoittamaan kielitaitoaan erilaisten pienten kirjallisten ja suullisten töiden avulla käyttämällä myös erilaisia viestintäkanavia. Täsmennys 8. luokalle: Ohjata oppilasta harjoittamaan vähäistäkin suullista ja kirjallista kielitaitoa viestintäkumppaniin tukeutuen käyttämällä erilaisia viestintäkanavia. Täsmennys 9. luokalle: Ohjata oppilasta harjoittamaan suullista ja kirjallista kielitaitoa toisinaan viestintäkumppaniin tukeutuen käyttämällä erilaisia	S3	L4

viestintäkanavia.		
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä Täsmennys 7. luokalle: Ohjata oppilasta tutustumaan kielellisiin viestintästrategioihin ja käyttämään viestinnässä aktiivisesti eleitä sekä suppeita sanallisia ilmaisuja ja minimipalautetta oman viestinnän vahvistamiseksi. Täsmennys 8. luokalle: Rohkaista oppilasta aktiiviseen viestintästrategioiden käyttöön (sanalliset ilmaisut, pienet eleet, äännähdykset, minimipalautteet, toistopyynnot, selvennyspyynnot). Täsmennys 9. luokalle: Rohkaista oppilasta aktiiviseen kielikohtaisten viestintästrategioiden käyttöön (sanalliset ilmaisut, pienet eleet, äännähdykset, minimipalautteet, toistopyynnot, selvennyspyynnot).	S3	L2, L4
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielen käyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan Täsmennys 7. luokalle: Ohjata oppilasta käyttämään jo opittuja arkikielen kohteliaita ilmaisuja. Täsmennys 8. luokalle: Järjestää oppilaalle runsaasti tilaisuuksia havainnoida ja omaksua erilaisten kohteliaisuusilmausujen käyttöä ruotsin kielellä. Ohjata oppilasta myös vertailemaan kohteliaisuusilmauksia suomen ja ruotsin kielten välillä. Täsmennys 9. luokalle: Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia havainnoida sekä harjoitella kohteliaasta kielenkäyttöä sekä suullisesti että kirjallisesti erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Ohjata oppilasta syventämään tietoja kohteliaisuusilmauksista suomen ja ruotsin kielten välillä.	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä Täsmennys 7. luokalle: Tarjota oppilaalle runsaasti	S3	L4

mahdollisuuksia erilaisten tekstien (sekä puhutut että kirjoitetut tekstit) tulkitsemiseen. Ohjata oppilasta myös tiedonhakuun ruotsin kielellä. Täsmennys 8. luokalle: Tarjota oppilaalle runsaasti mahdollisuuksia erilaisten tekstien tulkitsemiseen (sekä puhutut että kirjoitetut tekstit) ja antaa oppilaalle mahdollisuuksia valita myös itse erilaisia opiskeltavia tekstejä omaan ikätasonsa ja kiinnostuksensa mukaisesti. Rohkaista oppilasta harjoittelemaan aktiivisesti tiedonhakua ruotsin kielellä. Täsmennys 9. luokalle: Tarjota oppilaalle runsaasti mahdollisuuksia erilaisten tekstien tulkitsemiseen (sekä puhutut että kirjoitetut tekstit) ja antaa oppilaalle mahdollisuuksia valita myös itse erilaisia opiskeltavia tekstejä omaan ikätasonsa ja kiinnostuksensa mukaisesti. Ohjata ja kannustaa oppilasta aktiiviseen tiedonhakuun ruotsin kielellä.		
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin Täsmennys 7. luokalle: Kannustaa oppilasta tuottamaan omaa tekstiä sekä suullisesti että kirjallisesti omaan elämään ja tuttuun ympäristöön liittyvistä aiheista. Ohjata oppilasta jatkuvaan ääntämisen harjoitteluun sekä käyttämään aktiivisesti kielen eri perusrakenteita. Täsmennys 8. luokalle: Ohjata oppilasta aktiiviseen kielitaidon kirjalliseen sekä suulliseen harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa sekä ohjata käyttämään monenlaisia kielen rakenteita sekä rohkaista jatkuvaan ääntämisen harjoitteluun. Täsmennys 9. luokalle: Ohjata oppilasta aktiiviseen kielitaidon kirjalliseen sekä suulliseen harjoittamiseen omaan elämään liittyvissä aiheissa. Rohkaista oppilasta kiinnittämään erityistä huomiota ääntä-	S3	L4, L5

misen harjoitteluun sekä monipuoliseen kielen rakenteiden käyttämiseen.		

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

Mikkelin täydennys

Täsmennys 7. luokalle:

Syvennetään jo opittuja tietoja suomenruotsalaisesta ja ruotsalaisesta kulttuurista ja lisäksi tarkastellaan erityisesti Ruotsin ja Norjan kulttuuria sekä näiden maiden erityispiirteitä.

Tehdään havaintoja esim. ruokakulttuurista, juhlapäivistä, perinteistä, tavoista, ihmisistä, lainasanoista ja kielen erityispiirteistä.

Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä tehdään vertailuja ruotsin sekä muiden opiskeltavien kielten välillä.

Täsmennys 8. luokalle:

Tarkastellaan erityisesti Tanskan ja sen kulttuurin erityispiirteistä.

Tehdään havaintoja esim. ruokakulttuurista, juhlapäivistä, perinteistä, tavoista, ihmisistä ja kielen erityispiirteistä.

Tutustutaan lisäksi Mikkelin ruotsinkieliseen historiaan.

Havainnoidaan pohjoismaisia uutistapahtumia.

Täsmennys 9. luokalle:

Tarkastellaan erityisesti Islannin ja sen kulttuurin erityispiirteitä.

Tehdään havaintoja esim. ruokakulttuurista, juhlapäivistä, perinteistä, tavoista, ihmisistä ja kielen erityispiirteistä.

Seurataan pohjoismaisia uutistapahtumia.

S2 Kielenopiskelutaidot:

Mikkelin täydennys

Kielenopiskelutaitoja harjoitellaan yhtäläisesti kaikilla luokka-asteilla 7-9 tavoitteiden sekä oppilaiden kehitystason mukaisesti.

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

Mikkelin täydennys

Opetuksessa painotetaan viestinnällisyyttä ja hyödynnetään monipuolisesti opetus- ja viestintätekniikka kaikilla luokka-asteilla.

Harjoitellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, erilaiset tekniikat sanojen muistiin painamiseen sekä tuntemattoman sanan merkityksen päättely asiayhteydestä.

Harjoitellaan aktiivisesti käyttämään erilaisia sanastonoppimistapoja ja opiskelutekniikoita. Rohkaistaan oppilasta etsimään itselleen sopivia opiskelumenetelmiä.

Harjoitellaan myös itsenäistä tiedonhakua sekä opetellaan etsimään oppilasta kiinnostavia, autenttisia ruotsinkielisiä tekstejä.

Harjoitellaan oman kielitaidon arviointia.

Oheisesta linkistä löytyy tietoa kielten opiskelutaidoista.

Opiskelutaidot

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Mikkelin täydennys

Täsmennys 7. luokalle:

Keskeiset sisällöt löytyvät teemasta 'Minä ja lähiympäristöni'.

Syvennetään 6. luokalla käytyjen teemojen sanastoa. Harjoitellaan arkielämän vuorovaikutustilanteita 'Minä ja lähiympäristöni' -teeman mukaisesti eri viestintäkanavilla.

Harjoitellaan erilaisten viestintästrategioiden käyttämistä (eleet, ilmeet, äänenpainot).

Tutustutaan keskeisiin kielitiedon käsitteisiin hyödyntäen erilaisia tekstejä.
Tuotetaan omakohtaisia, kirjallisia ja suullisia tekstejä.
Etsitään myös yhdessä oppilaita kiinnostavia ja monipuolisia tekstejä.
Harjoitellaan aktiivisesti sujuvaa ääntämistä.

Täsmennys 8. luokalle:

Keskeiset sisällöt löytyvät teemasta `Nuoren elämää`.
Harjoitellaan arkielämän vuorovaikutustilanteita `Nuoren elämää`-teeman mukaisesti eri viestintäkanavilla.
Oppilaille annetaan myös mahdollisuus valita käsiteltäviä tekstejä (puhuttuja sekä kirjoitettuja tekstejä) oman kiinnostuksensa mukaisesti myös ajankohtaisuus huomioiden.
Harjoitellaan erilaisten viestintästrategioiden käyttämistä (eleet, ilmeet, äänenpainot).
Tutustutaan keskeisiin kielitiedon käsitteisiin hyödyntäen erilaisia tekstejä.
Harjoitellaan aktiivisesti sujuvaa ääntämistä.
Tuotetaan omakohtaisia, kirjallisia ja suullisia tekstejä, esim. kirjeitä, postikortteja, blogitekstejä, matkakertomuksia hyödyntäen eri viestintäkanavia.

Täsmennys 9. luokalle:

Keskeiset sisällöt löytyvät teemasta `Minä ja tulevaisuuteni maailmassa`. Harjoitellaan arkielämän vuorovaikutustilanteita `Minä ja tulevaisuuteni maailmassa`-teeman mukaisesti eri viestintäkanavilla.
Oppilaille annetaan myös mahdollisuus valita käsiteltäviä tekstejä (puhuttuja sekä kirjoitettuja tekstejä) oman kiinnostuksensa mukaisesti.
Tekstejä valittaessa suuntaudutaan myös toisen asteen opintoihin sekä tutustutaan työelämässä sekä opiskelussa tarvittavaan ruotsin kielen taitoon.
Harjoitellaan erilaisten viestintästrategioiden käyttämistä (eleet, ilmeet, äänenpainot) Tutustutaan keskeisiin kielitiedon käsitteisiin hyödyntäen erilaisia tekstejä.
Tuotetaan omakohtaisia, kirjallisia ja suullisia tekstejä ja harjoitellaan teeman sanastoa sekä kohteliasta kieltä esim. työhakemuksen sekä työhaastattelun ja kirjeen kirjoittamisen avulla. Harjoitellaan aktiivisesti sujuvaa ääntämistä.

Oheisesta linkistä löytyy tietoa kielten viestintästrategioista.

Viestinnällinen suullinen harjoittelu

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen.

teen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Mikkelin täydennys

Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja ilmiöpohjainen oppiminen

Kielten oppiaineen luonne välineaineena mahdollistaa osallistumisen kaikkiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin vuosiluokasta riippumatta, esim. sanastojen, haastattelujen, raportointien, videoiden, miellekarttojen ja postereiden muodossa. Kielten sisältöihin kuuluu jo valmiiksi runsaasti monialaisuuteen soveltuvia teemoja. Luontevia, yhteistyöhön soveltuvia oppiaineita ovat esim. musiikki, kuvataide, kotitalous, maantieto, biologia, historia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kielin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi Ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua. Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso oppiaineen valtakunnallisiin ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri

osa-alueilla kehittyä kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarviointin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Ruotsin B1-oppimäärän hyvän osaamisen tason kuvaukset, 7. ja 8. vuosiluokka

Opetuksen tavoitteet	Hyvän osaamisen kuvaus
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	7lk Oppilas osaa kuvailla, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan sekä nimetä syitä, joiden vuoksi Suomessa käytetään ruotsia. Oppilas osaa kuvailla Pohjoismaiden, erityisesti Ruotsin sekä Norjan, kulttuurisia sekä maantieteellisiä erityispiirteitä. Oppilas osaa tunnistaa joitain ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja verrata kieltä muihin osaamiinsa kieliin. Oppilas tunnistaa joitain ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä. 8lk Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä tekijöitä. Oppilas osaa kuvailla Pohjoismaiden, erityisesti Tanskan kulttuurisia sekä maantieteellisiä erityispiirteitä sekä tunnistaa pohjoismaisia arvoja. Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja tehdä jossain määrin vertailuja muihin tuntemiinsa kieliin. Oppilas tunnistaa ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä ja osaa kertoa joitain Pohjoismaihin liittyviä ajankohtaisia asioita.
Kielenopiskelutaidot	7lk Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan melko realistisesti.

	Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteissa kannustavasti ja huomaa ruotsin kielen käyttömahdollisuuksia ympäröivässä maailmassa. 8lk Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida omia opiskelutapojaan useimmiten realistisesti. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteissa kannustavasti ja huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitojaan myös koulun ulkopuolella.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	7lk Oppilas selviytyy yleisimmin toistuvista, harjoitelluista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniinsa. Oppilas osaa käyttää joitain viestintästrategioita oman viestintänsä tukena. Oppilas osaa käyttää joitain kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmaisuja tutuissa arkielämän tilanteissa. 8lk Oppilas selviytyy yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen kuitenkin usein viestintäkumppaniinsa. Oppilas osaa käyttää viestinnässään jonkin verran apukeinoja, kuten minimipalautetta, suppeita sanallisia ilmauksia sekä pieniä eleitä. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista. Oppilas osaa käyttää muutamia tuntemiaan, kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmaisuja tutuissa arkielämän tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä	7lk Oppilas ymmärtää tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältäviä lyhyitä tekstejä sekä hidasta puhetta harjoitelluista aihepiireistä. Oppilas osaa löytää tuttuja aihepiirejä käsittelevistä teksteistä yksittäisiä tietoja. Oppilas osaa hakea ruotsin kielellä yksinkertaista tietoa lyhyistä teksteistä. 8lk

	Oppilas ymmärtää tuttua sanastoa sisältäviä kirjoitettuja tekstejä sekä hidasta puhetta tutuista aihepiireistä. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä. Oppilas osaa hakea ruotsin kielellä tietoa tutuista sekä itseään kiinnostavista aiheista.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä	7lk Oppilas osaa ilmaista itseään käyttäen lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan joistain arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen hyvin suppeaa ilmaisuvarausta ja kirjoittamaan hyvin yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. 8lk Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita tutuista aihepiireistä. Oppilas pystyy kertomaan joistain arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarausta ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas osaa ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee suppean perussanaston ja joi- tain tilannesidonnaisia ilmauksia sekä peruskieliopin aineksia.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Kehittyvän kielitaidon asteikko

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta	S1	Pohjoismaisen kie-	Oppilas osaa kertoa, mitä

tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin		liympäristön ja arvojen hahmottaminen	kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot			
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioidaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T4 kannustaa ja ohjata oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään sekä käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella	S2	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso: A1.3 T6 – T7
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			A1.3 T7
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			A1.3

T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

SUOMEN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7–9 (FINSKA, B1-LÄROKURS I ÅRSKURS 7–9)

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleven att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla elevens språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja elevens färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Undervisningen i finska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på finska i olika läroämnen.

Mål för undervisningen i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till likheter och olikheter i det talade och det skrivna finska språket, att söka information om något eller några språk som är besläktade med finska språket	I1	K2, K5
M2 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	K1, K4
Färdigheter för språkstudier		
M3 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	K1
M4 uppmuntra eleven att lägga märke till möjligheterna att använda finska i sitt eget liv och handleda hen att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan	I2	K2, K7
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M5 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	K4
M6 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	K2, K4
M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	K2, K4, K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M8 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som	I3	K4, K5

är relevanta för textens innehåll		

Centralt innehåll som anknyter till målen för B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med typiska drag i det finska språket, med den finska kulturen och med finska språkmiljöer och släktspråk. Att fästa uppmärksamhet vid skillnader mellan talad och skriven finska och att jämföra det finska språket med andra språk eleverna studerar. Att använda språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra språk med varandra och att studera finska.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att använda olika lärstrategier, läromedel och lärmiljöer effektivt och på ett sätt som stärker studiemotivationen. Att tillämpa arbetssätt som främjar självständigt, långsiktigt arbete och kritisk informationssökning. Att träna kommunikativa färdigheter och uppmuntra eleverna att använda språket mångsidigt i olika situationer.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja innehåll med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang, att innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig rikligt i olika kommunikations-situationer och med hjälp av olika medier.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats

utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen. Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för B1-lärokursen i finska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i B1-lärokursen i finska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömning i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till likheter och olikheter i det talade och det skrivna finska språket, att söka information om något eller några språk som är besläktade med finska språket	I1	Kunskap om finskans tal-, skrift- och släktspråk	Eleven känner till några skillnader mellan talad och skriven finska samt några språk som är nära besläktade med finskan.
M2 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.
Färdigheter för språkstudier			
M3 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är	I2	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

att man når fram med sitt budskap			
M4 uppmuntra eleven att lägga märke till möjligheterna att använda finska i sitt eget liv och handleda hen att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan	I2	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå A1.3
M5 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.
M6 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.
M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå A1.3
M8 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A1.3
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Förmåga att producera texter	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

RUOTSIN KIELI, ÄIDINKIELENOMAINEN RUOTSI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen opiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä antaen tilaa myös tunteiden käsittelylle.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä vahvistaa oppilaan taitoa ja halukkuutta toimia monikielisissä ja -kulttuurisissa ympäristöissä	S1	L2
T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä	S1	L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L2, L4
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia ruotsin kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1, L3, L7
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia	S2	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta toimimaan monissa erilaisissa viestintätilanteissa, joissa aiheet voivat olla jo melko vaativia	S3	L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan puheenvuoron ottamista, keskusteluun tai kirjalliseen viestintään liittymistä sekä neuvottelemaan merkityksestä	S3	L2
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota viestinnän muodollisuusasteeseen, harjoittelemaan viestintää käyttäen erilaisia tekstilajeja (kuten blogit, haastattelut) sekä ottamaan viestinnässä huomioon kulttuurienvälisen vuorovaikutustaidon vaatimukset	S3	L4, L6
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle ja etsiä yhdessä oppilaiden kanssa monipuolisia ja merkityksellisiä tekstejä, jotka edellyttävät päättelyä ja erilaisia tekstinymmärtämisstrategioita	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 ohjata oppilasta tuottamaan, tulkitsemaan ja jakamaan tekstejä melko vaativista aiheista kiinnittäen huomiota tekstilajien monipuolisuuteen (myös pienet esitelmät, mielipidekirjoitukset, tarinat), rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään hallintaan	S3	L4, L3, L5

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Selvitetään, mitä yksilön kielelliset oikeudet tarkoittavat. Opetuksessa valitaan sellaisia sisältöjä ja toimintatapoja, jotka rohkaisevat oppilaita perehtymään ruotsinkielisen kulttuurin eri ilmiöihin ja lisäämään tietojaan niistä. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita ruotsin kielen opiskelussa ja kielten välisessä vertailussa sekä tarpeen mukaan tunnistamaan puhutun ja kirjoitetun ruotsin kielen variantteja ja murteita.

S2 Kielenopiskelutaidot

Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä sekä tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on ajankohtaisuus sekä oppilaat toimijana ruotsin kielellä Suomessa ja Pohjoismaissa. Valitaan yhdessä oppilaita kiinnostavia aihepiirejä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan erilaisia sekä suullisia että kirjallisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opetuksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Peliillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat saavat tilaisuuksia tutustua pohjoismaisiin verkostoihin. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on tukea oppilaiden oppimista koulussa ja koulun ulkopuolella auttamalla oppilaita kehittämään sopivia opiskelustrategioita ja tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita rohkaistaan etsimään itseään kiinnostavia tekstejä, jotka vahvistavat oppilaiden lukutaitoa ja rohkaisevat luke-

maan itsenäisesti kirjallisuutta ja muita tekstejä. Oppilaat oppivat myös turvallista ja eettisesti vastuullista medioiden käyttöä. Oppilaat saavat yksilöllistä ohjausta ja palautetta vuorovaikutustaitojensa ja tekstintuottamistaitojensa kehittämiseksi. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea käsitteiden oppimisessa ja ajatustensa pukemisessa sanoiksi. Opetus kannustaa kielellisesti lahjakkaita oppilaita valitsemaan haastavia lukutehtäviä ja asettamaan itselleen sopivia tavoitteita ja työskentelytapoja.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa otetaan huomioon, että viitekehys on tarkoitettu vieraiden kielen osaamisen arviointiin ja että äidinkielenomaista oppimäärää opiskelevien oppilaiden ruotsin kielen taito on varsin hyvä jo koulun alkaessa, kun taas oppilaiden taidot muilla kielitaidon osa-alueilla voivat vaihdella paljonkin.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaismuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä sekä rohkaistaan heitä käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen äidinkielenomaisen oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso ruotsin kielen äidinkielenomaisen oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehitty kumulatiivasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä vahvistaa oppi-	S1	Kansalliskielten aseman sekä pohjoismaisen kieli- ja kulttuuriympäristön	Oppilas tietää, että jokaisella on oikeus käyttää ja kehittää omaa kieltään. Oppilaalla on käsitys Suomen kansalliskieliin liittyvistä oike-

laan taitoa ja halukkuutta toimia monikielisissä ja – kulttuurisissa ympäristöissä		hahmottaminen	uksista ja velvoitteista. Oppilas tuntee ruotsin kielen asemaa Suomessa ja Pohjoismaissa ja maailman kielten joukossa.
T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä monipuolisesti erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä	S1	Kielitaidon hyödyntäminen	Oppilas osaa käyttää, tuottaa ja jakaa ruotsinkielistä materiaalia muiden kanssa.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot			
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia ruotsin kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	S2	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Karttuva kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T6 rohkaista oppilasta toimimaan monissa erilaisissa viestintätilanteissa, joissa aiheet voivat olla jo melko vaativia	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa, kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.
T7 ohjata oppilasta harjoitteluun puheenvuoron ottamista, keskusteluun tai kirjalliseen viestintään liittymistä sekä neuvottelemaan merkityksestä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa käyttäen sopivaa ilmausta. Oppilas pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti sekä neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota viestinnän muodollisuusasteeseen, harjoitteluun viestintää käyt-	S3	Viestinnän kulttuurin sopivuus	Oppilas osaa käyttää erilaisiin taroituksiin kieltä, joka ei ole liian tuttavallista eikä liian muodollista, tuntee tärkeimmät kohteliaisuus-

täen erilaisia tekstilajeja (kuten blogit, haastattelut) sekä ottamaan viestinnässä huomioon kulttuurienvälisen vuorovaikutustaidon vaatimukset			säännöt ja toimii niiden mukaisesti. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.
Karttuva kielitaito, taito tulkitseä tekstejä			Taitotaso B1.2
T9 tarjota oppilaalle ja etsiä yhdessä oppilaiden kanssa monipuolisia ja merkityksellisiä tekstejä, jotka edellyttävät päättelyä ja erilaisia tekstiymmärtämisstrategioita	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää selväpiirteistä asiatietoa sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päätteilyä vaativista teksteistä. Oppilas ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.
Karttuva kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso B1.2
T10 ohjata oppilasta tuottamaan, tulkitsemaan ja jakamaan tekstejä melko vaativista aiheista kiinnittäen huomiota tekstilajien monipuolisuuteen (myös pienet esitelmät, mielipidekirjoitukset, tarinat), rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään hallintaan	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa kertoa tavallisista, konkreeteista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen ilmaisten itseään suhteellisen vaivattomasti. Oppilas pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Oppilas käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita.

SUOMEN KIELI, ÄIDINKIELENOMAINEN SUOMI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9 (A-LÄROKURS I MODERSMÅLSINRIKTAD FINSKA I ÅRSKURS 7–9)

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i hemmet och i årskurs 3–6, utveckla elevernas språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer	I1	K2
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang	I1	K2
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	K2, K4
Färdigheter för språkstudier		
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	K1, K3, K7
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande	I3	K4
M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå	I3	K2

in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser		
M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan	I3	K4, K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärsksningen av varierande strukturer	I3	K3, K4, K5

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter. Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att bekanta sig med och öka sin kunskap om olika finska kulturella företeelser. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i språkstudierna, att jämföra olika språk och att notera att det finns olika dialekter och varianter av talad och skriven finska.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja innehåll tillsammans utifrån aktualitet och med målet att eleverna ska utveckla och fördjupa sin kunskap i finska i olika sammanhang också utanför skolan. Att tillsammans välja ämnen som intresserar eleverna. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig att uttrycka sig både muntligt och skriftligt och att kommunicera i olika situationer med hjälp av olika medier.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av bl.a. spel, finskspråkig litteratur, musik, film och drama ges möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk

får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller i samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Målet för undervisningen är att stödja elevernas lärande i och utanför skolan genom att hjälpa eleverna att utveckla lämpliga lärstrategier och identifiera sina styrkor. Eleverna ska uppmuntras att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar och är lämpliga med tanke på läsfärdigheten och som uppmuntrar till att självmant läsa litteratur och andra texter. Eleverna ska också få lära sig trygg och etiskt ansvarsfull användning av medier. Individuell respons ska ges för att utveckla de kommunikativa färdigheterna och förmågan att producera texter. Eleverna ska erbjudas stöd för verbala inlärningssvårigheter. Eleverna ska få handledning och stöd för att lära sig nya begrepp och använda dem. Språkligt begåvade elever ska också uppmuntras att till exempel anta utmanande läsuppgifter och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem.

Bedömning av eleverns lärande i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Man bör i bedömningen ta hänsyn till att referensramen är anpassad för språkundervisningen i främmande språk och att elever som undervisas enligt den modersmålsinriktade lärokursen har relativt goda muntliga kunskaper i finska redan vid skolstarten, medan elevens kunskaper i de övriga delområdena kan variera stort.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i modersmålsinriktad finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kun-

		i läroämnet	skaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer	I1	Förståelse för frågor som gäller nationalspråkens status	Eleven vet att var och en har rätt att använda och utveckla sitt språk. Eleven har en uppfattning om rättigheter och skyldigheter i anslutning till Finlands nationalspråk.
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att mångsidigt använda finska i olika grupper och sammanhang	I1	Förmåga att använda sig av sina språkkunskaper	Eleven kan använda, producera och dela finskspråkigt material med andra.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.
Färdigheter för språkstudier			
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lässtrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå B1.2
M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan relativt obehindrat delta i kommunikation också i vissa mera krävande situationer som t.ex. att själv agera som informatör

M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan ta initiativ och använda lämpliga uttryck i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas. Kan relativt naturligt rätta till missförstånd. Kan diskutera betydelsen också av mera komplicerade uttryck.
M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt. Eleven känner till de viktigaste artighetskutymerna och följer dem. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå B1.2
M9 erbjuda eleven och-tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår tydligt tal som innehåller fakta om bekanta eller ganska allmänna ämnen och klarar också i någon mån av texter som förutsätter slutledning. Eleven förstår det väsentliga och de viktigaste detaljerna i en pågående mera omfattande formell eller informell diskussion.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå B1.2
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärsknigen av varierande strukturer	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra. Uttrycker sig relativt obehindrat. Kan skriva personliga och mera allmänna meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen. Använder sig av ett relativt omfattande ordförråd, vanliga idiom, olika strukturer och även komplicerade meningar. Behärskar de grundläggande uttalsreglerna också för andra än inövade uttryck.

15.4.3 VIERAAT KIELET

KIELIKASVATUS

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kielten opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään englantia monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämises-

sä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun englannin kielellä eri oppiaineissa.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä Täsmennys 7.-8. vuosiluokille: ohjata tunnistamaan eri variantteja eri puolilla maailmaa ja tiedostamaan levinneisyyden syitä Täsmennys 9. vuosiluokalle: edistää kykyä ymmärtää englannin asemaa ja arvostusta globaalina kielenä sekä kykyä kuvata, missä englantia puhutaan	S1	L1, L2
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista Täsmennys 7.-9. vuosiluokille: tavoite sama kaikilla vuosiluokilla	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan,	S1	L1, L3

millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena Täsmennys 7.-9. vuosiluokille: ohjata käyttämään englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä ja ohjata havainnoimaan yhtäläisyyksiä ruotsiin ja mahdollisiin muihin kieliin		
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen Täsmennys 7.-9. vuosiluokille: rohkaista käyttämään jo opittuja opiskelutaitoja ja itsearviointia sekä muistuttaa viestin välittymisenmerkityksestä.	S2 LinkkiKielenopiskelutaidoista	L1, L3
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia Täsmennys 7.-9- vuosiluokille: kannustaa itsenäiseen englannin käyttöön koulun ulkopuolella erilaisissa viestintätilanteissa	S2	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitel-	S3	L4

lään myös mielipiteitä Täsmennys 7. vuosiluokalle: rohkaista oppilasta keskustelemaan ja ilmaisemaan omia mielipiteitä myös uusien luokkakavereiden kanssa Täsmennys 8.-9- vuosiluokille: laajentaa tapoja ilmaista ja perustella omia mielipiteitään, ohjata osallistumaan keskusteluihin jokapäiväisissä viestintätilanteissa		
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä Täsmennys 7. vuosiluokalle: esitellä oppilaille keinoja ylläpitää viestintää esim. varmistamalla, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin Täsmennys 8.-9. vuosiluokille: harjoitella ja omaksua tapoja ylläpitää sujuvaa viestintää esim. muotoilemalla viestinsä uudelleen ja kiertää tai korvata tuntematon sana uudelleen.	S3 Linkki: Viestintästratigoista	L4
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää Täsmennys 7.-9. vuosiluokille: auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän piirteitä englanninkielisten kulttuurien eri alueilla, esim.kohteliaisuussäännöt ja -sanat, intonaatio, täytesanat, kehonkieli	S3 Linkki: Kulttuuritaitojen merkityksestä	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia	S3	L4

kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita Täsmennys 7.-9. vuosiluokille: harjoittaa ymmärtämään puhuttua ja luettua yleiskieltä ja poimaan pääkohdat, avainsanat ja yksityiskohtia	Linkki: Kuullun ymmärtämisen strategioista ja Luetun ymmärtämisen strategioista	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen Täsmennys 7.-9. vuosiluokille: ohjata kertomaan ydinkohtia ja muutamia yksityiskohtia jokapäiväisistä aiheista ja käyttämään melko laajaa sanavarastoa, rakennelikoimaa, yksittäisiä idiomeja ja fraaseja. Harjoittaa soveltamaan ääntämisen perussääntöjä vapaissaviestintätilanteissa.	S3	L5

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

Mikkelin täydennys

Täsmennys 7. luokalle:

Tutustutaan englanninkieliseen maailmaan esim. Iso-Britanniaan ja Irlantiin, tehdään havaintoja mm. kulttuuriin liittyvistä tavoista, kielestä, juhlapäivistä, ruoasta, koulusta sekä arkisesta elämästä. Tehdään vertailuja Suomen ja englanninkielisten maiden välillä ja syvennetään tapoja kertoa englanniksi omasta kotimaasta ja kotipaikkakunnasta. Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä. Tutustutaan englanninkielen eri variantteihin.

Täsmennys 8. luokalle:

Tutustutaan edelleen englanninkieliseen maailmaan, esim. Yhdysvallat, Australia ja Uusi-Seelanti, tehdään havaintoja niiden kulttuureista, maantieteeseen liittyvistä erityispiirteistä, kulttuuriin liittyvistä tavoista, kielestä, juhlapäivistä, ruoasta, koulusta sekä arkisesta elämästä. Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutustutaan englanninkielen eri variantteihin.

Täsmennys 9. luokalle:

Syvennetään englanninkielisen maailman tietoutta tutustumalla esim. Etelä-Afrikkaan ja Aasian englanninkielisiin valtioihin kuten Singapore ja Intia, tutustutaan mm. musiikkiin, nuorten elämään sekä kielialueen maantieteellisiin erityispiirteisiin. Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutustutaan edelleen englannin kielen eri variantteihin.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

Mikkelin täydennys

Kielenopiskelutaitoja harjoitellaan yhtäläisesti kaikilla luokka-asteilla 7-9 tavoitteiden sekä oppilaiden kehitystason ja käsiteltävien tekstien mukaisesti.

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja sekä oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja.

Harjoitellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden käyttöä omassa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja ja sanapäättelyä sekä ohjataan käyttämään erilaisia sanastonoppimistapoja. Rohkaistaan oppilasta etsimään itselleen sopivia opiskelumenetelmiä ja kannustetaan myös itsenäiseen tiedonhakuun. Harjoitellaan oman kielitaidon arviointia sekä palautteen saamista ja antamista.

Oheisesta linkistä löytyy tietoa kielten opiskelutaidoista.

[Opiskelutaidot](#)

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Mikkelin täydennys

Täsmennys 7. luokalle:

Keskeiset sisällöt löytyvät teemasta 'Minä ja lähiympäristöni'.

Käsitellään mm. perheeseen, lähiympäristöön, ystäviin, harrastuksiin, kouluun ja matkustamiseen liittyviä teemoja ja syvennetään niihin liittyvää sanastoa sekä rakenteita.

Valitaan myös yhdessä käsiteltäviä tekstejä oppilaiden oman kiinnostuksen kohteiden mukaisesti.

Valitaan monipuolisesti erilaisia tekstejä, kuten kertovia, kuvaavia tai vaikuttavia tekstejä.

Havainnoidaan ja harjoitellaan erilaisia arkielämän vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavilla ja harjoitellaan tyypillisiä englanninkieliseen viestintään kuuluvia fraaseja.

Kielen rakenteita harjoitellaan monipuolisesti erilaisten tekstien avulla.

Täsmennys 8. luokalle:

Keskeiset sisällöt löytyvät teemasta 'Nuoren elämää'.

Käsitellään mm. matkustamiseen, ruokaan, asumiseen, terveyteen ja tulevaisuuteen liittyviä teemoja ja syvennetään niihin liittyvää sanastoa sekä rakenteita.

Valitaan myös yhdessä käsiteltäviä tekstejä oppilaiden oman kiinnostuksen kohteiden mukaisesti.

Valitaan monipuolisesti erilaisia tekstejä, kuten kertovia, kuvaavia tai vaikuttavia tekstejä.

Havainnoidaan ja harjoitellaan erilaisia arkielämän vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavilla ja harjoitellaan tyypillisiä englanninkieliseen viestintään kuuluvia fraaseja.

Kielen rakenteita harjoitellaan monipuolisesti erilaisen tekstien avulla.

Täsmennys 9. luokalle:

Keskeiset sisällöt löytyvät teemasta 'Minä ja tulevaisuuteni maailmassa'. Tutustutaan mm. työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä ympäristöteemaan.

Valitaan yhdessä käsiteltäviä tekstejä monipuolisesti. Käytetään kertovia, kuvaavia ja vaikuttavia tekstejä sekä asiatekstejä myös oppilaiden oman kiinnostuksen sekä ajankohtaisuuden mukaisesti.

Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia arkielämän vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavilla ja hyödynnetään niissä tyypillisiä englanninkieliseen viestintään kuuluvia fraaseja. Kielen rakenteita harjoitellaan monipuolisesti erilaisten tekstien avulla.

Oheisesta linkistä löytyy tietoa kielten viestinnällisestä harjoittelusta ja viestintästrategioista.

[Suullinen harjoittelu](#)

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Mikkelin täydennys

Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Kielten oppiaineen luonne välineaineena mahdollistaa osallistumisen kaikkiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin, esim. sanastojen, haastattelujen, raportointien, videoiden, miellekarttojen ja postereiden muodossa. Kielten sisältöihin kuuluu jo valmiiksi runsaasti monialaisuuteen soveltuvia teemoja. Luontevia, yhteistyöhön soveltuvia oppiaineita ovat esim. musiikki, kuvataide, kotitalous, maantieto, biologia, historia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englantia entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaismuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso englannin kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Mikkelin täydennys

Englannin A1-oppimäärän hyvän osaamisen tason kuvaukset, 7. ja 8. vuosiluokka

Opetuksen tavoitteet	Hyvän osaamisen kuvaus
Kasvu kulttuuriseen moniaisuuteen ja kielitietoisuuteen	7lk Oppilas osaa kertoa yleisellä tasolla englannin kielen asemasta maailman kielikartalla ja tunnistaa kielen asemaan liittyviä ilmiöitä, esim. missä maissa kieltä puhutaan. Oppilas osaa kertoa englanninkieliseen kulttuuriin sekä maantieteeseen liittyvistä erityispiirteistä ja tunnistaa suomalaisen ja englanninkielisten kulttuurien yhtäläisyyksiä ja eroja. Oppilas pystyy löytämään myös kohdekielisiä toimintaympäristöjä esim. internetissä. Oppilas huomaa kielen säännönmukaisuuksia ja osaa löytää yhtäläisyyksiä ja eroja oman äidinkieltensä ja englannin kielen välillä. Oppilas osaa tunnistaa joitan keskeisiä englannin kielitiedon käsitteitä. 8lk Oppilas osaa tehdä havaintoja liittyen englannin kie-

	len asemaan maailmassa. Oppilas osaa kertoa englanninkielisten maiden kulttuureihin sekä maantieteeseen liittyvistä erityispiirteistä sekä osaa tehdä vertailuja Suomen ja englanninkielisten maiden välillä. Oppilas osaa etsiä englanninkielisiä toimintaympäristöjä, esim. internetissä ja ympäröivässä maailmassa. Oppilas osaa tehdä vertailuja osaamiensa kielten ja englannin kielen välillä. Oppilas osaa tunnistaa keskeisiä englannin kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot	7lk Oppilas osaa asettaa itselleen pieniä tavoitteita ja arvioida omaa oppimistaan yhdessä opettajan kanssa. Oppilas osaa käyttää erilaisia tapoja opiskella kieltä ja pystyy viestimään vähäiselläkin kielitaidolla, toisen apuun tarvittaessa tukeutuen. Oppilas osaa harjoitella oman kielitaitonsa kehittämistä ja osaa havaita, miten hän voi käyttää kieltä myös koulun ulkopuolella. 8lk Oppilas osaa asettaa itselleen tavoitteita omaan opiskeluunsa liittyen sekä arvioida omaa oppimistaan ja opiskelutapoja. Oppilas tietää ja osaa käyttää erilaisia tapoja opiskella kieltä ja osaa myös löytää itselleen parhaita käytänteitä kielenopiskeluun. Oppilas osaa kannustaa toisia vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa harjoitella oman kielitaitonsa kehittämistä ja osaa havaita, miten hän voi käyttää englannin kielen taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	7lk Oppilas selviytyy harjoitelluista, rutiininomaisista viestintätilanteista, turvautuen tarvittaessa keskustelukumppanin apuun tai erilaisten viestintästrategioiden käyttöön. Oppilas osaa käyttää tavanomaisimpia kohteliaaseen kielenkäyttöön liittyviä ilmauksia ja pyytää tarvitta-

	essa selvennystä tai toistoa. Oppilas osaa reagoida kielelle ominaisilla ilmauksilla rutiininomaisissaviestintätilanteissa ja ilmaista myös omia ajatuksia. 8lk Oppilas selviytyy monista erilaisista arkipäivän viestintätilanteista ja pystyy myös olemaan jo aloitteellinen keskusteluissa. Oppilas osaa käyttää kohteliaaseen kielenkäyttöön liittyviä ilmauksia keskusteluissa turvautuen tarvittaessa erilaisiin viestintästrategioihin ja toiston/selvennyksen pyytämiseen. Oppilas pystyy ilmaisemaan mielipiteitään ja ajatuksiaan yksinkertaisilla lauseilla ja osaa käyttää kohteliaita, kielelle ominaisia ilmauksia.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä	7lk Oppilas osaa löytää tarvitsemansa tiedon lyhyistä, tuttua sanastoa sisältävistä teksteistä sekä hitaasta puheesta. Hän osaa käyttää sanapäättelyä apuna tekstien tulkinassa. 8lk Oppilas osaa löytää tarvitsemansa tiedon monenlaisista arkielämää käsittelevistä teksteistä sekä puheesta. Oppilas ymmärtää yksinkertaisten, tuttua sanastoa sisältävien ja itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön. Oppilas osaa usein tunnistaa ympärillä käytävän keskustelun aiheen hitaasta puheesta. Oppilas osaa aktiivisesti käyttää sanapäättelyä apuna tekstien tulkinassa.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä	7lk Oppilas osaa lyhyitä ulkoa opeteltuja ilmauksia ja arkielämän keskeistä sanastoa. Oppilas pystyy kertomaan arkisista, konkreettisista ja itselleen tärkeistä asioista ymmärrettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa viestejä käyttäen perustason lauserakenteita. Oppilas osaa ääntää harjoillut ilmaisut luontevasti. 8lk

	Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja laajahkoa ilmaisuvaramateriaalia. Oppilas osaa kirjoittaa monenlaisia arkipäiväiseen kielenkäyttöön liittyviä viestejä. Oppilas osaa käyttää perustason lauserakenteita ja ääntää harjoitellut ilmaisut luontevasti.

Englannin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä	S1	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaan, variantteihin ja arvostukseen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa pohtia kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta. Oppilas havaitsee, että arvot vaihtelevat riippuen yksilöllisestä kokemuksesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	S1	Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia ja oppia englanninkielisissä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot			
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta	S2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kannustaen.

myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen			
T5 kehittää oppilaan-itse- näisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	S2	Elinikäisen kielen- opiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää englannin taitoaan myös koulun ulko- puolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutukses- sa			Taitotaso B1.1 T6 – T8
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämän- kokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3	Vuorovaikutus erilai- sissa tilanteissa	Oppilas pystyy viestimään, osallistu- maan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.
T7 tukea oppilaan aloit- teellisuutta viestinnässä, kompensaatiokeinojen käytössä ja merkitysneu- vottelun käymisessä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppa- ni ymmärtänyt viestin sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muo- toilla viestinsä uudelleen. Oppilas pys- tyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.
T8 auttaa oppilasta tunnis- tamaan viestinnän kulttuu- risia piirteitä ja tukea oppi- laiden rakentavaa kulttuu- rienvälistä viestintää	S3	Viestinnän kulttuuri- nen sopivuus	Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeim- mät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pys- tyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuu- riin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso B1.1
T9 tarjota oppilaalle mah- dollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen mer- kityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilai- sista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia stra- tegioita	S3	Tekstien tulkintatai- dot	Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästi ja lähes nor- maalitempoisesta yleiskielisestä pu- heesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä ja ymmärtää yhteiseen koke- mukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatuksen, avainsanat ja tär- keitä yksityiskohtia myös valmistautu- matta.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso B1.1
T10 ohjata oppilasta tuot- tamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilai- siin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huo-	S3	Tekstien tuottamis- taidot	Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itse- ään kiinnostavista todellisista tai kuvit- teellisista aiheista käyttäen melko laa- jaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä

miota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen			joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

MUU VIERAS KIELI, RANSKA A2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemiaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 4-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu karttuvan kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvien osin. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvien osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit).

Vieraan kielen opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun kyseisellä kielellä eri oppiaineissa.

Ranskan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältoalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään	S1	L1, L2
Täsmennys 7. luokalle: tutustuttaa oppilaita ranskankieliseen asemaan maailmassa		
Täsmennys 8. luokalle: ohjata oppilaita pohtimaan ranskan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja tekemään niistä havaintoja		
Täsmennys 9. luokalle: ohjata ja rohkaista oppilasta		

kehittämään kulttuurien välistä toimintakykyään.		
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa Täsmennys 7. luokalle: ohjata oppilasta etsimään ranskankielisiä toimintaympäristöjä luokkahuoneen ulkopuolelta Täsmennys 8. luokalle: ohjata oppilasta etsimään ranskankielisiä toimintaympäristöjä sekä huomaamaan mahdollisuudet oppiaranskankielisissä toimintaympäristöissä Täsmennys 9. luokalle: tukea ja syventää oppilaan taitoja etsiä ranskankielisiä toimintaympäristöjä ja ohjata häntä huomaamaan mahdollisuudet oppia näissä ympäristöissä.	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena Täsmennys 7. luokalle: ohjata oppilasta havaitsemaan ranskan kielensä säännönmukaisuuksia ja tekemään kielellisiä vertailuja tuntemiensa kielten välillä, erityisesti englannin sanastoon Täsmennys 8. luokalle: rohkaista oppilasta havaitsemaan ranskankielen säännönmukaisuuksia, ohjata oppilasta tekemään kielellisiä vertailuja tuntemiensa kielten välillä sekä auttaa häntä hyödyntämään kielitiedon käsitteitä oman oppimisensa tukena Täsmennys 9. luokalle: rohkaista oppilasta soveltamaan ranskankielen säännönmukaisuuksia, ohjata oppilasta tekemään kielellisiä vertailuja tuntemiensa kielten välillä sekä ohjata häntä käyttämään keskeisiä kielitiedon käsitteitä oman oppimisensa tukena.	S1	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen Täsmennys 7. luokalle: rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita opiskelulle sekä arvioimaan oppimistaan yhdessä opettajankanssa, ohjata oppilasta hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieltä sekä rohkaista oppilasta viestimään vähäiselläkin kielitaidolla Täsmennys 8. luokalle: ohjata oppilasta asettamaan tavoitteita opiskelulle sekä arvioimaan oppimistaan yhteistyössä opettajan sekä opiskelutovereiden avulla, auttaa oppilasta löytämään itselleen sopivia tapoja oppia kieltä, rohkaista oppilasta viestimään vähäiselläkin kielitaidolla ja toimimaan kannustavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Täsmennys 9. luokalle: ohjata oppilasta asettamaan tavoitteita opiskelulle sekä arvioimaan tavoitteiden saavuttamista, auttaa oppilasta löytämään ja hyödyntämään itselleen sopivia tapoja oppia kieltä, ohjata oppilasta sekä antamaan että saamaan palautetta, kannustaa oppilasta viestimään omalla kielitaidolla ja toimimaan kannustavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	S2	L1, L3
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan Tavoite yhtäläinen kaikilla vuosiluokilla 7-9 oppilaan kehitystason mukaisesti.	S2	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti Täsmennys 7. luokalle: antaa oppilaalle runsaasti	S3	L4

mahdollisuuksia erilaisten arkipäiväisten viestintätilanteiden harjoitteluun Täsmennys 8. luokalle: auttaa oppilasta lisäämään viestintätaitojaan erilaisissa arkipäivän viestintätilanteissa ja rohkaista häntä aloitteellisuuteen viestintätilanteissa Täsmennys 9. luokalle: lisätä oppilaan tietoisuutta toimia monenlaisissa arkipäivän viestintätilanteissa, ohjata oppilasta enenevässä määrin aloitteellisuuteen viestintätilanteissa		
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteissa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täytemauksia ja muuta kompensatiota Täsmennys 7. luokalle: rohkaista oppilasta olemaan aktiivinen erilaisissa viestintätilanteissa sekä auttaa oppilasta laajentamaan omia viestinnän taitojaan Täsmennys 8. luokalle: ohjata oppilasta olemaan aktiivinen erilaisissa viestintätilanteissa sekä käyttämään monipuolisesti erilaisia keinoja viestinnän apuna Täsmennys 9. luokalle: ohjata oppilasta olemaan aktiivinen erilaisissa viestintätilanteissa sekä syventämään omia viestinnän taitojaan	S3	L4
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista Täsmennys 7. luokalle: antaa oppilaalle valmiuksia käyttää kieltä ja ilmaista omia ajatuksiaan kulttuurisesti sopivalla tavalla sekä rohkaista häntä käyttämään kohteliaaseen viestintään kuuluvia tavanomaisia ilmauksia Täsmennys 8. luokalle: rohkaista oppilasta ilmaamaan mielipiteitään ja ajatuksiaan kulttuurisesti sopivalla tavalla sekä rohkaista häntä käyttämään kohteliaaseen viestintään kuuluvia tavanomaisia	S3	L2

ilmauksia Täsmennys 9. luokalle: ohjata oppilasta ilmaise- maan omia mielipiteitään, ajatuksiaan, asenteitaan ja tunteitaan kulttuurisesti sopivalla tavalla sekä ohjata häntä käyttämään kohteliaaseen viestintään kuuluvia tavanomaisia ilmauksia		
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnessa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä Täsmennys 7. luokalle: tarjota oppilaalle runsaasti mahdollisuuksia erilaisten tekstien tulkitsemiseen sekä rohkaista häntä harjoittelemaan sanapäättelyä Täsmennys 8. luokalle: tarjota oppilaalle runsaasti mahdollisuuksi aerilaisten tekstien tulkitsemiseen sekä ohjata häntä löytämään teksteistä keskeinen sisältö sanapäättelyn avulla Täsmennys 9. luokalle: tarjota oppilaalle runsaasti mahdollisuuksia erilaisten tekstien, myös asiateksten, tulkitsemiseen ja ohjata häntä selvittämään teksteistä keskeinen sisältö sanapäättelyn avulla.	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin Täsmennys 7. luokalle: ohjata oppilasta tuottamaan tekstejä itselleen tärkeistä, jokapäiväisistä sekä konkreettisista asioista käyttäen yksinkertaisia rakenteita sekä ymmärrettävää ääntämistä Täsmennys 8. luokalle: ohjata oppilasta tuottamaan tekstejä itselleen tärkeistä, jokapäiväisistä asioista käyttäen keskeisiä rakenteita, ohjata oppilasta jatkuvaan ääntämisen harjoitteluun	S3	L5

Täsmennys 9. luokalle: ohjata oppilasta tuottamaan monipuolisia tekstejä käyttäen keskeisiä rakenteita sekä luontevaa ääntämistä, ohjata oppilasta jatkuvaan ääntämisen harjoitteluun sekä ohjata oppilasta soveltamaan oppimiaan sääntöjä omissa teksteissään.		

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielen välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

Mikkelin täydennys

Täsmennys 7. luokalle: tutustutaan ranskankieliseen maailmaan, erityisesti Ranskaan, Sveitsiin ja Belgiaan, tehdään havaintoja kulttuureista, maantieteeseen liittyvistä erityispiirteistä, kulttuuriin liittyvistä tavoista, kielestä, juhlapäivistä, ruoasta, koulusta sekä arkisesta elämästä Ranskassa. Tehdään vertailuja Suomen ja Ranskan välillä ja opitaan myös kertomaan ranskaksi omasta kotimaasta ja kotipaikkakunnasta.

Täsmennys 8. luokalle: tutustutaan ranskankieliseen maailmaan, esim. Kanadaan, tehdään havaintoja kulttuurista, maantieteeseen liittyvistä erityispiirteistä, kielestä, ruoasta, koulusta sekä arkisesta elämästä.

Täsmennys 9. luokalle: syvennetään ranskan kielialueen kulttuuritietoutta tutustumalla mm. musiikkiin, nuorten elämään sekä ranskankieliseen maailmaan, esim. Afrikassa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

Mikkelin täydennys

Kielenopiskelutaitoja harjoitellaan yhtäläisesti kaikilla luokka-asteilla 7-9 tavoitteiden sekä oppilaiden kehitystason ja käsiteltävien tekstien mukaisesti.

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja sekä oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja.

Harjoitellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja ja sanapäättelyä sekä ohjataan käyttämään erilaisia sanastonoppimistapoja. Rohkaistaan oppilasta etsimään itselleen sopivia opiskelumenetelmiä ja kannustetaan myös itsenäiseen tiedonhakuun. Harjoitellaan oman kielitaidon arviointia sekä palautteen saamista ja antamista.

Oheisesta linkistä löytyy tietoa kielten opiskelutaidoista.
<http://edu.fi/perusopetus/kielet/opiskelutaidot>

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä.. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Mikkelin täydennys

Täsmennys 7. luokalle: Keskeiset sisällöt löytyvät teemasta 'Minä ja lähiympäristöni'. Käsitellään mm. perheeseen, lähiympäristöön, ystäviin, harrastuksiin, kouluun ja matkustamiseen liittyviä teemoja ja syvennetään niihin liittyvää sanastoa. Valitaan myös yhdessä käsiteltäviä tekstejä oppilaiden oman kiinnostuksen kohteiden mukaisesti. Havainnoidaan ja harjoitellaan erilaisia arkielämän vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavilla ja harjoitellaan tyypillisiä ranskankieliseen viestintään kuuluvia fraaseja. Kielen rakenteita harjoitellaan monipuolisesti erilaisten tekstien avulla.

Täsmennys 8. luokalle: Keskeiset sisällöt löytyvät teemasta 'Nuoren elämää'. Käsitellään mm. matkustamiseen, ruokaan, asumiseen, terveyteen ja tulevaisuuteen liittyviä teemoja ja syvennetään niihin liittyvää sanastoa. Valitaan myös yhdessä käsiteltäviä tekstejä oppilaiden oman kiinnostuksen kohteiden mukaisesti. Havainnoidaan ja harjoitellaan erilaisia arkielämän vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavilla ja harjoitellaan tyypillisiä ranskankieliseen viestintään kuuluvia fraaseja. Kielen rakenteita harjoitellaan monipuolisesti erilaisen tekstien avulla.

Täsmennys 9. luokalle: Keskeiset sisällöt löytyvät teemasta 'Minä ja tulevaisuuteni maailmassa'. Tutustutaan työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä ympäristöteemaan. Valitaan yhdessä käsiteltäviä tekstejä monipuolisesti, kuten kertovia, kuvaavia ja vaikuttavia tekstejä sekä asiatekstejä myös oppilaiden oman kiinnostuksen sekä ajankohtaisuuden mukaisesti. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia arkielämän vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavilla ja hyödynnetään niissä tyypillisiä ranskankieliseen viestintään kuuluvia fraaseja. Kielen rakenteita harjoitellaan monipuolisesti erilaisten tekstien avulla.

Oheisesta linkistä löytyy tietoa kielten viestinnällisestä harjoittelusta ja viestintästrategioista.
http://edu.fi/perusopetus/kielet/viestinnallinen_suullinen_harjoittelu

Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja monikulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Mikkelin täydennys

Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Kielten oppiaineen luonne välineaineena mahdollistaa osallistumisen kaikkiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin, esim. sanastojen, haastattelujen, raportointien, videoiden, miellekarttojen ja posterien muodossa. Kielten sisältöihin kuuluu jo valmiiksi runsaasti monialaisuuteen soveltuvia teemoja. Luontevia, yhteistyöhön soveltuvia oppiaineita ovat esim. musiikki, kuvataide, kotitalous, maantieto, biologia, historia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaismuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaista autetaan tulemaan tietoi-

siksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Mikkelin täydennys

Ranskan A2-oppimäärän hyvän osaamisen tason kuvaukset, 7. ja 8. vuosiluokka

Opetuksen tavoitteet	Hyvän osaamisen kuvaus
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	7lk Oppilas osaa kertoa jotain ranskan kielen asemasta maailman kielikartalla ja tunnistaa kielen asemaan liittyviä ilmiöitä, esim. missä maissa kieltä puhutaan. Oppilas osaa kertoa Ranskan kulttuuriin sekä maantieteeseen liittyvistä erityispiirteistä ja tunnistaa suomalaisen ja ranskalaisen kulttuurin yhtäläisyyksiä ja eroja. Oppilas pystyy löytämään myös kohdekielisiä toimintaympäristöjä esim. internetissä. Oppilas huomaa kielen säännönmukaisuuksia ja osaa löytää yhtäläisyyksiä ja eroja oman äidinkielen ja ranskan kielen välillä. Oppilas osaa tunnistaa joitain keskeisiä ranskan kielitiedon käsitteitä. 8lk Oppilas osaa tehdä havaintoja liittyen ranskan kielen asemaan maailmassa. Oppilas osaa kertoa ranskankielisten maiden kult-

	tuureihin sekä maantieteeseen liittyvistä erityispiirteistä sekä osaa tehdä vertailuja Suomen ja ranskankielisten maiden välillä. Oppilas osaa etsiä ranskankielisiä toimintaympäristöjä, esim. internetissä ja ympäröivässä maailmassa. Oppilas osaa tehdä vertailuja osaamiensa kielten ja ranskan kielen välillä. Oppilas osaa tunnistaa keskeisiä ranskan kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot	7lk Oppilas osaa asettaa itselleen pieniä tavoitteita ja arvioida omaa oppimistaan yhdessä opettajan kanssa. Oppilas osaa käyttää erilaisia tapoja opiskella kieltä ja pystyy viestimään vähäiselläkin kielitaidolla, toisen apuun tarvittaessa tukeutuen. Oppilas osaa harjoitella oman kielitaitonsa kehittämistä ja osaa havaita, miten hän voi käyttää kieltä myös koulun ulkopuolella. 8lk Oppilas osaa asettaa itselleen tavoitteita omaan opiskeluunsa liittyen sekä arvioida omaa oppimistaan ja opiskelutapoja. Oppilas tietää ja osaa käyttää erilaisia tapoja opiskella kieltä ja osaa myös löytää itselleen parhaita käytänteitä kielenopiskeluun. Oppilas osaa kannustaa toisia vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa harjoitella oman kielitaitonsa kehittämistä ja osaa havaita, miten hän voi käyttää ranskan kielen taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	7lk Oppilas selviytyy harjoitelluista, rutiininomaisista viestintätilanteista, turvautuen tarvittaessa keskustelukumppanin apuun tai erilaisten viestintästrategioiden käyttöön. Oppilas osaa käyttää tavanomaisimpia kohteliaaseen kielenkäyttöön liittyviä ilmauksia ja pyytää tarvittaessa selvennystä tai toistoa. Oppilas osaa reagoida kielelle ominaisilla ilmauk-

	silla rutiininomaisissa viestintätilanteissa ja ilmaista myös omia ajatuksia. 8lk Oppilas selviytyy monista erilaisista arkipäivän viestintätilanteista ja pystyy myös olemaan jo aloitteellinen keskusteluissa. Oppilas osaa käyttää kohteliaaseen kielenkäyttöön liittyviä ilmauksia keskusteluissa turvautuen tarvittaessa erilaisiin viestintästrategioihin ja toiston/selvennyksen pyytämiseen. Oppilas pystyy ilmaisemaan mielipiteitään ja ajatuksiaan yksinkertaisilla lauseilla ja osaa käyttää kohteliaita, kielelle ominaisia ilmauksia.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä	7lk Oppilas osaa löytää tarvitsemansa tiedon lyhyistä, tuttua sanastoa sisältävistä teksteistä sekä hitaasta puheesta. Hän osaa käyttää sanapäättelyä apuna tekstien tulkinassa. 8lk Oppilas osaa löytää tarvitsemansa tiedon monenlaisista arkielämää käsittelevistä teksteistä sekä puheesta. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, tuttua sanastoa sisältävien ja itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön. Oppilas osaa usein tunnistaa ympärillä käytävän keskustelun aiheen hitaasta puheesta. Oppilas osaa aktiivisesti käyttää sanapäättelyä apunatekstien tulkinassa.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä	7lk Oppilas osaa lyhyitä ulkoa opeteltuja ilmauksia ja arkielämän keskeistä sanastoa. Oppilas pystyy kertomaan arkisista, konkreettisista ja itselleen tärkeistä asioista ymmärrettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa yksinkertaisia viestejä käyttäen perustason lauserakenteita. Oppilas osaa ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. 8lk Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista ymmärrettävästi.

	keistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja suppeaa ilmaisuvarama. Oppilas osaa kirjoittaa monenlaisia arkipäiväiseen kielenkäyttöön liittyviä viestejä. Oppilas osaa käyttää perustason lauserakenteita ja ääntää harjoitellut ilmaisut luontevasti.

Vieraan kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Kehittyvän kielitaidon asteikko

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä, ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään	S1	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1	Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen opiskeltavaa kieltä käyttämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia kohdekielissä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppi-	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee

misensa tukena			kohdekielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot			
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S4	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan	S4	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A2.2 T6 – T8
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	Vuorovaikutuserilaisissa tilanteissa	Oppilas selviää jo kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiin-	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selven-

tuneita fraaseja, kiero- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota			nystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaistamiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteli-aasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A2.2
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnessa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A2.1
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiin-	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja

nittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämissen perussääntöihin			konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämissen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

MUU VIERAS KIELI, SAKSA A2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemiaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 4-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteyksiä liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu karttuvan kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvien osin. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudetaan soveltuvien osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit).

Vieraan kielen opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun kyseisellä kielellä eri oppiaineissa.

Mikkelin täydennys

Vuosiluokkien 8 - 9 tavoitteet ja sisällöt on merkitty samaan taulukkoon siten, että ensin on perustekstin tavoite mustalla ja sen alla Mikkelin paikalliset täsmennykset eri luokka-asteille punaisella. Taulukon alla on kirjoitettu tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokittain. Ensin mustalla perustekstin sisältö ja sen alapuolella Mikkelin täsmennykset vuosiluokittain. Tarkoitus on, että opetussuunnitelmaa lukiessaan opettaja tutustuisi niin perustekstiin kuin paikallisiin täsmennyksiin.

Sisältöalueiden jälkeen tulevat oppimisympäristöihin sekä työtapoihin liittyvät tavoitteet, monialaiset oppimiskokonaisuudet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä arviointi. Punaisella kirjoitetut tekstit ovat paikallisia täsmennyksiä.

Saksan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle	S1	L1, L2

valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään Täsmennys 7. luokalle: tutustuttaa oppilaita saksan kielen asemaan maailmassa Täsmennys 8. luokalle: ohjata oppilaita pohtimaan saksan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja tekemään niistä havaintoja Täsmennys 9. luokalle: ohjata ja rohkaista oppilasta kehittämään kulttuurien välistä toimintakykyään		
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa Täsmennys 7. luokalle: ohjata oppilasta etsimään saksankielisiä toimintaympäristöjä luokahuoneen ulkopuolelta Täsmennys 8. luokalle: ohjata oppilasta etsimään saksankielisiä toimintaympäristöjä sekä huomauttaa mahdollisuudet oppiasaksankielisissä toimintaympäristöissä Täsmennys 9. luokalle: tukea ja syventää oppilaan taitoja etsiä saksankielisiä toimintaympäristöjä ja ohjata häntä huomaamaan mahdollisuudet oppia näissä ympäristöissä.	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena Täsmennys 7. luokalle: ohjata oppilasta havaitsemaan saksan kielensä äänne- ja rakenteellisia säännönmukaisuuksia ja tekemään kielellisiä vertailuja tuntemiensa kielten välillä Täsmennys 8. luokalle: rohkaista oppilasta havaitsemaan saksankielen äänne- ja rakenteellisia säännönmukaisuuksia, ohjata oppilasta tekemään kielellisiä vertailuja tuntemiensa kielten välillä sekä auttaa häntä hyödyntämään	S1	L1, L4

kielitiedon käsitteitä oman oppimisensa tukena Täsmennys 9. luokalle: rohkaista oppilasta soveltamaan saksankielen säännönmukaisuuksia, ohjata oppilasta tekemään kielellisiä vertailuja tuntemien- sa kielten välillä sekä ohjata häntä käyttämään kes- keisiä kielitiedon käsitteitä oman oppimisen- sa tukena		
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen Täsmennys 7. luokalle: rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita opiskelulle sekä arvioimaan oppimistaan yhdessä opettajan kanssa, ohjata oppilasta hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieltä sekä rohkaista oppilasta viestimään vähäiselläkin kielitaidolla Täsmennys 8. luokalle: ohjata oppilasta asettamaan tavoitteita opiskelulle sekä arvioimaan oppimistaan yhteistyössä opettajan sekä opiskelutovereiden avulla, auttaa oppilasta löytämään itselleen sopivia tapoja oppia kieltä, rohkaista oppilasta viestimään vähäiselläkin kielitaidolla ja toimimaan kannustavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Täsmennys 9. luokalle: ohjata oppilasta asettamaan tavoitteita opiskelulle sekä arvioimaan tavoitteiden saavuttamista, auttaa oppilasta löytämään ja hyödyntämään itselleen sopivia tapoja oppia kieltä, ohjata oppilasta sekä antamaan että saamaan palautetta, kannustaa oppilasta viestimään omalla kielitaidollaan ja toimimaan kannustavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	S2	L1, L3
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan	S2	L1

Tavoite yhtäläinen kaikilla vuosiluokilla 7-9 oppilaan kehitystason mukaisesti.		
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti Täsmennys 7. luokalle: antaa oppilaalle runsaasti mahdollisuuksia erilaisten arkipäiväisten viestintätilanteiden harjoitteluun Täsmennys 8. luokalle: auttaa oppilasta lisäämään viestintätaitojaan erilaisissa arkipäivän viestintätilanteissa ja rohkaista häntä aloitteellisuuteen viestintätilanteissa Täsmennys 9. luokalle: lisätä oppilaan tietoisuutta toimia monenlaisissa arkipäivän viestintätilanteissa, ohjata oppilasta enenevässä määrin aloitteellisuuteen viestintätilanteissa	S3	L4
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteissa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täytemauksia ja muuta kompensatiota Täsmennys 7. luokalle: rohkaista oppilasta olemaan aktiivinen erilaisissa viestintätilanteissa sekä auttaa oppilasta laajentamaan omia viestinnän taitojaan Täsmennys 8. luokalle: ohjata oppilasta olemaan aktiivinen erilaisissa viestintätilanteissa sekä käyttämään monipuolisesti erilaisia keinoja viestinnän apuna Täsmennys 9. luokalle: ohjata oppilasta olemaan aktiivinen erilaisissa viestintätilanteissa sekä syventämään omia viestinnän taitojaan.	S3	L4
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuuri- sesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3	L2

Täsmennys 7. luokalle: antaa oppilaalle valmiuksia käyttää kieltä ja ilmaista omia ajatuksiaan kulttuurisesti sopivalla tavalla sekä rohkaista häntä käyttämään kohteliaaseen viestintään kuuluvia tavanomaisia ilmauksia Täsmennys 8. luokalle: rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään ja ajatuksiaan kulttuurisesti sopivalla tavalla sekä rohkaista häntä käyttämään kohteliaaseen viestintään kuuluvia tavanomaisia ilmauksia Täsmennys 9. luokalle: ohjata oppilasta ilmaisemaan omia mielipiteitään, ajatuksiaan, asenteitaan ja tunteitaan kulttuurisesti sopivalla tavalla sekä ohjata häntä käyttämään kohteliaaseen viestintään kuuluvia tavanomaisia ilmauksia		
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä Täsmennys 7. luokalle: tarjota oppilaalle runsaasti mahdollisuuksia erilaisten tekstien tulkitsemiseen sekä rohkaista häntä harjoittelemaan sanapäättelyä, ohjata oppilasta etsimään yksinkertaista tietoa saksan kielellä Täsmennys 8. luokalle: tarjota oppilaalle runsaasti mahdollisuuksia erilaisten tekstien tulkitsemiseen sekä ohjata häntä löytämään teksteistä keskeinen sisältö sanapäättelyn avulla, ohjata oppilasta etsimään tietoa saksan kielellä Täsmennys 9. luokalle: tarjota oppilaalle runsaasti mahdollisuuksia erilaisten tekstien, myös asiatekstien, tulkitsemiseen ja ohjata häntä selvittämään teksteistä keskeinen sisältö sanapäättelyn avulla, ohjata oppilasta etsimään tietoa saksan kielellä.	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta	S3	L5

ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin Täsmennys 7. luokalle: ohjata oppilasta tuottamaan tekstejä itselleen tärkeistä, jokapäiväisistä sekä konkreettisista asioista käyttäen yksinkertaisia rakenteita sekä ymmärrettävää ääntämistä Täsmennys 8. luokalle: ohjata oppilasta tuottamaan tekstejä itselleen tärkeistä, jokapäiväisistä asioista käyttäen keskeisiä rakenteita, ohjata oppilasta jatkuvaan ääntämisen harjoitteluun Täsmennys 9. luokalle: ohjata oppilasta tuottamaan monipuolisia tekstejä käyttäen keskeisiä rakenteita sekä luontevaa ääntämistä, ohjata oppilasta jatkuvaan ääntämisen harjoitteluun sekä ohjata oppilasta soveltamaan oppimiaan sääntöjä omissa teksteissään.		

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

Mikkelin täydennys

Täsmennys 7. luokalle:

tutustutaan saksankieliseen maailmaan, pääpainona Saksa, tehdään havaintoja Saksan kulttuurista, maantieteeseen liittyvistä erityispiirteistä, kulttuuriin liittyvistä tavoista, kielestä, juhlapäivistä, ruoasta, koulusta sekä arkisesta elämästä Saksassa.

Tehdään vertailuja Suomen ja Saksan välillä ja opitaan myös kertomaan saksaksi omasta kotimaasta ja kotipaikkakunnasta.

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutustutaan Saksan kielen eri variantteihin.

Täsmennys 8. luokalle:

tutustutaan saksankieliseen maailmaan, pääpainona Itävalta ja Sveitsi, tehdään havaintoja Itävallan ja Sveitsin kulttuureista, maantieteeseen liittyvistä erityispiirteistä, kulttuuriin liittyvistä tavoista, kielestä, juhlapäivistä, ruoasta, koulusta sekä arkisesta elämästä Itävallassa ja Sveitsissä.

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutustutaan Saksan kielen eri variantteihin.

Täsmennys 9. luokalle:

syvennetään saksan kielialueen kulttuuritietoutta tutustumalla mm. musiikkiin, nuorten elämään sekä kielialueen maantieteellisiin erityispiirteisiin.

Tutustutaan myös Saksan ja Berliinin historiaan, tehdään havaintoja Saksan menneisyyden näkymisestä nykypäivänä.

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutustutaan edelleen saksan kielen eri variantteihin.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

Mikkelin täydennys

Kielenopiskelutaitoja harjoitellaan yhtäläisesti kaikilla luokka-asteilla 7-9 tavoitteiden sekä oppilaiden kehitystason ja käsiteltävien tekstien mukaisesti.

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja sekä oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja.

Harjoitellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja ja sanapäättelyä sekä ohjataan käyttämään erilaisia sanastonoppimistapoja. Rohkaistaan oppilasta etsimään itselleen sopivia opiskelumenetelmiä ja kannustetaan myös itsenäiseen tiedonhakuun. Harjoitellaan oman kielitaidon arviointia sekä palautteen saamista ja antamista.

Oheisesta linkistä löytyy tietoa kielten opiskelutaidoista.

[Opiskelutaidot](#)

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Mikkelin täydennys

Täsmennys 7. luokalle:

Keskeiset sisällöt löytyvät teemasta ´Minä ja lähiympäristöni´.

Käsitellään mm. perheeseen, lähiympäristöön, ystäviin, harrastuksiin, kouluun ja matkustamiseen liittyviä teemoja ja syvennetään niihin liittyvää sanastoa sekä rakenteita.

Valitaan myös yhdessä käsiteltäviä tekstejä oppilaiden oman kiinnostuksen kohteiden mukaisesti.

Valitaan monipuolisesti erilaisia tekstejä, kuten kertovia, kuvaavia tai vaikuttavia tekstejä.

Havainnoidaan ja harjoitellaan erilaisia arkielämän vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavilla ja harjoitellaan tyypillisiä saksankieliseen viestintään kuuluvia fraaseja.

Kielen rakenteita harjoitellaan monipuolisesti erilaisten tekstien avulla.

Täsmennys 8. luokalle:

Keskeiset sisällöt löytyvät teemasta ´Nuoren elämää´.

Käsitellään mm. matkustamiseen, ruokaan, asumiseen, terveyteen ja tulevaisuuteen liittyviä teemoja ja syvennetään niihin liittyvää sanastoa sekä rakenteita.

Valitaan myös yhdessä käsiteltäviä tekstejä oppilaiden oman kiinnostuksen kohteiden mukaisesti.

Valitaan monipuolisesti erilaisia tekstejä, kuten kertovia, kuvaavia tai vaikuttavia tekstejä.

Havainnoidaan ja harjoitellaan erilaisia arkielämän vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavilla ja harjoitellaan tyypillisiä saksankieliseen viestintään kuuluvia fraaseja.

Kielen rakenteita harjoitellaan monipuolisesti erilaisen tekstien avulla.

Täsmennys 9. luokalle:

Keskeiset sisällöt löytyvät teemasta ´Minä ja tulevaisuuteni maailmassa´. Tutustutaan mm. työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä ympäristöteemaan.

Valitaan yhdessä käsiteltäviä tekstejä monipuolisesti. Käytetään kertovia, kuvaavia ja vaikuttavia tekstejä sekä asiatekstejä myös oppilaiden oman kiinnostuksen sekä ajankohtaisuuden mukaisesti.

Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia arkielämän vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavilla ja hyödynnetään niissä tyypillisiä saksankieliseen viestintään kuuluvia fraaseja. Kielen rakenteita harjoitellaan monipuolisesti erilaisten tekstien avulla.

Oheisesta linkistä löytyy tietoa kielten viestinnällisestä harjoittelusta ja viestintästrategioista.

Suullinen harjoittelu

Suulliset viestintästrategiat

Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri

oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja monikulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Mikkelin täydennys

Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Kielten oppiaineen luonne välineaineena mahdollistaa osallistumisen kaikkiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin, esim. sanastojen, haastattelujen, raportointien, videoiden, miellekarttojen ja posterien muodossa. Kielten sisältöihin kuuluu jo valmiiksi runsaasti monialaisuuteen soveltuvia teemoja. Luontevia, yhteistyöhön soveltuvia oppiaineita ovat esim. musiikki, kuvataide, kotitalous, maantieto, biologia, historia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvien osien eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaismuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaista autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaa-

misen taso vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Mikkelin täydennys

Saksan A2-oppimäärän hyvän osaamisen tason kuvaukset, 7. ja 8. vuosiluokka

Opetuksen tavoitteet	Hyvän osaamisen kuvaus
Kasvu kulttuuriseen moniaisuuteen ja kieli-tietoisuuteen	7lk Oppilas osaa kertoa jotain saksan kielen asemasta maailman kielikartalla ja tunnistaa kielen asemaan liittyviä ilmiöitä, esim. missä maissa kieltä puhutaan. Oppilas osaa kertoa Saksan kulttuuriin sekä maantieteeseen liittyvistä erityispiirteistä ja tunnistaa suomalaisen ja saksalaisen kulttuurin yhtäläisyyksiä ja eroja. Oppilas pystyy löytämään myös kohdekielisiä toimintaympäristöjä esim. internetissä. Oppilas huomaa kielen säännönmukaisuuksia ja osaa löytää yhtäläisyyksiä ja eroja oman äidinkielen ja saksan kielen välillä. Oppilas osaa tunnistaa joitain keskeisiä saksan kieli-tiedon käsitteitä. 8lk Oppilas osaa tehdä havaintoja liittyen saksan kielen asemaan maailmassa. Oppilas osaa kertoa saksankielisten maiden kulttuureihin sekä maantieteeseen liittyvistä erityispiirteistä sekä osaa tehdä vertailuja Suomen ja saksankielisten maiden välillä. Oppilas osaa etsiä saksankielisiä toimintaympäristöjä, esim. internetissä ja ympäröivässä maailmassa. Oppilas osaa tehdä vertailuja osaamiensa kielten ja saksan kielen välillä. Oppilas osaa tunnistaa keskeisiä saksan kielitiedon käsitteitä.

Kielenopiskelutaidot	7lk Oppilas osaa asettaa itselleen pieniä tavoitteita ja arvioida omaa oppimistaan yhdessä opettajan kanssa. Oppilas osaa käyttää erilaisia tapoja opiskella kieltä ja pystyy viestimään vähäiselläkin kielitaidolla, toisen apuun tarvittaessa tukeutuen. Oppilas osaa harjoitella oman kielitaitonsa kehittämistä ja osaa havaita, miten hän voi käyttää kieltä myös koulun ulkopuolella. 8lk Oppilas osaa asettaa itselleen tavoitteita omaan opiskeluunsa liittyen sekä arvioida omaa oppimistaan ja opiskelutapoja. Oppilas tietää ja osaa käyttää erilaisia tapoja opiskella kieltä ja osaa myös löytää itselleen parhaita käytänteitä kielenopiskeluun. Oppilas osaa kannustaa toisia vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa harjoitella oman kielitaitonsa kehittämistä ja osaa havaita, miten hän voi käyttää saksan kielen taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	7lk Oppilas selviytyy harjoitelluista, rutiininomaisista viestintätilanteista, turvautuen tarvittaessa keskustelukumppanin apuun tai erilaisten viestintästrategioiden käyttöön. Oppilas osaa käyttää tavanomaisimpia kohteliaaseen kielenkäyttöön liittyviä ilmauksia ja pyytää tarvittaessa selvennystä tai toistoa. Oppilas osaa reagoida kielelle ominaisilla ilmauksilla rutiininomaisissaviestintätilanteissa ja ilmaista myös omia ajatuksia. 8lk Oppilas selviytyy monista erilaisista arkipäivän viestintätilanteista ja pystyy myös olemaan jo aloitteellinen keskusteluissa. Oppilas osaa käyttää kohteliaaseen kielenkäyttöön liittyviä ilmauksia keskusteluissa turvautuen tarvittaessa erilaisiin viestintästrategioihin ja toiston/selvennyksen pyytämiseen.

	Oppilas pystyy ilmaisemaan mielipiteitään ja ajatuksiaan yksinkertaisilla lauseilla ja osaa käyttää kohteli- aita, kielelle ominaisia ilmauksia.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä	7lk Oppilas osaa löytää tarvitsemansa tiedon lyhyistä, tuttua sanastoa sisältävistä teksteistä sekä hitaasta puheesta. Hän osaa käyttää sanapäättelyä apuna tekstien tulkin- nassa. 8lk Oppilas osaa löytää tarvitsemansa tiedon monenlai- sista arkielämää käsittelevistä teksteistä sekä puhees- ta. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, tuttua sanastoa sisältävien ja itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön. Oppilas osaa usein tunnistaa ympärillä käytävän kes- kustelun aiheen hitaasta puheesta. Oppilas osaa ak- tiivisesti käyttää sanapäättelyä apuna tekstien tul- kinnassa.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä	7lk Oppilas osaa lyhyitä ulkoa opeteltuja ilmauksia ja arkielämän keskeistä sanastoa. Oppilas pystyy kertomaan arkisista, konkreettisista ja itselleen tärkeistä asioista ymmärrettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa yksinkertaisia viestejä käyttä- en perustason lauserakenteita. Oppilas osaa ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärret- tävästi. 8lk Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itsel- leen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja suppeaa ilmaisuvälineistöä. Oppilas osaa kirjoittaa monenlaisia arkipäiväiseen kielenkäyttöön liittyviä viestejä. Oppilas osaa käyttää perustason lauserakenteita ja ääntää harjoitellut ilmaisut luontevasti.

Vieraan kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

[Kehittyvän kielitaidon asteikko](#)

Opetuksen tavoite	Sisäl- tö- alueet	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä, ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään	S1	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1	Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen opiskeltavaa kieltä käyttämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia kohdekielisisissä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee kohdekielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot			
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteis-	S4	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

työssä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen			
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan	S4	Elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A2.2 T6 – T8
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	Vuorovaikutuserilaisissa tilanteissa	Oppilas selviää jo kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä,	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipi-

johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista			teiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaismiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A2.2
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A2.1
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämissen perussääntöihin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämissen perussääntöjä muisakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

MUU VIERAS KIELI, VENÄJÄ A2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemiaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päätteilykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu karttuvan kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvien osien. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvien osien ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit).

Vieraan kielen opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun kyseisellä kielellä eri oppiaineissa.

Venäjän kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään 7-8 lk: Ohjata oppilasta	S1 7lk-8 lk: Selvitetään, missä maissa puhutaan venäjää ja ketkä Suomessa puhuvat venäjää ja mistä syistä. Pyritään luomaan mahdollisuuksia venäjän kielen käyttämiseen venäjänkielisten kanssa kommunikoimisessa.	L1, L2

pohtimaan venäjän kieleen ja sen käyttämiseen liittyviä arvoja ja asenteita Suomessa. 9 lk: Ohjata oppilasta ymmärtämään eri kielten, venäjä mukaan lukien, merkitys yhteiskunnassa.	9 lk: Korostetaan kielitaidon ja mahdollisimman monien vieraiden kielten, erityisesti venäjän merkitystä oman tulevaisuuden kannalta, esimerkiksi työllistymisen ja jatko-opiskelumahdollisuuksien suhteen.	
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa 7-8 lk: ohjata oppilasta löytämään itseään kiinnostavia venäjänkielisiä toimintaympäristöjä. 9 lk : kannustaa oppilasta laajentamaan häntä kiinnostavia kielen toimintaympäristöjä. Rohkaista oppilasta tekemään tiedonhakuja eri oppiaineissa venäjän kieltä käyttäen. Kannustaa oppilasta tutustumaan joihinkin kielitiedon käsitteisiin.	S1 7lk- 8 lk: Havainnoidaan mahdollisuuksia oppia venäjän kieltä erilaisissa toimintaympäristöissä. Järjestetään esimerkiksi tapaamisia ja kohtaamisia venäjää puhuvien ihmisten kanssa, jotta kielen osaamista olisi mahdollisuus laajentaa keskustelemalla ja kuuntelemalla. Apuna käytetään myös mediaa sekä tietoteknisiä mahdollisuuksia. 9lk: järjestetään yhteisiä tapaamisia ja/tai retkiä venäjää puhuvien kanssa tai tehdään kouluvierailuja joiden tarkoituksena on päästä käyttämään vierasta kieltä venäjänkielisten kanssa sekä puhumalla että kuuntelemalla. Valmistaudutaan tapaamisiin ja retkiin opiskelemalla aiheeseen liittyvää sanastoa etukäteen ja keskustelemalla aiheesta. Tehdään yhteistyöprojekteja muiden aineiden opettajien kanssa, esimerkiksi kotitalousopettajien kanssa projektissa, jossa valmistetaan venäläisiä ruokia ja perehdytään etukäteen aiheeseen liittyvään sanastoon ja käsitteistöön. Yhteistyöhön soveltuvia oppiaineita ovat myös esimerkiksi musiikki, kuvataide, kotitalous, maantieto, biologia, historia.	L1, L2

	Kielten oppiaineen luonne väliaineena mahdollistaa osallistumisen kaikkiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin esimerkiksi sanastojen, haastattelujen, raporttien, videoiden, miellekarttojen, haastattelujen ja posterien muodossa. Opetellaan joitakin kieliopin käsitteitä kuten substantiivin ja adjektiivin monikon päätteitä sekä sijamuotoja ja sovelletaan niitä projektissa.	
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena 7 lk: ohjata oppilasta havaitsemaan sellaisia venäjän kielen käsitteitä, jotka auttavat oppilastavertamaan suomen ja venäjän kieliä toisiinsa. Ohjata oppilasta havaitsemaan yhtäläisyyksiä suomen ja venäjän kieltenvälillä. 8-9 lk: ohjata oppilasta syventämään opittua kielitiedon käsitteistöä ja ohjata oppilasta tekemään jonkin verran johtopäätöksiä kielen säännöistä ja sääntöjensoveltamisesta.	S1 7 lk: harjoitellaan joitakin kieliopillisia käsitteitä, kuten verbien käyttö eri aikamuodoissa ja sijamuotojen käyttö. Tarkastellaan miten nämä ilmaistaan suomen kielessä. 8lk -9lk: harjoitellaan käyttämään erilaisia kielirakenteita ja tehdään niistä johtopäätöksiä.	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan	S2	L1, L3

oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen 7 lk: tutustua yhdessä oppilaiden kanssatavoitteiden asettamiseen sekä vastuun ottamiseen omasta opiskelusta. Rakentaa myönteinen sekä oppimishaluinen ilmapiiri, jossa otetaan myös toiset huomioon. 8lk: tukea oppilasta hänen itselleen asettamissaan opiskelutavoitteissa. Opastaa ja rohkaista oppilasta ottamaan vastuuta opiskelustaan sekä rakentamaan opiskelunhaluinen ilmapiiri. 9 lk: rohkaista oppilasta asettamaan itselleen tavoitteita sekä käyttämään erilaisia oppimismenetelmiä myös luokan ulkopuolella. Rohkaista arvioimaan sekä omaa että muiden opiskelua ja oppimista. Kannustetaan myönteiseen vuorovaikutukseen ryhmässä.	7lk -9 lk: Tarkistetaan opiskelutavoitteita säännöllisesti. Harjoitellaan monipuolisesti kielenopiskelutaitoja, muun muassa opetellaan hahmottamaan oppimiskokonaisuuksia. Harjoitellaan sanastojen käyttöä omassa puheessa pari- ja pienryhmätyössä. Käytetään esimerkiksi draamatoiminta keinoja, kuten pieniä näytelmiä, vuoropuhelua sekä esitelmiä, joita tehdään kirjallisina pienryhmissä ja esitetään näin vahvistaen opittuja asioita. Arvioidaan omia opiskelutapoja. Linkki <u>Opiskelutaidot</u>	
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan 7lk: auttaa oppilasta hahmottamaan kielitaidon-	S2 7lk -8 lk: harjoitellaan kieltä itsenäisesti koulussa ja koulun ulkopuolella erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa ilman pelkoa kielioppi- tai ääntämisvirheistä. Harjoitellaan etukäteen tilanteita joissa kieltä voi käyttää. Käy-	L1

merkitys. Tukea oppilasta käyttämään venäjää itse- näisesti myös koulunulko- puolella. 8 lk: auttaa oppilastaym- märtämään kielitaidon- merkitys. Rohkais- ta oppilasta sovelta- maan opittuja kielikäsitte- tä puhumalla itsenäises- ti venäjää puhuvien kans- sa myös koulun ulkopuo- lella. 9 lk. Tukea oppilasta kehit- tämään kielenopiskelun- taitoja sekä pohti- maan, miten voisi hyödyn- tää kielitaitoaan tulevai- suudessa.	dään esimerkiksi kaupassa tai kirppu- torilla harjoittelemassa näihin tilan- teisiin liittyviä dialogeja. Pyritään ti- lanteisiin, joissa kieltä on mahdollista käyttää venäjää äidinkielenään puhu- vien ihmisten kanssa. 9 lk: Kuten edellä. Lisäksi harjoitel- laan kielitaidon soveltamista erilaisis- sa tilanteissa. Keskustellaan siitä, mi- ten oppilas voi käyttää kielitaitoaan myös koulun päätyttyä.	
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta har- joittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilan- teita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti 7lk: rohkaista oppilasta selviytymään erilaisista yk- sinkertaisista vuorovaiku- tustilanteista. 8 lk: rohkaista oppilasta selviytymään erilaisista vuorovaikutustilanteista sekä kannustaa häntä tuot- tamaan tekstiä ja puhetta oma-aloitteisesti. 9lk: rohkaista oppilasta selviytymään monenlaisista	S3 7lk: harjoitellaan yksinkertaisia, vaih- televia arkielämän vuorovaikutusti- lanteita niin, että opettaja tai toinen oppilas on tilanteessa mukana ja tu- kee tarvittaessa. 8lk: harjoitellaan rutiininomaisia arki- tilanteita oma-aloitteisesti ja niin, että rohkaistaan toisia puhumaan ja keskustelemaan. 9 lk: harjoitellaan yhä monipuolisem- pien viestintä- ja keskustelutilantei- den tuottamista. Esimerkiksi rooli- pe- lit ja simulaatiot. Tutustutaan oppi- laille tärkeisiin asioihin ja aihepiirei- hin ja tarjotaan tätä kautta mahdolli- suuksia itsensä ilmaisemiseen. Harjoi-	L4

vuorovaikutustilanteista sekä kannustaa häntä tuottamaan sekä tekstiä että puhetta yhä enemmän ja oma-aloitteisemmin.	tellaan toisten kuuntelemista ja ymmärtämistä.	
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota 7 lk: ohjata oppilasta käyttämään yleisimpiä fraaseja ja viestintästrategioita. 8lk: rohkaista oppilasta osallistumaan aktiivisesti vuorovaikutustilanteisiin ja syventää tietämystä vuorovaikutuksessa toimimisesta. 9lk: rohkaista oppilasta aktiiviseen vuorovaikutukseen sekä etsimään keinoja siihen, miten pystyy toimimaan entistä paremmin vuorovaikutustilanteessa.	S3 7 lk: harjoitellaan monipuolisesti vuorovaikutustilanteita ja syvennetään taitoja käyttää venäjänkielisiä viestinnän keinoja. 8lk- 9lk: harjoitellaan vuorovaikutustilanteita yhä aktiivisemmin ja monipuolisemmin.	L4
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuuri- sesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista 7-8lk: oppia hallitsemaan kohteliaisuudet ja muut fraasit, jotka liittyvät kohteliaisuuksien vaihtoon ja vastaaviin tilanteisiin kie-	S3 7lk- 8lk: harjoitella käyttämään kieltä yksinkertaisella tavalla unohtamatta teitittelymuotoa ja sanontaa "ole hyvä" keskeisimmissä sosiaalisissa tilanteissa kuten tiedon vaihtaminen ja asenteiden ja mielipiteiden ilmaise- 9 lk: harjoitellaan, syvennetään ja monipuolistetaan taitoja erilaisissa	L2

lenkäytössä. 9lk: oppia toimimaan monenlaisissa sosiaalisissa tilanteissa venäläisen kulttuurin edellyttämällä tavalla.	viestintätilanteissa ja sosiaalisissa tilanteissa. Kiinnitetään huomiota kohdelaisiin, tavanomaisiin ilmaisuihin ja viestintärutiineihin.	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä 7lk: ohjata ja innostaa oppilasta kuuntelemaan helppoja tekstejä tutuista aiheista ja tulkitsemaan niitä. Ohjata oppilasta hakeamaan tietoa tutuista aiheista tekstien avulla. Ohjata oppilasta käyttämään päättelytaitoa keskeisen sisällön ymmärtämisessä. 8lk: ohjata oppilastalukemaan ja kuuntelemaan venäjänkielisiä tekstejä eriaihepiireistä. Ohjata oppilasta hankkimaan omaaloitteisesti tietoja kiinnostavista aiheista sekä kannustaa oppilasta laajentamaan sanavarastoaan. 9lk: Ohjata oppilasta laajentamaan mahdollisuuksiin tulkita erilaisia, ikäkauteen soveltuvia tekstejä ja	S3 7 lk: Kuunnellaan erilaisia yksinkertaisia tekstejä sekä hitaasti puhuvia henkilöitä käyttäen apuna medialaitteita kuten tablettia. Pyritään tulkitsemaan kuultua etsimällä niistä pääkohdat ja tunnistamalla tärkeimmät asiat tuttujen sanojen avulla. Etsitään internetistä kuunteluharjoituksiksi lyhyitä tekstejä sekä esimerkiksi runoja. 8lk--9lk: kuunnellaan monipuolisempia tekstejä ikään sopivista aiheista ja päätellään tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä. Kuunnellaan venäjää puhuvia ihmisiä. Opetellaan uusia sanoja ja fraaseja erilaisilla oppimistekniikoilla. Kuunnellaan erilaisia tekstejä erilaisista tietolähteistä ja aihepiireistä ja tehdään kuuntelutehtäviä. Tarjotaan tilaisuuksia kuunnella venäjää puhuvia ihmisiä sekä syventää tietoja ja monipuolisten tekstien ymmärtämistä.	L4

puheita. Ohjata oppilasta hakemaan tietoa oma-aloitteisesti sekä syventämään päättelykykyään tekstien tai puheen tulkinassa.		
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin 7lk: rohkaista oppilasta kuvaamaan asioita puhumalla ja kirjoittamalla sekä oppimaan lisää kielenrakenteita, sanastoa ja ääntämisen sääntöjä. Innostaa tutustumaan venäläisiin aakkosiin kirjoittamalla venäläisellä näppäimistöllä. 8lk: tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta hantäkiinnostavista aiheista, käyttäen konkreettista sanastoa ja yksinkertaisia lauseita. 9lk: ohjata oppilasta tuottamaan omia vaativampienkin tekstejä, kiinnittäen huomiota keskeisiin rakenteisiin sekä ääntämiseen.	S3 7lk: harjoitellaan kuvailemaan omia havaintoja puhumalla ja kirjoittamalla yksinkertaisia lauseita jo ennalta tutuista aiheista, kuten oppilaan oma lähipiiri ja tausta. Opetellaan soveltamaan kielen sääntöjä puhumisessa ja kirjoittamisessa. Harjoitellaan näppäintoimintoja sekä venäläisellä näppäimistöllä kirjoittamista. 8lk: opetellaan tuottamaan puhetta ja tekstiä oppilasta kiinnostavista aiheista niin, että kiinnitetään huomiota keskeisten rakenteiden hallitsemiseen ja oikeaan ääntämiseen. Esimerkkinä omien kokemusten ja elämäntapahtumien kuvaileminen. 9lk: opetellaan käyttämään rohkeasti venäjän kieltä soveltaen keskeisiä kielellisiä rakenteita sekä ääntämisen perussääntöjä. Kirjoitetaan tekstejä oppilasta kiinnostavista aiheista. Järjestetään tilaisuuksia keskustella eriikäisten venäjää puhuvien kanssa esimerkiksi vierailujen ja retkien avulla.	L5

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Oetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä.. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja monikulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsa viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaista autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vieraan kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä, ja antaa oppi-	S1	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.

laalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään			
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1	Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen opiskeltavaa kieltä käyttämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia kohdekielisisissä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee kohdekielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot			
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S4	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kiel-	S4	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää tai-

tenopiskelun valmiuksiaan			toaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A2.2 T6 – T8
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	Vuorovaikutuserilaisissa tilanteissa	Oppilas selviää jo kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiintuneita pyytämistä tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaistamiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A2.2
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tul-	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittais-

kita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä			ti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A2.1
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

VIERAS KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielienopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteyksiä liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielillä.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Näissä perusteissa kuvattu karttuvan kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää lukuun ottamatta englantia, jossa arvosana kahdeksan edellyttää perusopetuksen päättövaiheessa kielitaidon eri osa-alueilla keskimäärin taitotasoa A2.1, joka on hieman korkeampi kuin muissa indoeurooppalaisissa ja eurooppalaisissa kielissä edellytetty taitotaso. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvien osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvien osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit).

Vieraan kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältoalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta hyödyntämään kielitiedon käsitteitä ja tekemään johtopäätöksiä siitä, miten eri kielissä ilmaistaan samankaltaisia asioita ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L4
T2 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaille valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään	S1	L2
Kielenopiskelutaidot		
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1, L3
T4 kannustaa ja ohjata oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää kohdekieltä omassa elämässään sekä käyttämään kieltä rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.	S2	L3, L4
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	L4
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuu-	S3	L2, L4, L6

luvien ilmausten tuntemustaan		
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	L4, L5

Vieraan kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Tutustutaan kielen käyttöympäristöihin ja tärkeimpiin näkökohtiin niiden maiden elämänmuodossa, joissa kyseistä kieltä puhutaan.

S2 Kielenopiskelutaidot: Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema.

Vieraan kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kohdekieltä entuudestaan osaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaismuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaista autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B1-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso vieraan kielen B1-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vieraan kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia il-

käsitteitä oppimisensa tukena			maistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee kohdekielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
T2 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaille valmiuksia kehittää kulttuurivälisestä toimintakykyään	S1	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuuriväläinen toimintakyky	Oppilas osaa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä, kuten kielen levinneisyyttä ja arvostusta.
Kielenopiskelutaidot			
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T4 kannustaa ja ohjata oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää kohdekieltä omassa elämässään sekä käyttämään kieltä rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.	S2	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.3
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä		Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan		Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosia-

			lisissä tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhutuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.3
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita ja pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvälastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

Valinnaisen B2-kielen opetus järjestetään useimmiten vuosiluokilla 8-9. B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilasta rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemissaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvien osien. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit). Opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen. Oppilasta rohkaistaan tiedon hakuun opetettavalla kielellä eri oppiaineissa.

Vieraan kielen B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja- alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoi- suuteen		
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskelta- van kielen suhde aiemmin opiskelemiinsä kieliin, tutus- tumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuo- don joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikieli- syyden kehittymistä	S1	L1, L2, L4
Täsmennys 8. luokalle: Ohjata oppilas- ta tunnistamaan joitakin kielialueen kulttuurisia ilmiöitä ja rohkaista oppilasta tutustumaan rans- kankieliseen kielialueeseen sekä elämänmuo- toon. Herättää oppilaan kiinnostus sekä uteliaisuus		

ranskan kieleen. Täsmennys 9. luokalle: Ohjata oppilasta vertailemaan tuntemiaan kieliä sekä lisäämään tietoisuutta ranskankielisten maiden kulttuurista. Rohkaista oppilasta kehittämään omaa kielellistä päättelykykyään ja tunnistamaan keskeisiä ranskan kielen erityispiirteitä.		
Kielenopiskelutaidot		
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella Tavoite keskeinen yhtäläisesti kummallakin vuosiluokalla 8-9. Täsmennys 8. luokalle: Auttaa oppilasta asettamaan omia tavoitteita ja arvioimaan omaa oppimista yhteistyössä opettajan kanssa. Täsmennys 9. luokalle: Ohjata oppilasta asettamaan omia tavoitteita ja arvioimaan omaa oppimista näiden tavoitteiden avulla. Ohjata oppilasta kannustavaan vertaispalautteen antamiseen.	S2	L3
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta Täsmennys 8. luokalle: Rohkaista oppilasta viestimään vähäiselläkin kielitaidolla erilaisissa viestintätilanteissa tukeutuenviestintäkumppaniin. Ohjata oppilasta harjoittamaan kielitaitoaan erilaisten pienten kirjallisten ja suullisten töiden avulla. Täsmennys 9. luokalle: Ohjata oppilas-	S3	L4

ta harjoittamaan suullista ja kirjallista kielitaitoa eri viestintäkanavilla. Kannustaa oppilasta käyttämään ranskan kieltä luokkatilanteissa. Rohkaista oppilasta harjoittelemaan tiedonhakua ranskan kielellä. Ohjata oppilasta toimimaan arkipäivän tilanteissa ranskan kielellä.		
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä Täsmennys 8. luokalle: Ohjata oppilasta tutustumaan kielellisiin viestintästrategioihin ja käyttämään viestinnässä aktiivisesti eleitä sekä suppeita sanallisia ilmaisuja sekä minimipalautetta oman viestinnän vahvistamiseksi. Rohkaista oppilasta käyttämään yleisimpiä fraaseja. Täsmennys 9. luokalle: Auttaa oppilasta syventämään tietämystään viestinnän keinoista ja rohkaista oppilasta aktiiviseen viestintästrategioiden käyttöön (sanalliset ilmaisut, pienet eleet, äännähdykset, minimipalautteet, toistopyynnot, selvennyspyynnot) Ohjata oppilasta yleisimpien fraasien aktiiviseen käyttöön.	S3	L4
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan Täsmennys 8. luokalle: Ohjata oppilasta käyttämään arkikielen kohteliaita ilmaisuja sekä vertailemaan kohteliaisuusilmaisuja suomen ja ranskan välillä. Täsmennys 9. luokalle: Järjestää oppilaalle runsaasti tilaisuuksia havainnoida sekä harjoitella kohteliaasta kielenkäyttöä erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa ja syventää tietämystään kohteliaasta kielenkäytöstä.	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä Täsmennys 8. luokalle: Tarjota oppilaal-	S3	L4

le mahdollisuuksia tulkita yksinkertaista ja tuttua sanastoa sisältävää kirjoitettua tekstiä sekä hidasta puhetta. Täsmennys 9. luokalle: Tarjota oppilaalle runsaasti mahdollisuuksia tulkita erilaisia ranskankielisiä kirjoitettuja tekstejä sekä hidasta puhetta ja harjoitella tiedon etsimistä ranskan kielellä. Ohjata oppilasta myös etsimään itseä kiinnostavia tekstejä.		
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin Täsmennys 8. luokalle: Kannustaa oppilasta tuottamaan omaa tekstiä sekä suullisesti että kirjallisesti omaan elämään ja tuttuun ympäristöön liittyvistä aiheista. Ohjata oppilasta jatkuvaan ääntämisen harjoitteluun sekä rohkaista käyttämään kielen yleisimpiä rakenteita. Täsmennys 9. luokalle: Ohjata oppilasta tuottamaan omaa tekstiä sekä suullisesti että kirjallisesti itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa. Ohjata oppilasta jatkuvaan ääntämisen harjoitteluun sekä kielen perusrakenteiden käyttämiseen. Rohkaista oppilasta käyttämään tilannesidonnaisia ilmauksia.	S3	L5

Vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennako-oletuksia.

Mikkelin täydennys

Täsmennys 8. luokalle:

Tutustutaan ranskankieliseltä alueelta erityisesti Raksan kulttuuriin sekä ilmiöihin. Pohditaan kielen asemaa muihin tuttuihin kieliin verrattuna. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto ranskan kieltä ja kulttuuria kohtaan sekä harjoitellaan kielellistä päättelykykyä. Tehdään vertailuja suomalaisen kulttuurin sekä ranskankielisten maiden kulttuurien ja ilmiöiden välillä.

Täsmennys 9. luokalle:

Tutustutaan ranskankieliseen maailmaan, kulttuureihin sekä ilmiöihin. Etsitään tietoa erilaisista tavoista, juhlista ja ilmiöistä myös oppilaiden oman mielenkiinnon ja kiinnostuksen mukaan. Syvennetään kielellistä päättelykykyä.

S2 Kielenopiskelutaidot: Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

Mikkelin täydennys

Täsmennys 8. luokalle:

Tutustutaan erilaisiin tapoihin oppia sekä harjoitella kieltä käyttämällä apuna monipuolisia menetelmiä ja hyödyntämällä esim. musiikkia ja videoita. Etsitään myös yhdessä monipuolisia, autenttisia kohdekielisiä aineistoja. Asetetaan omia tavoitteita sekä harjoitellaan oman oppimisen arviointia. Harjoitellaan ja syvennetään jo opittuja kielenopiskelutaitoja. Opetellaan vertaispalautteen antamista pienillä harjoituksilla.

Täsmennys 9. luokalle:

Syvennetään ja lisätään tietoa erilaisista tavoista oppia sekä harjoitella kieltä käyttämällä monipuolisia menetelmiä ja hyödyntämällä esim. musiikkia ja videoita. Etsitään yhdessä monipuolisia, autenttisia kohdekielisiä aineistoja, joita hyödynnetään opiskelussa. Asetetaan omia tavoitteita ja arvioidaan omaa oppimista. Harjoitellaan ja syvennetään opittuja kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan myös kannustavaa vertaispalautteen antamista.

Opiskelutaidoista: <http://www.edu.fi/perusopetus/kielet/opiskelutaidot>

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämää luontevasti. Harjoitellaan tunnis-

tamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Mikkelin täydennys

Oheisista linkeistä löytyy tietoa kielten viestintästrategioista

http://www.edu.fi/perusopetus/kielet/viestinnallinen_suullinen_harjoittelu/suulliset_viestintastrategiat
http://www.edu.fi/perusopetus/kielet/viestinnallinen_suullinen_harjoittelu/ohjeita_oppilaalle_keskustelutilanteeseen

Täsmennys 8. luokalle:

Käsitellään oppilaita kiinnostavia aihepiirejä, näkökulmana minä itse, perheeni, harrastukseni, vapaa-aikani, kouluni sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä myös oppilaiden mielenkiinnon kohteet huomioiden.

Harjoitellaan aktiivisesti luontevaa ääntämistä sekä opetellaan tunnistamaan ranskan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä ja käyttämään niitä ääntämisen apuna.

Harjoitellaan tiedon etsimistä kohdekielellä erilaisista lyhyistä teksteistä, kuten mainokset, ruokalistat ja ilmoitukset. Opetellaan kohteliaasta sekä luontevaa kielenkäyttöä tavallisissa arkielämän tilanteissa. Harjoitellaan kielelle tyypillisiä fraaseja.

Tulkitaan ja tuotetaan lyhyitä suullisia ja kirjallisia tekstejä, kuten esittelyjä, tekstiviestejä, postikortteja, dialogeja, puhelinkeskusteluja, huomioiden myös oppilaiden omat mielenkiinnon kohteet.

Harjoitellaan käyttämään aktiivisesti kielen perusrakenteita.

Täsmennys 9. luokille:

Käsitellään oppilaita kiinnostavia aihepiirejä, syvennetään edellisen vuoden aiheita, näkökulmana lisäksi mm. vapaa-aika, matkustaminen, ostokset, ruokailu sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Valitaan myös yhdessä kiinnostavia aiheita.

Harjoitellaan aktiivisesti luontevaa ääntämistä sekä harjoitellaan ranskan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkien käyttämistä ääntämisen apuna.

Harjoitellaan tiedon etsimistä kohdekielellä autenttisista teksteistä liittyen käsiteltäviin aihepiireihin. Laajennetaan arkielämän kohteliaaseen kielenkäyttöön liittyvää ilmaisuväaraastoa.

Tulkitaan ja tuotetaan lyhyitä suullisia ja kirjallisia tekstejä, kuten sähköpostiviestejä, kirjeitä, kuvalleivia tekstejä, ruokalistoja, laulun sanoja, blogitekstejä, huomioiden myös oppilaiden omat mielenkiinnon kohteet.

Syvennetään ja laajennetaan jo opittuja kielen perusrakenteita ja sovelletaan niitä käytännön kielenkäytössä.

Vieraan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B2-oppimäärässä

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaismuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso vieraan kielen B2-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason

ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Mikkelin täydennys

Ranskan B2-oppimäärän hyvän osaamisen tason kuvaukset, 8. vuosiluokka

Opetuksen tavoite	Hyvän osaamisen kuvaus
Kasvu kulttuuriseen moniaisuuteen ja kielitietoisuuteen	8lk Oppilas tietää jotakin ranskan kielen asemasta maailmassa, osaa tunnistaa ranskan kielen erityispiirteitä ja kuvailla joitakin käsiteltyjä, Ranskalle tyypillisiä kulttuurisia sekä maantieteellisiä erityispiirteitä.
Kielenopiskelutaidot	8lk Oppilas osaa asettaa tavoitteita omalle opiskelulle ja arvioida omaa oppimistaan yhdessä opettajan kanssa. Oppilas osaa etsiä ja käyttää itselleen sopivia tapoja oppia kieltä ja hyödyntää vähäisenkin kielitaidon. Oppilas osaa etsiä myös itse joitain yksinkertaisia ranskankielisiä aineistoja.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	8lk Oppilas osaa reagoida suppeilla sanallisilla ilmauksilla helpoissa vuorovaikutustilanteissa sekä osaa pyytää selvennystä sekä toistoa tarvittaessa. Oppilas osaa käyttää muutamia yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuusilmaisuja sekä fraaseja tavallisissa keskustelutilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä	8lk Oppilas ymmärtää yksinkertaista ja tuttua sanastoa sisältäviä kirjoitettuja tekstejä sekä hidasta puhetta kysyen tarvittaessa selvennystä. Oppilas pystyy etsimään yksinkertaista tietoa lyhyistä teksteistä, kun ne sisältävät tuttuja ja itselle tärkeitä asioita. Oppilas pystyy tekemään yksinkertaista tiedonhakua tutuista aihepiireistä ranskan kielellä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä	8lk Oppilas osaa kertoa tutuista, itselle tärkeistä sekä harjoitelluista asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväistöä.

	Oppilas osaa kirjoittaa lyhyitä lauseita harjoitteluis- ta, omaan itseen liittyvistä aiheista ja osaa käyttää ranskan kieleen kuuluvia kirjoitusmerkkejä. Oppilas ääntää useimpia harjoiteltuja ilmaisuja ymmärrettävästi ja harjoittelee omaa ääntämis- tään. Oppilas tunnistaa kielen rakenteita ja pystyy käyt- tämään peruskieliopin aineksia yksinkertaisten lau- seiden muodostamisessa.

**Vieraan kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle
(arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä**

Opetuksen tavoite	Sisäl- tö- alueet	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uu- den opiskeltavan kie- len suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kysei- sen kielen kielialuee- seen ja elämänmuo- don / joihinkin kes- keisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielel- lisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja mo- nikielisyyden kehit- tymistä	S1	Opiskeltavan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kie- lialueen hahmottami- nen	Oppilas tuntee opiskelta- van kielen asemaa maail- man kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen eri- tyispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin opiskeltavan kie- len kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.
Kielenopiskelutai- dot			
T2 rohkaista oppilas- ta näkemään opiskel- tavan kielen taito osana elinikäistä op-	S2	Tavoitteiden asettami- nen, oppimisen reflek- tointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskeluta- voitteitaan ja opiskeluta- pojaan. Oppilas huomaa,

pimista ja oman kielivarannon karttumis- ta, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä sekä kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella			mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa poh- tia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	S3		Taitotaso A1.3
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutuserilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T6 rohkaista oppilas-	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksin-

ta tulkitsemaan ikä- tasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitet- tuja tekstejä			kertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kir- joitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tu- kemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon ly- hyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekste- jä			Taitotaso A1.2
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuo- toista puhumista ja kirjoittamista kiinnit- tämällä huomiota myös ääntämiseen ja teks- tin sisällön kannalta oleellisimpiin raken- teisiin	S3	Tekstien tuottamistai- dot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itsel- leen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmai- suvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista.. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ym- märrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean pe- russanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilma- uksen ja peruskieliopin aineksia.

VIERAS KIELI, SAKSA B2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 8-9

Valinnaisen B2-kielen opetus järjestetään useimmiten vuosiluokilla 8-9. B2-kieli on oppilaalle äidin-kielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hänkykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilasta rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemiaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit). Opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen. Oppilaita rohkaistaan tiedon hakuun opetettavalla kielellä eri oppiaineissa.

Mikkelin täydennys

Vuosiluokkien 8 - 9 tavoitteet ja sisällöt on merkitty samaan taulukkoon siten, että ensin on perustekstin tavoite mustalla ja sen alla Mikkelin paikalliset täsmennykset eri luokka-asteille punaisella. Taulukon alla on kirjoitettu tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokittain. Ensin mustalla perustekstin sisältö ja sen alapuolella Mikkelin täsmennykset vuosiluokittain. Tarkoitus on, että opetussuunnitelmaa lukiessaan opettaja tutustuisi niin perustekstiin kuin paikallisiin täsmennyksiin.

Sisältöalueiden jälkeen tulevat oppimisympäristöihin sekä työtapoihin liittyvät tavoitteet, monialaiset oppimiskokonaisuudet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä arviointi. Punaisella kirjoitetut tekstit ovat paikallisia täydennyksiä.

Saksan kielen B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 8-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämän-	S1	L1, L2, L4

muodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä Täsmennys 8. luokalle: Ohjata oppilasta tunnistamaan joitakin kielialueen kulttuurisia ilmiöitä ja rohkaista oppilasta tutustumaan saksankieliseen kielialueeseen sekä elämänmuotoon. Herättää oppilaan kiinnostus sekä uteliaisuus saksan kieleen. Täsmennys 9. luokalle: Ohjata oppilasta vertailemaan tuntemiaan kieliä sekä lisäämään tietoisuutta saksankielisten maiden kulttuurista. Rohkaista oppilasta kehittämään omaa kielellistä päättelykykyään ja tunnistamaan keskeisiä saksan kielen erityispiirteitä.		
Kielenopiskelutaidot		
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivaranon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella Tavoite keskeinen yhtäläisesti kummallakin vuosiluokalla 8-9. Täsmennys 8. luokalle: Auttaa oppilasta asettamaan omia tavoitteita ja arvioimaan omaa oppimista yhteistyössä opettajan kanssa. Täsmennys 9. luokalle: Ohjata oppilasta asettamaan omia tavoitteita ja arvioimaan omaa oppimista näiden tavoitteiden avulla. Ohjata oppilasta kannustamaan vertaispalautteen antamiseen.	S2	L3
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta Täsmennys 8. luokalle: Rohkaista oppilasta viesti-	S3	L4

mään vähäiselläkin kielitaidolla erilaisissa viestintätilanteissa tukeutuen viestintäkumppaniin. Ohjata oppilasta harjoittamaan kielitaitoaan erilaisten pienten kirjallisten ja suullisten töiden avulla. Täsmennys 9. luokalle: Ohjata oppilasta harjoittamaan suullista ja kirjallista kielitaitoa eri viestintäkanavilla. Kannustaa oppilasta käyttämään saksan kieltä luokkatilanteissa. Ohjata oppilastatoimiin arkipäivän tilanteissa saksan kielellä.		
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä Täsmennys 8. luokalle: Ohjata oppilasta tutustumaan kielellisiin viestintästrategioihin ja käyttämään viestinnässä aktiivisesti eleitä sekä suppeita sanallisia ilmaisuja sekä minimipalautetta oman viestinnän vahvistamiseksi. Rohkaista oppilasta käyttämään yleisimpiä fraaseja. Täsmennys 9. luokalle: Auttaa oppilasta syventämään tietämystään viestinnän keinoista ja rohkaista oppilasta aktiiviseen viestintästrategioiden käyttöön (sanalliset ilmaisut, pienet eleet, äännähdykset, minimipalautteet, toistopyynnöt, selvennyspyynnöt) Ohjata oppilasta yleisimpien fraasien aktiiviseen käyttöön.	S3	L4
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan Täsmennys 8. luokalle: Ohjata oppilasta käyttämään arkikielenkohteliaita ilmaisuja sekä vertailemaan kohteliaisuusilmausjäsomen ja saksan välillä. Täsmennys 9. luokalle: Järjestää oppilaalle runsaasti tilaisuuksia havainnoida sekä harjoitella kohteliaasta kielenkäyttöä erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa ja syventää tietämystään kohteliaasta kielenkäytöstä.	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopi-	S3	L4

via ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä Täsmennys 8. luokalle: Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita yksinkertaista ja tuttua sanastoa sisältävää kirjoitettua tekstiä sekä hidasta puhetta. Rohkaista oppilasta harjoittelemaan yksinkertaista tiedonhakua saksan kielellä. Täsmennys 9. luokalle: Tarjota oppilaalle runsaasti mahdollisuuksia tulkita erilaisia saksankielisiä kirjoitettuja tekstejä sekä hidasta puhetta ja harjoitella tiedon etsimistä saksan kielellä. Ohjata oppilasta myös etsimään itseä kiinnostavia tekstejä. Rohkaista oppilasta harjoittelemaan tiedonhakua saksan kielellä.		
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin Täsmennys 8. luokalle: Kannustaa oppilasta tuottamaan omaa tekstiä sekä suullisesti että kirjallisesti omaan elämään ja tuttuun ympäristöön liittyvistä aiheista. Ohjata oppilasta jatkuvaan ääntämisen harjoitteluun sekä rohkaista käyttämään kielenyleisimpiä rakenteita. Täsmennys 9. luokalle: Ohjata oppilasta tuottamaan omaa tekstiä sekä suullisesti että kirjallisesti itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa. Ohjata oppilasta jatkuvaan ääntämisenharjoitteluun sekä kielen perusrakenteiden käyttämiseen. Rohkaista oppilasta käyttämään tilannesidonnaisia ilmauksia.	S3	L5

Vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 8-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kie-

len levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakko-oletuksia.

Mikkelin täydennys

Täsmennys 8. luokalle:

Tutustutaan saksankieliseltä alueelta erityisesti Saksan kulttuuriin sekä ilmiöihin.

Pohditaan kielen asemaa muihin tuttuihin kieliin verrattuna.

Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto saksan kieltä ja kulttuuria kohtaan sekä harjoitellaan kielellistä päättelykykyä.

Tehdään vertailuja suomalaisen kulttuurin sekä saksankielisten maiden kulttuurien ja ilmiöiden välillä.

Täsmennys 9. luokalle:

Tutustutaan saksankieliseltä alueelta erityisesti Itävallan ja Sveitsin kulttuureihin sekä ilmiöihin. Etsitään runsaasti tietoa erilaisista tavoista, juhlista ja ilmiöistä myös oppilaiden oman mielenkiinnon ja kiinnostuksen mukaan.

Syvennetään kielellistä päättelykykyä.

S2 Kielenopiskelutaidot: Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

Mikkelin täydennys

Täsmennys 8. luokalle:

Tutustutaan erilaisiin tapoihin oppia sekä harjoitella kieltä käyttämällä apuna monipuolisia menetelmiä ja hyödyntämällä esim. musiikkia ja videoita.

Etsitään myös yhdessä monipuolisia, autenttisia kohdekielisiä aineistoja.

Asetetaan omia tavoitteita sekä harjoitellaan oman oppimisen arviointia.

Harjoitellaan ja syvennetään jo opittuja kielenopiskelutaitoja.

Opetellaan vertaispalautteen antamista pienillä harjoituksilla.

Täsmennys 9. luokalle:

Syvennetään ja lisätään tietoa erilaisista tavoista oppia sekä harjoitella kieltä käyttämällä monipuolisia menetelmiä ja hyödyntämällä esim. musiikkia ja videoita.

Etsitään yhdessä monipuolisia, autenttisia kohdekielisiä aineistoja, joita hyödynnetään opiskelussa.

Asetetaan omia tavoitteita ja arvioidaan omaa oppimista.

Harjoitellaan ja syvennetään opittuja kielenopiskelutaitoja.

Harjoitellaan myös kannustavaa vertaispalautteen antamista.

Oheisesta linkistä löytyy monipuolista tietoa kielten opiskelutaidoista
Opiskelutaidot

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Mikkelin täydennys

Oheisista linkeistä löytyy tietoa kielten viestintästrategioista

Viestinnällinen harjoittelu

Täsmennys 8. luokalle:

Käsitellään oppilaita kiinnostavia aihepiirejä, näkökulmana minä itse, perheeni, harrastukseni, vapaa-aikani, kouluni sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä myös oppilaiden mielenkiinnon kohteet huomioiden.

Harjoitellaan aktiivisesti luontevaa ääntämistä sekä opetellaan tunnistamaan saksan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä ja käyttämään niitä ääntämisen apuna.

Harjoitellaan tiedon etsimistä kohdekielellä erilaisista lyhyistä teksteistä, kuten mainokset, ruokalistat ja ilmoitukset. Opetellaan kohteliasta sekä luontevaa kielenkäyttöä tavallisissa arkielämän tilanteissa. Harjoitellaan kielelle tyypillisiä fraaseja.

Tulkitaan ja tuotetaan lyhyitä suullisia ja kirjallisia tekstejä, kuten esittelyjä, tekstiviestejä, postikortteja, dialogeja, puhelinkeskusteluja, huomioiden myös oppilaiden omat mielenkiinnon kohteet.

Harjoitellaan käyttämään aktiivisesti kielen perusrakenteita.

Täsmennys 9. luokille:

Käsitellään oppilaita kiinnostavia aihepiirejä, syvennetään edellisen vuoden aiheita, näkökulmana lisäksi mm. vapaa-aika, matkustaminen, ostokset, ruokailu sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Valitaan myös yhdessä kiinnostavia aiheita.

Harjoitellaan aktiivisesti luontevaa ääntämistä sekä harjoitellaan saksan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkien käyttämistä ääntämisen apuna.

Harjoitellaan tiedon etsimistä kohdekielellä autenttisista teksteistä liittyen käsiteltäviin aihepiireihin. Laajennetaan arkielämän kohteliaaseen kielenkäyttöön liittyvää ilmaisuväriä.

Tulkitaan ja tuotetaan lyhyitä suullisia ja kirjallisia tekstejä, kuten sähköpostiviestejä, kirjeitä, kuvallisia tekstejä, ruokalistoja, laulun sanoja, blogitekstejä, huomioiden myös oppilaiden omat mielenkiinnon kohteet.

Syvennetään ja laajennetaan jo opittuja kielen perusrakenteita ja sovelletaan niitä käytännön kielenkäytössä.

Vieraan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Mikkelin täydennys

Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Kielten oppiaineen luonne välineaineena mahdollistaa osallistumisen kaikkiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin, esim. sanastojen, haastattelujen, raportointien, videoiden, miellekarttojen ja posterien muodossa. Kielten sisältöihin kuuluu jo valmiiksi runsaasti monialaisuuteen soveltuvia teemoja. Luontevia, yhteistyöhön soveltuvia oppiaineita ovat esim. musiikki, kuvataide, kotitalous, maantieto, biologia, historia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B2-oppimäärässä

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runko viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 8-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaismuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso vieraan kielen B2-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Mikkelin täydennys

Saksan B2-oppimäärän hyvän osaamisen tason kuvaukset, 8. vuosiluokka

Opetuksen tavoite	Hyvän osaamisen kuvaus
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	8lk Oppilas tietää jotakin saksan kielen asemasta maailmassa, osaa tunnistaa saksan kielen erityispiirteitä ja kuvailla joitakin käsiteltyjä, Saksalle tyypillisiä kulttuurisia sekä maantieteellisiä erityispiirteitä.
Kielenopiskelutaidot	8lk Oppilas osaa asettaa tavoitteita omalle opiskelulle sekä arvioida omaa oppimistaan yhdessä opettajan kanssa. Oppilas osaa etsiä ja käyttää itselleen sopivia tapoja oppia kieltä ja hyödyntää vähäisenkin kielitaidon.

	Oppilas osaa etsiä myös itse joitain yksinkertaisia saksankielisiä aineistoja.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	8lk Oppilas osaa reagoida suppeilla sanallisilla ilmauksilla helpoissa vuorovaikutustilanteissa sekä osaa pyytää selvennystä sekä toistoa tarvittaessa. Oppilas osaa käyttää muutamia yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuusilmaisuja sekä fraaseja tavallisissa keskustelutilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä	8lk Oppilas ymmärtää yksinkertaista ja tuttua sanastoa sisältäviä kirjoitettuja tekstejä sekä hidasta puhetta kysyen tarvittaessa selvennystä. Oppilas pystyy etsimään yksinkertaista tietoa lyhyistä teksteistä, kun ne sisältävät tuttuja ja itselle tärkeitä asioita. Oppilas pystyy tekemään yksinkertaista tiedonhakua tutuista aihepiireistä saksan kielellä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä	8lk Oppilas osaa kertoa tutuista, itselle tärkeistä sekä harjoitelluista asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväistöä. Oppilas osaa kirjoittaa lyhyitä lauseita harjoitelluista, omaan itseensä liittyvistä aiheista ja osaa käyttää saksan kieleen kuuluvia kirjoitusmerkkejä. Oppilas ääntää useimpia harjoiteltuja ilmaisuja ymmärrettävästi ja harjoittelee omaa ääntämistään. Oppilas tunnistaa kielen rakenteita ja pystyy käyttämään peruskieliopin aineksia yksinkertaisten lauseiden muodostamisessa.

Vieraan kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Kehittyvän kielitaidon asteikko

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen			

moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelempiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon / joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä	S1	Opiskeltavan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee opiskeltavan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin opiskeltavan kielen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.
Kielenopiskelutaidot			
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumisesta, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä sekä kannustaa häntä käyttämään vähäistäänkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutaitojaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohdita, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	S3		Taitotaso A1.3
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintä-	S3	Vuorovaikutuserilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen

kanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta			joskus viestintäkumppaniin.
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinimaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista..

ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin			Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

Valinnaisen B2-kielen opetus järjestetään useimmiten vuosiluokilla 8-9. B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hänkykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilasta rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemissaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielillä.

Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit). Opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen. Oppilasta rohkaistaan tiedon hakuun opetettavalla kielellä eri oppiaineissa.

Venäjän kielen B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemissä kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä 8lk: Ohjata oppilasta tunnistamaan joitakin kielialueen kulttuurisia ilmiöitä ja rohkaista oppilasta tutustumaan venäjänkieliseen kielialueeseen sekä	S1 8lk: Tutustutaan venäjänkieliseltä alueelta erityisesti Pietarin kulttuuriin sekä ilmiöihin. Pohditaan kielen asemaa muihin kieliin verrattuna. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto venäjän kieltä ja kulttuuria kohtaan sekä harjoitellaan kielellistä päättelykykyä. Etsitään oppilasta kiinnostavia tietoja, kuten musiikkia tai kirjallisuutta	L1, L2, L4

elämänmuotoon. Herättää oppilaan kiinnostus sekä uteliaisuus venäjän kieleen. 9lk: Ohjata oppilasta vertailemaan tuntemiaan kieliä sekä lisäämään tietoisuutta venäjänkielisten maiden kulttuurista. Rohkaista oppilasta kehittämään omaa kielellistä pätevyyytään ja tunnistamaan keskeisiä venäjän kielen erityispiirteitä.	ta, eri viestintäkanavista käyttäen erilaisia opetusvälineitä. 9lk: Tutustutaan venäjänkieliseltä alueelta erityisesti Pietarin kulttuuriin sekä nähtävyyksiin, tapoihin, ruokakulttuuriin ja musiikkiin. Syvennetään kielellistä pätevyyskykyä.	
Kielenopiskelutaidot		
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä jakannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella 8lk: Auttaa oppilasta asettamaan omia oppimistavoitteita ja arvioimaan omaa oppimista yhteistyössä opettajan kanssa. Ohjata oppilasta löytämään itselleen sopivia opiskelun tapoja. 9lk: ohjata oppilasta asettamaan omia tavoitteita ja arvioimaan omaa osaamista sekä vertaisarviointia.	S2 8lk: Kannustetaan oppilasta käyttämään kielitaitojaan rohkeasti tukeutuen viestintäkumppaniin vähäiselläkin kielitaidolla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Kannustetaan tutustumaan monipuolisiin menetelmiin oppia kieltä esimerkiksi musiikin tai videoiden kautta. Etsitään yhdessä erilaisia aineistoja eri viestintäkanavien kautta. Asetetaan omia tavoitteita ja kehitetään oman oppimisen arviointia. 9lk: Syvennetään ja lisätään tietoja erilaisista tavoista oppia sekä harjoitella kieltä käyttämällä monipuolisia menetelmiä ja hyödyntämällä esimerkiksi musiikkia ja videoita. Etsitään yhdessä erilaisia aineistoja. Asetetaan omia tavoitteita ja arvioidaan omaa oppimista. Harjoitellaan myös kannustavaa vertaispalautteen antamista. <u>Opiskelutaidot</u>	L3
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuo-		

rovaikutuksessa		
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta 8lk: Rohkaista oppilasta viestimään vähäiselläkin kielitaidolla erilaisissa tilanteissa tukeutuen viestintäkumppaniin. Ohjata oppilasta harjoittamaan kielitaitoaan erilaisten pienten kirjallisten ja suullisten töiden avulla. 9lk: Ohjata oppilasta harjoittamaan suullista ja kirjallista kielitaitoa eri viestintäkanavilla. Kannustaa oppilasta käyttämään venäjän kieltä luokkatilanteissa. Rohkaista oppilasta harjoittamaan tiedonhakua venäjän kielellä. Ohjata oppilasta toimimaan arkipäivän tilanteissa venäjän kielellä.	S3 8lk: Käsitellään oppilaita kiinnostavia aihepiirejä, näkökulmana minä itse, perheeni, harrastukseni, vapaa- aikani, kouluni, sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Harjoitellaan aktiivisesti luontevaa ääntämistä oikein painottaen ja lauseen intonaatiota korostaen. Tulkitaan ja tuotetaan lyhyitä suullisia ja kirjallisia tekstejä, kuten esittelyjä, tekstiviestejä, postikortteja, dialogeja, puhelinkeskusteluja huomioiden myös oppilaiden omat mielenkiinnon kohteet. 9lk: Harjoitellaan monipuolisia viestintätilanteita kiinnostavista aiheista, kuten esimerkiksi päivittäisestä elämänmenosta, koulusta, harrastuksista sekä elämästä venäjänkielisessä ympäristössä. Harjoitellaan aktiivisesti luontevaa ääntämistä. Tulkitaan ja tuotetaan lyhyitä suullisia ja kirjallisia tekstejä, kuten kuvailevia tekstejä, laulun sanoja. Otetaan huomioon myös oppilaiden omat mielenkiinnon kohteet.	L4
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä 8lk: Ohjata oppilasta tutustumaan kielellisiin viestintästrategioihin ja käyttämään viestinnässä aktiivisesti eleitä sekä sanallisia ilmaisuja sekä minimipalautetta oman viestinnän vahvistavaksi. Rohkaista oppilasta käyttämään	S3 8lk: Harjoitellaan helppoja vuorovaikutustilanteita ja syvennetään taitoja. Käytetään joitakin viestinnän apukeinoja esimerkiksi eleitä ja apusanoja.	L4

ylellisiä ilmauksia. 9lk: Auttaa oppilasta syventämään tietämystään viestinnän keinoista ja rohkaista oppilasta aktiiviseen viestintästrategioihin käyttöön (sanalliset ilmaisut, pienet eleet, äännähdykset, minimipalautteet, toistopyynnot, selvennyspyynnot). Ohjata oppilasta yleisimpien ilmauksien aktiiviseen käyttöön.	9lk: Harjoitellaan arkipäivisiä vuorovaikutustilanteita ja syvennetään taitoja. Osallistutaan viestintään harjoitteluun aktiivisesti. Tehdään paljon pari- ja pienryhmätöitä pyytäen apua opettajalta ja muilta oppilailta. Opetellaan reagoimaan lauseisiin ja kysymyksiin myös eleillä esimerkiksi nyökkäämällä tai muilla apukeinolla. Tehdään paljon sana- ja lauseen toistoja.	
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan 8lk: Ohjata oppilasta käyttämään arki kielen kohteliaita ilmaisuja sekä vertailemaan kohteliaisuusilmaisuja suomen ja venäjän välillä. 9lk: Järjestää oppilaille runsaasti tilaisuuksia havainnoida sekä harjoitella kohteliaasta kielenkäyttöä erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa ja syventää tietämystään kohteliaasta kielenkäytöstä.	S3 8lk: Opetellaan kohteliaasta kielenkäyttöä arkielämän tilanteissa. Harjoitellaan venäjän kielelle tyypillisiä kohteliaita sanoja, kuten "ole hyvä", teittelymuotoa, ilmaisuja ja harjoitellaan niitä puheissa. 9lk: syvennetään tietoja kohteliaasta kielenkäytöstä arkipäivän tilanteissa.	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikäta- solleen sopivia ja itseään kiinnostavia pu- huttuja ja kirjoitettuja tekstejä 8lk: Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella tulkitsemaan yksinkertaista ja tuttua sanastoa sisältävää kirjoitettua tekstiä sekä hidasta puhetta. 9lk: Tarjota oppilaalle runsaasti mahdollisuuksia tulkita erilaisia venäjän-	S3 8lk: Käsitellään oppilaita kiinnostavia aihepiirejä, näkökulmana minä itse, perheeni ja ystäväni ja asuinalueeni. Tulkitaan ja tuotetaan lyhyitä suullisia ja kirjallisia tekstejä, kuten tekstiviestejä, dialogeja sekä esittelyjä huomioiden myös oppilaiden mielenkiinnon kohteet. Harjoi-	L4

kielisiä kirjoitettuja tekstejä sekä hidadasta puhetta ja harjoitella tiedon etsimistä venäjän kielellä.	tellaan kuuntelemista hitaan puheen avulla tallenteilta tai keskustelussa. Harjoitellaan käyttämään kielen perusrakenteita. 9lk: Syvennetään edellisen vuoden aihepiirejä. Näkökulmana muun muassa vapaa-aika, matkustaminen sekä eläminen kohdekielisessä ympäristössä. Tulkitaan ja tuotetaan lyhyitä suullisia ja kirjallisia tekstejä, kuten sähköpostiviestejä, kirjeitä, kuvailevia tekstejä, ruokalistoja, laulun sanoja ja blogitekstejä. Huomioidaan myös oppilaiden omat mielenkiinnon kohteet. Harjoitellaan aktiivisesti luontevaa ääntämistä sekä harjoitellaan venäjän kielen kirjoittamista. Harjoitellaan tiedon etsimistä autenttista teksteistä, jotka liittyvät käsiteltäviin aihepiireihin. Syvennetään ja laajennetaan jo opittuja kielen perusrakenteita ja sovelletaan niitä käytännön kielenkäytössä.	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin 8lk: Kannustamaan oppilasta tuottamaan omaa tekstiä sekä suullisesti että kirjallisesti omaan elämään ja tuttuun ympäristöön liittyvistä aiheista. Ohjata oppilasta jatkuvaan ääntämi-	S3 8lk: Tutustutaan ääntämisen perussääntöihin ja kielen yleisiin rakenteisiin; esimerkiksi prepositionaali, possessiivipronominit ja substantiivien suvut. Harjoitellaan sekä puhumista että kirjoittamista oppilasta kiinnostavista aiheista sekä autenttista tilanteista roolipelien ja simulaatioiden avulla.	L5

sen harjoitteluun sekä rohkaista käyttämäänkielen yleisimpiä rakenteita. 9lk: Ohjata oppilasta tuottamaan omaa tekstiä sekä suullisesti että kirjallisesti itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa. Ohjata oppilasta jatkuvaan ääntämisen harjoitteluun sekä kielen perusrakenteiden käyttämiseen. Rohkaista oppilasta käyttämään tilannesidonnaisia ilmauksia.	9lk: Harjoitellaan paljon ääntämistä sanoja ja ilmaisuja toistamalla. Syvennetään puhumisen ja kirjoittamisen harjoittelua oppilasta kiinnostavista aiheista. Harjoitellaan autenttisia vuorovaikutustilanteita ja puhumista niissä. Harjoitellaan lisää kielen rakenteita, kuten sijamuotojen käyttö, adjektiivien käyttö ja aspekti.	

Venäjän kielen B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 8-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakko-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot: Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

Opiskelutaidot

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vieraan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B2-oppimäärässä

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso vieraan kielen B2-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan

huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Mikkelin täydennys

Venäjän kielen B2-oppimäärän hyvän osaamisen tason kuvaukset, 8. vuosiluokka

Opetuksen tavoite	Hyvän osaamisen kuvaus
Kasvu kulttuuriseen moniaisuuteen ja kielitietoisuuteen	8lk: Oppilas tietää jotakin venäjän kielen asemasta maailmassa, osaa tunnistaa venäjän kielen erityispiirteitä ja kuvailla joitakin käsiteltyjä, Venäjälle tyypillisiä kulttuurisia sekä maantieteellisiä erityispiirteitä.
Kielenopiskelutaidot	8lk: Oppilas osaa asettaa tavoitteita omalle opiskelulle ja arvioida omaa oppimistaan yhdessä opettajan kanssa. Oppilas osaa etsiä ja käyttää itselleen sopivia tapoja oppia kieltä ja hyödyntää vähäisenkin kielitaidon. Oppilas osaa etsiä myös itse joitain yksinkertaisia venäjänkielisiä aineistoja.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	8lk Oppilas osaa reagoida suppeilla sanallisilla ilmauksilla helpoissa vuorovaikutustilanteissa sekä osaa pyytää selvennystä sekä toistoa tarvittaessa. Oppilas osaa käyttää muutamia yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuusilmaisuja sekä fraaseja tavallisissa keskustelutilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä	8lk Oppilas ymmärtää yksinkertaista ja tuttua sanastoa sisältäviä kirjoitettuja tekstejä sekä hidasta puhetta kysyen tarvittaessa selvennystä. Oppilas pystyy etsimään yksinkertaista tietoa lyhyistä teksteistä, kun ne sisältävät tuttuja ja itselle tärkeitä asioita. Oppilas pystyy tekemään yksinkertaista tiedonhakua tutuista aihepiireistä venäjän

	kielellä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä	8lk Oppilas osaa kertoa tutuista, itselle tärkeistä sekä harjoitelluista asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvä- rastoja. Oppilas osaa kirjoittaa lyhyitä lauseita harjoitelluis- ta, omaan itseensä liittyvistä aiheista ja osaa käyttää kaunokirjoitusta tarvittaessa. Oppilas ääntää useimpia harjoiteltuja ilmaisuja ymmärrettävästi ja harjoittelee omaa ääntämis- tään. Oppilas tunnistaa useampia kielen rakenteita ja pystyy käyttämään peruskieliopin aineksia yksin- kertaisten lauseiden muodostamisessa.

**Vieraan kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle
(arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä**

Opetuksen tavoite	Sisäl- tö- alueet	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uu- den opiskeltavan kie- len suhde aiemmin opiskelemissä kieliin, tutustumaan kysei- sen kielen kielialuee- seen ja elämänmuo- don / joihinkin kes- keisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielel- lisen päättelykyvyn, utelaisuuden ja mo- nikielisyyden kehit- tymistä	S1	Opiskeltavan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kie- lialueen hahmottami- nen	Oppilas tuntee opiskelta- van kielen asemaa maail- man kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen eri- tyispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin opiskeltavan kie- len kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.
Kielenopiskelutai- dot			

T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä sekä kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohdita, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	S3		Taitotaso A1.3
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutuserilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäymällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista.. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

SAAMEN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään saamen kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Nämä ovat yleiset saamen kielen opetuksen perusteet. Opetuksen järjestäjä laatii näiden perusteiden mukaan paikallisen sovelluksen pohjoissaameen, inarinsaameen tai kolttasaameen.

Saamen kielen opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksiin opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun saamen kielellä eri oppiaineissa.

Saamen kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia saamen kielen asemaan alkuperäiskansan kielenä liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä vahvistaa oppilaan taitoa ja halukkuutta toimia saamenkielissä ja saamelaiskulttuuria vaalivissa ympäristöissä	S1	L1, L2
T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä ja löytää itseään kiinnostavia saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisältöjä ja ilmiöitä	S1	L2, L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia saamen kielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1, L3, L7
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kielenopiskelun valmiuksiaan	S2	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	L4
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivisia viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttäen saamenkielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3	L4, L6
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden	S3	L2

esiin tuomista		
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	L3, L4, L5, L6

Saamen kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Opetuksessa valitaan sellaisia sisältöjä ja toimintatapoja, jotka rohkaisevat tutustumaan saamelaiskulttuuriin eri ilmiöihin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja saamen kielen opiskelussa. Perehdytään yksilön kielellisiin oikeuksiin.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana ovat ajankohtaisuus sekä nuoren toiminta saamenkielissä yhteisöissä, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä ja puhumista sekä erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Saamen kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Saamen kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saamen kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai saamen kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi saamen kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaismuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut saamen kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso saamen kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Saamen kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 edistää oppilaan taitoa pohdita saamen kielen asemaan alkuperäiskansan kielenä liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä vahvistaa oppilaan taitoa ja halukkuutta toimia saamenkielisissä ja saamelaiskulttuuria vaalivis-	S1	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas tietää, että maailma on kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoinen ja että jokaisella on oikeus käyttää ja kehittää omaa kieltään. Oppilaalla on käsitys saamen kielten asemasta alkuperäiskansan kielinä.

sa ympäristöissä			
T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä ja löytää itseään kiinnostavia saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisältöjä ja ilmiöitä	S1	Saamen kielen taidon hyödyntäminen	Oppilas osaa kertoa, missä saamen kielen taitoa voi hyödyntää.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia saamen kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä saamen kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee saamen kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot			
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	S2	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää saamentaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohdita, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A2.2 T6 – T8
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviää jo kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää saamenkielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään ja käyttää tarvittaessa vakiosanontoja pyytäänsään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)
T8 ohjata oppilasta kiinnittä-	S3	Viestinnän kulttuuri-	Oppilas osaa käyttää kieltä yksin-

mään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista		nen sopivuus	kertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaistamiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A2.2
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen ja ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A2.1
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

SAAMEN KIELI, B2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Valinnaisen B2-saamen opetus järjestetään useimmiten vuosiluokilla 8-9. B2-kieli on oppilaalle äidin-kielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilaita rohkaistaan käyttämään saamen kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä. Opetusta voidaan integroida muiden oppiaineiden opetukseen ja monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun saamen kielellä eri oppiaineissa.

Saamen kielen B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan opiskelemaisensa saamen kielen suhde muihin saamen kieliin, suomen kieleen sekä hänen aiemmin opiskelemiinsä kieliin, tutustumaan saamen kielten puhuma-alueisiin, saamelaisalueeseen sekä joihinkin saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon keskeisiin piirteisiin	S1	L1, L2, L4
Kielenopiskelutaidot		
T2 rohkaista oppilasta näkemään saamen kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata häntä löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieltä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2	L3
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	L4
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L4
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L4, L6
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	L5

Saamen kielen B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat saamen kielelle luonteellisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin

opitun perusteella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan saamen kielen levinneisyyden historialliseen taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia saamen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennako-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot: Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten saamen kielen oppimista, mihin saamen kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa saamenkielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan voidaan opiskella myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, muut ja saamelaisuus. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan saamen kieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä saamenkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Havainnoidaan saamen kielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Opetellaan tarpeen mukaan fonettisia tarkekirjoitusmerkkejä ja graafisia kirjoitusmerkkejä.

Saamen kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi opettajat tekevät yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Saamen kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saamen kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai saamen kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi saamen kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin ja se kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimer-

kiksi Eurooppalaista kielisalkkua. Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut saamen kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso saamen kielen B2-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehitty kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Saamen kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan opiskelemaansa saamen kielen suhde muihin saamen kieliin, suomen kieleen sekä hänen aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan saamen kielten puhuma-alueisiin, saamelaisalueeseen sekä joihinkin saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon keskeisiin piirteisiin	S1	Opiskeltavan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee saamen kielten asemaa maailman kielten joukossa ja niiden keskeisimpiä erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin saamelaisen elämänmuodon ja saamelaiskulttuurin ilmiöitä.
Kielenopiskelutaidot			
T2 rohkaista oppilasta näkemään saamen kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumisesta, ohjata häntä löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää saamen taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.3

T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus-erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurin sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkit- ta tekstejä			Taitotaso A1.3
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolleen sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvärsästä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

LATINAN KIELI, VALINNAINEN B2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Valinnaisen latinan opetuksen kesto vaihtelee. Nämä perusteet on kirjoitettu B2-laajuiselle oppimäärälle. Valinnainen latina voi olla oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilaita rohkaistaan käyttämään monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päte-lykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetus- kielellä.

Latinan B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta jäsentämään käsitystään osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta sekä ymmärtämään latinan merkitys eu-rooppalaisena kielenä ja romaanisten kielten pohjana	S1	L1, L2, L4
T2 auttaa oppilasta tunnistamaan ja ymmärtämään latinan ja antiikin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä ja niiden vaikutuksia läpi keskiajan nyky-päivään asti	S1	L1, L2
Kielenopiskelutaidot		
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään moni-puolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen.	S2	L3
T4 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaito-aan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan	S2	L1, L4
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 opastaa oppilas tutustumaan latinan muoto- ja lauseopin pääpiir-teisiin, keskeiseen sanastoon ja ääntämisen periaatteisiin sekä jäsen-telemään opittavaa kieliainesta	S3	L4
T6 tarjota oppilaalle tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista suullista ja kirjallista viestintää latinan kielelle tyypillisissä asiayhteyksissä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T7 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla hel-posti ennakoitavasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	L5, L7
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T8 tarjota oppilaalle tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumis-ta ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	L5

Latinan B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Perehdytään latinan asemaan muiden kielten ja aiemmin opiskeltujen kielten joukossa sekä verrataan latinaa muihin eurooppalaisiin kieliin. Tutustutaan latinan kielen ja antiikin Rooman historian keskeisiin piirteisiin ja henkilöihin, tarkastellaan latinan asemaa eri tieteenalojen sanastossa, tutustutaan joihinkin latinan kieleen liittyviin sivistyssanoihin ja lentäviin lauseisiin.

S2 Kielenopiskelutaidot: Käytetään erityisesti latinaan soveltuvia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään pitkäjänteiseen työskentelyyn, kriittiseen tiedonhankintaan ja monipuoliseen yhteistyöhön ohjaavia toimintatapoja.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita ja tuottaa tekstejä: Valitaan tekstejä, jotka tutustuttavat oppilaita latinan muoto- ja lauseopin perusasioihin. Harjoitellaan ääntämistä, sanapainoa sekä oikeinkirjoitusta. Valitaan oppilaita kiinnostavia latinaan ja antiikin kulttuuriin liittyviä kielenkäytön aihepiirejä ja käytetään monenlaisia tekstejä.

Latinan B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan. Latinaa käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki latinan B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi latinan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin ja se kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Arviointi on monipuolista. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaista autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut lati-

nan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso latinan kielen B2-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyä kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Latinan B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoitteet	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta jäsentämään käsitystään osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta sekä ymmärtämään latinan merkitys eurooppalaisena kielenä ja romaanisten kielten pohjana	S1	Latinan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen tunteminen	Oppilas osaa kuvata latinan asemaa maailman kielten joukossa ja sen keskeisimpiä erityispiirteitä.
T2 auttaa oppilasta tunnistamaan ja ymmärtämään latinan kieleen ja antiikin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä ja niiden vaikutuksia läpi keskiajan nykypäivään asti	S1	Antiikin kulttuurin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata joitakin antiikin kulttuurin ilmiöitä ja niiden vaikutuksia nykypäivään.
Kielenopiskelutaidot			
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioidaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa tavoitteita opiskelulle. Oppilas osoittaa yhteistyökykyä kielten opiskelusaan.
T4 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan	S2	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää latinan taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T5 opastaa oppilas tutustumaan latinan muoto- ja lauseopin pääpiir-	S3	Kielitiedon muodostuminen	Oppilas osoittaa osaavansa keskeisiä asioita latinan muoto- ja lause-

teisiin, keskeiseen sanastoon ja ääntämisen periaatteisiin sekä jäsentlemään opittavaa kielimateriaalia			opista, tuntee kielen keskeistä sanastoa ja ääntämisen pääsäännöt
T6 tarjota oppilaalle tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista suullista ja kirjallista viestintää latinan kielelle tyypillisissä asiayhteyksissä	S3	Taito käyttää kieltä erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy kielenkäyttötilanteista, jotka liittyvät tuttuihin aiheisiin ja joissa hyödynnetään tuttua sanastoa ja vakiintuneita ilmauksia.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T7 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Voi tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
T8 tarjota oppilaalle tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan suullisesti tai kirjoittamaan hyvin lyhyesti joistakin tutuista aiheista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja perusrakenteita. Oppilaan ääntäminen on hyvää.

15.4.4 MATEMATIIKKA

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaamatematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 7–9 matematiikan opetuksen tehtävänä on vahvistaa matemaattista yleissivistystä. Opetuksessa syvennetään matemaattisten käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien ymmärtämistä. Opetus innostaa oppilaita löytämään ja hyödyntämään matematiikkaa omassa elämässään. Oppilaiden valmiuksiin kuuluvat ongelmien matemaattinen mallintaminen ja ratkaiseminen. Matematiikan opetus ohjaa oppilaita tavoitteelliseen, täsmälliseen, keskittyneeseen ja pitkäjänteiseen toimintaan. Oppilaita rohkaistaan esittämään ratkaisujaan ja keskustelemaan niistä. Opetuksessa kehitetään oppilaiden yhteistyötaitoja.

Mikkelin täydennys

Tavoitteena on, että luokan 7 aloittava oppilas on ymmärtänyt vuosiluokille 1-6 merkityt käsitteet hyvin konkretian kautta harjoiteltuaan esimerkiksi erilaista mittaamista sekä 10-järjestelmää ja yksikkömuunnoksia konkreettisten mallien kautta. Hän on myös ymmärtänyt yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskut esimerkiksi murtokakkujen ja erilaisten muiden havaintovälineiden avulla.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Sisällöt vuosiluokittain (Mikkeli)	Laaja- alainen osaaminen
	(liitetty sisältöihin käsite- kartassa)	vihreä = käytännön taso / esimerkkejä lapsen omasta elämästä, ei vaadi ns. perinteistä laskemista paperilla, vaan luodaan konkreettisen tason pohja matemaattiselle käsitteelle ruskean keltainen = voidaan siirtyä pikkuhiljaa käytännön esimerkeistä teoreettisempaan laskemiseen, jos oppilaan tason perusteella se on jo mielekästä punainen = tavoitteena on, että kaikki osaavat laskutoimitukset myös paperilla	(liitetty sisältöihin käsite- kartassa)

<u>Merkitys, arvot ja asenteet</u>		7. luokka (1-6 luokan asioiden lisäksi seuraavat:)	
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana	S1 – S6	Ajattelun taidot ja ohjelmointi - päässä lasku - päättelytehtävät - ongelmanratkaisutehtävät	L1, L3, L5
T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	S1 – S6	Algebra, luvut ja laskutoimitukset - +/- kokonaisluvut - murtoluvut - potenssit ja juuret, etuliitteet ja -10-potenssit	L3, L7
<u>Työskentelyn taidot</u>			
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	S1 – S6	Mittaaminen ja geometria - mielekkään vastauksen suuruuden ja tarkkuuden arviointi sekä oikeat yksiköt - pituuden, pinta-alan ja tilavuuden arviointi ja vetomitat - yhdenmuotoisuus, symmetria ja peilaus - ympyrän osat - tangenttikulma, kehäkulma	L1, L4
T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	S1 – S6		L1, L2, L4, L5
T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	S1 – S6	Kuvaajat, tilastot, todennäköisyydet ja funktiot - laajempi tilastollinen tiedonkeruu ja tiedon esittäminen (erityisesti yhteistyö muihin aiheisiin)	L1, L3, L4, L5, L6
T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	S1 – S6		L1, L3, L4, L6
T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa	S1 – S6	8. luokka (1-7 luokan asioiden lisäksi seuraavat:)	L1 - L7
T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analyysitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun	S1, S4, S6	Ajattelun taidot ja ohjelmointi - päässä lasku - päättelytehtävät - ongelmanratkaisutehtävät - taulukkolaskentaohjelman tilastolliset perusominaisuudet ja muuttuja taulukkolaskennassa	L1, L4, L5
T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	S1 – S6	Algebra, luvut ja laskutoimitukset - tuntematon yhtälössä - muuttujakirjain polynomissa - + reaali- ja kompleksiluvut - yhtälöt ja epäyhtälöt, verranto	L5
<u>Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet</u>		Mittaaminen ja geometria	
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässä laskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa	S1, S2	- mielekkään vastauksen suuruuden ja tarkkuuden arviointi sekä oikeat yksiköt - pituuden, pinta-alan ja tilavuuden arviointi ja vetomitat	L1, L3, L4
T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	S2	- Pythagoraan lause - puolisuunnikas - ympyrän piiri ja pinta-ala	L1, L4
T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaali-lukuihin	S2	Kuvaajat, tilastot, todennäköisyydet ja funktiot - tilastolliset tunnusluvut: keskiarvo, tyyppiarvo, suhteellinen frekvenssi, mediaani - hajonta	L1, L4
T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	S2, S6		L1, L3, L6
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittä-	S3, S4		L1, L4

mään yhtälönratkaisutaitojaan		9. luokka (1-8 luokan asioiden lisäksi seuraavat:) Ajattelun taidot ja ohjelmointi - päässä lasku - päättelytehtävät - ongelmanratkaisutehtävät - ohjelmointikielen rakenteen opiskelua Algebra, luvut ja laskutoimitukset - desimaaliluvut ja % - yhtälöpari Mittaaminen ja geometria - mielekkään vastauksen suuruuden ja tarkkuuden arviointi sekä oikeat yksiköt - pituuden, pinta-alan ja tilavuuden arviointi ja vetomitat - pallo, kartio, särmiö Kuvaajat, tilastot, todennäköisyydet ja funktiot - tilastollisten taitojen hallitseminen eri aihe yhteyksissä - todennäköisyyksiin liittyviä peruslaskuja - funktiot ja niiden kuvaajat - suora: kulmakerroin, vakio termi, nollakohta - paraabeli	
T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista	S3, S4		L1, L4, L5
T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	S5		L1, L4, L5
T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	S5		L1, L4, L5
T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	S5		L1, L4
T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	S6		L3, L4, L5
T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	S1		L1, L4, L5, L6

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät: Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalityyppisiin. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laske- mista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta las- kutoimituksissa.

S3 Algebra: Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomin yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeitä ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti. Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

S4 Funktiot: Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

S5 Geometria: Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislauseetta ja trigonometrisia funktioita. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys: Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiärvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen lähtökohdat valitaan oppilaita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Konkretia toimii edelleen tärkeänä osana matematiikan opiskelua. Rohkaistaan oppilaita käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Ongelmia matematisoidaan, ratkaistaan ja tulkitaan yksin ja yhdessä. Yhdessä työskennellessä jokainen toimii sekä itsensä että ryhmän hyväksi. Oppimispelit ovat yksi motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintätekniologiaa, kuten taulukkolaskentaa ja dynaamista geometriaohjelmistoa, hyödynnetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea tarvittaessa uusien sisältöjen oppimiseksi. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilaille korostetaan asioiden ymmärtämisen tärkeyttä. Oppilaita tuetaan suurempien asiakokonaisuuksien hahmottamisessa ja yhteyksien löytämisessä. Eriyttämisessä otetaan huomioon jokaisen oppilaan osaaminen ja annetaan mahdollisuus onnistumisen elämyksiin.

Sisältöjä voidaan rikastuttaa syventämällä yhteisesti käsiteltävää aihetta oppilaiden kiinnostuksen ja taitotason mukaan. Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja, kuten esimerkiksi erilaisia projekteja ja ongelmalähtöisiä tutkimustehtäviä oppilaita kiinnostavista matemaattisista aiheista.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä ja ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Palaute tukee oppilaiden myönteistä minäkuvausta matematiikan oppijana. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin matematiikan tavoitteisiin. Arviointi ohjaa oppilaita kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. Palaute auttaa oppilaita huomaamaan, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten.

Oppilailla on aktiivinen rooli arvioinnissa. Itsearviointissa oppilaat oppivat asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja havainnoimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin. Arvioinnin kohteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota tekemisen tapaan ja taitoon perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenteeseen ja oikeellisuuteen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito hyödyntää välineitä mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Tuotoksen arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuotoksen matemaattiseen sisältöön ja esitystapaan. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona matematiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut matematiikan oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso matematiikan valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Matematiikassa oppilaan osaaminen kehittyy eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta

siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päätyessä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Arvioinnin kohteet oppi- aineessa	Arvosanan kahdek- san osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana	S1 – S6		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuk- siaan osana itsearvi- ointia.
T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	S1 – S6	Vastuunottaminen opis- kelusta	Oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisesta ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.
Työskentelyn taidot			
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	S1 – S6	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä
T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	S1 – S6	Matemaattinen ilmaisu	Oppilas osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.
T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	S1 – S6	Ongelmanratkaisutaito	Oppilas osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen matematiikkaa.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	S1 – S6	Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Oppilas osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä
T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa	S1 – S6	Matematiikan sovelta- minen	Oppilas osaa soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä
T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analyysitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun	S1, S4, S6	Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu	Oppilas osaa itse hankkia, käsitellä ja esittää tilastotietoa
T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja	S1 – S6	Tieto- ja viestintätekno-	Oppilas osaa soveltaa

viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa		logian käyttö	tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa	S1, S2	Päättely- ja laskutaito	Oppilas käyttää aktiivisesti päättely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa
T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	S2	Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	Oppilas osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla
T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalitylukuihin	S2	Lukukäsite	Oppilas tunnistaa reaalityluvut ja osaa kuvailla niiden ominaisuuksia
T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	S2, S6	Prosentin käsite ja prosenttilaskenta	Oppilas osaa kertoa prosenttien käsitteen käytöstä. Oppilas osaa laskea prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutos- ja vertailuprosentin. Oppilas osaa käyttää tietojään eri tilanteissa.
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan	S3, S4	Tuntemattoman käsite ja yhtälönratkaisutaidot	Oppilas osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti. Oppilas osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön esimerkiksi päättelöllä tai symbolisesti.
T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkittamista ja tuottamista	S3, S4	Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkittaminen ja tuottaminen	Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajan. Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.
T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	S5	Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä ja kuvailla suoria, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä omi-

			naisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä
T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	S5	Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuuksien hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Oppilas ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet.
T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	S5	Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Oppilas osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja kappaleiden tilavuuksia. Oppilas osaa pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia.
T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	S6	Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyslaskenta	Oppilas hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Oppilas osaa määrittää sekä klassisia että tilastollisia todennäköisyyksiä.
T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen.	S1	Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Oppilas osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia.

Mikkelin täydennys

Alempien luokkien arvioinnissa voidaan kannustavana tekijänä käyttää arvosanan korottamista suhteessa oppilaan omien opiskelutaitojen kehittymiseen. Päättöarvosanaa annettaessa tulee kuitenkin aina ottaa huomioon, että oppilaan jatko-opinnoissaan tarvitsemien taidot tulisi olla mahdollisimman hyvin samalla tasolla muihin opiskelijoihin verrattuna kuin hänelle annettu peruskoulun päättöarvosana antaa olettaa. Tällöin arvosanaa ei voida antaa pelkästään hyvistä opiskelutaidoista ja ahkeruudesta, vaan oppilaalla täytyy kiitettävään arvosanaan olla myös vankkaa asian hallintaa.

Jotta tällainen arviointi olisi mahdollista päättöarvosanaa määritettäessä voidaan hyödyntää mm. seuraavia asioita osaamisen tason arvioinnin avuksi:

- Usean opettajan yhdessä laatimat kokeet 9-luokan arviointiin
- Valtakunnallisen matematiikan kokeen teettäminen 9-luokkalaisille päättöarvosanan määrittämisen tueksi.

15.4.5 BIOLOGIA

Oppiaineen tehtävä

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa oppilaita ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä, kartuttaa oppilaan luonnontuntemusta sekä ohjata oppilaita ymmärtämään ekosysteemien toimintaa, ihmisen elintoimintoja sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita.

Biologian opetuksessa työskennellään myös luonnossa ja ohjataan oppilaita tutkivan oppimisen avulla tutustumaan biologisen tiedonhankinnan luonteeseen. Luonnon tutkimisessa käytetään sekä maasto- että laboratoriotyömenetelmiä. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja herättää kiinnostusta tarkkailla elinympäristön tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa biologian opetuksessa.

Biologian opetuksessa tuetaan oppilaiden ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitojen sekä yhteisöllisyyden kehittymistä ja annetaan valmiuksia biologiaa hyödyntävien alojen opiskeluun sekä työelämään.

Biologian opetus auttaa oppilaita ymmärtämään, miten biologian tietoja ja taitoja voidaan soveltaa ja hyödyntää omassa elämässä, eettisissä pohdinnoissa, ajankohtaisten biologiaan liittyvien uutisten seurannassa sekä siinä, kuinka yhteiskunnalliseen päätöksentekoon voidaan vaikuttaa. Biologian opetus kehittää oppilaiden ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Oppilaat saavat valmiuksia vaikuttaa ja osallistua oman lähiympäristönsä kehittämiseen ja sen säilymiseen elinvoimaisena. Oppilaita ohjataan kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ymmärtämiseen.

Biologian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältö-alueet	Laaja-alainen osaaminen
Biologinen tieto ja ymmärrys		
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1-S4, S6	L4, L5
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	S1-S5	L4, L5
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle	S1-S4, S6	L4, L7
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita	S1, S4, S5	L1
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä	S5	L3

ja elimistön perustoimintoja		
T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalvelujen merkitys	S6	L4, L7
Biologiset taidot		
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	S1-S6	L1
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	S1-S5	L1, L5
T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi	S1-S4, S6	L5, L6, L7
T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	S1-S6	L1, L5
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa	S6	L2, L3, L7
Biologian asenne- ja arvotavoitteet		
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	S1-S6	L7
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja	S6	L7
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestäväen tulevaisuuden rakentamiseksi	S6	L5, L7

Biologian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että biologinen tutkimus (S1) ja tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön (S2) sisällytetään muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta: Sisällöt painottuvat suomalaisen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustieto- ja vesi-, suo-, tunturi- ja kaupunkiekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin

vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

S4 Mitä elämä on?: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Opetukseen sisällytetään kasvien kasvatusta. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

S5 Ihminen: Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastomuutokseen, luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestäväan käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestäväan tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Biologian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että biologian opetuksessa oppilaille on mahdollisuus työskennellä erilaisissa tutkimuksellisuutta tukevista oppimisympäristöissä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maasto- ja laboratoriotyöskentelyssä oppilaita ohjataan havainnoimaan ja käyttämään biologialle ominaisia tutkimusmenetelmiä. Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on, että oppilaita ohjataan käyttämään myös sähköisiä oppimisympäristöjä biologisen tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinnassa ja esittämisessä.

Biologian työtapoja valittaessa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ottaen huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet. Monipuolisten työtapojen avulla jokainen oppilas saa erilaisia kokemuksia, pystyy omaksumaan luonnontieteelle luonteenomaisia tutkimusmenetelmiä ja harjaantuu tekemään johtopäätöksiä sekä raportoimaan ja soveltamaan oppimaansa. Biologian opetuksen tavoitteiden mukaisesti elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus kehittävät oppilaiden taitoa pohtia omia arvovalintoja. Lisäksi oppilaille kehittyy taito tarkastella kriittisesti ilmiöitä ja erilaisia tietolähteitä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen itsenäisesti ja ryhmissä sekä erilaisissa oppimisympäristöissä. Maasto- ja laboratoriotyöskentely toteutetaan siten, että turvallisuuskysymykset otetaan huomioon. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet huomioidaan erilaisten työmenetelmien valinnassa. Kasvua, kehitystä sekä oppimisen iloa tukevat tutkimuksellisuus, yhdessä tekeminen, vastuullisuus omasta työskentelystä, luon-

tosuhteen syveneminen sekä tiedon liittäminen jo ennestään opittuun. Biologian tavoitteiden kannalta on keskeistä tiedostaa oppilaiden mahdolliset vaikeudet laboratorio- ja maastotyöskentelyssä. Oppilaita tuetaan työskentelyssä kunkin omien vahvuuksien pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaiden taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttäminen on mahdollista yhteisissä tutkimustehtävissä, joissa oppilaat toimivat erilaisissa rooleissa ja etenevät yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen arviointi biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin biologian tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa biologista tietoa. Biologian arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havaintoja, kerätä, käsitellä, tulkitella, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona biologian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut biologian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso biologian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Biologiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Biologian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Biologian opetuksen tavoitteena on	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologinen tieto ja ymmärrys			
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1-S4, S6	Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata metsäekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä tunnistaa erilaisia ekosysteemejä ja niiden ravintoverkkojen lajeja. Oppilas osaa kuvata monimuotoisuuden merkitystä ekosysteemien toiminnalle sekä pohtia metsien kestävästä käytöstä eliöille ja ihmiselle.

T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	S1-S5	Eliökunnan rakenteen ja eliöiden rakenteen ja elintoimintojen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata eliökunnan luokittelun periaatteita, osaa nimetä eliöiden rakenteita sekä osaa kuvata eliöiden elintoimintoja. Oppilas osaa vertailla eri eliöryhmien sukulaisuutta rakenteellisten ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta sekä tunnistaa, luokittelee ja vertailee eliöryhmiä.
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisen elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle	S1-S4, S6	Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa tehdä havaintoja lajien esiintymisestä ja osaa kuvata lajien sopeutumista eri elinympäristöihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita	S1, S4, S5	Perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteiden hahmottaminen	Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata perimän ja ympäristön vaikutusta eliöiden yksilönkehityksessä. Oppilas osaa kuvata miten elämä ja luonnon monimuotoisuus ovat kehittyneet maapallolla evoluution tuloksena.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja	S5	Ihmiselimistön rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmiselimistön perusrakenteita ja elintoimintoja sekä osaa selostaa ihmisen kasvun ja kehittymisen pääperiaatteita.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemi-palveluiden merkitys	S6	Luonnonympäristössä tapahtuvien muutosten havainnointi	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja pieniä tutkimuksia omassa lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista luonnonympäristön muutoksista. Oppilas ymmärtää maapallon luonnonvarojen rajallisuuden ja ekosysteemi-palveluiden merkityksen sekä tuntee kestävä elämäntavan perusteet ja jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet.
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	S1-S6	Luonnontieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä, osaa käyttää biologialle ominaisia peruskäsitteitä sekä tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmiä. Oppilas osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä käsityksiä ja päätelmiä.
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	S1-S5	Biologisen tutkimusvälineistön ja teknologian käyttö	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja tavoitteellisesti laboratorioissa ja maastossa. Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.
T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokeelma ja kasvatta-	S1-S4, S6	Eliökokeelman laatiminen ja kasvien kokeellinen kasvattami-	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti perinteisen tai digitaalisen kasvikoelman tai muun digitaalisen eliökokeelman.

maan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi		nen	Oppilas toteuttaa ohjatusti kasvatustöiden.
T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	S1-S6	Biologisen tutkimuksen tekeminen	Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Oppilas osaa esittää hypoteeseja ja tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia.
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa	S6	Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa	Oppilas osaa kuvata, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa arjessa ja yhteiskunnassa sekä osaa perustella näkemyksiä biologisen tietämyksen pohjalta. Oppilas osallistuu lähiluonnon vaalimisprojektiin, sen toteuttamiseen ja tulosten raportointiin.
Biologian asenne- ja arvotavoitteet			
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	S1-S6	Luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden merkityksen hahmottaminen	Oppilaan osaa perustella esimerkkien avulla miten luonnossa toimitaan kestäväällä ja luonnon monimuotoisuutta säilyttävällä tavalla.
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja	S6	Eettisten kysymysten pohdinta	Oppilas osaa hyödyntää biologian tietoja ja taitoja ihmiseen ja ympäristöön liittyvien vastuukysymysten arvioinnissa ja esittää perusteluja eettisesti kestäville valinnoille.
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestäväen tulevaisuuden rakentamiseksi	S6	Kestävän tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata, miten toimitaan kestäväen tulevaisuuden rakentamiseksi.

Mikkelin täydennys: biologia 7. vuosiluokalla

Opetuksen tavoitteet

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa oppilaita ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä maapallolla. Samalla kartutetaan oppilaiden luonnontuntemusta ja ohjataan oppilaita ymmärtämään ekosysteemien toimintaa, ihmisen elintoimintoja sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita.

Biologian opetusta pyritään järjestämään niin, että oppilaat pääsevät työskentelemään myös luonnossa. Tarkoitus on ohjata oppilaita tutkimaan oppimiseen erilaisia maasto- ja laboratoriomenetelmiä käyttäen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään opiskelussa monipuolisesti.

7. luokan biologian opetus etenee valtakunnallisten tavoitteiden (ks. T1-T14) mukaisesti

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 7. luokalla ovat:

T1: Ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja.

T2: Auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta.

T3: Ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle.

T4: Ohjata oppilasta ymmärtämään evoluution peruseräiteita.

T8: Opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.

T9: Ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi.

T10: Ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella.

T12: Innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta.

Opetuksen sisällöt

S1 Biologinen tutkimus

- Tutustutaan biologisen tutkimuksen vaiheisiin oman toiminnan kautta.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön

- Luonnossa liikutaan vastuullisesti ja vahvistetaan näin oppilaiden lajintuntemusta.

- Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

S3 Ekosysteemin rakenne ja toiminta

- Käsitellään ekosysteemin perustietoja, tutustutaan ekosysteemien monimuotoisuuteen, lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin.

- Opitaan, millainen elinympäristö vesi on ja verrataan erilaisten vesialueiden (järvet, joet, kosteikot, meret) eliöyhteisöjä.

- Oppilas kokoa eliökokoelman joko seitsemännellä tai kahdeksannella luokalla tai molemmilla vuosiluokilla.

S4 Mitä elämä on?

- Tutkitaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin.

- Perehdytään eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen vertailemalla eliöiden rakenteita,

elintoimintoja ja elinympäristöjä.

- Tutustutaan evoluution perusteisiin.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet, joita voidaan toteuttaa 7. vuosiluokalla:

- Vesien happamoituminen ja rehevöityminen, vesikemia, jokamiehenoikeudet
- Kalastus, kalan preparointi ja kalaruokien valmistus
- Perehtyminen vedenpuhdistukseen ja jätevesien käsittelyyn

Laaja-alaisen osaamisen sisältöjä:

L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L4: Monilukutaito

L5: Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen

L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Opetuksen eriyttämisessä huomioitavat asiat

Yleisen tuen käytännön järjestäminen

Tehostetun tuen järjestäminen

Eriyisen tuen järjestäminen

Arviointi 7. vuosiluokalla

Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin: oppiaineiden arvosanojen 4-10 arviointikriteerit

Käyttäytymisen arviointi ja Mikkelin painotukset

Arvioinnissa huomioidaan tavoitteiden T1-T15 osaaminen, seuraavassa on lueteltu Mikkelin painotukset arvosanan 8 osaamiselle 7. luokan loppuun mennessä.

(T1) Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ekosysteemin perusrakennetta esimerkin avulla. Hän pystyy tunnistamaan eri ravintoverkkojen lajeja.
(T2) Eliökunnan rakenteen ja eliöiden rakenteen ja elintoimintojen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata eliökunnan luokittelun peruseriaatteita, osaa nimetä joidenkin eliöiden rakenteita ja kuvata niiden elintoimintoja.
(T3) Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa tehdä havaintoja lajien esiintymisestä ja osaa kuvata lajien sopeutumista eri elinympäristöihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

(T4) Evoluution hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata miten elämä ja luonnon monimuotoisuus ovat kehittyneet maapallolla evoluution tuloksena.
(T8) Biologisen tutkimusvälineistön ja teknologian käyttö	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja tavoitteellisesti laboratoriossa ja maastossa. Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.
(T9) Eliökokoelman laatiminen ja kasvien kokeellinen kasvattaminen	Oppilas tietää, miten eliökokoelma laaditaan ja toteuttaa sen annettujen ohjeiden mukaisesti 7. luokan ja 8. luokan tai toisen niistä aikana. Kasvien kerääminen ajoitetaan kasvien kukinta-aikaan, joka voi olla loma-aikana.
(T10) Biologisen tutkimuksen tekeminen	Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Oppilas osaa esittää hypoteeseja ja tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia.
(T12) Luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa perustella esimerkkien avulla miten luonnossa toimitaan kestävällä ja luonnon monimuotoisuutta säilyttävällä tavalla.

Mikkelin täydennys: biologia 8. vuosiluokalla

8. luokan biologian opetus etenee valtakunnallisten tavoitteiden (ks. T1-T14) mukaisesti

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 8. luokalla ovat:

T3: Ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja.

T6: Ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalvelujen merkitys.

T7: Ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä.

T9: Ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi.

T10: Ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella.

T12: Innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoon ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta.

T13: Ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja.

T14: Innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Opetuksen sisällöt:

S1: Biologinen tutkimus

- Opitaan ymmärtämään erilaisia ekosysteemin käsitteitä ja vertailemaan niitä. Tunnistetaan eri lajeja omien havaintojen ja tutkimusten kautta.

S2: Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön

- Tutustutaan metsän ekosysteemien rakenteisiin ja toimintaan erilaisten tutkimusmenetelmien avulla monipuolisesti tutkimusvälineistöä hyödyntäen.
- Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia ja syitä niihin.

S3: Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta

- Opitaan suomalaisen metsäekosysteemin rakennetta ja toimintaa sekä niissä tapahtuvia muutoksia ja niiden syitä.
- Vertaillaan erilaisia tyypillisiä suomalaisia ekosysteemejä tutustumalla niiden perustietoihin, ekologiaan ja niissä olevien eliöiden väliin vuorovaikutussuhteisiin.
- Oppilas kokoa eliökokoelman joko seitsemännellä tai kahdeksannella luokalla tai molemmilla vuosiluokilla.

S4: Mitä elämä on?

- Tutkitaan elämän perusilmiöitä käyttäen luonnontieteellisiä tutkimusmenetelmiä.
- Tutustutaan kasvien kasvatukseen ja toteutetaan kasvatuskokeita.
- Perehdytään eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä.

S6: Kohti kestävää tulevaisuutta

- Perehdytään maailmanlaajuisiin ympäristökysymyksiin, kuten ilmastonmuutokseen, luonnon monimuotoisuuden säilymiseen ja luonnonvarojen kestävään käyttöön.
- Tutustutaan erilaisiin kestävän kehityksen ratkaisuihin (ekologisiin, sosiaalisiin, taloudellisiin ja eettisiin) ja niiden mahdollisuuksiin kestävän tulevaisuuden kannalta.
- Oppilas laajentaa tietämystään luonnonsuojelun tavoitteista, keinoista ja saavutuksista.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet, joita voidaan toteuttaa 8. vuosiluokalla:

- Ympäristön happamoituminen: Ilmakehän epäpuhtaudet ja niiden vaikutus metsäluontoon
- Kestävä kehitys ja kulttuuriperintö
- Jätteen kierrätys ja hyötykäyttö
- Kirpputori - anna hyvän kiertää!

Laaja-alaisen osaamisen sisältöjä:

L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2: Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisuL3: Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

L4: Monilukutaito

L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Opetuksen eriyttämisessä huomioitavat asiat

- Yleisen tuen käytännön järjestäminen
- Tehostetun tuen järjestäminen
- Erityisen tuen järjestäminen

Arviointi 8. vuosiluokalla

- Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin: arvosanojen 4-10 arviointikriteerit
- Käyttötymisen arviointi ja Mikkelin paikalliset painotukset

Arvioinnissa huomioidaan tavoitteiden T1-T15 mukainen osaaminen, seuraavassa on lueteltu Mikkelin painotukset arvosanan kahdeksan osaamiselle 8. luokan loppuun mennessä.

(T3) Eliöiden sopeutumiseen ja eliöympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa tehdä havaintoja lajien esiintymisestä ja osaa kuvata lajien sopeutumista eri elinympäristöihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.
(T6) Luonnonympäristössä tapahtuvien muutosten havainnointi	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja pieniä tutkimuksia omassa lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista luonnonympäristön muutoksista. Oppilas ymmärtää maapallon luonnonvarojen rajallisuuden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen sekä tuntee kestävä elämäntavan perusteet ja jokamiehen oikeudet ja - velvollisuudet.
(T7) Luonnontieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä ja osaa käyttää biologialle ominaisia peruskäsitteitä sekä tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmiä. Oppilas osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä käsityksiä ja päätelmiä.
(T9) Eliökokoelman laatiminen ja kasvien kokeellinen kasvat-	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti perinteisen tai digitaalisen kasvukokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman. Oppilas

taminen	toteuttaa ohjatusti kasvatuskokeen.
(T10) Biologisen tutkimuksen tekeminen	Oppilas osaa havainnoida ja tallettaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Oppilas osaa esittää hypoteeseja ja tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia.
(T12) Luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa perustella esimerkkien avulla miten luonnossa toimitaan kestäväällä ja luonnon monimuotoisuutta säilyttävällä tavalla.
(T13) Eettisten kysymysten pohdinta	Oppilas osaa hyödyntää biologian tietoja ja taitoja ihmiseen ja ympäristöön liittyvien vastuukysymysten arvioinnissa ja esittää perusteluja eettisesti kestäville valinnoille.
(T14) Kestävän tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata, miten toimitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Mikkelin täydennys: biologia 9. vuosiluokalla

9. luokan biologian opetus etenee valtakunnallisten tavoitteiden (ks. T1-T14) mukaisesti

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 9. luokalla ovat:

T4: Ohjataan oppilasta perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita.

T5: Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja.

T7: Ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä.

T8: Opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.

T11: Kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa.

T13: Ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja.

Opetuksen sisällöt:

S1:Biologinen tutkimus

- Tutustutaan biologiseen tutkimukseen oman toiminnan kautta.

S4: Mitä elämä on?

- Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin
- Tutustutaan bioteknologian mahdollisuuksiin ja haasteisiin.

S5: Ihminen

- Tutkitaan ihmiskehon toimintaa, ihmisen rakennetta, elintoimintoja ja säätelyjärjestelmiä.
- Oppilas ymmärtää kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita.
- Opitaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet, joita voidaan toteuttaa 9. vuosiluokalla.

- Ravintoaineet ja ruuansulatusentsyymit
- Suklaan valmistus kestävän kehityksen kannalta
- Hyvinvointipäivä: Terveelliset elämäntavat; uni, liikunta, terveellinen ruokavalio, mielen hyvinvointi
- "Mummopaja": Yhteistyötä ikäihmisten kanssa, yhteisöllisyys, toiminta paikallisten vanhustyön yksiköiden kanssa.

Laaja-alaisen osaamisen sisältöjä:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3: Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Opetuksen eriyttämisessä huomioitavat asiat

- Yleisen tuen käytännön järjestäminen
- Tehostetun tuen järjestäminen
- Erityisen tuen järjestäminen

Arviointi 9. vuosiluokalla

- Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin: arvosanojen 4-10 arviointikriteerit
- Käyttötymisen arviointi ja Mikkelin paikalliset painotukset

Arvioinnissa huomioidaan tavoitteiden T1-T15 mukainen osaaminen. Ne on lueteltu Biologian perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa.

15.4.6 MAANTIETO

Oppiaineen tehtävä

Maantiedon opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden maailmankuvan rakentumista. Oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja koko maailmassa sekä autetaan oppilaita sijoittamaan uutiset maailman tapahtumista maantiedon opetuksessa saamaansa alueelliseen kehikkoon.

Maantieto on monitieteinen ja eri tiedonaloja integroiva oppiaine, jossa tutkitaan maapalloa ja sen alueita, luontoa, ihmisen toimintaa sekä erilaisia kulttuureita. Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat. Näin rakennetaan eheää kokonaiskuvaa monimuotoisesta maailmasta ja sen toiminnasta.

Maantiedon opetuksessa käsitellään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan sekä luodaan perustaa ymmärtää erilaisia alueellisia näkökulmia ja ristiriitoja maapallolla. Maantieteellisten syy- ja seuraussuhteiden sekä ympäristömuutosten ymmärtäminen ja analysointi aktivoivat oppilasta toimimaan vastuullisesti omassa arjessa.

Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma elämämaailma. Opetus tarjoaa toiminnallisia kokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä, joissa oppilaat tekevät havaintoja ja tutkimuksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää myös oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa oppimisessa.

Maantiedon opetuksessa vahvistetaan oppilaiden valmiuksia kestävästä kehitystä edistävään toimintatapaan. Opetus harjaannuttaa oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamistaitoja ja antaa oppilaille keinoja aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestävästä tulevaisuuden rakentamiseen.

Maantiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältoalueet	Laaja-alainen osaaminen
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys		
T1 tukea oppilaan jäsenyyneen karttakuvan rakentumista maapallolta	S1-S6	L1, L4, L5
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla	S1-S4, S6	L4, L5
T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla	S1-S6	L2, L4
T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävästä käytön merkitys	S1-S6	L7
Maantieteelliset taidot		
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	S1-S6	L1
T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mitta-	S1-S6	L4, L5

suhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä		
T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	S1-S6	L5, L6
T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S1-S6	L1
T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	S1-S6	L4
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätöitä taitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	S1-S6	L2
T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja	S1-S6	L7
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet		
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	S1-S6	L7
T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	S1-S6	L3, L7

Maantiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että maapallon karttakuvan kehittäminen (S1) ja ajankohtaisen maailman seuraaminen (S2) sisällytetään muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Maapallon karttakuva ja alueet: Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma: Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla: Sisällöt liittyvät planetaarisuuteen ja sen vaikutuksiin maapallolla. Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestävää käyttöä.

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitte-

luun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa, Euroopassa ja eri puolilla maailmaa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö: Keskitytään luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja muualla maailmassa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Perehdytään ympäristömuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Maantiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on käyttää monipuolisia oppimisympäristöjä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maastotyöskentely, kenttäretket luonnossa ja rakennetussa ympäristössä sekä sähköisten oppimisympäristöjen ja paikkatiedon käyttö ovat olennainen osa maantiedon opetusta. Pelillisuus lisää oppilaiden motivaatiota. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisun ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä.

Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa. Työtapoja valittaessa otetaan huomioon oppilaiden elämismaailma, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opetuksessa annetaan aikaa oppilaiden ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja ymmärtämään sen ilmiöitä. Ajankohtaisella uutis seurannalla tuetaan kunkin oppilaan maailmankuvan rakentumista. Kenttäopetuksessa lähiympäristöä tulkitaan kaikkia aisteja hyväksi käyttäen ja jaetaan kokemuksia oppilaiden ja opettajan välillä. Maantiedon tavoitteiden kannalta tuen järjestämisessä on keskeistä tiedostaa oppilaiden spatiaalisen hahmottamisen vaikeudet ja erityisesti vaikeudet kartanluvussa ja karttatulkinnassa. Oppilaita ohjataan ja tuetaan käyttämään paikkatietoa ja muuta geomedialla arjen tilanteissa. Jokaisen oppilaan taitoja hahmottaa lähiympäristöä ja maailmaa harjaannutetaan tukemalla ja kannustamalla oppilasta hänen omien vahvuuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaan taitoja eri tutkimustoja hyödyntäen. Eriyttämistä voi toteuttaa tutkimustehtävissä, joissa oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa sekä harjoituksissa, joissa on mahdollista edetä yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen arviointi maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin maantiedon tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa tietoa. Maantiedon arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaiden tiedolliseen osaamiseen että maantiedon taitoihin kuten geome-diataitoihin ja tiedon kriittiseen arviointitaitoon. Lisäksi arvioidaan taitoa käyttää maantiedolle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona maantiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut maantiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso maantiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Maantiedossa oppilaan osaamisen kehittyä yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallolta	S1-S6	Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisen paikannimistön tunteminen	Oppilas hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla	S1-S4, S6	Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeitä. Oppilas osaa tunnistaa ja kuvailla luonnonmaisemia Suomessa ja maapallolla sekä osaa tuoda esille joitakin niiden syntyyn vaikuttaneita tekijöitä.
T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureja, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla	S1-S6	Ihmismaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa.

T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys	S1-S6	Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Oppilas osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Oppilas osaa kertoa, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	S1-S6	Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa selittää että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri alueitasot: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Oppilas osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.
T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	S1-S6	Tilatajun kehittyminen	Oppilas osaa mitata sekä jana- että suhdelukummittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.
T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	S1-S6	Geomediataidot	Oppilas osaa käyttää kuvia, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomedian maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä. Oppilas osaa laatia yksinkertaisia karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.
T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S1-S6	Tutkimustaidot	Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.
T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	S1-S6	Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Oppilas osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Oppilas osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja osaa selittää tapahtumien taustoja.
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	S1-S6	Ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä. Oppilas osaa esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.

T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja	S1-S6	Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot	Oppilas toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen. Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassaan.
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	S1-S6	Kestävän kehityksen edistäminen	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan vastuullisesti koulussa ja koulun ulkopuolella. Oppilas osaa ottaa kantaa kestävä kehityksen kysymyksiin ja osaa antaa esimerkkejä miten toimitaan kestävä elämäntavan mukaisesti.
T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	S1-S6	Alueellisen identiteetin sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuuden tunnistaminen	Oppilas osaa luonnehtia omaan alueelliseen identiteettiinsä vaikuttavia tekijöitä sekä osaa kuvata lähiympäristön ja sen monimuotoisuuden merkitystä. Oppilas osaa kuvata kulttuurien ja ihmisten moninaisuuden merkitystä sekä osaa tarkastella yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta.

Mikkelin täydennys: maantieto 7. vuosiluokalla

Maantiedon opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden maailmankuvan rakentumista. Oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja koko maailmassa. Maantieto on monitieteinen ja eri tiedonaloja integroiva oppiaine. Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma elämismaailma. Opetus tarjoaa toiminnallisia kokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa.

Opetuksen tavoitteet

7. luokan maantiedon opetus etenee valtakunnallisten tavoitteiden (ks. T1-T13:[Maantiedon perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet](#)) mukaisesti.

Mikkelissä painotettavia tavoitteita 7. vuosiluokalla ovat:

T1 Tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta.

T5 Ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä.

T6 Ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä

T7 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä.

T10 Tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa.

T11 Ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja.

Opetuksen sisällöt 7. vuosiluokalla:

Opetuksen sisällöt ovat välineinä edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Sisällöt luovat joustavat edellytykset opetuksen suunnittelulle ja laajoille kokonaisuuksille sekä opetuksen eheyttämiseen myös monialaisten oppimiskokonaisuuksien yhteydessä.

S1 Maapallon karttakuva ja alueet

- Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen ja keskeisen paikannimistön omaksumiseen.
- Syvennetään oppilaiden ymmärrystä kartan peruskäsitteistä ja erilaisista maasto- ja teemakartoista.
- Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään muiden sisältöjen opiskeluun.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma

- Ajankohtaisuutta seurataan uutisten avulla maailman eri alueilta ja nämä uutiset sijoitetaan kartalle. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun.
- Uutistapahtumien taustoja pohditaan kriittisesti ja arvioidaan tapahtumien alueellisia merkityksiä.
- Tutustutaan sellaiseen maantieteelliseen osaamiseen, jota tarvitaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla

- Planetaarisuus ja sen vaikutukset maapallolla.
- Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä
- Tarkastellaan elämän perusedellytyksien (puhdas ilma, vesi, ravinto) esiintymistä ja kestäväää käyttöä.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet, joita voidaan toteuttaa 7. vuosiluokalla

- Maaston muodot kartalla: maantieto, liikunta
- Elämän edellytykset maapallolla: maantieto, fysiikka ja kemia
-

Laaja-alaisen osaamisen painotukset 7. vuosiluokalla

L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2: Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L4: Monilukutaito

L5: Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen

Opetuksen eriyttämisessä huomioitavat asiat:

- Yleisen tuen käytännön järjestäminen

- Tehostetun tuen järjestäminen

- Erityisen tuen järjestäminen

Arviointi 7. luokalla

Oppiaineiden arvosanojen 4-10 arviointikriteerit

Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin: oppiaineiden arvosanojen 4-10 arviointikriteerit

Käyttäytymisen arviointi ja Mikkelin painotukset

Arvioinnissa huomioidaan tavoitteiden T1-T13 osaaminen, seuraavassa on lueteltu Mikkelin painotukset arvosanan 8 osaamiselle 7. luokan loppuun mennessä.

(T1) Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisen paikannimistön tunteminen	Oppilas hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.
(T5) Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa selittää että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Oppilas osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.
(T6) Tilatajun kehittyminen	Oppilas osaa mitata sekä jana- että suhdelukumittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.
(T7) Geomediataidot	Oppilas osaa käyttää kuvia, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomediaa maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä.

	Oppilas osaa laatia yksinkertaisia karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.
(T10) Ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaan- sa ryhmässä. Oppilas osaa esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näke- myksiin.
(T11) Osallistumisen ja vaikut- tamisen taidot	Oppilas toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai monimuotoisuuden säilyttämiseen. Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassaan.

Mikkelin täydennys: maantieto 8. vuosiluokalla

8. luokan maantiedon opetus etenee valtakunnallisten tavoitteiden (ks. T1-T13: Maantiedon perus- opetuksen opetussuunnitelman perusteet) mukaisesti Mikkelissä painotettavia tavoitteita 8. vuosi- luokalla ovat:

T3 Ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtä- mään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisen elämää Suomessa ja muualla maapallolla

T5 Ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä.

T7 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä.

T9 Harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maail- massa.

T10 Tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esit- tämään selkeästi maantieteellistä tietoa.

Opetuksen sisällöt 8. vuosiluokalla

S1 Maapallon karttakuva ja alueet

- Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen ja keskeisen Euroopan paikannimistön omaksumiseen.
- Syvennetään oppilaiden ymmärrystä kartan peruskäsitteistä ja erilaisista maasto- ja teemakartois- ta.
- Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään muiden sisältöjen opiskeluun.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma

- Ajankohtaisuutta seurataan uutisten avulla maailman eri alueilta ja nämä uutiset sijoitetaan kartalle. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun.
- Uutistapahtumien taustoja pohditaan kriittisesti ja arvioidaan tapahtumien alueellisia merkityksiä.
- Tutustutaan sellaiseen maantieteelliseen osaamiseen, jota tarvitaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla.

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt

- Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla

- Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Euroopassa ja eri puolilla maailmaa.
- Esimerkkien avulla tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- Perehdytään ympäristömuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen

Monialaiset oppimiskokonaisuudet, joita voidaan toteuttaa 8. vuosiluokalla

- Eri maiden kulttuurit: maantieto, musiikki, kotitalous, kielet, historia
- Lähiympäristön tila journalistin silmin: maantieto, biologia, äidinkieli, kemia
- Kierrätys kunniaan: maantieto, biologia, kemia, fysiikka, kotitalous, kuvataide
- Tutustuminen erilaisiin koulutuspolkuihin: maantieto, opinto-ohjaus

Laaja-alaisen osaamisen painotukset 8. vuosiluokalla

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys

Arviointi 8. luokalla

Oppiaineiden arvosanojen 4-10 arviointikriteerit

Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin: oppiaineiden arvosanojen 4-10 arviointikriteerit

Käyttäytymisen arviointi ja Mikkelin painotukset

Arvioinnissa huomioidaan tavoitteiden T1-T13 osaaminen. Seuraavassa on lueteltu Mikkelin painotukset arvosanan 8 osaamiselle 8. luokan loppuun mennessä.

(T3) Ihmismaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa.
(T5) Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa selittää että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Oppilas osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.
(T7) Geomediataidot	Oppilas osaa käyttää kuvia, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomediaa maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä. Oppilas osaa laatia yksinkertaisia karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.
(T9) Ryhmässä työskentelyn aja argumentoinnin taidot	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä. Oppilas osaa esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.
(T10) Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot	Oppilas toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai monimuotoisuuden säilyttämiseen. Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassaan.

Mikkelin täydennys: maantieto 9. vuosiluokalla

Opetuksen tavoitteet

9. luokan maantiedon opetus etenee valtakunnallisten tavoitteiden (ks. T1-T13: Maantiedon perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet) mukaisesti Mikkelissä painotettavia tavoitteita 9. vuosiluokalla ovat:

T4 Kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävästä käytöstä merkitys.

T7 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä.

T8 Ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja.

T11 Ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja.

T12 Tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.

T13 Ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa.

S1 Maapallon karttakuva ja alueet

- Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee.
- Sisällöissä keskitytään Suomen keskeisen paikannimistön omaksumiseen.
- Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään muiden sisältöjen opiskeluun.

S2 Ajankohtainen ja muuttuva maailma

- Ajankohtaisuutta seurataan uutisten avulla maailman eri alueilta ja nämä uutiset sijoitetaan kartalle. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun.
- Uutistapahtumien taustoja pohditaan kriittisesti ja arvioidaan tapahtumien alueellisia merkityksiä.
- Tutustutaan sellaiseen maantieteelliseen osaamiseen, jota tarvitaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla

- Tarkastellaan elämän perusedellytyksien (puhdas ilma, vesi, ravinto) esiintymistä ja kestävää käyttöä.

S4 Muuttuvat maisemat/ ja elinympäristöt

- Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita.
- Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä.
- Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla

- Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa.
- Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.
- Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- Keskitytään luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja muualla maailmassa.
- Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja vastuullisen kansalaisen näkökulmasta,
- Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella.
- Pohditaan globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet, joita voidaan toteuttaa 9. vuosiluokalla

- Kestävän kehityksen neljä pilaria: ekologinen, sosiaalinen, taloudellinen ja inhimillinen kestävyys: maantieto, biologia, kotitalous, terveystieto, yhteiskuntaoppi, uskonto, elämäntutkimustieto
- Luonnonvarat ja energia: maantieto, biologia, kemia, fysiikka, yhteiskuntaoppi.

Laaja-alainen osaamisen painotukset 9. vuosiluokalla

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3: Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L5: Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Arviointi 9. luokalla

Oppiaineiden arvosanojen 4-10 arviointikriteerit

Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin: oppiaineiden arvosanojen 4-10 arviointikriteerit

Arvioinnissa huomioidaan tavoitteiden T1-T15 osaaminen sekä Mikkelin painotukset arvosanan kahdeksan osaamiselle 9. luokan loppuun mennessä: katso valtakunnalliset arviointikriteerit Maantiedon perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Maantiedon perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa.

15.4.7 FYSIIKKA

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Fysiikan opetus auttaa ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia keskustella fysiikan ja teknologian asioista ja ilmiöistä. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea fysiikkaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on kvalitatiivisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun ja matemaattisten taitojen kehittyessä laajennetaan työskentelyä joidenkin ilmiöiden osalta kvantitatiiviselle tasolle. Aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat oppilaiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat luonnosta ja teknologisesta ympäristöstä tehdyt havainnot ja tutkimukset. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden omaksumisessa ja ymmärtämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita fysiikan opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan fysiikan osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa fysiikkaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Fysiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	S1-S6	L1
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1-S6	L1, L6
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1-S6	L6, L7
T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan ener-	S1-S6	L3, L7

giavarojen kestävä käytön kannalta		
Tutkimisen taidot		
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1-S6	L1, L7
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1-S6	L2, L5
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1-S6	L2, L5
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1-S6	L2, L3, L5
T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1-S6	L5
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen		
T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S1-S6	L1
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä	S1-S6	L1
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla	S1-S6	L2, L4
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1-S6	L1, L4
T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä	S5, S6	L1
T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1-S6	L6

Fysiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueet liittyvät toisiinsa siten, että luonnontieteellinen tutkimus (S1) kytkeytyy kaikkiin muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä

tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa: Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Vuorovaikutus ja liike: Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

S6 Sähkö: Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähköön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Fysiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan fysiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta fysiikan ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Fysiikan tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Oppilaan oppimisen arviointi fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti työskentelyn, havainnoinnin ja mittaamisen perustaidoista ohjeistettuihin tutkimustehtäviin ja lopulta avoimiin tutkimuksiin. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona fysiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut fysiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso fysiikan päättöarvioinnin kriteereihin. Fysiikassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	S1-S6		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osal-

osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti		oppimisen taidot	ta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearviointin perusteella.
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1-S6	Fysiikan merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata fysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.
T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja energiavarojen kestävän käytön kannalta.
Tutkimisen taidot			
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1-S6	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1-S6	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa erilaisia tutkimuksia.
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1-S6	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1-S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin teknologisia sovelluksia ja niiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.
T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa	S1-S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovel-

giaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla			luksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen			
T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.	S1-S6	Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Oppilas osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä	S1-S6	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja ja tehdä ennusteita sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Oppilas osaa kuvata mallia ja nimeä mallin rajoituksia tai puutteita.
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla	S1-S6	Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1, S4	Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä	S5, S6	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähköns keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.
T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1-S6	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää fysiikan tietojen ja taitojen monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteissa, jossa fysiikkaa sovelletaan eri ympäristöissä.

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä sekä auttaa ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja omissa valinnoissa. Fysiikan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämisen pääpaino on kvalitatiivisella tasolla, mutta ajattelun ja tietotaitojen kehittyessä laajennetaan työskentelyä kvantitatiiviselle tasolle. Tutkimusten tekemisellä vahvistetaan käsitteiden omaksumista, työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostetaan oppilaita fysiikan opiskeluun.

Fysiikan opetuksen tavoitteet 7. vuosiluokalla

7. luokan kemian opetus etenee valtakunnallisten tavoitteiden (ks. T1-T15) mukaisesti (Fysiikka perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa).

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 7. ovat:

T1: Kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun.

T5: Kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi.

T6: Ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti

T10: Ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.

T11: Ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä.

T15: Ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä. Monialaisia oppimiskokonaisuuksia toteutetaan joko 7., 8. tai 9. vuosiluokalla tai soveltuvien osien avulla vuosiluokalla.

Opetuksen sisällöt 7. vuosiluokalla:

Opetuksen sisällöt ovat välineitä yllä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseen. Sisällöt luovat joustavat edellytykset opetuksen suunnittelulle ja laajoille kokonaisuuksille sekä opetuksen eheyttämiseen monialaisten oppimiskokonaisuuksien yhteydessä.

FYSIIKKA YHTEISKUNNASSA JA AMMATEISSA: S2, S3 ja S4.

LUONNONTIETEELLINEN TUTKIMUS: S1

AALTOLIIKE: S1, S2, S3 ja S4.

MAAILMANKAIKKEUDEN RAKENTEET JA MITTASUHTEET: S1, S2, S3 JA S4.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

- Opitaan turvallisen työskentelyn periaatteet sekä yleisimpien tutkimuksessa käytettävien työ- ja mittauslaitteiden nimet ja käyttö.
- Toteutetaan kokeellisia tutkimuksia ohjatusti eri sisältöalueita. Harjoitellaan tutkimusprosessin eri vaiheita.
- Tutustutaan ja tehdään tutkimuksia ohjeistetuista tutkimuksista kohti avoimempia tutkimuksia.
- Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä

- Tutustutaan oman elämän ja elinympäristön ilmiöihin erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista.
- Tutkitaan oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä.
- Perehdytään aaltoliikkeeseen, äänen ja valon fysiikkaan.
- Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa

- Tutustutaan erilaisiin ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista sekä niihin liittyviin koulutuspolkuihin.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana

- Perehdytään fysiikan luonteeseen tieteenä.
- Perehdytään maailmankaikkeuden rakenteisiin ja mittasuhteisiin.
- Tutustutaan energian käsitteeseen ja energian eri muotoihin.
- Tutustutaan fysiikan uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, teknologisiin sovelluksiin ja nykypäivän tutkimuksiin.

Monialaiset ominaiskokonaisuudet, joita voidaan toteuttaa 7. vuosiluokalla:

- Valon luonne fysiikassa, sen merkitys luonnolle ja valon käyttö kuvataiteissa: fysiikka, kuvataide, biologia
- Perehdytään äänen fysiikkaan yksinkertaisten soittimien valmistuksen kautta: fysiikka, musiikki, kielet, jne.
- Suunnitellaan ja toteutetaan mahdollisuuksien mukaan yrittäjyysprojekti.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet 7. vuosiluokalla

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3: Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Opetuksen eriyttämisessä huomioitavat asiat

- Yleisen tuen käytännön järjestäminen
- Tehostetun tuen järjestäminen
- Erityisen tuen järjestäminen

Arviointi 7. vuosiluokalla

- Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin: oppiaineiden arvosanojen 4-10 arviointikriteerit
- Käyttäytymisen arviointi ja Mikkelin paikalliset painotukset

Arvioinnissa huomioidaan tavoitteiden mukainen T1-T15 osaaminen, seuraavassa on lueteltu Mikkelin painotukset arvosanan kahdeksan osaamiselle 7. luokan loppuun mennessä.

(T1) Innostaminen opiskeluun	Oppilas osaa pohtia omia kokemuksiaan osana itsearviointia.
(T5) Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä.
(T6) Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan.
(T10) Käsitteiden käyttö ja jäsentäminen	Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla.
(T11) Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä.
(T15) Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää fysiikan tietoja ja taitoja eri tilanteissa, esimerkiksi monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa, jossa fysiikkaa sovelletaan eri ympäristöissä.

Mikkelin täydennys: fysiikka 8. vuosiluokalla

Fysiikan opetuksen tavoitteet 8. vuosiluokalla

8. luokan kemian opetus etenee valtakunnallisten tavoitteiden (ks. T1-T15) mukaisesti (Fysiikka perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa).

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 8. ovat:

T3: Ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

T7: Ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia.

T8: Ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa.

T9: Opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla.

T10: Ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.

T13: Ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä teollisia tapoja tuottaa tietoa.

T14: Ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä.

T15: Ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä. Monialaisia oppimiskokonaisuuksia toteutetaan joko 7., 8. tai 9. vuosiluokalla tai soveltuvien osien avulla.

Opetuksen sisällöt 8. vuosiluokalla

Opetuksen sisällöt ovat välineitä yllä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseen. Sisällöt luovat joustavat edellytykset opetuksen suunnittelulle ja laajoille kokonaisuuksille sekä opetuksen eheyttämiseen monialaisten oppimiskokonaisuuksien yhteydessä.

LÄMPÖ: S1, S2, S3 ja S4.

LIIKE, VUOROVAIKUTUS JA ENERGIA: S1, S2, S3, S4 JA S5.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Painotetaan tutkimuksen ymmärrystä, tiedon soveltamista ja työskentelyn arviointia kemikaali- ja työturvallisuuden näkökulmista.

Syvennetään luonnontieteellisen tutkimuksen perustyöskentelytaitoja ja havaitun ilmiön ymmärtämistä, tulosten analysointia ja osaamisen soveltamista.

Toteutetaan tutkimuksia eri aihepiireistä ohjeistettuna ja avoimina tutkimuksina. Havaitaan ja jäsennetään opittuja asioita tutkimusprosessin eri vaiheissa.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä

Tutustutaan oman elämän ja elinympäristön ilmiöihin erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista.

Perehdytään lämpöilmiöihin kvalitatiivisella tasolla.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa

Tutustutaan fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sisältöihin erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana

Tutustutaan fysiikan uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, teknologisiin sovelluksiin ja nykypäivän tutkimuksiin.

Perehdytään energian käsitteeseen, energian eri muotoihin ja energian säilymisen periaatteeseen.

S5 Vuorovaikutus ja liike

Perehdytään erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen.

Kuvataan liiketilaa tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla kvalitatiivisesti ja kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

Monialaiset ominaiskokonaisuudet, joita voidaan toteuttaa 8. vuosiluokalla:

Liike- ja nopeusmittauksia urheilupeleissä: fysiikka, liikunta, terveystieto

Lämpöenergia ja sen merkitys eliöille, ihmiselle ja yhteiskunnalle: fysiikka, biologia

Paneelikeskustelu lähiympäristön tilasta tai teknologian kehityksestä kestävän tulevaisuuden kannalta: fysiikka, kemia, biologia, maantieto, historia, yhteiskuntaoppi

Suunnitellaan ja toteutetaan mahdollisuuksien mukaan yrittäjyysprojekti.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet 8. vuosiluokalla

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3: Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Opetuksen eriyttämisessä huomioitavat asiat

- Yleisen tuen käytännön järjestäminen
- Tehostetun tuen järjestäminen
- Erityisen tuen järjestäminen

Arviointi 8. vuosiluokalla

- Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin: oppiaineiden arvosanojen 4-10 arviointikriteerit
- Käyttäytymisen arviointi ja Mikkelin paikalliset painotukset

Arvioinnissa huomioidaan tavoitteiden T1-T15 mukainen osaaminen, seuraavassa on lueteltu Mikkelin painotukset arvosanan kahdeksan osaamiselle 8. luokan loppuun mennessä.

(T3) Fysiikan merityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tieto- ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa.
(T7) Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia.
(T8) Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin teknologisia sovellutuksia ja niiden toimintaperiaatteita.
(T9) Tieto- ja viestintätekniikan käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen.
(T10) Käsitteiden käyttö ja jäsentäminen	Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Oppilas osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.
(T13) Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
(T14) Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.
(T15) Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää fysiikan tietoja ja taitoja eri tilanteissa, esimerkiksi monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa, jossa fyysikkää sovelletaan eri ympäristöissä.

Mikkelin täydennys: fysiikka 9. vuosiluokalla

Fysiikan opetuksen tavoitteet 9. vuosiluokalla

9. luokan kemian opetus etenee valtakunnallisten tavoitteiden (ks. T1-T15) mukaisesti (Fysiikka perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa).

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 9. ovat:

T2: Ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti.

T3: Ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

T4: Ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestäväen käytön kannalta.

T7: Ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia.

T8: ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa.

T12: Ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

T14: Ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä.

T15: Ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä. Monialaisia oppimiskokonaisuuksia toteutetaan joko 7., 8. tai 9. vuosiluokalla tai soveltuvien osien joka vuosiluokalla.

Opetuksen sisällöt 9. vuosiluokalla

Opetuksen sisällöt ovat välineitä yllä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseen. Sisällöt luovat joustavat edellytykset opetuksen suunnittelulle ja laajoille kokonaisuuksille sekä opetuksen eheyttämiseen monialaisten oppimiskokonaisuuksien yhteydessä.

SÄHKÖ JA MAGNETISMI: S1, S2, S3, S4 JA S6.

ENERGIA YHTEISKUNNASSA: S1, S2, S2 JA S4.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Sisällöissä painotetaan ymmärrystä, tiedon soveltamista ja työskentelyn arviointia.

Syvennetään luonnontieteellisen tutkimuksen työskentelytaitoja ja ilmiöiden ymmärtämistä. Tutkimustuloksia analysoidaan ja tietoa yhdistetään aikaisemmin opittuun.

Toteutetaan tutkimuksia eri aihepiireistä ohjeistettuna ja avoimina tutkimuksina. Tehdään havaintoja ja jäsennetään opittuja asioita tutkimusprosessin eri vaiheissa.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä

Tutustutaan oman elämän ja elinympäristön ilmiöihin erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa

Tutustutaan fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sisältöihin erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

Perehdytään energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana

Tutustutaan fysiikan uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimuksiin.

Tutustutaan fysiikan teknologisiin sovelluksiin, nykypäivän saavutuksiin ja miten fysikaalista tietoa sovelletaan yhteiskunnan eri osa-alueilla.

S6 Sähkö

Perehdytään sähköiseen varautumiseen ja yhdistetään se kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Käytetään virtapiirin tarkastelussa lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia.

Perehdytään magnetismiin ja yhdistetään se kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Perehdytään kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen.

Monialaiset ominaiskokonaisuudet, joita voidaan toteuttaa 9. vuosiluokalla:

Paneelikeskustelu lähiympäristön tilasta tai teknologian kehityksestä kestäväen tulevaisuuden kannalta.

Suunnitellaan ja toteutetaan mahdollisuuksien mukaan yrittäjyysprojekti.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet 9. vuosiluokalla

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- L2: Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3: Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Arviointi 9. vuosiluokalla

- Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin: oppiaineiden arvosanojen 4-10 arvostelukriteerit
- Käyttäytymisen arviointi Mikkelin painotukset

Arvioinnissa huomioidaan tavoitteiden T1-T15 osaaminen sekä Mikkelin painotukset arvosanan kahdeksan osaamiselle 9. luokan loppuun mennessä: katso valtakunnalliset arviointikriteerit Fysiikka perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa.

15.4.8 KEMIA

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Kemian opetus auttaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia tehdä valintoja sekä käyttää tietoja ja taitoja elämän eri tilanteissa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: kemialla tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea kemiaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on makroskooppisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun kehittyessä yhteyttä submikroskooppisiin ja symbolisiin malleihin vahvistetaan. Oppilaiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden sisäistämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita kemian opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan kemian osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa kemialla erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Kemian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	S1-S6	L1
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1-S6	L1, L6
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1-S6	L6, L7
T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen taidot		

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1-S6	L1, L7
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1-S6	L2, L5
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1-S6	L2, L5
T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1-S6	L2, L3, L5
T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1-S6	L5
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen		
T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S1-S6	L1
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	S1-S6	L1
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla	S1-S6	L2, L4
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1-S6	L1, L4
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	S5, S6	L1
T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1-S6	L6

Kemian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueet liittyvät toisiinsa siten, että luonnontieteellinen tutkimus (S1) kytkeytyy muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

S3 Kemia yhteiskunnassa: Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne: Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset: Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Kemian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelain-säädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kemiassa vuosiluokilla 7-9

Kemian tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin

oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Oppilaan oppimisen arviointi kemiassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti turvallisen työskentelyn periaatteista taitotehtäviin ja suljetuista tutkimustehtävistä aina avoimiin tutkimuksiin asti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kemian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kemian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kemian päättöarvioinnin kriteereihin. Kemiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kemian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	S1-S6		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiinsa osana itsearviointia.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskente-	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.

lemään pitkäjänteisesti			
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1-S6	Kemian merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.
T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.
Tutkimisen taidot			
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1-S6	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1-S6	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas hallitsee perustyötaidot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa suljettuja ja avoimia tutkimuksia.
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1-S6	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.
T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1-S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä yksinkertaisen kemiaa soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.
T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja	S1-S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittele-

tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla			miseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen			
T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiteläkenteitäan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.	S1-S6	Käsitteiden käyttö ja jäsentäminen	Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	S1-S6	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla	S1-S6	Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1, S4	Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	S5, S6	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.
T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojään ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnos-	S1-S6	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää kemian tietojään ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kemialla sovelletaan eri ympäristöissä.

sa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyh- teisöissä			

Mikkelin täydennys: kemia 7. vuosiluokalla

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä sekä auttaa ymmärtämään kemian ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja omissa valinnoissa. Kemian käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämisen avulla oppilaita ohjataan tekemään valintoja, käyttämään tietoaan ja taitojaan, ymmärtämään kemian merkitys uusien ratkaisujen ja kestäväen tulevaisuuden kehittämisessä sekä ottamaan vastuuta ympäristöstään. Tutkimusten tekemisellä vahvistetaan käsitteiden omaksumista, kehitetään työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostetaan oppilaita kemian opiskeluun.

Opetuksen tavoitteet 7. vuosiluokalla

7. luokan kemian opetus etenee valtakunnallisten tavoitteiden (ks. T1-T15) mukaisesti (Kemia perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa).

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 7. ovat:

T1: Kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun.

T5: Kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi.

T6: Ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti.

T10: Ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.

T11: Ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja, kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä.

T14: Ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriäotteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista.

T15: Ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietoaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä. Monialaisia oppimiskokonaisuuksia toteutetaan joko 7., 8. tai 9. vuosiluokalla tai soveltuvien osien vuosiluokalla.

Opetuksen sisällöt 7. vuosiluokalla

Opetuksen sisällöt ovat välineitä yllä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseen. Sisällöt luovat joustavat edellytykset opetuksen suunnittelulle ja laajoille kokonaisuuksille sekä opetuksen eheyttämiseen monialaisten oppimiskokonaisuuksien yhteydessä.

TYÖTURVALLISUUS JA LUONNONTIETEELLISEN TUTKIMUKSEN TAITOT: S1, S2, S3 ja S4.

AINEIDEN OMINAISUUDET: S2, S3, S5 ja S6.

PUHDAS AINE JA SEOS: S2, S4 ja S5.

KEMIALLISET EROTUSMENETELMÄT: S2, S3, S4 ja S5.

ALKUAINEET: RAKENNE, OMINAISUUDET JA MUUTOKSET: S2, S4, S5 ja S6.

KEMIALLINEN REAKTIO, PALAMINEN JA PALOTURVALLISUUS: S2, S3, S4, S5 ja S6.

VESI JA VEDEN KEMIA: S2, S3, S4 ja S5.

S1: Luonnontieteellinen tutkimus

- Perehdytään turvallisen työskentelyn periaatteisiin sekä laboratoriossa käytettävien työvälineiden nimiin ja käyttöön.
- Toteutetaan kokeellisia tutkimuksia ohjatusti eri sisältöalueita. Harjoitellaan tutkimusprosessin eri vaiheita.
- Tutustutaan ja tehdään tutkimuksia ohjeistetuista tutkimuksista kohti avoimempia tutkimuksia.
- Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten eri vaiheissa.

S2: Kemian omassa elämässä ja elinympäristössä

- Perehdytään kemiallisiin varoitusmerkkeihin ja tutustutaan kodin kemikaalien turvallisuuteen ja paloturvallisuuteen.
- Perehdytään oman elämän ja elinympäristön ilmiöihin erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista.
- Perehdytään aineen olomuodon muutoksiin.
- Perehdytään veden kemiaan ja sen ominaisuuksiin.

S3: Kemia yhteiskunnassa

- Tutustutaan erilaisiin ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista sekä niihin liittyviin koulutuspolkuihin.

S5: Aineiden ominaisuudet ja rakenne

- Tutkitaan ja perehdytään monipuolisesti erilaisten seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksiin.
- Tutkitaan ja perehdytään liukoisuuteen ja siihen vaikuttaviin tekijöihin, sekä kylläisen liuoksen valmistamiseen.
- Tutkitaan aineiden vesi- ja rasvaliukoisuutta.
- Opitaan erilaisten mallien käyttöä alkuaineiden ja yhdisteiden havainnollistamisessa.

S6: Aineiden ominaisuudet ja muutokset

- Opitaan kemian merkkikieltä.

- Tutkitaan ja perehdytään kemiallisiin reaktioihin, reaktionopeuteen ja siihen vaikuttaviin tekijöihin.
- Tutustutaan yksinkertaisiin reaktioyhtälöihin sekä energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa.

Monialaiset ominaiskokonaisuudet, joita voidaan toteuttaa 7. vuosiluokalla:

- Tutustuminen ammatteihin ja koulutuspolkuihin, joissa tarvitaan luonnontieteiden osaamista: kemia, oppilaan ohjaus
- Kemikaalcocktail: kemiallisten aineiden terveysriskit ja turvallinen käyttö: "kemikaaleja lautasella", kosmetiikka ja pesuaineet: kemia, kotitalous, terveystieto
- Vesien happamoituminen ja rehevöityminen, vesikemia: kemia, biologia
- Leipominen pintaa syvemältä (tutustuminen kemiallisiin reaktioihin): kemia, kotitalous

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet 7. vuosiluokalla

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3: Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Opetuksen eriyttämisessä huomioitavat asiat

- Yleisen tuen käytännön järjestäminen
- Tehostetun tuen järjestäminen
- Erityisen tuen järjestäminen

Arviointi 7. vuosiluokalla

- Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin: oppiaineiden arvosanojen 4-10 arviointikriteerit
- Käyttäytymisen arviointi ja Mikkelin painotukset

Arvioinnissa huomioidaan tavoitteiden T1-T15 osaaminen, seuraavassa on lueteltu Mikkelin painotukset arvosanan 8 osaamiselle 7. luokan loppuun mennessä.

(T1) innostaminen opiskeluun	Merkitys, arvot ja asenteet: Oppilas osaa pohtia omia kokemuksiaan osana itsearviointia.
(T5) Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Tutkimisen taidot: Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä.
(T6) Kokeellisten tutkimuksen toteuttaminen	Tutkimisen taidot: Oppilas osaa työskennellä turvallisesti, hallitsee perustyöskentelytaidot, sekä osaa tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa suljettuja tutkimuksia.

(T10) Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Kemian tiedot ja niiden käyttäminen: Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä. Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.
(T11) Mallien käyttäminen	Kemian tiedot ja niiden käyttäminen: Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja ilmiöiden ja aineen rakenteen kuvaamisessa ja selittämisessä.
(T14) Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Kemian tiedot ja niiden käyttäminen: Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.
(T15) Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Kemian tiedot ja niiden käyttäminen: Oppilas osaa käyttää kemian tietoja ja taitoja eri tilanteissa, jossa kemialla sovelletaan eri ympäristöissä.

Mikkelin täydennys: kemia 8. vuosiluokalla

Opetuksen tavoitteet 8. vuosiluokalla

8. luokan kemian opetus etenee valtakunnallisten tavoitteiden (ks. T1-T15) mukaisesti (Kemia perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa).

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 8. ovat:

T3: Ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

T7: Ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia.

T8: Ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemialla soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa.

T9: Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaan tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla.

T10: Ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsitteitä kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.

T13: Ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

T14: Ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista.

T15: Ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaa ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä. Monialaisia oppimiskokonaisuuksia toteutetaan joko 7., 8. tai 9. vuosiluokalla tai soveltuvien osien avulla vuosiluokalla.

Opetuksen sisällöt 8. vuosiluokalla

Opetuksen sisällöt ovat välineitä yllä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseen. Sisällöt luovat joustavat edellytykset opetuksen suunnittelulle ja laajoille kokonaisuuksille sekä opetuksen eheyttämiseen monialaisten oppimiskokonaisuuksien yhteydessä.

AINEEN RAKENNE JA JAKSOLLINEN JÄRJESTELMÄ: S4, S5 ja S6.

IONIYHDISTEET: S4, S5 ja S6.

METALLIEN KEMIA: S2, S3, S4 ja S5.

KEMIALLISET SIDOKSET: IONI- JA METALLISIDOS: S5

HAPOT, EMÄKSET JA NEUTRALOITUMINEN: S2, S3, S4, S5 ja S6.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

- Painotetaan tutkimuksen ymmärrystä, tiedon soveltamista ja työskentelyn arviointia kemikaali- ja työturvallisuuden näkökulmista.
- Syvennetään luonnontieteellisen tutkimuksen perustyöskentelytaitoja ja havaitun ilmiön ymmärtämistä, tulosten analysointia ja osaamisen soveltamista.
- Toteutetaan tutkimuksia eri aihepiireistä ohjeistettuna ja avoimina tutkimuksina. Havaitaan ja jäsennetään opittuja asioita tutkimusprosessin eri vaiheissa.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä

- Happojen ja emästen opiskelun yhteydessä tutustutaan myös lähiympäristön tilaan.

S3 Kemia yhteiskunnassa

- Perehdytään metallien rakenteeseen, ominaisuuksiin ja käyttöön.
- Perehdytään metallien sähkökemian ja niiden teknologisiin sovelluksiin.
- Perehdytään metallien korroosioon ja keinoihin sen estämiseksi.
- Tutkitaan metallien elinkaarta malmiesiintymisestä tuotteeksi ja edelleen uusiokäyttöön.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana

- Tutustutaan kemian uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, teknologisiin sovelluksiin ja nykypäivän tutkimuksiin.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne

- Perehdytään alkuaineiden ominaisuuksiin ja atomien mallintamiseen.
- Perehdytään atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään.
- Perehdytään ionien muodostumiseen, ionisidokseen ja ioniyhdisteisiin.
- Perehdytään metallien ominaisuuksiin ja metallisidokseen.

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

- Perehdytään happamiin, emäksisiin ja neutraaleihin aineisiin, niiden ominaisuuksiin ja käyttöön.
- Perehdytään ihmistoiminnan vaikutuksiin ympäröivään luontoon ja siitä johtuviin muutoksiin.
- Perehdytään arkisten esimerkkien yhteydessä aineiden happamuuteen.
- Tutustutaan arkisten esimerkkien yhteydessä aineiden pitoisuuteen happamuuden käsitte-
lyn yhteydessä.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet, joita voidaan toteuttaa 8. vuosiluokalla:

- Ympäristön happamoituminen ja ilmakehän epäpuhtaudet: kemia, biologia, maantieto, kie-
let
- Jätteiden kierrätys ja hyötykäyttö: kemia, biologia, jne.
- Paneelikeskustelu lähiympäristön tilasta tai teknologian kehityksestä kestävästä tulevaisuuden
kannalta: kemia, biologia, historia, jne.
- Suunnitellaan ja toteutetaan mahdollisuuksien mukaan yrittäjyysprojekti.

Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet 8. vuosiluokalla:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3: Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Opetuksen eriyttämisessä huomioitavat asiat

- Yleisen tuen käytännön järjestäminen
- Tehostetun tuen järjestäminen
- Erityisen tuen järjestäminen

Arviointi 8. vuosiluokalla

- Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin: oppiaineiden arvosanojen 4-10 arvioin-
tikriteerit
- Käyttäytymisen arviointi ja Mikkelin painotukset

Arvioinnissa huomioidaan tavoitteiden T1-T15 osaaminen, seuraavassa on lueteltu Mikkelin paino-

tukset arvosanan 8 osaamiselle 8. luokan loppuun mennessä.

(T3) Kemian merkityksen arvioiminen	Merkitys, arvot ja asenteet: Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa.
(T7) tutkimusten tulosten käsittely	Tutkimisen taidot: Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta.
(T8) Teknologinen osaaminen ja yhteistyö	Tutkimisen taidot: Oppilas osaa kuvata joitakin esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa.
(T9) Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Tutkimisen taidot: Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.
(T10) Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Kemian tiedot ja niiden käyttäminen: Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.
(T13) Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Kemian tiedot ja niiden käyttäminen: Oppilas osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja sen kehittymistä.
(T14) Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Kemian tiedot ja niiden käyttäminen: Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tuuissa tilanteissa.
(T15) Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Kemian tiedot ja niiden käyttäminen: Oppilas osaa käyttää kemian tietoja ja taitoja eri tilanteissa, jossa kemiaa sovelletaan eri ympäristöissä.

Mikkelin täydennys: kemia 9. vuosiluokalla

Opetuksen tavoitteet 9. vuosiluokalla

9. luokan kemian opetus etenee valtakunnallisten tavoitteiden (ks. T1-T15) mukaisesti (Kemia perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa).

Mikkelissä painotettavia tavoitteita vuosiluokalla 9. ovat:

T2: Ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti.

T3: Ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

T4: Ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävänsä tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävänsä käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

T7: Ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia.

T8: Ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemian soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa.

T12: Ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

T14: Ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista.

T15: Ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä. Monialaisia oppimiskokonaisuuksia toteutetaan joko 7., 8. tai 9. vuosiluokalla tai soveltuvin osin joka vuosiluokalla.

Opetuksen sisällöt 9. vuosiluokalla

Opetuksen sisällöt ovat välineitä yllä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseen. Sisällöt luovat joustavat edellytykset opetuksen suunnittelulle ja laajoille kokonaisuuksille sekä opetuksen eheyttämiseen monialaisten oppimiskokonaisuuksien yhteydessä.

HIILİYHDISTEIDEN RAKENTUMINEN JA HIILİVEDYT: S2, S3, S4, S5 ja S6.

ORGAANİSET YHDİSTERYHMÄT: S2, S3, S4, S5 ja S6.

RAVİNTOAİNEET: S2, S3, S4, S5 ja S6.

KESTÄN KEHİTYKSEN PERIAATTEET JA KEMIA OMASSA ELİNYMPÄRİSTÖSSÄ: S2, S3, S4, S5 ja S6.

ORGAANİSEN KEMIAN SOVELLUTUKSET (ESİM. PESUAİNEET, KOSMETIIKKA, LÄÄKKEET, TEKSTİİLİT, MUOVIT, KERAMIİKKA JA LASI SEKÄ PUU JA PAPERİ): S2, S3, S4 ja S5.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

- Tutkimuksen sisällöissä painotetaan ilmiön ymmärtämistä ja tiedon soveltamista sekä oman ja ryhmän työskentelyn arviointia.
- Syvennetään luonnontieteellisen tutkimuksen työskentelytaitoja ja ilmiöiden ymmärtämistä. Tutkimustuloksia analysoidaan ja tietoa yhdistetään aikaisemmin opittuun.
- Toteutetaan tutkimuksia eri aihepiireistä ohjeistettuna ja avoimina tutkimuksina. Tehdään havaintoja ja jäsennetään opittuja asioita tutkimusprosessin eri vaiheissa.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä

- Perehdytään ravintoaineiden sisältämiin orgaanisiin yhdisteisiin.

S3 Kemia yhteiskunnassa

- Perehdytään luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja tutustutaan orgaanisten tuotteiden elinkaariin.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana

- Tutustutaan kemian uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, teknologisiin sovelluksiin ja nykypäivän tutkimuksiin.
- Syvennytään kemian teknologisiin sovelluksiin, nykypäivän saavutuksiin ja miten kemiallista tietoa sovelletaan yhteiskunnan eri osa-alueilla.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne

- Syvennytään hiileen, hiliyhdisteisiin, kovalenttiseen sidokseen ja hiiliyhdisteiden rakenteisiin.
- Perehdytään ravintoaineisiin.
- Perehdytään orgaanisiin yhdisteryhmiin.

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

- Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle.
- Perehdytään yksinkertaisia reaktioyhtälöitä.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet, joita voidaan toteuttaa 9. vuosiluokalla:

- Entsyymit ruuansulatuksessa: kemia, biologia
- Kemiaa keittiössä, esim. suklaan ABC: kemia, kotitalous
- Kemia ja kestävä kehitys: kemia, biologia, maantieto, terveystieto
- Elinympäristön kemikaalivaarat: kemia, biologia, maantieto, terveystieto
- Suunnitellaan ja toteutetaan mahdollisuuksien mukaan yritysprojekti.

Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet 9. vuosiluokalla:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3: Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintätekologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Opetuksen eriyttämisessä huomioitavat asiat:

- Yleisen tuen käytännön järjestäminen
- Tehostetun tuen järjestäminen
- Erityisen tuen järjestäminen

Arviointi 9. vuosiluokalla

- Oppiaineiden arvosanojen 4-10 arviointikriteerit
- Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin: oppiaineiden arvosanojen 4-10 arviointikriteerit Mikkelissä

Arvioinnissa huomioidaan tavoitteiden T1-T15 osaaminen sekä Mikkelin painotukset arvosanan kahdeksan osaamiselle 9. luokan loppuun mennessä: katso valtakunnalliset arviointikriteerit Kemian perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista.

15.4.9 TERVEYSTIETO

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on oppilaiden monipuolisen terveystietosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveystieteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan ikäkaudelle sopivalla tavalla terveystietosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveystieteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Opetuksessa huomioidaan terveystieteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus ja -tasaisuus: terveystietä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät sekä näiden väliset yhteydet ja syyseuraussuhteet. Terveystietä tarkastellaan ihmisen elämänsä eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla sekä soveltuvin osin myös globaalisti. Oppilaiden kehittyessä ja elinpiirin kasvaessa terveystieteen liittyvien kysymysten tarkastelu laajenee ja syvenee. Keskeistä on ohjata oppilaita ymmärtämään terveystietä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksen tulee tukea oppilaiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedon hankintaa, rakentamista, arviointia ja käyttämistä. Lisäksi tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittymistä.

Terveystietosaamisen avulla oppilaat hahmottavat terveystieteen laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveystieteen liittyviä valintoja ja päätöksiä. Terveystietosaaminen lisää kykyä tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat oppilaiden oman ja ympäristönsä terveystieteen ja hyvinvoinnin arvostamisen, ylläpitämisen ja edistämisen. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia havainnoida ja tutkia terveystieteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä omassa elin-, ja oppimisympäristössä, tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa sekä harjoitella ja soveltaa osaamista käytännössä.

Terveystietoa opetetaan vuosiluokilla 1-6 osana ympäristöoppia. Vuosiluokilla 7-9 opetuksessa syvennetään ja laajennetaan alempien vuosiluokkien aikana käsiteltyjä teemoja ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa pyritään aiempaa tarkempaan tiedonalakohtaiseen käsitteiden käyttöön ja vahvistetaan kriittiseen ajatteluun, itsetuntemukseen ja eettiseen pohdintaan liittyvää osaamista ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa eri vuosiluokilla otetaan huomioon opetettavan aineksen ja siihen liittyvän osaamisen merkitys oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen näkökulmasta.

Terveystiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Terveystietä tukeva kasvu ja kehitys		
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveystieteen laaja-alaisuutta, terveystieteen edistämistä sekä elämänsä kulkua, kasvuja kehitystä voimavaroiltaan lähtökohtaisesti	S1-S3	L1, L2, L3, L7
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutus-	S1	L2, L3, L4,

tustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa		L7
T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä	S1	L1, L3, L4, L6
T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa	S1, S3	L1, L2, L3, L4, L6, L7
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy		
T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti	S1-S3	L1, L2, L3, L4
T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia taroituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	S2, S3	L2, L3, L5, L6, L7
T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteita sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja	S1, S2	L2, L3, L4, L7
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä	S1-S3	L1-L7
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri		
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	S3	L2, L4, L5, L7
T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä	S1, S2	L1, L3, L6
T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämäntilaan kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsitteitä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista	S1-S3	L1, L2, L3, L7
T12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskeissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä	S3	L1-L7

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteiden pohjalta luodaan ehyitä, ikätasoisesti eteneviä opetuskokonaisuuksia. Opintokokonaisuudet rakentavat monipuolista tietoa ja osaamista terveydestä voimavarana, sen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta osa-alueesta sekä näiden välisestä vuorovaikutuksesta. Opintokokonaisuuksissa otetaan huomioon elämäntilanne, lapsuuden ja nuoruuden kasvu, kehitys sekä niiden kehitysteh-

tävät. Sisältöjen valinnoissa hyödynnetään paikallisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita ja sovelletaan niitä tavoitteiden mukaisesti.

S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys: Sisällöissä painotetaan terveyden eri osa-alueiden kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämäntulon sekä kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetunteuksen rakentuminen, seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen sekä turvataidot. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy: Sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Terveysteen liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmii, uni, ravitseminen ja liikunta. Sisällöissä perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. Terveiden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihitteet ja niiden käytön ehkäisy. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä kansantaudit ja tapaturmat.

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri: Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveystarkkailun ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveiden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Eilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen, arjen terveysilmiöiden käsitteleminen ja ajankohtaisuuden huomioiminen luovat perustaa oppimiselle, osaamisen soveltamiselle sekä kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle.

Ilmiölähtöisyyden avulla oppilaita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen

ja niiden perustelemiseen. Oppilaita ohjataan eri tekijöiden merkityksellisyyden arviointiin sekä laajempien asiakokonaisuuksien hahmottamiseen. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja.

Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa tulee huomioida, että ne mahdollistavat tiedon rakentamisen yksin ja yhdessä, toiminnallisuuden, liikunnallisuuden, kokemuksellisuuden, draaman ja tarinoiden käytön sekä terveyteen yhteydessä olevien ilmiöiden tutkimisen mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, oppilaiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavaralähtöinen terveyden ja turvallisuuden edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen harjoittelulle ja soveltamiselle kouluyhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat oppilaiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevista terveyteen ja sairauteen liittyvistä kysymyksistä.

Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseen eri osa-alueita osana yhteisöllistä oppilashuoltoa ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös oppilaan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvistä kysymyksistä.

Oppilaan oppimisen arviointi terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa oppilaita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeitä huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevista tavoitteista kiinnitetään huomiota siihen, miten oppilas pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona terveystiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut terveystiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso terveystiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen terveystiedossa kehittyy oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan

huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys			
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaroiltaan	S1-S3	Terveyteen liittyvät käsitykset	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämällä tarkoitetaan. Oppilas pystyy esittelemään elämäntapojen eri vaihteita, erityisesti nuoruuden kehitystä ja kuvaamaan esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriitaisissa ja kriisitilanteissa	S1	Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Oppilas osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Oppilas pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitaisuuksien selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.
T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelyä käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa	S1, S3	Terveydellisen kehityksen analysointi ja toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa nimetä ja kuvata yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tilanteita tuottaa niihin vastuullisia ratkaisuja.
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät ja sairauksien ehkäisy			
T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti	S1-S3	Terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen	Oppilas pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvaamaan pääpiirteissään näiden välisiä yhteyksiä ja syy- ja seuraussuhteita. Oppilas osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.
T 6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	S2, S3	Terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Oppilas osaa kuvata esimerkein tai esittää asianmukaisia toimintamalleja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.
T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja	S1, S2		Ei käytettä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiin osana itsearviointia.
T 8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauksen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä	S1-S3	Terveyteen ja sairauksen liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon	Oppilas osaa eritellä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista.

arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä		luotettavuuden arvioiminen	Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esimerkkejä käyttäen arvioida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean-tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri			
T 9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	S3	Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.
T 10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä	S1, S2	Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Oppilas osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Oppilas osaa kuvata miten hakeutua oman koulun ja kunnan terveyspalveluihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.
T 11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveystieteitä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.	S1-S3	Terveyksien arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Oppilas osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Oppilas osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.
T 12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskeissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.	S3	Terveyteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuden vaikuttavien keinojen tunteminen	Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän luotettavuutta ja merkitystä sekä perustella terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä käsityksiä. Oppilas osaa eritellä elämäntapojen seurauksia toisille ja ympäristön terveydelle sekä esitellä esimerkein keinoja ja tapoja miten terveyteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.

Mikkelin täydennys: terveystiedon tavoitteiden jako vuosiluokille ja paikalliset täsmennykset

	Sisältöalueet	Tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen
7. vuosiluokka			
1 vvh	<i>S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys</i> • Terveiden osa-alueet • Kasvu ja kehitys, murrosiän muutokset ja identiteetti, minäkuva ja itsetuntemus • Tunteiden tunnistaminen, ilmaisu ja säätely • Ristiriitojen rakentava käsittely • Turvataidot, nettiturvallisuus <i>S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät</i> • Terveyttä tukevat • Terveysteen liittyvät tottumukset, kuten arkirytmä, uni, ravitsemus ja liikunta. • Seksuaalisuus osana murrosiän kasvua ja kehitystä. • Ensiaputaitoja, sekä yleisimpien sairauksien ja tapaturmien itsehoitoa, avun hakemista. • Terveiden voimavarat, mielen hyvinvointi, mielekäs vapaa-ajan toiminta • Terveiden vaaratekijöitä, kuten kiussaaminen, riippuvuudet, päihteet	T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksia tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriitaisissa ja kriisitilanteissa T3 ohjaa oppilasta kehittämään itsetuntemusta, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätämään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluun tukevia tekijöitä. T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia taroituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	L1, L2, L3, L5

		T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja	
8. vuosiluokka			
1 vvh	S1 Terveystä tukeva kasvu ja kehitys Mielen hyvinvointi. Arkielämän valintojen, perheen ja tukiverkoston merkitys voimavarojen kulmakivinä. Turvataidot, itsemääräämisyky ja omat rajat S2 Terveystä tukevat ja kuluttavat tekijät Seksuaalinen identiteetti, nuorten seksuaaliset oikeudet, seurustelu, ehkäisy ja seksitaudit Turvallisuustaidot ja –valmiudet, ensiaputaidot Tartuntataudit Ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat S2 Terveystä tukevat ja kuluttavat tekijät Seksuaalinen identiteetti, nuorten seksuaaliset oikeudet, seurustelu, ehkäisy ja seksitaudit Turvallisuustaidot ja –valmiudet, ensiaputaidot	T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriitaisissa ja kriisitilanteissa T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehön ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätämään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluun tukevia tekijöitä T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukai-	L1, L2, L3, L5

	• Tartuntataudit • Ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat	sesti T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia taroituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsitteitä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle	
9. vuosiluokka			
1 vvh	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys • Terveystietä laajentaen, hyvinvoiva nuori osana yhteiskuntaa. S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät	T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriitaisissa ja kriisitilanteissa T4 ohjata oppilasta	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

	• Stressi ja kriisi, keinoja hyvinvointia ja terveyttä vaarantavien tilanteiden käsittelyyn ja ennaltaehkäisyyn. • Nuorten mielenterveyden häiriöt ja niiden yleisyys Suomessa. • Terveyden vaaratekijöitä, kuten tupakointi ja päihteet, käytön lopettamisesta saatavien hyötyjen näkökulmasta. • Toiminta onnettomuuspaikalla, hätäensiavun ja tavallisimpien sairaskohtauksien ensiapu. • Opiskelu-, työ- ja toimintakyvyn edistäminen nuoruudessa. Ryhti ja ergonomia. Tuki- ja liikuntaelimestön terveyden ja toimintakyvyn edistäminen. Itsehoito, tuen ja avun hakeminen. • Seksuaaliterveys, perhesuunnittelu ja vastuulliset valinnat. S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri • Terveyspalvelut, julkinen ja yksityinen sektori. Terveyttä ja turvallisuutta edistävä kansalaistoiminta. • Kansantaudit ja pitkäaikaiset sairaudet (mielenterveyden ongelmat, sydän- ja verisuonisairaudet, tuki- ja liikuntaelimestön sairaudet, diabetes, syöpä, astma ja allergiat), riskitekijät ja yleisyys. Elintamosairauksien ennaltaehkäisy yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta. • Tulevaisuuden yhteiskunnalli-	pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia taroituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan	

	<i>sia terveysnäkömiä, vammaiset ja pitkäaikaissairaat osana yhteiskuntaa.</i> <i>• Tartuntataudit ja tapaturmat ennaltaehkäisy, itsehoidon ja hoitoon hakeutumisen näkökulmasta.</i> <i>• Kestävä elämäntapa ja elinympäristön terveys. Elinympäristön terveysvaikutukset.. Tarkastellaan terveyteen ja turvallisuuteen liittyvän tiedon ja viestinnän luotettavuutta ja merkitystä nuoren elämässä. Ekologisuus ja eettisyys osana terveysvalintoja.</i>	oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintätekniikan merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsitteitä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle T12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja	

		sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä	

15.4.10 USKONTO

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleisivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaiden itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämänskatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee jokaisen oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 7-9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältoalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä-monimuotoisuus	S1, S2	L1
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonosta ja sen vaikutuksista	S1	L2

T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2	L2, L3, L6
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1, S3	L1, L2, L4, L5, L7
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S3	L2, L7
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisia merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjajina	S1, S3	L5, L6
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3	L7
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3	L1, L2
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S1, S2, S3	L6

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksen sisällöiksi valitaan opiskeltavan uskonnon syntyyn, sen monimuotoisuuteen ja suhteeseen muihin uskontoihin liittyviä teemoja. Tarkastelun kohteena ovat opiskeltavan uskonnon juuret, lähteet, oppi ja opetukset sekä symbolit, levinneisyys ja vaikutus eri puolilla maailmaa ja Suomessa. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon kulttuurivaikutuksiin liittyvät aiheet.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä ovat uskonnot ja uskonnottomuus maailmassa ja Suomessa, uskontojen tunteminen osana kulttuurista yleissivistystä sekä uskonnot tieteellisen tarkastelun kohteena. Keskeisinä aiheina ovat uskonnot yksilön ja yhteiskunnan voimavarana sekä uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus eri puolilla maailmaa, uskontojen vaikutukset yhteiskuntaan ja kulttuuriin, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyvyys populaarikulttuurissa. Valittavien sisältöjen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään uskontojen käsittelyä mediassa ja sen kriittistä arviointia sekä uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia.

S3 Hyvä elämä: Valittavien sisältöjen tulee avata elämänkysymyksiä ja ikäkauteen sekä minäkuvaan liittyviä pohdintoja. Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä kuten ekososiaalinen sivistys, osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa. Sisällöissä tulee korostua opiskeltavan uskonnon etiikka ja muiden uskontojen ja katsomusten etiikka sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Tarkastelun kohteena ovat myös ihmisoikeuksien loukkaukset kuten holokausti. Sisältöjen valinnassa huomioidaan uskonnon ja katsomuksellisten kysymysten merkitys ihmisenä kasvamisessa.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioita tarkastellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden syventävä käsitteellistäminen ja käsitteiden yhteinen pohdinta. Uskonnon opetuksessa käytetään oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen. Keskustelu on tärkeä osa opetusta. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat sekä kehittyvä kielitaito. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta, sekä vuorovaikutus- ja dialogitaitoja edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita. Arviointi on monipuolista ja oppilaille annettava palaute ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehitty kumulatiivisesti oppilaiden ajattelun taitojen syventyessä. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta ha- vaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskon- toon liittyvä-monimuotoi- suus	S1, S2	Uskontojen merkityk- sen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteis- kunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskon- toon liittyviä piirteitä ympäröivässä kult- tuurissa.
T2 ohjata oppilasta syven- tämään tietojään opiskel- tavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa us- konnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.
T3 ohjata oppilasta pe- rehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnot- tomuuteen	S2	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskon- noista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa val- litsevaa moninaisuutta.
T4 ohjata oppilasta tun- temaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnis- tamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maail- manpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1-S3	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista medi- assa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.
T5 ohjata oppilasta ha- vaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1, S3	Ajattelun ja vuorovai- kutuksen taidot	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkke- jä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisis- tä eroista.
T6 ohjata oppilasta pe- rehtymään eettisen ajat- telun keskeisiin käsittei-	S3	Etiikkaa koskeva tieto ja ihmis oikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan kes- keisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tär- keimmät ihmis oikeussopimukset ja kertoa

siin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin			niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S1, S3	Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3	Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3	Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S1-S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiinsa osana itsearviointia.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7-9

Perusopetuslain 11 §:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13 §:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdiskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalle.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetus-suunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

Mikkelin täydennys

Valtakunnalliset opetussuunnitelman sisällöt	7 lk
S1 Suhde omaan uskontoon Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on kristinusko eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta. Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi. Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot, erityisesti luterilainen kirkko. Opetuksessa perehdytään kirkkokuntien levinneisyyteen, keskeisiin opetuksiin. Tutkitaan Raamatun syntyhistoriaa, keskeistä sisältöä ja tulkintatapoja sekä uskonnon kulttuurivaikutuksia. Perehdytään syvemmin kristinuskoon Suomessa ja sen kulttuurivaikutuksiin. Jäsennetään omaa suhdetta luterilaisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen.	Kannustetaan ja haastetaan tarkastelemaan, refleктоimaan ja ymmärtämään ilmiötä, jota kutsumme uskonnoksi. Oppilaalle tarjotaan tilaa ja välineitä ajatella. Faktoista kerrotaan ja samalla vaikeita käsitteitä ei jätetä irrallisiksi vaan autetaan hahmottamaan, miten uskonto elää ja vaikuttaa kulttuurissa, yhteiskunnassa, paikallisyhteisössä – kaikkialla ympärillä. Oppilasta autetaan hahmottamaan, mistä opiskeltavassa uskonnossa on kyse ja miten se vaikuttaa Suomessa ja eri puolilla maailmaa. Tuetaan uskonnon kulttuurisen lukutaidon ja uskonnollisen monilukutaidon kehittymistä.
Valtakunnalliset opetussuunnitelman sisällöt	8 lk
S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopeuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämänkatsoimuksena. Uskontoja tarkastellaan tieteellisesti näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskon ja tiedon	Oppilasta ohjataan menemään syvälle instituutioiden ja oppirakennelmien taakse ja kysymään, mitä kullekin merkitsee se, että jokin asia on pyhä. Oppilas tutustuu uskontoon ja erilaisiin vaakaumuksiin kulttuurisina ja yhteiskunnallisina ilmiöinä. Tarkastellaan uskonnon ja yhteisöjen sekä uskonnon ja yhteiskunnan välistä suhdetta, sekä uskonnon vaikutusta politiikkaan. Autetaan oppilasta ymmärtämään uskonnoista käytävää

sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään ekumenian sekä uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.	keskustelua ja tarkastelemaan uskontoa ilmiönä monipuolisesti eri näkökulmista ja suhteessa populaarikulttuuriin, tieteseen, taiteeseen ja mediaan.
Valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet	9 lk
S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeistä on etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perehdytään syvällisemmin kristinuskon ja muiden uskontojen eettiseen opetukseen ja eri kristillisten kirkkojen eettisiin painotuksiin sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan. Opetuksen sisällöiksi valitaan elämänkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tarkastellaan eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.	Panostetaan elämänmakuiseen hyvän elämän ja etiikan oppimiseen. Oppilasta ohjataan miettimään, miten me voimme elää hyvää elämää tässä ja nyt, yhdessä, ja miksi se on usein niin vaikeaa. Haastetaan pohtimaan ja rakentamaan omia arvoja. Oppilasta kannustetaan tarkastelemaan hyvän elämän edellytyksiä ja rajoituksia meillä ja maailmassa sekä yksilön että yhteisön kannalta, joten käsitteeseen nousevat YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, erilaisten katsomusten eettinen ajattelu ja uskonnot yhteiskunnallisina vaikuttajina. Oppilas tunnistaa tarpeen oppia paitsi hyvää ja oikeaa myös inhimillisen käyttäytymisen haurautta ja pimeitä puolia sekä sitä, miksi hyvä ja oikea eivät toteudu. Tutetaan oppilaan oppimista ja kasvua toiset huomioon ottavaksi, erilaisia ilmiöitä ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

ORTODOKSINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetus-suunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

Mikkelin täydennys

	7 lk	8 lk	9 lk
S1 Suhde omaan uskontoon Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat kristillisen kirkon synty ja kehitys ortodoksisen kirkon näkökulmasta. Perehdytään syvästi kirkon leviämiseen ja lähetystyöhön sekä kristinuskon saapumiseen Suomeen idästä ja lännestä. Perehdytään luostarilaitokseen opin kehittäjänä ja säilyttäjä sekä tutustutaan bysanttilaiseen aikakauteen kirkon hallinnollisen muotoutumisen ja kirkkotaiteen näkökulmasta. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon kirkon opillinen kehitys. Syvennetään tietämystä Raamatusta kirjana ja tutkitaan sen syntyhistoriaa, sisältöä ja käyttöä kirkon toiminnassa. Tärkeitä	-kirkon syntyvaiheita: alkuseurakunta, apostolien lähetystyö, marttyirikirkko, jakamaton kirkko, suuri skisma, kirkon jakaantuminen -kirkon opin muotoutuminen, uskontunnustus, Traditio -Raamattu kirkon kirjana: synty, sisällön muotoutuminen ja käyttäminen -diakonia: julistaminen ja lähimmäisenrakkaus	-Suomalainen ortodoksinen kirkko: historiaa ja nykyaikaa -seurakunnat, hiippakunnat, kirkkokunnat, patriarkaatit -pappeus -luostarit ja asketismi -globaali ortodoksisuus -kirkollisia toimijoita ja järjestöjä -uskonnolliset aiheet mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	-ajan pyhittäminen ortodoksin elämässä, kirkkovuosi, rukoileminen -kirkkotaide opin ilmentäjänä

sisältöjä opetuksessa ovat uskontunnustus, jumalanpalvelukset, mysteeriot, kirkkotai- de ja kirkkomusiikki sekä kirkkovuosi kir- kon opin ilmentäjinä sekä niihin liittyvä keskeinen ortodoksi- nen sanasto. Pereh- dytään ortodoksisen kirkon toimintaan Suomessa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksi- suus kirjallisuudessa, musiikissa ja taitees- sa.			
S2 Uskontojen maa- ilma Tutustutaan uskon- nollisuuden inhimilli- sen elämän piirteenä, suomalaisten mui- naisuskontoon ja tä- män ajan uskonnolli- suuteen sekä uskon- nottomuuteen elä- mäkatsomuksena. Perehdytään kristilli- sen kirkon leviämi- seen, katoliseen ja luterilaiseen kirkkoon sekä muihin keskei- simpiin kristillisiin kirkkoihin ja yhteisöi- hin. Keskeisinä sisäl- töinä ovat suuret maailmanuskonnot, niiden tapakulttuuri ja erityispiirteet, ja uudemman ajan us-	- suuria maail- mauskontoja: juutalaisuus ja islam -juutalaisuus ja kirkon synty -islamin synty ja ikonoklasmi -kristilliset kir- kot: katolisuus, protestantismi ja vapaat suunnat -ortodoksiset patriarkaatit -orientaalinen ortodoksisuus, painottuu ope- tusryhmän ja lähiympäristön	-suuria maail- mauskontoja: hindulaisuus ja buddhalaisuus -uskonnoista syn- tyneitä erilaisia ilmiöitä arjessa esim. jooga, me- ditaatio -luostarit ja aske- tismi muissa us- konnoissa -siirtymäriitit eri uskonnoissa ja katsomuksissa -uskontojen yh- teisymmärryksen viikko helmikuus- sa	-suuria maail- mauskontoja: Kiinan ja Japanin uskontoja - luonnonuskonto- ja, suomalainen muinaisuskonto, uudempia uskon- toja - uskonnottomuus, ateismi -uskontunnustus ilmiönä uskon- noissa - taide eri uskon- noissa -uskonnot maa-

konnot sekä perehtyminen uskontojen välisiin yhtäläisyyksiin ja eroihin suhteessa toisiinsa ja ortodoksisuuteen. Perehdytään ortodoksisiin patriarkaatteihin ja muihin ortodoksisiin tai sitä lähellä oleviin kirkkoihin. Uskontojen ja ortodoksisuuden kulttuuri- ja yhteiskunnallinen vaikutus ja näkyminen sekä Suomessa että ortodoksienemmistöisissä maissa sekä uskontoihin liittyvä ajan-kohtainen tieto ja sen arviointi tulee ottaa huomioon opetuksen sisältöjä valittaessa. Syvennetään eklekmenian ja uskontojen välisen dialogin tuntemusta.	mukaan -uskontojen yhteisymmärryksen viikko helmi-kuussa		ilmanpolitiikassa -uskontojen yhteisymmärryksen viikko helmi-kuussa
S3 Hyvä elämä Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat etiikan yleiset perusteet ja lähtökohdat. Perehdytään kristillisen etiikan ja muiden uskontojen eettisen ajattelun yleispiirteisiin. Tutkitaan ortodoksisen etiikan perustana olevaa ihmiskäsitystä sekä kirkon opetusta ja Raamatun kertomuksia. Syven-	-ortodoksinen kristitty, kastettu ja voideltu -epäitsekkyys, sitoutuminen, luottamus esim. marttyyrien elämä -oikea ja väärä, synti -katumus -omien eettisten	-hengellinen kasvu – myös muissa uskonnoissa -hengellinen ohjaus ortodoksissa traditiossa ja muissa uskonnoissa -ihmisoikeudet kristinuskon näkökulmasta -omien eettisten valintojen sekä	-maailman luominen eri uskonnoissa ja luonnontieteissä -elämän tarkoitus -elämän ja kuoleman kysymyksiä -seurustelu ja perhe -paastoaminen: kasvu ihmisenä

netään tietoa ortodoksisista kirkollisista käytänteistä hyvän elämän tukena. Pohditaan omaan elämään, yhteiskunnan jäsenyyteen, ympäristöön ja luontoon sekä globaaliin vastuuseen liittyviä kysymyksiä. Nostetaan keskusteluun mediasa esiintyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä osana yhteiskuntakeskustelua. Pohditaan eettisten arvojen tiedostamista, soveltamista ja merkitystä ihmisenä kasvamisessa ja omassa arjessa. Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisoikeusetiikka.	valintojen sekä niiden vaikutusten pohtiminen ja niiden perusteleminen -toisen auttaminen, diakonia	niiden vaikutusten pohtiminen ja niiden perusteleminen	myös muissa uskonnoissa -sakramentit omassa elämässä -vapaus ja vastuu -kestävä elämäntapa -bioetiikkaa -globaalin maailmantalouden tuomat uudet haasteet yksilön näkökulmasta -media ja etiikka -omien eettisten valintojen sekä niiden vaikutusten pohtiminen ja niiden perusteleminen
Opetuksen tavoite: T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	Arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä		

		kulttuurissa. Arvioinnin kohteet op- piaineessa Uskontojen merkityk- sen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteis- kunnassa
7 lk Oppilas tunnistaa orto- doksien tradition vaiku- tuksen kulttuuriin perin- teisissä ortodoksissa maissa. Oppilas huomaa ortodok- sien perinteen ja suoma- laisen kulttuurin vuoro- vaikutuksen. Oppilas poh- tii luterilaisuuden ja suo- malaisen kulttuurin vuo- rovaikutusta.	8 lk Oppilas pohtii ortodoksi- sen ja luterilaisen perin- teen vaikutusta oman lähipiirinsä elämään. Oppilas pohtii uskonto- jen ja kulttuurin vuoro- vaikutusta Euroopassa ja muualla maailmassa.	9 lk Oppilas tunnistaa ja osaa eritellä uskonnon ja kulttuurin vuorovai- kutusta ortodoksissa, muissa kristillisissä ja ei-kristillisissä kulttu- reissa.
-arjen tavat esim. Kreikas- sa ja Venäjällä: kaupunki- kuva, juhlat, paastot, mu- siikki -ajanlaskukysymykset -varhaiskristilliset luosta- rit ja ortodoksiset luosta- rit: niiden synty ja vaiku- tus -luostarien merkitys suo- malaiselle ortodoksisuu- delle historiassa ja nykyi- syydessä -bysantilainen maailma ja	-arjen tavat ortodoksi- suudessa ja luterilaisuu- dessa: kristilliset juhlat, kristinoppileiri ja sen päättös, kummeus, mys- teeriot ja sakramentit, avioliitot ja avioerot, maallistuminen - muita arjen tapoja oppi- laan lähipiirissä esim. us- konnottomuus ja sen vaikutus -uskonnot koulussa ja lähiympäristössä, niiden ilmeneminen ja vaikutus -ortodoksisuuden moni-	-ortodoksi-kristilliset, kristilliset ja ei- kristilliset juhlat -paastot eri uskonnois- sa, myös eri kirkkoissa -luostarit: ortodoksiset, muut kristilliset ja ei- kristilliset, niiden synty, kehitys ja vaikutus -suhtautuminen pyhiin ihmisiin ja marttyy- riehin eri uskonnoissa ja kulttuureissa -riitit, erityisesti siirty- märiitit verrattuna or-

sen perintö -Konstantinopolin eku- meeninen patriarkka -luterilainen kirkko Suo- messä -luterilainen Suomi -ortodoksiset vähemmis- töt lähihistoriassa esim. kolttasaamelaiset	muotoisuus -havaintoja uskonnon ja yhteiskunnan vuorovai- kutuksesta Euroopassa -ajankohtaisia havaintoja uskonnon ja yhteiskun- nan vuorovaikutuksesta muualla maailmassa	todoksinen kaste, mir- havoitelu, avioliitto ja hautaus -erilaiset arjen uskon- nolliset tavat: rukoile- minen, hiljentyminen, meditaatio, hesykasmi, ja asketismi ilmiöinä -uskonnollisen perin- teen vaikutus pukeu- tumiseen -uskonnollisen perin- teen vaikutus eri suku- puoliin -uskonnollinen arkki- tehtuuri -uskonnollinen musiikki -uskonnollinen taide: kuvataide ja veistokset -uskonto ja politiikka globaalisti
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1, S2,
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L1
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista		Opetuksessa hyödynn- teään vierailuja, vierai- lijoita ja erilaisia verk- koympäristöjä havain- nollistamaan uskonnon moninaisuutta.
Opetuksen tavoite: T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavas- ta uskonnosta ja sen vaikutuksista		Arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutus-

		ta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet. Arvioinnin kohteet oppiaineessa Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen
7 lk Oppilas ymmärtää kristinuskon ja kirkon syntyhistoriaa sekä kehitystä ja pohtii tämän vaikutusta ortodoksisen kirkon kehitykseen. Oppilas syventää tietämystään Raamatusta ja muista uskon lähteistä sekä tutustuu niiden käyttöön jumalanpalveluselämässä.	8 lk Oppilas ymmärtää Suomen ortodoksisen kirkon historiaa idän ja lännen välissä ja tuntee Suomen ortodoksista kirkkoa nykypäivänä. Oppilas hahmottaa kirkkovuoden kierron kokonaisuudessaan ja pohtii ajan pyhittämisen merkitystä itselleen.	9 lk Oppilas perehtyy ortodoksiseen uskonoppiin ja pohtii uskon merkitystä itselleen. Oppilas ymmärtää opin, liturgisen elämän ja kirkollisen taiteen yhteyden.
-kirkon syntyvaiheita: alkuseurakunta, apostolien lähestyminen, marttyyrikirkko, jakamaton kirkko, suuri skisma, kirkon jakaantuminen -kirkon opin muotoutuminen: uskontunnustus, Traditio -Raamattu kirkon kirjana: synty, sisällön muotoutuminen ja käyttäminen -muuta pyhiä tekstejä -diakoniatyö: julistaminen ja	-suomalainen ortodoksinen kirkko: historiaa ja nykyaikaa -seurakunnat, hiippakunnat, kirkkokunnat, patriarkaatit -pappeus -luostarit ja asketismi -kirkollisia toimijoita ja järjestöjä -kirkkovuoden kierto	-keskeinen ortodoksinen oppi -opin ilmentyminen uskontunnustuksessa ja keskeisissä rukouksissa -henkilökohtainen rukouselämä opin ilmentäjänä -jumalanpalvelukset ja oppi -kirkkotaide opin ilmentäjänä

lähimmäisenrakkaus -globaali ortodoksisuus	-kirkkovuoden kiertoon liittyvät ikonit, veisut, rukoukset ja erityiset toimitukset -ajan pyhittäminen ortodoksin elämässä	-kirkolliset rakennukset ja luostarit opin näkökulmasta
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L2
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista		Tutustumiskäynnit pyhäköissä, osallistuminen palveluksiin ja niiden analysointi on keskeistä sisältöjen omaksumisen kannalta.
Opetuksen tavoite: T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnotto-muuteen		Arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta. Arvioinnin kohteet oppiaineessa Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen
7 lk Oppilas tietää Suomessa vaikuttavat uskonnot ja tunnistaa uskontojen merkityksen ihmisille sekä uskonnottomuuden katsomuksellisena valintana. Oppilas perehtyy kristinuskon il-	8 lk Oppilas ymmärtää uskontojen ulottuvuuksien merkityksen ja vaikutuksen näkyvästi kulttuuria muovaavina elementteinä. Oppilas tunnistaa Aa-	9 lk Oppilas ymmärtää uskontoja yhdistäviä ja erottavia opetuksia ja käsitteitä sekä pohtii uskontojen ulottuvuuksien vaikutusta kulttuuriin. Oppilas tunnistaa uskonnottomuuden eri muotoja.

menemiseen eri kirkoissa. Oppilas syventää tietojaan juutalaisuudesta ja islamista sekä pohtii niiden yhteisiä ja eroavia piirteitä suhteessa kristinuskoon ja erityisesti ortodoksisuuteen.	sian uskontoja ja tarkastelee niiden vaikutusta länsimaiseen kulttuuriin. Oppilas pohtii Aasian uskontojen yhteisiä ja eroavia piirteitä suhteessa kristinuskoon ja erityisesti ortodoksisuuteen.	
-kristilliset kirkot Suomessa ja globaalisti -muuta suomalaisia nykyuskontoja -suomalainen muinaisuusko -muuta luonnonuskontoja -uskonnottomuus -tämän ajan uskonnollisuus ja maallistuminen -juutalaisuus ja islam: syntyhistoriaa, keskeinen opetus, tavat ja rituaalit, symbolit, keskeiset suuntaukset	-uskonnollisia symboleja ja tapoja Suomessa, Euroopassa ja globaalisti -uskonnon määrittelyä ja uskontojen luokittelua -Aasian uskontoja: hindulaisuus, buddhalaisuus, konfutselaisuus, sintolaisuus: syntyhistoriaa, keskeinen opetus, tavat ja rituaalit, symbolit, keskeiset suuntaukset	-uudempia uskontoja -uskonnottomuus ja ateismi -eri uskontojen yhteisiä ja eroavia tapoja ja piirteitä ilmiöittäin esim. : asketismi, luostarilaitos, meditatiivinen rukous, paastot, juhlat, siirtymäriitit, pyhät henkilöt, pyhät paikat ja rakennukset, musiikki, taide, arjen tavat mm. pukeutuminen ja suhtautuminen eri sukupuoliin -uskonnot ja politiikka globaalisti
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S2
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L2, L3, L6
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista		Eri uskontojen ja katsomusten moninaisuutta ilmentään kunnioittavasti ja arvostavasti. Opetuksessa otetaan erityisesti huomioon oppilaan omat kokemukset ja havainnot sekä pyritään laajentamaan arkihavainnot

		yleisemmän tiedon tasolle esim. tekemällä laajempaa tiedonhankintaa ja toteut- tamalla pieniä tutkimuksia.
Opetuksen tavoite: T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja kat- somusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan us- konnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa		Arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas osaa nimetä eri us- kontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa. Arvioinnin kohteet oppi- aineessa Uskonnon ja kulttuurin lukutaito
7 lk Oppilas osaa nimetä or- todoksisen perinteen, kristinuskon, juutalai- suuden ja islamin tapoja ja symboleja ja tunnistaa niitä median eri lähteis- tä. Oppilas pohtii alustavas- ti uskonnon vaikutusta maailmanpolitiikkaan.	8 lk Oppilas osaa nimetä Aasian uskontojen ta- poja ja symboleja ja tunnistaa niitä median eri lähteistä. Oppilas havainnoi ja opettelee tulkisemaan tapoja, symboleja ja uskonnollisia aiheita yhteiskunnassa sekä kulttuurissa.	9 lk Oppilas tuntee uskonnol- lista taidetta ja tunnistaa sen vaikutuksen kulttuu- riin. Oppilas pohtii uskonnon vaikutusta maailmanpoli- tiikkaan ja tulkitsee eriai- sia tapoja, symboleja ja uskonnollisia aiheita yh- teiskunnassa sekä kulttuu- rissa.
-ortodoksiseen perintee- seen liittyviä tapoja ja symboleja yhteiskunnas- sa, mediassa ja kulttuu- rissa -kristinuskoon liittyviä tapoja ja symboleja yh- teiskunnassa, mediassa	- hindulaisuuteen, buddhalaisuuteen, kun- futselaisuuteen ja sinto- laisuuteen liittyviä ta- poja ja symboleita yh- teiskunnassa, mediassa ja kulttuurissa -uskonnolliset aiheet mediassa ja populaari-	-taide eri uskonnoissa -uskonnolliset aiheet me- diassa ja populaarikult- tuurissa -uskonnot ja uskonnot- tomuus kotimaan politii- kassa ja maailmanpolitii- kassa

ja kulttuurissa -juutalaisuuteen ja isla- miin liittyviä tapoja ja symboleja yhteiskunnas- sa, mediassa ja kulttuu- rissa	kulttuurissa	
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1, S2, S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L2, L4, L6
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista		Opetuksessa tutustutaan uskonnollisiin tapoihin, symboleihin ja aiheisiin yhteiskunnassa ja kulttuu- rissa erilaisin toiminnalli- sin työtavoin esim. itse tekemällä ja yhdessä tut- kimalla. Seurataan ajan- kohtaisia aiheita ja uutisia uskontoon liittyen.
Opetuksen tavoite: T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja		Arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista. Arvioinnin kohteet oppi- aineessa Ajattelun ja vuorovaiku- tuksen taidot
7 lk Oppilas ymmärtää tie- teen ja uskonnon väli- sen eron Raamatun ja muiden pyhiin tekstien	8 lk Oppilas harjoittelee erot- tamaan vakaumuksellisen tekstin tieteellisestä kie-	9 lk Oppilas tunnistaa va- kaumukseen vaikutta- maan pyrkivää argumen- taatiota ja harjoittelee

tulkinnassa. Oppilas tutustuu juutalaisuuden ja islamin tapoihin tulkita pyhiä tekstejään. Oppilas harjoittelee mediakriittisyyttä.	lestä. Oppilas tutustuu monipuolisesti erilaisiin uskonnollisiin teksteihin ja pohtii kriittisesti niiden vaikuttavuutta. Oppilas harjoittelee mediakriittisyyttä.	arvioimaan uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Oppilas osaa arvoida lähteitä kriittisesti.
-Raamattu kirkon kirjana ja uskonnollisena teoksena -erilaisia tapoja tulkita Raamattua -muiden pyhien tekstien tulkintaa ja arviointia -juutalaisuuden pyhät tekstit ja niiden tulkintatapoja -islamin pyhät tekstit ja niiden tulkintatapoja -ajankohtaisia, uskontoon liittyviä aiheita mediassa ja niiden totuudenmukaisuuden ja objektiivisuuden arviointia	-vaikuttamaan pyrkivien uskonnollisten tekstien tarkastelemista ja arviointia -teologisen tekstin ja muun tieteellisen tekstin tarkastelemista -esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista esim.: auktoriteetteihin viittaaminen, omiin kokemuksiin vetoaminen, aiempiin tapahtumiin viittaaminen, asian yleisyyteen viittaaminen, tunteisiin vetoaminen, lähteiden ja näkökulmien valikointi... -kriittinen ajattelu -ajankohtaisia, uskontoon liittyviä aiheita mediassa ja niiden totuudenmukaisuuden ja objektiivisuuden arviointia	-erilaisten argumentaation tapojen tunnistamista ja tuottamista esim. maailman luominen eri uskonnoissa ja luonnontieteissä -ajankohtaisia, uskontoon liittyviä aiheita mediassa ja niiden totuudenmukaisuuden ja objektiivisuuden arviointia -ajankohtaisten uskonnollisten aiheiden taustalla vaikuttavien pyrkimysten pohdintaa
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1, S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L1, L2, L4, L5, L7
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista		Opetus voidaan toteut-

		taa esim. erilaisin ryhmäprojektein oppiaineen eri oppimäärien kesken. Opetusmateriaalia valittaessa otetaan huomioon ikätaso ja ajattelun kehittyminen.
Opetuksen tavoite: T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin		Arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita. Arvioinnin kohteet oppiaineessa Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka
7 lk Oppilas perehtyy kristiuskon ja erityisesti ortodoksisen uskon etiikan perusteisiin ja pohtii sen suhdetta ihmisoikeuksiin. Oppilas tutustuu juutalaisuuden ja islamin eettisiin periaatteisiin ja pohtii niiden suhdetta ihmisoikeuksiin ja kristilliseen etiikkaan.	8 lk Oppilas pohtii ortodoksista ihmiskäsitystä ja ihmisoikeusetiikan opetusta ihmisarvosta. Oppilas perehtyy Aasian uskontojen eettisiin periaatteisiin ja pohtii niiden suhdetta ihmisoikeuksiin ja kristilliseen etiikkaan.	9 lk Oppilas perehtyy ortodoksisen eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin ja ortodoksiseen ihmiskuvaan. Oppilas etsii eroja ja yhtäläisyyksiä eri uskontojen eettisestä opetuksesta. Oppilas pohtii ja analysoi ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä.
- ortodoksisen etiikan	-ortodoksinen ihmisoikeus	-ortodoksisen etiikan keskeinen

kan perusteita: ihmisen jumalan luotuna, hyvänä -epäitsekkyys ja yhteisöllisyys alkukirkossa -marttyyrius ja nykyaikainen uskonnonvapaus -YK:n Ihmisikeuksien julistus -holokausti -juutalaisuuden ja islamin keskeinen eettinen opetus -kristinusko, juutalaisuus, islam ja ihmisoikeudet historiassa ja nykyisyydessä	käsitys -hengellinen ohjaus ihmiskäsityksen näkökulmasta -ihmisarvo -ihmisoikeudet -eläinten ja luonnon oikeudet, onko niitä? -buddhalaisuuden, hindulaisuuden, kufutselaisuuden, taolaisuuden ja sintolaisuuden keskeisiä eettisiä opetuksia -eri uskontojen eettisiä opetuksia ihmisoikeuksien näkökulmasta ja verrattuna kristilliseen etiikkaan	opetus -elämän tarkoitus -vapaus ja vastuu -kasvu ihmisenä, hengellinen ohjaus, paastominen, kilvoittelu -sakramentit ja jumalanpalveluselämä -seurustelu ja perhe -vastaavia aiheita myös muiden uskontojen näkökulmasta -ihmisoikeudet, erilaisia ihmisoikeussopimuksia ja niiden toteutuminen lähialueilla ja globaalisti
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L7	
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtyövoista	Opetuksessa on keskeistä yhteinen pohdinta ja kiireetön keskustelu.	
Opetuksen tavoite: T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina		Arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

		Arvioinnin kohteet oppi- aineessa
		Uskontojen ja katsomus- ten merkitys globaalisti
7 lk	8 lk	9 lk
Oppilas pohtii uskonnon merkitystä yhtenä ihmisen valintoihin vaikuttavana tekijänä. Oppilas tutustuu uskontojen sisäisiin ja välisiin konflikteihin maailmanhistoriassa kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin osalta.	Oppilas ymmärtää uskonnon yhtenä valintoihin vaikuttavana tekijänä. Oppilas pohtii Aasian uskontojen merkitystä yksilön elämässä. Oppilas tutustuu ekumeniaan Suomessa ja uskontojen väliseen globaaliin dialogiin.	Oppilas ymmärtää uskonnon merkityksen valintoihin vaikuttavana tekijänä. Oppilas hahmottaa globalisaatioon liittyviä haasteita ja ymmärtää vastuun yksilön näkökulmasta.
-ortodoksinen kristitty: kastettu ja voideltu -ortodoksinen identiteetti -kirkon historiaa ja nykyisyyttä: marttyyrius ja diakonius, pappeus, luostarien enkelielämä -yhteisöllisyyden ihanne -ristiretket -holokausti -ääriliikkeitä uskonnoissa	-hengellinen ohjaus ortodoksisessa traditiossa ja muissa uskonnoissa -asketismi ja luostarit -ihmiskäsitys ja siihen perustuvat arvot -arvot valintojen ja toiminnan taustalla - buddhalaisuuden, hindulaisuuden, kunfutslaisuuden, taolaisuuden ja sintolaisuuden opetuksia yksilöstä ja yhteisöstä ja siitä seuraava toiminta -ekumenia -uskontojen välinen dia-	-omat arvot ja ajatukset, mihin ne perustuvat -uskonnonvapaus -uskontojen ilmeneminen ihmisten arjessa -globaali vastuu ihmisistä ja luonnosta

	logi	
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1, S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L5, L6
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista		Koulussa ja opetusryhmässä voidaan ottaa huomioon kansalliset ja paikalliset ekumeeniset tapahtumat ja teemavii- kot. Vietetään globaalia, YK:n World Interfaith Harmony Week-tapahtumaa helmikuus- sa.
Opetuksen tavoite: T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin		Arvosanan kahdeksan osaami- nen Oppilas pohtii ihmisyyteen kuu- luvia elämänskysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä. Arvioinnin kohteet oppiainees- sa Eettinen ajattelu
7 lk Oppilas pohtii ihmi- syyteen kuuluvia elämänskysymyksiä. Oppilas pohtii ope- tuksen sisällöistä nousevia, eettisiä, ajankohtaisia teemo- ja. Oppilas arvioi toisten vaikutusta omiin va- lintoihinsa.	8 lk Oppilas pohtii ihmi- syyteen kuuluvia elä- mänskysymyksiä. Oppilas pohtii opetuk- sen sisällöistä nouse- via, eettisiä, ajankoh- taisia teemoja ja arvioi omaa suhdettaan nii- hin. Oppilas arvioi toisten vaikutusta omiin va- lintoihinsa.	9 lk Oppilas pohtii keskeisiä ihmi- syyteen kuuluvia elämänskysy- myksiä omien arvojensa ja or- todoksisen kirkon opetuksen pohjalta. Oppilas hankkii tietoa ajankoh- taisista eettisistä kysymyksistä ja pohtii ja arvioi omien arvo- jensa suhdetta niihin. Oppilas arvioi toisten, ulko- puolisten vaikutusmahdolli- suuksia omiin valintoihinsa.

-oikea ja väärä -synti ja katumus -lähimmäisen rakkaus -ajankohtaiset eettiset teemat -yksilöllisyys – yhteisöllisyys -epäitsekkyys - itsekkyyys -itsenäisyys - epäitsenäisyys -oikeus omiin mielipiteisiin ja ajatuksiin	-vapaus ja vastuu -katumus -anteeksianto -ajankohtaiset eettiset teemat -oikeus ja velvollisuus omiin mielipiteisiin ja ajatuksiin	-omien eettisten valintojen sekä niiden vaikutusten pohdittaminen ja perusteleminen -kirkon opetuksen ja henkilökohtaisten arvojen pohtimista -ajankohtaiset eettiset teemat ja niiden pohtiminen omien arvojen ja näkemysten perusteella -oman ajattelun ja omien rajojen arvostaminen ja rakentava puolustaminen
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1, S2, S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L7
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtoimista		Opetuksessa kannustetaan itseenäiseen ajatteluun ja tuetaan jokaisen oikeutta omaan näkemykseen. Harkitaan mitkä aiheet sopivat yhteiseen pohdintaan ja mitkä on syytä pohdita itsenäisesti.
Opetuksen tavoite: T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan		Arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen. Arvioinnin kohteet oppiaineessa

		Eettinen ajattelu
7 lk Oppilas tutkii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia. Oppilas pohtii opetuksen sisällöistä nousevien eettisten kysymysten yhteyttä hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan.	8 lk Oppilas tutkii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja pohtii niiden vaikutusta hyvinvointiin. Oppilas pohtii opetuksen sisällöistä nousevien eettisten kysymysten yhteyttä hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan.	9 lk Oppilas arvioi ja osaa perustella omien eettisten valintojensa vaikutuksia omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.
-epäitsekkyys, sitoutuminen ja luottamus -toisen auttaminen, huolehtiminen ja dia-konia -vastuu -vastuu toiminnasta sosiaalisessa mediassa	-omien eettisten valintojen vaikutusten poh-timinen -hyvinvointi – holisti-nen ihmiskäsitys – vas-tuu itsestä -kestävä elämäntapa - vastuu toisista ja luon-nosta -vastuu toiminnasta sosiaalisessa mediassa	-elämän tarkoitus -elämän ja kuoleman ky-symyksiä -seurustelu ja perhe -vapaus ja vastuu -kestävä elämäntapa -bioetiikka -vastuu toiminnasta sosi-aalisessa mediassa
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S2, S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L1, L2
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista		
Opetuksen tavoite: T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla		Arvosanan kahdeksan osaaminen Ei vaikuta arvosanan muo-dostamiseen. Oppilasta oh-jataan pohtimaan kokemuk-siaan osana itsearviointia. Arvioinnin kohteet oppi-

		aineessa
7 lk	8 lk	9 lk
Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä ja erilaisuutta etenkin omassa ryhmässä, koulussa ja lähiympäristössään.	Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä ja erilaisuutta ympärillään ja erilaisissa verkkoympäristöissä.	Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.
-kunniottava ja arvostava suhtautuminen eri uskontoihin ja elämänkatsomuksiin -itsensä ja toisten suojeleminen, nettietiketti	-kunniottava ja arvostava suhtautuminen eri uskontoihin ja elämänkatsomuksiin -itsensä ja toisten suojeleminen, nettietiketti	-kunniottava ja arvostava suhtautuminen eri uskontoihin ja elämänkatsomuksiin, eri tavalla eläviin ihmisiin, toisten valintoihin -erilaisten ihmisten kohtaaminen työelämässä ja vapaa-ajalla uhka vai mahdollisuus? -itsensä ja toisten suojeleminen, nettietiketti
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1, S2, S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L6
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista		Kaikissa koulutilanteissa ohjataan oppilaita suhtautumaan arvostavasti toisiin oppilaisiin, opettajiin ja henkilökuntaan. Opettaja suhtautuu oppilaisiin kunnioittavasti.

KATOLINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetus-suunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa syvennetään Raamatun ja Tradition tuntemusta sekä tietämystä uskon ja kristillisen elämän perusasioista. Autetaan oppilaita saamaan kokonaiskuva sakramenteista ja uskonopin keskeisestä sisällöstä. Tärkeitä sisältöjä ovat kuolema ja iankaikkinen elämä, pyhäksi julistaminen, paavin erehtymättömyys sekä kirkon historian tärkeimmät tapahtumat ja viimeisimpien kirkolliskokousten merkitys kirkon elämälle. Perehdytään katolisen kirkon toimintaan Suomessa. Tutustutaan keskeisiin kirkollisen ja uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeihin.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa keskeistä on eri kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen sekä niiden jäsenten kohtaaminen ekumenian hengessä. Syvennetään oppilaiden tietämystä luterilaisuuden ja ortodoksisuuden vaikutuksista suomalaisen yhteiskunnan arvomaailmaan. Tutustutaan syvällisemmin Suomen ekumeenisen neuvoston toimintaan sekä ekumenian periaatteisiin ja päämääriin. Perehdytään suuriin maailmanuskontoihin ja niiden vaikutukseen kulttuuriin, elämäntapoihin ja taiteisiin. Tutustutaan muiden uskontojen suhtautumiseen kuolemaan ja tuonpuoleiseen. Perehdytään katolisen kirkon käymään dialogiin muiden uskontojen kanssa. Tutustutaan katoliseen ja muuhun uskonnolliseen kirjallisuuteen.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa pohditaan ihmisen vapautta valita elämänsä tavoitteet. Pohditaan monikulttuurisen ja -uskontoisen yhteiskunnan arvoja. Syvennetään moraaliopetuksen, käskyjen ja hyveiden tuntemista. Pohditaan kirkon opetusta synnistä ja sen olemuksesta yksilön, kirkon ja yhteiskunnan kannalta sekä seksuaalisuuteen, avioliittoon ja perheeseen liittyviä moraalikysymyksiä. Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta.

ISLAM

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

SI Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa perehdytään Islamiin eri puolilla maailmaa. Opetuksessa syvennetään osaamista islamin historiasta profeetta Muhammedin ajoista islamilaisen valtakunnan kasvuun ja islamilaisen teologian vakiintumiseen. Keskeisinä sisältöinä ovat islamin monimuotoisuus, sen pääsuuntaukset, modernit islamilaiset liikkeet ja poliittinen islam. Pohditaan uskonnollista suvaitsevaisuutta ja rinnakkaiseloja. Tärkeitä sisältöjä ovat islam ja muslimit Suomessa, Koraanin ja perimätiedon kokoamisen historia, rakenne ja tulkinnat, islamin opilliset perusteet ja uskonnollisten velvollisuuksien vaikutus elämän eri osa-alueisiin sekä islamin kulttuurivaikutus taiteessa ja tieteessä. Jäsennetään omaa suhdetta islamiin, suomalaisuuteen ja islamilaiseen maailmaan.

S2 Uskontojen maailma: Perehdytään suurten maailmanuskontojen levinneisyyteen, perusopetukseen ja niiden vaikutukseen kulttuuriin eri puolilla maailmaa sekä uskonottomuuteen elämäntapojen muutosena. Perehdytään uskonnon tutkimukseen sekä uskonnollisen ja tieteellisen kielen eroihin. Autetaan oppilaita huomaamaan uskonnot kulttuurissa, mediassa ja populaarikulttuurissa sekä tunnistamaan uskontojen vaikutus politiikassa. Pohditaan uskonnollisen erilaisuuden hyväksymistä sekä uskontoa osana kulttuuri-identiteettiä.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat islamilaisen etiikan rakenne, teot ja niiden seuraukset sekä islamilaisen lain tulkinnat yhteiskunnassa ja muslimiyhteisössä. Pohditaan islamilaisen lain suhdetta lainoppiin ja lakikoulukuntiin sekä perehdytään islamilaisiin käytöstapoihin. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Ihmisoikeuksien julistus ja ihmisoikeusetiikka sekä erilaiset ajankohtaiset eettiset kysymykset. Perehdytään uskontodialogiin ja uskontojen merkitykseen yhteiskuntarauhan rakentamisessa. Pohditaan vastuuta ympäristöstä sekä sen merkitystä ihmisille.

JUUTALAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetus-suunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Keskeisinä opittavina asioina ovat juutalaisuuden synty, leviäminen ja jakaantuminen suuntauksiin. Opetuksessa perehdytään merkittävimpiin juutalaisuuden suuntauksiin kuten ortodoksisuuteen, konservatiivisuuteen ja liberaalisuuntaukseen sekä niiden alasuuntauksiin ja erityisesti moderniin ortodoksismiin. Autetaan oppilaita ymmärtämään suuntausten merkitys ajassa ja paikassa sekä tutkitaan niiden levinneisyyttä ja keskeisiä opetuksia. Tutkitaan juutalaisuutta Suomessa ja globaalisti, painottaen nykytilannetta. Keskeisiä sisältöjä ovat juutalaisen Raamatun synty, rakenne ja tulkinta sekä sen keskeinen sisältö ja kulttuurivaikutus.

S2 Uskontojen maailma: Perehdytään suurten maailmanuskontojen syntyyn ja levinneisyyteen, perusopetukseen ja vaikutukseen kulttuuriin sekä uskonnottomuuteen tietoisena elämäntavotteena. Tarkastellaan uskontoja tieteellisestä näkökulmasta. Keskeisinä sisältöinä ovat uskon ja tiedon sekä uskonnollisen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa perehdytään etiikan peruskäsitteisiin ja teorioihin. Tutustutaan juutalaisuuden ja muiden Lähi-idän uskontojen eettiseen opetukseen. Tutkitaan juutalaisuuden suuntausten eettisiä painotuksia ja Tooran (5 Mooseksen kirjaa) ja juutalaisuuden muiden pyhien kirjojen (Tanach = juutalainen raamattu, Talmud, Mishnei Torah ja Sulchan Aruch) keskinäisiä eroja ja etiikan suhdetta niihin. Tutustutaan Aasian uskontojen ja alkuperäiskansojen eettiseen ajatteluun. Perehdytään Kymmenen käskyn ja muiden mitzvujen eli uskonnollisten käskyjen etiikkaan. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus ja siitä nouseva ihmisoikeusetiikka sekä uskontodialogi. Syvennytään oppilaiden elämänskysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan ja globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön liittyviin eettisiin kysymyksiin.

15.4.11 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Oppiaineen tehtävä

Elämäncatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämäncatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäncatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäncatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäncatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäncatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäncatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 7-9 elämäncatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on kasvattaa oppilaiden kykyä oman tulevaisuutensa hahmottamiseen ja suunnittelemiseen. Oppilaiden identiteetin ja elämäncatsomuksen rakentamisen tukemisessa otetaan erityisesti huomioon yleissivistävän tietoperustan laajentaminen sekä oppilaiden omakohtaiset valinnat perusopetuksen jälkeen. Oppilaita tuetaan omakohtaisten hyvän elämän mallien löytämisessä.

Elämäncatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältoalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	S1	L1, L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan	S1	L2, L7
T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa	S1	L1, L2, L5
T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	S1, S3	L1, L3
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ih-	S1, S3	L2, L3, L6, L7

misoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja		
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	S1, S2, S3	L1, L2, L4
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	S1, S2, S3	L2, L3, L7
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	S2, S3	L5, L7
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	S1, S2, S3	L5, L6, L7
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	S2, S3	L1, L7

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Sisältöjen valinnassa pyrkimys yleissivistävään tietoon yhdistetään oppilaiden kokemusmaailmaan ja identiteetin ja elämäkatsomuksen etsintään. Olennaista on löytää sisältöjä, joiden kanssa työskenteleminen antaa oppilaalle mahdollisuuden rakentaa tiedosta ja omakohtaisesta pohdinnasta katsomuksellista arvostelukykä.

S1 Katsomus ja kulttuuri: Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käänneisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

S2 Etiikan perusteita: Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliin yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanisti-

seen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestävän tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestävän tulevaisuuden hyväksi.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä taata turvallinen ja avoin oppimis- ja keskusteluympäristö, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Erityisesti kun uuden ryhmän aloittaessa ryhmäytyminen on olennainen osa oppimisympäristön rakentumista. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Oppilaat elävät globalisoituvassa mediamaailmassa, jota erilaiset digitaaliset sovellukset muokkaavat. Siksi elämäkatsomustiedon oppimisympäristössä on olennaista, että välitön henkilökohtainen yhteisöllinen kanssakäyminen voi yhdistyä erilaisten medioiden ja digitaalisen vuorovaikutuksen pedagogisesti monipuoliseen hyödyntämiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan oppiaineen käsitteellisen sisällön hahmottamiseen erityisesti eettisissä kysymyksissä sekä vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Elämäkatsomustiedon arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin ja argumentaatioon sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, perusteluiden rakentamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut elämäkatsomustiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso elämäkatsomustiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti oppilaiden ajattelun taitojen syventyessä. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Elämäkatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	S1	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa käyttää katsomuksellisia käsitteitä ja tunnistaa niiden välisiä suhteita.
T2 rakentaa oppilaan kulttuurista yleissivistystä ohjaamalla oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan	S1	Kulttuurien ja katsomusten tunteminen	Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Oppilas osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.
T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottoimia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa	S1	Erilaisten katsomusten tunteminen ja vertailu	Oppilas osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita. Oppilas osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti
T4 ohjata oppilasta tutkimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	S1, S3	Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin tunteminen	Oppilas osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä.
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	S1, S3	Katsomusvapauden merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena ja joistakin katsomusvapauden turvaamisen mekanismeista sekä niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	S1, S2, S3	Katsomuksellisten valintojen perusteiden tarkastelu	Oppilas osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	S1, S2, S3	Monikulttuurisuuden ja yhdenvertaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	S2, S3	Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä

T9 innostaa oppilasta poh- timaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tule- vaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	S1, S2, S3	Kestävän elämän- tavan periaatteiden tunteminen	Oppilas osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tulevaisuu- teen liittyviä piirteitä ja tarkastella kes- tävän elämäntavan merkitystä tulevai- suudelle. Oppilas tuntee keinoja vai- kuttaa paikallisesti ja globaalisti.
T10 ohjata oppilas tunte- maan ihmisarvon, ihmisoi- keuksien ja ihmisten yh- denvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	S2, S3	Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa nimetä tärkeimmät ih- misoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja perustella ihmisoi- keuksien merkitystä.

Mikkelin täydennys

Elämäkatsomustiedon sisältöjen, tavoitteiden ja laaja-alaisten tavoitteiden paikalliset painotukset vuosiluokilla 7-9:

Vuosi-luokka	Keskeisten sisältöjen paikalliset painotukset (S1-S3)	Tavoitteiden paikalliset painotukset (T1-T10)	Laaja-alaisten osaamisen tavoitteiden paikalliset painotukset (L1-L7)
7-luokka	S1 Katsomus ja kulttuuri: Maailman sekä lähialueiden kulttuuriperintö Maailmanuskontojen ja uskonnoton maailmankatsomuksen päälinjat Euroopan kulttuurihistorian aikakaudet (esim. antiikki, keskiaika, uusi aika, valistus, moderni-aika) sekä Suomi/Mikkeli osana eurooppalaista kulttuuria Elämäkatsomuksen peruskäsitteet (mm. minäkuva, maailmankuva)	T1-T7,T9: Maailman kulttuuriperintöä lähestytään paikallisesta kulttuurista käsin sekä hyödynnetään lähialueen vierailukohteita (esim. tähtitorni, kaupunginmuseo, kirjasto), kansalaisjärjestöjä ja mediaa. Esim. <i>Mikkelin kulttuuriperintö-ohjelman materiaalit</i>. Opetuksessa tuodaan esille esimerkkejä kulttuurin ja katsomuksien moninaisuudesta paikallistasolla Oppilasta kannustetaan pohtimaan omia vaikutusmahdollisuuksiaan sekä lähiympäristössä että maailmankansalaisena Paikallisidentiteetti otetaan osaksi elämäkatsomuksen peruskäsitteitä (mm. maailmankuva ja minäkuva)	L1-L7: Oppilas oppii tarkastelemaan ja ymmärtämään erilaisia kulttuureita ja katsomuksia monesta näkökulmasta Kriittinen ja kontekstuaalinen ajattelu Käytetään monipuolisesti medialähteitä tietoteknisiä valmiuksia hyödyntäen Minäkuva ja yrittäjä Nuori paikallisena sekä globaalina toimijana
8-luokka	S2 Etiikan perusteita Etiikan suuntaukset (mm. hyöty-, velvollisuus- ja hyve-etiikka)	T6-T10 Paikalliset esimerkit ja arjen tilanteet eettisen pohdinnan	L1-L7: Eettisen ajattelun eri näkökulmat

	peruskysymykset ja käsitteet Hyvä elämä ja yleisinhimilliset arvot Kulttuurien moninaisuus eettisestä näkökulmasta	kohteena Hyvän elämän paikalliset mahdollisuudet Kulttuurien moninaisuus paikallisesta näkökulmasta	Eri kulttuurien ymmärtäminen etiikan näkökulmasta Etiikan soveltaminen arjen toimintaan Eettisten dilemmojen ja esimerkkien etsiminen eri medioista Tietoteknisten valmiuksien hyödyntäminen projektitöissä, tiedonhaussa sekä esityksissä Hyvä elämä ja yrittäjäyys Eettinen kuluttaminen ja yrittäminen Osallistuminen eettisesti kestävällä tavalla
9-luokka	S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus Ihmisoikeudet ja yhdenvertaisuus historian näkökulmasta Erilaisia luontosuhteita Kestävä kehitys ja ympäristöetiikka	T6-T10 Oman toiminnan vaikutus ympäristöön Kestävän kehityksen ja ympäristöetiikan paikalliset ratkaisut Ihmisoikeudet paikallisesta	L1-L7: Ihmisoikeudet ja kulttuuri Arjen taidot ja kestävä kehitys esim. kierrätys Paikallisen median

		näkökulmasta Oman tulevaisuuden ja luontosuhteen pohtiminen	hyödyntäminen Kestävä kehitys ja yrittäminen Oman toiminnan hahmottaminen osana kestäväää kehitystä ja ihmis-oikeuksia

Oppimisympäristöt, työtavat, ohjaus, eriyttäminen ja arviointi vuosiluokilla 7-9:

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöt, työtavat, oppilaan ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä arviointi seuraavat valtakunnallisen OPS:n linjauksia. Paikallisesti elämäkatsomustiedon opetus voidaan järjestää yhdysluokkaopetuksena, jolloin lukuvuoden aikana käydään yksi sisältökokonaisuus (S1-S3) kaikille opetusryhmän luokka-asteille. Yhdysluokkaopetuksessa ryhmyttämisen merkitys on oleellinen luottamuksellinen ilmapiiriin saavuttamiseksi. 9-luokkalaisten olisi ennen päättöarviointia hyvä kerrata ja pohtia aikaisempia sisältöjä. Tämä voi tapahtua esimerkiksi päättöesseellä, jossa oppilas peilaa sisältöjä S1-S3 omiin pohdintoihinsa. Elämäkatsomustiedolle luonteenomaisesti arviointitapojen sekä oppilaan mahdollisuudet osoittaa oppimistaan tulevat olla monipuolisia.

Jotta laaja-alaiset valtakunnalliset tavoitteet täyttyisivät, niin lukuvuoden aikana tulisi tehdä vähintään yksi (1) oppilaslähtöinen projektimuotoinen työ, jossa hyödynnetään muun muassa paikallisia medioita sekä koulun mahdollisuuksien mukaan tietotekniisiä valmiuksia. Suositeltavaa olisi myös tehdä vähintään yksi (1) vierailu lähialueen ympäristöön tai kulttuurikohteeseen (esim. taidemuseo).

15.4.12 HISTORIA

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historiantutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 7-9 historian opetuksen tehtävänä on syventää oppilaiden käsitystä historiallisen tiedon luonteesta. Opetus tukee oppilaiden oman identiteetin kehittymistä ja perehdyttää kulttuurien vaikutuksiin yksilöihin ja yhteiskuntiin. Opetuksessa korostetaan vuorovaikutuksellisia ja tutkimuksellisia työtapoja.

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1–S6	L1–L7
Tiedon hankkiminen menneisyydestä		
T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta	S1–S6	L1–L5
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin	S1–S6	L1, L2, L4
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S1–S6	L1, L2, L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	S1–S6	L1–L4, L6, L7
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	S1–S6	L1, L2, L4

T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta	S1–S6	L1, L2, L4
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	S1–S6	L1, L2, L4
T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksia	S1–S6	L1–L4, L7
T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	S1–S6	L1, L2, L4, L5
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	S1–S6	L1, L2, L4, L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historia-tietämyksensä avulla	S1–S6	L1–L7

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa. Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys: Perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa.

S2 Ihmiset muuttavat maailmaa: Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan: Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

S4 Suurten sotien aika: Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikkoihin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.

S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen: Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret: Syvennytään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Ajankohtaisten tapahtumien historiallisia juuria tarkastelemalla liitetään opiskeltavat sisällöt yhteiskuntaopin keskeisiin käsitteisiin.

Oppiaineiden tavoitteiden kannalta keskeistä on korostaa tutkimuksellisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten ikätasolle sopivien ensi- ja toisen käden lähteiden tutkimista sekä avoimien oppimisympäristöjen käyttöä historiallisissa tutkimustehtävissä. Tavoitteena on kannustaa oppilaita omien tulkintojen tekemiseen ja eriävien tulkintojen arvioimiseen.

Oppilaita innostetaan hankkimaan tietoa koulun ulkopuolisesta historiakulttuurista, kuten peleistä, elokuvista ja kirjallisuudesta, sekä kehittämään historiallisen ajattelun taitojaan ja kriittistä arviointikykyään niiden avulla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opiskelussa rohkaistaan monipuoliseen havainnointiin, kommunikointiin, tekstin ja puheen tuottamiseen ja tulkintaan sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Tarvittaessa erilaisten tekstien ymmärtämiseen ohjataan yksinkertaistamalla tekstejä ja avaamalla tekstissä käytettyjä käsitteitä.

Jotkut historianopetuksessa käytetyt käsitteet (esimerkiksi yhteiskunta ja demokratia) ovat sellaisia, joiden ymmärtämistä syvennetään koko peruskoulun ajan oppilaan siirtyessä konkreettisesta ajattelusta käsitteelliseen ajatteluun.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa on otettava huomioon oppilaiden monimuotoiset työskentelyn ja tuottamisen tavat. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona historian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten kukin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut historian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla jokaisen oppilaan osaamisen taso historian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Historian osaamisen kehittyminen on kumulatiivinen prosessi, jossa opiskeltavia sisältöjä käytetään oppilaiden historiallisen ajattelun vahvistamiseen. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Historian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Historian opetuksen tavoitteenä on	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostu-	S1–S6		Ei käytetä arvosanan muodostumi-

maan syvällisemmin historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena			sen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa sekä arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta	S1–S6	Historiatiedon hankkiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa erilaisista historian tiedonlähteistä ja havaitsee niiden luotettavuudessa eroja.
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin	S1–S6	Lähteiden tulkitseminen	Oppilas osaa lukea ja tulkita erilaisia lähteitä.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S1–S6	Kronologian-ymmärtäminen	Oppilas osaa sijoittaa opiskelemansa asiat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	S1–S6	Historiallinen empatia	Oppilas pystyy asettautumaan menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvailemaan tämän toiminnan motiiveja.
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	S1–S6	Syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen historiassa	Oppilas osaa erotella historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät tekijät vähemmän tärkeistä.
T7 ohjata oppilasta analysoidaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta	S1–S6	Muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen	Oppilas osaa selittää, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään.
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	S1–S6	Historian tulkitseminen	Oppilas osaa muodostaa historian tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.
T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksperiä	S1–S6	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa kuvailla ihmisen toiminnan tarkoituksperiä.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioidaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	S1–S6	Historiallisten tulkintojen selittäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa arvioida historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyjen tulkintojen luotettavuutta.
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	S1–S6	Historiatiedon tuottaminen	Oppilas osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	S1–S6	Historiatietoisuus	Oppilas osaa kuvailla, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja

Mikkelin täydennys

Tavoitteet

Oppiaineessa pyritään historian valtakunnallisen opetussuunnitelman asettamien tavoitteiden saavuttamiseen niin opetukseen, oppimisympäristöihin kuin työtapoihinkin liittyen. Opetuksessa käytetään elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, harjaannutetaan tietojenhankinta- ja lähteidenlukutaitoa, sekä harjoitellaan erilaisten tulkintojen, myös kriittisten, tekemistä. Hyödynnetään muun muassa tieto- ja viestintäteknologiaa.

Paikallisena painotuksena muun muassa:

- Tavoitteena herättää kiinnostusta ja lisätä tietämystä historiasta ylipäättensä, sekä oman kotiseudun ja suvun/perheen historiasta.
- Vahvistetaan omaan kotiseutuun juurtumista
- Vahvistetaan oman alueen paikallishistorian rikkauden tiedostamista ja kotiseutuyllpeyttä
- Vuosiluokkien 7-9 aikana toteutetaan vähintään yksi vierailu johonkin paikallishistoriallisesti merkittävään kohteeseen
- Opetuksessa huomioidaan Mikkelin seudun kulttuuriperintöohjelma
- Tavoitteena lisätä erilaisissa kulttuureissa kasvaneiden oppilaiden paikalliskulttuurien arvostusta
- Paikalliset korostukset voivat liittyä esimerkiksi seuraaviin: Kaskiviljelykulttuuri, paikallinen sahateollisuus, Mikkelin kansainvälisyys 1800-luvulla, Mikkelin sota-ajan päämajakaupunkina, Mikkelin kaupungin rakentuminen puukaupungista "moderniksi" Mikkeli.

Historia sopii hyvin integroitavaksi lukuisien muiden oppiaineiden kanssa mahdollistaen monialaisen yhteistyön. Opetusta rakentaessa etsitään yhteyksiä muiden oppiaineiden opetussisältöihin ja tehdään oppiainerajat ylittävää yhteistyötä vaihtelevia opiskelumenetelmiä hyödyntäen. Historian opiskelu tähtää kattavaan ja monipuoliseen laaja-alaiseen osaamiseen.

Koulukohtaiset paikalliset painotukset:

Vahvistetaan koulukohtaisesti oman kaupungin tai kylän paikallishistorian tuntemusta niin historiallisesti merkittävien tapahtumien, kulttuurikohteiden kuin henkilöiden osalta, huomioiden myös oman koulun historia.

Opetuksessa hyödynnetään Museoviraston / Mikkelin kaupungin "Kulttuuriperintökohteita koulujen ympäristössä" -luetteloa sekä Mikkelin kulttuuriperintöohjelmaa.

Vuosiluokkien 7-8 aikana järjestetään historian oppiaineen puitteissa vähintään yksi koulukohtaisesti valittava vierailu johonkin paikallishistoriallisesti keskeiseen kohteeseen. Tavoitteena on vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteetin rakentajana (T1), aktivoida oppilasta historiallisen tiedon hankintaan ja ymmärtämiseen (T2, T4, T5, T7) sekä kannustaa oppilasta tulkitsemaan ja käyttämään erilaisia historian lähteitä (T8, T10, T11).

Historian opetuksen tavoitteet T1-T12 ohjaavat ja tukevat opetusta. Opetussisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Kaikki sisältöalueet S1-S6 mahdollistavat useiden tavoitteiden toteuttamisen.

Keskeiset sisällöt 7. vuosiluokka (Mikkelissä 2vvh)

Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa. Opetuksessa huomioidaan myös Euroopan ulkopuolisten kulttuurien näkökulma sopivissa kohdin. Sisältöalueet voidaan opiskella joko kronologisesti tai temaattisesti edeten. Seitsemännen luokan historian sisältöalueiksi on joustavasti mahdollista valita esimerkiksi:

I Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys

- T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta identiteettiä rakentavana oppiaineena
- T4, T5, T6 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa, käsitteitä, ilmiöitä ja syy-seuraussuhteita
- T12 ohjata oppilasta pohtimaan tulevaisuutta historiantietämyksen avulla
- Perehdytään siihen, miten teollistuminen muutti maailmaa, ihmisten elämää ja suhdetta luontoon
- Siirtolaisuus.

II Ihmiset muuttavat maailmaa

- T5, T9 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan vaikuttaneita tekijöitä ja tarkoituksiperiä
- T6, T7 Muutoksen, jatkuvuuden ja syiden ymmärtäminen sekä niiden analysointi
- Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, kuten valistus, konservatismi, liberalismi, sosialismi ja nationalismi
- Millaiset ovat aatteiden merkitykset ja seuraukset?
- Millaiset ovat olleet ihmisten vaikutusmahdollisuudet omana aikanaan?

III Suomea luodaan ja rakennetaan

- T1 vahvistetaan oppilaan kiinnostusta historiasta identiteettiä rakentavana oppiaineena
- T3, T11 historiallisen tiedon tulkinta (esim. venäläistämiskaudet)
- Suomen siirtyminen Venäjän suuriruhtinaskunnan osaksi ja autonomian ajan keskeiset vaiheet
- Suomalaisen nationalismin ja kansalaistoiminnan synty ja vaikutukset
- 1900-luvun alku Suomessa

IV Imperialismi ja ensimmäisen maailmansodan aika

- T10, T11 harjaannuttaa oppilasta lähteiden käyttämiseen, vertailuun ja kriittiseen tulkitsemiseen
- T4-T7 historian ilmiöiden ymmärtäminen
- Ensimmäiseen maailmansotaan johtaneet syyt ja seuraukset.

Keskeiset sisällöt 8. vuosiluokka (Mikkelissä 2 vvh)

Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa. Sisältöalueet voidaan opiskella joko kronologisesti tai temaattisesti edeten. Kahdeksannen luokan historian sisältöalueiksi on joustavasti mahdollista valita esimerkiksi:

V Toisen maailmansodan aika ulkomailla ja Suomessa sekä siihen johtanut kehitys.

- T2, T3, T10, T11 tiedon hankkiminen ja tulkinta: harjaannuttaa oppilasta lähteiden käyttämiseen, vertailuun ja kriittiseen tulkitsemiseen
- T1 vahvistetaan oppilaan kiinnostusta historiasta identiteettiä rakentavana oppiaineena
- Totalitarismin nousu Euroopassa
- Toiseen maailmansotaan johtaneet syyt ja seuraukset
- Holokausti ja ihmisoikeuskysymykset
- Suomi toisessa maailmansodassa ja sodasta selviytyminen.

VI Kylmän sodan aika

- T12 Ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla
- T4 Vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä
- Idän ja lännen ristiriidat
- Suomi idän ja lännen välissä
- Maailman jakautuminen köyhiin ja rikkaisiin valtioihin.

VII Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen

- T1 vahvistetaan oppilaan kiinnostusta historiasta identiteettiä rakentavana oppiaineena
- T5, T6, T7 Muutoksen, jatkuvuuden ja syiden ymmärtäminen sekä niiden analysointi
- Arkielämän historiaa
- Elinkeinorakenteen muutokset ja kaupungistuminen
- Suomen kiinnittyminen länteen.

VIII Nykyisen maailmanpolitiikan juuret

- T7 Historiallisen muutoksen ja jatkuvuuden analysointi
- T8 Kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen
- T11 Harjaannuttaa oppilasta lähteiden käyttämiseen ja muodostamaan tulkintoja niiden pohjalta
- Länsimaisen kulutusyhteiskunnan ja tiedonvälityksen kehittyminen
- Kehittyneiden ja kehittyvien maiden historian syventäminen
- Uudenlaiset poliittiset jännitteet maailmassa.

Arviointi

Historian päättöarviointi annetaan Mikkelissä kahdeksannen vuosiluokan päättyessä. Noudatetaan opetussuunnitelman valtakunnallisia perusteita.

15.4.13 YHTEISKUNTAOPPI

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan.

Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudelliseksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Heitä harjaannutetaan hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa.

Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa korostetaan oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia ja -taitoja demokratiassa sekä vastuuta omaan elämään liittyvien valintojen tekemisessä. Päätöksentekoa ja vaikuttamista harjoitellaan kouluyhteisössä ja muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhteiskunnan ja yhteisöllisen elämän rakenteisiin sekä niihin liittyviin käsitteisiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan yhteiskunnan ja talouden kysymyksiä sekä vertailemaan niihin liittyviä erilaisia mielipiteitä ja toimintavaihtoehtoja erilaisten ihmisryhmien ja arvopäämäärien kannalta. Yhteiskunnallisten asioiden opiskelussa näkökulma laajenee kattamaan myös globaalit kysymykset.

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältoalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana	S1-S4	L4, L7
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4	L1, L2, L4, L7
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan	S2, S3	L2, L4, L7

suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta		
T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä	S1-S3	L3, L4, L5
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan	S1, S4	L1, L4, L7, L6
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti.	S1, S2, S3	L2, L4
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänsä kansalaisena	S1-S3	L1, L4, L7
T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti	S1, S4	L2, L4, L6, L7
T9 ohjata oppilasta laajentamaan yhteiskunnallisia näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa	S1-S4	L1, L2, L7

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista.

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Perehdytään yksilön vastuihin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoin. Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Opetuksessa perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö. Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestävän kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkö-

kulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia työtapoja. Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niin ikään tärkeää. Opetuksessa voidaan käyttää myös oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi erilaisten projektien yhteydessä. Yhteistoiminnallisten työtapojen lisäksi tutkiva oppiminen korostuu. Median tarkastelulla ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaita näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sekä tukea heidän kasvuaan erilaisten yhteisöjen aktiivisiksi jäseniksi. Oppilaiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla. Heitä harjaannutetaan etsimään, ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa, jonka merkitystä he arvioivat paitsi omasta myös yleisestä näkökulmasta. Oppiaineen käsitteellinen luonne ja esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi on yhteiskuntaopissa oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolisella palautteella oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännön arjessa yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden monimuotoiset toiminnan ja tuottamisen tavat. Arvioinnilla tuetaan yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltamista kiinnitetään huomiota siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen oppilaat oppivat rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona yhteiskuntaopin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso yhteiskuntaopin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Yhteiskuntaopissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Yhteiskuntaopin päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin koh- teet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asen- teet			
T1 ohjata oppilasta syven- tämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskun- taan ja vahvistaa oppilaan kiinnostusta yhteiskunta- oppiin tiedonalana	S1–S4		Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan poh- timaan kokemuksiaan osana itsearvi- ointia.
T2 ohjata oppilasta har- jaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yh- teiskunnallisiin ja taloudel- liisiin kysymyksiin	S1-S4		Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan poh- timaan kokemuksiaan osana itsearvi- ointia.
Yhteiskunnassa tarvittavi- en tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yh- teiskunnallinen ymmärrys			
T3 ohjata oppilasta ym- märtämään oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuk- sien yleismaailmallista merkitystä sekä syventä- mään tietojaan suomalai- sen oikeusjärjestelmän toiminnasta	S2, S3	Oikeusvaltion periaatteiden ja toiminnan hah- mottaminen	Oppilas osaa kuvailla ja selittää ihmis- oikeusperiaatteita, oikeusvaltion kes- keisiä periaatteita sekä suomalaisen oikeusjärjestelmän rakennetta ja toi- mintaa.
T4 ohjata oppilasta syven- tämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, ta- louden toimintaa ja yksi- tyistä taloudenpitoa kos- kevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitys- tä	S1–S3	Yhteiskuntaa, mediaa, taloutta ja taloudenpitoa koskevat tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvailla yhteiskunnan, talouden ja median toimintaa sekä tarkastella niihin liittyvää julkista kes- kustelua.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltami- nen			
T5 rohkaista oppilasta ke- hittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelli- seksi toimijaksi, joka hah- mottaa yrittäjyyttä ja työ- elämää, tuntee niiden tar- joamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan	S1, S4	Yrittäjyys- ja työ- elämätaidot	Oppilas osaa kuvailla työelämän ja yrittäjyyden yhteiskunnallista merki- tystä ja arvioida niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös oman tulevai- suutensa kannalta
T6 ohjata oppilasta tarkas- telemaan yhteiskunnallista	S1–S3	Eri yhteisöjen ja vähemmistöjen	Oppilas pystyy tarkastelemaan ja kes- kustelemaan erilaisista yhteisöistä ja

toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti		tarkastelu	vähemmistöistä rakentavasti ja jäsen-tyneesti.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena	S1–S3	Yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteiden hahmottaminen sekä demokraattisten pelisääntöjen ja toimintatapojen tunteminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä poliittisesta päätöksenteosta, vallankäytöstä, yhteiskunnan rakenteista ja toiminnasta sekä paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla että globaalisti sekä toimia omaa lähiyhteisöä kehittäen demokraattisten pelisääntöjen ja toimintaperiaatteiden mukaisesti.
T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti	S1, S4	Talouden perusteiden hahmottaminen	Oppilas osaa perustella säästämisen, sijoittamisen ja kuluttamisen merkityksen sekä omassa elämässään että kansantaloudessa.
T9 ohjata oppilasta laajentamaan näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojään yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa	S1–S4	Yhteiskunnallinen ajattelu, osallistumis- ja vaikuttamistaidot	Oppilas osaa ilmaista perustellun mielipiteensä tarkoituksenmukaisin keinoin, käyttää erilaisia vaikuttamistaitoja ja toimia rakentavasti osallistuvana kansalaisena lähiyhteisössä.

Mikkelin täydennys

Paikallinen painotus

Oppilas tulee tietoiseksi paikallisista yhteiskunnallisista toimijoista ja hahmottaa oman kotikaupunkinsa osaksi globaalia maailmaa:

- Tutustuu paikallisiin päätöksentekojärjestelmiin ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin
- Oppilas saa käsityksen verojärjestelmästä ja verorahojen käytöstä kotipaikkakunnallaan
- Oppilas aktivoituu seuraamaan paikallista yhteiskunnallista toimintaa ja ajankohtaisia kotiseudun asioita
- Vahvistetaan oppilaan roolia aktiivisena yhteiskunnan ja paikallisyhteisön jäsenenä.

Sisällöt:

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta

S2 Demokraattinen yhteiskunta

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

S4 Taloudellinen toiminta

Yhteiskuntaoppia opetetaan Mikkelissä 9.vuosiluokalla (3vvh). Yhteiskuntaoppia tulee lähestyä käytännönläheisesti ja oppilaan oman kokemusmaailman kautta. Yhteiskuntaoppi soveltuu integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa: kaikilla oppiaineilla on yhteiskunnallinen ulottuvuus. Paikallisesti huomioidaan erityisesti yhteistyö oppilaanohjauksen kanssa.

Koulu osallistaa oppilaitaan päätöksentekoprosesseihin esimerkiksi oppilaskunta- ja tukioppilastoinnin kautta.

9. luokan yhteiskuntaopin tavoitteet, laaja-alaiset osaamiset ja esimerkkejä tavoitetta tukevista sisällöistä

Merkitys, arvot ja asenteet

T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
 - L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
 - L4 Monilukutaito
 - L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
- S1-S4
 - Kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
 - Arvot ja asenteet yhteiskunnassa
 - Yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuudet

Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys

T3 ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojään suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
 - L4 Monilukutaito
 - L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
- S1, S2
 - Yksilö osana yhteiskuntaa
 - Ihmisoikeudet
 - Demokratia
 - Oikeusjärjestelmä

T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojään ja taitojään sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito

- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

- S1-S4
- Kansallisen ja kansainvälisen talouden toimijat
- Media

Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen

T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

- S1, S3-S4
- Työelämän pelisäännöt
- Elinkeinot
- Yritysmuodot

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

- S1-S3
- Suomen vähemmistöt
- Järjestötoiminta
- Ihmisoikeudet
- Tasa-arvo
- Yhdenvertaisuus

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänsä kansalaisena

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
 - L4 Monilukutaito
 - L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- S2-S3
 - Paikallinen päätöksenteko
 - Vallankäytön jakautuminen suomalaisessa yhteiskunnassa
 - Eduskunta
 - Vaalijärjestelmä
 - Puolueet
 - Euroopan Unioni

- Yhdistyneet Kansakunnat

T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- S1, S3-S4
- Talouden peruskäsitteet
- Oma talous
- Sijoittaminen, säästäminen, kuluttaminen
- Suomen kansantalouden periaatteet
- Kestävä kehitys

T9 ohjata oppilasta laajentamaan yhteiskunnallisia näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- S1-S3
- Yksilön oikeudet ja velvollisuudet
- Yhteiskunnallisen vaikuttamisen muodot
- Väittelyt

Arviointi

Yhteiskuntaopissa noudatetaan valtakunnallisia arviointiperusteita.

15.4.14 MUSIIKKI

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 7-9 musiikin opetus luo mahdollisuuksia musiikillisen osaamisen ja maailmankuvan laajentamiseen. Samalla opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin merkityksiä ja jäsentämään musiikkiin liittyviä tunteita ja kokemuksia. Opetuksen tehtävänä on myös kehittää oppilaiden kriittistä musiikkikulttuurien lukutaitoa ohjaamalla heitä analysoimaan ja arvioimaan, miten musiikilla viestitään ja vaikutetaan. Oppilaiden toimijuutta ja ajattelua vahvistetaan kertaamalla ja syventämällä aiemmin opittuja musiikillisia taitoja. Lisäksi oppilaat saavat tilaisuuksia oman oppimisensa suunnitteluun ja arviointiin. Heillä on mahdollisuus monipuoliseen luovaan musiikilliseen ilmaisuun ja musiikin tuottamiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa. Tätä tuetaan luomalla yhteyksiä muihin ilmaisumuotoihin. Käyttäessään tieto- ja viestintäteknologiaa oppilaat tutustuvat musiikin ja digitaalisen median tekijänoikeuksiin ja käyttömahdollisuuksiin sekä niihin liittyviin mahdollisiin eettisiin ongelmiin.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musiisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	S1-S4	L2, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	L2
T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin	S1-S4	L2
T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnal-	S1-S4	L2

liseen kokemiseen ja ilmaisuun		
T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	S1-S4	L2
T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn	S1-S4	L1, L2, L6
T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	S1-S4	L1, L2, L5
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.	S1-S4	L2, L4
T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	S1-S4	L3, L4
T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälistä työskentelyä ja teknologiaa hyödyntäen. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuk-

siaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestäväen hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, jossa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita ja sitouttavat heidät kehittämään musiikillista osaamistaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Musiikkikäsitteitä opiskellaan musiikillisin työtavoin. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Työtapoja, opetusvälineitä ja soittimistoa sekä ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut tehdään oppilaita kuullen. Ratkaisuilla luodaan musiikin oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan oppilaiden itsetuntoa, työskentelytaitoja ja oma-aloitteisuutta. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota musiikkikulttuurin ja musiikin opetuksen mahdollisten sukupuolittuneiden käytäntöjen muuttamiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa oppilas tarvitsee realistista ja samalla kannustavaa ja rohkaisevaa palautetta myös perusopetuksen 7-9 vuosiluokilla. Ohjaava palaute auttaa oppilasta hahmottamaan yhä paremmin soivaa musiikillista toteutusta, musiikillista ilmaisua ja musiikin merkityksiä. Palautetta oppilas tarvitsee erityisesti, kun hän toteuttaa luovaan tuottamiseen ja musiikkiteknologiaan liittyviä kokonaisuuksia.

Musiikin päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona musiikin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut musiikin yhteisenä opetettavan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso musiikin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Musiikissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosana-

nan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Musiikin päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Musiikin opetuksen tavoitteena on	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallisuus			
T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	S1-S4	Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä, huolehtii osuudestaan ja kannustaa toisia.
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	Äänenkäyttö ja laulaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta.
T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin	S1-S4	Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas soittaa keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.
T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemukseen ja ilmaisuun	S1-S4	Musiikkiliikunta	Oppilas osoittaa hahmottavansa musiikin perussykkeen liikkueksaan ja sovittaa liikkeilmaisuaan kuulemaansa musiikkiin.
T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteeluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	S1-S4	Ääniympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.
T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn	S1-S4	Musiikin luova tuottaminen	Oppilas osaa käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäessään ja toteuttaessaan uusia musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä

telyyn			nenä.
T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	S1-S4	Musiikkiteknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa	S1-S4	Kulttuurinen osaaminen	Oppilas osaa jäsentää musiikin käyttötapoja ja ilmenemismuotoja ja kertoa havainnoistaan.
T9 rohkaista ja ohjata oppilasta käyttämään musiikin merkintätapoja, käsitteitä ja terminologiaa musiikillisessa toiminnassa	S1-S4	Musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö	Oppilas käyttää musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä termejä musiikillisessa toiminnassa.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	S1-S4	Musiikin hyvinvointivaikutusten tunnistaminen	Oppilaan kanssa keskustellaan musiikin vaikutuksista hyvinvointiin ja tunteisiin, mutta tavoitetta ei oteta huomioon päätösarvosanan muodostamisessa.
T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuuloaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia musisointitilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin	S1-S4	Oppimisen taidot	Oppilas asettaa ohjatuna musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita sekä arvioi edistymistään suhteessa niihin.

Mikkelin täydennys

Kaikkien tavoitteiden tulee toteutua kaikilla vuosiluokilla.

	7. luokka	8. luokka
Laulaminen	- oman äänen huolto ja äänenmurroksen huomioon ottaminen - yksi- ja moniäänistä lauluohjelmistoa monipuolisesti	- yksi- ja moniäänistä lauluohjelmistoa monipuolisesti
Soittaminen	YHTYESOITTO/BÄNDISOITTO - aiemmin opittujen taitojen syventämistä - suomalaista kansanmusiikkia - pop/rock -musiikkia - afro-amerikkalaista musiikkia; blues - mikserin käyttö	YHTYESOITTO/BÄNDISOITTO - aiemmin opittujen taitojen syventämistä - pop/rock -musiikkia eri vuosikymmeniltä - maailman musiikkia, esim. latinalais-amerikkalainen musiikki
Kuuntelu	- ääninäytteitä laulajien äänialoista sekä erilaisista kuorokokoonpanoista - suomalaista kansanmusiikkia - pop/rock-musiikkia - afro-amerikkalaista musiikkia; blues - monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia, ajankohtaiset ilmiöt huomioiden	- pop/rock -musiikkia eri vuosikymmeniltä - maailman musiikkia, esim. latinalais-amerikkalainen musiikki - jazz -musiikkia - monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia, ajankohtaiset ilmiöt huomioiden
Musiikkitieto	- aiemmin opittujen asioiden kertausta, syventämistä ja soveltamista käytäntöön - laulajien äänialat - kuorotyyppit - ääni fyysisenä ilmiönä - kuulonhuoltoa	- aiemmin opittujen asioiden kertausta, syventämistä ja soveltamista käytäntöön - pop/rock-musiikin vaihteita - jazz -musiikin vaihteita

15.4.15 KUVATAIDE

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moniaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaita ohjataan syventämään omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin sekä asettamaan määrätietoisia tavoitteita toiminnalleen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kuvallisen tuottamisen taitoja sekä kannustetaan häntä toimimaan erilaisissa visuaalisissa ympäristöissä. Oppilaita harjaannutetaan tutkimaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä sekä käyttämään niitä osallistumisen ja vaikuttamisen muotoina. Opetuksessa kehitetään yhdessä toimimisen taitoja sekä rakennetaan yhteyksiä ajankohtaisiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin toimintatapoihin ja ilmiöihin. Opetus harjaannuttaa hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä luovasti, kriittisesti ja vastuullisesti. Oppilaille tarjotaan riittäviä edellytyksiä perusopetuksen jälkeisille opinnoille sekä huomioidaan työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia yleisiä valmiuksia.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5

Kuvallinen tuottaminen		
T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 ohjata oppilasta tutkimaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurin moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

Mikkelin täydennys

Kuvataideopetuksessa vuosiluokilla 7-9 ohjataan oppilaita soveltamaan monipuolisesti erilaisia kuvantuottamisen ja -tarkastelun tapoja. Esimerkiksi piirtämisen, maalaamisen, sekatekniikoiden, keramiikan, rakentelun ja muun kolmiulotteisen työstimisen menetelmiä. Erilaisten painomenetelmien, kuvankäsittelyn, valo- ja videokuvauksen sekä muiden digitaalisten menetelmien käyttöä. Sommittelukeinoja, värioppia ja tilankuvaamisen keinoja.

Työskentelyssä kunnioitetaan tekijänoikeuksia ja vältetään valmiin mallin toistamista tai suoraa kopiointia. Oppilaita kannustetaan omien ideoiden ja luovien ratkaisujen

tuottamiseen ja toteuttamiseen. Arvostetaan persoonallisia näkemyksiä.

Opetuksessa varataan riittävästi aikaa kuvista ja työskentelystä keskustelemiseen ja taidepuheeseen.

Opetuksessa voidaan hyödyntää esim. paikallista kulttuuriperintöohjelmaa, kulttuuripolkua ja kirjastopolkua.

Vuosiluokilla 7-9 tutustutaan mahdollisimman monipuolisesti visuaalisen alan ammatteihin, esim. kuvataiteilija, taidehistorioitsija, arkeologi, muotoilija; keraamikko, lasitaiteilija, tekstiili- ja vaatesuunnittelija, kalustesuunnittelija, sisustusarkkitehti, arkkitehti, konservaattori, lavastaja, graafinen suunnittelija, media-alan ammattilainen, valokuvaaja, elokuva-alan ammattilainen ja kuvataideopettaja.

Yläkoulun aikana käydään mahdollisuuksien mukaan vähintään kerran taidenäyttelyssä.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

Mikkelin täydennys

7.-8. lk Työskentely lähtee oppilaiden kokemusmaailmasta. Työskentelyn lähtökohtana voi olla ilmiö tai asia, joka nousee esiin esimerkiksi elämän eri osa-alueista, yhteiskunnallisista tapahtumista, muista oppiaineista, tunteista, ihmisyydestä yleensä jne. Opetuksen aiheiksi voidaan valita oppilaille läheisiä asioita esimerkiksi pelit, sarjakuvat, animaatiot, elokuvat, fanitaide, kirjat, tuotemerkit jne. Oppilaiden omien kuvakulttuurien yhteydessä pohditaan visuaalisen viestinnän, medialukutaitojen, sosiaalisen median ja verkkoympäristöjen ilmiöitä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisista ympäristöistä ja medioista koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtö-

kohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiiriin että globaalin maailman näkökulmista.

Mikkelin täydennys

7.lk Pohditaan ympäristöä estetiikan, taiteen ja kestävän kehityksen näkökulmasta.

8.lk Tutustutaan suomalaisiin rakennustyyliin ja paikalliseen arkkitehtuuriin. Tutustutaan suomalaiseen ja paikalliseen muotoiluun sekä designiin.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsitteisiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Mikkelin täydennys

7.lk Tutustutaan Suomen kultakaudenajan taiteeseen. Tutustutaan nykytaiteeseen.

8.lk Syvennetään tietoa taidehistoriasta, kuvan tulkinnasta ja kuvan lukemisesta.

Mikkelissä 7. vuosiluokalla painotettavia tavoitteita ovat:

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä.

T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.

T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan.

T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista.

T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla.

Mikkelissä 8. vuosiluokalla painotettavia tavoitteita ovat:

T1 Kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään.

T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.

T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista.

T9 Innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan.

T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 7-9 tuetaan tutkivaa ja ilmiökeskeistä työskentelyä taiteen traditioita ja aikalaistaiteen toimintatapoja hyödyntämällä. Opetuksessa luodaan mahdollisuuksia verkko- ja mediaympäristöjen monipuoliselle käytölle, taiteidenvälisille ja koulun ulkopuolisille projekteille sekä globaalien kysymysten käsittelylle.

Mikkelin täydennys

Oppilaita kannustetaan omien ajatusten esille tuomiseen, suunnitteluun ja toteuttamiseen. Opettaja ohjaa ja innostaa oppilaita olemaan rohkeita, ennakkoluulottomia ja uskomaan omiin ideoihinsa.

Pyritään välttämään valmiiden mallien käyttämistä oppimisen lähtökohtana. Oppilaat tuntevat tekijänoikeuksia esim. oppilas on tietoinen, ettei hän voi kopioida kenenkään työtä ja esitellä tai julkaista sitä omanaan.

Ohjaus, tuki ja eriyttäminen kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia. Vuosiluokilla 7-9 tavoitteena on vahvistaa oppilaan osaamista kuvataiteessa perusopetuksen jälkeisiin opintoihin valmistavasta näkökulmasta.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltäviin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kuvataiteen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Kuvataiteessa oppilaan osaaminen kehittyy kaikissa opetuksen tavoitteissa kuvatuilla taideoppimisen ulottuvuuksilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kuvataiteen päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä	S1, S2, S3	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia havaintovälineitä ympäristön ja sen kuvien tarkastelussa.
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajattelun vaikutusten pohtiminen	Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista.
T3 innostaa oppilasta ilmaistamaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.
Kuvallinen tuottaminen			
T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun taitojen syventäminen	Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvallisen tuottamisen materiaaleja, tekniikoita ja keinoja kuvailmaisussaan.
T5 ohjata oppilasta tutkimaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä	S1, S2, S3	Tutkivan lähestymistavan käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisesti tai ryhmässä työskennellessään.
T6 rohkaista oppilasta ilmaistamaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvallisen tuottamisen avulla vaikuttaminen	Oppilas pyrkii vaikuttamaan ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kuvallisin keinoin.
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä	S1, S2, S3	Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista	S1, S2, S3	Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkasteleminen	Oppilas osallistuu tulkinnoillaan keskusteluun taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksestä.
T9 innostaa oppilasta sovel-	S1, S2, S3	Kulttuuristen ku-	Oppilas osaa soveltaa joitakin kult-

tamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan		vailmaisun tapojen soveltaminen	tuurisesti erilaisia kuvailmaisun tapoja.
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	S1, S2, S3	Näkemyksen esittäminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	S1, S2, S3	Kuvallinen ilmaiseminen ja vaikuttaminen	Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävä kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia.

15.4.16 KÄSITYÖ

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisen teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestävälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen ja eri ryhmien kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 7-9 käsityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ja ongelmanratkaisua sekä käsityön tekemiseen, ilmaisuun ja suunnitteluun liittyvien tietojen ja taitojen osaamista. Käsityön opiskelu pohjautuu rakennetun ympäristön ja monimateriaallisen maailman havainnointiin, tutkimiseen ja tiedon soveltamiseen. Tekemisen taitoja syvennettäessä tunnistetaan myös erilaisia teknologisia toimintaperiaatteita ja niihin liittyviä käytännön ongelmia. Käsityön kasvatustehtävänä on tukea oppilaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi	S2-S5	L2,L3
T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan	S1-S5	L1
T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita	S1-S5	L4, L6

T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan	S1-S5	L2, L4
T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa	S6	L3, L6
T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa	S1-S5	L5
T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, käden taitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä	S7	L6
T8 ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävästä elämäntapaa	S8	L1, L4, L7

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisältöjen toteuttaminen antaa oppilaalle monipuolisen kokemuksen käsityön alueista ja mahdollisuuden useiden käsityötaitojen omaksumiseen. Sisältöalueista muodostetaan yhtenäisiä oppimistehäviä, joissa useat sisällöt limittyvät yhtäaikaaisesti toisiinsa.

S1 Innovointi: Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu: Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu: Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

S4 Dokumentointi ja arviointi: Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Työturvallisuus: Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen: Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen: Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävä kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuoliset laitteet, koneet, työvälineet ja ympäristöt mahdollistavat monimateriaalisen käsityön oppimisen ja vastuullisen työskentelyasenteen omaksumisen. Arkielämää, luontoa, rakennettua ja esineympäristöä havainnoidaan ja hyödynnetään käsityön suunnittelussa ja valmistuksessa. Käsityössä hyödynnetään mobiililaitteita ja harjaannutaan kolmiulotteisten piirrosten ja mallien tekemiseen. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja. Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja eri tahojen kanssa oppiaineiden rajoja ylittäen. Käsityöhön tutustutaan museo- ja näyttely- ja yritysvierailuilla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen/tuen järjestämisessä on huomioida pedagogisesti erilaiset työ- ja vuorovaikutustavat, joilla tuetaan oppilaiden käsityötaitojen oppimista, suunnittelua ja yhteisöllistä työskentelyä. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työtavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin sekä opiskelun aikana tehtyyn jatkuvaan arviointiin ja dokumentointiin. Huolehditaan siitä, että oppilaat tietävät arvioinnin perusteet. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Oppilaat saavat monipuolista palautetta edistymisestään ja osaamisestaan. Arvioinnilla tuetaan laaja-alaisen käsityötaidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia mahdollisuuksia osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehityksessä olevien taitojensa hallitsemiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimis-

taan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Palautteen anto on vuorovaikutteista, jolloin myös opettaja saa palautetta käyttämistään menetelmistä tai työtavoista.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut käsityön oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso käsityön valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy koko opiskelun ajan. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Numeroarvosana laaditaan yhdessä käsityön opetukseen osallistuneiden opettajien kesken.

Käsityön päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Käsityön opetuksen tavoitteena on	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi	S2-S5	Työskentely ja tuottaminen	Oppilas suunnittelee työskentelyään, osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.
T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan	S1-S5	Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen	Oppilas osaa asettaa työskentelylleen tavoitteita sekä työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja arvioi realistisesti oppimistaan käsityöprosessin aikana.
T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja-tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita	S1-S5	Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät	Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä tekniikoita ja työstömenetelmiä ja osaa käyttää niitä valmistaessaan suunnittelemaansa tuotteita/teoksia.
T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisu-	S1-S5	Visuaalinen materiaallinen ja teknologinen ilmaisu	Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaan perusten ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.

aan			
T5 ohjata oppilasta ha- vainnoimaan, ennakoi- maan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimi- maan turvallisesti käsi- työprosessissa	S6	Turvallinen työskentely	Oppilas osaa arvioida työ- skentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimia turvallisesti käsityö- prosessissa.
T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsi- työn suunnittelussa, valmistuksessa ja do- kumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakami- sessa	S1-S5	Tieto- ja viestintäteknologi- set taidot Yhteisöllinen työskentely	Oppilas osaa käyttää itsenäi- sesti ja yhdessä toisten kans- sa suunnittelussa ja valmis- tamisessa sekä oman tai yhteisen käsityö-prosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintä-teknologiaa.
T7 ohjata oppilasta tun- temaan käsityön, kä- dentaitojen ja teknolo- gisen kehityksen merki- tys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittä- jyydessä ja muussa työ- elämässä	S7	Kädentaitojen ja käsityön merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskun- nassa	Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön-mer- kitystä arjessa, yhteiskun- nassa ja työelämässä.
T8 ohjata oppilaita ta- loudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityö- prosessiin liittyviä valin- toja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa	S8	Valintojen tekeminen ja nii- den perustelut	Oppilas osaa perustella käsi- työn merkityksen kestäväälle elämäntavalle ja tehdä sen mukaisia valintoja työskente- lyssään.

Mikkelin täydennys

Mikkelissä 7. luokalla opiskellaan yhteistä käsityötä 3vvh.

Vuosiluokalla 7 oppilas valitsee puu-, metalli-, kangas-, lanka- ja muista tekniikoista itseään kiinnos-
tavat ja syventää omaa osaamistaan näissä tekniikoissa. Käsityön opinnoissa oppilas yhdistää tekni-
sen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Vuosiluokilla 7-9 on mahdollista valita käsityötä valinnaisaineena koulun valinnaisainetarjonnan mu-
kaan. Valinnaisessa käsityössä syvennetään aiempia tavoitteita ja sisältöjä käsityön eri osa-alueilla.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältö- alueet	Laaja-alainen osaami- nen, johon tavoite liittyy	Mikkelin täydennys

T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi	S1 innovointi S2 muotoilu S3 kokeilu S4dokumentointi ja analysointi S5 tekeminen	L2 kulttuurinen osaa- minen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 itsestä huolehtimi- nen ja arjen taidot	
T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan	S1 innovointi S2 muotoilu S3 kokeilu S4dokumentointi ja analysointi S5 tekeminen	L1 ajattelu ja oppi- maan oppiminen	
T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita	S1 innovointi S2 muotoilu S3 kokeilu S4dokumentointi ja analysointi S5 tekeminen	L4 monilukutaito L6 työelämätaidot ja yrittäjyys	
T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan	S1 innovointi S2 muotoilu S3 kokeilu S4dokumentointi ja analysointi S5 tekeminen	L2 kulttuurinen osaa- minen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 monilukutaito	
T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa	S6 työturvallisuus	L3 itsestä huolehtimi- nen ja arjen taidot L6 työelämätaidot ja yrittäjyys	7. luokka oppilas tuntee käsityöluokan työturvallisuusohjeet ja vaarallisten työstökoneiden yleiset toimintaperiaatteet ja turvallisuusohjeet
T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa	S1 innovointi S2 muotoilu S3 kokeilu S4 dokumentointi ja analysointi S5 tekeminen	L5 tieto- ja viestintä- teknologinen osaami- nen	7. luokka tietokoneavusteinen suunnittelu ja dokumentointi
T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, käden- taitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä	S7yrittäjämäinen oppiminen	L6 työelämätaidot ja yrittäjyys	

T8 ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävä elämäntapaa	S8tiedostaminen ja osallistaminen	L1 ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 monilukutaito L7 osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	

Käytännön toteutus, 7. luokka

osa-alue	7. luokka 3vvh
puun työstäminen:	puuntyöstökoneiden käyttö: vannesaha, oiko-, tasohöylä, pyörösaha, alajyrsin
metallin työstäminen:	metallintyöstökoneiden käyttö: hitsaukset, kovajuotos, penkkihiomakone, kulmahiomakone, kaarisakset, putkien ja levyjen taivutukset, spray/ruisku -maalaus
kankaan työstäminen: kaavointus, ompelu, värjääminen	kaavojen käyttö, vaateompelu
lankatyöt: virkkaaminen, neulominen, kudonta, käsinompelu	neulomis- ja virkkaustaitojen syventäminen, kirjonta
muut: kuidut, kierrätysmateriaalit, elektroniikka	huovutus, komponenttien toiminta
arjen taidot	remontointi, huonekalujen kasaaminen, vaatehuolto
teknologia	tietokoneohjattu konetyöskentely, suunnittelu ja dokumentointi, kirjalliset työt

15.4.17 LIIKUNTA

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurien moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjontaan mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Mikkelin täydennys

Liikunnassa voidaan toimia aktiivisesti yhteistyössä urheiluseurojen ja muiden organisaatioiden kanssa monipuolisen liikunnanopetuksen mahdollistamiseksi. Ymmärretään liikunnan laajuus ja merkitys osana arkielämää ja toimintakykyä. Pyritään hyödyntämään liikuntateknologiaa monipuolisesti mahdollisuuksien mukaan. Hyödynnetään liikuntaa yhteistyössä osana laaja-alaisempia oppimiskokonaisuuksia.

Liikunnan opetuksessa korostuu oppilaan kyky olla aktiivinen oppija osana hyvin toimivaa ryhmää. Painotetaan liikunnallista elämänasennetta ja positiivista suhtautumista itseensä liikkujana. Oppilas ymmärtää että liikuntataidot eivät ole sidoksissa tiettyyn lajiin vaan ne ovat sovellettavissa moniin eri lajeihin ja tilanteisiin. Lisäksi pyritään hyödyntämään luontoa ja lähialueiden mahdollisuuksia liikunnan opetuksessa.

”Liikutaan yhdessä minäkäsitystä ja osallisuutta vahvistaen, taitoja soveltaen.”

Vuosiluokilla 7-9 pääpaino on monipuolisessa perustaitojen soveltamisessa ja fyysisten ominaisuuksien harjoittamisen opiskelussa eri liikuntamuotojen ja -lajien avulla. Erityisen tärkeää on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkäsitystä ja oman muuttuvan kehon hyväksymistä. Opetus tukee oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen, osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävään omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun sekä ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1	L3
T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1	L3
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta	S1	L3
T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä	S1	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	S2	L2, L3, L6, L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2	L2, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	S3	L1, L2, L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä	S3	L1, L2
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille	S3	L3
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	S3	L1, L3

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytai-

toja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

S3 Psyykinen toimintakyky: Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvu- ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäytäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa kiinnite-

tään erityistä huomiota toimintakyvyn tukemiseen ja mieluisan liikuntaharrastuksen ylläpitämiseen tai löytämiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjauksella palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet.

Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä siten, että oppilailla on mahdollisuus osoittaa parasta osaamistaan. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut liikunnan oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso liikunnan valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen liikunnassa kehittyy kumulatiivisesti. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Liikunnan päätösarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1	Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.
T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittä-	S1	Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumis-	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistai-

mään tasapaino- ja liik- kumistaitojaan, jotta op- pilas osaa käyttää, yhdis- tää ja soveltaa niitä moni- puolisesti erilaisissa op- pimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri lii- kuntamuodoissa		taidot), eri liikunta- muodoissa	toja useimmissa opetetuissa lii- kuntamuodoissa.
T4 ohjata oppilasta har- joittelun avulla kehittä- mään välineenkäsittely- taitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuoli- sesti erilaisissa oppi- misympäristöissä, eri väli- neillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1	Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikunta- muodoissa.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittä- mään fyysisiä ominai- suuksiaan: voimaa, nope- utta, kestävyyttä ja liikku- vuutta	S1	Fyysisten ominaisuuksi- en arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä omi- naisuuksiaan ja sen pohjalta har- joittaa voimaa, nopeutta, liikku- vuutta ja kestävyyttä.
T6 vahvistaa uima- ja ve- sipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelas- taa vedestä	S1	Uima- ja vesipelastus- taidot	Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.
T7 ohjata oppilasta turval- liseen ja asialliseen toi- mintaan	S1	Toiminta liikuntatun- neilla	Oppilas toimii turvallisesti ja asial- lisesti liikuntatunneilla.
Sosiaalinen toimintakyky			
T8 ohjata oppilasta työs- kentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneil- maisuaan liikuntatilan- teissa toiset huomioon ottaen	S2	Vuorovaikutus- ja työs- kentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntati- lanteissa yhteisesti sovitulla taval- la.
T9 ohjata oppilasta toi- mimaan reilun pelin peri- aatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppi- mistilanteista	S2	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilan- teista.
Psyykinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omas- ta toiminnasta ja vahvis- taa oppilaan itsenäisen	S3	Työskentelytaidot	Oppilas osaa pääsääntöisesti työs- kennellä vastuullisesti ja itsenäi- sesti.

työskentelyn taitoja			
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Mikkelin täydennys

7.lk

Keskitytään motoriikan perustaitojen vahvistamiseen ja soveltamiseen monipuolisesti erilaisissa ympäristöissä. Oppilas osaa vahvistaa omia hyviä piirteitään ja kehittää heikkoja ominaisuuksiaan liikunnan kautta. Minäkuva kehittyy.

Oppilas osallistuu omalla toiminnallaan hyvän ilmapiirin luomiseen ryhmässä. Oppilas kehittää autonomiaansa ottamalla vastuuta omasta toiminnastaan. Harjoitellaan asettamaan tavoitteita ja arvioimaan toimintaa.

8.lk

Oppilas oppii löytämään omat liikunnalliset kiinnostuksen kohteensa ja vahvistamaan niitä. Oppilas motivoituu kehittämään heikkouksiaan ja rohkaistuu kokeilemaan erilaisia tehtäviä. Oppilas ymmärtää liikunnan pitkäjänteisyyden tärkeyden. Hän osaa asettaa tavoitteita ja suunnitella toimintaansa. Oppilas oppii ottamaan vastuuta ryhmän toiminnasta, ja edistää siinä omalla toiminnallaan hyvän ilmapiirin syntymistä.

Move! mittausten toteuttaminen

9.lk

Oppilas oppii tuntemaan itsensä liikkujana ja motivoituu käyttämään liikuntataitojaan oman hyvinvointinsa parantamiseksi. Oppilas löytää liikuntamyönteisen elämäntavan positiivisten kokemusten ja sosiaalisuuden kautta.

Vuosiluokilla 7.-9. painottuvat Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7) sekä Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) .

Arviointi 7.-9. vuosiluokilla:

Miten oppilas soveltaa perusmotorisia erilaisissa ympäristöissä? Miten oppilas käyttää työskentelytaitojaan itsenäisesti tai osana ryhmää?

15.4.18 KOTITALOUS

Oppiaineen tehtävä

Kotitalouden opetuksen tehtävänä on kehittää kodin arjen hallinnan sekä kestävän ja hyvinvointia edistävän elämäntavan edellyttämiä tietoja, taitoja, asenteita ja toiminta- valmiuksia. Opetuksessa edistetään kädentaitoja ja luovuutta sekä kykyä tehdä valintoja ja toimia kodin arjessa kestävästi. Opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden kotitaloudelliselle osaamiselle, mikä merkitsee taitoa toimia eri ympäristöissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Opetuksella tuetaan oppilaiden kasvua kodin arjen perusedellytysten ylläpitämisestä huolehtiviksi kuluttajiksi. Kotitalousopetuksessa kehitetään kanssaihmisistä huoltapitäviksi lähimmäisiksi ja kasvetaan perheen, kodin ja yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi.

Opetus antaa valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhdessä elämiseen. Kotitalousopetuksessa luodaan perusta kestäväan asumiseen, ruokaosaamiseen ja kuluttajuuteen. Oppilaat saavat käsityksen kodin teknologisoituvasta arjesta, kustannustietoisesta toiminnasta sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisestä kotitalouden toiminnassa.

Kotitalouden keskeisten sisältöjen ja oppimistehtävien avulla kehitetään oppilaiden suunnittelu-, organisointi-, työskentely- ja voimavarojen hallinnan taitoja. Kotitalouden tehtävänä on vahvistaa valmiuksia pitkäjänteiseen työskentelyyn, yhdessä toimimiseen ja kriittiseen tiedonhallintaan. Erityistä huomiota kiinnitetään jokaisen oppilaan yhdenvertaiseen ja tasapuoliseen osallisuuteen oppimistilanteissa. Oppiaine kasvattaa toiminnallisuuteen ja yritteliäisyyteen sekä vastuullisuuteen ja taloudellisuuteen.

Oppiaine soveltaa toiminnaksi eri alojen tietoa, ja yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa monipuolistaa oppimiskokemuksia. Eheyttävä opetus tukee erilaisten kodin arkeen liittyvien käsitteiden, asioiden tai ilmiöiden keskinäisten yhteyksien ja syyseuraussuhteiden ymmärtämistä syventäen oppimista. Kotitalouden opetus kattaa laaja-alaisen osaamisen kaikki osa-alueet.

Kotitalousopetus rakennetaan suunnitelmalliseksi oppimista tukeväksi jatkumoksi, jolloin tiedot ja taidot syvenevät vaiheittain kokonaisuuksiksi. Oppilaiden itsenäisyys ja vastuu kasvavat vähitellen, ja opetus ohjaa ongelmanratkaisuun, tiedon ja taidon soveltamiseen ja luovuuteen. Opittua sovelletaan ja syvennetään omassa kodissa ja lähipiirissä kotitehtävien avulla.

Kotitalousopetusta voidaan opetuksen järjestäjän niin päättäessä antaa jo alemmilla vuosiluokilla. Tällöin noudatetaan kotitalouden oppimäärän opetussuunnitelman perusteita oppilaiden iän huomioon ottaen. Opetuksen tavoitteet, keskeiset sisältöalu-

eet ja toteutus määritellään paikallisessa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman perusteita soveltaen.

Mikkelin täydennys

Mikkelissä kaikille yhteinen kotitalouden oppimäärä (3vvh) on seitsemännellä luokalla. Kotitaloutta voidaan opettaa myös koulukohtaisesti vuosiluokilla 1.-6. taide- ja taitoaineiden valinnaisena tai valinnaisena aineena, oppilaiden ikä huomioiden. Vuosiluokilla 7.-9. kotitaloutta voidaan opettaa koulukohtaisesti valinnaisaineena ja vuosiluokilla 8.-9. taide- ja taitoaineiden valinnaisena. Koulukoh-
taiset suunnitelmat löytyvät kohdasta **Koulujen omat suunnitelmat.**

Kotitalousopetus voidaan rakentaa suunnitelmalliseksi jatkumoksi esiopetuksesta peruskoulun päät-
töluokalle asti niin, että vuosiluokilla 1-2 tutustutaan omaan elämänpiiriin kodissa ja koulussa, vuosi-
luokilla 3-6 harjaannutetaan itsenäistä toimintaa erilaisissa kotiin liittyvissä tehtävissä. 7. vuosilu-
kalla keskitytään arjenhallinnan perustaitoihin ja vuosiluokilla 8-9 sovelletaan, syvenetään ja laajen-
netaan aiemmin opittua.

Kotitalouden opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7

opetuksen tavoitteet	tavoitteisiin liittyvät si- sältöalueet	keskeistä Mikkelissä	laaja- alainen osaaminen
Käytännön toimintataidot			
T1 ohjata oppilasta suun- nittelemaan, organisoi- maan ja arvioimaan työtä ja toimintaa	S1, S2, S3	• ateriasuunnittelu	L3
T2 ohjata oppilasta har- joittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kan- nustaa luovuuteen ja es- tetiikan huomioimiseen	S1, S2	• tavallisimmat työme- netelmät ruoanvalmis- tuksessa, leivonnassa, puhtaanapidossa ja tekstiilihuollossa • kodinkoneiden ja lait- teiden käyttö • ruokaturvallisuus (työskentely) • taloudellisuus • asumisen ja kotita-	L2, L3

		louden palveluja	
T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa	S1, S2, S3	• ateriasuunnittelu. • ravitsemus-suositukset (ruoka- ja ravintoaineryhmät ja niiden ominaisuudet) • ruokaketju • pakkausmerkinnät • eettisyys • taloudellisuus • kierrätys • asumisen ja kotitalouden palveluja • kotitalouksien rahan käyttö • media ja TVT	L3, L4, L5, L7
T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestys oppimistehtävien aikana	S1, S2	• ateriasuunnittelu • taloudellisuus	L1, L3, L6
T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin	S1, S2, S3	• ateriasuunnittelu • ruokaketju • ruokaturvallisuus (ergonomia, hygieniä) • ruokahävikki • taloudellisuus	L3, L5, L7

Yhteistyö- vuorovaikutus- taidot			
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua sekä rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa	S1, S2, S3	• ateriasuunnittelu • hyvät tavat	L1, L2, L6, L7
T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä	S1, S2, S3	• ruokalutilanteet • ruoka- ja tapakulttuuri: paikallisuus • tasapuolinen voimavarojen käyttö: vastuunotto kotitaloudessa, yhdessä eläminen, voimavarojen jakaminen	L2, L3
T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä	S1, S2	• ateriasuunnittelu • ruokailutilanteet • taloudellisuus (ajankäytön suunnittelu ja hallinta, työn etenemisen suunnittelu ja hallinta) • hyvät tavat • tasapuolinen voimavarojen käyttö: vastuunotto kotitaloudessa, yhdessä eläminen, voimavarojen jakaminen	L3, L6, L7
T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovai-	S1, S2, S3	• ateriasuunnittelu	L2, L6, L7

kutustilanteissa sekä poh- timaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yh- teisön toiminnassa		• ruokailutilanteet • ruoka- ja tapakulttuu- ri	
Tiedonhallintataidot			
T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioi- maan kotitalouteen liitty- vää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perusta- na	S1, S2, S3	• ateriasuunnittelu • ravitsemussuosituks^{et} (ruoka- ja ravinto- aineryhmät ja niiden ominaisuudet) • eettisyys • media ja TVT	L1, L4
T11 harjaannuttaa oppi- lasta lukemaan, tulkitse- maan ja arvioimaan toi- mintaohjeita sekä merk- kejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä	S1, S2, S3	• tavallisimmat työme- netelmät ruoanvalmis- tuksessa, leivonnassa, puhtaanapidossa ja tekstiilihuollossa • kodinkoneiden ja – laitteiden käyttö • eettisyys • hoito- ohjemerkit, pakkausmerkit ja nii- den tulkinta	L4
T12 ohjata oppilasta on- gelmanratkaisuun ja luo- vuuteen erilaisissa tilan- teissa ja ympäristöissä	S1, S2, S3	• tavallisimmat työme- netelmät ruoanvalmis- tuksessa, leivonnassa, puhtaanapidossa ja tekstiilihuollossa • kodinkoneiden ja – laitteiden käyttö • ateriasuunnittelu • ruoka-aineryhmät	L1

		• asumisen ja kotitalouden palveluja	
T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja.	S1, S2, S3	• ateriasuunnittelu • eettisyys • kierrätys • kustannustietoisuus • kuluttajakasvatus • kotitalouksien rahan käyttö	L1, L7

Kotitalouden keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

Sisältöjen valinnoissa otetaan huomioon monipuolinen kotitaloudellisen osaamisen ja ajattelun kehittyminen sekä kestävään tulevaisuuteen tähtäävä toiminta. Paikallisia, alueellisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita hyödynnetään, ja niitä sovelletaan oppimistehtävien suunnittelussa. Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät oppimistehtävät vaihtelevat oppilaiden, oppimisen paikallisten olosuhteiden ja koulun omien painotusten mukaisesti.

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlia.

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa: Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaannuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävät tunnistamaan kotitalouksien rahan käyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.

Kotitalouden keskeiset sisältöalueet Mikkeliissä on avattu tavoitetaulukkuun.

Kotitalouden oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä oppimisympäristön valinnassa on, että se mahdollistaa seuraavat tekijät: vuorovaikutteinen toiminta, yhteisöllinen tiedon rakentaminen ja osaamisen jakaminen, tutkiva ja soveltava opiskelu sekä työskentelyn arviointi. Työn arvostaminen ja loppuun saattaminen, pitkäjänteinen tapa tehdä työtä, kunnioittava ja kiireetön ilmapiiri sekä mahdollisuus oppia myös epäonnistumisista ovat osa turvallisuutta. Opetuksessa hyödynnetään niin luokkayhteisöä, koulutiloja ja kouluympäristöä kuin digitaalisia ympäristöjä ja yhteistyöverkostoja. Oppimistehtävät vahvistavat oppilaiden näkemystä arjen rakentumisesta ja monimuotoisuudesta sekä harjaannuttavat soveltamaan koulussa opiskeltuja asioita omaan perhevaiheeseen. Työtapojen ja menetelmien valinnassa on keskeistä tiedon ja taidon kietoutuminen yhteen ja soveltaminen käytäntöön.

Mikkelin täydennys

Kotitalouden opetuksen tuominen luokkatilan ulkopuolelle tukee oppilaan monipuolisten taitojen kehittymistä, vuorovaikutteisuuden lisääntymistä sekä arjen hallinnan taitojen oppimista autenttisisa ympäristöissä. Luokkatilojen lisäksi oppimisympäristöinä voidaan käyttää koko koulun tiloja, digitaalisia ympäristöjä, yhteistyöverkostoja ja koulun lähiympäristöä. Koulun ulkopuolisten oppimisympäristöjen valinnassa hyödynnetään Mikkelin ja sen lähiympäristön tarjoamia mahdollisuuksia monipuolisesti ottaen huomioon kaikki oppiaineen keskeiset sisältöalueet. Oppimisympäristönä toimii myös oppilaan oma koti, jossa oppimistehtäviä voidaan harjoitella aidossa tilanteissa kodin ja koulun yhteistyötä tukevalla tavalla. Digitaalista oppimisympäristöä voidaan käyttää monipuolisesti mm. oppimisen jakamisen, tutkivan opiskelun, suunnittelun, arvioinnin ja esittämisen apuvälineenä.

Työtapojen valinnassa korostuu kädentaitojen harjoittelu. Kotitehtävät kotitalouden työtapana ovat osa oppimisprosessia. Kotitehtävät tulee laatia riittävän väljiksi jättäen tilaa soveltamiseen ja erilaisiin vaihtoehtoihin.

Ajankohtaiset ja paikalliset Mikkelin seudun asiat sekä tapahtumat ovat läsnä kotitalouden arjessa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kotitaloudessa vuosiluokalla 7

Kotitalouden oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on työskentelyn kehittyminen vuorovaikutteiseksi, pitkäjänteiseksi ja tietoperustaiseksi. Oppimistilanteen ja tietoympäristön selkeä rakenne sekä vaikeustason mielekkyys korostuvat opetuksen suunnittelussa. Eriyttämisen lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistason mukaiset arkipäivän rakentumiseen liittyvät oppimistilanteet ja joustavat opetusjärjestelyt.

Käytännön toimintataitojen tukemisen suunnittelussa korostuu arkipäivän ilmiöiden ja kotitalouden oppimistilanteiden kietoutuminen toisiinsa. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa keskitytään sosiaalisten tilanteiden harjoitteluun. Tiedonhallintataitojen kehittymistä tuetaan käyttämällä yksinkertaisia ja selkeitä ohjeita ja kuvia. Oppitunnin siirtymävaiheiden tunnistaminen edellyttää ohjausta ja tukea ajanhallinnassa ja oppimistehtävän jäsentelyssä. Kotitalous oppiaineena antaa mahdollisuuden soveltaa koulussa opittuja ja harjoiteltuja asioita oppilaiden omassa arjessa.

Ohjauksella tuetaan oppilaiden kiinnostusta syventää ja laajentaa kotitalouden oppimista sekä luodaan valmiuksia siirtyä perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen ja sen kautta kotitaloudellista asiantuntijuutta edellyttävään työelämään.

Oppilaan oppimisen arviointi kotitaloudessa vuosiluokalla 7

Kotitaloudessa oppimisen arviointi on monimuotoista, ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat palautetta taidostaan toimia eri asiayhteyksissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Ajattelua tuetaan ohjaamalla oppilaita pohtimaan tapaansa hahmottaa ja käsitellä omaa ympäristöä. Huomiota kiinnitetään myös kotitalouden käsitteiden hahmottamiseen ja sisältöjen omaksumiseen. Opetuksessa huolehditaan siitä, että jokainen oppilas ja hänen huoltajansa ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kotitalouden oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kotitalous-oppiaineen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy koko yhteisen kotitalouden opetuksen ajan vahvistuvana ja etenevänä oppimisena. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Käytännön toimintataidot			
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa	S1, S2, S3	Tavoitteiden asettaminen, työn toteutus, ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas asettaa tavoitteita toiminnalleen ja työskentelee niiden saavuttamiseksi. Oppilas arvioi itse tavoitteiden saavuttamista ja omaa työskentelyään. Oppilas tunnistaa

			omaa osaamistaan itsearvioinnin, opettajan antaman palautteen ja vertaispalautteen perusteella.
T2 ohjata oppilasta harjoitteluun kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen	S1, S2	Kädentaidot ja esteetiikka	Oppilas osaa käyttää tavallisimpia työmenetelmiä ruoan valmistuksessa ja leivonnassa sekä asumiseen liittyvien perustehtävien toteuttamisessa ja ottaa huomioon esteettiset näkökulmat
T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävää ja kestävästä kulutuksesta mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintätekniikkaa	S1, S2, S3	Kuluttajataidot sekä terveyden edistämisen ja teknologian käyttö	Oppilas valitsee ja käyttää taloudellisesti materiaaleja ja teknologiaa kotitalouden toiminnassaan sekä pohtii valintoja terveyden ja kestävyyskannalta.
T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana	S1, S2	Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen	Oppilas osaa toimia annettujen ohjeiden mukaisesti vaihteellisesti ja järjestystä ylläpitäen sekä suunnitella ajankäyttöään sen mukaisesti.
T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin	S1, S2, S3	Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta	Oppilas työskentelee ohjeiden mukaan hygieenisen ja turvallisen työskentelyn periaatteita noudattaen sekä ajan, kustannusten tai energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti. Oppilas pyrkii kiinnittämään huomiota ergonomiaan.
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot			
T6 ohjata oppilasta harjoitteluun kuuntelua ja rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa	S1, S2, S3	Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi	Oppilas pyrkii kuuntelemaan eri näkökulmia ja ilmaisemaan rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.
T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä	S1, S2, S3	Arjen rakentumisen ja kotitalouksien erilaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla kodin arkielämyksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä erilaisista perherakenteista ja kotitalouksien perinteistä

kotitalouksien perinteitä			sekä pohtia niiden vaikutusta arjen rutiineihin.
T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä	S1, S2	Voimavarojen käyttäminen ja sopimuksen tekeminen	Oppilas osaa työskennellä yksin ja pyrkii toimimaan ryhmässä rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen. Oppilas osaa selittää, mitä tarkoittaa tasapuolinen työnjako sekä pääsee sopimukseen ajankäytöstä ja työtehtävien jakamisesta osallistumalla päätöksentekoon.
T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa	S1, S2, S3		Ei käytetä oppiaineen arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedonhallintataidot			
T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana	S1, S2, S3	Tietojen hankinta ja käyttö	Oppilas osaa etsiä kotitalouden sisältöalueisiin liittyviä tietoja eri tietolähteistä ja pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta sekä osaa tulkita pakkausmerkintöjä. Oppilas tuntee ruoka- ja ravintoaineryhmät ja niiden ominaisuuksia.
T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä	S1, S2, S3	Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttö ja jäsenytyminen	Oppilas osaa tulkita ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja osaa nimetä tyypillisiä kotitalouden merkkejä ja symboleja sekä tulkita niitä arjen ilmiöiden yhteydessä.
T12 ohjata oppilasta, ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä	S1, S2, S3	Käsitteiden omaksuminen, tietojen ja taitojen soveltaminen, luova ilmaisu sekä palveluiden tunnis-	Oppilas pystyy käyttämään kotitalouden käsitteitä, tietojään ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaaisuudessa tai tilanteessa, jossa kotitalouden osaamista sovelletaan eri ympäristöissä Oppilas osaa kuulla erilaisia kotitalouden palveluita ja pohtia niiden merkitystä ja

		taminen	mahdollisuuksia arkielämässä.
T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja	S1, S2, S3	Mittaamisen ja laskemisen sekä kierrättämisen soveltaminen omaan toimintaan ja päätöksentekoon	Oppilas osaa huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta ja osaa selittää mittaamisen ja laskemisen sekä ympäristöä säästävän kodin arjen toiminnan yhteydet osana kustannus- ja ympäristötietoista toimintaa.

Mikkelin täydennys

Lisäohjeistus arviointiin kohdassa opetuksen hyvät käytännöt.

Mikkelissä päättöarviointi suoritetaan seitsemännen luokan keväällä, jolloin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena.

15.4.19 OPPILAANOHAUS

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että oppilaat pystyvät kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osallista osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaiden siirtymistä vuosiluokkien 7-9 oppimisympäristöön ja työskentelytapoihin. Vuosiluokkien 7-9 aikana jokaista oppilasta ohjataan edelleen kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja opiskeluvalmiuksiaan. Oppilaita autetaan hahmottamaan valintojen vaikutusta opintoihin ja tulevaisuuteen. Oppilaanohjauksen tehtävänä yhdessä muiden oppiaineiden kanssa on selkeyttää opiskeltavien oppiaineiden merkitystä jatko-opintojen ja työelämätaitojen kannalta sekä laajentaa oppilaiden käsityksiä työelämästä, työtehtävistä, yrittäjyydestä ja tulevaisuuden osaamistarpeista. Päävastuu oppilaanohjauksen toteuttamisesta on opinto-ohjaajalla.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa, opintojen nivelvaiheissa sekä työuran siirtymissä. Oppilaat oppivat käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan oppilaiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintoihin koskevassa päätöksenteossa. Oppilaanohjaus tarjoaa oppilaille tietoa ja tutustumismahdollisuuksia peruskoulun jälkeisiin koulutus- ja opiskeluvaihtoehtoihin yhteistyössä vastaanottavan oppilaitoksen sekä huoltajien kanssa. Ohjauksen tehtävänä on edistää opintojen loppuun saattamista sekä yhteishaun yhteydessä tehtävän jatkosuunnittelun

avulla tukea siirtymistä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

Mikkelin täydennys

Käytännön järjestelyt siirtymävaiheessa 6. luokalta 7. luokalle ja perusopetuksesta toiselle asteelle kuvataan Mikkelin kaupungin ohjaussuunnitelmassa.

Oppilaanohjauksen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonais käsitys vuosiluokkien 7-9 toimintatavoista ja opiskelu ympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia yhteisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista Painotetaan 7. vuosiluokalla	S1 Oppiminen ja opiskelu S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen ja vaikuttaminen
Oppimaan oppimisen taidot		
T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan Painotetaan 7. vuosiluokalla	S1 Oppiminen ja opiskelu	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
Elinikäinen oppiminen		
T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan Painotetaan 7. - 9. vuosiluokilla	S1 Oppiminen ja opiskelu S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
Itsetuntemus		

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti Painotetaan 7. - 9. vuosiluokilla	S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Tavoitteiden asettaminen		
T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista Painotetaan 7. -9. vuosiluokilla	S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta Painotetaan 7. - 8. vuosiluokilla	S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen ja vaikuttaminen
T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen Painotetaan 8. - 9. vuosiluokilla	S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu, S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot, S4 Työelämään tutustuminen, S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen	L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintätekniologian osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		

T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta Painotetaan 8. - 9. vuosiluokilla	S4 Työelämään tutustuminen, S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen	L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintätekniologian osaaminen
T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta Painotetaan 8. - 9. vuosiluokilla	S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu, S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot, S5 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot	L4 monilukutaito L5 Tieto- ja viestintätekniologian osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys		
T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla Painotetaan 7. -9. vuosiluokilla	S4 Työelämään tutustuminen, S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaanohjauksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Oppiminen ja opiskelu: Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat kouluyhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toi-

minnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu: Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot: Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.

S4 Työelämään tutustuminen: Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämätietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämätaitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen: Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

Oppilaanohjauksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Oppilaanohjauksen työtapoja käytetään monipuolisesti oppilaiden yksilölliset sekä ryhmäkohtaiset tarpeet ja valmiudet huomioiden. Ohjausmuotoina ovat yksilöllisiin kysymyksiin syventyvä henkilökohtainen ohjaus, pienryhmäohjaus ja luokkamuotoinen ohjaus. Ryhmiä muodostetaan joustavasti ohjauksen sisältö ja vertaistuen mahdollisuudet huomioiden. Henkilökohtaisessa ohjauksessa oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmäohjauksessa oppilas oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan oppilaan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä. Ohjauksen jatkumo turvataan tarjoamalla oppilaanohjausta kaikilla luokkatasoilla. Huoltajalle järjestetään tarvittaessa tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, opinto-ohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteis-

sissä tapaamisissa.

Mikkelin täydennys

Henkilökohtainen ohjaus ja pienryhmäohjaus järjestetään oppilaan koulupäivän aikana.

Henkilökohtaisen ohjauksen keskeisiä aiheita:

- 7. luokalla uuteen oppimisympäristöön siirtyminen, luottamuksellisen suhteen luominen ja tutustuminen, itsetuntemuksen lisääminen ja valinnaisainevalintoihin ohjaaminen.
- 8. luokalla tärkeimpiä aiheita ovat opiskelutaitojen kehittäminen, itsetuntemuksen lisääminen, työelämään, ammatteihin ja koulutuksiin tutustuminen. Erityisen tuen ja tehostetun tuen oppilaiden osalta jatko-opintoihin ohjaaminen tulisi aloittaa jo 8. luokalla.
- 9. luokalla ohjaus keskittyy jatko-opintojen ja uravalinnan suunnitteluun ja työelämään tutustumiseen.
- Henkilökohtaisella ohjauksella pyritään kannustamaan ja auttamaan oppilasta hänelle tärkeissä kysymyksissä ja erilaisissa pulmatilanteissa.

Pienryhmäohjauksessa voidaan harjoitella opiskelutaitoja ja sosiaalisen vuorovaikutuksen taitoja. Pienryhmässä voidaan myös ryhmän kiinnostuksen mukaan keskustella ja lisätä tietoa jatko-opinnoista, ammateista ja työelämästä.

Luokkamuotoisen ohjauksen painotukset

7. luokka

- tutustuminen uuteen oppimisympäristöön ja luokkayhteisöön
- tutustuminen opetussuunnitelmaan ja arvioinnin periaatteisiin
- opiskelun perustaidot
- oman opiskelutavan tunnistaminen ja kehittäminen
- itsetuntemuksen lisääminen ja itsearvioinnin harjoittelu
- ohjaaminen valinnaisuuteen ja päätöksentekoon
- TET -päivien suunnittelu ja arviointi

8. luokka

- opiskelutaitojen kertaaminen ja opiskelumotivaation merkityksen pohtiminen
- työelämätietouden lisääminen, TET -jakson suunnittelu ja arviointi
- tutustuminen koulutusjärjestelmään
- tutustuminen paikalliseen toisen asteen koulutustarjontaan
- opetellaan tiedonhakua eri lähteistä
- perehdytään eri ammatteihin ja ammattialoihin

9. luokka

- itsetuntemuksen ja päätöksentekotaitojen syventäminen
- jatko-opintomahdollisuuksien ja yhteishakujärjestelmän selkeyttäminen

- perehdytään paikallisiin 2. asteen koulutusvaihtoehtoihin
- työelämätietouden syventäminen, TET -jakson suunnittelu ja arviointi
- työn haun harjoittelu
- tutustuminen työ- ja elinkeinopalveluihin
- opintojen rahoitus
- opiskelu ja työskentely ulkomailla
- alustava tutustuminen korkea-asteen koulutusvaihtoehtoihin
- oppisopimuskoulutus
- yrittäjyys ja sen merkitys, perustietoja yrittäjyydestä ammattina ja asenteena

Oppimisympäristöinä hyödynnetään koulun ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä ja työelämää. Oppilaalle tulee järjestää perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien aikana työelämään tutustumisjaksoja (TET) koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammasteista aidossa työympäristössä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Työelämään tutustumista toteutetaan yhdessä muiden oppiaineiden kanssa hyödyntäen niiden oppisisältöjä ja työtapoja.

Mikkelin täydennys

Elinkeinoin ja työelämään tutustumista tulee olla kaikilla vuosiluokilla. Sitä voi toteuttaa monipuolisesti erilaisia työskentelytapoja käyttäen, joita ovat työelämän edustajien vierailut luokkatunneilla, työpaikkakäynnit, projektityöt, eri alojen tiedotusmateriaalien käyttö ja työelämään tutustuminen (TET) työpaikoilla. Elinkeinoin ja työelämään tutustumisessa tehdään yhteistyötä eri oppiaineiden, erityisesti äidinkielen ja yhteiskuntaopin kanssa.

Oppilas tutustuu työelämään 7. luokalla 3 päivää, 8. luokalla 5 päivää ja 9. luokalla 10 päivää. Työelämään tutustumispaikan oppilas hankkii oman kiinnostuksensa perusteella ja niin, että se tukee hänen tulevaisuuden suunnitelmiaan. Yläluokkien aikana oppilaan tulee tutustua vähintään kahteen koulun ulkopuoliseen työpaikkaan. 7. luokalla työelämään tutustumisesta yksi päivä voidaan toteuttaa omalla koululla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö erityisesti opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Moniammatillista ja -hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti tukea tarvitsevien oppilaiden ja koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaamisessa.

Tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Jatko-opintoja suunnitellaan yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajansa, sekä tarvittaessa vastaanottavan oppilaitoksen ja peruskoulun edustajien kesken. Suunnittelussa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset taipumukset, tuen tarve ja koulutuksen mahdollistamat työllistymisnäkymät. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tarjotaan mahdollisuuksia tutustua oppilaalle soveltuviin perusopetuksen jälkeisiä opintoja järjestäviin oppilaitoksiin. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan riittävästi tietoa tuen jatkumisen mahdollisuuksista perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa sekä muista tukimuodoista.

Oppilaan oppimisen arviointi oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista. Oppilaanohjauksessa arviointi perustuu oppilaiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä.

Oppilaat pohtivat yhdessä opettajan kanssa ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta-, tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Oppilaita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Oppilaita ohjataan tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opettajan tuella oppilaat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot koulussa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitoaan hakea tarvitsemiaan palveluita.

LIITE 1 PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄN SAAMEN KIELEN OPETUKSEN TAVOITTEET, SISÄLLÖT JA OPPILAAN OPPIMISEN ARVIOINTI

Opetuksen tehtävä

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Erillisrahoitettuna, perusopetusta täydentävänä opetuksena saamen kieltä voivat opiskella saamelaiden kotiseutualueen ulkopuolella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on saame. Saamen kielen opetuksen tarkoituksena on tällöin tukea oppilaan aktiivisen monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen.

Saamen kielen opetuksessa tehdään yhteistyötä muiden kieliaineiden sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa. Yhteisen kielikasvatuksen tehtävänä on lisätä oppilaiden ymmärrystä kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjata heitä arvostamaan saamen kieltä ja muita kieliä. Lähtökohtana on oppilas aktiivisena toimijana, jolloin oppilaiden kielitaitoa ja muuta osaamista hyödynnetään opetuksessa. Lisäksi koko koulun toiminnassa hyödynnetään koulun kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta.

Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mahdollisuutta kehittää kielitaitoaan koulun ulkopuolella. Opetus tukee ja rohkaisee oppilaita käyttämään omaa kieltään monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin saamen kielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilaat oppivat viestimään koulun oppiainesisällöistä myös saamen kielellä. Oppilaiden omat valinnat, osallisuuden kokemukset sekä opittavien asioiden merkityksellisyys ovat keskeisiä motivaatiotekijöitä. Kielen opetuksessa painotetaan vuorovaikutusta ja viestinnällisyyttä.

Saamen kielen opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppilaan oppimisen arviointi on määritelty koko perusopetuksen ajan annettavaa kahden vuosiviikkotunnin laajuista saamen kielen opetusta varten. Opetuksen järjestäjä laatii perusteiden pohjalta paikallisen opetussuunnitelman, jossa voidaan hyödyntää perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden äidinkielen ja kirjallisuuden kuvauksia oppiaineen tehtävästä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvistä tavoitteista sekä ohjauksesta, eriyttämisestä, tuesta ja oppilaan oppimisen arvioinnista.

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ SAAMEN KIELI VUOSILUOKILLA 1–2

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista oppilaita käyttämään saamen kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaat oppivat kuuntelemaan, kysymään, vastaamaan ja kertomaan. Sana- ja käsitevarantoa laajennetaan systemaattisesti kattamaan elämän eri osa-alueita. Opetuksen avulla kehitetään oppilaiden ajattelu- ja itseilmaisutaitoja yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaat omaksuvat lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja sekä tutustuvat ikätasoaan vastaavaan lastenkirjallisuuteen sekä kertomus- ja kulttuuriperinteeseen. Tavoitteena on oppia käyttämään kieltä erilaisissa oppimisympäristöissä ja hankkimaan tietoa saamen kielen avulla. Tavoitteena on oppia tiedostamaan äidinkielen merkitys ja luoda positiivinen suhde saamen kieleen.

Perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja- alainen osaami- nen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 auttaa oppilasta kehittämään kuuntelemisen taitoja sekä rohkaista oppilasta kysymään ja esittämään ajatuksiaan ja kokemuksiaan ilman virheiden pelkoa	S1	L2
T2 virittää oppilaan uteliaisuutta ja kiinnostusta erilaisten ilmaisukeinojen käyttöä kohtaan	S1	L2
T3 kannustaa oppilasta kielen ja mielikuvituksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta luomaan myönteistä ja uteliasta suhtautumista lukemiseen sekä kannustaa omaehtoiseen lukemiseen kielitaidon mukaan	S2	L1, L4
T5 innostaa oppilasta peruslukutaidon sekä tekstien ymmärtämistaidon oppimiseen	S2	L1, L4
T6 ohjata oppilasta erilaisiin teksteihin tutustumisessa sekä niistä keskustelemisessa ajatusten ja kokemusten jakamiseksi	S2	L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 auttaa oppilasta luomaan positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan	S3	L2
T8 ohjata oppilasta tutustumaan saamenkieliseen kirjoitusjärjestelmään sekä edistämään kirjoittamisen perustaitoja	S3	L2, L5
T9 ohjata oppilasta harjoittelemaan tekstin tuottamista sekä rohkaista häntä ilmaisemaan kirjallisesti ajatuksiaan ja havaintojaan kielitaidon mukaan	S3	L1, L2
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 rohkaista oppilasta käyttämään saamen kieltä koulussa, kotona ja lähiympäristössä sekä ohjata häntä havainnoimaan omaa kielenkäyttöään ja tutustumaan kielen perusrakenteisiin	S4	L1, L2, L3
T11 kannustaa oppilasta tutustumaan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön tapa- ja juhlaperinteisiin sekä ohjata käyttämään ja arvostamaan saamenkielistä kulttuuritarjontaa	S4	L2, L7
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T12 kannustaa oppilasta käyttämään saamen kieltä erilaisissa opiskelutilanteissa	S5	L1, L2, L5
T13 rakentaa hyvä yhteistyö saamen kielen opetuksen ja muun alkuopetuksen välille	S5	L1, L7

Perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Saamen kielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat voivat laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Tutustutaan erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin ja ilmaisukeinoihin muun muassa leikkejä, pelejä ja draamaa hyödyntäen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Tutustutaan erilaisiin teksteihin, kuten satuihin, kertomuksiin, runoihin, yksinkertaisiin tieto- ja mediateksteihin sekä kuviin. Harjoitellaan lukemista sekä kysymysten tekemistä ja niihin vastaamista erityisesti kertovien ja kuvaavien tekstien pohjalta. Keskustellaan teksteistä ja jaetaan kokemuksia niistä. Kartutetaan sana- ja ilmaisuvarantoa teksteihin tutustumalla.

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan kirjoitusjärjestelmän ominaispiirteisiin ja harjoitellaan kirjoittamista yksin ja yhdessä sekä leikitellään kielellä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Havainnoidaan saamen kielen käyttöä kotona, koulussa ja lähiympäristössä sekä rohkaistaan käyttämään saamen kieltä yhteistyössä muun alkuopetuksen kanssa.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tutustutaan opiskelun kieleen ja harjoitellaan tiedonalojen kielen perusteita yhteistyössä muun alkuopetuksen kanssa.

Oppilaan oppimisen arviointi perusopetusta täydentävässä saamen kielessä vuosiluokilla 1–2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin lähtökohtana ja tavoitteena on saada kokonaiskuva kunkin oppilaan kielellisen kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään saamen kielen oppijoina. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Kannustava palaute osamisen eri alueilta on tärkeää.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita saamen kielessä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä, lukemisharrastuneisuuden vahvistuminen
- edistyminen tekstien tuottamisessa
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ SAAMEN KIELI VUOSILUOKILLA 3–6

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen erityisenä tehtävänä on kannustaa oppilaita toimimaan aktiivisesti saamen kielellä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaat oppivat lukemaan erilaisia lukemistapoja käyttäen, jäsentämään lukemaansa ja jakamaan lukukokemuksiaan sekä vahvistavat kirjoitetun kielen ja oikeinkirjoituksen hallintaa. Oppilaat tutustuvat kielen keskeisiin ominaispiirteisiin. Oppilaat oppivat vertailemaan kieliä ja hyödyntämään kielitaitoa erilaisissa oppimisympäristöissä hankkimalla saamen kielen avulla tietoa eri oppiaineissa. Tavoitteena on syventää suhdetta omaan kieleen ja oppia arvostamaan eri kielten taitoa. Tavoitteena on myös oppia arvioimaan ja ohjaamaan omaa oppimista. Oppilaan opiskelumotivaatiota vahvistetaan yhteistyössä kotien ja kieliyhteisön kanssa.

Perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 kannustaa oppilasta toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L2
T2 kannustaa oppilasta erilaisten ilmaisukeinojen käyttöön ryhmä- ja vuorovaikutustilanteissa	S1	L2
T3 ohjata oppilasta arvioimaan omaa toimintaansa sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta	S1	L1
Tekstien tulkitseminen		
T4 innostaa oppilasta omaehtoiseen lukemiseen ja omakielisten tekstien käyttöön kielitaidon mukaan	S2	L1, L4, L5
T5 ohjata oppilasta edistämään peruslukutaidon sujuvoitumista, kehittämään tekstien ymmärtämisen taitoja sekä kartuttamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	L4, L5
T6 ohjata oppilasta käyttämään lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä keskustelemaan teksteistä	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 auttaa oppilasta kehittämään ilmaisuaan sekä positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan	S3	L2
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan ja sujuvoittamaan kirjoittamisen perustaitoja sekä tekstien tuottamisen taitoa	S3	L1, L2, L5
T9 innostaa oppilasta edistämään ajatusten ja kokemusten ilmaisemista asiateksteissä ja kaunokirjallisissa teksteissä	S3	L1, L2
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 auttaa oppilasta pohtimaan kielellistä ja kulttuurista identi-	S4	L1, L2

teettiä sekä äidinkielen merkitystä		
T11 ohjata oppilasta tutustumaan saamen kielen keskeisiin rakenteisiin	S4	L1, L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T12 ohjata oppilasta hyödyntämään saamen kielen taitoa kaikessa oppimisessa ja kehittämään eri tiedonalojen kieltä	S5	L1, L4
T13 tarjota oppilaalle välineitä saamenkielisen tiedon etsimiseen, pohtimiseen ja arviointiin sekä tukea oppilasta omaksumaan itseohjautuva tapa opiskella saamen kieltä	S5	L1, L4, L5

Perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Saamen kielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat voivat laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan yhteistyötaitoja, kuten kuuntelemista ja aloitteiden tekemistä sekä tehdään esityksiä hyödyntämällä omakielisen lähiympäristön ja median mahdollisuuksia. Harjoitellaan oman toiminnan arviointia ja palautteen antamista ja vastaanottamista.

S2 Tekstien tulkitseminen: Työskennellään monipuolisesti erilaisten tekstien kanssa niin, että suhde saamenkieliseen tekstimaailmaan vahvistuu. Syvennetään lukemisen ja tekstien tulkinnan taitoa tutustumalla erilaisiin suullisiin ja kirjallisiin teksteihin, erityisesti kertoviin, kuvaaviin ja yksinkertaisiin kantaottaviin teksteihin. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, muun muassa kysymistä, silmäilyä ja tiivistämistä. Keskustellaan teksteistä, jaetaan lukukokemuksia ja syvennetään tuntemusta siitä, miten erilaiset tekstit rakentuvat. Kartutetaan sana- ja ilmaisuvarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita sekä tekstin rakennetta. Harjoitellaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja sekä saamen kielen oikeinkirjoituksen erityispiirteitä ja niiden käyttöä omassa tekstissä. Kirjoitetaan yksin ja yhdessä tekstejä sekä keskustellaan ja annetaan palautetta niistä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan kulttuurisen identiteetin muodostumista sekä saamen kielen käyttöä kotona, koulussa ja lähiympäristössä. Tutustutaan saamen kielen keskeisiin rakenteisiin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tutustutaan eri oppiaineiden käsitteisiin ja tekstikäytänteisiin sekä vertaillaan tiedonalojen tekstejä. Harjoitellaan saamenkielisen tiedon hakua ja median käyttöä. Esitellään ja harjoitellaan erilaisia kielenoppimisen strategioita.

Oppilaan oppimisen arviointi perusopetusta täydentävässä saamen kielessä vuosiluokilla 3–6

Oppimisen arvioinnin tehtävänä on tuottaa tietoa oppilaan oppimisen edistymisestä sekä ohjata ja kannustaa oppilasta. Oppilas saa monipuolista palautetta siitä, miten hänen taitonsa ymmärtää ja käyttää kieltä suullisesti ja kirjallisesti on sujuvoitunut ja miten hänen ilmaisuväriensä on monipuolistunut. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelulle. Palautteen avulla oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista ja edistymisestä sekä itsestään saamen kielen oppijana ja taidostaan hyödyntää kielitaitoaan oppimisen tukena.

Saamen kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan päättyessä opettaja käyttää valtakunnallista hyvän osaamisen kuvausta. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat saamen kielen eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Perusopetusta täydentävän saamen kielen hyvän osaamisen kuvaus 6. vuosiluokan päätteeksi

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvän osaamisen kuvaus
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 kannustaa oppilasta toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin. Oppilas kuuntelee ryhmän jäsenten näkemyksiä, ottaa heidät huomioon ja tekee aloitteita vuorovaikutustilanteissa.
T2 kannustaa oppilasta erilaisten ilmaisukeinojen käyttöön ryhmä- ja vuorovaikutustilanteissa	S1	Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää erilaisia ilmaisukeinoja
T3 ohjata oppilasta arvioimaan omaa toimintaansa sekä vastaanottaa ja antaa palautetta	S1	Oman toiminnan arvioiminen sekä palautteen vastaanottaminen ja antaminen	Oppilas osaa ohjatusti arvioida toimintaansa sekä ottaa vastaan ja antaa palautetta.
Tekstien tulkitseminen			
T4 innostaa oppilasta lukemiseen ja omakielisten tekstien käyttöön kielitaidon mukaan	S2	Lukeminen ja omakielisten tekstien käyttö	Oppilas lukee sovitut teokset tai tekstikatkelmat.
T5 ohjata oppilasta edistämään peruslukutaidon sujuvoitumista, kehittämään tekstien ymmärtämisen taitoja sekä kartut-	S2	Lukutaidon sujuvuus ja tekstien ymmärtäminen, sana- ja käsitevarannon laajentumi-	Oppilas lukee sujuvasti ja hallitsee kohdullisen sana- ja käsitevarannon.

tamaan sana- ja käsiteva- rantoa		nen	
T6 ohjata oppilaita käyt- tämään lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saa- miseksi, tiedon hankkimi- seksi ja arvioimiseksi sekä keskustelemaan teksteis- tä	S2	Lukutaidon ja teks- tien käyttötaidot sekä teksteistä kes- kusteleminen	Oppilas osaa hyödyntää lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä osaa keskustella teksteistä omien kokemus- tensa pohjalta.
Tekstien tuottaminen			
T7 auttaa oppilasta kehit- tämään ilmaisuaan sekä positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitai- don mukaan	S3	Ilmaisu tekstien tuottamisessa	Oppilas osaa käyttää teksteissään jos- sain määrin erilaisia ilmaisuja.
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan ja suju- voittamaan kirjoittamisen perustaitoja sekä tekstien tuottamisen taitoa	S3	Kirjoittamisen tai- dot	Oppilas tuntee pääosin kielen kirjoitus- järjestelmän ja oikeinkirjoitusta sekä pystyy ohjatusti laatimaan kaunokirjalli- sia tekstejä ja asiatekstejä.
T9 innostaa oppilasta edistämään ajatusten ja kokemusten ilmaisemista asiateksteissä ja kauno- kirjallisissa teksteissä	S3	Ajatusten ja koke- musten ilmaisemi- nen teksteissä	Oppilas pystyy ohjatusti teksteissään kertomaan ja selostamaan ajatuksia ja kokemuksia.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtämi- nen			
T10 auttaa oppilasta poh- timaan kielellistä ja kult- tuurista identiteettiä sekä äidinkielen merkitystä	S4	Kielelliseen ja kult- tuuriseen identitee- tiin sekä äidinkielen merkityksen ha- vainnointi	Oppilas osaa kertoa, mitä tarkoittaa kielellinen ja kulttuurinen identiteetti ja kuvata äidinkielen merkitystä.
T11 ohjata oppilasta tu- tustumaan saamen kielen keskeisiin rakenteisiin ja käyttämään niitä ilmai- ssaan	S4	keskeisten raken- teiden tuntemus	Oppilas tuntee saamen kielen keskei- simpiä rakenteita ja osaa käyttää niitä jossakin määrin.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T12 ohjata oppilasta hyö- dyntämään saamen kie- len taitoa kaikessa oppi- misessä ja kehittämään eri tiedonalojen kieltä	S5	Saamen kielen käyt- tö oppimisessa	Oppilas osaa käyttää ohjatusti saamen kieltä opiskelun tukena ja tuntee jonkin verran eri tiedonalojen kieltä.
T13 tarjota oppilaalle välineitä saamenkielisen tiedon etsimiseen, poh- timiseen ja arviointiin sekä tukea oppilasta	S5	Tiedonhakutaidot	Oppilas tuntee jossakin määrin saamen- kielisen tiedonhaun lähteitä ja osaa etsiä tietoa. Oppilas osaa opiskella saa- men kieltä itseohjautuvasti.

omaksumaan itseohjautuva tapa opiskella saamen kieltä			

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ SAAMEN KIELI VUOSILUOKILLA 7–9

Vuosiluokilla 7–9 opetuksen erityisenä tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaiden saamen kielen taitoa kunkin kielitaidon mukaisesti. Oppilaat tutustuvat erilaisiin suullisiin ja kirjallisiin teksteihin sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Oppilaiden suhde saamenkieliseen kirjallisuuteen ja kertomus- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja monipuolistuu. Oppilaat syventävät kielen ominaispiirteiden osaamistaan sekä hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan erilaisissa oppimisympäristöissä hankkimalla äidinkielen avulla tietoa eri oppiaineissa. Oppilaiden arvostus saamen kieltä kohtaan vahvistuu ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti kasvaa. Oppilaat omaksuvat tiedonhaluisen ja itseohjautuvan tavan opiskella saamen kieltä ja syventävät taitoaan vertailla kieliä sekä hyödyntävät eri kielten taitoaan monipuolisesti. Oppilaat omaksuvat keinoja kehittää kielitaitoaan myös perusopetuksen päätyttyä. Oppilaat syventävät opiskelumotivaatiotaan yhteistyössä kotien ja saamenkielisen yhteisön kanssa.

Perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta edistämään taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja arvioimaan omaa toimintaansa niissä	S1	L1, L2
Tekstien tulkitseminen		
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan lukuharrastustaan kielitaidon mukaan sekä kartuttamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	L2, L5, L7
T3 innostaa oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä erilaisten tekstien ymmärtämistä ja tulkitsemistä	S2	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan käyttää tekstejä ja lukutaitoaan tiedon hankkimiseksi, elämysten saamiseksi sekä keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T5 rohkaista oppilasta kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan sekä auttaa oppilasta vahvistamaan positivistista suhtautumistaan kirjoittamiseen	S3	L2, L5
T6 ohjata oppilasta sujuvoittamaan ja monipuolistamaan kirjoittamisen taitoa	S3	L1, L2
T7 kannustaa oppilasta tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä	S3	L1, L2, L7

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 ohjata oppilasta pohtimaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä saamen kielen käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisöjä sekä hyödyntämään erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa	S4	L2, L2, L7
T9 kannustaa oppilasta tunnistamaan kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen käyttöä eri tilanteissa	S4	L2, L4
T10 ohjata oppilasta syventämään tietojaan saamen kielen keskeisistä rakenteista ja analysoimaan niitä	S4	L2, L4, L5
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T11 auttaa oppilasta kehittämään taitoa käyttää saamen kieltä tiedonhaussa ja tiedonkäsittelyssä eri oppiaineissa ja ympäristöissä	S5	L1, L4, L6

Perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

Saamen kielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat voivat laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Keskustellaan nuorten maailman, kotien ja kieliyhteisön tapahtumista, harjoitellaan keskustelua, väittelyä ja mielipiteiden ilmaisemista sekä vertaillaan eri kieliyhteisöjen vuorovaikutus- ja keskustelutapoja. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita hyödyntämällä omakielisen ympäristön ja median mahdollisuuksia. Arvioidaan omaa toimintaa sekä harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista.

S2 Tekstien tulkitseminen: Vahvistetaan oppilaiden kiinnostusta saamenkielisiin teksteihin hyödyntämällä oppilaiden ehdottamia tekstejä. Laajennetaan lukemisen kohteita ja ohjataan käyttämään erilaisia lähteitä saamenkielisten tekstien löytämiseksi. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja harjoitellaan lähteiden luotettavuuden arviointia. Tutustutaan myös pohtiviin ja ohjaaviin teksteihin. Jaetaan lukukokemuksia ja tulkintoja teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä. Kartutetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan kertovien, kuvaavien, kantaa ottavien, pohtivien ja ohjaavien tekstien tuottamista erilaisia tarkoituksia varten sekä syvennetään kirjoittamisprosessin vaiheiden hallintaa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Syvennetään saamen kielen oikeinkirjoituksen erityispiirteiden tuntemusta ja niiden hallintaa omassa tekstissä sekä pohditaan eri sanojen ja ilmaisujen merkitysten ja sävyjen vaikutusta tekstiin. Kirjoitetaan tekstejä yksin ja yhdessä sekä keskustellaan ja annetaan palautetta niistä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutustutaan saamenkieliseen mediaan ja kulttuuritarjontaan sekä harjoitellaan niiden kriittistä tarkastelua. Syvennetään saamen kielen kes-

keisten rakenteiden ja muiden piirteiden tuntemusta ja vertaillaan niitä suomen kieleen. Hankitaan tietoa myös Suomen kansalliskielistä ja muista vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Syvennetään eri oppiaineiden käsitteiden ja tekstikäytänteiden tuntemusta. Laajennetaan saamenkielisen tiedonhaun käyttöä kaiken oppimisen tukena.

Oppilaan oppimisen arviointi perusopetusta täydentävässä saamen kielessä vuosiluokilla 7–9

Arvioinnin tehtävänä on tuottaa tietoa oppilaan oppimisen edistymisestä sekä ohjata ja kannustaa oppilasta. Oppilas saa monipuolista palautetta siitä, miten hänen taitonsa ymmärtää ja käyttää kieltä suullisesti ja kirjallisesti on sujuvoitunut ja monipuolistunut. Oppilaan tekstilajituntemus on monipuolistunut ja hänen taitonsa tulkita ja tuottaa erilaisia tekstilajeja on syventynyt. Arviointipalautte tuottaa tietoa opetuksen suunnittelulle. Sen avulla oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista ja edistymisestä sekä itsestään saamen kielen oppijana ja taidostaan hyödyntää kielitaitoaan kaiken oppimisen ja lukuharrastuksen tukena.

9. vuosiluokan päätteeksi määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut saamen kielen tavoitteet. Arvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso saamen kielen valtakunnalliseen hyvän osaamisen kuvaukseen 9. vuosiluokan päättyessä. Osaaminen saamen kielessä kehitty kumulatiivisesti. Arvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki hyvän osaamisen kuvaukset riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin hyvän osaamisen kuvauksen määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Perusopetusta täydentävän saamen kielen hyvän osaamisen kuvaus 9. vuosiluokan päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvän osaamisen kuvaus
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta edistämään taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja arvioimaan omaa toimintaansa niissä	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas osaa toimia monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy arvioimaan toimintaansa niissä.
Tekstien tulkitseminen			
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan lukuharrastustaan kielitaidon mukaan sekä kartuttamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	Sana- ja käsitevaranto	Oppilas on monipuolistanut lukuharrastustaan. Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon.
T3 innostaa oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa	S2	Erittelevä ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa lukea tekstejä käyttäen joi-takin lukutapoja sekä ymmärtää sisällön ydinasiat, mielipiteet perusteluineen ja

sekä erilaisten tekstien ymmärtämistä ja tulkitsemista			pystyy tekemään jossakin määrin havain- toja kielen ja kuvien keinoista teksteissä.
T4 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan käyttää tekstejä ja lukutaitoaan tiedon hankkimiseksi, elämysten saamiseksi sekä keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä	S2	Taito hyödyntää tekstejä ja lukutaitoa	Oppilas osaa käyttää erilaisia tekstejä ja lukutaitoaan tiedon hankkimiseksi ja elämysten saamiseksi. Oppilas osaa keskustella erilaisista teksteistä kysyen, tiivistäen, kommentoiden ja pohtien.
Tekstien tuottaminen			
T5 rohkaista oppilasta kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan sekä auttaa oppilasta vahvistamaan positiivista suhtautumistaan kirjoittamiseen	S3	Tekstien tuottaminen ja ilmaisu	Oppilas osaa tuottaa saamenkielistä tekstiä käyttäen monipuolisia ilmaisuja.
T6 ohjata oppilasta sujuvoittamaan ja monipuolistamaan kirjoittamisen taitoa	S3	Sujuva ja monipuolinen kirjoittamisen taito	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.
T7 kannustaa oppilasta tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä	S3	Taito tuottaa eri tekstilajeja edustavia tekstejä	Oppilas pystyy laatimaan ohjatusti kertovia, kuvaavia, kantaa ottavia, pohtivia ja ohjaavia tekstejä siten, että tekstiä on helppo ymmärtää.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T8 ohjata oppilasta pohtimaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä saamen kielen käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisöjä sekä hyödyntämään erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa	S4	Kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla kielellisen ja kulttuurisen identiteetin sekä saamen kielen merkitystä ja saamen kielen asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa hyödyntää erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.
T9 kannustaa oppilasta tunnistamaan kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen käyttöä eri tilanteissa	S4	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas tunnistaa kielen eri rekistereitä, puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen tilanteista käyttöä.
T10 ohjata oppilasta syventämään tietoaan saamen kielen keskeisistä rakenteista ja ana-	S4	Keskeisten rakenteiden tuntemus ja käyttö	Oppilas tuntee saamen kielen keskeiset rakenteet ja osaa käyttää niitä.

lysoimaan niitä			
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T11 auttaa oppilasta kehittämään taitoa käyttää saamen kieltä tiedonhaussa ja tiedonkäsittelyssä eri oppiaineissa ja ympäristöissä	S5	Monipuolinen saamen kielen käyttö	Oppilas osaa käyttää saamen kieltä tukena opiskelussa ja tiedonhaussa.

TODISTUKSET

Oppilaalle annetaan lukuvuoden päättyessä osallistumistodistus perusopetusta täydentävän saamen kielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvona opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista. Myös 9. vuosiluokan päättyessä oppilaalle annetaan erillinen osallistumistodistus.

LIITE 2 PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄN ROMANIKIELEN OPETUKSEN TAVOITTEET, SISÄLLÖT JA OPPILAAN OPPIMISEN ARVIOINTI

Opetuksen tehtävä

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Erillisrahoitettuna, perusopetusta täydentävänä opetuksena romanikieltä voivat opiskella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on romanikieli. Romanikielen opetuksen tehtävänä on auttaa oppilaita kiinnostumaan omasta kielestään ja kulttuuristaan. Opetus auttaa oppilaita rakentamaan ja vahvistamaan kulttuurista identiteettiään ja tukee rinnakkais- ja monikielisyyden kehittymistä. Opetus vahvistaa oppilaiden itsetuntoa ja tuo myönteisiä oppimiskokemuksia, jotka rohkaisevat heitä käyttämään omaa kieltään eri tilanteissa.

Oppilaiden eri-ikäisyys ja erot romanikielen hallinnassa huomioidaan kielellisesti virikkeisen oppimisympäristön rakentamisessa ja opetusmenetelmien valinnassa. Romanikielen opetuksen tulee motivoida ja tukea oppilaita opiskelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa. Romanikielen opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppilaan oppimisen arviointi on määritelty koko perusopetuksen ajan annettavaa kahden vuosiviikkotunnin laajuista romanikielen opetusta varten. Opetuksen järjestäjä laatii perusteiden pohjalta paikallisen opetussuunnitelman, jossa voidaan hyödyntää perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden äidinkielen ja kirjallisuuden kuvauksia oppiaineen tehtävästä oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvistä tavoitteista sekä ohjauksesta, eriyttämisestä, tuesta ja oppilaan oppimisen arvioinnista.

Romanikielen opiskelussa vuorovaikutuksellisuus on tärkeää. Kodin ja koulun yhteistyö sekä monimedialaiset oppimisympäristöt antavat mahdollisuuden kielen käyttöalueen laajentumiseen koulun ulkopuolelle. Romanikielen tehtäviä opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien, kulttuuristen kuvien, äänitteiden ja sanaston avulla. Romanikulttuuriin kuuluu vahva kerronta-, musiikki- ja käsityöperinne, jota hyödynnetään romanikielen opetuksessa. Romanikielen opetus tukee Suomen romanikielen säilymistä elävänä ja vahvistaa sen yhteiskunnallista asemaa muiden kielten rinnalla.

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ ROMANIKIELI VUOSILUOKILLA 1–2

Vuosiluokilla 1–2 romanikielen opetuksen erityisenä tehtävänä on edistää peruskielitaidon oppimista ja rohkaista käyttämään aiemmin opittua. Opetuksen pääpaino on suullisen kielitaidon kehittämisessä. Opetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaiden osaamisen lähtötaso ja kielenkehityksen vaihe. Kielitaidon eri osa-alueet liittyvät aihepiireiltään oppilaiden arkeen ja elinympäristöön, ja tukevat oppilaiden yksilöllistä kielenoppimista.

Perusopetusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisällöt	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		

T1 ohjata oppilasta kehittämään kuuntelemisen taitoaan sekä ilmaisemaan itseään romanikielellä yksin ja yhdessä	S1	L2
T2 kannustaa oppilasta kielen ja mielikuvituksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T3 kannustaa oppilasta kehittämään romanikielen peruslukutaitoaan sekä sana- ja käsitevarantoaan	S2	L1, L4
T4 ohjata oppilasta luomaan myönteistä ja uteliasta suhtautumista lukemiseen sekä kannustaa erilaisista teksteistä keskustelemiseen ajatusten ja kokemusten jakamiseksi	S2	L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T5 innostaa oppilasta romanikielisten tekstien tuottamiseen monimedialaisissa oppimisympäristöissä	S3	L1, L5
T6 ohjata oppilasta tutustumaan romanikielen kirjoitustapaan sekä edistämään kirjoittamisen perustaitoja	S3	L2, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T7 rohkaista oppilasta arvostamaan romanikieltä ja vahvistamaan tietämystään romanien kerronta- ja kulttuuriperinteestä	S4	L2
T8 innostaa oppilasta käyttämään romanikieltä kielitaidon mukaan koulussa, kotona ja lähiympäristössä sekä arvostamaan omakielistä kulttuuritarjontaa	S4	L2, L7

Perusopetusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kuuntelua, ääntämistä ja suullista ilmaisua nimeämällä ympäristöä, esineitä ja asioita romanikielellä. Harjoitellaan vuorovaikutus- ja draamataitoja pareittain ja ryhmissä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan lukemista tutustumalla kertoviin ja kuvaaviin teksteihin ja keskustellaan ja jaetaan kokemuksia niistä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan romanikielen kirjoitusjärjestelmän ominaispiirteisiin ja opitaan tuottamaan isot ja pienet kirjaimet. Harjoitellaan tekstin tuottamista yksin ja yhdessä sekä keskustellaan teksteistä harjoitellen palautteen antamista ja saamista.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan romanikielen merkitystä itselle, perheelle, lähipiirille ja koululle. Tutustutaan romanien kerronta- ja kulttuuriperinteeseen hyödyntäen mahdollisuuksien mukaan paikallista romaniyhteisöä. Rohkaistaan käyttämään romanikieltä ja tutustumaan romanikieliseen kulttuuritarjontaan.

Oppilaan oppimisen arviointi perusopetusta täydentävässä romanikielessä vuosiluokilla 1–2

Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin lähtökohtana ja tavoitteena on saada kokonaiskuva kunkin oppilaan kielellisen kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilas saa tietoa romanikielen taitonsa vahvuuksista sekä edistymistään oppijana. Kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita romanikielessä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä
- edistyminen tekstien tuottamisessa
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä sekä arjen kielenkäyttötilanteissa

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ ROMANIKIELI VUOSILUOKILLA 3–6

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on rohkaista oppilaita käyttämään romanikielen taitoaan. Opetuksessa pyritään lisäämään sekä käytännönläheistä että käsitteellistä sanastoa. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan romanikielen keskeisimpiä ominaispiirteitä. Opetuksessa tutustutaan romani-kieliseen kerrontaan ja kirjallisuuteen sekä harjoitellaan omaa ilmaisua. Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kykyä tuottaa ja tulkita tekstiä monimediaisissa oppimisympäristöissä.

Perusopetusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta osallistumaan keskusteluihin ja arvostamaan omaa ilmaisuaan sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T2 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä, kehittämään kuullun ja luetun ymmärtämistä ja huomioimaan puhe- ja kirjakielen eroja	S2	L4
T3 innostaa oppilasta omaehtoiseen lukemiseen ja romanikielisten tekstien käyttöön kielitaidon mukaan	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T4 rohkaista oppilasta kehittämään omaa romanikielistä kirjallista ja suullista ilmaisuaan	S3	L1, L2

T5 innostaa oppilasta edistämään ajatusten ja kokemusten ilmaisemista yksinkertaisissa asiateksteissä ja kaunokirjallisissa teksteissä	S3	L1, L2
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T6 rohkaista oppilasta keskustelemaan romanikulttuurista, romanien historiasta ja romanikielen merkityksestä yhteisölle	S4	L2
T7 ohjata oppilasta tutustumaan romanikielen keskeisiin piirteisiin ja vertaamaan romanikieltä suomen kieleen	S4	L1, L2

Perusopetusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan mahdollisuus romanikielisiin vuorovaikutustilanteisiin hyödyntäen kieliyhteisön osaamista. Kehitetään draaman avulla oppilaan sana- ja ilmaisuväriä, keskustelutaitoja sekä kykyä antaa ja vastaanottaa palautetta.

S2 Tekstien tulkitseminen: Vahvistetaan oppilaan suhdetta romanikielisiin kertoviin, kuvaaviin ja yksinkertaisiin kantaottaviin teksteihin keskustelemalla niistä. Kartutetaan sanastoa ja käsitteistöä. Syvennetään tulkinnan taitoa tutustumalla puhe- ja kirjakielen. Vahvistetaan oppilaan suhdetta romanikieliseen tekstimaailmaan myös omaehtoisen lukemisen avulla.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan oikeinkirjoitusta, tekstin rakennetta ja kirjoittamisen vaiheita. Kirjoitetaan tekstejä yksin ja yhdessä ja keskustellaan niistä. Harjoitellaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja. Vahvistetaan romanikielen erikoismerkkien hallintaa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Rohkaistaan oppilasta tutustumaan romanikielen ja -kulttuuriin sekä romanien historiaan hyödyntämällä romanien kerrontaperinnettä sekä kirjallista aineistoa. Ohjataan oppilasta pohtimaan samanlaisuuteen ja erilaisuuteen liittyviä kysymyksiä. Ohjataan pohtimaan romanikielen käyttöä ja keskeisiä piirteitä sekä vertailemaan kieliä.

Oppilaan oppimisen arviointi perusopetusta täydentävässä romanikielessä vuosiluokilla 3–6

Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat romanikielen eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat. Vuosiluokilla 3–6 pääpaino on oppimisen edistymisen arvioinnissa. Oppilas saa monipuolista palautetta siitä, miten hän ymmärtää ja käyttää kieltä, mitä osaa kysyä, millä tavalla kuuntelee muita ja osallistuu yhteiseen keskusteluun. Arviointipalautte tuottaa tietoa opetuksen suunnittelulle. Arviointipalautteen avulla oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä itsestään kielenoppijana.

Romanikielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan päättyessä opettaja käyttää valtakunnallista hyvän osaamisen kuvausta.

Perusopetusta täydentävän romanikielen hyvän osaamisen kuvaus 6. vuosiluokan päätteeksi

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiai- neessa	Hyvän osaamisen kuvaus
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta osallistu- maan keskusteluihin ja arvos- tamaan omaa ilmaisuaan sekä antamaan ja vastaanotta- maan palautetta	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas pystyy osallistumaan vuorovaikutustilanteisiin sekä osaa antaa ja vastaan- ottaa palautetta.
Tekstien tulkitseminen			
T2 ohjata oppilasta tarkaste- lemaan monimuotoisia teks- tejä, kehittämään kuullun ja luetun ymmärtämistä ja huomioimaan puhe- ja kirja- kielen eroja ja	S2	Kuullun ja luetun ymmär- täminen sekä puhe- ja kirjakielen erojen havain- nointi	Oppilas pystyy tulkitsemaan yksinkertaisia tekstejä ja huomaa erot puhe- ja kirja- kielen välillä.
T3 innostaa oppilasta omaeh- toiseen lukemiseen ja roma- nikielisten tekstien käyttöön kielitaidon mukaan	S2	Omaehtoinen lukeminen ja romanikielisten tekstien käyttö	Motivaation kehittymistä ja harrastuneisuutta ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena.
Tekstien tuottaminen			
T4 rohkaista oppilasta kehit- tämään omaa romanikielistä kirjallista ja suullista ilmaisu- aan	S3	Tekstien tuottaminen	Oppilas osaa tuottaa yksin- kertaisia romanikielisiä teks- tejä.
T5 innostaa oppilasta edistä- mään ajatusten ja kokemus- ten ilmaisemista yksinkertai- sissa asiateksteissä ja kauno- kirjallisissa teksteissä	S3	Ajatusten ja kokemusten ilmaiseminen	Oppilas pystyy ilmaisemaan ajatuksia ja kokemuksia oh- jatusti erilaisissa teksteissä.
Kielen, kirjallisuuden ja kult- tuurin ymmärtäminen			
T6 rohkaista oppilasta keskus- telemaan romanikulttuurista, romanien historiasta ja roma- nikielen merkityksestä yhteis- sölle	S4	Kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa tuetusti keskus- tella romanikulttuurista, romanien historiasta ja ro- manikielen merkityksestä romaniyhteisölle
T7 ohjata oppilasta tutustu- maan romanikielen keskei- simpiin piirteisiin ja vertaa- maan romanikieltä suomen kieleen	S4	Kielitietoisuuden kehitty- minen	Oppilas tuntee romanikielen keskeisimpiä piirteitä ja osaa nimetä keskeisimmät yhtä- läisyydet ja erot romanikie- len ja suomen kielen välillä.

Vuosiluokilla 7–9 opetus painottuu suullisen ja kirjallisen ilmaisun monipuolistamiseen ja kielen rakenteiden hallinnan vahvistamiseen. Sana- ja ilmaisuvarannon laajentamisessa kiinnitetään huomiota abstraktiin ja yhteiskunnalliseen sekä nuorten käyttämään sanastoon. Tavoitteena on opettaa oppilaille päättävää ja arvioivaa lukemista. Opetuksessa lisätään oppilaiden tietoisuutta heidän osallisuudestaan romanikielen säilyttäjinä.

Perusopetusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään romanikielellä sekä toimimaan monikielisissä ja -kulttuurisissa vuorovaikutustilanteissa ja arvioimaan omaa toimintaansa niissä	S1	L1, L2
Tekstien tulkitseminen		
T2 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kehittää tekstien tulkinnan taitoa ja monipuolistaa sana- ja ilmaisuvarantoaan hyödyntäen sekä koulussa että muualla opittua	S2	L4
T3 kannustaa oppilasta keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä sekä syventämään tekstilajien tuntemusta	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T4 innostaa oppilasta vahvistamaan tekstien tuottamisen taitoa ja tuottamaan erilaisia tekstejä monimediaisissa oppimisympäristöissä	S3	L5
T5 rohkaista oppilasta kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan sekä auttaa oppilasta vahvistamaan positiivista suhtautumista kirjoittamiseen	S3	L2, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T6 ohjata oppilasta tutustumaan romanikieliseen kirjallisuuteen ja mediaan, ymmärtämään omat mahdollisuutensa romanikielen säilyttäjänä sekä hyödyntämään kaksi- tai monikielisyttään	S4	L7

Perusopetusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Rohkaistaan oppilasta keskustelemaan kielivarantoaan käyttäen. Harjoitellaan esiintymistä yksin ja yhdessä. Syvennetään oman kieliyhteisön suullisen perinteen sekä keskustelutapojen tuntemusta. Arvioidaan omaa toimintaa sekä harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista.

S2 Tekstien tulkitseminen: Ohjataan oppilasta omatoimiseen sana- ja ilmaisuvarannon kartuttamiseen. Vahvistetaan oppilaan kiinnostusta romanikielisiin teksteihin ja tutustutaan myös pohtiviin ja ohjaaviin teksteihin. Keskustellaan lukukokemuksista eri viestintäympäristöissä.

S3 Tekstien tuottaminen: Syvennetään romanikielen kirjoitustaitoa sekä oikeinkirjoituksen erityispiirteiden hallintaa. Harjoitellaan erilaisten tekstien tuottamista, pohditaan sanojen merkityksiä ja keskustellaan romanikielelle tyypillisistä ilmaisuista. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Keskustellaan teksteistä ja annetaan palautetta niistä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Havainnoidaan romanikielen käyttöä ja sen merkitystä kotimaassa ja maailmalla. Tutustutaan romanikieliseen mediaan ja vertaillaan eri sukupolvien kielen käyttöä. Hankitaan tietoa myös Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle.

Oppilaan oppimisen arviointi perusopetusta täydentävässä romanikielessä vuosiluokilla 7–9

Vuosiluokilla 7-9 pääpaino on oppimisen edistymisen arvioinnissa. Oppilas saa monipuolista palautetta siitä, miten hän ymmärtää ja käyttää kieltä, mitä osaa kysyä, millä tavalla kuuntelee muita ja osallistuu yhteiseen keskusteluun. Arviointipalaute tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelulle. Arviointipalautteen avulla oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä itsestään kielenoppijana.

9. vuosiluokan päätteeksi määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut romanikielen oppimäärän tavoitteet. Arvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso romanikielen valtakunnalliseen hyvän osaamisen kuvaukseen 9. Vuosiluokan päättyessä. Osaaminen oppiaineessa kehittyä kumulatiivisesti. Arvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki hyvän osaamisen kuvaukset riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin hyvän osaamisen kuvauksen määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Perusopetusta täydentävän romanikielen hyvän osaamisen kuvaus 9. vuosiluokan päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvän osaamisen kuvaus
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään romanikielellä sekä toimimaan monikielisissä ja -kulttuurisissa vuorovaikutustilanteissa ja arvioidaan omaa toimintaansa niissä	S1	Suullinen ilmaisu ja vuorovaikutustaidot	Oppilas ilmaisee itseään, osallistuu vuorovaikutustilanteisiin ja pystyy arvioimaan toimintaansa niissä.
Tekstien tulkitseminen			
T2 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kehittää	S2	Tekstien tulkinnta taito sekä sana- ja ilmaisu-	Oppilas osaa tulkita tekstejä. Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja ilmaisu-

tekstien tulkinnan taito- aan ja monipuolistaa sa- na- ja ilmaisuvarantoaan hyödyntäen sekä koulussa että muualla opittua		rannon laajuus	varannon.
T3 kannustaa oppilasta keskustelemaan teksteis- tä erilaisissa viestintäym- päristöissä sekä syventä- mään tekstilajien tunte- musta	S2	Teksteistä keskustelu ja tekstilajien tuntemus	Oppilas pystyy keskustelemaan teks- teistä ja tuntee eri tekstilajeja.
Tekstien tuottaminen			
T4 innostaa oppilasta vahvistamaan tekstien tuottamisen taitoa ja tuottamaan erilaisia teks- tejä monimediaisissa op- pimisympäristöissä	S3	Tekstien tuottaminen	Oppilas tuottaa jossain määrin tavoit- teeseen sopivia asiatekstejä ja fiktiivisiä tekstejä.
T5 rohkaista oppilasta kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan sekä auttaa oppilasta vahvis- tamaan positiivista suh- tautumista kirjoittami- seen	S3	Ilmaisu	Oppilas käyttää teksteissään monipuo- lisia ilmaisuja.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtämi- nen			
T6 ohjata oppilasta tutus- tumaan romanikieliseen kirjallisuuteen ja medi- aan, ymmärtämään omat mahdollisuutensa roma- nikielen säilyttäjänä sekä hyödyntämään kaksi- tai monikielisyttään	S4	Romanikielisen kirjallisuu- den ja median tuntemus	Oppilas tuntee romanikielistä kirjalli- suutta ja mediaa ja hyödyntää omaa kaksi- tai monikielisyttään.

TODISTUKSET

Oppilaalle annetaan lukuvuoden päättyessä osallistumistodistus oppilaan perusopetusta täydentä-
vän romanikielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai nu-
meroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan perusopetuksen ope-
tussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista. Myös 9. vuosiluokan
päätyessä oppilaalle annetaan erillinen osallistumistodistus.

LIITE 3 PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄN OPPILAAN OMAN ÄIDINKIELEN OPETUKSEN TAVOITTEET, SISÄLLÖT JA OPPILAAN OPPIMISEN ARVIOINTI

Opetuksen tehtävä

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Erillisrahoitettuna, perusopetusta täydentävänä opetuksena oppilaan omaa äidinkieltä voivat opiskella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Lisäksi oppilaan oman äidinkielen oppimäärän mukaan voivat opiskella ne suomen-, ruotsin- tai saamenkieliset oppilaat, jotka osallistuvat ulkomailla hankitun kielitaidon ylläpito-opetukseen. Oppilaan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan aktiivisen monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Oman äidinkielen oppiminen tukee myös kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -opetuksen ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen kanssa sekä muiden aineiden opetuksen kanssa. Yhteisen kielikasvatuksen tehtävänä on lisätä oppilaiden ymmärrystä kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjata heitä arvostamaan omaa äidinkieltään ja muita kieliä. Lähtökohtana on oppilas aktiivisena toimijana, jolloin oppilaiden kielitaitoa ja muuta osaamista hyödynnetään opetuksessa. Lisäksi koko koulun toiminnassa hyödynnetään koulun kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta.

Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mahdollisuutta kehittää kielitaitoaan koulun ulkopuolella. Opetus tukee ja rohkaisee oppilaita käyttämään omaa kieltään monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiainneiden sisällön omaksumista ja oppilaat oppivat viestimään koulun oppiainnesisällöistä omalla äidinkielellään. Oppilaiden omat valinnat, osallisuuden kokemukset sekä opittavien asioiden merkityksellisyys ovat keskeisiä motivaatiotekijöitä. Kielen opetuksessa painotetaan vuorovaikutusta ja viestinnällisyyttä.

Nämä opetussuunnitelman perusteet on laadittu kaikille niille kielille, joita opetetaan oppilaan omalla äidinkielenä. Opetussuunnitelman perusteiden tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko perusopetuksen ajan annettavaa kahden vuosiviikkotunnin laajuista oppilaan oman äidinkielen opetusta varten. Opetuksen järjestäjä laatii perusteiden pohjalta paikallisen opetussuunnitelman, jossa voidaan hyödyntää perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden äidinkielen ja kirjallisuuden kuvauksia oppiaineen tehtävästä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvistä tavoitteista sekä ohjauksesta, eriyttämisestä, tuesta ja oppilaan oppimisen arvioinnista. Opetuksen järjestäjän opetussuunnitelma voi olla myös kielikohtainen. Kielikohtaisessa Opetussuunnitelmassa opetuksen tavoitteet määritellään, sisällöt valitaan ja arviointikriteerit asetetaan huomioiden opetettavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä. Kielikohtaiset opetussuunnitelmat voidaan laatia myös opetuksen järjestäjien yhteistyönä. Perusopetuksessa saavutettu oppilaan osaaminen voi vaihdella kielittäin.

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ OPPILAAN OMA ÄIDINKIELI VUOSILUOKILLA 1–2

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen erityisenä tehtävänä on oppia käyttämään omaa äidinkieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas oppii kuuntelemaan, kysymään, vastaamaan ja kertomaan. Sana- ja ilmaisuvarantoa laajennetaan systemaattisesti kattamaan elämän eri osa-alueita. Opetuksen avulla kehitetään oppilaiden ajattelu- ja itseilmaisutaitoja yhteistyössä kotien kanssa. Oppilas omaksuu lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja sekä tutustuu ikätasoaan vastaavaan lastenkirjallisuuteen sekä kertomus- ja kulttuuriperinteeseen. Tavoitteena on oppia käyttämään kieltä erilaisissa oppimisympäristöissä ja hankkimaan tietoa äidinkielen avulla. Tavoitteena on oppia tiedostamaan oman äidinkielen merkitys ja luoda positiivinen suhde omaan kieleen.

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 auttaa oppilasta kehittämään kuuntelemisen taitoja sekä rohkaista oppilasta kysymään ja esittämään ajatuksiaan ja kokemuksiaan ilman virheiden pelkoa	S1	L2
T2 virittää oppilaan uteliaisuutta ja kiinnostusta erilaisten ilmaisukeinojen käyttöä kohtaan	S1	L2
T3 kannustaa oppilasta kielen ja mielikuvituksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta luomaan myönteistä ja uteliasta suhtautumista lukemiseen sekä kannustaa omaehtoiseen lukemiseen kielitaidon mukaan	S2	L1, L4
T5 innostaa oppilasta peruslukutaidon sekä tekstien ymmärtämistaidon oppimiseen	S2	L1, L4
T6 ohjata oppilasta erilaisiin teksteihin tutustumisessa sekä niistä keskustelemisessa ajatusten ja kokemusten jakamiseksi	S2	L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 auttaa oppilasta luomaan positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan	S3	L2
T8 ohjata oppilasta tutustumaan omakieliseen kirjoitusjärjestelmään sekä edistää kirjoittamisen perustaitoja	S3	L2, L5
T9 ohjata oppilasta harjoittelemaan tekstin tuottamista sekä rohkaista ilmaisemaan kirjallisesti ajatuksiaan ja havaintojaan kielitaidon mukaan	S3	L1, L2
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 rohkaista oppilasta käyttämään omaa äidinkieltään koulussa, kotona ja lähiympäristössä sekä ohjata havainnoimaan omaa kielenkäyttöään ja tutustumaan kielen perusrakenteisiin	S4	L1, L2, L3
T11 kannustaa oppilasta tutustumaan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön tapa- ja juhlaperinteisiin sekä ohjata käyttämään ja arvostamaan omakielistä kulttuuritarjontaa	S4	L2, L7
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		

T12 kannustaa oppilasta käyttämään omaa äidinkieltään erilaisissa opiskelutilanteissa	S5	L1, L2, L5
T13 rakentaa hyvä yhteistyö oman kielen opetuksen ja muun alkuopetuksen välille	S5	L1, L7

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Oppilaan oman äidinkielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat voivat laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kuuntelua ja suullista ilmaisua ryhmässä, kuten keskustelua, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Tutustutaan erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin ja ilmaisukeinoihin muun muassa leikkejä, pelejä ja draamaa hyödyntäen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Tutustutaan erilaisiin teksteihin, kuten satuihin, kertomuksiin, runoihin, yksinkertaisiin tieto- ja mediateksteihin sekä kuviin. Harjoitellaan lukemista sekä kysymysten tekemistä ja niihin vastaamista erityisesti kertovien ja kuvaavien tekstien pohjalta. Keskustellaan teksteistä ja jaetaan kokemuksia niistä. Kartutetaan sana- ja ilmaisuvarantoa teksteihin tutustumalla.

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan kirjoitusjärjestelmän ominaispiirteisiin ja harjoitellaan kirjoittamista yksin ja yhdessä sekä leikitellään kielellä.

S4 Taito ymmärtää kieltä, kirjallisuutta ja kulttuuria: Havainnoidaan oman äidinkielen käyttöä kotona, koulussa ja lähiympäristössä sekä rohkaistaan käyttämään omaa äidinkieltä yhteistyössä muun alkuopetuksen kanssa.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tutustutaan opiskelun kieleen ja harjoitellaan tiedonalojen kielen perusteita yhteistyössä muun alkuopetuksen kanssa.

Oppilaan oppimisen arviointi perusopetusta täydentävässä oppilaan omassa äidinkielessä vuosiluokilla 1–2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin lähtökohtana ja tavoitteena on saada kokonaiskuva kunkin oppilaan kielellisen kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemaisensa kielen oppijana. Oppilas saa myös monipuolisesti palautetta siitä, miten hän ymmärtää ja käyttää kieltä, ilmaisee itseään, osallistuu yhteiseen keskusteluun sekä tuottaa ja tulkitsee tekstejä. Kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita oppilaan omassa äidinkielessä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä, lukemisharrastuneisuuden vahvistuminen
- edistyminen tekstien tuottamisessa
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä sekä arjen kielenkäyttötilanteista

Oppilaan omassa äidinkielessä huomiota kiinnitetään erityisesti kyseisen kielen ymmärtämisen kehittymiseen. Opittavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä vaikuttavat oppilaiden mahdollisuuksiin edistyä kyseisen kielen taidoissa.

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ OPPILAAN OMA ÄIDINKIELI VUOSILUOKILLA 3–6

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on oppia toimimaan aktiivisesti omalla äidinkielellä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaat oppivat lukemaan erilaisia lukemistapoja käyttäen, jäsentämään lukemaansa ja jakamaan lukukokemuksiaan sekä kehittämään kirjoitusjärjestelmän hallintaansa. Oppilaat tutustuvat kielen keskeisiin ominaispiirteisiin. Oppilaat oppivat vertailemaan kieliä ja hyödyntämään kielitaitoa erilaisissa oppimisympäristöissä hankkimalla äidinkielen avulla tietoa eri oppiaineissa. Tavoitteena on syventää suhdetta omaan kieleen ja oppia arvostamaan eri kielten taitoa. Tavoitteena on myös oppia arvioimaan ja ohjaamaan omaa oppimista. Oppilaan opiskelumotiivaatiota vahvistetaan yhteistyössä kotien ja kieliyhteisön kanssa.

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja- alainen osaa- minen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 kannustaa oppilasta toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilan- teissa	S1	L2
T2 kannustaa oppilasta erilaisten ilmaisukeinojen käyttöön, myös ryhmä- ja vuorovaikutustilanteissa	S1	L2
T3 ohjata oppilasta arvioimaan omaa toimintaansa ja vastaanot- tamaan sekä antamaan palautetta siitä	S1	L1
Tekstien tulkitseminen		
T4 innostaa oppilasta omaehtoiseen lukemiseen ja omakielisten tekstien käyttöön kielitaidon mukaan	S2	L1, L4, L5
T5 ohjata oppilasta edistämään peruslukutaidon sujuvoitumista sekä tekstien ymmärtämisen taitoja ja lukemisen strategiataitoja	S2	L4, L5
T6 ohjata oppilaita käyttämään lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä keskuste- lemaan teksteistä	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 auttaa oppilasta kehittämään ilmaisuaan sekä positiivista suh- tautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan	S3	L2
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan ja sujuvoittamaan kirjoit-	S3	L1, L2, L5

tamisen perustaitoja sekä tekstien tuottamisen taitoa		
T9 innostaa oppilasta edistämään ajatusten ja kokemusten ilmaisemista asiateksteissä ja kaunokirjallisissa teksteissä	S3	L1, L2
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 auttaa oppilasta ymmärtämään kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä pohtimaan äidinkielen merkitystä	S4	L1, L2
T11 ohjata oppilasta tutustumaan keskeisiin rakenteisiin	S4	L1, L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T12 ohjata oppilasta hyödyntämään oman äidinkielen taitoa kaikessa oppimisessa ja kehittämään eri tiedonalojen kieltä	S5	L1, L4
T13 tarjota oppilaalle välineitä omakielisen tiedon etsimiseen, pohtimiseen ja arviointiin sekä tukea oppilasta omaksumaan itseohjautuva tapa opiskella omaa äidinkieltään	S5	L1, L4, L5

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Oppilaan oman äidinkielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttölanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat voivat laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan yhteistyötaitoja, kuten kuuntelemista ja aloitteiden tekemistä sekä tehdään esityksiä hyödyntämällä omakielisen lähiympäristön ja median mahdollisuuksia. Harjoitellaan oman toiminnan arviointia ja palautteen vastaanottamista.

S2 Tekstien tulkitseminen: Työskennellään monipuolisesti erilaisten tekstien kanssa niin, että oppilaiden suhde omakieliseen tekstimaailmaan vahvistuu. Syvennetään lukemisen ja tekstien tulkinnan taitoa tutustumalla erilaisiin suullisiin ja kirjallisiin teksteihin, erityisesti kertoviin, kuvaaviin ja yksinkertaisiin kantaa ottaviin teksteihin. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, muun muassa kysymistä, silmäilyä ja tiivistämistä. Keskustellaan teksteistä, jaetaan lukukokemuksia ja syvennetään tuntemusta siitä, miten erilaiset tekstit rakentuvat. Kartutetaan sana- ja ilmaisuvarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan kirjoittamisprosessin vaiheita sekä tekstin rakennetta. Harjoitellaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja sekä oman kielen oikeinkirjoituksen erityispiirteitä ja niiden käyttöä omassa tekstissä. Kirjoitetaan yksin ja yhdessä tekstejä sekä keskustellaan ja annetaan palautetta niistä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Ohjataan pohtimaan kulttuurisen identiteetin muodostumista sekä oman äidinkielen käyttöä kotona, koulussa ja lähiympäristössä. Tutustutaan oman äidinkielen keskeisiin rakenteisiin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tutustutaan eri oppiaineiden käsitteisiin ja tekstikäytännöihin sekä vertaillaan tiedonalojen tekstejä. Harjoitellaan omakielisen tiedon hakua ja median käyttöä. Esitellään ja harjoitellaan erilaisia kielenoppimisen strategioita.

Oppilaan oppimisen arviointi perusopetusta täydentävässä oppilaan omassa äidinkielessä vuosiluokilla 3–6

Arvioinnin tehtävänä on tuottaa tietoa oppilaan oppimisen edistymisestä sekä ohjata ja kannustaa oppilasta. Oppilas saa monipuolista palautetta siitä, miten hänen taitonsa ymmärtää ja käyttää kieltä suullisesti ja kirjallisesti on sujuvoitunut ja miten hänen ilmaisuvaramonsa on monipuolistunut. Arviointipalaute tuottaa tietoa opetuksen suunnittelulle. Arvioinnin avulla oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista ja edistymisestä sekä itsestään oman äidinkielen oppijana ja taidostaan hyödyntää kielitaitoaan oppimisen tukena.

Oppilaan oman äidinkielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan päättyessä opettaja käyttää valtakunnallista hyvän osaamisen kuvausta. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat oppilaan oman äidinkielen eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen hyvän osaamisen kuvaus 6. vuosiluokan päätteeksi

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvän osaamisen kuvaus
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 kannustaa oppilasta toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaidot	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin. Oppilas kuuntelee ryhmän jäsenten näkemyksiä, ottaa heidät huomioon ja tekee aloitteita vuorovaikutustilanteissa.
T2 kannustaa oppilasta erilaisten ilmaisukeinojen käyttöön, myös ryhmä- ja vuorovaikutustilanteissa	S1	Erilaisten ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää erilaisia ilmaisukeinoja.
T3 ohjata oppilasta arvioimaan omaa toimintaansa ja vastaanottamaan sekä antamaan palautetta	S1	Oman toiminnan arvioiminen sekä palautteen vastaanottaminen ja antaminen	Oppilas osaa ohjatusti arvioida toimintaansa sekä ottaa vastaan ja antaa palautetta.
Tekstien tulkitseminen			
T4 innostaa oppilasta lukemiseen ja omakielisten tekstien käyttöön kielitaidon mukaan	S2	Lukeminen ja omakielisten tekstien käyttö	Oppilas lukee sovitut teokset tai tekstikatkelmat.

T5 ohjata oppilasta edistämään peruslukutaidon sujuvoitumista sekä tekstien ymmärtämisen taitoja ja lukemisen strategia-taitoja	S2	Peruslukutaidon sujuvoituminen sekä tekstien ymmärtämisen ja lukemisen strategiataitojen hallinta	Oppilaan peruslukutaito on sujuvoitunut. Oppilas ymmärtää sisällön ydinasiat ja osaa käyttää joitakin ymmärtämisen perusstrategioita, esimerkiksi tehdä kysymyksiä ja johtopäätöksiä.
T6 ohjata oppilaita käyttämään lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä keskustelemaan teksteistä	S2	Lukutaidon ja tekstien käyttö	Oppilas osaa hyödyntää lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä osaa keskustella teksteistä omien kokemustensa pohjalta.
Tekstien tuottaminen			
T7 auttaa oppilasta kehittämään ilmaisuaan sekä positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan	S3	Ilmaisu tekstien tuottamisessa	Oppilas osaa käyttää teksteissään jossain määrin erilaisia ilmaisuja.
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan ja sujuvoittamaan kirjoittamisen perustaitoja sekä tekstien tuottamisen taitoa	S3	Kirjoittamisen perustaitojen hallinta	Oppilas tuntee pääosin kielen kirjoitusjärjestelmän ja oikeinkirjoitusta sekä pystyy ohjatusti laatimaan kaunokirjallisia tekstejä ja asiatekstejä.
T9 innostaa oppilasta edistämään ajatusten ja kokemusten ilmaisemista asiateksteissä ja kaunokirjallisissa teksteissä	S3	Ajatusten ja kokemusten teksteissä	Oppilas pystyy ohjatusti teksteissään kertomaan ja selostamaan ajatuksia ja kokemuksia.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 auttaa oppilasta ymmärtämään kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä pohtimaan äidinkielen merkitystä	S4	Kielellisen ja kulttuurisen identiteetin ymmärtäminen sekä äidinkielen merkityksen havainnointi	Oppilas osaa kuvata kielellisen ja kulttuurisen identiteetin sekä äidinkielen merkitystä.
T11 ohjata oppilasta tutustumaan oman äidinkielen keskeisiin rakenteisiin	S4	Keskeisten rakenteiden tuntemus	Oppilas tuntee oman äidinkielen keskeisimpiä rakenteita ja osaa käyttää niitä jossakin määrin.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T12 ohjata oppilasta hyödyntämään oman äidinkielen taitoa kaikessa oppimisessa ja kehittämään eri tiedonalojen	S5	Oman äidinkielen käyttö oppimisessa ja eri tiedonalojen kielen kehittyminen	Oppilas osaa käyttää ohjatusti omaa äidinkieltään opiskelun tukena ja tuntee jonkin verran eri tiedonalojen kieltä.

kieltä			
T13 tarjota oppilaalle välineitä omakielisen tiedon etsimiseen, poh- timiseen ja arviointiin sekä tukea oppilasta omaksumaan itseohjau- tuva tapa opiskella omaa äidinkieltään	S5	Omakielinen tiedon- haku	Oppilas tuntee jossakin määrin oma- kielisen tiedonhaun lähteitä, osaa etsiä tietoja sekä pohtia ja arvioida niitä. Oppilas osaa opiskella omaa äidinkieltään itseohjautuvasti.

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ OPPILAAN OMA ÄIDINKIELI VUOSILUOKILLA 7–9

Vuosiluokilla 7–9 opetuksen erityisenä tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaiden oman äidinkie-
len taitoa kunkin kielitaidon mukaisesti. Oppilaat tutustuvat erilaisiin suullisiin ja kirjallisiin teksteihin
sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Oppilaiden suhde omakieliseen kirjalli-
suuteen ja kertomus- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja monipuolistuu. Oppi-
laat syventävät kielen ominaispiirteiden osaamistaan sekä hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan
erilaisissa oppimisympäristöissä hankkimalla äidinkielen avulla tietoa eri oppiaineissa. Oppilaiden
arvostus omaa äidinkieltä kohtaan vahvistuu ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti
kasvaa. Oppilaat omaksuvat tiedonhaluisen ja itseohjautuvan tavan opiskella äidinkieltään ja syven-
tävät taitoaan vertailla kieliä sekä hyödyntävät eri kielten taitojaan monipuolisesti. Oppilaat omak-
suvat keinoja kehittää kielitaitoaan myös perusopetuksen päätyttyä. Oppilaat syventävät opiskelu-
motivaatiotaan yhteistyössä kotien ja kieliyhteisön kanssa.

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältö- alueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta edistämään taitoa toimia erilai- sissa vuorovaikutustilanteissa ja arvioimaan omaa toimintaansa niissä	S1	L1, L2
Tekstien tulkitseminen		
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan lukuhar- rastustaan kielitaidon mukaan	S2	L2, L5, L7
T3 innostaa oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä erilaisten tekstien ymmär- tämistä ja tulkitsemista	S2	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan käyttää tekstejä ja lukutaitoaan tiedon hankkimiseksi, elä- mysten saamiseksi sekä keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		

T5 rohkaista oppilasta kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan sekä auttaa oppilasta vahvistamaan positiivista suhtautumista kirjoittamiseen	S3	L2, L5
T6 ohjata oppilasta sujuvoittamaan ja monipuolistaamaan kirjoittamisen taitoa sekä syventämään tekstilajien tuntemusta	S3	L1, L2
T7 kannustaa oppilasta tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä	S3	L1, L2, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 ohjata oppilasta pohtimaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisöjä sekä hyödyntämään erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa	S4	L1, L2, L7
kannustaa oppilasta tunnistamaan kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen käyttöä eri tilanteissa	S4	L2, L4
T9 ohjata oppilasta syventämään tietojaan äidinkielen keskeisistä rakenteista ja analysoimaan niitä	S4	L2, L4, L5
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T10 auttaa oppilasta kehittämään taitoa käyttää äidinkieltään tiedonhaussa ja tiedonkäsittelyssä eri oppiaineissa ja ympäristöissä	S5	L1, L4, L6

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

Oppilaan oman äidinkielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat voivat laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Keskustellaan nuorten maailman, kotien ja kieliyhteisön tapahtumista, harjoitellaan keskustelua, väittelyä ja mielipiteiden ilmaisemista, vertaillaan eri kieliyhteisöjen vuorovaikutus- ja keskustelutapoja. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita hyödyntämällä omakielisen ympäristön ja median mahdollisuuksia. Arvioidaan omaa toimintaa sekä harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista.

S2 Tekstien tulkitseminen: Vahvistetaan oppilaiden kiinnostusta omakielisiin teksteihin hyödyntämällä oppilaiden ehdottamia tekstejä. Laajennetaan lukemisen kohteita ja ohjataan käyttämään erilaisia lähteitä omakielisten tekstien löytämiseksi. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita

ja harjoitellaan lähteiden luotettavuuden arviointia. Tutustutaan myös pohtiviin ja ohjaaviin teksteihin. Jaetaan lukukokemuksia ja tulkintoja teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan kertovien, kuvaavien, kantaa ottavien, pohtivien ja ohjaavien tekstien tuottamista erilaisia tarkoituksia varten sekä syvennetään kirjoittamisprosessin vaiheiden hallintaa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Syvennetään oman kielen oikeinkirjoituksen erityispiirteiden tuntemusta ja niiden hallintaa omassa tekstissä sekä pohditaan eri sanojen ja ilmaisujen merkitysten ja sävyjen vaikutusta tekstiin. Kirjoitetaan tekstejä yksin ja yhdessä sekä keskustellaan ja annetaan palautetta niistä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutustutaan omakieliseen mediaan ja kulttuuritarjontaan sekä harjoitellaan niiden kriittistä tarkastelua. Syvennetään oman äidinkielen keskeisten rakenteiden ja muiden piirteiden tuntemusta ja vertaillaan niitä suomen kieleen. Hankitaan tietoa myös Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Syvennetään eri oppiaineiden käsitteiden ja tekstikäytänteiden tuntemusta. Laajennetaan omakielisen tiedonhaun käyttöä kaiken oppimisen tukena.

Oppilaan oppimisen arviointi perusopetusta täydentävässä oppilaan omassa äidinkielessä vuosiluokilla 7–9

Arvioinnin tehtävänä on tuottaa tietoa oppilaan oppimisen edistymisestä. Oppilas saa monipuolista palautetta siitä, miten hänen taitonsa ymmärtää ja käyttää kieltä suullisesti ja kirjallisesti on sujuvoitunut ja monipuolistunut. Oppilaan tekstilajituntemus on monipuolistunut ja hänen taitonsa tulkita ja tuottaa erilaisia tekstilajeja on syventynyt. Arviointipalaute tuottaa tietoa opetuksen suunnittelulle. Sen avulla oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista ja edistymisestä sekä itsestään oman äidinkielen oppijana ja taidostaan hyödyntää kielitaitoaan kaiken oppimisen ja lukuharrastuksen tukena.

9. vuosiluokan päätteeksi määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppilaan oman äidinkielen oppimäärän tavoitteet. Arvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso oppilaan oman äidinkielen valtakunnalliseen hyvän osaamisen kuvaukseen 9. vuosiluokan päättyessä. Osaaminen oppilaan omassa äidinkielessä kehittyä kumulatiivisesti. Arvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki hyvän osaamisen kuvaukset riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin hyvän osaamisen kuvauksen määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen hyvän osaamisen kuvaus 9. vuosiluokan päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvän osaamisen kuvaus
Vuorovaikutustilanteissa			

toimiminen			
T1 ohjata oppilasta edistämään taitoa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja arvioimaan omaa toimintaansa niissä	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas osaa toimia monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy arvioimaan toimintaansa niissä
Tekstien tulkitseminen			
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan lukuharrastustaan kielitaidon mukaan	S2	Lukuharrastuksen monipuolistuminen	Oppilas on monipuolistanut lukuharrastustaan.
T3 innostaa oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä erilaisten tekstien ymmärtämistä ja tulkitsemistä	S2	Erittelevä ja kriittinen lukutaito sekä tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen	Oppilas osaa lukea tekstejä käyttäen joi-takin lukutapoja sekä ymmärtää sisällön ydinasiat, mielipiteet perusteluineen ja pystyy tekemään jossakin määrin havain-toja kielen ja kuvien keinoista teksteissä.
T4 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan käyt-tää tekstejä ja lukutaitoaan tiedon hankkimiseksi, elämysten saamiseksi sekä keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä	S2	Taito hyödyntää tekste-jä ja lukutaitoa sekä taito keskustella teks-teistä erilaisissa viestin-täympäristöissä	Oppilas osaa käyttää erilaisia tekstejä ja lukutaitoaan tiedon hankkimiseksi ja elämysten saamiseksi sekä osaa keskus-tella erilaisista teksteistä kysyen, tiivistä-en, kommentoiden ja pohtien tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa erilaisissa viestintäympäristöissä.
Tekstien tuottaminen			
T5 rohkaista oppilasta kehittämään teksteis-sään omaa ilmaisuaan sekä auttaa oppilasta vahvistamaan positiivista suhtautumista kirjoitta-miseen	S3	Tekstien tuottaminen ja ilmaisu	Oppilas osaa tuottaa tekstiä käyttäen monipuolisia ilmaisuja.
T6 ohjata oppilasta sujuvoittamaan ja monipuo-listamaan kirjoittamisen taitoa sekä syventämään tekstilajien tuntemusta	S3	Sujuva ja monipuolinen kirjoittamisen taito	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.
T7 kannustaa oppilasta tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kan-taa ottavia ja pohtivia tekstejä	S3	Taito tuottaa eri teksti-lajeja edustavia tekstejä	Oppilas pystyy laatimaan ohjatusti kerto-via, kuvaavia, kantaa ottavia, pohtivia ja ohjaavia tekstejä siten, että tekstiä on helppo ymmärtää.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T8 ohjata oppilasta poh-timaan kielellistä ja kult-tuurista identiteettiä sekä äidinkielen käyttöä,	S4	Kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla kielellisen ja kult-tuurisen identiteetin sekä äidinkielen merkitystä ja oman äidinkielen asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa

merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisöjä sekä hyödyntämään erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa			hyödyntää erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.
T9 kannustaa oppilasta tunnistamaan kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen käyttöä eri tilanteissa	S4	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas tunnistaa kielen eri rekistereitä, puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen tilanteista käyttöä.
T10 ohjata oppilasta syventämään tietojansa äidinkielen keskeisistä rakenteista ja analysoidaan niitä	S4	Keskeisten rakenteiden tuntemus ja käyttö	Oppilas tuntee oman äidinkielen keskeiset rakenteet ja osaa käyttää niitä.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T11 auttaa oppilasta kehittämään taitoa käyttää äidinkieltään tiedonhaussa ja tiedonkäsitteilyssä eri oppiaineissa ja ympäristöissä	S5	Omakielinen tiedonhaku	Oppilas osaa käyttää omaa äidinkieltään tukena opiskelussa ja tiedonhaussa.

TODISTUKSET

Oppilaalle annetaan lukuvuoden päättyessä osallistumistodistus perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista. Myös 9. vuosiluokan